

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİ

Ali Tolga ERENDAÇ

2052030075

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Zekeriya KURŞAT

İSTANBUL – 2020

ÖZ

KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİ

ALİ TOLGA ERENDAC

Dünyada ve Türkiye’de kredi kartı kullanımı oldukça yaygınlaşmıştır. Yurt içinde verilen kredi kartı sayısı yetmiş iki milyona yaklaşmıştır. Bu çalışmada kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasındaki kredi kartı sözleşmesi incelenmiş ve bu ilişkiden doğan hukuki meseleler değerlendirilmiştir. Kart hamilinin tüketici olması uygulanacak hukuk bakımından fark yaratmaktadır. Kart hamilinin sıfatına göre kredi kartı sözleşmelerine özel olarak uygulanacak kurallar yeri geldikçe açıklanmıştır. Çalışmamız beş bölümden oluşmakta olup, ilk bölümde kredi kartı sisteminin genel özellikleri açıklanmıştır. İkinci bölümünde kredi kartı sözleşmesinin genel yapısı, tarafları ve hukuki niteliği ele alınmıştır. Üçüncü bölümde sözleşmenin kurulması, şekli, içeriği ve sona ermesi incelenmiştir. Kredi kartı sözleşmesiyle kart çıkaran kuruluş kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağı sağlama borcu altına girmekte, kart hamili de alışveriş işlemi konusu parayı kart çıkaran kuruluşa ödemekle yükümlü olmaktadır. Kredi kartı sözleşmesinden doğan hak ve borçlar dördüncü bölümde ele alınmıştır. Son bölümde ise kredi kartı sözleşmesinden doğan borçlara aykırılıktan doğan hukuki sorumluluk incelenmiş ve çalışmamızın nihayetinde varılan sonuçlar açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kredi Kartı, Kredi Kartı Sözleşmesi, Kredi Kartı Anlaşması, Kredi Kartı Üyelik Sözleşmesi, Kart Çıkaran Kuruluş, Kart Hamili.

ABSTRACT

CREDIT CARD AGREEMENT

ALI TOLGA ERENDAÇ

Credit card utilization in the world and in Turkey has become widespread. Number of credit cards issued in abroad has nearly seventy two million. In this study, credit card agreement between issuer and cardholder and the issues arising from the agreement have been covered. If the cardholder is a consumer, applicable law may vary. Applicable laws as per card holder status, are described where it is appropriate. There are five sections in this study and general aspects of credit card system have been covered in the first section. In the second section the general framework of the credit card agreement, parties and legal type are explained. In the third section establishment, legal form, content and termination of the agreement are covered. The issuer's main obligation is to enable the cardholder to make purchase transactions via credit card and cardholder's main obligation is to pay card debt to the issuer. Those obligations have been covered in the fourth section. In the last section, legal consequences are explained in case of failure of obligations arising from credit card agreement together with ways of dispute solutions. As a conclusion, the results reached are outlined at the end of the study

Keywords: Credit Card, Credit Card Agreement, Credit Card Contract, Credit Card Membership Agreement, Credit Card Issuer, Card Holder.

ÖNSÖZ

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun içinde bir madde ile düzenlenen kredi kartı, bugün özel bir kanunu olan ve başka kanunların da ilgi alanına giren bir konu olmuştur. Zaman içinde kredi kartı ile ilgili hukuki sorunlar hakkında BDDK tarafından bankacılık sektörüne yön verilmiş, paneller ve konferanslar düzenlenmiş, yargı kararlarında çözümler aranmıştır. Kredi kartı konusunda doktrinde monografik eserler yanında makaleler yayımlanarak önemli bir bilgi birikimi oluşmuştur.

Kredi kartının hukuki yönü dışında teknik yönleri de bulunmaktadır. Hukuki meselelere en doğru çözümü ararken bu yönleri konusunda da detaylı bilgi sahibi olmam gerektiğini düşündüm. Bugüne kadar edinmiş olduğum tecrübe ve bilgileri böyle bir çalışmada derleme fırsatı buldum. Uygulamanın da yön verdiği günlük çözümler ile uğraşırken hukuki yönüne yeterince eğilemediğimi düşünerek kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasındaki kredi kartı sözleşmesi konusunu doktora tezi olarak incelemek istedim.

Bu çalışmanın ortaya çıkması için gereken tecrübeyi kazanmamda bana destek olan, farklı bankalarda beraber çalışma fırsatı bulduğum ve isimlerini tek tek saymamın mümkün olmadığı hepsi çok değerli çalışma arkadaşlarıma sağladıkları bilgi ve katkı için teşekkür etmek isterim. Belki özel olarak belirtmem gereken bir kişi varsa Massimo Carmelich'i söylemem gerekir ki, kendisi ben bankaya ilk adım attığım zaman otuz beş yıllık tecrübeye sahip bir bankacı olarak doktorayı bitirmem için beni en çok teşvik eden kişidir.

Çalışma hayatımın her aşamasında hukuki bilgilerine ihtiyaç duyduğumda yanımda olan Prof. Dr. Erden Kuntalp, Prof. Dr. Sabih Arkan, Prof. Dr. Ömer Ekmekçi ve Dr. Güzin Pekgüçlü'ye özel bir teşekkür etmem gerekir.

Interbank, Etibank, Bayındırbank, Citibank, HSBC ve Burgan Bank Hukuk Müşavirliklerinde beraber çalışma fırsatı bulduğum ve birisinin ismini belirtirsem diğerine haksızlık etmekten çekindiğim çok değerli meslektaşlarım ile çalışma arkadaşlarıma da özel olarak teşekkür etmem gerekir. İyi ki beraber çalışma fırsatımız olmuş da kendilerini tanıma olanağı bulmuşum.

Türkiye Bankalar Birliği nezdinde yaptığımız çalışmalar ile yakın arkadaşlıklar kurduğumuz diğer bankacılar ile hukukçulara değerli teknik ve mesleki paylaşımlarından dolayı ayrıca teşekkür ederim.

Doktora yeterlilik jürim de bulunan Prof. Dr. Abuzer Kendigelen, Prof. Dr. Mehmet Helvacı, Prof. Dr. Arslan Kaya, Prof. Dr. Mehmet Bahtiyar ve Prof. Dr. Füsün Nomer Ertan hocalarıma teşekkür ederim. Bu tezi hazırlama sürecinde sohbetlerimizde aktardığı görüşleri ve yönlendirmeleri için öncelikle tez danışmanım Prof. Dr. Zekeriya Kurşat'a ve tez jüri üyeleri Prof. Dr. Halil Akkanat, Prof. Dr. Ali Paslı, Doç. Dr. Salih Önder Yeşiltepe ile Doç. Dr. Koray Demir'e görüş ve önerilerini paylaşarak tezimin zenginleşmesine katkıda bulundukları için candan teşekkürü borç bilirim.

Son olarak tabii ki de kızım Ece'ye anlayışı için, hayat arkadaşım Filiz'e hem bir eş hem de meslektaş olarak doktora sürecimin her aşmasında gösterdiği sabır ve destek için sonsuz teşekkür ederim.

Ali Tolga ERENDAÇ

İstanbul, 2020

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM KREDİ KARTI İLE KREDİ KARTI SİSTEMİNE GENEL BAKIŞ

I. GENEL OLARAK KREDİ KARTI.....	7
A. Kredi Kartının Tarihsel Gelişimi	8
B. Kredi Kartının Türk Hukukunda Düzenlenmesi	10
1. BKKK Öncesi Dönem	11
2. BKKK Sonrası Dönem.....	12
3. TKHK Sonrası Dönem.....	13
C. Kredi Kartının Hukuki Niteliği	16
D. Kredi Kartının İşlevleri	20
1. Ödeme Aracı Olması.....	20
2. Kredi Aracı Olması	21
E. Kredi Kartının Türleri	26
1. Kart Hamiline Göre Kredi Kartları	26
a. Asıl Kredi Kartı	26
b. Ek Kredi Kartı	27
2. Kart Hamilinin Sıfatına Göre Kredi Kartları.....	27
a. Tüketici Kredi Kartı.....	27
b. Ticari Kredi Kartı	27
3. Kartın Özelliklerine Göre Kredi Kartları	28
a. Ücretsiz Kredi Kartı.....	29
b. Hareketsiz Kredi Kartı.....	29
c. Sanal Kredi Kartı	30
II. GENEL OLARAK KREDİ KARTI SİSTEMİ	30
A. Kredi Kartının Kredi Kartı Sistemi İçinde Kullanılabilmesi	30
B. Kredi Kartı Sistemleri	32
1. İki Taraflı Sistem	32
2. Üç Taraflı Sistem	33
a. Basit Üç Taraflı Sistem.....	33
b. Genişletilmiş Üç Taraflı Sistem	35
3. Karma Sistem.....	38
C. Kredi Kartı Sisteminin Tarafları Arasındaki Hukuki İlişkiler.....	39
1. Kredi Kartı Sisteminin Kurulmasına ve İşleyişine İlişkin Borç İlişkileri	39
a. Kredi Kartı Sisteminin Kurulmasına İlişkin Sözleşmeler.....	39
b. Alışveriş İşleminin Onaylamasıyla Kurulan Üçlü İlişki.....	41
2. Kart Çıkaran Kuruluş ile Üye İşyeri Arasındaki İlişki.....	47
a. Kart Çıkaran Kuruluşun Alışveriş İşlemini Onaylama Borcunu Doğuran Sözleşmeler (Sisteme Üyelik Sözleşmesi ve Üye İşyeri Sözleşmesi)	48
b. Alışveriş İşleminin Onaylanmasıyla Kurulan İfa/Eda İlişkisi	54
3. Kart Hamili ile Üye İşyeri Arasındaki İlişki	55
a. Temel (Asıl) İlişki ile Üye İşyerinin Kredi Kartını Kabul Etme Borcunu Doğuran Üçüncü Kişi (Kart Hamili)Yararına Sözleşme (Üye İşyeri Sözleşmesi).....	55
b. Alışveriş İşleminin Onaylanmasıyla Kurulan Bedel İlişkisi.....	57
4. Kart Çıkaran Kuruluş ile Kart Hamili Arasındaki İlişki	60
a. Kredi Kartı Sözleşmesi	60
b. Alışveriş İşleminin Onaylanmasıyla Kurulan Karşılıklı İlişkisi	61

İKİNCİ BÖLÜM
KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİNİN
GENEL YAPISI, TÜRLERİ VE HUKUKİ NİTELİĞİ

I. KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİNİN GENEL YAPISI.....	63
A. Kredi Kartı Sözleşmesinin Tanımı, Unsurları ve Terim Meselesi.....	63
1. Tanımı.....	63
2. Unsurları.....	65
3. Terim Meselesi.....	67
B. Kredi Kartı Sözleşmesinin Tarafları.....	68
1. Kart Çıkaran Kuruluş.....	68
a. Bankalar.....	69
b. Diğer Kuruluşlar.....	70
2. Kart Hamili.....	74
a. Gerçek Kişi Kart Hamili.....	75
b. Tüzel Kişi Kart Hamili.....	76
II. KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİNİN TÜRLERİ	78
A. Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesi.....	78
B. Ticari Kredi Kartı Sözleşmesi.....	85
III. KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ.....	88
A. Kredi Kartı Sözleşmesinin Hukuki Niteliğinin Değerlendirilmesi.....	89
1. Kredi Kartı Sözleşmesinin Hukuki Niteliği Hakkındaki Görüşler.....	89
a. BKKK'dan Önce İleri Sürülen Görüşler.....	89
b. BKKK'dan Sonra İleri Sürülen Görüşler.....	92
c. Değerlendirme.....	92
2. Kredi Kartı Sözleşmesinin Çerçeve Sözleşme Niteliğinde Olmaması.....	99
3. Kredi Kartı Sözleşmesinin Cari Hesap Sözleşmesi Niteliğinde Olmaması ...	103
4. Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinin Tüketici Kredisi Sözleşmesi Niteliğinde Olması.....	107
5. Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinin Bağlı Kredi Sözleşmesi Niteliğinde Olmaması.....	112
B. Kredi Kartı Sözleşmesi Kapsamında Yapılan İşlemlerin Hukuki Niteliğinin Değerlendirilmesi.....	117
1. Alışveriş İşlemi ve Onaylanması.....	117
a. Kart Hamilinin Alışveriş İşlemi.....	117
b. Kart Çıkaran Kuruluşun Alışveriş İşlemini Onaylaması.....	118
2. Nakit Çekim İşlemi ve Onaylanması.....	119
a. Kart Hamilinin Nakit Çekim İşlemi.....	119
b. Kart Çıkaran Kuruluşun Nakit Çekim İşlemini Onaylaması.....	120
3. Kredi Kartı Kampanyaları.....	121
a. Kart Hamilinin Alışveriş İşlemi Yaptıkça Ödül Kazandığı Kampanyadan Doğan Borç İlişkinin Hukuki Niteliği.....	122
b. Taahhütsüz Kampanyadan Doğan Borç İlişkinin Hukuki Niteliği.....	125
c. Taahhütlü Kampanyadan Doğan Borç İlişkinin Hukuki Niteliği.....	126
4. Ek Kredi Kartı Düzenlenmesi.....	127
a. Ek Kart Hamili Tarafından Yapılan Alışveriş İşleminin Konusu Para Borcunun Ödeme Yükümlüsüne İlişkin İleri Sürülen Görüşler.....	127
b. Değerlendirme.....	130

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİNİN
KURULMASI, ŞEKLİ, İÇERİĞİ VE SONA ERMESİ

I. KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI	133
A. Kredi Kartı Sözleşmesinde Öneri ve Kabul.....	133
1. Genel Olarak Öneri ve Kabul.....	133
2. Kart Hamilinin Önerisi ve Kart Çıkaran Kuruluşun Kabulü.....	135
3. Kart Çıkaran Kuruluşun Önerisi ve Kart Hamilinin Kabulü.....	137
B. Kredi Kartı Sözleşmesinin Kurulma Anı ile Hükümlerini Doğurmaya Başlaması	138
C. Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinin Mesafeli Kurulması	140
II. KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİNİN ŞEKLİ	143
A. Genel Olarak Sözleşmenin Şekli	143
B. Ticari Kredi Kartı Sözleşmesinin Şekli.....	144
C. Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinin Şekli.....	146
1. Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinin Şekline İlişkin Kurallar ve Bu Kurallara Aykırılığın Sözleşmenin Geçerliliğine Etkisinin Değerlendirilmesi.....	146
2. Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinin Metni ve İmzalanması.....	150
a. Sözleşme Metninin On İki Punto Koyu Siyah Harfle Yazılmış Olması	150
b. Sözleşmenin İmzalanması	151
3. Mesafeli Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinde Yazılı Şeklin Gerçekleştirilmesi	154
III. KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİNİN İÇERİĞİ.....	155
A. Kredi Kartı Sözleşmesinin Genel İşlem Şartları İçermesi	156
1. Kredi Kartı Sözleşmesi Hükümlerinin Genel İşlem Şartı Niteliğinde Olması	156
2. Kredi Kartı Sözleşmesi Genel İşlem Şartlarının Yargısal Denetimi	159
a. Kredi Kartı Sözleşmesi Genel İşlem Şartlarının Yürürlük Denetimi.....	160
b. Kredi Kartı Sözleşmesi Genel İşlem Şartlarının Yorum Denetimi.....	164
c. Kredi Kartı Sözleşmesi Genel İşlem Şartlarının İçerik Denetimi	165
3. Kredi Kartı Sözleşmesi Genel İşlem Şartı Örneklerinin Değerlendirilmesi...	169
B. Kredi Kartı Sözleşmesinde Asgari Bulunması Gereken Hükümler	173
1. Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinde Asgari Bulunması Gereken Hükümler.	174
2. Asgari Bulunması Gereken Hükümlerin Sözleşmede Yer Almamasının Sözleşmenin Geçerliliğine Etkisinin Değerlendirilmesi	178
C. Kredi Kartı Sözleşmesinde Değişiklik Yapılması.....	180
1. Genel Olarak Sözleşmede Değişiklik Yapılması	180
2. Kredi Kartı Sözleşmesinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Genel Kural	183
3. Kredi Kartı Sözleşmesinde Değişiklik Yapılacak Sözleşme Hükümüne Göre Özel Kurallar.....	185
a. Ücret Tutarının Arttırılması	185
b. Faiz Oranının Arttırılması	187
c. Kredi Kartı Limitinin Arttırılması	188
IV. KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ	189
A. Genel Olarak Sözleşmesinin Sona Ermesi.....	189
B. Kredi Kartı Sözleşmesinin Sona Ermesi	192
1. Kredi Kartı Sözleşmenin Genel Olarak Sona Erme Sebepleri	192
2. Kredi Kartı Sözleşmesinin Yenileme ile Sona Ermesi (Yeniden Finansman)	193
3. Kredi Kartı Sözleşmesinin Dönme ile Sona Ermesi	196
4. Kredi Kartı Sözleşmesinin Fesih ile Sona Ermesi.....	198
a. Kart Çıkaran Kuruluş Tarafından Sözleşmesinin Feshedilmesi	198
b. Kart Hamili Tarafından Sözleşmesinin Feshedilmesi	200

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİ TARAFLARININ BORÇLARI

I. KART ÇIKARAN KURULUŞUN BORÇLARI	204
A. Kart Çıkaran Kuruluşun Asli Edim Borcu.....	205
1. Kart Hamiline Alışveriş İşlemi Yapma Olanağı Sağlama Borcunun Hukuki Niteliği	205
2. Kart Hamiline Alışveriş İşlemi Yapma Olanağı Sağlama Borcunun Miktarı	207
a. Kredi Kartı Limiti ile İşlem Limitinin Hukuki Niteliği	207
b. Kredi Kartı Limitinin Belirlenmesi	208
B. Kart Çıkaran Kuruluşun Yan Edim Borçları.....	210
1. Kart Hamilini Bilgilendirme Borcu	210
a. Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Borcu	211
b. Genel İşlem Şartlarını İnternette İlan Etme Borcu	215
c. Sözleşme Örneğini Verme Borcu	216
d. Kartın Kullanımı Hakkında Bilgilendirme Borcu	217
2. Kart Hamilinin İtirazlarını Sonuçlandırma Borcu.....	220
a. Kart Hamilinin İtirazlarının Konusu.....	221
b. Kart Çıkaran Kuruluş Tarafından İtirazların Sonuçlandırılması	223
3. Kart Çıkaran Kuruluşun Özen Borcu	226
II. KART HAMİLİNİN BORÇLARI.....	228
A. Kart Hamilinin Asli Edim Borcu	228
1. Alışveriş İşlemi Konusu Parayı Ödeme Borcunun Hukuki Niteliği	228
2. Kart Hamilinin Ödeme Borcunun Şartlarını Belirleme Konusunda Seçimlik Hakkı.....	230
a. Tek Çekim Alışveriş İşlemi	231
b. Taksitli Alışveriş İşlemi.....	232
c. Sonradan Taksitlendirme İşlemi	235
d. Tek Çekim Nakit Avans İşlemi	236
e. Taksitli Nakit Avans İşlemi	237
B. Kart Hamilinin Yan Edim Borçları	239
1. Faiz Ödeme Borcu	239
a. Genel Olarak Faiz Borcu	239
b. Faize İlişkin BKKK Hükümleri.....	240
c. Kredi Kartı Faiz Oranlarının İlan Edilmesi	241
d. Kredi Kartı Faizinin Başlangıcı	241
e. Kredi Kartı Faizinin Hesaplama Şekli ve Bileşik Faiz	243
d. Kredi Kartı Azami Faiz Oranları	245
2. Ücret Ödeme Borcu	251
a. Yıllık Üyelik Ücreti	252
b. Nakit Çekim Ücreti.....	254
3. Masraf Ödeme Borcu	255
4. Teminat Gösterme Borcu	256
5. Kart Hamilinin Özen Borcu	259
a. Kart Bilgilerini ve Şifrelerini Saklama Borcu.....	259
b. Kartın Kaybolması veya Çalınması Halinde Kart Çıkaran Kuruluşu Bilgilendirme Borcu	260
c. Kart Çıkaran Kuruluşa Gerçeğe Uygun Bilgi Verme Borcu	262

BEŞİNCİ BÖLÜM
KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİ
BORÇLARINA AYKIRILIKTAN DOĞAN HUKUKİ SORUMLULUK

I. GENEL OLARAK KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİ BORÇLARINA AYKIRILIK	263
A. Alacaklıdan Kaynaklanan Nedenlerle Borcun İfa Edilememesi.....	265
B. Borçludan Kaynaklanan Nedenlerle Borcun İfa Edilmemesi	267
1. Borçlu Temerrüdü	267
2. Borcun Gereği Gibi İfa Edilmemesi	269
II. KART ÇIKARAN KURULUŞUN BORÇLARINA AYKIRILIK.....	271
A. Kart Hamilinden Kaynaklı Nedenlerle Borcun İfa Edilememesi	271
B. Kart Çıkaran Kuruluşun Asli Borcunu İfa Etmemesi	272
1. Kart Çıkaran Kuruluşun Asli Borcunu İfa Etmemesinin Borçlu Temerrüdüne Neden Olması.....	272
2. Kart Çıkaran Kuruluşun Asli Borcunu İfa Etmemesinin Sonuçları	275
C. Kart Çıkaran Kuruluşun Yan Edim Borçlarına Aykırılık	277
1. Kart Hamilini Bilgilendirme Borcuna Aykırılık	277
2. Kart Hamilinin İtirazlarını Sonuçlandırma Borcuna Aykırılık	280
3. Kart Çıkaran Kuruluşun Özen Borcuna Aykırılık.....	281
III. KART HAMİLİNİN BORÇLARINA AYKIRILIK	285
A. Kart Çıkaran Kuruluştan Kaynaklanan Nedenlerle Borcun İfa Edilememesi.....	285
B. Kart Hamilinin Asli Borcu ile Faiz, Ücret ve Masrafları Ödeme Borcunu İfa Etmemesinin Borçlu Temerrüdüne Neden Olması	287
1. Kart Hamilinin Para Ödeme Borcunun Vadesinin Belirlenmesi.....	288
a. Kart Çıkaran Kuruluşun Vadeyi Belirleme ve Hesap Özeti Gönderme Külfeti.....	288
b. Hesap Özeti Hukuki Niteliği	289
c. Hesap Özeti İçeriğinde Bulunması Gerekenler.....	291
d. Hesap Özeti Gönderilmesi ve Kart Hamiline Varmasının Gerekip Gerekmediği Meselesi	294
e. Hesap Özeti İtiraz Edilmesinin Sonucu	295
2. Kart Hamilinin Temerrüde Düşmesi ve Sonuçları	296
a. Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinde Kart Hamilinin Temerrüdü	296
b. Ticari Kredi Kartı Sözleşmesinde Kart Hamilinin Temerrüdü.....	301
3. Kart Hamilinin Ödeme Borcunun Vadesinde ve Miktarında Değişiklik Yapılması (Yeniden Yapılandırma)	301
C. Teminat Gösterme Borcuna Aykırılık.....	303
D. Kart Hamilinin Özen Borcunu Aykırılık	304
1. Kart Bilgilerini ve Şifreleri Saklama Borcuna Aykırılık Halinde Kart Hamilinin Sorumluluğu.....	304
2. Kartın Kaybedilmesi veya Çalınması Halinde Kart Hamilinin Daraltılmış Sorumluluğu.....	307
3. Gerçeğe Uygun Bilgi Verme Borcuna Aykırılık Halinde Kart Hamilinin Sorumluluğu.....	308
IV. KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİNDEN DOĞAN UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜM YOLLARI.....	309
A. Kart Çıkaran Kuruluşun Başvurabileceği Yollar	309
B. Kart Hamilinin Başvurabileceği Yollar	310
SONUÇ.....	312
KAYNAKÇA.....	318
ÖZGEÇMİŞ.....	331

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
a.e.	: aynı eser
a.g.e.	: adı geçen eser
art.	: Article
ATM	: Automatic Teller Machine
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜEHFD	: Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
BaK	: Bankacılık Kanunu
b.	: Bent
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BKKK	: Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Kanun
BKKY	: Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik
BKM	: Bankalararası Kart Merkezi
Bkz./bkz.	: Bakınız
c.	: Cümle
Çev.	: Çeviren
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
f.	: Fıkra
FaizK	: 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun
FTAÜT	: Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretlere İlişkin Usûl ve Esaslar Hakkında Tebliğ
GİŞ	: Genel İşlem Şartı
GSM	: Global System for Mobile Communications
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
hk.	: Hakkında
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HŞY	: Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik
İBK	: İçtihadı Birleştirme Kararı
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası

K.	: Karar
KKB	: Kredi Kayıt Bürosu
KMH	: Kredili Mevduat Hesabı
L	: Legislation
LKS	: Limit Kontrol Sistemi
m.	: Madde
p.	: Page
pgh.	: Paragraph
Pin	: Personal identification number
POS	: Point of sale
RG	: Resmî Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
sec.	: Section
SMS	: Short Message Service
T.	: Tarih
TBB	: Türkiye Bankalar Birliği
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TCMB	: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TKHK	: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TKSY	: Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği
TMAÜT	: Bankalarca Ticari Müşterilerden Alınabilecek Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
vd.	: ve devamı
Vol.	: Volume
vs.	: ve sair
Y.	: Yargıtay

GİRİŞ

Bu tezin hazırlandığı tarih itibarıyla yurt içinde çıkarılan kredi kartı sayısı yetmiş iki milyona ulaşmıştır¹. Kredi kartının bu denli yaygın kullanılması nedeniyle 4077 sayılı eski Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun içinde sadece bir madde ile düzenlenen kredi kartını daha detaylı bir düzenlemeye kavuşturmak amacıyla 1 Mart 2006 tarihinde 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Kanun (BKKK) yürürlüğe girmiştir.

Bu Kanun ile kredi kartı başvurularının toplanabileceği yerlerin sınırlandırılması (BKKK m. 8/f. 1), sözleşme metinlerinin on iki punto koyu siyah harflerle yazılması (BKKK m. 24/f. 1), kredi kartı azami faiz oranlarını belirleme yetkisinin TCMB'ye verilmesi (BKKK m. 25/f. 3), kartın çalınması halinde kart hamilinin sorumluluğunun daraltılması (BKKK m. 12/f. 1) gibi birçok konu düzenlemiştir. Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra da düzenleme çalışmaları devam etmiş, kart hamiline tüm kredi kartları için tek bir limit (sektör limiti) verilmesi (BKKK m. 9/f. 2), asgari ödeme tutarının dönem borcunun belli bir oranından az olmaması (BKKK m. 24/f. 3), alışveriş işlemlerinde taksit sayılarının sınırlandırılması (BKKY m. 26) gibi konular gündeme gelmiş ve Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik çıkarılmıştır.

Kredi kartı ile ilgili uyumsuzlukların sayısı sürekli artmaktadır. Kredi kartı ile ilgili meselelerin üstesinden gelinmesi amacıyla üretilen çözümler sayısı milyonları bulan kart hamillerini çok yakından ilgilendirmektedir. Bu denli geniş bir etki alanı olması nedeniyle konunun bir doktora tezi olarak incelenmesi için yeterli sebeplerin bulunduğu inancıyla çalışmamızda, kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasındaki

¹ Bankalararası Kart Merkezi, Raporlar ve Yayınlar/ Dönemsel Bilgiler; (Çevrimiçi) <https://bkm.com.tr/pos-atm-kart-sayilari/>, 01.11.2020. Diğer bazı ülkelerdeki kart sayıları şu şekildedir; İngiltere 56 milyon, Avusturya 23 milyon, Kanada 76 milyon, Çin 391 milyon, Fransa 19 milyon, Meksika 28 milyon, Güney Kore 92 milyon, Singapur 8 milyon, İspanya 43 milyon, Tayvan 37 milyon, ABD 334 milyon. Bkz. Financial Conduct Authority, Credit Card Market Study Interim Report: Annex 11–International Comparisons, November 2015, (Çevrimiçi) <https://www.fca.org.uk/publication/market-studies/ms14-6-2-ccms-annex-11.pdf>, 26.08.2020.

hukuki ilişki (kredi kartı sözleşmesi) incelenmiştir. Çalışmamız kapsamında kredi kartı sözleşmesine uygulanacak Türk hukukundaki düzenlemeler tespit edilip, bu kuralların uygulanmasında veya hakkında herhangi bir düzenleme bulunmayan konularda düzenleyici kurum, yargı ve doktrin tarafından getirilen çözüm önerileri ile hukuki yorumlar değerlendirilmiştir.

Kredi kartı sözleşmesi beş bölümde ele alınmıştır. Birinci bölümde “Kredi Kartı ile Kredi Kartı Sistemine Genel Bakış” başlığı altında kredi kartı ve kredi kartı sistemi ele alınmıştır. Bu bölümün ilk kısmında kredi kartının tarihsel gelişimi hakkında önemli aşamalar belirtilmiş, Türk hukukundaki kredi kartına ilişkin düzenlemeler tanıtılmış ve kredi kartının hukuki niteliği, işlevleri ile türleri açıklanmıştır. Kredi kartı sistemi ise ikinci kısımda ele alınmıştır. Kredi kartının işlevlerini kredi kartı sistemi içinde yerine getirdiği belirtilerek, sistemin aktörlerin² katılımına göre kredi kartı sistemleri açıklanmıştır. Taraflar arasındaki ilişkileri ele alırken sisteme katılmak amacıyla yapılan sözleşmelerin (sisteme üyelik sözleşmesi, üye işyeri sözleşmesi ve kredi kartı sözleşmesinin) kredi kartı sistemi kuran hukuki ilişkiler olduğu ve bunların sistemin işlemlerini amaçlayan genel nitelikte edimler içerdiği belirtilmiştir. Böylece kredi kartı sözleşmesinin kredi kartı sisteminin kurulması için yapılan sözleşmeler içindeki yeri açıklanmıştır. Sistemi kuran sözleşmeler yanından kredi kartı sistemi içinde belli bir miktar para borcunun ödenmesi için alışveriş işlemi yapılmasıyla üçlü bir ilişki meydana gelmektedir. Alışveriş işlemi kart hamilinin kredi kartı sözleşmesinden doğan hakkını kullanmasına yönelik tek taraflı irade beyanıdır. Kart çıkaran kuruluş da alışveriş işlemini onaylayarak tek taraflı hukuki işlemle üye işyerine karşı soyut borç altına girmektedir. Taraflar arasındaki ilişkileri açıkladığımız kısımda alışveriş işleminin onaylanmasıyla kurulan üçlü ilişkinin, havale işlemiyle kurulan üçlü ilişkiye benzer yönleri ile farkları belirtilerek, bu ilişkiye kıyasen uygulanacak TBK’nın havaleye ilişkin hükümleri ile uygulanamayacak olanları açıklanmıştır.

² Kart hamili, kart çıkaran kuruluş, kartlı sistem kuruluşu, üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş ve üye işyeri.

İlk bölümde tanıtılan Türk hukukundaki düzenlemelere çalışmamız bütününde yapılacak göndermelerde gereksiz tekrardan kaçınmak amacıyla kısaltma kullanımı tercih edilmiştir. Sadece “Kanun” şeklinde ifade edilen durumlarda 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Kanun, “Yönetmelik” denildiğinde Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik anlaşılmalıdır. Kısaltmalarda Kanun ve Yönetmelik isminde geçen her kelime için bir harf kullanılmamıştır. Bu bağlamda, Kanun için BKKK, Yönetmelik içinde BKKY kısaltması tercih edilmiştir³.

“Kredi Kartı Sözleşmesinin Genel Yapısı, Türleri ve Hukuki Niteliği” başlıklı ikinci bölüm, üç kısımdan oluşmaktadır. “Kredi Kartı Sözleşmesinin Genel Yapısı” başlığı altında kredi kartı sözleşmesinin tanımı, unsurları ve terim meselesi ile kredi kartı sözleşmesinin tarafları ele alınmıştır. İkinci kısımda sözleşmesinin türleri olarak tüketici kredi kartı sözleşmesi ile ticari kredi kartı sözleşmesi açıklanmıştır. Üçüncü kısımda kredi kartı sözleşmesinin hukuki niteliği hakkında bilgi verilmiştir. Önce sözleşmenin hukuki niteliği, arkasından sözleşme kapsamında yapılan alışveriş işlemi ve nakit çekim işlemi ile bunların onaylanması, kart çıkaran kuruluş tarafından kampanya yapılması ile ek kart düzenlenmesi şeklindeki işlemlerin hukuki niteliği incelenmiştir.

“Kredi Kartı Sözleşmesinin Kurulması, Şekli, İçeriği ve Sona Ermesi” başlıklı üçüncü bölüm, dört kısıma ayrılmıştır. İlk kısımda sözleşmenin klasik öneri ve kabul yöntemi ile kurulması yanında mesafeli kurulması da açıklanmıştır. Sözleşmenin şekli her iki sözleşme türüne göre ayrı ele alınmıştır. Kredi kartı sözleşmesinin neredeyse istisnasız genel işlem şartlarından oluşan sözleşmeler olması nedeniyle, sözleşmenin içeriği kısmında genel işlem şartlarına detaylı yer verilmiştir. Sözleşmenin değiştirilmesi ile sona ermesi de bu bölümde incelenen konulardır.

“Kredi Kartı Sözleşmesi Taraflarının Borçları” başlıklı dördüncü bölüm, iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısımda kart çıkaran kuruluşun asli edim borcu olan “kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağı sağlama borcu”, yan edim borçları olarak “kart

³ Kanun için BKKKK veya KKK gibi kısaltmaların da tercih edildiği görülmektedir.

hamilini bilgilendirme borcu”, “kart hamilinin itirazlarını sonuçlandırma borcu” ile “kart çıkaran kuruluşun özen borcu” ele alınmıştır. İkinci kısımda kart hamilinin asli edim borcu olarak “alışveriş işlemi konusu parayı ödeme borcu”, yan edim borçları olarak “faiz ödeme borcu”, “ücret ödeme borcu”, “masraf ödeme borcu” ve “teminat gösterme borcu” ile “kart hamilinin özen borcu” incelenmiştir.

“Kredi Kartı Sözleşmesi Borçlarına Aykırılıktan Doğan Hukuki Sorumluluk” başlıklı beşinci ve son bölüm dört kısımda ele alınmıştır. İlk kısımda genel olarak kredi kartı sözleşmesi borçlarına aykırılık durumları hakkında genel bilgi verilmiştir. Takip eden kısımlarda tarafların asli borçları ile yan borçlarına aykırılık teşkil eden durumlar ve sonuçları açıklanmıştır. Kredi kartı sözleşmesinden doğan uyumsuzlukların çözüm yolları bu bölüm içinde ayrıca açıklanmıştır.

Kanun’da “kart⁴” terimi hem banka kartı (ATM kartı) hem de kredi kartını kapsayacak şekilde kullanılmıştır. Banka kartı, mevduat hesaplarının veya katılım hesaplarının kullanımı dahil bankacılık hizmetlerinden yararlanmayı sağlayan kartı ifade eder. Banka kartı ile kredi kartı arasındaki temel fark, kredi kartının kredi aracı olma işlevidir. Banka kartı, kart hamilinin hesabındaki parayı özellikle ATM’lerden çekebilmesi için kullanılmaktadır. Bankacılık uygulamasında mevduat hesabı ile kredi kartı genelde ayrı hesaplar olarak takip edilir. Hatta kart hamili olmak için mevduat hesabı açılması bile gerekmez. Ancak son zamanlarda banka kartına bağlı mevduat hesabına kredili mevduat hesabı (KMH) tanımlanarak kredi kullandırılması artmış ve banka kartının da kredi aracı olma işlevi yaygınlaşmıştır. Tüketicinin korunması mevzuatında yapılan son değişikliklerle kredili mevduat hesabının kredi kartına benzer düzenlemelere tabi tutulması nedeniyle banka kartı ile kredi kartının tek bir kart (combined card) içinde birleştiği ve bu hizmetlerin tek kart üzerinden verilmeye başlandığı görülmektedir. Banka kartı konumuz dışında olmakla beraber, banka kartı ismi altında kredi kartı özelliklerinin de bir arada bulunduğu kartlar kredi kartı niteliği taşıyacağından konumuz kapsamı içinde yer almıştır.

⁴ Üye işyerleri tarafından, kendi işyerleri ile sınırlı olmak üzere, mal veya hizmetlerin vadeli satışı ile alıcının borç ve alacak durumunun izlenmesi amacıyla çıkarılan “mağaza kartları” BKKK kapsamında olmadığı için “kart” terimi içinde yer almamaktadır (BKKK m. 2/f. 2).

Ön ödemeli kart (prepaid card), sadece ödeme aracı işlevi olan karttır. Bu kartın kredi aracı olma işlevi yoktur⁵. Ön ödemeli kredi kartının çıkarılmasındaki amaç, kart hamilini nakit para taşıma zorunluluğundan kurtarmaktır. Ön ödemeli kredi kartı düzenlenebilmesi için kart hamili tarafından kart çıkaran kuruluşa peşin para ödenmesi gerekir. Ön ödemeli kredi kartı vermek için kart hamilinin kredi değerlendirilmesinin yapılmasına gerek yoktur. Ön ödemeli kredi kartı için de belirlenen bir kart limiti vardır ama bu limit, kart hamili tarafından kart çıkaran kuruluşa peşin ödenen nakit para tutarı kadardır. Ön ödemeli kredi kartı, kart hamili tarafından alışveriş işlemi yapılarak kullanılır. Karta nakit para yüklenerek kartın tekrar kullanılması mümkündür. Kart hamili tarafından nakit çekim işlemi yapılması da mümkündür ki, bu durumda kart hamilinin herhangi bir faiz ödemesi gerekmez. Banka (ATM) kartından farkı, kart çıkaran kuruluş nezdinde mevduat hesabı açılması gerekmemesidir. Ancak kredi aracı olma işlevinin bulunmaması nedeniyle ön ödemeli kredi kartı konumuz kapsamı dışında bırakılmıştır.

Kredi kartı sözleşmesinin tüketici kredi kartı sözleşmesi ve ticari kredi kartı sözleşmesi olmak üzere iki türü vardır. Metin içindeki açıklamalarımızda her iki kredi kartı sözleşmesine ilişkin farklar vurgulanmıştır. Ancak özellikle tüketici ve ticari türü belirtilmeden sadece “kredi kartı sözleşmesi” veya “sözleşme” terimi ile yapılan açıklamalar her iki kredi kartı sözleşmesi için de geçerlidir.

Alışveriş işlemi⁶ çalışmamızda teknik bir terim olarak kullanılmış olup, sadece kredi kartı sistemi içinde kart hamili tarafından kredi kartıyla yapılabilen hukuki işlemi ifade etmektedir. Bu nedenle alışveriş işleminin kredi kartı sistemi

⁵ Ön ödemeli kartın uygulaması hakkında bilgi için bkz. Mark J. Furletti, **Prepaid Card Markets & Regulation** (February 1, 2004), Federal Reserve Bank of Philadelphia, Payment Cards Center Discussion Paper No. 04-01, (Çevrimiçi) <https://ssrn.com/abstract=927077>, 09.04.2020, s. 1.

⁶ Kart hamili tarafından yapılan hukuki işlemi ifade etmek için BKKK’da “harcama” terimi kullanılmıştır. Kanun’da “harcama belgesi” teriminin kullanıldığı maddeler için bkz. BKKK m. 3/ f. 1/ b. e, m. 8/ f. 5, m. 15/ f. 3, m. 17/ f. 2, m. 36/ f. 1; “harcama tutarı” terimi için bkz. BKKK m. m. 22; “harcama bilgileri” terimi için bkz. BKKK m. m. 30/ f. 2. Ancak harcama terimi borçlar hukukunda tasarruf işlemiyle ilgili bir kavram olduğundan, çalışmamızda kart hamilinin hukuki işlemini ifade etmek için “alışveriş işlem” terimi tercih edilmiştir.

içinde yapılması veya kredi kartıyla yapılması veya kart hamiline yapılması gibi ek tümceler kullanılmasından kaçınılmıştır.

Kredi kartı sözleşmesinde kart çıkaran kuruluşun asli edim borcu kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağı sağlamaktır. Nakit çekim hakkı ise sözleşmenin zorunlu unsuru değildir. Ancak genel işlem şartı olarak hazırlanan kredi kartı sözleşmelerinde neredeyse istisnasız olarak nakit çekim hakkı tanındığından, çalışmamızda nakit çekim hakkına da yeri geldikçe ayrı başlık açılarak yer verilmesi kaçınılmaz olmuştur.

BKKK m. 3’de tanımı yapılmış diğer bazı terimler çalışmamızda da aynı anlamında kullanılmıştır. Bazılarının yerine ise farklı terimler tercih edilmiştir⁷. Kart hamili ile kart çıkaran kuruluş kavramları “Sözleşmenin Tarafları” başlığı altında ayrıca açıklanmıştır. BKKK’da kart hamilinin kart çıkaran kuruluşa ödemekle yükümlü olduğu alışveriş ve nakit çekim işlemleri konusu para miktarı ile bunlara işletilen faiz, ücret ve masrafların toplamını ifade etmek için “toplam borç tutarı” (BKKK m. 26/ f. 1) ile “hesap bakiyesi” (BKKK m. 26/ f. 1) terimleri kullanılmıştır. Çalışmamızda da kart hamilinin geri ödenmesi gereken para miktarını ifade etmeye yönelik olarak “dönem borcu” (BKKK m. 3/ f. 1/ b. n), son ödeme tarihine kadar ödenmesi gereken kısmını ifade etmek için “asgari tutar” (BKKK m. 3/ f. 1/ b. o) ve kart hamilinin muaccel olmamış para borçlarını da kapsayan toplam miktar ifade etmek için de “toplam borç” terimini kullanılmıştır.

⁷ Aynı anlamında kullanılan terimler şunlardır; kurul, kurum, banka, banka kartı, kredi kartı, kartlı sistem kuruluşu, kart çıkaran kuruluş, üye işyeri, kart hamili, son ödeme tarihi, alacak belgesi, dönem borcu, asgari tutar. Farklı terim kullanılması tercih edilenler ise şunlardır; üye işyeri anlaşması yapan kuruluş yerine üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş; harcama yerine alışveriş, harcama belgesi yerine alışveriş belgesi, nakit ödeme belgesi yerine nakit çekim belgesi.

BİRİNCİ BÖLÜM

KREDİ KARTI İLE KREDİ KARTI SİSTEMİNE GENEL BAKIŞ

I. GENEL OLARAK KREDİ KARTI

Kredi kartı⁸, kredi kartı sistemi içinde işlevlerini gösteren ve tüm ülkelerde yaygın olarak kullanılan bir ödeme ve kredi aracıdır. Kredi kartı sisteminin tarafları, kart çıkaran kuruluş, kart hamili, üye işyeri, üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş, kartlı sistem kuruluşudur. Sistemin kurucu ve işleticisi kartlı sistem kuruluşudur. Kart çıkaran kuruluş ve üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş (bir kuruluşun aynı anda iki sıfatı da taşıması mümkündür) kartlı sistem kuruluşu ile sözleşme yaparak bu sisteme dahil olur. Kart hamili ile üye işyeri ise kart çıkaran kuruluş veya üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş ile yaptıkları sözleşmeler ile sisteme katılırlar. Kart hamili kart çıkaran kuruluş tarafından kendisine verilen kredi kartıyla alışveriş işlemi yaparak üye işyerlerinden nakit para ödemedi mal veya hizmet satın alabilir. Mal veya hizmet bedeli kart çıkaran kuruluş tarafından üye işyerine ödenir. Kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasında bir sözleşme ilişkisi kurulmamışsa, mal veya hizmet bedelinin üye işyerine ödenmesi için sistemin diğer aktörlerinin (üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş ve kartlı sistem kuruluşu) devreye girmesi gerekir. Kart hamili de sistem içinde yaptığı alışveriş işlemi konusu parayı kart çıkaran kuruluşu aylık dönemler sonunda geri öder.

Görüldüğü üzere kart hamiline verilen bir kredi kartı ve bu kartın kullanılabileceği bir kredi kartı sistemi bulunmaktadır. Biz de açıklamalarımıza önce kredi kartı ve arkasından kredi kartı sistemi hakkında bilgi vererek başlayacağız. İlk etapta kredi kartının tarihsel gelişiminin önemli aşamaları hakkında bilgi vereceğiz, arkasından Türk hukukunda kredi kartının düzenlenmesi ile ilgili mihenk taşı olan kanunları belirtileceğiz. Böylece sonraki açıklamalarımızda atıf yapılacak olan Türk hukukundaki düzenlemelerin neler olduğunu tanıtmış olacağız. Kredi kartının hukuki niteliği, işlevleri ile türleri açıkladıktan sonra, kredi kartı sistemini ele alacağımız

⁸ İngilizce’de “credit card”, Almanca’da “kredikarte”, Fransızca’da “cartes de crédit”.

ikinci kısma geçeceğiz. Bu kısımda kredi kartının işlevlerini yerine getirdiği kredi kartı sistemi aktörlerinin katılımına göre kredi kartı sistemleri ile kredi kartı sistemi içinde kurulan borç ilişkilerini (kredi kartı sisteminin sözleşmeleri ile alışveriş işleminin onaylanmasıyla kurulan üçlü ilişkiyi) açıklayacağız.

A. Kredi Kartının Tarihsel Gelişimi

Kredi kartının dünyada tarihsel gelişim sürecinin önemli aşamalarını kronolojik olarak şu şekilde sunabiliriz⁹;

- 1894 yılında ilk defa kredi kartı ABD’de Hotel Credit Letter Company tarafından çıkarılmıştır¹⁰.
- 1914 yılında benzin şirketi olan General Petroluem Corporation of California tarafından istasyonlarında müşterilerine ürün satışında kullanılmak için bir kart çıkarılmıştır. Bu kart, iki taraflı kredi kartı sisteminin ilk örneği olmuştur¹¹.
- 1950 yılına gelindiğinde ABD’nin diğer eyaletlerinde de kullanılabilen basit üç taraflı sistemin ilk örneğini oluşturan bir kredi

⁹ Kredi kartının tarihsel gelişimi hakkında bkz. Alper Özboyacı, **Kartlı Ödeme Sistemlerinde Kartın Kötüye Kullanılmasından Kaynaklanan Hukuki Sorumluluk**, Ankara, 2019, s. 27; Bahri Başar Şen, **Kredi Kartından Doğan Hukuki İlişkilerin Sona Ermesi ve Sonuçları**, Ankara, 2010, s. 17; Ebru Ceylan, **Türk, İsviçre ve Avrupa Birliği Hukukunda Kredi Kartını Kullanan Tüketicinin Hukuki Durumu**, İstanbul, 2010, s. 6; Efrail Aydemir, **Hukuksal Uyuşmazlıklar Yönünden Banka Kartları ve Kredi Kartları**, Ankara, 2013, s. 35; Emine Açıkgül, Hacı Ali Açıkgül, **Teori ve Uygulamada Kredi Kartı Sözleşmeleri**, Ankara, 2007, s. 22; Eyyüp Yılmaz, **Türkiye’de Kredi Kartı Uygulaması ve Ekonomik Etkileri**, İstanbul 2000, s. 4; Feridun Kaya, **Türkiye’de Kredi Kartı Uygulaması**, TBB, Ocak 2009, s. 9; Hasan İşgüzar, **Banka Kredi Kartı Sözleşmeleri**, Ankara 2003, s. 33; Mehmet Baydemir, **Her Yönüyle Kredi Kartları**, İstanbul, 2004, s. 2; Mustafa Çeker, **Kredi Kartı Uygulaması ve Özel Hukuk Açısından Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı**, Ankara 1997, s. 2; Mustafa Ekinci, **Özel Hukuk ve Ceza Hukuku Uygulamasında Banka Kartları ve Kredi Kartları**, Ankara, 2002, s. 14; Ömer Teoman, **Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması**, 2. Baskı, İstanbul, 1996, s. 13; Şükrü Saraç, **Banka Kredi Kartı Uyuşmazlıkları**, Ankara, 2013, s. 41; Ziya Koç, **TCK’nın 245. Maddesinde Düzenlenen Banka ve Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması**, İstanbul, 2011, s. 24.

¹⁰ Ceylan, **a.e.**, s. 6; Çeker, **a.e.**, s. 2; İşgüzar, **a.e.**, s. 34; Kaya, **a.e.**, s. 9; Saraç, **a.e.**, s. 41; Teoman, **a.e.**, s. 13; Yılmaz, **a.e.**, s. 4.

¹¹ Kaya, **a.g.e.**, s. 24; Saraç, **a.g.e.**, s. 41; Teoman, **a.g.e.**, s. 14; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 4.

kartı Diners Clup tarafından çıkarılmıştır. Yalnız bu kart sadece lokantalarda geçerli olarak kullanılmıştır¹².

- 1958 yılında Bank of America ve American Express Company tarafından diğer mağazalarda da geçerli olan bir kart çıkarılmıştır. Böylece kredi kartının daha geniş bir üye işyeri ağına yayılması sağlanmıştır¹³.
- 1965 yılında American Express Company tarafından ABD ve Avrupa ülkelerinde de geçerli olan “American Express” isimli ilk uluslararası kredi kartı çıkarılmıştır. Bunu daha sonra Visa (1977), Master card (1980) izlemiştir. Kartlı sistem kuruluşlarının ortaya çıkmasıyla üç taraflı sistem genişlemiştir¹⁴.
- 1973 yılında ilk POS (point of sale) cihazı kullanılmaya başlamıştır. O ana kadar kredi kartı imprinter¹⁵ ismi verilen bir cihaz aracılığı ile kullanılmaktaydı. Kartın üzerine kabartmalı olarak basılmış bilgiler bu cihaz aracılığı ile alışveriş belgesine kopyalanmakta ve bu belge kart hamili tarafından imzalanmaktaydı. Sonra bu belgeler üye işyeri tarafından kart çıkaran kuruluşa gönderilerek paranın ödemesi gerçekleştirilmekteydi.
- 1974 yılında ilk defa kartın üzerine takılan manyetik bant uygulanmıştır. POS cihazının yaygınlaşmasıyla birlikte artık üye işyeri telefon hattını kullanarak işlem anından kart çıkaran kuruluştan onay almaya başlamıştır¹⁶. Manyetik kartın POS cihazından

¹² Ceylan, **a.g.e.**, s. 6; Çeker, **a.g.e.**, s. 3; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 35; Kaya, **a.g.e.**, s. 10; Saraç, **a.g.e.**, s. 42; Teoman, **a.g.e.**, s. 15; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 5.

¹³ Ceylan, **a.g.e.**, s. 6; Çeker, **a.g.e.**, s. 3; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 35; Kaya, **a.g.e.**, s. 10; Teoman, **a.g.e.**, s. 15; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 5.

¹⁴ Ceylan, **a.g.e.**, s. 6; Çeker, **a.g.e.**, s. 3; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 35; Saraç, **a.g.e.**, s. 42; Teoman, **a.g.e.**, s. 15; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 5.

¹⁵ Imprinter cihazı hakkında bilgi için bkz. Koç, **a.e.**, s. 22.

¹⁶ Kaya, **a.g.e.**, s. 15.

geçirilmesinden sonra alışveriş belgesine kart hamili tarafından imza atılmasına devam edilmiştir¹⁷.

- Doksanlı yıllara gelince özellikle manyetik karttaki bilgilerin üçüncü kişilerce kopyalanıp hukuka aykırı olarak kullanımının artması nedeniyle, karta manyetik bant yerine çip takılmaya başlanmış ve imzanın yerine de şifre kullanılmaya başlanmıştır. Bugün için geçerli olan uygulama, çip ve şifredir (chip&pin)¹⁸.

Kredi kartının Türkiye'deki gelişiminde önemli aşamaları şu şekilde olmuştur.

- 1968 yılında Türkiye'de ilk kredi kartı Servis Turistik A.Ş. (Setur) tarafından Diner Club'tan yetki alınarak çıkarılmıştır.
- 1975 yılında Anadolu Kredi Kartı Turizm ve Ticaret A.Ş. (AKK) tarafından Master card markası altında kredi kartı ihraç edilmiştir. Sonraki yıllarda diğer bankalar tarafından da kartlar çıkarılmıştır.
- 1990 yılında bankalar arasında hesap mutabakatının gerçekleştirilmesi için on özel Türk bankasının ortaklığıyla Bankalararası Kart Merkezi (BKM) kurulmuştur¹⁹.
- 1994 yılında Türkiye'de ilk çipli ve şifreli kart uygulaması başlamıştır²⁰.

B. Kredi Kartının Türk Hukukunda Düzenlenmesi

Türk hukukunda kredi kartına yönelik hukuki düzenlemeler ile ilgili ilk önemli gelişme, 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Kanun'un

¹⁷ Kaya, **a.g.e.**, s. 15.

¹⁸ Kaya, **a.g.e.**, s. 15.

¹⁹ BKM hakkında detaylı bilgi için bkz. Kaya, **a.g.e.**, s. 17; Özboyacı, **a.e.**, s. 50.

²⁰ Ceylan, **a.g.e.**, s. 7; Çeker, **a.g.e.**, s. 3; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 35; Kaya, **a.g.e.**, s. 10; Saraç, **a.g.e.**, s. 42; Teoman, **a.g.e.**, s. 23; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 7.

01.03.2006 tarihinde yürürlüğe girmesidir. Bu yeni bir kanundur. Bundan sonraki önemli aşama, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun yerine 24.05.2014 tarihinde 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunu yürürlüğe girmesi olmuştur. Bu iki önemli gelişmeye göre Türk hukukundaki düzenlemeleri 01.03.2006 öncesi dönem, 01.03.2006 – 24.05.2014 arası dönem ile 24.05.2014 tarihinden sonraki dönem olmak üzere üç aşamada ele almak yerinde olacaktır.

1. BKKK Öncesi Dönem

01.03.2006 tarihinden önce kredi kartı sözleşmesine yönelik özel bir düzenleme bulunmadığından 22.04.1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu²¹ genel hükümleri kapsamında konu ele alınmaktaydı. Türkiye Bankalar Birliği (TBB) tarafından 03.08.1990 tarihli ve 924 sayılı "Kredi Kartı Uygulamalarına İlişkin Mesleki Tanzim Kararı Tebliği"²² ile 25.09.1996 tarihli ve 998 sayılı "Bankaların Tüketici Kredisi Uygulamasında Yükümlü Oldukları İlkeler ve Koşullar Tebliği"²³ çıkarılmıştır. Her iki tebliğ de yürürlükten kaldırılmamıştır ancak sonradan yapılan düzenlemeler nedeniyle uygulamaları kalmamıştır.

1996 yılında 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun²⁴ yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun'un yayımlanan ilk halinde kredi kartı sözleşmelerine ilişkin herhangi bir hüküm yoktu. 06.03.2003 tarihinde 4822 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun²⁵ ile TKHK'ya 10'ncu madde olarak tüketici kredileri eklenmiştir. Aynı değişiklikte kredi kartının düzenlendiği 10/A maddesi de TKHK'ya eklenmiştir. Kredi kartı sözleşmesi, tüketici kredisi sözleşmesine yönelik 10'ncu maddeye atıf yapılarak çok kısıtlı yönleri ile ele

²¹ Bu Kanun, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun yayımlanması (RG, T. 04.02.2011/ S. 27836) ile yürürlükten kaldırılmıştır.

²² Bu Tebliğ'in tam metni için (Çevrimiçi) <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/duzenlemeler/tbb-tarafindan-yapilan-duzenlemeler/388>, 08.09.2020.

²³ Bu Tebliğ'in Tam metni için (Çevrimiçi) <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/duzenlemeler/tbb-tarafindan-yapilan-duzenlemeler/388>, 26.09.2020.

²⁴ RG, T. 08.03.1995/ S. 22221. Bu Kanun, 28.05.2014 tarihinde yürürlüğe giren 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır.

²⁵ RG, T. 14.03.2003/ S. 25048.

alınmıştır. Böylece, BKKK'nın 01.03.2006 tarihinde yürürlüğe girmesine kadar olan dönemde kredi kartı sözleşmeleri, Türkiye Bankalar Birliği'nin 03.08.1990 tarihli ve 924 sayılı "Kredi Kartı Uygulamalarına İlişkin Mesleki Tanzim Kararı Tebliği" ile 25.09.1996 tarih ve 998 sayılı "Bankaların Tüketici Kredisi Uygulamasında Yükümlü Oldukları İlkeler ve Koşullar Tebliği" ile 4077 sayılı TKHK 10 ve 10/A maddeleri ile niteliğine uygun olduğu ölçüde TKHK'nın diğer hükümlerine ve TBK genel hükümlerine göre yürütülmüştür.

2. BKKK Sonrası Dönem

01.03.2006 tarihinde BKKK'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte kredi kartı sözleşmesi detaylı bir düzenlemeye kavuşmuştur. Türk hukukunda özel bir kanun yapılmasının sebebi gerekçede²⁶ şu şekilde ifade edilmiştir; “... *Ulusal program, temel kanunlarda yapılan değişiklikler, Avrupa Birliği'nin ilgili direktifleri, Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi tarafından hazırlanan prensipler ve raporlar, 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, son zamanlarda yapılan ülkemiz uygulama esasları ve sektörde karşılaşılan sorunlar da dikkate alınarak bu Tasarı hazırlanmıştır.*”

BKKK ile 4077 sayılı TKHK'nın 10 ve 10/A maddeleri açıkça yürürlükten kaldırılmamıştır. Dolayısıyla, BKKK ile düzenlenen konularda BKKK, düzenlenmeyen konularda kart hamili tüketici ise 4077 sayılı TKHK hükümlerinin uygulanmasına devam edilmiştir²⁷.

BKKK ile alt düzenleme yapma yetkisi BDDK'ya verilmiş ve bir yıllık süre içinde Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik çıkarılmıştır. Bu dönemde kredi kartı sözleşmeleri BKKK ve BKKY ile BDDK tarafından çıkarılan talimatlar ile yürütülmüştür. 4077 sayılı TKHK ise örtülü olarak yürürlükten

²⁶ 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Kanun'un genel ve madde gerekçeleri için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1082m.htm>, 28.08.2020.

²⁷ Buket Himmetoğlu, Cem Gürkan Alpay, Gülsüm Sop, “Banka Kartları ve Kredi Kartları Değerlendirme Toplantısı”, **Bankacılar**, Sayı 56, 2006, s. 95.

kaldırılmayan maddeleri bakımından kredi kartı sözleşmesi açısından çok sınırlı olarak uygulama alanı bulabilmiştir.

3. TKHK Sonrası Dönem

Kredi kartı sözleşmesinin düzenlenmesi ile ilgili ikinci önemli gelişme, 28.05.2014 tarihinde 6502 sayılı (yeni) Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un kabul edilmesidir. Bu Kanun yayımından altı ay sonra yürürlüğe girmiştir. Mülga 4077 sayılı TKHK'da bir madde ile düzenlenen tüketici kredisi sözleşmesi yeni TKHK'da çok daha detaylı düzenlemeye tabi tutulmuş, konut finansmanı sözleşmesi ile tüketici kredisi sözleşmesi ayrı bölümlerde ele alınmıştır. Mesafeli olarak yapılabilecek sözleşmelerin kapsamı genişlemiş ve finansal hizmetlerin de mesafeli kurulabileceği özel bir madde ile düzenlenmiştir. 6502 sayılı TKHK'ya eklenen bir fıkra (m. 23/ f. 2) ile bu Kanun, tüketici kredi kartı sözleşmelerine uygulanabilir hale gelmiştir.

AB hukukunda kredi kartı ile yapılan alışveriş işlemlerinin taksitlendirilmesi, taksitli nakit avans işlemi gibi uygulamalar olmadığından kredi kartı bir kredi aracı olarak değil, ödeme aracı olarak değerlendirilmektedir²⁸. Tüketicilere kullandırılan krediler ise ayrı bir düzenleme "Directive 2008/ 48/ EC On Consumer Credit Agreements²⁹" ile ele alınmıştır³⁰. Bu direktif Türk hukukuna 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunu ile aktarılmıştır. AB direktifinin 2'nci maddesinin 2'nci

²⁸ Sarah Jane Hughes, Stephen Middlebrook, "Developments in the Law Affecting Electronic Payments and Financial Services" (2016), **Articles by Maurer Faculty**, Paper 2041, p. 361 (Çevrimiçi) <http://www.repository.law.indiana.edu/facpub/204127>, 08.08.2020.

²⁹ Direktif metni için bkz. (Çevrimiçi) <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008L0048&from=EN>, 27.08.2020, s. 32.

³⁰ Tüketici sözleşmelerinin hukukta düzenlenmesinin iki yolu vardır. İlki münferit bir kanun yapmak (örneğin, Almanya) ikincisi ise her sözleşme için özel kanunlar yapmak. İkinci yolda kendi içinde üç ayrı yaklaşım izleyebilir. İlki her bir tüketici sözleşmesi için ayrı kanunlar yapmak (örneğin, Fransa, İtalya), ikinci yaklaşım tüketici sözleşmelerine yönelik genel bir kanun yapmak (örneğin, İsviçre), üçüncü yaklaşım genel kanun yanında bazı tüketici sözleşmesinin türüne göre uygulama alanı kazanan kuralların yatay bir enstrümanda bir araya getirmek (örneğin, Avrupa Birliği). Claire Huguenin, Mathias Hermann, "Tüketici Sözleşmeleri Hukukunun Modern Mevzuattaki Yeri (Çev. Doruk Gönen)", **Türk İsviçre Hukuk Günleri**, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, İstanbul, 2010, s. 31

fikrasının f bendine göre herhangi bir faiz veya ücret alınmayan krediler ile önemsiz tutarda ücret alınan ama üç aydan kısa bir dönemde geri ödenen krediler direktifin kapsamı dışında bırakılmıştır³¹. Ancak bu istisna maddesi Türk hukukuna aktarılırken kredi kartı sözleşmeleri, TKHK kapsamı dışında bırakılmadığı gibi tam tersine 22'nci maddeye eklenen bir fıkra ile TKHK kapsamına dahil edilmiştir. Böylece AB Tüketici Kredileri Direktifinde yer alan haksız şartlar veya cayma hakkı gibi kurumlar, AB hukukunda kredi kartı sözleşmelerine uygulanamazken, Türk hukukunda uygulanabilir hale gelmiştir.

Bugün itibariyle hukukumuzda kredi kartı sözleşmesinin tabi olduğu hukuki düzenlemeleri asıl konusu kredi kartı sözleşmesi olan düzenlemeler ile asıl konusu kredi kartı sözleşmesi olmayan ama kredi kartı sözleşmesine uygulanabilen hükümler içeren düzenlemeler şeklinde ikiye ayırarak aşağıdaki şekilde listelenmek mümkündür.

Asıl konusu kredi kartı sözleşmesi olan düzenlemeler şunlardır:

- 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Kanun³².
- Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Yönetmelik³³.
- Bilgi Alışverişi, Takas ve Mahsuplaşmaya Kuruluşlarında Bilgi Sistemleri Yönetiminde Esas Alınacak İlkeler ile İş Süreçleri ve Bilgi Sistemlerinin Denetime İlişkin Tebliğ³⁴.
- BKHK m. 48 kapsamında alt düzenlemeleri yapma yetkisi BDDK'ya ait olduğundan, BDDK tarafından sektöre duyurulmak üzere TBB'ye

³¹ Directive 2008/ 48/ EC On Consumer Credit Agreements art. 2/ pgh. 2; *“this Directive shall not apply to the following: credit agreements where the credit is granted free of interest and without any other charges and credit agreements under the terms of which the credit has to be repaid within three months and only insignificant charges are payable”*.

³² RG, T. 01.03.2006/ S. 26095.

³³ RG, T. 10.03.2007/ S. 26548.

³⁴ RG, T. 04.12.2013/ S. 28841.

gönderilen yazılar da BDDK'nın denetime tabi kuruluşlar bakımından bağlayıcı niteliktedir³⁵.

Asıl konusu kredi kartı sözleşmesi olmayan ama kredi kartı sözleşmesine uygulanabilen hükümler içeren düzenlemeler ise şu şekildedir:

- 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun³⁶.
- 5411 sayılı Bankacılık Kanunu³⁷.
- Tüketici Sözleşmelerinde Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik³⁸.
- Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği³⁹.
- Bankaların Destek Hizmeti Almalarına İlişkin Yönetmelik⁴⁰.
- Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik⁴¹.
- Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik⁴².
- Bankaların Kredi Yönetimine İlişkin Rehber⁴³.
- TBB'nin Bankalar ile Tüketici Müşterileri Arasında İmzalanacak Sözleşmelerin Şekil ve İçeriğinde Yer Alması Gereken Asgari Hususlar

³⁵ Kredi kartı başvurusu toplanabilecek yerler, ek kartın kapalı gönderilmesi, kart hamilinin talebi olmadan taksit yapılamaması gibi konular bu talimatlarda ele alınan konulardır.

³⁶ RG, T. 28.11.2013/ S. 28835.

³⁷ RG, T. 31.03.2015/ S. 29253.

³⁸ RG, T. 17.06.2014/ S. 29033.

³⁹ RG, T. 22.05.2015/ S. 29363.

⁴⁰ RG, T. 05.11.2011/ S. 28106.

⁴¹ RG, T. 01.11.2006/ S. 26333.

⁴² RG, T. 22.06.2016/ S. 29750.

⁴³ BDDK 31.03.2016 tarih ve 6827 sayılı kararı. Bkz. (Çevrimiçi) http://www.bddk.gov.tr/ContentBddk/dokuman/mevzuat_0091.pdf, 18.09.2020.

ile Sözleşmelerin Uygulanacağı İşlemlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ⁴⁴

- Bankalarca Ticari Müşterilerden Alınabilecek Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ⁴⁵.
- Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında (2020/ sayılı) Tebliğ⁴⁶. (Bu Tebliğ'den önce Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik çıkarılmıştı. Tebliğ ile birlikte bu Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır⁴⁷).

C. Kredi Kartının Hukuki Niteliği

BKKK'da kredi kartı, nakit kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet alımı veya nakit çekme olanağı sağlayan basılı kart veya fizikî varlığı bulunmayan kart numarası olarak tanımlanmıştır (BKKK m. 4/ f. 1/ b. c). Bu tanımda kredi kartının bir kart olduğu söylenerek kendisi ile tanımlanmaya çalışıldığı için tanımdan kartın hukukene ne olduğunu belirlemek mümkün olamamaktadır. Bu nedenle öncelikle kredi kartın hukuki niteliğini belirlememiz gereklidir⁴⁸.

⁴⁴ (Çevrimiçi)
https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/2057/Sozlesmeler_Teblici_Kamuoyu_Duyurusu_14052013.pdf, 28.08.2020.

⁴⁵ RG, T. 10.02.2020/ S. 31035.

⁴⁶ RG, T. 07.03.2020/ S. 31061.

⁴⁷ Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretlere İlişkin Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik için bkz. (RG, T. 07.03.2020/ S. 31061).

⁴⁸ Kredi kartının hukuki niteliği için bkz. Özboyacı, **a.g.e.**, s. 29; Ceylan, **a.g.e.**, s. 25; Çeker, **a.g.e.**, s. 33; Erden Kuntalp, "Yargıtay Kararları Işığında Kredi Kartı", **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, XIII, Ankara 1996, s. 275; Gökmen Gündoğdu, "Kredi Kartını Çıkaran Kuruluş ile Kart hamili Arasındaki İlişkiler", **Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan**, C. II, İstanbul, 2007, s. 1449; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 33; Kaya, **a.g.e.**, s. 5; Koç, **a.g.e.**, s. 2; Saraç, **a.g.e.**, s. 55; Seza Reisoğlu, "Banka Kredi Kartları ve Uygulama Sorunları", **Bankacılar Dergisi**, Sayı 49, 2004, s. 100; Şebnem Akipek, "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Kredi Kartları", **AÜHFED**, 2003, C. 52, s. 104; Teoman, **a.g.e.**, s. 6; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 124.

Bugünkü uygulamada kredi kartı, plastik bir malzeme üzerine basılmakta ve üzerinde kart hamilinin adı soyadı, geçerlilik tarihi, kart çıkaran kuruluşun markası gibi bilgiler yer almaktadır. Herhangi bir malzeme üzerine basılmamış sadece bir numara şeklinde kredi kartı (sanal kart (e-card)) olması da mümkündür. Kart hamilinin kredi kartı sistemi içinde alışveriş işlemi yapabilmesi için sistemin diğer taraflarınca kredi kartının bir ödeme aracı olarak kabul edilebilir olması gerekir. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte gelecekte parmak izi, göz retinası, yüz taraması gibi yöntemlerin kullanılmasının yaygınlaşması ile birlikte kart hamilinin kartlı sistem içinde değişik araç ve yöntemlerle alışveriş işlemi yapması mümkün olabilecektir.

Görüldüğü üzere kredi kartı fiziki varlığı olan bir menkul eşya veya fiziki varlığı olmayan bir numaradan ibaret olabilmektedir. Fiziki varlığı olan kart, kart çıkaran kuruluş tarafından kart hamiline elden teslim edilir⁴⁹. Sadece rakamlardan oluşan kart ise kart hamiline bildirilir.

Kartın teslim edilmesi⁵⁰ ve numaranın bildirilmesi üzerine kart hamili kredi kartı sistem içinde alışveriş işlemi yapabilir hale gelir. Kredi kartı içerdiği bilgiler

⁴⁹ Kredi kartının kime teslim edileceği BKKK'da düzenlenmiştir. BKKK m. 8/f. 6'a göre kart çıkaran kuruluş, kredi kartlarının asıl kart hamiline teslim edilmesini sağlayacak önlemleri almak, ergin olmayan ek kart hamili adına düzenlenen ek kartların asıl kart hamiline teslimini sağlamakla yükümlüdür. Uygulamada güvenlik nedeniyle kredi kartları kullanıma kapalı gönderilmektedir. Teslim alan kart hamilini kart çıkaran kuruluştan kartının kullanıma açılmasını talep eder. Kart hamili tarafından kartın kullanıma açtırılmaması veya açtırılsa bile hiç kullanılmamış olması sözleşmenin geçerliliğini etkilemez. Aynı şekilde kredi kartının arkasının kart hamili tarafından imzalanmasının da sözleşmenin geçerliliğine bir etkisi yoktur. Bkz. Teoman, **a.g.e.**, s. 161.

⁵⁰ Kart çıkaran kuruluş, kartın teslim edilmesi konusunda, Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi (PTT) veya bu hizmeti sağlayan diğer şirketlerden hizmet alabilir. Uygulamada kart çıkaran kuruluşlar kart teslimini bizzat yapmayıp PTT veya diğer hizmet sağlayan şirketler aracılığı ile yapmaktadır. Bu hizmetin PTT dışındaki şirketlerden alınması PTT'nin posta tekeli hakkına aykırılık teşkil edip etmediği PTT ile kart çıkaran kuruluşlar arasında uyuşmazlığa neden olmuştur. 23.05.2013 tarihinde 6475 Sayılı Posta Hizmetleri Kanunu (PHK) (RG, T. 23.05.2013/ S. 28655) yürürlüğe girmiştir ve 5584 sayılı (eski) Posta Kanunu (RG, T. 08.03.1950/ S. 7451) yürürlükten kaldırılmıştır. Mülga Posta Kanunu döneminde PTT'ye tanınan "posta tekel hakkı" yeni Kanun'da da düzenlenmiş ve tekel hakkı "evrensel posta hizmeti yükümlüsüne" tanınmıştır (PHK m. 6). Bu Kanun'da evrensel posta hizmeti yükümlüsü PTT olarak tanımlanmıştır (m. 3/ f. 1). Posta tekeli kapsamı ile ilgili Kanun'un posta tekeli düzenleyen 6. maddesine göre, "*temel ücret göz önünde bulundurularak Kurumun önerisi ve Bakanlığın teklifi ile Bakanlar Kurulu tarafından ağırlığı veya ücreti belirlenen yurt içi ve yurt dışı haberleşme gönderilerinin kabulü, toplanması, işlenmesi, sevki, dağıtımı ve teslimi evrensel posta hizmet yükümlüsünün tekelindedir*". Tekel kapsamına giren haberleşme gönderilerinin ağırlık limitinin Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmesi gerekmektedir. Bu limitin üstündeki gönderiler tekel kapsamında olup PTT tarafından gönderilmelidir. Ancak Posta Hizmetleri Kanunu'nun yürürlük tarihinden bugüne kadar tekel kapsamında yer alan gönderi ağırlığı

sayesinde kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasında bir sözleşme ilişkisi bulunduğunu ve sözleşmeden doğan hakkın sahibinin kim olduğunu gösterir. Dolayısıyla kredi kartı HMK kapsamında senet, dolayısıyla belge niteliğindedir⁵¹. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu⁵² m. 199’da uyuşmazlık konusu vakıaları ispata elverişli yazılı veya basılı metin, senet, çizim, plan, kroki, fotoğraf, film, görüntü veya ses kaydı gibi veriler ile elektronik ortamdaki veriler ve bunlara benzer bilgi taşıyıcılar, “belge” olarak tanımlanmıştır. “Senet” ise belge örneği olarak sayılmıştır. Belge, senedi de kapsayan üst bir kavramdır. Madde gerekçesinde⁵³ belgenin hukukumuzda yeni yer alması sebebiyle tanımının yapıldığı, senedin tanımlanmasından ise özel olarak kaçınıldığı belirtilmiştir. Bunun bir sebebi, senedin öteden beri kanunda yer alması, bu konuda doktrinde ve yargı uygulamasında ciddi bir tereddüdün mevcut olmamasıdır. Doktrinde senet genel olarak, bir hukuki işlem ya da

henüz belirlenmemiştir. Bu olasılığa karşılık geçici bir madde konulmuş ve gönderi ağırlıkları belirleninceye kadar önceki mevzuatta yer alan ilgili hükümlerin uygulanması öngörülmüştür. Önceki Posta Kanunu’na göre posta tekelinin kapsamı şu şekildedir; “*PTT İdaresinin tekel altında olan maddeler şunlardır: (A) Açık ve kapalı mektuplar; (B) Üzerlerinde haberleşme mahiyetinde yazı bulunan kartlar; şu kadar ki, aşağıda yazılı olanlar tekel dışındadır: (1) Postaca kabul edilemeyecek olan veya kabulü şarta bağlı bulunan maddeler, (2) Göndericinin kendi ihtiyaç ve işiyle ilgili olarak beraberinde taşıdığı veya bir adamıyla gönderdiği maddeler, (3) Kara, deniz ve hava taşıma idarelerinin kendi işleri hakkında ve teşkilleri arasında kendi araçlarıyla taşıyacakları maddeler, (4) Aynı ilçenin ve sınırları bir olan ilçelerin posta bulunmayan ve işlemeyen yerleri arasında gönderilecek maddeler*”. Tekel hakkına aykırı davranışın yaptırımını posta hizmet yükümlüsünce belirlenen posta ücretinin on katı tutarında meblağı evrensel posta hizmet yükümlüsüne tazminat olarak ödemektir. Hem eski hem de yeni PHK’ya göre PTT’nin tekel hakkı bulunduğu tartışmasızdır. Uyuşmazlık, tekel kapsamına hangi gönderilerin girdiğinin belirlenmesinden doğmaktadır. Yeni PHK’ya göre PTT’nin tekelinde yer alacak gönderi ağırlığı henüz belirlenmemiştir. Geçici madde nedeniyle eski Kanun’daki kriter uygulandığından, tekel kapsamına; açık ve kapalı mektuplar ile üzerlerinde haberleşme mahiyetinde yazı bulunan kartlar, girmektedir. Kredi kartları bakımından önemli olan ikincisidir. Kart hamillerinin kullanımına ilişkin birtakım kişisel bilgiler bulundurma ve kişisel haber taşıması nedeniyle kredi kartı gönderimleri posta tekeli kapsamına girmektedir. Kartların kişisel bilgi içermeleri halinde tekel kapsamında değerlendirdiği anlaşılmaktadır. Sonuç olarak, kart çıkaran kuruluş tarafından isim/unvan yazılarak basılmış kredi kartının gönderilmesi kart hamillerinin kullanımına ilişkin birtakım kişisel bilgiler bulundurma ve kişisel haber taşıması nedeniyle posta tekeline girenler bakımından “üzerlerinde haberleşme mahiyetinde yazı bulunan kartlar” niteliğinde sayılır ve bunların PTT dışı üçüncü kişilerden hizmet alınarak gönderilmesi posta tekeli aykırılığın sonuçlarına tabi olur. İsme basılı olmayan ve kişisel bilgi içermeyen kartların gönderilmesi ise kart hamillerinin kullanımına ilişkin birtakım kişisel bilgiler bulundurulması ve kişisel haber taşımaması nedeniyle üzerlerinde haberleşme mahiyetinde yazı bulunan kartlar kategorisinde sayılmaz.

⁵¹ Akipek, “Kredi Kartları”, s. 109; Çeker, **a.g.e.**, s. 38; Teoman, **a.g.e.**, s. 244, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 153.

⁵² RG, T. 02.01.2011/ S. 27836.

⁵³ 6100 sayılı HMK’nın madde gerekçeleri için bkz. (Çevrimiçi)
<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss393.pdf>, 02.09.2020.

olguyu belgelemek (tevsik etmek veya kayıt altına almak) amacıyla yazılmış, resmi onaylı ya da sorumlusu tarafından imzalanmış belge şeklinde tanımlanmaktadır⁵⁴.

Hukuken bir senet olan kredi kartının kıymetli evrak niteliğinde olup olmadığı konusunda doktrindeki hakim görüş⁵⁵, Türk Ticaret Kanunu⁵⁶ m. 645’de düzenlenen kıymetli evrakın unsurları⁵⁷ yönünden bakıldığında kredi kartının kıymetli evrak niteliğinde olmadığı yönündedir. Kıymetli evrakın unsurları, senet ve devredilebilir bir hak olmasıdır. Senet, kıymetli evrakın maddi (somut) unsurudur. HMK ile belge tanımı yapılmadan önce senet, kıymetli evrak hukuku bakımından irade açıklamasını içeren yazılı belge olarak anlaşılmaktaydı⁵⁸. HMK m. 199 ile birlikte TTK m. 645’deki senet ifadesinin belge olarak anlaşılması gerektiği ileri sürülmektedir⁵⁹. Kıymetli evrakın maddi olmayan (soyut) unsuru ise kıymetli evrakın içerdiği hakkın devredilebilir nitelikte olmasıdır. Buna göre kıymetli evrak tedavül etmesi amacıyla düzenlenir ve bunu sonucu olarak da tedavül eder.

Biz de hakim görüşe katılmaktayız. Nitekim kredi kartı bakımından kıymetli evrakın somut unsurunun gerçekleştiği söylenebilir ancak soyut unsur eksiktir. Kart hamili alışveriş işlemi yapmak için kartını kullanır ve kart çıkaran kuruluş tarafından alışveriş işlemine onay verilmesiyle birlikte kart, hamiline iade edilir. Kredi kartı, kredi kartı sistemi içinde alışveriş işlemi yapılabilmesi için gereklidir. Sözleşmeden doğan alışveriş işlemini yapma hakkına sahip olan kişiyi gösterir. Kredi kartının

⁵⁴ Abuzer Kendigelen, İsmail Kırca, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 2. Bası, İstanbul, 2019, s. 5; Ali Bozer, Celal Göle, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 7. Bası, Ankara, 2017, s. 13; Ersin Çamoğlu, **Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri**, 1. Bası, İstanbul, 2020, s. 4; Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Arslan Kaya, Füsun Nomer Ertan, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 11. Bası, İstanbul, 2019, s. 17; Reha Poroy, Ünal Tekinalp, **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, 23. Bası, İstanbul, 2019, s. 27.

⁵⁵ Akipek, “Kredi Kartları”, s. 109; Ceylan, **a.g.e.**, s. 37; Çeker, **a.g.e.**, s. 43; Kuntalp, s. 278; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 153; Reisoğlu, “Banka Kredi Kartları”, s. 100, Saraç, **a.g.e.**, s. 57.

⁵⁶ RG, T. 14.02.2011/ S. 27846.

⁵⁷ Kıymetli evrakın unsurları için Bozer/ Göle, **Kıymetli Evrak Hukuku**, s. 3; Çamoğlu, **a.e.**, s. 5, Kendigelen/Kırca, **a.e.**, s. 4; Poroy/ Tekinalp, **a.e.**, s. 27; Ülgen/ Helvacı/ Kaya/ Nomer Ertan, **Kıymetli Evrak Hukuku**, s. 14.

⁵⁸ Kıymetli evrak hukukunda senet tanımları için bkz. Bozer/ Göle, **Kıymetli Evrak Hukuku**, s. 13; Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 4, Kendigelen/ Kırca, **a.g.e.**, s. 5; Poroy/ Tekinalp, **a.g.e.**, s. 27; Ülgen/ Helvacı/ Kaya/ Nomer Ertan, **Kıymetli Evrak Hukuku**, s. 17.

⁵⁹ Ülgen/ Helvacı/ Kaya/ Nomer Ertan, **Kıymetli Evrak Hukuku**, s. 17.

düzenlenme amacı, kart hamilinin sözleşmeden doğan alışveriş işlemi yapma hakkının tedavül etmesi değildir. Bu nedenle kredi kartı devredilebilir olmadığı için kıymetli evrak niteliğinde de değildir.

D. Kredi Kartının İşlevleri

1. Ödeme Aracı Olması

Ekonomik açıdan malların değiş tokuş edilmesini sağlayan araç, paradır. Para, hemen hemen her değerın satın alınabilmesini mümkün kılar ve böylece sahibine ekonomik anlamda bir satın alma gücü sağlar.

Hukuki anlamda para, bazı borç ilişkilerinde borcun konusunu oluşturur⁶⁰. Taraflar arasında kurulan hukuki ilişkilerde taraflardan birinin karşı tarafa bir miktar paranın mülkiyetini devir borcunu yüklediği mesela satış, kira, vekalet, eser, hizmet sözleşmesi gibi sözleşmelerden taraflarından birisi bakımından doğan borç, para borcu olarak ifade edilir. Para borcu, nakdi veya kaydî bir miktar paranın borçlu tarafından alacaklıya verilmesiyle (ödeme yapılarak) ifa edilir⁶¹. Alacaklının kabul etmesi şartıyla para borcunun para dışında başka araçlarla –mesela kambiyo senedi, menkul kıymet, havale– ile ifa edilmesi mümkündür. Para borçlarının ifası için kullanılan araçlar, ödeme aracı olarak ifade edilir⁶².

⁶⁰ Para borcu için bkz. Ahmet Kılıçoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 23. Baskı, Ankara, 2019, s. 765; Andreas von Tuhr, **Borçlar Hukuku 1-2** (Çev. Cevat Edege), Ankara, 1983, s. 58; Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 24. Baskı, Ankara, 2019, s. 109; Haluk Nomer, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 17. Bası, İstanbul, 2018, s. 327; Hüseyin Hatemi, Emre Gökyayla, **Borçlar Hukuku Genel Bölüm**, 4. Baskı, İstanbul, 2017, s. 234; Kemal Oğuzman, Rona Serozan, **Borçlar Hukuku Genel Bölüm, İfa- İfa Engelleri- Haksız Zenginleşme**, 3. Cilt, 7. Bası, İstanbul, 2017, s. 97; Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 16. Bası, Cilt 1, İstanbul, 2018, s. 291; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **Tekinay Borçlar Hukuku**, 7. Bası, İstanbul 1993, s. 771.

⁶¹ Para borçlarının ifası için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 109; Hatemi/Gökyayla, **a.e.**, s. 234; Kılıçoğlu, **a.e.**, s. 765; Nomer, **a.e.**, s. 327; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C.1**, s. 291; Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 97; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.e.**, s. 771; Tuhr, **a.e.**, s. 459.

⁶² Ekonomik işlevleri bakımından poliçe, bono ve çeki ödeme aracı olması ve poliçe ile bononun ayrıca kredi aracı olması konusunda bkz. Bozer/Göle, **Kıymetli Evrak Hukuku**, s. 60; Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 49; Kendigelen/ Kırca, **a.g.e.**, s. 142; Poroy/ Tekinalp, **a.g.e.**, s. 143; Ülgen/ Helvacı/ Kaya/ Nomer Ertan, **Kıymetli Evrak Hukuku**, s. 102.

Kredi kartının bir ödeme aracı olduğu konusunda doktrinde görüş birliği bulunduğu söylenebilir⁶³. Hemen belirtelim ki kambiyo senetlerinde senedin kendisi ödeme aracı iken kredi kartının kendisi ödeme aracı değildir. Kambiyo senetleri, kıymetli evraktır ve alacak hakkı senede bağlıdır. Kredi kartı ise kart hamilinin sözleşmeden doğan hakkını kullanmasına yarayan bir belgedir ve kıymetli evrak niteliğinde değildir. Bu nedenle kredi kartının aracılık ettiği ödeme, kart hamilinin üye işyerine olan para borcunun kart çıkaran kuruluşun üye işyerine karşı üstlendiği para borcu ile ifa edilmesidir.

Kart hamilinin üye işyerine karşı para verme ediminin yerini kart çıkaran kuruluşun para verme ediminin alması şöyle gerçekleşir. Kart hamili üye işyerine olan para borcunu ödemek için alışveriş işlemi yapar. Kredi kartı sözleşmesiyle kart çıkaran kuruluş, kredi kartı limitine kadar alışveriş işlemini onayladığını bildirerek üye işyerine karşı para ödeme taahhüdünde bulunmakla yükümlüdür. Kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylandığını üye işyerine bildirmesi üzerine kart hamili ile üye işyeri arasında asıl ilişkiden bağımsız, kart çıkaran kuruluşun üye işyerine para ödeme yükümlülüğü doğar⁶⁴. Kart hamilinin üye işyerine para verme ediminin yerini kart çıkaran kuruluşun üye işyerine olan para ödeme edimi alır. Böylece kart hamilinin üye işyerine olan borcu ifa nedeniyle sona erer⁶⁵.

2. Kredi Aracı Olması

Kredi kartı sadece bir ödeme aracı değildir, aynı zamanda kart hamiline kredi kullandırılmasına da yarar. Kredi kavramının ekonomik açıdan tanımı, kendisine güven duyulan bir kimseye (kredi alan) diğer kişi tarafından (kredi veren) belirli bir

⁶³ Kredi kartının ödeme aracı olması konusunda bkz. Akipek, “Kredi Kartları”, s. 104; Ceylan, **a.g.e.**, s. 27; Çeker, **a.g.e.**, s. 43; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 49; Reisoğlu, “Banka Kredi Kartları”, s. 100, Saraç, **a.g.e.**, s. 66; Teoman, **a.g.e.**, s. 52; Yeşim Atamer, “Kredi Kartının Üçüncü Kişi Tarafından Hukuka Aykırı Şekilde Kullanılması Halinde Doğan Zararları Kim Taşıyacaktır?” **Ünal Tekinalp’e Armağan**, Cilt I, İstanbul, 2003, s. 1001; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 24.

⁶⁴ Kart çıkaran kuruluşun üye işyerine olan para ödeme yükümlülüğünün kaynağı borç ilişkisi hakkındaki açıklamalarımız için bkz. s. 41.

⁶⁵ Üye işyeri olan para borcunun kredi kartıyla yapılan alışveriş işlemiyle ödemenin ifa yerine edim olarak nitelendirmemizin gerekçeleri için bkz. s. 58.

süre boyunca satın alma gücü sağlanması şeklinde yapılmaktadır⁶⁶. Para, hemen hemen her değerın satın alınabilmesini mümkün kıldığı için kredi alana bir miktar paranın verilmesiyle bu kişiye satın alma gücü sağlanmış olur. Tek yöntem bu değildir. Bir kimseye para borçlarını ödemek için vade imkanı sağlanması da o kişiye bir satın alma gücü sağlar. Borçluya vade imkanını doğrudan alacaklı sağlayabileceği gibi alacaklıya verilecek bir güvence sayesinde üçüncü bir kişi de sağlayabilir.

Kredinin tanımı Türk hukukunda yapılmış değildir. TBK’da düzenlenen kredi mektubu (TBK m. 515) ile kredi emri (TBK m. 516- 519) hükümlerinde kredi terimi kullanılmasına rağmen kredinin tanımı yapılmış değildir. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 48’de kredi terim olarak kullanılmış ancak sadece nelerin kredi olduğu örnek verilmek suretiyle sayılmıştır⁶⁷. Bu kanunlarda geçen kredi kavramında yeknesak bir kredi tanımından yola çıkıldığı söylenemez.

Genel olarak kredinin objektif ve sübjektif olmak üzere iki unsuru bulunduğu söylenmektedir⁶⁸. Buna göre kredi, bir kimsenin diğer kişinin geri ödeme gücüne ve isteğine sahip olduğuna duyulan güven (sübjektif unsur) karşılığında o kişinin çeşitli olanaklardan yararlandırmasını (objektif unsur) ifade eder. Kredi alana sağlanan olanaklardan birisi, belli bir miktar paranın mülkiyetinin kredi veren tarafından kredi alana devredilmesidir. Ancak kredi, sadece bir miktar paranın mülkiyetinin kredi alana devredilmesinden ibaret değildir. Bunun dışında kredi verenin kredi alan lehine çeşitli yükümlülükler altına girmesi de söz konusu olabilir. Mesela borçlunun düzenlediği bir

⁶⁶ Genel olarak kredi kavramı için bkz. Burak Özen, **Kredi Açma Sözleşmeleri**, İstanbul, 2017, s. 2; Kuntalp, s. 277; Sefer Oğuz, **Bankacılık Hukuku Yönünden Ticari Kredi Açma Sözleşmeleri**, 1. Baskı, Ankara, 2019, s. 93; Şeyda Dursun Karaahmetoğlu, **Nakdi Kredi Sözleşmesinin Banka Tarafından Haklı Sebep Fesih ve Sonuçları**, İstanbul, 2018, s. 5; Yeşim Atamer, **Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, İstanbul, 2016, s. 3; Yılmaz İsmail Aslan, **Bankacılar İçin Tüketici Hukuku**, Bankalararası Kart Merkezi, 2016, s. 1.

⁶⁷ BaK m. 48’deki kredi olarak şunlar sayılmıştır; “...bankalarca verilen nakdî krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayri nakdî krediler ve bu niteliği haiz taahhütler, satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verilen ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdî krediler, tahakkuk etmekle birlikte tahsil edilmemiş faizler, gayri nakdî kredilerin nakde tahvil olan bedelleri, ters repo işlemlerinden alacaklar, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen riskler, ortaklık payları ve Kurulca kredi olarak kabul edilen işlemler izlendikleri hesaba bakılmaksızın kredi sayılır”.

⁶⁸ Karaahmetoğlu, **a.e.**, s. 5; Özen, **a.e.**, s. 3.

poliçenin kredi veren tarafından kabul edilmesi veya kredi alan tarafından düzenlenen bonoya kredi veren tarafından aval verilmesi ya da kredi alanın fiilinin kredi veren tarafından üçüncü kişilere karşı üstlenilmesi gibi işlemlerle de kredi sağlanabilir. Kredi verenin üstlendiği bu yükümlülükler, kredi alanının piyasadaki ticari itibarını yükseltir ve kredi alan da üçüncü kişiler ile hukuki ilişkiler kurarak para borcu altına girer. Böylece borcunun ifa şartlarında vade, taksitlendirme gibi bazı olanaklar elde eder. Sonuç olarak hukuki anlamda kredi, kredi alanın geri ödeme gücüne güvenmesi sebebiyle kredi verenin kredi alana bir miktar para vererek veya kredi alan lehine bazı yükümlülükler altına girerek bunların sağladığı satın alma gücünden kredi alanı yararlandırması olarak ifade edilmektedir⁶⁹. Kredi herhangi bir kimse tarafından diğerine sağlanabilir. Ancak bir ticari faaliyet olarak kredi verme faaliyetinde bulunulması Türk hukukunda BDDK'dan faaliyet izni alınması şartına bağlıdır (BaK m. 10).

Üye işyerine olan para borcunu kredi kartıyla alışveriş işlemi yaparak ödeyen kart hamiline kart çıkaran kuruluş tarafından bir kredi sağlanıp sağlanmadığı tartışılmıştır⁷⁰. Hemen belirtelim ki kart hamilinin kart çıkaran kuruluştan nakit para çekerek kredi temin ettiği konusunda bir tereddüt yoktur. Yine kart hamilinin alışveriş işlemleri konusu parayı kart çıkaran kuruluşa taksitler halinde ödemesi veya dönem borcunun asgari tutarı kadar ödeme yapması halinde kart hamilinin kredi temin ettiği konusunda da bir tereddüt yoktur⁷¹. Mesele, kart hamilinin alışveriş işlemi yaptığı tarih ile bu işlem konusu para borcunu ödeyeceği son ödeme tarihine kadar geçen sürede kart çıkaran kuruluştan bir kredi kullanıp kullanmadığıdır. Kart hamilinin son ödeme tarihinde dönem borcunun tamamını ödemesi halinde bir faiz borcu doğmaması

⁶⁹ Bozer/ Göle, **Kıymetli Evrak Hukuku**, s. 60; Çamoğlu, **a.g.e.**, s. 49; Kendigelen/ Kırca, **a.g.e.**, s. 142; Ülgen/ Helvacı/ Kaya/ Nomer Ertan, **Kıymetli Evrak Hukuku**, s. 102; Poroy/ Tekinalp, **a.g.e.**, s. 143.

⁷⁰ Kredi kartının kredi aracı olma işlevi olduğu konusunda bkz. Akipek, “Kredi Kartları”, s. 105; Atamer, **a.g.e.**, s. 27; Ceylan, **a.g.e.**, s. 36; Çeker, **a.g.e.**, s. 43; Gündoğdu, s. 1437; Kaya, **a.g.e.**, s. 39; Kuntalp, s. 276; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 50; Mehmet Bahtiyar, “Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu’nun Sözleşme Sekli ve Genel İşlem Şartlarına İlişkin 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi”, **Makaleler II**, İstanbul, 2008, s. 333; Reisoğlu, “Banka Kredi Kartları”, s. 100, Saraç, **a.g.e.**, s. 56; Teoman, **a.g.e.**, s. 229; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 145.

⁷¹ Akipek, “Kredi Kartları”, s. 105; Bahtiyar, “BKKK 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi”, s. 334; Ceylan, **a.g.e.**, s. 37; Çeker, **a.g.e.**, s. 43; Gündoğdu, s. 1442; Kaya, **a.g.e.**, s. 40; Kuntalp, s. 278; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 153; Reisoğlu, “Banka Kredi Kartları”, s. 100; Saraç, **a.g.e.**, s. 56.

tartışmanın temelini teşkil etmiştir. Bu konu, kredi kartı sözleşmesinin hukuki niteliğini belirlemek bakımından da önemlidir. Kredi kartının ödeme aracı olma işlevine odaklanılması halinde kart çıkaran kuruluşun asli edim borcunu bir iş görme borcu olarak nitelendirilmektedir. Kredi kartının kredi aracı olma işlevi bulunduğu da göz önünde tutulursa sözleşmenin hukuki niteliğini belirlerken kart çıkaran kuruluşun asli ediminin kredi sağlamayı da içerdiğinin göz önünde tutulması gerekecektir. Bu konuyu ileride sözleşmenin hukuki niteliği konusunu açıklarken daha detaylı ele alacağız⁷².

Kart hamiline kredi kullanılarak kullanılmadığı meselesi hakkında ileri sürülen görüşlerden birisi⁷³, kart çıkaran kuruluş tarafından herhangi bir kredi kullanılmadığını söylemektedir⁷⁴. Bu görüşü savunanlar şu iki gerekçeyi ileri sürmektedir. İlki, kart hamilinin alışveriş işlemini yaptığı tarih ile bu işlemde doğan borcu kart çıkaran kuruluşa ödediği tarihe kadarki süre içinde kart çıkaran kuruluşa faiz, komisyon vb. bir ödeme borcu olmamasıdır. Diğer, krediyi sağlamasında kredinin bir kişinin kendi malvarlığı ile sahip olmadığı bir satın alma gücünü sağlamak amacıyla kullanıldığı ölçütü esas alındığında, kart hamilinin kendi malvarlığı ile karşılayabildiği oranda kredi kartı ile alışveriş işlemi yapıyor olması nedeniyle kart çıkaran kuruluş tarafından bir kredi sağlamanın söz konusu olmamasıdır.

⁷² Kredi kartı sözleşmesinin hukuki niteliği için bkz. s. 88.

⁷³ Teoman, **a.g.e.**, s. 229; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 145.

⁷⁴ Avrupa Birliği hukukunda da kredi kartı, kredi aracı olarak görülmez. Bu nedenle kredi kartı ödeme hizmetlerine (payment services) yönelik düzenlemeler içerisinde ele alınmıştır. Ödeme hizmetleri, 2007 yılında Ödeme Sistemleri Hakkındaki Direktif (PSD 1) ile düzenlenmiş ve tüm ödeme araçları için ortak kurallar oluşturulmuştur. 2015 yılında mevcut kuralları iyileştirmek ve yeni dijital ödeme hizmetlerini kapsama dahil etmek için 2015/ 2366 sayılı Ödeme Sistemleri Hakkındaki Direktif (PSD 2) kabul edilmiştir. PSD 1 için bakınız 2007/64/EC of the European Parliament and of the Council of 13 November 2007 on payment services in the internal market amending Directives 97/7/EC, 2002/65/EC, 2005/60/EC and 2006/48/EC and Repealing Directive 97/5/EC, Official Journal of the European Union, 05.12.2007, L 309/1, (Çevrimiçi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007L0064&from=EN>, 02.08.2020; PSD 2 için bakınız Directive (EE) 2015/2366 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2015 on Payment Services in the Internal Market, Amending Directives 2002/6 5/ EC, 2009/ 110/ EC and 2013/36/EU and Regulation (EE) No 1093/2010, and Repealing Directive 2007/ 64/ EC. Official Journal of the European Union, 23.12.2015, L 337/ 35 (Çevrimiçi) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L2366&from=EN>, 02.08.2020.

Diğer görüş, kart hamiline kart çıkaran kuruluş tarafından kredi kullandırıldığını söylemektedir⁷⁵. Bu görüşün gerekçesi kart hamilinin kart çıkaran kuruluşun üye işyerine karşı üstlendiği para ödeme borcu sayesinde kendi malvarlığında bir azalma olmadan üye işyerinden nakit para ödemesi gerekmeksizin mal veya hizmet temin edebiliyor olmasıdır. Ayrıca, kredinin varlığı için kredi alanın faiz veya komisyon ödemesi de şart değildir.

Bizim de katıldığımız görüş ikincisidir. Kredi kartı, kart hamilinin sözleşmeden doğan haklarını kullanmasına yarar. Kredi kartı sözleşmesi kart hamiline alışveriş işlemi yapma hakkı verir. Kart çıkaran kuruluş kart limitine kadar alışveriş işlemini onaylamakla üye işyerine alışveriş işlemi konusu parayı ödemeyi üstlenir. Kart hamili de üye işyerine olan para borcunu böylece ifa etmiş olur. Kart çıkaran kuruluşun üstlendiği yükümlülük sayesinde kart hamili nakit para vermek zorunda olmadan üye işyerinden mal veya hizmet satın alabilir. Kart hamilinin son ödeme tarihine kadar dönem borcunun tamamını ödemesi halinde faiz ödeme borcu doğmaması, kart çıkaran kuruluşun üye işyerine karşı ödeme yükümlülüğü altına girerek kart hamiline kredi kullandırıyor olması durumunu değiştirmez. Nitekim kredi alanın kullanmış olduğu kredi karşılığında kredi verene faiz, ücret veya komisyon ödenmesini şart koşan bir hüküm herhangi bir kanunda yer almamaktadır. Bu nedenle kart çıkaran kuruluş alışveriş işlemine onay vermekle kart çıkaran kuruluşa kredi kullandırmaktadır. Kart çıkaran kuruluşun kredi kartı çıkarma faaliyeti bir kredi verme faaliyeti olarak değerlendirildiği için de kredi kartı çıkarma faaliyeti BDDK'dan izin alınmasına şartına tabidir (BKHK m. 4).

⁷⁵ Akipek, “Kredi Kartları”, s. 105; Bahtiyar, “BKHK 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi”, s. 334; Ceylan, **a.g.e.**, s. 37; Çeker, **a.g.e.**, s. 43; Gündoğdu, s. 1442; Kaya, **a.g.e.**, s. 40; Kuntalp, s. 278; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 153; Reisoğlu, “Banka Kredi Kartları”, s. 100; Saraç, **a.g.e.**, s. 56.

E. Kredi Kartının Türleri

Kredi kartı türlerini, kart hamilinin asıl veya ek kart hamili olmasına veya kart hamilinin tüketici sıfatına sahip olup olmamasına ya da kartın özelliklerine göre belirlemek mümkündür⁷⁶.

1. Kart Hamiline Göre Kredi Kartları

Kredi kartı, üzerine kart hamilinin ismi yazılarak düzenlenir. Kart hamilinin talebi üzerine üçüncü bir kişi adına da kredi kartı düzenlenebilir. Kart hamili adına düzenlenen kart, “asıl kredi kartı veya asıl kart”; üçüncü kişi adına düzenlenen kart, “ek kredi kartı veya ek kart” olarak ifade edilir.

a. Asıl Kredi Kartı

Kredi kartı sözleşmesinde kart çıkaran kuruluşun karşısındaki taraf asıl kart hamilidir. Kart çıkaran kuruluş tarafından yapılan kredi değerlendirmesi sonucunda kart limiti⁷⁷ asıl kart hamili için belirlenir ve kredi kartının üzerinde bu kişinin ismi yer alır.

Asıl kart hamili terimi ek kart düzenlendiği hallerde kart hamilleri arasında ayırım yapılabilmesi için kullanılır. Ek kart düzenlenmediği durumlarda tek başına “kart hamili” terimi kullanılması yeterli iken ek kart düzenlendiği durumlarda kart hamili “asıl kart hamili (main card holder)” olarak anılır.

⁷⁶ Kredi kartının başka ölçütlere göre sınıflandırılması örnekleri için bkz. Ceylan, **a.g.e.**, s. 36; Çeker, **a.g.e.**, s. 27; Kaya, **a.g.e.**, s. 77; Koç, **a.g.e.**, s. 5; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 38; Saraç, **a.g.e.**, s. 62; Teoman, **a.g.e.**, s. 48; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 8.

⁷⁷ Kart limitinin kart çıkaran kuruluşun edim miktarı niteliğinde olduğu konusunda açıklamalarımız için bkz. s. 207.

b. Ek Kredi Kartı

Ek kredi kartı, ek kart hamili için kart çıkaran kuruluş tarafından ayrı bir kredi değerlendirilmesi yapılmaksızın, asıl kart hamilinin kart limitine bağlı çalışan ve kart hamilinin talebiyle üçüncü bir kişiye verilen kredi kartıdır. Bu kartın hamiline de “ek kart hamili (supplementary card holder)” denir⁷⁸.

2. Kart Hamilinin Sıfatına Göre Kredi Kartları

a. Tüketici Kredi Kartı

Kart hamilinin, tüketici sıfatını sahip olması halinde kredi kartı sözleşmesi, tüketici kredi kartı sözleşmesi niteliğindedir⁷⁹. Bu sözleşme kapsamında kart hamili adına düzenlenen kredi kartı da tüketici kredi kartı niteliğinde olur. Tüketici sıfatını haiz kart hamili FTAÜT’de “finansal tüketici” olarak tanımlanmıştır (FTAÜT m. 4/ f. 1/ b. d).

b. Ticari Kredi Kartı

Kart hamilinin tüketici sıfatına sahip olmadığı kredi kartı sözleşmesi, ticari kredi kartı sözleşmedir. Bu sözleşme kapsamında kart hamili adına düzenlenen kredi kartı, ticari kredi kartı olarak ifade edilir.

Ticari kredi kartının tanımı, Bankalarca TMAÜT m. 4/ f. 1/ b. 1’da “*ticari müşterilere nakit kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet alımı veya nakit çekme olanağı sağlayan her türlü basılı kartı veya fiziki varlığı bulunmayan kart numarası*” şeklinde yapılmıştır. Aynı Tebliğ’de ticari müşteri de “*bankalar tarafından ürün veya*

⁷⁸ Ek kart düzenlenme hakkı veren kredi kartı sözleşmesinin tam üçüncü kişi yararına sözleşme olarak nitelendirilmesi ve asıl kart hamili ile ek kart hamilinin asıl kart ve ek kart ile yapılan işlemler konusu parayı ödemekle yükümlü olup olmadıkları hakkındaki değerlendirme için bkz. s. 130.

⁷⁹ Tüketici kredi kartı sözleşmesinin tüketici kredisi sözleşmesi niteliği hakkındaki açıklama için bkz. s. 102.

hizmetlerin sunulduğu, 3/10/2014 tarihli ve 29138 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretlere İlişkin Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte tanımlanan finansal tüketiciler dışında kalan gerçek veya tüzel kişiler” olarak tanımlanmıştır (TMAÜT m. 4/ f. 1/ b. j).

Ticari kart hamilinin, tacir sıfatını haiz olması şart değildir. Ticari kart hamili, TMAÜT kapsamında ticari müşteri niteliğindedir.

3. Kartın Özelliklerine Göre Kredi Kartları

Kredi kartı sözleşmesi ile ilgili düzenlemelerde türü belirtilen kredi kartları, ücretsiz kredi kartı, hareketsiz kredi kartı, sanal kredi kartıdır. Bunun dışında kredi kartları özelliklerine göre standart (basic) ve standart dışı (gold, premier vs.) kartlar⁸⁰, çipli-çipsiz kartlar veya temassız-temassız kartlar⁸¹, ortak markalı kartlar⁸² gibi hem kart hamiline sağladığı olanaklara göre hem de teknik özelliklerine göre farklı şekillerde tasnif edilebilir. Bu başlık altında sadece kredi kartı ile ilgili düzenlemelerde adı geçen kredi kartı türleri ele alınacaktır.

⁸⁰ Standart ve standart dışı kartlar arasındaki fark, sağladığı mil/puan olanakları ve diğer ayrıcalıklarda (yurt içi ve yurt dışı “concierge” hizmetleri, indirimler, ücretsiz sigorta vs.) kendisini gösterir. Bu kartlara ilişkin sözleşmelerde yıllık üyelik ücreti de farklı tutarlarda belirlenir. TCMB tarafından açıklanan azami faiz oranını aşmamak şartıyla akdi ve gecikme faiz oranları da farklılık gösterebilir. Standart dışı kartlar için –özel müşteri temsilcisi, özel hizmet hattı gibi– hizmet kanallarında ayrıcalıklar sunulabilir.

⁸¹ Çipli kart içerisinde özel bir işlemci barındırır. Ayrıca özel bir şifreleme yeteneğine sahiptir. Bu yeteneği ile içeriğinin kopyalanmasını engeller. Çipli kartlar temassız veya temassız şeklinde düzenlenebilir. Temassız kartlar, teknolojinin gelişmesi ile birlikte üye işyerindeki POS veya ATM cihazına sadece dokundurularak kullanılabilen kredi kartlarıdır. Bunların plastik üzerine basılmış olması gerekmez. Kol saatine ya da cep telefonuna yapıştırılabilen çıkartma (sticker) şeklinde de üretilebilir. Temassız çipli kart ise POS, ATM gibi cihazlara yerleştirilerek kullanılır. Günümüzde temassız çipli kartların yerini hızla temassız kartlar almaktadır.

⁸² Ortak markalı kredi kartı, bir kuruluşa ait üye işyeri ağının lisans sözleşmesi yapılarak diğer kart çıkaran kuruluşlarca kullanılmasını sağlar. Böylece bu kart ile yapılan alışverişler işlem anında taksitlendirilebilir. Lisans sözleşmesi iki kart çıkaran kuruluş arasında olabileceği gibi kart çıkaran kuruluşlar ile mesela akaryakıt şirketi veya havayolu şirketi gibi mal veya hizmet sağlayıcılar arasında da olabilir. Ortak markalı kartlara ayrıcalıklı puan/mil kullanımı, ortak markalı kart ile alınan mal ve hizmetlerde cazip fiyatlar gibi uygulamalar yapılır.

a. Ücretsiz Kredi Kartı

TKHK m. 31/f. 3'e göre kart çıkaran kuruluşlar, tüketicilere yıllık üyelik ücreti ve benzeri isim altında ücret tahsil etmedikleri bir kredi kartı türü sunmak zorundadır. Aynı şekilde TMAÜT m. 21/ f. 4'de de ticari müşterilere ücretsiz kart sunma yükümlülüğü düzenlenmiştir. Bu tür kredi kartı hukukumuza kart çıkaran kuruluşlar ile kart hamilleri arasında yaşanan uyuşmazlıkların büyük çoğunluğunun yıllık üyelik ücretinden kaynaklanması nedeniyle girmiştir⁸³. Uyuşmazlık sayısının azaltılması amacıyla bu ücreti ödemek isteyen kart hamillerine yıllık üyelik ücreti olmayan bir kartın sunulması öngörülmüştür⁸⁴. Ücretsiz kredi kartı sözleşmesinde kart hamilinin yıllık üyelik ücreti ödeyeceğine dair bir hüküm bulunması halinde, sözleşme hükmü kesin hükümsüzdür. Kart çıkaran kuruluş yıllık ücret almadığı bu karta – mesela taksit sağlama, puan verme gibi– özellikleri sunmayabilir.

b. Hareketsiz Kredi Kartı

Hareketsiz kredi kartı (inactive card), FTAÜT'de düzenlenmiştir. FTAÜT m. 11/f. 6'ya göre kesintisiz olarak, en az yüz seksen gün süreyle kart hesabına alacak ve borç kaydı yapılmayan kredi kartları hareketsiz kart kabul edilir⁸⁵. Hareketsizlik, kart hamili tarafından alışveriş veya nakit çekim işlemi yapılmamasını ifade eder.

Kart hamilinin hareketsiz kaldığı sürece kart çıkaran kuruluşun yıllık üyelik ücreti talep hakkı hüküm ifade etmez. Hareketsizlik statüsü sadece tüketici kredi sözleşmesinde mümkündür. Ticari kredi kartı sözleşmesinde kart hamili yüz seksen

⁸³ Bankacılık sektöründe uyuşmazlık adetleri için bkz. Bayram Uzunoğlu, "Bankacılık Sektöründe Tüketicilerin Korunması Yaşanan Sorunları ve Çözümüne Yönelik Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca Yapılan Faaliyetler", **Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları**, 2. Baskı, İstanbul, 2017, s. 4.

⁸⁴ Ücretsiz kart sunulmasının kart hamilleri ile yaşanan uyuşmazlıkları çözmeyeceği, kredi kartı üyelik ücretine alınabileceğine dair açık ve net bir hükmün yer malası gerektiği hakkında yazarın görüşü için bkz. Yılmaz, **a.g.e.**, s. 153.

⁸⁵ Kredi kartıyla sadece bir kere alışveriş yapıldığı bir örnekte, başkaca alışveriş işlemi yapılmasa bile her ay asgari tutarının ödenmesi halinde kart hamili hareketsiz sayılmaz. Bkz. Ali Tolga Erendaç, "Kredi Kartı Yıllık Üyelik Ücreti", **Bankacılar**, Sayı 100, 2017, s. 104.

gün süreyle alışveriş işlemi yapmasa bile kart çıkaran kuruluş tarafından yıllık üyelik ücreti talep edebilir.

c. Sanal Kredi Kartı

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte sadece internet üzerinden yapılan alışveriş işlemlerinde kullanılmak amacıyla üretilen ve sadece bir numaradan ibaret kredi kartlarına sanal kart (e-card) denir.

Kart hamilinin kart numarasını kullanırken numarasını hatırlaması için plastik bir malzemeye basılmış şekilde fiziki varlığı da olabilir. Ancak bu kart üzerinde manyetik bant veya çip takılı olmadığı için fiziksel olarak POS veya ATM cihazlarında kullanılmaları mümkün olmaz. Sanal kredi kartı, FTAÜT ve TMAÜT’de sadece yıllık üyelik ücreti yönünden kullanılan bir terimdir. FTAÜT m. 11/f. 3 ve TMAÜT m. 21/f. 4’e göre kredi kartı sözleşmesi kapsamında sanal kredi kartı düzenlenmişse, kart hamilinin yıllık üyelik ücreti ödeme borcu doğmaz.

II. GENEL OLARAK KREDİ KARTI SİSTEMİ

A. Kredi Kartının Kredi Kartı Sistemi İçinde Kullanılabilmesi

Kredi kartı sistemi⁸⁶, kartlı sistem kuruluşu, kart çıkaran kuruluş, kart hamili, üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş ve üye işyerinin kendi aralarındaki sözleşme ilişkileriyle kurulan bir sistemdir. Kredi kartı, ödeme aracı ve kredi aracı olma işlevlerini bu sistem içinde gerçekleştirebilir. Başka bir deyişle, kart hamilinin üye işyerine olan para borcunu ödemek için kredi kartıyla alışveriş işlemi yapması, kart çıkaran kuruluşun üye işyerine karşı ödeme borcu altına girmesi, üye işyerinin para

⁸⁶ Kredi kartı sistemleri hakkında bkz. Atamer, “Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı”, s. 995; Ceylan, **a.g.e.**, s. 58; Çeker, **a.g.e.**, s. 49; Kaya, **a.g.e.**, s. 56; Koç, **a.g.e.**, s. 5; Kuntalp, s. 274; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 70; Özboyacı, **a.g.e.**, s. 42; Saraç, **a.g.e.**, s. 58; Teoman, **a.g.e.**, s. 62; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 17.

alacağını kart çıkaran kuruluştan talep etmesi ve bu borçların ifası, kredi kartı sistemi içinde yapılabilen işlemlerdir.

Kredi kartı sistemi, kartlı sistem kuruluşu tarafından kurulur ve işletilir. Kartlı sistem kuruluşları tarafından sisteme dahil olmak isteyen diğer kuruluşlara (bir kuruluş aynı zamanda hem kart çıkaran kuruluş hem de üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş sıfatını kazanabilir) sisteme üye işyeri ve kart hamili kazandırmaları için yetki verilir. Kuruluşlar, kart hamilleri ve üye işyerleri ile sözleşmeler yaparak bu kişileri sisteme dahil ederler. Böylece sisteme katılan kart hamili yine sisteme katılan birçok üye işyerinden kredi kartını kullanarak nakit para ödemek zorunda olmadan mal ve hizmet alabilir.

Türk hukukunda kredi kartının düzenlemesi aşamasında BKKK'nın kapsamını belirlenirken sadece kart çıkaran kuruluş tarafından kredi kartı çıkarılması ile sınırlı kalınmamış, kredi kartı sisteminin işleyişi de dikkate alınarak sistemin tarafları da Kanun hükümlerine tabi kılınmıştır⁸⁷.

Kredi kartı sistemine katılmak amacıyla yapılan sözleşmeler, sistemin işleyişini sağlamak amacını yönelik genel edimler içerir. Sistemin işlemesi kart hamilleri tarafından alışveriş işlemi yapılması ve üye işyerine mal veya hizmet bedelinin ödenmesiyle gerçekleşir. Her alışveriş işlemi yapıldığında o işlem özelinde üçlü bir ilişki kurulur. Alışveriş işlemiyle başlayan ve üye işyerine ödeme yapılmasıyla sona eren sürece bazen sistemin tüm aktörlerinin katılması gerekirken bazen bir kısmının katılması yeterli olur. Mesela kart hamili kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri sözleşme yapmış bir üye işyerine olan borcunu ödemek için alışveriş işlemi yaparsa, kart hamili, kart çıkaran kuruluş ve üye işyeri arasında yapılacak işlemle mal veya hizmet bedelinin üye işyerine ödenmesi süreci tamamlanır (basit üç taraflı sistem). Kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasında üye işyeri sözleşmesi yoksa, üye işyerine ödeme taahhüdünde bulunması ve borcun ifası için devreye kartlı sistem kuruluşu ile

⁸⁷ 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Hakkında Kanun'un genel gerekçesi için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1082m.htm>, 28.08.2020.

üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşun girmesi gerekir (genişletilmiş üç taraflı sistem). Bunun dışında mal ve hizmet sunan kişinin aynı zamanda kartı çıkaran kişi olduğu ve bu kartın aynı zamanda diğer üye işyerlerinde kullanılabildiği sistemler de bulunmaktadır (iki taraflı sistem ve karma sistem). Şimdi aşağıda kredi kartı sistemlerini açıklayalım.

B. Kredi Kartı Sistemleri

Kredi kartı sistemin kurulmasına ilişkin sözleşmelere sistemin aktörlerinin taraf olmasına göre kredi kartı sistemi iki taraflı, üç taraflı veya karma sistem olabilir.

1. İki Taraflı Sistem

İki taraflı sistemin⁸⁸ kurulması için yukarıdaki tabloda gösterildiği gibi kart hamili ile üye işyeri arasında ilişki kurulması yeterlidir. İki taraflı sistemin özelliği, üye işyerinin, aynı zamanda kart çıkaran kuruluş rolünü de üstlenmiş olmasıdır. Bu sistemde kart hamili ile üye işyeri (aynı zamanda kart çıkaran kuruluş) arasında satış sözleşmesi yapılır. Satış sözleşmesinden doğan bedel satıcı tarafından çıkarılan kart ile ödenir.

İki taraflı sistem genelde birçok ürünün sunulduğu mağazalar, otomobil kiralama şirketleri, otel işletmeleri tarafından kurulan sistemlerdir⁸⁹. Mal ve hizmet satan kişiler, alıcıların nakit ödemeden mal veya hizmet satın almasını ve satış bedelini vadeye bağlı olarak ödemelerini sağlamak amacıyla kartlı sistem kurma yolunu tercih

⁸⁸ İki taraflı sistem hakkında bkz. Atamer, “Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı”, s. 995; Ceylan, **a.g.e.**, s. 23; Çeker, **a.g.e.**, s. 7; Kaya, **a.g.e.**, s. 57; Koç, **a.g.e.**, s. 6; Kuntalp, s. 274; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 39; Özboyacı, **a.g.e.**, s. 42; Saraç, **a.g.e.**, s. 58; Teoman, **a.g.e.**, s. 46; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 17.

⁸⁹ İşgüzar, **a.g.e.**, s. 39; Özboyacı, **a.g.e.**, s. 44.

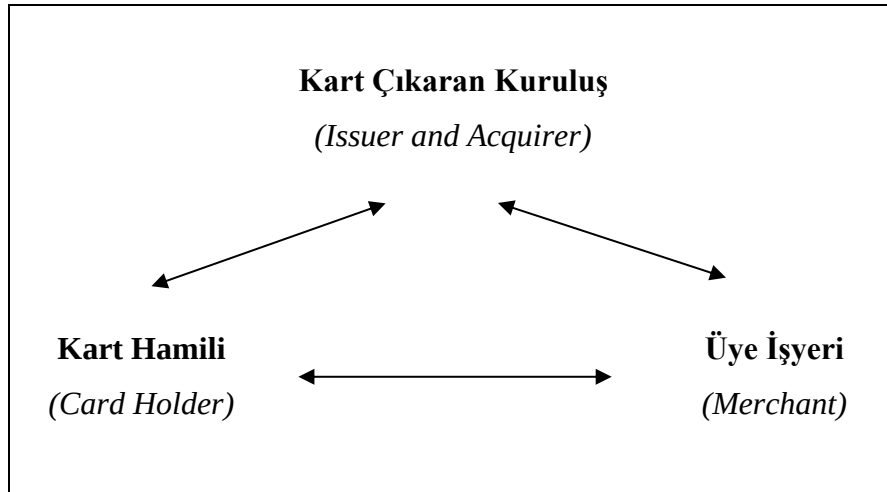
ederler. Alıcılara sağladığı ödeme kolaylığı nedeniyle bu şekilde daha çok sayıda mal satışı gerçekleştirilmesi mümkün olur. Tarafların amacı birden fazla satış sözleşmesi yapmak olduğundan, sistemin işleyişi üye işyerinin bu sözleşmelerden doğan alacaklarının bir cari hesaba kaydedilerek dönem sonlarında kart hamilinden tahsil edilmesi esasına dayanır.

İki taraflı sistem içinde düzenlenen kartlar, BKKK’da “mağaza kartı⁹⁰” olarak ifade edilmiştir (BKKK m. 2/ f. 1). Ancak mağaza kartları bu Kanun kapsamına alınmadığından, çalışmamız kapsamında mağaza kartları inceleme konusu yapılmamıştır.

2. Üç Taraflı Sistem

Üç taraflı sistem, kartın üye işyeri dışında bir kuruluş tarafından çıkarılması nedeniyle en az üç tarafın birbiriyle yaptığı sözleşmelerle kurulur. Bu sistem de katılımcı sayısına göre basit ve genişletilmiş üç taraflı sistem olmak üzere ikiye ayrılır.

a. Basit Üç Taraflı Sistem

⁹⁰ Mağaza kartı için bkz. İşgüzar, a.g.e., s. 48; Teoman, a.g.e., s. 56.

Basit üç taraflı sistemin⁹¹ kurulması için kart hamili, üye işyeri ve kart çıkaran kuruluş arasında şu sözleşmelerin yapılmış olması gerekir;

- Kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasında kredi kartı sözleşmesi,
- Kart çıkaran kuruluş (aynı zamanda üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş sıfatıyla) ile üye işyeri arasında üye işyeri sözleşmesi,
- Bu sistem içinde alışveriş işlemi yapılabilmesi için de ayrıca kart hamili ile üye işyeri arasında kart hamili bakımından para borcu doğuran bir borç ilişkisi, genelde bir satış sözleşmesi.

Basit üç taraflı sistemin iki taraflı sistemden farkı, kart çıkaran kuruluş ile üye işyerinin farklı kişiler olmasıdır. Genişletilmiş üç taraflı sistemden farkı ise kart çıkaran kuruluşun aynı zamanda üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş olmasıdır⁹².

Kredi kartı sözleşmesinde nakit çekim hakkı verilmişse kart hamili tarafından kartın alışveriş işlemi yapılmadan sadece nakit çekim işlemi yapmak için kullanması mümkündür. Gerçi, bu amaca hizmet eden ve kart hamili bakımından daha cazip faiz oranlı tüketici kredisi gibi finansman araçları yok değildir⁹³. Ancak kredi kartının sadece nakit çekim yapılarak kullanılmasını engelleyen bir durum yoktur. Bu durumda kredi kartı sistemi içinde sadece kart hamili ile kart çıkaran kuruluş arasındaki kredi kartı sözleşmesinden doğan borçlar ifa edileceğinden, kartlı sistemin iki taraflı bir özellik gösterdiği düşünülebilir. Ancak kart hamiline dilediği zamanda alışveriş işlemi yapma hakkı sağlayan sözleşmelerin yapılmış olması nedeniyle sistem, üç taraflıdır.

Basit üç taraflı sistemde kart çıkaran kuruluş kendi üye işyeri ağını kurar ve işletir. Bu nedenle bu sistemde alışveriş işlemi yapılmasıyla kart çıkaran kuruluş, üye işyeri ve kart hamili arasındaki üçlü ilişki oluşur. Sistemin daha iyi işleyebilmesi için

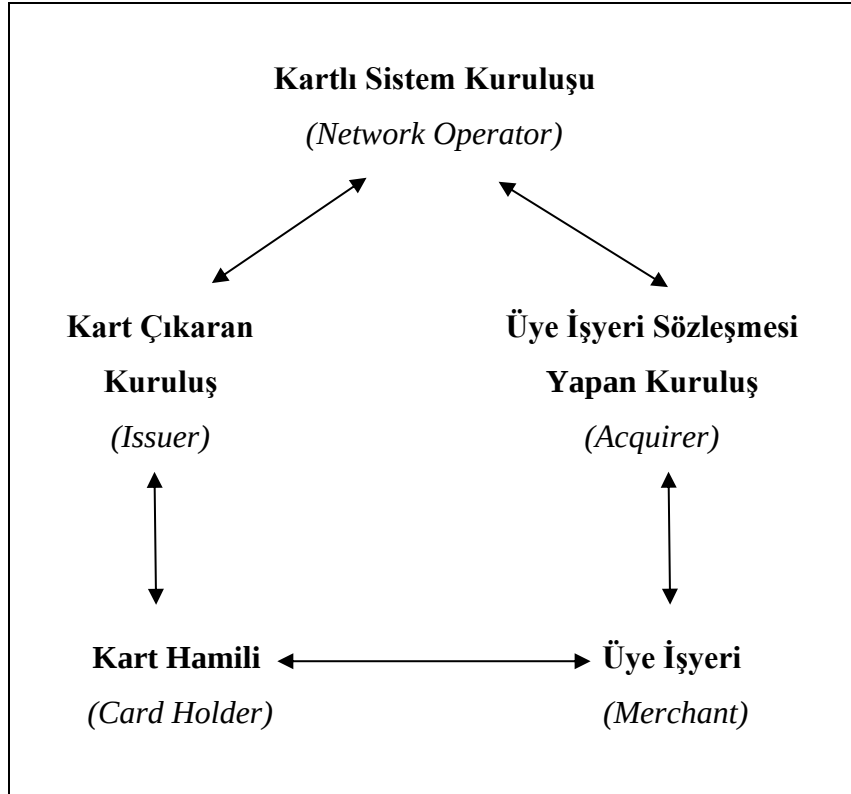
⁹¹ Basit üç taraflı sistem hakkında bkz. Atamer, “Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı”, s. 997; Ceylan, **a.g.e.**, s. 23; Çeker, **a.g.e.**, s. 8; Kaya, **a.g.e.**, s. 59; Koç, **a.g.e.**, s. 7; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 40; Özboyacı, **a.g.e.**, s. 45; Saraç, **a.g.e.**, s. 59; Teoman, **a.g.e.**, s. 44; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 19.

⁹² Üye işyeri sözleşmesinin tarafları için bkz. Ceylan, **a.g.e.**, s. 58; Çeker, **a.g.e.**, s. 49; Kuntalp, s. 275; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 70; Özboyacı, **a.g.e.**, s. 76; Teoman, **a.g.e.**, s. 62 vd.; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 131.

⁹³ Diğer tüketici finansmanı araçları için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.consumerfinance.gov/>, 09.04.2020.

birçok üye işyerinin sisteme dahil edilmesi gerekeceğinden kuruluşlar, uluslararası üye işyeri ağına sahip Visa, Mastercard, American Express gibi kuruluşların kurmuş olduğu hazır bir ağa dahil olma yolunu tercih etmektedir. Bu durumda kart çıkaran kuruluşun tüm üye işyerleriyle sözleşme ilişkisi kurması gerekmez. Kart çıkaran kuruluş tarafından çıkarılan kredi kartının aynı sistem içinde diğer bir kuruluş (üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş) ile sözleşme yapan üye işyerlerinde kullanılması mümkün hale gelir. Sistem içinde alışveriş işlemi yapılması halinde kredi kartı limitinin kontrol edilebilmesi, alışveriş işlemi konusu paranın kart çıkaran kuruluş tarafından üye işyerine ödenebilmesi için devreye kartlı sistem kuruluşu ile üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşun girmesi gerekir. Kartlı sistem kuruluşu ile üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşun dahil olma sebebi hesap mutabakatının sağlanması ve üye işyeri yapılacak bildirim ve ödemelerin gerçekleştirilmesinden ibarettir. Kartlı sistem kuruluşu ile üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşun sisteme dahil olması nedeniyle sistem böylece genişletilmiş olur.

b. Genişletilmiş Üç Taraflı Sistem

Basit üç taraflı sistemin kurulması için yapılması gereken sözleşmeler, genişletilmiş üç taraflı sistemin⁹⁴ kurulması için de gereklidir. Ancak basit üç taraflı sistemden farklı olarak kart hamiliyle sözleşme yapan kuruluş ile üye işyeriyle sözleşme yapan kuruluş farklı kişilerdir. Bu nedenle sistemin kurulması için çatı bir organizasyona (kartlı sistem kuruluşu) ihtiyaç duyulur. Kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş, kartlı sistem kuruluşu ile yapacakları sisteme üyelik sözleşmesiyle sisteme dahil olur⁹⁵.

Genişletilmiş üç taraflı sistem içinde alışveriş işlemi yapılması halinde bu işlemdeki konumlarına göre kuruluşlar, kart çıkaran kuruluş (issuer) ve/veya üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş (acquirer) sıfatını taşırlar. Bir örnekle açıklamak gerekirse, Visa sistemine dahil olmuş A bankası Visa markalı kendi markasını da içeren bir kredi kartı çıkarmış ve kart hamiline vermiş olsun. A bankası aynı zamanda bir üye işyeri ile üye işyeri sözleşmesi yapmış ve kendisine POS cihazı vermiş olsun. Bu üye işyeri Visa sistemine dahil B bankası ile de üye işyeri sözleşmesi yapmış olabilir. Kart hamili üye işyerine olan borcunu alışveriş işlemi yaparak ödemek istediğinde, işlemin kart çıkaran kuruluşu bildirilmesi amacıyla A bankası tarafından verilen POS cihazı veya B bankası tarafından verilen POS cihazı kullanılabilir. A bankasının POS cihazı kullanılırsa, A bankası bakımından bu işlem “on-us işlem” olarak ifade edilir. A bankası bu işlem bakımından hem “issuer” hem de “acquirer” sıfatını taşır. Alışveriş işlemi, B bankası tarafından verilen POS cihazı kullanılarak yapılırsa A bankası bakımından bu işlem “not-on-us işlem” olarak anılır⁹⁶ ve A bankası “issuer”, B bankası “acquirer” sıfatını taşır. Bu ayrımlar kart hamilinin itirazlarının sonuçlandırılmasında ters ibraz kurallarının uygulanmasında kullanılır⁹⁷.

⁹⁴ Genişletilmiş üç taraflı sistem hakkında bkz. Ceylan, **a.g.e.**, s. 24; Çeker, **a.g.e.**, s. 11; Kaya, **a.g.e.**, s. 61; Koç, **a.g.e.**, s. 8; Saraç, **a.g.e.**, s. 59; Teoman, **a.g.e.**, s. 48; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 21; Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, **Türkiye’de Kredi Kartı Piyasası**, Ankara, 2011, s. 11. Genişletilmiş üç taraflı sistem aynı zamanda “Interchange Sistemi” (bkz. İşgüzar, **a.g.e.**, s. 43); “Takasa Dayalı Sistem” (bkz. Özboyacı, **a.g.e.**, s. 49) olarak da anılmaktadır.

⁹⁵ Kart çıkaran kuruluş ile kartlı sistem kuruluşu arasında sözleşme ilişkisi için bkz. Akipek, “Kredi Kartları”, s. 107; Ceylan, **a.g.e.**, s. 25; Çeker, **a.g.e.**, s. 12; Koç, **a.g.e.**, s. 8; Reisoğlu, “Banka Kredi Kartları”, s. 110; Teoman, **a.g.e.**, s. 44.

⁹⁶ Kaya, **a.g.e.**, s. 72.

⁹⁷ Kart hamilinin itirazlarının sonuçlandırılmasında ters ibraz kurallarının uygulanması hakkındaki açıklamalarımız için bkz. s. 224.

Genişletilmiş üç taraflı sistem içindeki üye işyerleri, kart çıkaran kuruluşların çıkarmış olduğu kredi kartıyla yapılan alışveriş işlemi konusu paranın kendilerine ödeneceğine dair bir güvencelerinin olmasını ister. Bu da üye işyerlerine ödeme yapılabilmesini sağlayan çatı bir kuruluşun organizasyonunu gerektirir. Bunu sağlayan Visa, Mastercard gibi uluslararası kuruluşlar bulunmaktadır⁹⁸. Yurt içinde de Bankalararası Kart Merkezi (BKM) örnek gösterilebilir.

Kart çıkaran kuruluş tarafından çıkarılan kartın başka bir kuruluş ile sözleşme yapan üye işyerine olan borcu ödemek için kullanılması halinde kart çıkaran kuruluş tarafından üye işyerine paranın ödenmesi hesap mutabakatı (clearing) yapılarak gerçekleştirilir. Mutabakat, kartlı sistem kuruluşu tarafından yapılır.

Yabancı para üzerinden yapılan işlemlerin mutabakatı Visa, Master card gibi kuruluşlar tarafından gerçekleştirilir. Türk Lirası cinsinden mutabakat yapılması Türk hukukunda geçerli bir ödeme sistemi⁹⁹ içinde gerçekleştirilebilir. Ödeme sisteminin işletilmesi 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanunu’na¹⁰⁰ tabidir. Bu Kanun m. 3/ f. 1/ b. v’de ödeme sistemi, üç veya daha fazla katılımcı arasındaki transfer emirlerinden kaynaklanan fon aktarımlarının gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla yapılan takas ve mutabakat işlemleri için gerekli altyapıyı sunan ve ortak kuralları olan yapı şeklinde tanımlanmıştır. Aynı Kanun m. 5/ f. 1’e göre sistemi işletme yetkisi TCMB veya onun yetkilendirdiği kuruluşa aittir. Dolayısıyla ödeme sistemi işletebilmesi için kartlı sistem kuruluşunun TCMB tarafından yetkilendirilmiş olması gerekir¹⁰¹.

⁹⁸ Ceylan, **a.g.e.**, s. 24; Kaya, **a.g.e.**, s. 60; Özboyacı, **a.g.e.**, s. 51.

⁹⁹ Ödeme sistemi için bkz. Banu Şit, “Electronic Retail Payment Systems in Conflict of Laws”, **Basic Electronic Payment Systems and Determination of the Applicable Law in North America and Europe**, Ankara Law Review, Vol. 2, No. 2, 2005, p. 145-170, (Çevrimiçi) <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/255/2303.pdf>, 26.07.2017, s. 147 vd.

¹⁰⁰ RG, T. 27.06.2013/ S. 28690.

¹⁰¹ TCMB tarafından kredi kartı alışveriş işlemlerinin mutabakatı için yetki verilen kuruluşlar şunlardır;

- Bankalararası Kart Merkezi A.Ş.’ye banka kartları, kredi kartları ve ön ödemeli kartlarla yapılan işlemler dolayısıyla bankalar ve kart faaliyeti gerçekleştiren diğerkuruluşlar arasındaki ödemelerin gerçekleşmesi için gerekli takas ve mutabakat hizmeti verme yetkisi verilmiştir

Çok genel anlatımla hesap mutabakatı şu şekilde yapılır¹⁰². Kart çıkaran kuruluş kart hamiline ve üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş olarak da üye işyerine kendi nezdinde hesap açar (kredi kartı hesabı ve üye işyeri hesabı). Kartlı sistem kuruluşları da kendisi ile sözleşme yapan kuruluşlara kendi nezdinde hesap (mutabakat hesabı¹⁰³) açar. Kart hamili tarafından alışveriş işlemi yapılması halinde üye işyeri işlemi POS cihazı ile üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşu bildirir. Kart çıkaran kuruluş tarafından işleme onay verilmesi üzerine kendi nezdindeki kart hamili hesabına işlem konusu para miktarı kadar borç yazılır ve kartlı sistem kuruluşu hesabına da bu miktar kadar alacak yazılır. Kartlı sistem kuruluşu da kendi nezdindeki kart çıkaran kuruluşun mutabakat hesabına borç, üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşun mutabakat hesabına alacak kaydeder. Üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş ise kendi nezdindeki kartlı sistem kuruluş hesabına borç ve üye işyeri hesabına alacak verir. Böylece kart hamilinin hesabı alışveriş işlem tutarı kadar azalmış, üye işyeri hesabı da artmış olur.

3. Karma Sistem

Karma sistemde¹⁰⁴ kart çıkaran kuruluş aynı zamanda üye işyeri sıfatını da taşır ve çıkarmış olduğu kartlar, kartı çıkaran kuruluş dışındaki üye işyerlerinde de kullanılabilir.

(TCMB'nin 12/06/2015 tarih ve 10159/19758 sayılı kararı için bkz. RG, T. 19.06.2015/ S. 29391).

- Garanti Ödeme Sistemleri A.Ş.'ye (GÖSAŞ) Bonus markası altında ihraç edilen kredi ve banka kartları ile Bonus özellikli ödeme noktası (POS) cihazlarında gerçekleştirilen işlemlerin takas ve mutabakatını mutabakat sistemi işletme yetkisi verilmiştir. (TCMB'nin 12/06/2015 tarih ve 10161/19760 sayılı kararı bkz. RG, T. 19.06.2015/ S. 29391).
- Paycore Ödeme Hizmetleri Takas ve Mutabakat Sistemleri A.Ş.'ye (eski unvanı Mastercard Payment Transaction Services Turkey Bilişim Hizmetleri A.Ş.) kartlı ödemeler alanında kart çıkaran ve kart kabul eden kuruluşlara takas ve mutabakat hizmeti verme yetkisi verilmiştir. (TCMB'nin 22/06/2017 tarih ve 10472/20071 sayılı kararı bkz. RG, T. 06.07.2017/ S. 30116).

¹⁰² Genişletilmiş üç taraflı sistem içinde hesaplarda mutabakat yapılması hakkında bkz. Ceylan, **a.g.e.**, s. 24; Çeker, **a.g.e.**, s. 10; Kaya, **a.g.e.**, s. 62; Koç, **a.g.e.**, s. 8; Özboyacı, **a.g.e.**, s. 52.

¹⁰³ 6493 sayılı Kanun m. 3/ f. 1/ b. m'de mutabakat hesabı, banka, bir mutabakat kuruluşu veya merkezi karşı taraf nezdinde bulunan, fon veya menkul kıymetleri muhafaza etmek ve sistemdeki katılımcılar arasındaki işlemlerin mutabakatını sağlamak amacıyla kullanılan hesap olarak tanımlanmıştır.

¹⁰⁴ Karma sistem hakkında bkz. Ceylan, **a.g.e.**, s. 25; Çeker, **a.g.e.**, s. 12; Koç, **a.g.e.**, s. 8; Saraç, **a.g.e.**, s. 60; Teoman, **a.g.e.**, s. 44; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 22.

Kartın üye işyeri tarafından çıkarılmış olması yönüyle iki taraflı sistem özelliği göstermektedir ancak kartın diğer üye işyerlerinde de kullanılabilmesi nedeniyle iki taraflı sistemden ayrılmaktadır. Kart çıkaran kuruluş ile üye işyerinin farklı kişiler olması üç taraflı sistem ile benzeştiği yönüdür ancak kart çıkaran kuruluşun aynı zamanda üye işyeri sıfatıyla mal ve hizmet sağlayan kişi olması da üç taraflı sistemden ayrılan yönüdür.

Karma sisteme en klasik örnek olarak Air Travel Plan (UATP) tarafından çıkarılan Air Travel Card verilmektedir. Bu sisteme diğer havayolu şirketleri de dahil olmuştur. Sisteme dahil kart hamilleri nakit para ödemedi diğer havayolu şirketlerinde de uçak bileti alabilmiştir¹⁰⁵.

C. Kredi Kartı Sisteminin Tarafları Arasındaki Hukuki İlişkiler

1. Kredi Kartı Sisteminin Kurulmasına ve İşleyişine İlişkin Borç İlişkileri

a. Kredi Kartı Sisteminin Kurulmasına İlişkin Sözleşmeler

Kredi kartı sisteminin kurulması için taraflarca bu sistemin işleyişine ilişkin bazı edimleri yüklediği sözleşmelerin yapılmış olması gerekir. Üç taraflı sistem için asgari kart çıkaran kuruluş (üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş sıfatıyla) ile üye işyeri arasında üye işyeri sözleşmesi, kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasında kredi kartı sözleşmesi yapılmalıdır. Sistem içinde alışveriş işlemi yapılabilmesi için de kart hamili ile üye işyeri arasında kart hamili için para ödeme borcu doğuran bir borç ilişkisi (genelde satış sözleşmesi) kurulmuş olmalıdır. Ayrıca üç taraflı sistemin genişletilmiş halinde kart çıkaran kuruluş ile kartlı sistem kuruluşu arasında marka lisans ve kredi kartı sistemine üyelik sözleşmesi (sisteme üyelik sözleşmesi) de yapılmış olmalıdır.

¹⁰⁵ Çeker, **a.g.e.**, s. 12; Koç, **a.g.e.**, s. 9; Teoman, **a.g.e.**, s. 49; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 23.

Üye işyeri sözleşmesiyle¹⁰⁶ kuruluş, üye işyerine vereceği POS cihazı kullanılarak yapılan alışveriş işlemleri konusu parayı üye işyerine ödemeyi üstlenir. Üye işyeri de sistem içinde kullanılmak için çıkarılan kredi kartlarını ödeme aracı olarak kabul etmeyi yüklenir.

Kredi kartı sözleşmesiyle kart çıkaran kuruluş kart hamiline kredi kartı sistemi içinde alışveriş işlemi yapma olanağı sağlamayı borçlanır. Kart hamili de alışveriş işlemin konusu parayı kart çıkaran kuruluşa geri vermeyi üstlenir.

Alışveriş işlemi yapma hakkını elde eden kart hamilinin kredi kartı sistemi içinde üye işyerine para borcunu ödeyebilmesi için kart hamili ile üye işyeri arasında para borcu doğuran bir borç ilişkisinin bulunması gerekir. Bu ilişki, kart hamili ile üye işyeri arasındaki asıl ilişkisidir ve genelde bir satış sözleşmedir. Kart hamili kredi kartıyla alışveriş işlemi yaparak temel ilişkiden doğan para borcunu öder.

Sisteme üyelik sözleşmesiyle¹⁰⁷ kart çıkaran kuruluş, kartlı sistem kuruluşlarının markalarını kullanma hakkını¹⁰⁸ elde eder ve böylece kart hamilleri adına Visa, Mastercard, Troy gibi logolu kredi kartları çıkarabilir. Kartın üzerinde kartlı sistem kuruluşun markası yanında kendi unvanı ve markası da yer alır. Kart çıkaran kuruluş, marka kullanım lisansı karşılığında kartlı sistem kuruluşuna lisans bedeli ödemeyi üstlenir. Ayrıca, kart çıkaran kuruluş, kart hamilleri ve üye işyerleri ile sözleşme yaparak bunları sisteme dahil etme hakkını elde eder ve kart hamillerine verdiği kart ile yapılan alışveriş işlemleri konusu paraları üye işyerlerine ödemeyi üstlenir. Kartlı sistem kuruluş marka hakkının kullanılmasını kart çıkaran kuruluşa bırakmayı ve alışveriş işlemi konusu paranın ödenmesi amacıyla hesaplar arası mutabakat yapmayı üstlenir. Yine bu sözleşme kapsamında kart çıkaran kuruluş, kredi

¹⁰⁶ Üye İşyeri sözleşmesi hakkında bilgi için bkz. s. 44.

¹⁰⁷ Sisteme üyelik sözleşmesi hakkında daha detaylı bilgi için bkz. s. 48.

¹⁰⁸ Marka lisans sözleşmesi hakkında bkz. Ali Bozer, Celal Göle, **Ticari İşletme Hukuku**, 5. Bası, Ankara, 2018, s. 277; Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Abuzer Kendigelen, Arslan Kaya, Füsün Nomer Ertan, **Ticari İşletme Hukuku**, 6. Bası, İstanbul, 2019, s. 507; Mehmet Bahtiyar, **Ticari İşletme Hukuku**, 17. Bası, İstanbul, 2016, s. 135; Sabih Arkan, **Ticari İşletme Hukuku**, 24. Bası, Ankara, 2018, s. 325.

kartı sisteminin işleyişine ilişkin kuralları ve uyumsuzlukları çözülmesine yönelik belirlenen ters ibraz kurallarının uygulanmasını kabul eder¹⁰⁹.

b. Alışveriş İşleminin Onaylamasıyla Kurulan Üçlü İlişki

Kredi kartı sisteminin kurulmasının nihai amacı, kart hamillerinin üye işyerine olan para borçlarını nakit para kullanmadan alışveriş işlemi yaparak ödeyebilmesidir. Gerçi kart hamilinin alışveriş işlemi yapma yükümlülüğü yoktur¹¹⁰ ama kart hamilinin kartını hiç kullanmıyor olması, sistemin amacının alışveriş işlemi yapılmasını sağlamak olduğu gerçeğini değiştirmez.

Kart hamilinin üye işyerine olan para borcunu alışveriş işlemi yaparak ödemesi şöyle gerçekleşir. Kart hamili asıl ilişkiden kaynaklanan para borcunu kredi kartıyla alışveriş işlemi yaparak ödemek istediğini üye işyerine bildirir. Kredi kartı POS cihazına okutularak alışveriş işleminin kart çıkaran kuruluşa bildirilmesi sağlanır. Kart çıkaran kuruluş kredi limiti dahilindeki alışveriş işlemini onayladığını yine POS cihazı ile üye işyerine bildirir ve böylece kart çıkaran kuruluş onay verdiği alışveriş işlemini konusu parayı üye işyerine ödemekle yükümlü olur.

Görüldüğü üzere taraflar arasındaki sistemin işleyişine ilişkin edimler içeren sözleşmeler dışında kart hamilinin alışveriş işlemi yapması ile kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylaması şeklinde meydana gelen hukuki işlemler de bulunmaktadır. Böylece kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasında bir sözleşme ilişkisi olmamasına rağmen kart çıkaran kuruluşun üye işyerine alışveriş işlemi konusu parayı ödeme borcu doğuran bir borç ilişkisi kurulmaktadır.

Alışveriş işlemi, kart hamilinin bir miktar parayı üye işyerine vermek üzere kart çıkaran kuruluşu ve bu parayı kabul etmek üzere de üye işyerini yetkili kıldığı

¹⁰⁹ İşgüzar, **a.g.e.**, s. 43.

¹¹⁰ Kredi kartı sözleşmesinin eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olması hakkında bkz. s. 99.

hukuki işlemdir. Alışveriş işleminin konusu bir miktar para olup, bunun miktarı temel ilişkide kart hamilinin üye işyerine borçlandığı para miktarı kadardır.

Kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylaması¹¹¹ da kart çıkaran kuruluşun irade beyanı olup, havale ödeyicisinin havaleyi kabul bildirimi gibidir. Bu işlem sonucu kart çıkaran kuruluşun üye işyerine karşı bir para ödeme borcu doğar. Bu borç, asıl ilişkiden bağımsız bir borçtur.

Kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylanmasıyla meydana gelen üçlü ilişkinin hükümleri BKKK’da düzenlenmiş değildir. Bu nedenle taraflar arasındaki ilişkilere uygulanabilecek hükümleri belirlemek amacıyla TBK’da üçlü ilişkileri düzenleyen bazı kurumlara bakmamız ve alışveriş işlemine kıyasen uygulanabilecek kuralları değerlendirmemiz gerekir¹¹². Bakacağımız kurumlar şunlardır; “temsil (TBK m. 40 - 48)”, “üçüncü kişinin fiilini üstlenme (TBK m. 128)”, “borcun üstlenilmesi (TBK m. 195 - 204)”, “sözleşmenin devri ve sözleşmeye katılma (TBK m. 205 - 206)”, “kredi mektubu ve kredi emri (TBK m. 515 - 519).

Temsil kurumunda¹¹³ temsil olunan, temsilci ve üçüncü kişi vardır. Temsilci temsil olunan ad ve hesabına (doğrudan temsil) veya kendi ad veya temsil olunan hesabına (dolaylı temsil) üçüncü kişi ile hukuki işlem yapar. Kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylaması kart hamili ad ve/veya hesabına yaptığı bir işlem değildir.

¹¹¹ POS cihazından önce imprinter cihazı döneminde kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylamasını söz konusu değildi. POS cihazı ile birlikte işlem anında onay alınabilir hale geldi. Kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemi onaylaması, kartın sahte olup olmadığı ve kart limiti kontrolünü de içermektedir. Bu nedenle uygulamada yetkilendirme (authorization) olarak da ifade edilmektedir. Bkz. Kaya, **a.g.e.**, s. 72.

¹¹² Kanunda düzenlenmiş belirli bir eylem, davranış veya ilişki hakkındaki kanun hükmünün, bunlara benzeyen ve kanunda açık bir hüküm bulunmayan bir eylem, davranış veya ilişkiye, kıyasen uygulanması hakkında bkz. Jale Akipek, Turgut Akıntürk, Derya Ateş, **Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri/Kişiler Hukuku**, 1. Cilt, 15. Baskı, İstanbul, 2019, s. 124; Kemal Oğuzman, Nami Barlas, **Medeni Hukuk Giriş/Kaynaklar/Temel Kavramlar**, 25. Baskı, İstanbul, 2019, s. 76; Rona Serozan, **Medeni Hukuk Genel Bölüm/Kişiler Hukuku**, 8. Bası, İstanbul, 2018, s. 145.

¹¹³ Temsil kurumu hakkında detaylı bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 477 vd.; Hatemi/Gökyayla, **a.e.**, s. 134 vd.; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 303 vd.; Kocayusufoğlu, **a.g.e.**, s. 622 vd.; Nomer **a.e.**, s. 142 vd.; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 211 vd.; Tuhr, **a.e.**, s. 314 vd.

Kendi ad ve hesabına hareket eder. Bu nedenle temsil kurumuna ilişkin hükümler alışveriş işlemiyle kurulan üçlü ilişkinin niteliğine uygun düşmez.

Üçüncü kişinin fiilini üstlenme kurumunda¹¹⁴, üçüncü kişinin (lehtarın) fiilini üstlenen, üstlendiği kişiye karşı lehtarın fiilinin gerçekleşmemesinden doğan zararı gidermekle yükümlü olur (TBK m. 128/ f. 1). Buna göre üstlenen, üstlenilene lehtarın ediminin ifasını garanti eder. Oysa alışveriş işlemi onaylaması sonucunda kart çıkaran kuruluşun üye işyerine ödeme yapmasının sebebi, kart hamilinin borcunu ödememiş olması değildir.

Borcun üstlenilmesinde¹¹⁵ alacaklı, borçlu ile üçüncü kişi (üstlenen) vardır. Borcun üstlenilmesi iki aşamada olabilir. Borcun iç üstlenilmesi, borçlu ile üçüncü kişi arasında yapılan bir sözleşmedir. Borcun iç üstlenilmesinin bir yolu da üçüncü kişinin alacaklıya borcu ifa ederek üstlenmesidir (TBK m. 195/ f. 1). Borcun dış üstlenilmesinde ise alacaklı ile üçüncü kişi arasında borçlunun yerine yenisinin geçmesi ve borçlunun borcundan kurtarılması için sözleşme yapılır (TBK m. 196/ f. 1). Alışveriş işleminin onaylanmasıyla kart hamili ile üye işyeri arasında veya üye işyeri ile kart çıkaran kuruluş arasında bir sözleşme ilişkisi kurulmaz. Belki kart çıkaran kuruluşun üye işyerine para ödemesi üzerine borcu üstlenip üstlenmediği akla gelebilir ki, kart çıkaran kuruluş kendi borcunu ödemektedir, kart hamilinin borcunu değil. Bu nedenle, alışveriş işlemine onaylama işlemi borcun üstlenmesi sonucunu doğuran tasarruf işlemi olarak değerlendirmek mümkün değildir.

¹¹⁴ Üçüncü kişinin fiilini taahhüt kurumu hakkında detaylı bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1292 vd.; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 1029; Nomer **a.g.e.**, s. 477 vd.; Oğuzman/ Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 14. Bası, Cilt 2, İstanbul, 2018, s. 415 vd.; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 228 vd.

¹¹⁵ Borcun üstlenilmesi (borcun nakli) kurumu hakkında detaylı bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1391 vd.; Hatemi/ Gökyayla, **a.g.e.**, s. 398 vd.; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 1026; Nomer, **a.g.e.**, s. 500 vd.; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 2**, s. 604 vd.; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 268 vd.; Tuhr, **a.g.e.**, s. 882 vd.

Sözleşmenin devri kurumunda¹¹⁶, alacaklı, borçlu ve üçüncü kişi (devralan) vardır. Sözleşmenin taraflarından birisi sözleşmeden ayrılır yerine devralan girer. Sözleşmenin devri, devralan, devreden ve sözleşmede kalan arasında yapılan bir sözleşme ile gerçekleştirilir. Bu sözleşme ile devreden sözleşmeden doğan tüm hak ve borçları devralana geçer (TBK m. 205/ f. 1). Sözleşmeye katılma ise, mevcut bir sözleşmeye tarafların birinin yanında yer almak üzere üçüncü bir kişinin katılmasıdır. Katılan ile sözleşmenin tarafları arasında katılma sözleşmesi yapılır ve katılan da yanında yer aldığı tarafla birlikte, onun hak ve borçlarına sahip olur (TBK m. 206/ f. 1). Kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylamasıyla birlikte üye işyerine karşı para ödeme borcu doğar ama bu yükümlülük, kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasında bir devir sözleşmesi kurulduğu veya kart çıkaran kuruluş kart hamili ile üye işyeri arasındaki sözleşmeye katıldığı için doğmaz.

Kredi mektubunda¹¹⁷, mektup gönderen (düzenleyen), mektup gönderilen (muhatap) ve mektuptan yararlanan (lehtar) vardır. Muhatap genelde bir bankadır. Kredi mektubu, gönderen kişinin muhatabı lehtarın talepte bulunacağı miktarda para veya benzeri şeyleri kendi (gönderen) adına ve hesabına verilmesi konusunda yetkilendirdiği belgedir (TBK m. 515). Alışveriş işlemiyle kart çıkaran kuruluş üye işyerine para ödeme konusunda yetkilendirilir ama kart çıkaran kuruluş tarafından ödeme, kart hamili ad ve hesabına yapılmaz.

Kredi emrinde¹¹⁸, emri veren, emir verilen ve üçüncü kişi (kredi emrinden yararlanan lehtar) vardır. Emir verilen genelde bir bankadır. Emir veren, emir verilen lehtara kredi açmasını talep eder. Kredi mektubundan farklı olarak emir verilen lehtara parayı, emir veren ad ve hesabına değil, kendi (emir verilen) ad ve

¹¹⁶ Sözleşmenin devri kurumu hakkında detaylı bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1425; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 1050 vd.; Nomer, **a.g.e.**, s. 515 vd.; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 2**, s. 635 vd.

¹¹⁷ Kredi mektubu kurumu hakkında detaylı bilgi için bkz. Ahmet Kılıçoğlu, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 1. Bası, Ankara, 2019, s. 558 vd.; Cevdet Yavuz, **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Beta, 10. Bası, İstanbul, 2014, s. 1298 vd.; Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 7. Baskı, Ankara, 2019, s. 932 vd.

¹¹⁸ Kredi emri kurumu hakkında detaylı bilgi için bkz. Eren, **Özel Hükümler**, s. 932 vd.; Kılıçoğlu, **Özel Hükümler**, s. 558 vd.; Yavuz, **a.e.**, s. 1303 vd.

hesabına öder. Emir veren de lehtarın borcundan kefil gibi yükümlü olur (TBK m. 516). Alışveriş işlemini onaylamakla kart çıkaran kuruluş üye işyerine kredi kullandırmaz ve bu nedenle kart hamilinin kefil gibi bir yükümlülüğü de doğmaz.

Havale kurumunda¹¹⁹, havale eden, havale ödeyicisi ve havale alıcısı vardır. Havale eden tek taraflı irade beyanı ile hem havale ödeyicisini hem de havale alıcısını yetkilendirir. Havale ödeyicisini bir miktar parayı veya kıymetli evrak ya da misli bir şeyi havale alıcısına verme konusunda yetkilendirirken, havale alıcısını da bunları kabul etme konusunda yetkilendirir (TBK m. 555). Kural olarak havale ödeyici havale alıcısına havale konusunu vermekle yükümlü değil, yetkilidir. Ancak havale ödeyicisi çekince belirtmeksizin havaleyi kabul ettiğini havale alıcısına bildirirse ifa ile yükümlü olur (TBK m. 557/ f. 1). Havaleyi kabul yükümlülüğü, havale eden ile havale ödeyicisi arasındaki bir borç ilişkisinden doğabilir.

Kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylanmasıyla meydana gelen üçlü ilişkinin havale kurumu temeline dayandığı ileri sürülmektedir¹²⁰. Bizim de katıldığımız bu görüşe göre kart çıkaran kuruluş, üye işyeri ve kart hamili arasındaki üçlü ilişkinin havale kurumu özelliği göstermektedir. Kart hamili (havale eden) üye işyerine (havale alıcısına) olan para ödeme borcunu ifa etmek amacıyla alışveriş işlemiyle (havale) kart çıkaran kuruluşu (havale ödeyicisi) üye işyerine para ödeme, üye işyerini de bu parayı kabul etme konusunda yetkilendirir (TBK m. 555). Kart çıkaran kuruluş kredi kartı sözleşmesiyle alışveriş işlemini onaylamayı (havaleyi kabul beyanında bulunmayı) üstlenmiştir. Üye işyeri de sisteme dahil olurken taraf olduğu üye işyeri sözleşmesiyle kart hamilinin para borcunun alışveriş işlemiyle ödenmesini kabul etmeyi üstlenmiştir.

Kart hamilinin alışveriş işleminin kart çıkaran kuruluş tarafından onaylanması üzerine kart hamili, kart çıkaran kuruluş ve üye işyeri arasında kurulan

¹¹⁹ Havale kurumu hakkında detaylı bilgi için bkz. Arif Kocaman, **Türk Borçlar Hukukunda Havale**, 1. Bası, Ankara, 2001, s. 3 vd.; Aydın Zevkliler/Emre Gökyayla, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 19. Bası, Ankara, 2019, 643 vd.; Eren, **Özel Hükümler**, s. 932 vd.; Kılıçoğlu, **Özel Hükümler**, s. 613 vd.; Yavuz, **a.g.e.**, s. 1333 vd.

¹²⁰ Ceylan, **a.g.e.**, s. 24; Eren, **Özel Hükümler**, s. 933; Kocaman, **a.g.e.**, s. 3; Özboyacı, **a.g.e.**, s. 78.

ilişki, havale ile kurulan üçlü ilişkisinden şu yönleriyle farklıdır. Havalenin konusu para olabileceği gibi para dışında kıymetli evrak veya diğer misli bir eşya da olabilir. Oysa alışveriş işleminin konusu her zaman belli bir miktar paradır. Diğer bir fark, havale ödeyicisi havaleyi kabul etmedikçe havaleyi ödemekle yükümlü değil, yetkilidir. Oysa ön ödemeli kartlar hariç kart hamilinin alışveriş işlemiyle alışveriş konusu parayı ödeme konusunda kart çıkaran kuruluşa yetki vermesinin bir anlamı yoktur. Kredi kartının üye işyeri açısından ödeme aracı olarak kabul edilmesi için esas olan, kart çıkaran kuruluşun yetkili değil yükümlü olmasıdır. POS cihazı ile bildirimlerin anlık gönderildiği bir ortamda kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylamadığı bir durumda, kart çıkaran kuruluşun sadece ödemeye yetkili olduğu ve yükümlü olmadığı bir durumdan bahsedilemez. Imprinter kullanıldığı dönemlerde kart çıkaran kuruluşun onayı, satış sözleşmelerinde malın kart hamiline teslim edilmesinden sonradan alınabilmekteydi. Ancak bugün malın tesliminden önce alınabilmektedir. Dolayısıyla kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylaması taraflar arasındaki üçlü bir ilişkinin kurulması için asgari bir unsurdur.

Havale kurumunu düzenleyen TBK'nın 555-560 arasındaki hükümlerin bazıları alışveriş işleminin onaylanmasıyla kurulan ilişkilere uygulanabilirken (TBK m. 555, m. 557/f. 1, m. 559/ f. 1, m. 559/ f. 2), bazılarının uygulanması kredi kartı sistemin işleyişi bakımından tarafların menfaatine aykırı sonuçlar doğurmaktadır (TBK m. 556, m. 557/ f. 2, m. 558, m. 559/ f. 3, m. 560). Dolayısıyla havale hükümleri, niteliğine uygun düştüğü ölçüde alışveriş işlemiyle kurulan üçlü ilişkiye kıyasen uygulanabilir. Sonuç itibarıyla taraflar arasında hem sisteme katılmak için yapılmış olan sözleşmeler hem de kredi kartı sistemi içinde her alışveriş işleminin yapılmasıyla kurulan üçlü ilişkiler bulunmaktadır. Bu bağlamda sistemin tarafları arasında kurulan hukuki ilişkileri şu şekilde belirleyebiliriz;

Kart çıkaran kuruluş ile üye işyerine arasındaki ilişki;

- Üye işyeri sözleşmesi veya sisteme üyelik sözleşmesi¹²¹,

¹²¹ Sisteme üyelik sözleşmesi kart çıkaran kuruluştan para ödemesi talep hakkını üye işyerine sağlayan tam üçüncü kişi yararına sözleşme niteliğindedir. Bkz. s. 49.

- Alışveriş işleminin onaylanmasıyla kurulan ifa/eda ilişkisi¹²².

Kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasındaki ilişki;

- Kredi kartı sözleşmesi,
- Alışveriş işleminin onaylanmasıyla kurulan karşılık ilişkisi¹²³.

Kart hamili ile üye işyeri arasındaki ilişki¹²⁴;

- Asıl (temel) ilişki (genelde bir satış sözleşmesi) ile üye işyerinin kredi kartını kabul etme edimini doğuran üçüncü kişi (kart hamili) yararına sözleşme ilişkisi (üye işyeri sözleşmesi),
- Alışveriş işleminin onaylanmasıyla kurulan bedel ilişkisi¹²⁵.

Görüldüğü üzere asıl konumuz olan kredi kartı sözleşmesi kredi kartı sisteminin kurulmasına ilişkin olarak sistemin aktörleri içinde ikisi (kart çıkaran kuruluş ve kart hamili) arasında kurulan bir borç ilişkisidir. Aşağıda önce tarafların tümü arasındaki hukuki ilişkileri genel olarak açıklayacağız, sonrasında kredi kartı sözleşmesini takip eden bölümlerde ele alacağız.

2. Kart Çıkaran Kuruluş ile Üye İşyeri Arasındaki İlişki

Kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemlerini onaylama şeklinde genel edimi, taraf olduğu kredi kartı sisteminin kurulmasına ilişkin sözleşmelerden doğar. Kart çıkaran kuruluş, alışveriş işlemini onaylaması üzerine o alışveriş işlemi konusu parayı

¹²² Kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasındaki ilişkinin “ifa ilişkisi” olarak isimlendirilmesi hakkında bkz. Atamer, “Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı”, s. 997; Özboyacı, **a.g.e.**, s. 76.

¹²³ Kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasındaki ilişkinin “karşılık ilişkisi” olarak isimlendirilmesi hakkında bkz. Atamer, “Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı”, s. 1000; Özboyacı, **a.g.e.**, s. 62.

¹²⁴ Üye işyeri sözleşmesi tam üçüncü kişi yararına sözleşme niteliğinde olarak kart hamiline kartın üye işyeri tarafından ödeme aracı olarak kabul edilmesini isteme hakkını sağladığı için üye işyeri sözleşmeni de bu ilişki kapsamına dahil etmek gerekir.

¹²⁵ Kart hamili ile üye işyeri arasındaki ilişkinin “bedel ilişkisi” olarak isimlendirilmesi hakkında bkz. Özboyacı, **a.g.e.**, s. 74.

üye işyerine ödemekle yükümlü olur¹²⁶. Aşağıda önce üye işyeri lehine bir sözleşme olan sisteme üyelik sözleşmesi ile üye işyerinin taraf olduğu üye işyeri sözleşmesinden doğan kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemlerini onaylama borcunun hukuki niteliğini, sonrasında kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasındaki borç ilişkisine TBK havale hükümlerinin uygulanmasını değerlendireceğiz.

a. Kart Çıkaran Kuruluşun Alışveriş İşlemini Onaylama Borcunu Doğuran Sözleşmeler (Sisteme Üyelik Sözleşmesi ve Üye İşyeri Sözleşmesi)

Kart çıkaran kuruluşun kredi kartı sistemi içinde taraf olduğu ama üye işyerinin taraf olmadığı iki sözleşme vardır. Bunlardan birisi, kartlı sistem kuruluşu ile yapmış olduğu ve uygulamada marka lisans ve kredi kartı sistemine üyelik sözleşmesi olarak bilinen sözleşme (sisteme üyelik sözleşmesi), diğeri de kart hamili ile yapmış olduğu kredi kartı sözleşmesidir. Bunlar dışında kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasında üye işyeri sözleşmesi yapılmış olması da mümkündür.

Acaba sisteme üyelik sözleşmesi ve kredi kartı sözleşmesi üye işyeri lehine kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemi konusu parayı üye işyerine ödemeyi üstlenme edimini içeriyor olabilir mi? Bu sorunun cevabı sisteme üyelik sözleşmesi için olumlu iken kredi kartı sözleşmesi için olumsuzdur.

Kartlı sistemin işlemesi kartlı sistem kuruluşunun güvencesi altındadır. Kartlı sistem kuruluşu kendi markasını taşıyan kredi kartının üye işyerleri tarafından ödeme aracı olarak kabul edilmesini sağlamayı amaçlar. Bu nedenle kartlı sistem kuruluşu sisteme katılacak üye işyerlerinin alacaklarını tahsil edebileceğine dair güvenceyi sağlamak amacıyla kuruluşlar ile yapacağı sisteme üyelik sözleşmesinde üye işyeri lehine edim yer almasını ister. Bu edim, kartlı sistem içinde üretilen kartlar kullanılarak yapılan alışveriş işleminin kredi limiti dahilinde kart çıkaran kuruluş

¹²⁶ Kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasındaki ilişki için bkz. Atamer, “Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı”, s. 997; Ceylan, **a.g.e.**, s. 57; Çeker, **a.g.e.**, s. 49; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 70; Teoman, **a.g.e.**, s. 61.

tarafından onaylanarak üye işyerine karşı ödeme borcu altına girilmesidir¹²⁷. Üye işyeri, sisteme üyelik sözleşmesine taraf değildir. Ancak üye işyeri kart hamilinin alışveriş işleminin onaylanmasını sisteme üyelik sözleşmesine dayanarak kart çıkaran kuruluştan talep edebilir. Dolayısıyla üye işyerine sağladığı hak bakımından bu sözleşme tam üçüncü kişi (üye işyeri) yararına bir sözleşmedir¹²⁸.

Kredi kartı sözleşmesiyle kart çıkaran kuruluş kart hamiline alışveriş olanağı sağlama borcu altına girer. Bu borç, kredi kartı limiti dahilinde alışveriş işlemini onaylama şeklinde bir irade beyanında bulunma borcudur. Fakat bu edimin üye işyeri lehine bir edim olduğunu söylemek mümkün değildir. Çünkü kart hamili sadece sisteme üye olup, üye işyerlerinde alışveriş işlemi yapma olanağına sahip olur. Yoksa sistemin güvenli bir şekilde işleyişini sağlama şeklinde bir niyeti ve iradesi yoktur. Bu nedenle kredi kartı sözleşmesi üye işyeri yararına bir sözleşme değildir.

Kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasında ayrıca üye işyeri sözleşmesi yapılmışsa kart çıkaran kuruluş için bu sözleşmeden de alışveriş işlemini onaylama yükümlülüğü doğar. Yalnız bu sözleşmede üye işyeri üçüncü kişi konumunda değil, doğrudan taraftır. Üye işyeri sözleşmesiyle kart çıkaran kuruluş, alışveriş işlemi yapılabilmesi için gerekli araçları, ki bugün için POS cihazını, üye işyerine sağlamayı, kart hamillerince yapılan alışveriş işlemini kredi limiti dahilinde onaylamayı ve onaylanan işlem konusu parayı üye işyerine ödemeyi üstlenir. Üye işyeri de kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etmeyi¹²⁹ ve alışveriş işlemi nedeniyle kendisine

¹²⁷ Ceylan, **a.g.e.**, s. 24; Çeker, **a.g.e.**, s. 10; Kaya, **a.g.e.**, s. 62; Koç, **a.g.e.**, s. 8; Özboyacı, **a.g.e.**, s. 52.

¹²⁸ Üçüncü kişinin borçludan ifayı talep hakkına sahip olmadığı eksik üçüncü kişi yararına sözleşme ile üçüncü kişinin borçludan ifayı talep hakkına sahip olduğu tam üçüncü kişi yararına sözleşme ayrımı hakkında detaylı bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1279; Kılıçoğlu, **a.e.**, s. 728; Hatemi/ Gökyayla, **a.g.e.**, s. 307; Nomer, **a.g.e.**, s. 480; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 2**, s. 441; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 218; Tuhr, **a.g.e.**, s. 726.

¹²⁹ Üye işyerinin asli yükümlülüğü, kart hamilinin para borçlarını kredi kartı ile ödemesini kabul etmek olduğundan üye işyeri sözleşmesinin kart hamiline sağladığı haklar bakımından üçüncü kişi yararına bir sözleşmeye olduğu konusunda doktrinde görüş birliği vardır. Kart hamilleri de doğrudan üye işyerinde kartın ödeme aracı olarak kabul edilmesini talep edebileceğinden sözleşme tam üçüncü kişi yararına bir sözleşme olarak nitelendirilmektedir. (bkz. Atamer, “Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı”, s. 997; Ceylan, **a.g.e.**, s. 58; Çeker, **a.g.e.**, s. 49; Kuntalp, s. 276; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 72; Reisoğlu, “Banka Kredi Kartları”, s. 110; Özboyacı, **a.g.e.**, s. 83; Teoman, **a.g.e.**, s. 122). Diğer yandan üye işyerinin kart hamillerinin para borcunu kredi kartıyla ödemesi talebini kabul etme yükümlülüğü BKKK m. 17/ f. 1’de düzenlenmiş ve kartı kabul etme yükümlülüğüne aykırı hareket

yapılacak ödemenin belirli bir kısmını komisyon (interchange fee¹³⁰) olarak kart çıkaran kuruluşa ödemeyi üstlenir¹³¹. Hukuken üye işyeri kart hamilinin alışveriş işleminin onaylanmasını kart çıkaran kuruluştan üye işyeri sözleşmesine dayanarak alacaklı sıfatıyla talep edebilir.

Görüldüğü üzere üye işyerine karşı kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylama şeklinde irade beyanında bulunma borcu, üçüncü kişi sıfatıyla üye işyeri lehine edim konulan sisteme üyelik sözleşmesinden ya da üye işyerinin taraf olduğu üye işyeri sözleşmesinden doğmaktadır. Kart çıkaran kuruluşun bu yükümlülüğünün hukuki niteliği, üye işyeri sözleşmesi bakımından tartışma konusu olmuştur. Bu konuda ileri sürülen görüşler kart çıkaran kuruluşun sisteme üyelik sözleşmesinden doğan yükümlülüğü bakımından da geçerlidir. Tek fark üye işyeri kart çıkaran kuruluştan üye işyeri sözleşmesinde taraf sıfatıyla alacaklı iken, sisteme üyelik sözleşmesinde üçüncü kişi sıfatıyla alacaklı durumundadır.

Kart çıkaran kuruluşun üye işyerine alışveriş işlemi konusu parayı ödemeyi üstelenme yükümlülüğünün hukuki niteliği, alacağın temliki¹³², garanti sözleşmesi¹³³, soyut borç vaadi¹³⁴ kurumları ile açıklanmaya çalışılmıştır. BKKK'nın yürürlüğe

eden üye işyerlerinin işlerini fiilen yöneten görevli ve ilgili mensupları bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır.

¹³⁰ Stuart E. Weiner, Julian Wright, "Interchange Fees in Various Countries: Developments and Determinants", Vol. 4, Issue 4, December 2005, (Çevrimiçi) http://profile.nus.edu.sg/fass/ecs/jkdw/weiner_RNE_dec05.pdf , 26.06.2018, s. 290 vd.

¹³¹ Üye işyeri sözleşmesinde tarafların borçları hakkında bkz. Ceylan, **a.g.e.**, s. 57; Çeker, **a.g.e.**, s. 49; Kuntalp, s. 275; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 70; Özboyacı, **a.g.e.**, s. 82; Reisoğlu, "Banka Kredi Kartları", s. 109; Teoman, **a.g.e.**, s. 64; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 132.

¹³² Alman Federal Mahkemesi 1990 yılında verdiği bir kararında Bundesgerichtshof- Federal Court of Justice judgement of 2 May 1990, VIII ZR 139/89, WM 1990, 1059) alacağın temliki olarak değerlendirmiştir. Aynı mahkeme 2002 yılında verdiği bir kararında (16.4.2002, XI ZR 375/00) daha sonra soyut borç ikrarı görüşünü benimsemiştir. (Çevrimiçi) http://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/bgh_notp/document.py?Gericht=bgh&Art=en&sid=ffc223f3644ca7f332466dac4b320add&Seite=6&nr=5257&pos=187&anz=196), 02.09.2020.

¹³³ Bu görüş hakkında bkz. Atamer, "Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı", s. 999, dn. 29; Çeker, **a.g.e.**, s. 55, dn. 75; Kuntalp, s. 276; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 74, dn. 64; Özboyacı, **a.g.e.**, s. 78; Teoman, **a.g.e.**, s. 193, dn. 92.

¹³⁴ Bkz. dn.132. Türk hukukunda soyut borç ikrarı görüşüne katılan yazarlar için bkz. Çeker, **a.g.e.**, s. 55; Özboyacı, **a.g.e.**, s. 78.

girmesi ile birlikte üye işyeri sözleşmesinin Türk hukukunda isimli sözleşme¹³⁵ haline geldiği de ileri sürülmüştür¹³⁶.

Alacağın temlik görüşüne¹³⁷ göre, kart çıkaran kuruluş alışveriş işlemini onaylamakla belirli bir komisyon ödeyerek üye işyerinin kart hamilinden olan alacağını temlik almayı üstlenmektedir. Ancak bu görüş şu gerekçelerle eleştirilmiştir¹³⁸. Alacağın ivazlı şekilde temlik edilmesi halinde temlik eden alacağın varlığından da sorumludur. Alacağın var olmadığının sonradan anlaşılması halinde temlik alan ivazı ödemekten kaçınabilecek veya ivazı ödemişse iadesini temlik edenden talep edebilecektir. Oysa bu sonuç kredi kartı sistemi niteliği ile bağdaşmaz. Kart çıkaran kuruluş kart hamili ile üye işyerinde arasında alacağın mevcut olup olmadığı ile ilgilenmez. Kaldı ki kart çıkaran kuruluşun üye işyeri sözleşmesine taraf olurkenki iradesi üye işyerinin alacaklarını temlik almak da değildir. Kart çıkaran kuruluş üye işyeri sözleşmesi veya sisteme üyelik sözleşmesiyle kart hamillerinin alışveriş işlemlerinden doğan borcunun ifa edilmesi için alışveriş işlemini onaylamayı taahhüt etmektedir.

Garanti sözleşmesi görüşüne¹³⁹ göre kart çıkaran kuruluş alışveriş işlemini onaylama yükümlülüğü altına girerek kart hamilinin para borcunun ödeneceğini üye işyerine karşı garanti etmektedir. Ancak bu görüş de şu gerekçeyle eleştirilmiştir¹⁴⁰. Garanti sözleşmesi, garanti verenin temel ilişkideki alacaklıya karşı, temel ilişkideki

¹³⁵ İsimli sözleşme ile tipik sözleşme farklı kavramlardır. İsimli sözleşme, unsurlar ve bunların bir araya geliş tarzları Türk Borçlar Kanunu veya başka bir kanunda düzenlenmiş sözleşmelerdir. Tipik sözleşme ise bir kanun tarafından düzenlenmiş olması şart olmaksızın TMK m.1 uyarınca tekrarlanan bir uygulamanın sonucu, önce teamüle daha sonra da örf ve adet hukuka göre tipleşmiş sözleşmedir. Bir sözleşme isimli bir sözleşme olmasına rağmen tipik olmayabilir veya isimli olmayan bir sözleşme tipik sözleşme olabilir (örneğin faktoring sözleşmesi). Bkz. Erden Kuntalp, **Karışık Muhteviyatlı Akit (Karma Sözleşme)**, Ankara 2013, 2. Baskı, s. 5.

¹³⁶ Ceylan, **a.g.e.**, s. 57, Saraç, **a.g.e.**, s. 119.

¹³⁷ Bkz. dn. 132.

¹³⁸ Alacağın temlik görüşü eleştirileri hakkında bkz. Atamer, “Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı”, s. 999; Ceylan, **a.g.e.**, s. 60; Çeker, **a.g.e.**, s. 63; Özboyacı, **a.g.e.**, s. 77; Teoman, **a.g.e.**, s. 89.

¹³⁹ Bkz. dn. 133.

¹⁴⁰ Garanti sözleşmesi görüşü eleştirileri hakkında bkz. Atamer, “Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı”, s. 999; Ceylan, **a.g.e.**, s. 63; Çeker, **a.g.e.** s. 55; Özboyacı, **a.g.e.**, s. 78; Teoman, **a.g.e.**, s. 193, dn. 92.

borçtan bağımsız, borçlunun edimi için sorumlu olmayı yüklendiği sözleşmedir. Oysa kart çıkaran kuruluş üye işyeri sözleşmesine veya sisteme üyelik sözleşmesine kart hamilinin borcunu ödeyeceğini üye işyerine karşı garanti etme iradesiyle taraf olmamaktadır. Kart hamili ödeme yapmadığı için üye işyerine ödeme yapıyor da değildir. Kart çıkaran kuruluş kart hamilinin alışveriş işlemlerinden doğan borcunun ifası amacıyla alışveriş işlemini onaylamayı taahhüt etmektedir.

Daha fazla taraftar toplayan soyut borç vaadi görüşüne¹⁴¹ göre kart çıkaran kuruluş alışveriş işlemine onay vererek üye işyeri ile kart hamili arasındaki asıl ilişkiden bağımsız bir borç altına girmeyi üstlenmektedir. Bu görüş de şu gerekçeyle eleştirilmiştir. Soyut borç vaadi niteliği gereği bir defalık, somut bir edime ilişkindir. Oysa kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasındaki ilişki sürekli bir nitelik taşımaktadır¹⁴².

Bizim katıldığımız görüş, kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemine onay vererek üye işyerine karşı para ödeme borcu altına girme yükümlülüğü, tek taraflı bir hukuki işlem yapma (irade beyanında bulunma) borcu niteliğindedir. Kart çıkaran kuruluş üye işyerine borcunu ifa ederken kart hamili ile üye işyerinde arasında alacağın mevcut olup olmadığı ile ilgilenmez. Bu nedenle kart çıkaran kuruluş üye işyerinin kart hamilinden olan alacağını temlik alıyor değildir. Kart hamili ödeme yapmadığı için üye işyerine ödeme yapıyor da değildir. Dolayısıyla bu borcu bir garanti borcu niteliğinde de değildir. Soyut borç vaadinde ise borçlunun ödemekle yükümlü olması karşı tarafın kabulünü gerektirmektedir. Oysa, kart çıkaran kuruluşun durumu, aynı havalenin havale ödeyici tarafından kabul edilmesi halinde havale ödeyicisinin durumu gibidir. Kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemine onay vermesi şeklindeki irade beyanının üye işyerine varması ile birlikte kart çıkaran kuruluş üye işyerine karşı ödeme yükümlülüğü doğmaktadır. Zaten kart hamilinin alışveriş işlemini kart çıkaran kuruluşa bildiren üye işyeridir. Bu nedenle üye işyerinin kart çıkaran kuruluşun beyanını kabul etmesine gerek olmaz.

¹⁴¹ Bkz. dn. 125.

¹⁴² Soyut borç vaadi görüşünün eleştirisi için bkz. Ceylan, **a.g.e.**, s. 65; Teoman, **a.g.e.**, s. 110.

Üye işyeri sözleşmesi BKKK’da iki yerde (BKKK m. 17/ f. 2 ve m. 37/ f. 2) sözleşmenin isim belirtilerek geçmektedir¹⁴³. Bu nedenle sözleşmenin Türk hukukunda isimli bir sözleşme haline gelip gelmediği de değerlendirilmesi gereken bir konudur. Bir sözleşmenin isimli bir sözleşme niteliğinde kabul edilebilmesi için kanunda isminin geçmesi tek başına yeterli değildir, aynı zamanda esaslı unsurlarının da kanunda düzenlenmiş olması gerekir¹⁴⁴. Üye işyeri sözleşmesinin unsurlarından birisi, kart çıkaran kuruluşun kart hamillerince yapılan alışveriş işlemi konusu parayı üye işyerine ödeme yükümlülüğü altına girmeyi üstlenmesidir. Kart çıkaran kuruluşun bu yükümlülüğü BKKK m. 21/ f. 2’de hükme bağlanmıştır. Sözleşmesinin diğer unsuru, üye işyerinin kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etmeyi yüklenmiş olmasıdır. Üye işyerinin asli edim yükümlülüğü de BKKK m. 17/ f. 2’de düzenlenmiş bulunmaktadır. Üye işyeri sözleşmesinin son unsuru da taraflar arasında sözleşme akdedilmiş olmasıdır ki, BKKK m. 17/ f. 1’de üye işyerinin kart hamilinin kredi kartı ile ödeme talebini kabul etmemesi halinde üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşlar tarafından üye işyeri sözleşmesinin feshedileceğinin ve bir yıl süreyle yeni bir sözleşme yapılmayacağı belirtilmiş olması nedeniyle taraflar arasında sözleşme ilişkisi kurulmuş olması gerektiği hükme bağlanmıştır. Bu bağlamda üye işyeri sözleşmesinin esaslı unsurları BKKK’da düzenlenmiş olduğundan, sözleşmenin isimli bir sözleşme olduğu görüşüne biz de katılmaktayız.

Kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasında üye işyeri sözleşmesi yapılmışsa, kart çıkaran kuruluşun kart hamilinin alışveriş işlemi onaylayarak üye işyerine karşı para ödeme borcu altına girme yönünde irade beyanında bulunma edimi, hem üye işyeri sözleşmesinden¹⁴⁵ hem de üçüncü kişi lehine bir edim olarak sisteme üyelik sözleşmesinden kaynaklanır. Üye işyerinin iki ayrı sözleşmeden doğan alacak hakkının karşılık durumları da değerlendirilmesi gereken diğer bir konudur. Alacaklının aynı edimi birbirinden bağımsız ayrı hukuki nedene dayandığı durumlarda

¹⁴³ Üye işyeri sözleşmesi ile ilgili diğer maddeler: BKKK m. 2/ f. 1, m. 3/ f. 1/ b. f, m. 3/ f. 1/ b. h, m. 3/ f. 1/ b. i, m. 3 / f. 1/ b. k, m. 3/ f. 1/ b. p, m. 4/ f. 4, m. 15/ f. 2, m. 17, m. 18, m. 19, m. 21, m. 22, m. 23/1, m. 31/ f. 1, m. 32/ f. 1, m. 33, m. 37/ f. 1, m. 38/ f. 1, m. 39, m. 40.

¹⁴⁴ Bir sözleşmenin isimli sözleşme olarak nitelendirilmesinin şartları açısından detaylı bilgi için bkz. Kuntalp, **a.e.**, s. 1 vd.

¹⁴⁵ Teoman, **a.g.e.**, s. 122.

hakların yarışması¹⁴⁶ (telahuk etmesi) söz konusudur. Üye işyeri sisteme üyelik sözleşmesine veya üye işyeri sözleşmesi varsa bu sözleşmeye dayanarak ifayı talep edebilir. Hukuki durum bu olmakla beraber, kart çıkaran kuruluşun kart limiti dahilinde olmasına rağmen alışveriş işlemini onaylamaması durumuyla zaten pek karşılaşılmaz. Ancak böyle bir durum yaşansa bile alışveriş işlemini onaylama borcu bir yapma borcu (yapma borçlarında da irade beyanında bulunma borcu) olduğu için mahkeme kararı kart çıkaran kuruluşun irade beyanı yerine geçer. Bu nedenle kart çıkaran kuruluşun borca aykırılığı nedeniyle üye işyeri, aynen ifa ve varsa zararını talep edebilir¹⁴⁷. Bu talebini de üye işyeri sözleşmesi veya sisteme üyelik sözleşmesine dayanarak yapması mümkündür.

Buraya kadar ki kısımda kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylama edimini içeren üye işyeri sözleşmesi veya sisteme üyelik sözleşmesinin hukuki niteliği açıklanmıştır. Bundan sonraki başlık altında alışveriş işleminin onaylanmasıyla kurulan kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasındaki borç ilişkisine TBK havale hükümlerinin uygulanmasını değerlendireceğiz.

b. Alışveriş İşleminin Onaylanmasıyla Kurulan İfa/Eda İlişkisi

Kart çıkaran kuruluş alışveriş işlemini onaylaması üzerine kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasında kart çıkaran kuruluşun üye işyerine o alışveriş işlemi konusu miktar kadar parayı ödemekle yükümlü olduğu bir borç ilişkisi (eda/ifa ilişkisi) meydana gelir¹⁴⁸. Havale ödeyici ile havale alıcısı arasındaki ifa ilişkisine yönelik TBK hükümleri, TBK m. 557/ f. 1 ve TBK m. 557/ f. 2'dir. Kart çıkaran kuruluş ile

¹⁴⁶ Hakların yarışması hakkında bkz. Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 902; Kıymetli evrak hukukundaki örnekleri için bkz. Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya/ Nomer Ertan, **Ticari İşletme Hukuku**, s. 95.

¹⁴⁷ İrade beyanında bulunma borcu şeklindeki yapma borçlarında temerrüt halinde mahkeme kararının borçlunun irade beyanı yerine geçmesi ve alacaklının talep hakları hakkında bkz. s. 287.

¹⁴⁸ Havalenin havale ödeyici tarafından kabulünün hukuki niteliği konusunda İsviçre/Türk hukukunda benimsenen görüş, kabulün varması karşı tarafa varması gerekli tek taraflı bir hukuki işlem olduğudur. Alman hukukunda tek taraflı hukuki işlem görüşü yanında ayrıca kabulün soyut borç vaadi niteliğinde olduğu ve havale alıcısının kabulünü gerektirdiği de ileri sürülmektedir. Bkz. Kocaman, **a.g.e.**, s. 60.

üye işyeri arasındaki ilişkiye TBK m. 557/f. 1 hükmü uygulanabilirken, TBK m. 557/f. 2 hükmü uygulanmaz.

TBK m. 557/ f. 1'e göre havale ödeyici havaleyi kabul ettiğini havale alıcısına bildirmesi halinde, ifa ile yükümlü olur ve havale alıcısına aralarındaki ilişkiden ve havalenin içeriğinden kaynaklanan savunmaları ileri sürebilir ama havale eden ile kendisi arasındaki ilişkiden kaynaklanan savunmaları havale alıcısına karşı ileri süremez. Kart çıkaran kuruluş da alışveriş işlemini onaylamakla alışveriş işlemi konusu miktar kadar parayı üye işyerine ödemekle yükümlü olacağı için TBK m. 557/ f. 1 hükmü alışveriş işleminin onaylanmasına da kıyasen uygulanır. Buna göre kart çıkaran kuruluş alışveriş işleminin içeriğinden kaynaklanan defileri üye işyerine ileri sürebilir ama kredi kartı sözleşmesinden doğan defileri üye işyerine karşı ileri süremez¹⁴⁹.

TBK m. 557/ f. 2 hükmü ise havale ödeyicisinin havaleyi havale alıcısına ifa etmekle yükümlü olmasının diğer sebebi olan havale ödeyicisinin havale edene borçlu olması halini düzenlenmiştir. Kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasında kredi kartı sözleşmesi vardır ama kart çıkaran kuruluşun borcu genel bir edim niteliğinde alışveriş işlemini onaylamaktır. Yoksa kart çıkaran kuruluşun kart hamiline bir para ödeme borcu yoktur.

3. Kart Hamili ile Üye İşyeri Arasındaki İlişki

a. Temel (Asıl) İlişki ile Üye İşyerinin Kredi Kartını Kabul Etme Borcunu Doğuran Üçüncü Kişi (Kart Hamili) Yararına Sözleşme (Üye İşyeri Sözleşmesi)

Kart hamili alışveriş işlemiyle para borçlarını ödeyebilir. Bu nedenle kart hamili ile üye işyeri arasında kart hamili bakımından para borcu doğuran bir borç ilişkisi bulunması gerekir. Bu ilişki, asıl (temel) ilişki¹⁵⁰ olup, genelde bir satış

¹⁴⁹ Havalenin içeriğinden doğan defiler için bkz. Kocaman, **a.g.e.**, s. 66.

¹⁵⁰ Kart hamili ile üye işyeri arasındaki ilişki için bkz. Ceylan, **a.g.e.**, s. 187; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 75; Reisoğlu, "Banka Kredi Kartları", s. 110; Teoman, **a.g.e.**, s. 198.

sözleşmesidir. Bunun dışında kart hamili bakımından para ödeme borcunu doğuran herhangi bir sözleşme (örneğin hizmet sözleşmesi, kira sözleşmesi, bağış sözleşmesi, eser sözleşmesi, vekalet sözleşmesi vs.) olması da mümkündür. Hatta sözleşme olması da şart değildir. Kart hamili tek taraflı hukuki işlemiyle yüklendiği bir para borcunu (örneğin ilan yoluyla söz verdiği para ödülünü) kredi kartıyla alışveriş işlemi yaparak ödeyebilir. Kart hamili ile üye işyeri arasındaki borç ilişkisi, tarafların sisteme dahil olmasından önce de kurulmuş olabilir. İfa anında tarafların sisteme katılmış olması ve kredi kartını ödeme aracı olarak kullanabiliyor olması yeterlidir.

Üye işyerinin kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etme, başka bir deyişle kart hamilinin para borcunu alışveriş işlemi yaparak ödeme talebi kabul etme yükümlülüğü ise kart hamili lehine edim içeren üye işyeri sözleşmesinden doğar. Öncelikle belirtelim ki üye işyerinin kredi kartı sistemine dahil olmak için taraf olduğu üye işyeri sözleşmesinden üye işyeri açısından, kart hamili ile satış sözleşmesi veya başka bir sözleşme yapma zorunluluğu doğmaz¹⁵¹. Ancak üye işyeri kart hamilinin asıl ilişkiden doğan para borcunu alışveriş işlemiyle ifa etmesini kabul etmekle yükümlüdür.

Kural olarak borçlunun asıl ilişkiden doğan para borcunu başka bir edim ile ifa etmesi tarafların anlaşmasına (ifa sözleşmesi) bağlıdır¹⁵². Para borcunun ödenmesinde nakit veya kaydî para dışındaki bir ödeme aracının kullanılmasının, ifa yerine edim mi yoksa ifa uğruna edim mi olduğu tarafların ifa sözleşmesindeki iradesine göre belirlenir. İfa yerine edim, edimin yerine başka bir edim verilmesi konusunda tarafların anlaşmasıyla yeni edimin ifası ile borcun sona ereceğinin kabul edilmesi sonucunu doğurur. İfa uğruna edim de tarafların anlaşmasına dayanır ama yeni edim ifa yerine geçip borcu sona erdirmez, alacaklıya asıl edime oluşması için ek bir olanak sağlar. Kredi kartı sistemi içinde ise bir ifa sözleşmesi yapılmasına gerek duyulmaz. Çünkü üye işyeri, sisteme katılmak için üye işyeri sözleşmesine taraf olur.

¹⁵¹ Sözleşme yapma zorunluluğu, bir kimsenin kendisine yapılan icabı kabul etme zorunluluğunu ifade eder. Detaylı bilgi için bkz. Kocayusufoğlu, **a.g.e.**, s. 507 vd.

¹⁵² İfa anlaşması, ifa yerine edim ve ifa uğruna edim kurumları hakkında bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1033; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 276; Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 93; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altın, **a.g.e.**, s. 763.

Bu sözleşme ile kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etmeyi yüklenir. Kart hamilinin para borcunu alışveriş işlemi yaparak üye işyerine ödeme hakkı bu sözleşmeden doğar. Kart hamili bu hakkını doğrudan üye işyerine karşı ileri sürebildiği için üye işyeri sözleşmesinin tam üçüncü kişi (kart hamili) yararına bir sözleşme niteliğinde olduğu doktrindeki hakim görüştür¹⁵³.

Üye işyerinin kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etmesi ayrıca BKKK m. 17/ f. 1’de yasal bir yükümlülük olarak da düzenlenmiştir. Bu hükümde üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşlar tarafından üye işyeri sözleşmesinin feshedileceği ve bir yıl süreyle yeni bir sözleşme yapılamayacağı hükme bağlanmış, ancak bu hükme aykırı davranan üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş bakımından bir yaptırım öngörülmemiştir. Kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etme yükümlülüğüne aykırı davranan üye işyeri bakımından ise cezai yaptırım öngörülmüştür¹⁵⁴.

b. Alışveriş İşleminin Onaylanmasıyla Kurulan Bedel İlişkisi

Havale eden ile havale alıcısı arasındaki bedel ilişkisine¹⁵⁵ yönelik TBK hükümleri TBK m. 556 ve TBK m. 559/ f. 1’dir. TBK m. 556/ f. 1’e göre havale, havale edenin havale alıcısına olan borcunun ifası amacıyla yapılıyorsa, bu borç ancak havale ödeyicisinin borcu ifa etmesiyle sona erer. Buna göre kural havale işleminin ifa uğruna edim niteliğinde olmasıdır. Yine, TBK m. 556/ f. 2’e göre havale alıcısı havale ödeyicisine başvurmasına rağmen alacağını elde edememişse havale edene başvurabilir. TBK m. 556/ f. 3’de ise havale alıcısının havaleyi kabul etmek istemediğini havale edene bildirmek zorunda olduğunu aksi halde bundan doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu düzenlenmiştir. Son olarak TBK m. 559/ f. 1 hükmüne göre havale eden havale alıcısına verdiği (kabul) yetkisini her zaman geri alabilir. Ancak,

¹⁵³ Üye işyeri sözleşmesinin kart hamiline sağladığı hak bakımından tam üçüncü kişi yararına sözleşme olarak nitelendirilmesi hakkında bkz. Atamer, “Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı”, s. 997; Ceylan, **a.g.e.**, s. 59; Özboyacı, **a.g.e.**, s. 77; Teoman, **a.g.e.**, s. 122.

¹⁵⁴ BKKK m. 40/ f. 1’e göre BKKK m. 17/ f. 1’e aykırı hareket eden üye işyerlerinin işlerini fiilen yöneten görevli ve ilgili mensupları bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar.

¹⁵⁵ Bedel ilişkisi için bkz. Eren, **Özel Hükümler**, s. 938; Kılıçoğlu, **Özel Hükümler**, s. 619; Kocaman, **a.g.e.**, s. 40; Yavuz, **a.g.e.**, s. 1339; Zevkliler/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 646.

havale alıcısının yararına, özellikle onun alacağını elde etmesi amacıyla verdiği yetkiyi alamaz. Şimdi havaleye ilişkin bu hükümlerin alışveriş işleminin onaylanmasıyla kurulan kart hamili ile üye işyeri arasındaki bedel ilişkisine uygulanıp uygulanmayacağını değerlendirelim.

Kart hamili (havale eden) ile üye işyeri (havale alıcısı) arasındaki ilişkiye bu hükümlerin uygulanıp uygulanmayacağını belirleyecek olan, alışveriş işleminin onaylanmasıyla kart çıkaran kuruluşun üye işyerine olan para ödeme borcunun kart hamilinin asıl ilişkiden doğan para borcunun yerine geçip geçmediğine dair kabul edilecek görüştür. Doktrinde hakim görüş, alışveriş işleminin onaylanmasıyla kart çıkaran kuruluşun üye işyerine olan ödeme borcunun ifa uğruna edim niteliğinde olduğu yönündedir¹⁵⁶. Bu görüşün sonucu, kart çıkaran kuruluş tarafından üye işyerine ödeme yapılmadıkça kart hamilinin temel ilişkiden kaynaklanan borcunun sona ermeyecek olmasıdır. Fakat bizim kanaatimiz kart çıkaran kuruluşun üye işyerine olan ödeme borcunun ifa yerine edim niteliğinde olduğudur. Gerekçelerimizi açıklayalım.

Para borcunun ödenmesinde para dışında bir ödeme aracının kullanılmasının ifa yerine edim mi yoksa ifa uğruna edim mi olduğu, tarafların iradesine göre belirlenir. Kredi kartı sistemi içinde ifa anlaşması yapılması gerekmediğinden tarafların bu konudaki iradesini belirlemek için kredi kartı sistemine katılmak için taraf olduğu sözleşmeleri yaparkenki iradelerini değerlendirmek gerekir. Kart hamili, üye işyeri ve kart çıkaran kuruluşun kredi kartı sistemine dahil olmasındaki ortak amacı kredi kartının ödeme aracı olarak kullanılmasıdır. Kart hamilinin kredi kartı sözleşmesine taraf olurkenki iradesi, alışveriş işleminin onaylanması halinde üye işyeri olan borcunun sona ermesidir. Üye işyerinin üye işyeri sözleşmesini yapmasındaki amacı, kart çıkaran kuruluş tarafından alışveriş işlemi konusu paranın kendisine ödenmesidir. Üye işyeri kart çıkaran kuruluş tarafından kendisine ödeme yapılmaması ihtimalini düşünerek kart hamilinden parayı talep etme gibi bir niyet taşımaz. Öyle olsa idi sonradan kart hamiline ulaşması için gerekli adres vs. bilgilerini

¹⁵⁶ Atamer, “Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı”, s. 1004; Aslan, **a.g.e.**, s. 155; Ceylan, **a.g.e.**, s. 66; Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 94; Teoman, **a.g.e.**, s. 121; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 155.

temin ederdi ki çoğu zaman bu bilgiler üye işyerinde bulunmaz. Bazı durumlarda bu bilgileri alır ancak, bilgilerinin alınmasının sebebi fatura düzenlemektir. Dolayısıyla tarafların iradesi, alışveriş işlemini onaylamakla temel ilişkiden doğan kart hamilinin üye işyeri olan para borcunun sona ermesi yönündedir. Taraflar borcun sona ermesi için kart çıkaran kuruluş tarafından üye işyerine para borcunun ödenmesi istiyor olsalardı, kart çıkaran kuruluş tarafından üye işyerine paranın ödenip ödenmediğinin kart hamiline her seferinde bildirilmesi gerekirdi ki kart hamili borcunun sona erip ermediğini takip edebilsin. Ancak kredi kartı sistemi içinde kart hamiline gönderilen hesap özetinde üye işyerine ödeme yapılıp yapılmadığına dair bir bildirim hiçbir zaman yer almaz¹⁵⁷. Bunun sebebi hem kart hamilinin hem de kart çıkaran kuruluşun iradesinin alışveriş işlemine onay verilmesi halinde kart hamilinin borcunun sona erdiği yönünde olmasıdır. Sonuç olarak alışveriş işleminin onaylanmasıyla doğan alışveriş işlemi konusu parayı ödeme borcunun ifa yerine edim niteliğinde olduğunu kabul etmek, tarafların kredi kartı sistemine dahil olma iradelerine en uygun yorum olacaktır. Aksine bir yorum, kredi kartının ödeme aracı olarak kullanılması işlevine aykırı bir değerlendirme olur.

Yukarıdaki açıkladığımız gerekçelerle havalenin, havale edenin havale alıcısına olan borcunun ifası amacıyla yapılması halinde, bu borcun ancak havale ödeyicisinin borcu ifa etmesiyle sona ereceğini düzenleyen TBK m. 556/ f. 1 hükmü ile havale alıcısının havale ödeyicisine başvurmasına rağmen alacağını elde edememişse havale edene karşı ileri sürebileceğine ilişkin TBK m. 556/ f. 2 hükmü, üye işyeri ile kart hamili arasındaki ilişkiye uygulanmaz. Alışveriş işleminin kart çıkaran kuruluş tarafından onaylanması işlemi, ifa yerine edim niteliğinde olduğundan kart hamilinin temel ilişkiden doğan borcu da sona erer.

TBK m. 556/ f. 3 hükmü de bu ilişkiye uygulanmaz, çünkü üye işyerinin alışveriş işlemi kabul etmeme hakkı yoktur. Aksine, yukarıda açıkladığımız üzere üye işyeri de sisteme dahil olurken taraf olduğu üye işyeri sözleşmesiyle kart hamilinin

¹⁵⁷ Hesap özeti içinde bulunması gerekenler için bkz. s. 291.

para borcunun alışveriş işlemiyle ödenmesini kabul etmeyi (kredi kartını ödeme aracı olarak kabul etmeyi) üstelenmiştir¹⁵⁸.

TBK m. 559/ f. 1’de ise havale edenin havale alıcısına verdiği (tahsil) yetkisini her zaman geri alabileceği düzenlenmiş ve bu kuralın istisnası yine aynı fıkranın ikinci cümlesinde yer almıştır. Buna göre havale alıcısının yararına, özellikle onun alacağını elde etmesi amacıyla verdiği yetkiyi geri alamaz. Havale işlemi için istisna olarak getirilen hüküm, alışveriş işlemi bakımından artık istisna değil kural niteliğindedir. Alışveriş işlemi üye işyerinin kart hamilinden olan para alacağını ödemek için yapılır. Tarafların kredi kartı sistemine dahil olma sebebi kredi kartını ödeme aracı olarak kullanmaktır. Dolayısıyla, TBK m. 559/ f. 1 hükmü istisnayı düzenleyen kural bakımından alışveriş işlemine kıyasen uygulanabilir niteliktedir.

4. Kart Çıkaran Kuruluş ile Kart Hamili Arasındaki İlişki

a. Kredi Kartı Sözleşmesi

Kart hamili kart çıkaran kuruluş ile yapacağı kredi kartı sözleşmesiyle kredi kartı sistemine katılır. Tarafların kredi kartı sözleşmesini yapma amacı, kart hamilinin üye işyerleri ile olan borç ilişkilerinden ve özellikle satış sözleşmesinden doğan para borçlarının nakit para kullanmadan ifa edilmesini sağlamaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için kart çıkaran kuruluş tarafından kart hamiline kredi kartı verilir ve kart hamili sistem içinde üye işyerlerine para borçlarını ödeyebilir.

Kredi kartı sözleşmesinde kart çıkaran kuruluşun asli edimi, kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağını sağlamaktır. Kart hamilinin asli edimi de alışveriş işlemi konusu parayı kart çıkaran kuruluşa geri vermektir. Kredi kartı sözleşmesi çalışmamızın asıl konusu olduğundan bundan sonraki bölümlerde detaylı olarak ele alınacaktır.

¹⁵⁸ Üye işyerinin kredi kartını kabul etme yükümlülüğünün üçüncü kişi (kart hamili) lehine sözleşme niteliğindeki üye işyeri sözleşmesinden doğması hakkında bkz. s. 56.

b. Alışveriş İşleminin Onaylanmasıyla Kurulan Karşılık İlişkisi

Havale edenin havale ödeyicisini para, kıymetli evrak veya misli bir eşyayı havale alıcısına vermek için yetkilendirmesinin sebebi aralarındaki bir borç ilişkisi olabilir¹⁵⁹. Bu borç ilişkisi havale ödeyicisi bakımından para ödeme borcu veya kredi sağlama borcunu doğurur. Kart hamilinin alışveriş işlemi yapmasının sebebi kart çıkaran kuruluş ile yapmış olduğu kredi kartı sözleşmesidir. Bu sözleşmeye göre kart çıkaran kuruluş kart hamiline kredi aracı sağlamakla yükümlüdür. Kredi kartı limiti dahilindeki alışveriş işlemi onaylamakla da bu yükümlülüğünü ifa eder.

TBK'nın havale eden ile havale ödeyicisi arasındaki ilişkiye yönelik hükümleri TBK m. 558, m. 559/ f. 2 ve m. 559/ f. 3'dür. TBK m. 558'de havale ödeyicisinin havaleyi kabul etme yükümlülüğünün bulunmadığı durumda ifadan kaçınma hakkını düzenlenmiştir. Havale ödeyicisi havale konusunu ifa etmeyeceğini havale alıcısına bildirebilir. Havale alıcısı da durumu havale edene bildirmekle yükümlüdür, aksi halde havale edeninin zararından sorumlu olur. TBK m. 559/ f. 2'de ise havale edenin havale ödeyicisine verdiği ödeme yetkisini geri alma hakkı düzenlenmiştir. Geri alma yetkisi havale ödeyicisinin havaleyi kabul ettiğini havale alıcısına açıklamasından sonra kullanılamaz. Son olarak TBK m. 559/ f. 3'e göre havale edenin iflası halinde, henüz kabul edilmemiş havale kendiliğinden sona erer¹⁶⁰.

Kart çıkaran kuruluşun kart limiti içinde alışveriş işlemini onaylama yükümlülüğü bulunduğu için ifadan kaçınma hakkına ilişkin TBK m. 558 hükmü kart hamili ile kart çıkaran kuruluş arasındaki ilişkiye uygulanmaz.

TBK m. 559/ f. 2'deki düzenlenen havale edenin havale ödeyicisine verdiği yetkiyi havaleyi kabul ettiğini havale alıcısına bildirmediği geri alabileceği hükmü, alışveriş işlemine kıyasen uygulanabilir. Kart çıkaran kuruluş alışveriş işlemini onayladığını POS cihazı ile sanjeler ile ölçülebilen bir sürede üye işyerine bildirir.

¹⁵⁹ Havalede karşılık ilişkisi için bkz. Eren, **Özel Hükümler**, s. 941; Kılıçoğlu, **Özel Hükümler**, s. 621; Kocaman, **a.g.e.**, s. 31; Yavuz, **a.g.e.**, s. 1338; Zevkliler/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 648.

¹⁶⁰ Havale edenin iflası nedeniyle havalenin sona ermesi hakkında bkz. Kocaman, **a.g.e.**, s. 76.

Kart hamilinin yetkiyi geri alması alışveriş işleminin herhangi bir sebeple onaylanmaması halinde söz konusu olur. Kart çıkaran kuruluş tarafından alışveriş işleminin onaylanmasından sonra artık kart hamili kart çıkaran kuruluşa verdiği yetkiyi geri alamaz.

Kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylaması taraflar arasındaki üçlü ilişkinin kurulması için asgari bir unsur haline gelmiş olduğundan¹⁶¹ TBK m. 559/ f. 3’de düzenlenen havale edenin iflası halinde henüz kabul edilmemiş havalenin kendiliğinden sona ereceğine dair hüküm de alışveriş işlemine uygulanabilir nitelikte değildir.

¹⁶¹ Kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylamasının taraflar arasındaki üçlü ilişkinin kurulması için asgari unsur olması hakkında bkz. s. 46.

İKİNCİ BÖLÜM

KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİNİN

GENEL YAPISI, TÜRLERİ ve HUKUKİ NİTELİĞİ

I. KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİNİN GENEL YAPISI

A. Kredi Kartı Sözleşmesinin Tanımı, Unsurları ve Terim Meselesi

1. Tanımı

Kredi kartının tanımı¹⁶² BKKK’da yapılmış, fakat kredi kartı sözleşmesinin tanımı BKKK’da veya başka bir kanunda yapılmamıştır¹⁶³. BKKK’daki kredi kartı tanımına baktığımızda kart çıkaran kuruluşun kart hamiline nakit kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet satın alma olanağını sağlamayı veya nakit çekme olanağı sağlamayı üstlendiği anlaşılmaktadır.

Öncelikle şunu belirtelim ki kredi kartı sadece mal veya hizmet satın almak için yapılan sözleşmeden doğan bedeli ödemek için kullanılmaz. Bunun dışında hizmet sözleşmesi, eser sözleşmesi veya vekalet sözleşmesi gibi diğer borç ilişkilerinden doğan para borçlarını ödemek için de kullanılabilir. BKKK’da kredi kartı tanımı yapılırken sadece satış sözleşmesinden doğan borçların ödeme aracı olmasından bahsedilmesi bu açıdan bir eksikliktir. Kart hamili açısından satım sözleşmesi dışında para borcu doğuran diğer borç ilişkilerini de kapsar bir ifadenin kullanılması yerinde olurdu. Diğer yandan kart hamili para borcunu alışveriş işlemi yaparak ödediği için “mal ve hizmet alımı” yerine “alışveriş” teriminin kullanılması yerinde olacaktır. Alışveriş işlemi, çalışmamızda teknik bir terim olarak kullanılmış olup, sadece kredi kartı sistemi içinde kredi kartıyla kart hamili tarafından yapılabilen hukuki işlemi ifade

¹⁶² Kredi kartı, nakit kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet alımı veya nakit çekme olanağı sağlayan basılı kartı veya fizikî varlığı bulunmayan kart numarasını, ifade eder (BKKK m. 3/ f. 1/ b. e).

¹⁶³ Kredi kartı sözleşmesi sadece terim olarak BKKK m. 37/f. 2’de “...kredi kartı veya üye işyeri sözleşmesinde veya eki belgelerde sahtecilik yapanlar veya sözleşme imzalamak amacıyla sahte belge ibraz edenler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına mahkûm edilirler” şeklinde kullanılmıştır.

eder. Kart çıkaran kuruluşun hukuki işlemi ise, alışveriş işlemi kabul ettiğini üye işyerine bildirmesi başka bir deyişle alışveriş işlemi onaylanmasıdır.

Kredi kartına yönelik çalışmalar yapan yazarlarca kredi kartı sözleşmesine ilişkin bazı tanımlar yapıldığı görülmektedir¹⁶⁴. Kredi kartı sözleşmesinin doğru bir tanımı yapabilmek için öncelikle tarafların sözleşmeden doğan asli edim¹⁶⁵ borçlarını belirlememiz gerekir. Doktrinde kart hamilinin asli borcu alışveriş işlemi konusu parayı kart çıkaran kuruluşa geri ödeme borcu olduğu birbirine benzer ifadelerle açıklanırken¹⁶⁶, kart çıkaran kuruluşun borcu ya kart hamiline nakit para ödemedi alışveriş işlemi yapma olanağı sağlamak¹⁶⁷ ya da alışveriş işlemi konusu parayı üye işyeri ödemek¹⁶⁸ ya da her ikisi bir arada olacak şekilde¹⁶⁹ ifade edilmiştir. Kart çıkaran kuruluşun asli edimini açıklarken daha detaylı açıklayacağımız¹⁷⁰ üzere şimdilik şu kadarını belirtelim ki, kart çıkaran kuruluşun asli edimi alışveriş işlemi onaylamak, yani bir irade beyanında bulunma borcudur. Üye işyerine parayı ödemesi ise alışveriş işlemi onaylayarak üye işyerine karşı üstelendiği borcunu ifa etmeye yönelik tasarruf işlemidir. Dolayısıyla kart çıkaran kuruluşun asli edimini ifade etmek için, kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağı sağlamak ifadesinin kullanılması daha doğru bir tercihtir.

¹⁶⁴ Bir tanıma göre “*kredi kartı sözleşmesi, kart çıkaran kuruluş ile kredi kartı sahibi arasında akdedilen, çerçeve niteliğinde kendisine özgü yapısı olan, sürekli öyle bir sözleşmedir ki, bununla kart çıkaran kuruluş kredi kartının üye işyerlerinde nakitsiz ödeme aracı olarak kabul edileceğini ve kart hamilinin yaptığı harcamaları üye işyerine ödeyeceğini, buna karşılık kredi kartı sahibi de kredi kartı ile yapılan harcamaları kart çıkaran kuruluşa ödemeyi taahhüt eder*” bkz. İşgüzar, **a.g.e.**, s. 63. Diğer bir tanıma göre “*kredi kartı üyelik sözleşmesi, kredi kartı kurumunun diğer tarafa kartla nakit ödemeksizin alışveriş olanağı sağlamak ve kart hamilinin de bu işin görülmesinden doğan masraflarını kuruma ödemekle yükümlü olduğu her iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir*” bkz. Çeker, **a.g.e.**, s. 38.

¹⁶⁵ Edim kavramı için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 99; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 9; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 5 vd.; Necip Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Borçlar Hukukuna Giriş-Hukuki İşlem-Sözleşme**, 1. Cilt, 7. Bası, İstanbul, 2017, s. 26 vd.; Nomer, **a.g.e.**, s. 16; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C.1**, s. 6 vd.; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 17, Tuhur, **a.g.e.**, s. 45 vd.

¹⁶⁶ Atamer, “Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı”, s. 1001; Çeker, **a.g.e.**, s. 64; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 65; Kuntalp, s. 275. Reisoğlu, “Banka Kredi Kartları”, s. 104; Teoman, **a.g.e.**, s. 173.

¹⁶⁷ Atamer, “Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı”, s. 1001; Çeker, **a.g.e.**, s. 64; Kuntalp, s. 275;

¹⁶⁸ Reisoğlu, “Banka Kredi Kartları”, s. 104; Teoman, **a.g.e.**, s. 173.

¹⁶⁹ İşgüzar, **a.g.e.**, s. 65.

¹⁷⁰ Kart çıkaran kuruluşun asli edim borcu için bkz. s. 205.

Kart hamilinin asli edimi alışveriş işlemi konusu parayı kart çıkaran kuruluşa geri vermektir (ödemektir). Burada şu iki hususu belirtmek gerekir. Öncelikle kart hamili kredi kartı sözleşmesine göre alışveriş işlemi yapmakla yükümlü değildir. Ayrıca kart hamili, kendi yaptığı alışveriş işlemi konusu parayı ödemekle yükümlü olduğu gibi üçüncü kişilerce yapılan – mesela ek kart hamilinin – alışveriş işlemi konusu parayı da ödemekle yükümlüdür. Bu nedenle tanımımız içinde alışveriş işleminin bizzat kart hamiline yapılması değil, üçüncü kişilerce yapılan alışveriş işlemlerini kapsar edilgen bir ifadeye yer verilmesi yerinde olacaktır. Bu açıklamalar kapsamında kredi kartı sözleşmesinin tanımını şu şekilde yapmamız mümkündür; *“kredi kartı sözleşmesi öyle bir sözleşmedir ki, kart çıkaran kuruluş kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağı sağlamayı borçlanırken, kart hamili de alışveriş işlemi konusu parayı kart çıkaran kuruluşa ödemeyi borçlanır”*.

2. Unsurları

Kredi kartı sözleşmesinin kurulmasının asgari şartları, kart çıkaran kuruluş tarafından kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağı sağlanmasının ve kart hamili tarafından da alışveriş işlemi konusu paranın kart çıkaran kuruluşa ödenmesinin konusunda tarafların anlaşmış olmasıdır.

Tarafların kredi kartı sözleşmesini yapma amacı, kart hamilinin üye işyerleri ile olan borç ilişkilerinden ve özellikle satış sözleşmesinden doğan para borçlarını nakit para kullanmadan ödemesini sağlamaktır. Kart hamilinin üye işyerine olan para borcunu alışveriş işlemiyle ödeyebilmesi, kart çıkaran kuruluş tarafından alışveriş işlemi konusu paranın üye işyerine ödeneceği taahhüdünde bulunulmasına bağlıdır. Bu taahhüt işlemini kart çıkaran kuruluşun, kart hamilinin alışveriş işlemini onaylamasıyla gerçekleşir. Kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylaması ile üye işyerine karşı kart hamili ile üye işyeri arasındaki asıl ilişkiden bağımsız bir para ödeme borcu doğar¹⁷¹. Kart hamilinin de alışveriş işlemi konusu parayı kart çıkaran kuruluşa ödemesi gerekir.

¹⁷¹ Kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasındaki ifa/eda ilişkisi için bkz. s. 54.

Banka niteliğindeki kart çıkaran kuruluşların asıl faaliyetleri ödünç para verme olduğundan zaman içinde kart hamiline doğrudan nakit para verme ve faiz kazancı elde etme fikri oluşmuştur. Özellikle ATM sayılarının çoğalmasıyla birlikte kredi kartının kart hamilleri tarafından nakit çekmek amacıyla kullanılması yaygınlaşmıştır¹⁷². Nakit çekim hakkı, kart çıkaran kuruluş bakımından kart hamiline nakit para verme borcu doğurur. Kart hamili de kart çıkaran kuruluştan nakit para alma hakkına sahip olur. Kart hamilinin nakit para alması, nakit çekim işlemi yapılmasıyla gerçekleşir. Genel işlem şartı olarak hazırlanan kredi kartı sözleşmelerinde neredeyse istisnasız olarak kart hamiline nakit çekim hakkı tanınmaktadır. Bu hak sözleşmede yer alsa bile kart hamiline nakit çekim hakkı verilmesi kredi kartı sözleşmesinin kurulmuş olmasının bir şartı değildir. BKKK m. 3/f. 1/b. e’de kredi kartı “*nakit kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet alımı veya nakit çekme olanağı sağlayan basılı kartı veya fizikî varlığı bulunmayan kart numarasını ifade eder*” şeklinde tanımlanmıştır. Kanun koyucu tarafından maddede “veya” ifadesi tercih edilerek nakit çekim hakkı verilmesinin kredi kartının bir unsuru olmadığı belirtilmiştir. Diğer yandan BKKY m. 22/f. 6’da bir takvim yılı içinde asgari ödeme tutarı toplam üç kez ödenmeyen kredi kartlarının nakit kullanımına kapatılacağı düzenlenerek, nakit çekim hakkı olmayan kredi kartı sözleşmesi olabileceği kabul edilmiştir.

BKKK’da bu hükümler olmasaydı da nakit çekim hakkının kredi kartı sözleşmesinin asli unsuru olmadığını söylemek gerekirdi¹⁷³. Kredi kartı sözleşmesi ile tarafların amacı kart hamilinin kart çıkaran kuruluştan nakit para alması değildir. Gerçi kredi kartıyla alışveriş yapma olanağı vermeyen ve sadece nakit çekim hakkı veren bir kredi kartı sözleşmesi yapılması mümkündür. Ama uygulamada bu tip bir kredi kartı sözleşmesiyle hemen hemen hiç karşılaşılmaz. Nakit çekim olanağı sağlayan diğer finansman araçları olduğu düşünüldüğünde buna ihtiyaç da duyulmaz. Kredi kartı sözleşmesi kapsamında sadece nakit çekim hakkı tanınmışsa, bu sözleşmenin hukuken

¹⁷² Kredi kartların alışveriş (alışveriş) ve nakit çekimlerde kullanılmasındaki işlem adet ve tutarları için bkz. (Çevrimiçi) <https://bkm.com.tr/yerli-kredi-kartlarinin-yurt-ici-ve-yurtdisi-kullanimi/>, 04.05.2020.

¹⁷³ Aynı görüş için bkz. Çeker, **a.g.e.**, s. 71; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 79; Teoman, **a.g.e.**, s. 234.

kredi kartı sözleşmesi olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Bu sözleşmenin niteliği, şartlarına göre tüketici kredisi sözleşmesi veya kredi açma sözleşmesi olabilir.

Günümüzde nakit çekim hakkı istisnasız tüm kredi kartı sözleşmelerinde yer aldığından çalışmamızda nakit çekim hakkını ele almak kaçınılmaz olmuştur. Hatta özel başlıklar açılarak sadece nakit çekim işlemini de incelememiz gerekmiştir¹⁷⁴.

Bu açıklamalar kapsamında kredi kartı sözleşmesinin unsurlarını tarafların asli edim borçlarına göre aşağıdaki şekilde belirlememiz mümkündür;

- Kart çıkaran kuruluşun asli edimi, kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağı sağlamaktır.
- Kart hamilinin asli edimi, alışveriş işlemi konusu parayı kart çıkaran kuruluşa ödemektir.
- Taraflar bu yönde sözleşmiş olmalıdır.

3. Terim Meselesi

BKKK'dan önceki dönemde kredi kartı sözleşmesini ifade etmek üzere yaygın olarak “kredi kartı üyelik sözleşmesi” teriminin kullanıldığı görülmektedir¹⁷⁵. Bu terimin tercih edilmesinin nedeni, uygulamada kart çıkaran kuruluşların sözleşmelerini bu şekilde isimlendirmeyi tercih etmesidir.

Terim içinde “üyelik” vurgusunun yapılmasının sebebi, kart hamilinin alışveriş işlemini yapabileceği kredi kartı sistemine bu sözleşmeyle dahil olmasıdır. Gerçekten de kart hamilinin sisteme dahil üye işyerlerine olan para borçlarını kredi kartını kullanarak ödemeyebilmesi için kredi kartı sisteminin ödeme mekanizmalarının çalışması gerekir. Ayrıca kart hamilinin itirazları, uluslararası kartlı sistem kuruluşlarınca belirlenen ters ibraz (charge back) kurallarına göre

¹⁷⁴ Bkz. “Nakit Çekim İşlemi ve Onaylanması” s. 119; “Tek Çekim Nakit Avans İşlemi” s. 236; “Taksitli Nakit Avans İşlemi” s. 237.

¹⁷⁵ “Kredi kartı üyelik sözleşmesi” teriminin kullanan yazarlar için bkz. Çeker, **a.g.e.**, s. 62; İşgüzar, **a.g.e.**, s.70; Teoman, **a.g.e.**, s. 158.

çözölmektedir. Dolayısıyla kart hamili önceden kuralları belirlenmiş bir sisteme dahil –bir nevi üye– olmaktadır. BKKK’dan sonra da “üyelik” tabirinin kullanılmaya devam edildiğı görölmektedir. Mesela kredi kartı sözleşmesinde kart hamilinin ücret borcundan birisi de “yıllık üyelik ücreti” olarak isimlendirilmiştir (FTAÜT m. 11/ f. 1, TMAÜT m. 21/ f. 4).

“Kredi kartı sözleşmesi” terimi Kanun’da sadece bir maddede geçmektedir. Başka bir konuyu düzenleyen BKKK m. 37/f. 2 içinde sözleşmenin ismi şu şekilde yer almaktadır. “*Kredi kartı veya üye işyeri sözleşmesinde veya eki belgelerde sahtecilik yapanlar veya sözleşme imzalamak amacıyla sahte belge ibraz edenler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına mahkûm edilirler*”. Yönetmelik’te de aynı terim kullanılmıştır (BKKY m. 17/f. 5).

BKKK’dan sonra doktrinde kredi kartı sözleşmesi teriminin kullanılmaya başlandığı görölmektedir¹⁷⁶. Kanaatimizce alışveriş işlemi sadece kredi kartı sistemi içinde yapılabilen bir işlem olarak kabul edildiğinde kredi kartı sözleşmesinin ismi içinde “üyelik” vurgusunun yapılmasına gerek duyulmayacaktır. Bu nedenle kart hamili ile kart çıkaran kuruluş arasındaki sözleşme ilişkisini açıklamak için kredi kartı sözleşmesi terimi yeterli ve uygundur. Bu düşünceyle çalışmamızda biz de “kredi kartı sözleşmesi” terimini kullanmayı tercih ettik.

B. Kredi Kartı Sözleşmesinin Tarafları

1. Kart Çıkaran Kuruluş

Kanun’da kart çıkaran kuruluş olabilecek kişiler “bankalar” ile “diğer kuruluşlar” olarak belirtilmiştir (BKKK m. 3/ f. 1/ b. g). Banka (BaK m. 7/ f. 1/ b. a) ve diğer kuruluşun (BKKK m. 4/f. 2/ b. a) anonim şirket şeklinde kurulması şarttır.

¹⁷⁶ “Kredi kartı sözleşmesi” terimini kullanan yazarlar Kuntalp, **a.g.e.**, s. 5; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 236; Eren, **Genel Hükümler**, s. 221; Bahtiyar, “BKKK 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi”, s. 331.

a. Bankalar

5411 sayılı Bankacılık Kanunu 3'üncü maddesine göre bankalar faaliyet konularına göre üçe ayrılır:

- Mevduat bankaları.
- Katılım bankaları.
- Kalkınma ve yatırım bankaları.

Mevduat bankası, kendi nam ve hesabına mevduat kabul etmek ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu olan bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini ifade eder (BaK m. 3/f. 1).

Katılım bankası, özel cari ve katılma hesapları yoluyla fon toplamak ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu olan bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini ifade eder (BaK m. 3/f. 1).

Kalkınma ve yatırım bankası, mevduat veya katılım fonu kabul etme dışında kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren ve/veya özel kanunlarla kendilerine verilen görevleri yerine getiren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu olan bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini ifade eder (BaK m. 3/f. 1).

Bu bankalar arasındaki fark, faaliyet konularında kendisini gösterir¹⁷⁷. Mevduat bankaları, mevduat toplayabilir ama katılım fonu kabul edemez. Katılım bankaları, mevduat toplayamaz, fakat katılım fonu kabul edebilir. Kalkınma ve yatırım bankaları ise ne mevduat toplayabilir ne de katılım fonu kabul edebilir. Konumuz açısından önemli olan, üç tür bankanın da kartlı sistem kurma, kart çıkarma, üye işyeri sözleşmesi yapma, takas ve mutabakat faaliyetinde (kredi kartı faaliyetinde) bulunabilecek olmasıdır (BaK m. 4/f. 1/b. g). Dolayısıyla, bu bankalar kart çıkaran kuruluş sıfatıyla kredi kartı sözleşmesine taraf olabilir.

¹⁷⁷ Seza Reisoğlu, **Bankacılık Kanunu Şerhi**, 2. Baskı, Cilt 1-2, Ankara 2015, s. 246.

Kredi kartı sözleşmesi bakımından mevduat bankaları, kalkınma bankaları ve yatırım bankaları için geçerli olan “faiz” ve “gecikme faizi” kavramları, katılım bankaları bakımından “kâr payı” ve “gecikme cezası” olarak uygulanır (BKKK m. 25/f. 5). Bu fark dışında kredi kartı sözleşmesinden doğan hak ve borçlar açısından bankanın mevduat bankası veya katılım bankası ya da kalkınma bankası ve yatırım bankası olması arasında bir fark yoktur.

b. Diğer Kuruluşlar

Bankalar dışında kart çıkaran kuruluş sıfatıyla kredi kartı sözleşmesine taraf olabilen diğer kişiler “diğer kuruluşlar” olarak isimlendirilmiştir. Hemen belirtelim ki diğer kuruluşun bir anonim şirket olması gereklidir ama bugün için Türkiye’de kart çıkaran kuruluş olarak diğer kuruluş sıfatına sahip bir anonim şirket bulunmamaktadır. Kredi kartının Türkiye’de ilk uygulamalarının başladığı yıllarda bankalar dışındaki anonim şirketler tarafından kredi kartı çıkarıldığı olmuştur¹⁷⁸. Bugün olmasa bile zaman içinde bankalar dışındaki anonim şirketlerin kart çıkarabilmesi sağlamak amacıyla Kanun’da buna zemin hazırlanmıştır. Aşağıda diğer kuruluş olmanın şartları ile BDDK denetimine tabi şirketler bakımından bu şartların sağlanıp sağlanmadığı konusunda bilgi verilecektir.

Banka dışındaki bir anonim şirketin kredi kartı faaliyetinde bulunmasının iki şartı vardır. BDDK’dan izin alınmalı ve şirketin tabi olduğu özel bir düzenleme varsa bu düzenlemede kredi kartı faaliyetinde bulunması yasaklanmamış olmamalıdır.

BDDK’dan izin almak için şirketin taşıması gereken şartlar BKKK m. 4/f. 2’de bentler halinde düzenlenmiştir¹⁷⁹.

¹⁷⁸ 1968 yılında Servis Türk AŞ tarafından Diners Clup kredi kartı çıkarılmıştır. 1976 yılında Anadolu Kredi Kartı Turizm ve Ticaret A.Ş. (AKK) tarafından Master Card markası altında kredi kartı ihraç edilmiştir. Bkz. s. 10.

¹⁷⁹ Kart çıkarabilen diğer kuruluşların;

- a) Anonim şirket şeklinde kurulması,
- b) Kurucularının gerekli malî güç ve itibara sahip bulunması, işin gerektirdiği dürüstlük ve yeterliliğe sahip olması ve banka ortaklarında aranan diğer nitelikleri haiz olması,

Bir anonim şirket TTK dışında özel bir kanuna tabi değilse, kredi kartı faaliyetinde bulunması yasaklanmamıştır. Ancak anonim şirket özel bir kanuna tabi ise ve bu kanunda kredi kartı faaliyetinde bulunması yasaklanmışsa, kredi kartı çıkaramaz.

BDDK denetimine tabi anonim şirketler (finansal kiralama şirketleri, faktöring şirketleri, finansman şirketleri, varlık yönetim şirketleri, ödeme kuruluşları ve elektronik para kuruluşları) bakımından özel kanunlarında bazı yasaklamalar öngörülmüştür. Bu hükümlerin kredi kartı faaliyetinde bulunulmasına engel olup olmadığını değerlendirmek isteriz.

BDDK denetimine tabi anonim şirketler açısından duruma baktığımızda finansal kiralama şirketleri ve faktöring şirketleri ile finansman şirketleri bakımından cevaplanması gereken soru, 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktöring ve Finansman Şirketleri Kanunu¹⁸⁰ kapsamında düzenlenen bu şirketlerin kredi kartı faaliyetinde bulunup bulunamayacağıdır. 6361 sayılı Kanun'da bu şirketlerin anonim şirket şeklinde kurulmasının şart olduğu belirtilmiştir (6361 sayılı Kanun m. 5/f. 1/ b. a). Aynı Kanun'un 9'ncu maddesinde bu şirketlerin yapamayacağı iş ve işlemler ayrıca sayılmıştır. Kredi kartı faaliyetinde bulunamaz şeklinde açık bir yasaklama bu Kanun'da yoktur. Ancak bu şirketler nakdi ve gayri nakdi kredi veremezler (6361 sayılı Kanun m. 9/f. 1/ b. a ve b. b). Kredi kartının kredi sağlama olma işlevi bulunması nedeniyle finansal kiralama şirketleri ve faktöring şirketleri ile finansman şirketleri kredi kartı faaliyetinde bulunamaz.

-
- c) Hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve tamamının nama yazılı olması, tüzel kişi kurucuların yönetim ve denetimine sahip gerçek kişilerin kim olduğunun belgelenmesi,
 - d) Nakden ve her türlü muvazaadan arı olarak ödenmiş olan sermayesinin altı milyon Türk Lirasından az olmaması,
 - e) Ana sözleşmesinin bu Kanun hükümlerine uygun olması,
 - f) Bu Kanun kapsamındaki işlemleri gerçekleştirebilecek yönetim, yeterli personel ve teknik donanımına sahip olması, şikâyet ve itirazlarla ilgili birimleri oluşturması,
 - g) Sermayenin yüzde beşi tutarındaki sisteme giriş payının Kurum hesabına yatırıldığına dair belgenin ibraz edilmesi,

şarttır (BKKK m. 4).

¹⁸⁰ RG, T. 13.12.2012/ S. 28496.

BDDK denetime tabi diğer bir anonim şirket türü, “ödeme kuruluşları” ve “elektronik para kuruluşları”dır. 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun¹⁸¹ ile ödeme kuruluşları ve elektronik para kuruluşlarının anonim şirket şeklinde kurulması gerektiği düzenlenmiştir (6493 sayılı Kanun m. 14/ f. 2/ b. a ve m. 18/ f. 3/ b. a). Ödeme kuruluşlarının ana faaliyet konusu 6493 sayılı Kanun’un 12’nci maddesine göre ödeme hizmeti sunmaktır. Bu Kanun’un 14’üncü maddesine göre ödeme kuruluşu kredi verme faaliyetinde bulunamaz. Aynı maddeye göre elektronik para kuruluşlarının ana faaliyet konusu ise elektronik para ihracı faaliyetinde bulunmaktır. Bu Kanun’un 20’nci maddesinin 4’ncü fıkrasına göre elektronik para kuruluşu da kredi verme faaliyetinde bulunamaz. Kredi kartının kredi sağlama işlevi nedeniyle hem ödeme kuruluşları hem de elektronik para kuruluşları kredi kartı faaliyetinde bulunamaz.

Kredi kartı faaliyetinde bulunabilir mi sorusunun cevaplanması gereken bir diğer şirket türü de 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nda düzenlenen varlık yönetim şirketleridir. Varlık yönetim şirketlerinin asıl faaliyet konusu bankalar ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu dâhil diğer malî kurumların alacakları ile diğer varlıkların satın alınması, tahsili, yeniden yapılandırılması ve satılmasıdır (BaK m. 143). Varlık yönetim şirketlerinin anonim şirket şeklinde kurulması şarttır (Varlık Yönetim Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik¹⁸² m. 4/ f. 2/ b. a). Varlık yönetim şirketleri, alacaklarının tahsili ve alacakların ve/veya diğer varlıkların yeniden yapılandırılması kapsamında alacak tahsili amacıyla edindiği gayrimenkul veya sair mal, hak ve varlıkların işletilmesi, kiralanması ve bunlara yatırım yapılması ve yine alacaklarını tahsil etmek amacıyla borçlularına ilâve finansman sağlamak veya sermayelerine iştirak etmek dâhil olmak üzere her türlü faaliyette bulunmaya yetkilidir (BaK m. 143). Ancak kredi kartı faaliyeti, şirketin alacaklarının tahsil etmek amacına yönelik bir faaliyet sayılmaz. Bu nedenle varlık yönetim şirketleri kredi kartı faaliyetinde bulunamaz. Diğer yandan bu şirketler bankaların takibe düşmüş kredi kartı sözleşmesinden doğan alacaklarını temlik alıp, tahsilini yapabilirler.

¹⁸¹ RG, T. 27.06.2013/ S. 28690.

¹⁸² RG, T. 01.11.2006/ S. 26333.

Kredi kartı sözleşmesine kart çıkaran kuruluş sıfatıyla taraf olabilecekleri belirledikten sonra bu şirketlerin kredi kartı sözleşmesi yapabilmek için alması gereken faaliyet izni üzerinde durmak isteriz. Kredi kartı faaliyet iznini verme yetkisi BDDK'ya aittir. Diğer kuruluşların BDDK'dan faaliyet izni alması gerekirken, bankalar BKKK geçici 2'nci maddesiyle izin alma yükümlülüğünden muaf tutulmuştur. Bankaların muaf tutulmasının nedeni kredi kartı faaliyeti de dahil olmak üzere bankalara verilen faaliyet izninin 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda düzenlenmiş olmasıdır. Bankaların faaliyette bulunabileceği konular ilk defa 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile düzenlenmiştir¹⁸³ ve kredi kartı konusunda faaliyet izni alınması gerektiği BaK m. 4/f. 1/ b. g bendinde yer almamaktadır. BaK'nın yürürlüğe girdiği tarihte faaliyette bulunan bankalar açısından geçici bir madde ile bir defalık bildirim yapma imkanı getirilmiştir. Böylece o tarihte faaliyette bulunan bankalar, faaliyet konularını bildirmiş ve izin almış sayılmışlardır. Geçici madde 3'e göre yapılan bildirimde kredi kartı ihracı ve bunlarla ilgili faaliyetlerin yürütülmesi işlemlerini bildirmemiş olan bankaların sonradan kredi kartı faaliyetinde bulunabilmeleri için BDDK'dan faaliyet genişleme izni alması gerekir.

Kart çıkaran kuruluş olabilecek kişiler ile ilgili üzerinde durmamız gereken bir diğer konu da bankalar ve diğer kuruluşlar dışındaki kişilerin kart çıkaran kuruluş olarak sözleşmeye taraf olmasını yasaklayan BKKK m. 34 hükmüne rağmen herhangi bir kimse tarafından kredi kartı sözleşmesinin yapılması halinde sözleşmenin akıbetinin ne olacağıdır. BKKK m. 34'de bankalar ile diğer kuruluşlar dışında gerçek veya tüzel kişilerin meslek edinerek kart çıkarmaları ve ticaret unvanlarında bu işlerle uğraştıkları izlenimini yaratacak bir kelime veya tabir kullanmaları yasaklanmış ve aksine hareket için cezai yaptırım öngörülmüştür. Bu hükümle sözleşmenin tarafı olabilecek kişilere yönelik bir yasaklama getirilmiştir. Bu yasağa rağmen sözleşme yapılması halinde sözleşmenin hükümsüz sayılmasına ilişkin açık bir hükme yer verilmemiştir. Kanaatimizce, kredi kartı sözleşmesi kapsamında kart çıkaran kuruluşun yükümlülükleri bir mesleğin icra edilmesi gibi kabul edilmiş, toplumu ehliyetsiz kişilerin eline bırakılmaması amacıyla kart çıkaran kuruluş olmak izne tabi

¹⁸³ Reisoğlu, **a.g.e.**, s. 284.

kılınmış ve dolayısıyla kamu yararı üstün tutulmuştur. Bu nedenle bankalar ile diğer kuruluşlar dışında gerçek veya tüzel kişilerin kart çıkaran kuruluş olarak kredi kartı sözleşmesine taraf olması halinde sözleşme kesin hükümsüzdür¹⁸⁴.

2. Kart Hamili

Kredi kartı sözleşmesinin diğer tarafını ifade etmek için doktrinde kart hamili¹⁸⁵ (card holder), kart sahibi¹⁸⁶ (card owner), kartı kullanan¹⁸⁷ (card user) gibi terimler kullanıldığı görülmektedir. BKKK'da ise “kart hamili” terimi tercih edilmiştir (BKKK m. 3/f. 1/b. j).

BKKK'daki kart hamili tanımında kredi kartı sözleşmesine taraf olunmasından bahsedilmemiş, kart hamilinin sadece kredi kartı hizmetlerinden yararlanan gerçek veya tüzel kişi olduğu vurgulanmıştır. Kredi kartı hizmetinden yararlanmak ifadesiyle kastedilen, kart hamilinin kredi kartı sözleşmesinden doğan alışveriş işlemi yapma yetkisini kullanmasıdır. Plastik bir malzemeye basılan kartın bir menkul eşya olarak sahibi kart çıkaran kuruluştur. Alışveriş işlemi yapacak kişinin ise kartı elinde bulundurması gerekir. Dolayısıyla kartı taşıyan kişiyi ifade etmek için doğru terim, kart hamilidir. Bu nedenle biz de kredi kartı sözleşmesinin diğer tarafını ifade etmek için kart hamili terimini kullanmayı tercih etmiş bulunmaktayız.

Kart çıkaran kuruluş ile kredi kartı sözleşmesini yapan kart hamili, gerçek kişi veya tüzel kişi olabilir.

¹⁸⁴ Yasaklayıcı kanun hükmünün kamu yararını üstün tutması halinde yasaklayıcı hükme rağmen yapılan sözleşmelerin kesin hükümsüz sayılması gerektiği hakkında bkz. Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 542.

¹⁸⁵ “Kart hamili” terimi için bkz. Şen, **a.g.e.**, s. 73; Ceylan, **a.g.e.**, s. 92; Ekinci, **a.g.e.**, s. 16; Teoman, **a.g.e.**, s. 30; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 129.

¹⁸⁶ “Kart sahibi” terimi için bkz. Çeker, **a.g.e.**, s. 67; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 81.

¹⁸⁷ “Kartı kullanan” terimi için bkz. Aydemir, **a.g.e.**, s. 98.

a. Gerçek Kişi Kart Hamili

Bir gerçek kişinin sözleşmeye taraf olabilmesi için hukuki işlem ehliyetine (fiil ehliyetine) sahip olması gerekir. Gerçek kişilerde fiil ehliyetine sahip olmanın üç şartı vardır. Bunlar, ayırt etme gücüne sahip olmak, ergin olmak ve kısıtlı olmamaktır¹⁸⁸.

Ayırt etme gücüne sahip olan kimse, ergin ise ve kısıtlı da değilse, hukuki işlem yapma konusunda tam ehliyetlidir (TMK m. 10).

Ayırt etme gücüne sahip olan kişi kısıtlı değil ama ergin de değilse (sınırlı ehliyetli), bu kişinin yapacağı hukuki işlemin hüküm ifade etmesi yasal temsilcilerinin (veli veya vasinin) rızası (işleme önceden izin vermesine ya da işlemi sonradan onamasına) bağlıdır. Karşılıksız kazanma ve kişiye sıkı sıkıya bağlı hakların kullanımında bu rıza gerekli değildir (TMK m. 16/f. 1).

Kanundaki ayırık durumlar saklı kalmak üzere, ayırt etme gücü bulunmayan kimsenin fiilleri ise hukuki sonuç doğurmaz (TMK m. 15). Yasal temsilcilerinin hukuki işleme önceden izin vermesi ya da işlemi sonradan onaması hukuki işleme geçerlilik kazandırmaz. Ancak, kesin hükümsüzlüğün ileri sürülmesi hakkın kötüye kullanımı da teşkil etmemelidir¹⁸⁹. Nitekim Yargıtay'ın vermiş olduğu içtihadı birleştirme kararında tam ehliyetsiz bir kişinin hukuki işlemin geçersizliği ileri sürmesi hakkın kötüye kullanımı teşkil ediyorsa hukuk düzeninin bunu korumayacağına hükmedilmiştir¹⁹⁰.

Tam ehliyetli bir gerçek kişi kart hamili sıfatıyla kredi kartı sözleşmesine taraf olabilir. Sınırlı ehliyetli bir gerçek kişi tarafından yapılan kredi kartı sözleşmesinin

¹⁸⁸ Gerçek kişilerde fiil ehliyeti için bkz. Akipek/Akıntürk/Ateş, **Medeni Hukuk**, s. 287; Kemal Oğuzman, Özer Seliçi, Saibe Oktay Özdemir, **Kişiler Hukuku**, 18. Bası, İstanbul, 2019, s. 49; Serozan, **Medeni Hukuk**, s. 429.

¹⁸⁹ Tam ehliyetsiz kişilerce yapılan hukuki işlemlerin kesin hükümsüzlüğün ileri sürülmesinin hakkın kötüye kullanımı teşkil etmesinin kesin hükümsüz sayılması kuralına istisnasını oluşturması hakkında bkz. Akipek/Akıntürk/Ateş, **Medeni Hukuk**, s. 312; Oğuzman/Seliçi/Özdemir, **a.g.e.**, s. 887; Serozan, **Medeni Hukuk**, s. 437.

¹⁹⁰ Y. İBK., 09.03.1955, E. 22, K. 22 – (RG, T. 27.06.1955/ S. 9039).

geçerli olabilmesi için veli veya vasisinin sözleşmeye önceden izin vermesi ya da yapılan sözleşmeyi sonradan onaması gerekir. Tam ehliyetsiz kişinin taraf olduğu kredi kartı sözleşmesi ise kesin geçersizdir. Yargıtay'ın tam ehliyetsiz bir kişinin taraf olduğu kredi kartı sözleşmesine ilişkin vermiş olduğu bir kararında¹⁹¹, yukarıdaki İBK'ya uygun biçimde tam ehliyetsiz kişinin kredi kartını kullanarak yaptığı alışveriş işlemi konusu parayı ödemekten kaçınmasının dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edeceğini belirterek, sözleşmenin geçerli olduğuna karar vermiştir.

Kredi kartı sözleşmesiyle üçüncü kişilere ek kart düzenlenmesini talep hakkının verilmesi halinde kredi kartı sözleşmesi tam üçüncü kişi yararına sözleşme niteliğindedir¹⁹². Ek kart hamili kredi kartı sözleşmesinin tarafı olmadığı için bu kişinin fiil ehliyetine sahip olması şart değildir (BKKK m. 8/ f. 6). Ancak ek kart hamilin kart bilgilerini ve şifrelerini saklama gibi yükümlülüklerini yerine getirebilecek yetkinlikte olup olmadığını araştırmak kart çıkaran kuruluşun özen borcunun bir gereğidir¹⁹³.

b. Tüzel Kişi Kart Hamili

Tüzel kişilerin kart hamili sıfatıyla kredi kartı sözleşmesine taraf olması mümkündür. Bir tüzel kişinin özellikle şirketlerin kredi kartı sözleşmesine taraf olmasının sebebi, çalışanların şirket hesabına yapacakları masrafları önce kendileri yapıp, sonradan şirketten tahsil etme şeklindeki uygulamalara son vermektir. Şirket çalışanları adına kartlar çıkartılarak şirket ile ilgili masrafların bu kart ile ödenmesi sağlanmaktadır. Bu nedenle genelde tüzel kişinin taraf olduğu sözleşme kapsamında birden fazla kredi kartı düzenlenmektedir.

¹⁹¹ Y. 19. HD., 05.04.2011, E. 2010/ 10411, K. 2011/ 4449 – (Saraç, **a.g.e.**, s. 559).

¹⁹² Kredi kartı sözleşmesiyle üçüncü kişi adına ek kart düzenlenme hakkının verilmesi halinde sözleşmesinin tam üçüncü kişi yararına sözleşme niteliğinde sayılması hakkında bkz. s. 130.

¹⁹³ Uygulamada belli bir yaşı altındakilere ek kart verilmemesi şekilde önlemler alınmaktadır. Bkz. “Kart Çıkaran Kuruluşun Özen Borcu”, s. 226.

Tüzel kişinin sözleşmeye taraf olabilmesi için fiil ehliyetine sahip olması gerekir. Gerçek kişilerin fiil ehliyetine sahip olması için aranan şartlar tüzel kişilerde aranmaz. Tüzel kişi kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organa sahip olmakla, fiil ehliyetini kazanır¹⁹⁴ (TMK m. 49).

Tüzel kişinin iradesi, organlar aracılığıyla açıklanır (TMK m. 50/ f. 1). Organlar, hukuki işlemleri ve diğer bütün fiilleriyle tüzel kişiyi borç altına sokabilir (TMK m. 50/ f. 2). Organ, tüzel kişinin örgütü içinde yer alan ve tüzel kişinin aktif olarak hukuk hayatına katılmasını sağlayan kişi veya kişilerdir. Organın, faaliyette bulunurken açıkladığı irade, tüzel kişinin iradesidir. Organın iradesinin tüzel kişinin iradesi sayılması organ sıfatına bağlanmış bir yetkiye dayanır. Dış ilişkide bu, temsil yetkisi olarak ifade edilir. Diğer taraftan tüzel kişinin tüm faaliyetlerini organların yerine getirmesi şart değildir. Tüzel kişiye sözleşme ile bağlı yardımcı şahıslar da tüzel kişiyi temsilen sözleşme yapabilir¹⁹⁵.

Temsil yetkisinin kapsamı ile ilgili TMK'da bir hüküm yoktur. Ancak bazı ticaret şirketleri bakımından temsil yetkisi, şirketin konusu ile sınırlandırılmıştır (kollektif şirket için TTK m. 233, komandit şirket için m. TTK m. 317, anonim şirket için m. 371). Tüzel kişi tacirler ayrıca ticari temsilci veya ticari vekil atayabilir. Ticari temsilci işletmenin amacına giren her türlü işlemi yapmaya yetkili iken (TBK m. 548/ f. 1), ticari vekil olağan işleri yapma yetkisine sahiptir (TBK m. 551/ f. 2).

Kredi kartı sözleşmesine genelde ticaret şirketleri taraf olur. Ticaret şirketi dışındaki tüzel kişilerin de – mesela dernek (TMK m. 56/ f. 1), vakıf (TMK m. 101/ f. 1), avukat ortaklığı¹⁹⁶ (1136 sayılı Avukatlık Kanunu¹⁹⁷ m. 44/f. 4) gibi – kart hamili sıfatıyla sözleşmeye taraf olmasında bir engel yoktur.

¹⁹⁴ Tüzel kişilerde fiil ehliyeti için bkz. Oğuzman/ Seliçi/ Özdemir, **a.g.e.**, s. 308 vd.; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 80; Serozan, **Medeni Hukuk**, s. 502.

¹⁹⁵ Oğuzman/ Seliçi/ Özdemir, **a.g.e.**, s. 310.

¹⁹⁶ Avukat ortaklığının kazanç paylaşmak amacını güden ama tacir niteliğinde olmayan tüzel kişi olarak sınıflandırılması hakkında bkz. Oğuzman/ Seliçi/ Özdemir, **a.g.e.**, s. 289.

¹⁹⁷ RG, T. 07.04.1969/ S. 13168.

Kredi kartı sözleşmesine tüzel kişilerin taraf olmasına yönelik özel bir düzenleme BKKK'da bulunmamaktadır. Dolayısıyla tüzel kişiler temsil yetkisine sahip organları ve yardımcı kişileri aracılığıyla kredi kartı sözleşmesine kart hamili sıfatıyla taraf olabilir. Bir şirketin kredi kartı sözleşmesine taraf olması şirketin için olağan bir iştir, dolayısıyla ticari temsilci ve ticari vekil, şirket adına sözleşme yapabilir.

II. KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİNİN TÜRLERİ

Kredi kartı sözleşmesi, tüketici işlemi niteliğinde olup olmamasına göre tüketici kredi kartı sözleşmesi ve ticari kredi kartı sözleşmesi olmak üzere ikiye ayrılır. Kredi kartı sözleşmesinin adi iş niteliğinde olamaz, nitekim kart çıkaran kuruluş sadece anonim şirket şeklinde kurulabileceğinden ve kredi kartı sözleşmesi de onun ticari işletmesiyle ilgili olacağından, bu sözleşme ticari iş niteliğindedir ve “ticari kredi kartı sözleşmesi” olarak anılır. Ancak kart hamilinin tüketici sıfatını taşıması halinde sözleşme tüketici sözleşmesi niteliğinde sayılır ve bu sözleşme “tüketici kredi kartı sözleşmesi” olarak ifade edilir.

A. Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesi

Tüketici sözleşmesi niteliğindeki kredi kartı sözleşmesi, tüketici kredi kartı sözleşmesidir. Uygulamada yapılan sözleşmelerin büyük çoğunluğu tüketici kredi kartı sözleşmesi niteliğindedir. Tüketici kredi kartı sözleşmesi kapsamında verilen kredi kartı da tüketici kredi kartıdır. Tüketici kredi kartı, Kanun'da kullanılmış bir terim değildir ancak BKKK m. 43'ün gerekçesinde geçen bir terimdir¹⁹⁸. Uygulamada bu kartlar bireysel kredi kartı¹⁹⁹, kişisel kredi kartı²⁰⁰ gibi terimlerle de anılmaktadır. Aşağıda önce bir sözleşmenin tüketici sözleşmesi sayılmasına ilişkin kuralları,

¹⁹⁸ “Bu madde ile tacirlere verilecek kurumsal kredi kartlarının, temel olarak tüketici kredi kartları için ihdas edilmiş hükümlerin bazısına tabi olmaması benimsenmiştir”. Gerekçe için bkz. dn. 26.

¹⁹⁹ Çeker, **a.g.e.**, s. 41; Kaya, **a.g.e.**, s. 77; Teoman, **a.g.e.**, s. 52.

²⁰⁰ İşgüzar, **a.g.e.**, s. 45.

sonrasında kredi kartı sözleşmesinin tüketici sözleşmesi sayılmasının kriterlerini açıklayacağız²⁰¹.

TKHK m. 3/f. 1/b. 1’de tüketici işlemi, “*mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlem*” şeklinde tanımlanmıştır. Tüketici işlemi tanımında hem sözleşme hem de hukuki işlem kavramının bir arada kullanılması haklı olarak eleştiri konusu olmuştur²⁰². Nitekim hukuki işlem, tek taraflı, iki taraflı ve çok taraflı olabilir. Sözleşme de iki taraflı bir hukuki işlemdir, dolayısıyla hukuki işlem sözleşmeyi de kapsayan üst bir kavramdır. TKHK’daki tanımında tüketici işleminin iki taraf arasında kurulması gerektiği ifade edildiğinden, tüketici işleminden anlaşılması gerekenin sözleşme olduğu, hatta sözleşmelerden de tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmenin anlaşılması gerektiği ileri sürülmüştür²⁰³.

TKHK’da geçen tüketici işleminin bir sözleşme olması gerektiği görüşüne biz de katılmaktayız ancak sözleşmenin mutlaka tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme olması şart değildir. Sözleşme taraflara yüklediği borçlar bakımında tek tarafa borç yükleyen ve iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler olarak iki gruba ayrılır. İki tarafa borç yükleyen sözleşmeler de kendi içinde tam iki tarafa borç yükleyen ve eksik iki

²⁰¹ Tüketici işlemi ve tüketici kavramı için bkz. İpek Yücer Aktürk, “Tüzel Kişi Tacirin Tüketici Sıfatı”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XX, Y. 2016, S. 2, s. 103 vd.; Mehmet Bahtiyar/Levent Biçer, “Adi İş/ Ticari İş/ Tüketici İşlemi Ayrımı ve Bu Ayrımın Önemi”, Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan, **T.C. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı**, Cilt 22, Sayı: 3, Yıl: 2016, s. 395 vd.; Mustafa Alper Gümüş, **Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi**, Cilt 1, İstanbul, 2014, s. 8 vd.; Murat Aydoğdu, **Tüketici Hukuku Dersleri**, Ankara, 2015, s. 59 vd.; Sezer Çabri, **Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi**, Ankara, 2016, s. 66 vd.; Yeşim Atamer, “Tüketici Kredisi Hukukunda Reform Projeleri ve Avrupa Birliği Hukuku ile Uyum, Türk İsviçre Hukuk Günleri”, **Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu**, İstanbul, 2010, s. 244 vd.; Aslan, **a.g.e.**, s. 16 vd.

²⁰² Aslan, **a.g.e.**, s. 23; Çabri, **a.e.**, s. 16; Gümüş, **a.e.**, s. 9.

²⁰³ Bahtiyar/ Biçer, “Adi İş/ Ticari İş/ Tüketici İşlemi Ayrımı”, s. 397.

tarafa borç yükleyen sözleşme olarak ikiye ayrılır²⁰⁴. Tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler karşılıklı edimlerin değiş tokuşunu amaç edinen sözleşmelerdir (örnek satış sözleşmesi). Eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde ise tarafların borçları karşılıklı değildir ve aynı anda doğmaz (örnek faizsiz tüketim öduncü sözleşmesi). Taraflardan biri borcunu ifa edince, diğer tarafın borcu doğar TKHK'daki tüketici işlemi tanımında hukuki işlemin iki taraf arasında kurulmasından bahsedilmiş ama tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olması gerektiğine dair bir ifadeye yer verilmemiştir. Dolayısıyla tek tarafa borç yükleyen bağış sözleşmesinin veya eksik iki tarafa borç yükleyen faizsiz ödünç sözleşmesinin tüketici sözleşmesi niteliğinde olması mümkündür. Tek taraflı bir hukuki işlemin (mesela temsil yetkisi verilmesinin) ise tüketici işlemi olması mümkün değildir.

Bir sözleşmenin ne zaman tüketici sözleşmesi niteliğinde olacağını belirlemek için kullanılan ölçütler, maddi, kişisel ve işlevsel olmak üzere üçe ayrılır. Maddi ölçütte, tarafların gelirleri veya çeşitli sözleşme türleri; kişisel ölçütte, tarafların tacir olup olmadığı ya da gerçek veya tüzel kişi olup olmadığı; işlevsel ölçütte ise sözleşmeyle hangi amacın gerçekleştirilmek istendiği önem taşımaktadır. TKHK'da bu anlamda tüketici sözleşmesinin belirlenmesinde kişisel ölçüt ile işlevsel ölçütün birlikte kullanıldığı söylenebilir²⁰⁵. Tüketici işleminde tarafların gerçek veya tüzel kişi olması, kişisel ölçüttür. Türk hukukunda Avrupa Birliği hukukundan farklı olarak tüzel kişiler de tüketici olabilmektedir²⁰⁶. İşlevsel ölçüt ise sözleşmenin taraflarından birisinin (satıcı²⁰⁷/sağlayıcı²⁰⁸) ticari veya mesleki amaçlarla hareket etmesi, diğer

²⁰⁴ Tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme ile eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşme ayrımı için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 222; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 74; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 99; Nomer **a.e.**, s. 38; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 45; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 53.

²⁰⁵ Bahtiyar/ Biçer, “Adi İş/ Ticari İş/ Tüketici İşlemi Ayrımı”, s. 400.

²⁰⁶ 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un mehzazı niteliindeki 23.04.2008 tarihli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri ile ilgili 2008/48/AT sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifine göre sadece gerçek kişiler tüketici sayılır. Geraint Howels, Thomas Wilhelmsson, **EC Consumer Law**, New York 2017, p. 4.

²⁰⁷ Satıcı, kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye mal sunan ya da mal sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder (TKHK m. 3/f. 1/b. i).

²⁰⁸ Sağlayıcı, kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla tüketiciye hizmet sunan ya da hizmet sunanın adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder (TKHK m. 3/f. 1/b. i).

tarafın (tüketici²⁰⁹) ise aksine, ticari veya mesleki olmayan bir amaçla hareket etmesidir. Buna göre tüketici sözleşmesini belirlemek için önce bu sözleşmeye taraf olan kişinin tüketici olup olmadığını belirlemek gerekmektedir.

Tüketicinin belirlenmesinde kullanılacak olan “ticari veya mesleki amaçlarla hareket etme” kriterinin nasıl uygulanacağı konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre sözleşme konusunu (özellikle mal veya hizmeti) elde etmek için alıcının harcadığı paranın onun üstünde kalması ve ödediği maliyeti geri kazanıyor olmaması halinde ticari ve mesleki olmayan amaçla hareket etmek söz konusudur²¹⁰. Diğer bir görüşe göre tüketici olduğunu iddia eden kişi bunu ispat yükü altında olmalıdır, ticari veya mesleki bir faaliyeti sürekli olarak yürütmeyen herkes tüketicidir şeklinde bir sonuca ulaşılmamalıdır²¹¹. Bir başka görüş ise ticari veya mesleki bir faaliyeti sürekli olarak yürütmeyen bir kişinin tüketici olarak kabul edilmesi gerektiğini ve aksini iddia edenin bunu ispat yükü altında olacağı söylenmektedir²¹².

Bu konuda genel kabul gören görüş, bir kişinin hangi amaçla hareket ettiği belirlemek amacıyla tacirler²¹³ bakımından TTK m. 19’da yer alan ticari iş karinesinden yararlanılabileceği yönündedir²¹⁴. TTK m. 19/ f. 1 hükmüne göre gerçek kişi tacirin borçlarının ticari olması esastır. Gerçek kişi tacir sözleşmeyi yaptığı anda işlemin ticari işletmesiyle ilgili olmadığını diğer tarafa açıkça bildirmesi veya işin ticari sayılmasının duruma elverişli olmaması halinde sözleşme, adi iş niteliğinde sayılır. Sözleşmenin diğer tarafı satıcı/sağlayıcı yani ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden bir kişiyse bu sözleşme, tüketici sözleşmesi niteliğinde olur.

²⁰⁹ Tüketici; ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi ifa eder (TKHK m. 3/f. 1/b. k).

²¹⁰ Aslan, **a.g.e.**, s. 19.

²¹¹ Gümüş, **a.g.e.**, s. 17.

²¹² Bahtiyar/ Biçer, “Adi İş/ Ticari İş/ Tüketici İşlemi Ayrımı”, s. 431.

²¹³ Tacir olma kriterleri için bkz. Arkan, **a.g.e.**, s. 125; Bozer/Göle, **Ticari İşletme Hukuku**, s. 71; Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 86; Reha Poroy, Hamdi Yasaman, **Ticari İşletme Hukuku**, 18. Bası, İstanbul, 2019, s. 147; Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya/ Nomer Ertan, **Ticari İşletme Hukuku**, s. 253.

²¹⁴ Aktürk, s. 116; Aydoğdu, **Tüketici Hukuku**, s. 62; Bahtiyar/ Biçer, “Adi İş/ Ticari İş/ Tüketici İşlemi Ayrımı”, s. 404; Çabri, **a.g.e.**, s. 54, Gümüş, **a.g.e.**, s. 17; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 23.

Tüzel kişi tacirler bakımından ticari iş karanesi mutlaktır, dolayısıyla bunların taraf olduğu sözleşme tüketici sözleşmesi niteliğinde değildir²¹⁵. Gerçi tüzel kişi tacirlerin de yaptıkları bazı işlemler bakımından tüketici sayılması gerektiğini ileri süren bir görüş de yok değildir²¹⁶. Bu görüşü savunanlar arasında tüzel kişi tacirlerin hangi işlemlerinin tüketici işlemi sayılacağı, başka bir deyişle ölçütün ne olması gerektiği konusunda görüş birliği yoktur. Sonuç olarak, gerçek kişi tacirin tüketici olabileceği, tüzel kişi tacirlerin ise tüketici olmayacağı kabul edilir. Yargıtay da tüzel kişi tacirlerin tüketici olamayacağı görüşündedir²¹⁷.

Tacir olmayan gerçek kişi ve tüzel kişilerin tüketici olup olmadığının belirlenmesindeki ölçütün, kişinin özellikleri değil, sözleşmeden beklenen amaç olması gerektiği söylenmektedir²¹⁸. Sözleşmeden beklenen ve ticari veya mesleki olmayan amaç, gerçek kişilerde şahsi ihtiyaçların (ki eski TKHK “özel amaçlar” şeklinde ifade edilmişti) karşılanması iken, tüzel kişilerde tüzel kişinin faaliyet konusu dışındaki ihtiyaçların giderilmesidir. Her iki amacın da bir arada olduğu durumlarda karma amaç mevcuttur. Bu durumda kısmen tüketici gibi davranan kişiler söz konusu olmaktadır. Karma amaçla yapılan sözleşme bir yanıyla ticari veya mesleki olduğundan ve muhasebe tekniği bakımından bir bütün olarak kayda geçileceği için bölünmenin söz konusu olamayacağı ve sözleşmenin tüketici sözleşmesi olarak kabul edilmeyeceği belirtilmektedir²¹⁹. Hemen belirtelim ki kişinin amacı sözleşme yapma anına göre belirlenir. Sözleşmeye taraf olduktan sonra sözleşmedeki haklarını ticari veya mesleki amacına hizmet edecek şekilde kullanması sözleşmeye TKHK hükümlerinin uygulanmasını engellemez²²⁰. Şimdi bu bilgiler kapsamında kredi kartı sözleşmesinin hangi hallerde tüketici sözleşmesi sayılacağını değerlendirebiliriz.

²¹⁵ Aydoğdu, **Tüketici Hukuku**, s. 62; Bahtiyar/ Biçer, “Adi İş/ Ticari İş/ Tüketici İşlemi Ayrımı”, s. 404; Gümüş, **a.g.e.**, s. 31; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 21.

²¹⁶ Aktürk, s. 121; Çabri, **a.g.e.**, s. 59.

²¹⁷ Y. HGK, 11.10.2000, E. 2000/1255, K. 2000/1249 – (Yılmaz, **a.g.e.**, s. 22, dn. 21).

²¹⁸ Atamer, “Tüketici Kredilerinde Reform Projeleri”, s. 244.

²¹⁹ Aktürk, s. 112; Aydoğdu, **Tüketici Hukuku**, s. 61; Bahtiyar/ Biçer, “Adi İş/ Ticari İş/ Tüketici İşlemi Ayrımı”, s. 411; Çabri, **a.g.e.**, s. 59, Gümüş, **a.g.e.**, s. 17; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 23.

²²⁰ Aktürk, s. 112; Çabri, **a.g.e.**, s. 66.

Kart hamilinin kredi kartı sözleşmesine taraf olmasındaki amacı, üye işyerlerine olan para borçlarını ödemek ve nakit çekim hakkı tanınmışsa nakit para çekmektir. Kredi kartı sözleşmesinin tüketici sözleşmesi niteliğinde sayılması için kart hamili özel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yapacağı hukuki işlemlerden doğan para borçlarını kredi kartıyla ödemek için sözleşmeyi yapıyor olmalıdır. Ancak kart hamilinin özel amaçlı borçlarını ödemek için mi yoksa mesleki ve ticari faaliyetinden kaynaklanan borçlarını ödemek için mi kartını kullanacağını sözleşmenin yapılması aşamasında kart çıkarak kuruluş tarafından saptanması mümkün değildir. Bu nedenle bazı varsayımlardan hareket edilmesi gerekir.

TTK m. 19/ f. 1’de düzenlenen ticari iş karinesi kart hamilinin amacını belirlemek için de kullanılabilir. Ticari iş karinesi tüzel kişi tacirler bakımından mutlak olduğu için tüzel kişi tacirlerin taraf olduğu sözleşme, ticari kredi kartı sözleşmesi niteliğindedir. Gerçek kişi tacir bakımından ticari iş karinesinde iki ölçüt vardır. İşin ticari iş sayılmasının duruma elverişli olmaması veya işin ticari işletmesiyle ilgili olmadığı tacir tarafından karşı tarafa bildirilmesidir. İşin ticari iş sayılmasının duruma elverişli olmadığı kriteri kredi kartı sözleşmesinde uygulanamaz, çünkü sözleşmenin yapılması aşamasında kart çıkaran kuruluş tarafından kart hamilinin ne amaçla kredi kartı sözleşmesini yaptığının durumdan anlaşılması mümkün olmaz. Dolayısıyla kart hamilinin sözleşmeyi yaptığı sırada işin ticari işletmesiyle ilgili olduğunu karşı tarafa bildirmesi ölçütü kullanılır ve kredi kartı sözleşmesinin kurulması aşamasında²²¹ kartını hangi amaçla kullanacağına dair beyanı esas alınır.

Tacir olmayan gerçek kişi ve tüzel kişilerin (örnek dernek, vakıf vs.) kart hamili olması halinde yine kart hamilinin beyanın esas alınması en uygun çözümdür. Tacir olmayan kişilerin herhangi bir beyanda bulunmaması halinde sözleşmeyi yapmasındaki amacının, özel amaçlarını karşılamak için üye işyerleri ile yaptığı sözleşmelerden doğan para borçlarını ödemek olduğunun kabul edilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Sözleşmenin yapılması aşamasında kart çıkaran kuruluşun kart hamilinin özel amaçlı borçlarını ödemek için mi yoksa mesleki ve ticari faaliyetinden

²²¹ Kredi kartı sözleşmesinin kurulması hakkında bkz. s. 133.

kaynaklanan borçlarını ödemek için mi kartını kullanacağını belirlemesi mümkün değildir. Nitekim uygulamada genel işlem şartı olarak hazırlanan tüketici kredi kartı sözleşmelerinde kart hamilinin ticari veya mesleki bir amaçla kartını kullanmayacağına dair beyanı bir hüküm olarak sözleşmede yer almaktadır²²².

Kart hamilinin sözleşmedeki beyanı üzerine tüketici kredi kartı düzenlenmesinden sonra kartın özel amaçlar dışında kullanıldığının örneğin özel ihtiyaç olarak görülemeyecek sayıda beyaz eşya satın aldığı tespit edilmesi mümkündür. Bu durumda kart çıkaran kuruluşun haklı sebeple sözleşmeyi fesih hakkı bulunduğu kabul edilir²²³. Uygulamada kart çıkaran kuruluş tarafından tüketici kredi kartı kullanıma kapatılıp ticari kredi kartı gönderilmektedir²²⁴. Ticari kredi kartının gönderilmesi, ticari kredi kartı sözleşmesi yapılması yönünde kart çıkaran kuruluşun önerisi niteliğindedir. Kart hamili de yeni kartı teslim alıp kullanırsa öneriyi kabul etmiş sayılır²²⁵.

Kredi kartı sözleşmesinin tüketici sözleşmesi niteliğinde (tüketici kredi kartı sözleşmesi) olmasının sonucu, bu sözleşmeye doğrudan BKKK hükümlerinin, burada hüküm bulunmayan hallerde TKHK hükümlerinin²²⁶ ve TKHK’da da hüküm bulunmayan hallerde TBK hükümlerinin kıyasen²²⁷ uygulanacak olmasıdır.

²²² Tüketici kredi kartı sözleşmelerindeki haksız şart örnekleri ile ticari kredi kartı sözleşmesindeki dürüstlük kuralına aykırı nitelikteki genel işlem şartlarına örnekler için bkz. s. 169.

²²³ Kredi kartı sözleşmesinin kart çıkaran kuruluş tarafından haklı sebebe dayanarak feshedilmesi hakkında bkz. s. 198.

²²⁴ Ticari kredi kartı gönderilmesinin sebebi kart çıkaran kuruluşun ticari kredi kartı sözleşmesinde yıllık üyelik ücreti alabilmesi için kartın kullanılmasının gerekmemesidir. Tüketici kredi kartı sözleşmesinde ücret alınabilmesi için kartın kullanılması gerekir. Bkz. s. 253.

²²⁵ Kart çıkaran kuruluşun önerisi ve kart hamilinin kabulü ile sözleşmenin kurulması hakkında bkz. s. 137.

²²⁶ Tüketici işlemlerinde BKKK ile TKHK hükümleri çatışması halinde yeni tarihli TKHK’nın uygulanacağına dair karşı görüş için bkz. Alper Uymaz, İdris Akdağ, “Bankacılık Faaliyetlerinde Tüketicinin Korunması Açısından Hukuka Aykırı Alınan Ücret ve Masraflar ile Bunların İadesi”, **İÜHF**, Cilt LXXIV, Sayı 1, 2016, s. 435.

²²⁷ Kanunda düzenlenmiş belirli bir eylem, davranış veya ilişki hakkındaki kanun hükmünün, bunlara benzeyen ve kanunda açık bir hüküm bulunmayan bir eylem, davranış veya ilişkiye kıyasen uygulanması hakkında bkz. Akipek/ Akıntürk/ Ateş, **Türk Medeni Hukuk**, s. 124; Oğuzman/ Barlas, **Medeni Hukuk**, s. 76; Serozan, **Medeni Hukuk**, s. 145 vd.

B. Ticari Kredi Kartı Sözleşmesi

Kart çıkaran kuruluş sadece anonim şirket şeklinde kurulabileceği ve kredi kartı sözleşmesi de şirketin ticari işletmesi ile ilgili olacağından tüketici işlemi sayılmayan kredi kartı sözleşmesi, ticari iş niteliğindedir²²⁸ (TTK m. 3). Dolayısıyla ticari kredi kartı sözleşmesi, tüketici işlemi niteliğinde olmayan kredi kartı sözleşmesidir.

Ticari kredi kartı sözleşmesinde kart hamilinin tacir sıfatına sahip olması şart değildir, kart hamilinin sadece tüketici sıfatına sahip olmaması gerekli ve yeterlidir. TMAÜT’de tüketici sıfatını haiz olmayan kart hamilini ifade etmek için “ticari müşteri” terimi (TMAÜT m. 4/ f. 1/ b. j), bu kişilere verilen kredi kartını ifade etmek için de “ticari kredi kartı” terimi (TMAÜT m. 4/ f. 1/ b. ı) kullanılmıştır. BKKK m. 43’de ise kart hamilinin tacir sıfatını haiz olduğu sözleşmeler “kurumsal kredi kartı sözleşmesi” olarak ifade edilmiştir. Tüketici sıfatına sahip olmayan kart hamilinin taraf olduğu sözleşmeyi ifade etmek için “kurumsal kredi kartı sözleşmesi” terimi uygun gözükmemektedir. Sözleşme, ticari iş niteliğinde sayılacağından “ticari kredi kartı sözleşmesi” teriminin kullanılmasının yerinde olacağı düşüncesindeyiz.

Tüketici kredi kartı sözleşmesine öncelikle BKKK hükümleri uygulanır. Yalnız BKKK’nın bazı hükümlerinin ticari kredi kartı sözleşmesine uygulanmayacağı BKKK m. 43 hükmüyle düzenlenmiştir. Bu hükümleri şunlardır:

- Asgarî tutarın son ödeme tarihini takip eden üç ay içinde ödenmemesi halinde kart hamiline verilen kredi kartlarının iptal edilmesi ve borcun tamamı ödeninceye kadar yeni kredi kartı düzenlenmemesine ilişkin hüküm (BKKK m. 8/f. 2).
- Kredi kartı limiti için değerlendirilmesi, sadece limit aşım faizi alınabilmesi, kart hamilinin net gelirin dört katına kadar limit

²²⁸ Ticari iş hakkında bkz. Arkan, **a.g.e.**, s. 67 vd; Bozer/ Göle, **Ticari İşletme Hukuku**, s. 35 vd.; Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 51 vd.; Poroy/Yasaman, **a.g.e.**, s. 85 vd.; Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya/ Nomer Ertan, **Ticari İşletme Hukuku**, s. 71 vd.

belirlenebilmesi, ek kartın asıl kart hamiline teslim edilmesi hakkındaki hükümler (BKKK m. 9).

- Kartın çalınması veya kaybedilmesi halinde kart hamilinin bildirimden önce yirmi dört saat içinde gerçekleşen alışveriş işlemlerinden sadece yüz elli TL 'ye kadar sorumlu olmasına ve bu sorumluluğa ilişkin sigorta sağlama yükümlülüğüne ilişkin hükümler (BKKK m. 12).
- Sözleşmenin yazılı yapılması, sözleşmenin bir örneğinin kart hamiline verilmesi, sözleşme hükümleri hakkında kart hamilinin bilgilendirilmesi, asgari tutarın belirlenmesine ilişkin asgari oranlar, haksız şartlar, kredi kartı borcuna kefalet hakkında hükümler (BKKK m. 24).
- Sözleşmede kart çıkaran kuruluş tarafından yapılan değişiklik önerisinin kart hamili tarafından kartı kullanmaya devam edilmesi şeklinde iradi faaliyet ile örtülü kabul edilmiş sayılmasına ilişkin hüküm (BKKK m. 25).
- Akdi faiz ile nakit çekim faizinin işlemeye başlayacağı tarihe ilişkin hükümler, faizin uygulanacağı anapara tutarına ilişkin hüküm, hesap kesim ile asgari ödeme tutarı arasında en az on gün olmasına dair hüküm, katılım bankaları bakımından faizin katılım payı olarak esas alınması hakkında hükümler ile TKHK'ya yapılan atıf hükmü (BKKK m. 26/f. 1, f. 2, f. 4, f. 5, f. 6).
- Yetkili yargı yeri belirlenmesine ilişkin hüküm (BKKK m. 44).

Ticari kredi kartı sözleşmesine kart hamili olarak tacirler²²⁹ taraf olabileceği gibi tacir sıfatı olmayan – mesela bir avukat, diş hekimi, serbest muhasebeci esnaf ya da avukat ortaklığı gibi– gerçek veya tüzel kişiler de taraf olabilir. Tacir olmayan kişiler, mesleki faaliyetleri ile ilgili borçlarını kredi kartıyla ödemek amacıyla da sözleşme yapabilir. Acaba BKKK m. 43 hükmü ile sadece kart hamilinin tacir olduğu sözleşmeler mi BKKK'nın bazı maddelerinden muaf tutulmak istenmiştir? Yoksa kart

²²⁹ Tacir olma kriterleri için bkz. dn. 201.

hamilinin tacir olmadığı ama tüketici de sayılmadığı sözleşmelere BKKK m. 43 hükmü uygulanabilecek midir?

Maddenin gerekçesinde²³⁰ “*bu madde ile tacirlere verilecek kurumsal kredi kartlarının*²³¹, temel olarak bireysel kredi kartları için ihdas edilmiş hükümlerin bazısına tabi olmaması benimsenmiştir” şeklinde bir açıklama yapılmıştır. Bu gerekçeden sorumuza bir cevap alınamamaktadır. Bu nedenle, maddenin yorumlanması gerekmektedir. BKKK m. 43 hükmünün lafzi yorumlanması halinde kart hamilinin tacir olmasının yegâne kıstas olarak getirildiği sonucuna varılır. Oysa BKKK’dan önceki dönemde kurumsal kredi kartı, kart çıkaran kuruluşların tüzel kişilerin (ki genelde ticaret şirketi) çalışanları adına düzenledikleri kartlardı. Bu kartlar kart çıkaran kuruluş ile tüzel kişi arasındaki genel kredi sözleşmesi kapsamında şirket limiti içinde düzenlenmekteydi. Şirket personeli işleriyle ilgili (seyahat, yemek vs.) para borçlarını ödemek için bu kartla alışveriş yapmakta ve bu işlemlerden doğan borcu da şirket ödemekteydi. Tarihsel süreç bu olmakla beraber BKKK m. 43 hükmü lafzından bu madde ile sadece tüzel kişinin personeline verilen kartların düzenlenmesinin amaçlandığını çıkarmak mümkün değildir. Lafzi yorum yapıldığında yanında hiçbir çalışanı olmayan ve tek başına çalışan bir gerçek kişi tacirin de taraf olduğu kredi kartı sözleşmesi bu hükmün kapsamına girmekte ancak birçok çalışanı bulunan –mesela bir avukat ortaklığının– taraf olduğu kredi kartı sözleşmesi BKKK m. 43 kapsamı dışında kalmaktadır. Nitekim 1136 sayılı Avukatlık Kanunu m. 44/ f. 4’e göre avukatlık ortaklığı, aynı ilde kurulu barolardan herhangi birine kayıtlı birden çok avukatın bu Kanuna göre mesleklerini yürütmek için oluşturdukları tüzel kişiliktir. Avukatlık ortaklığının çalışması meslek çalışması olup, ticarî sayılmaz ve vergilendirme bakımından şahıs şirketlerine ilişkin hükümler uygulanır. Bu nedenle avukat ortaklığı tacir değildir. Halbuki gerçek kişi tacirle yapılan sözleşme ile tacir olmayan ama mesleki faaliyet yürüten avukat ortaklığının taraf olduğu sözleşme arasında BKKK hükümlerinin uygulaması bakımından fark yaratmayı haklı kılan bir sebep yoktur. AB hukukunda ise ticari kredi kartlarının şirket masraflarını ödemek için

²³⁰ BKKK m. 43’ün gerekçesi için bkz. dn. 26.

²³¹ Kart hamilinin tacir olduğu kredi kartlarının firma kartı, şirket kartı gibi terimler ile ifade edilmesi hakkında bkz. İşgüzar, **a.g.e.**, s. 45.

kullanılan kart olduğu açıkça düzenlenmiştir²³². Dolayısıyla maddenin lafzından öte amacına bakmak gerektiği kanaatindeyiz. BKKK m. 43 hükmünün amacı da kart hamilini korumak olduğuna göre bu hükmün sadece tacire değil, tüketici sayılmayan esnaf veya meslek mensuplarının taraf olduğu kredi kartı sözleşmelerine de uygulanması gerekir.

Ticari kredi kartı sözleşmesi, BKKK m. 8/ f. 2, m. 9, m. 12, m. 24, m. 25, m. 26/f. 1, f. 2, f. 4, f. 5, f. 6 ve m. 44 hükümleri dışındaki hükümlerine tabidir (BKKK m. 43). BKKK’da hüküm bulunmayan durumlarda TTK ve TBK hükümleri kıyasen uygulanır. Ticari kredi kartı sözleşmesi kapsamında ücretlere ilişkin olarak da TMAÜT hükümleri uygulanır.

III. KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Bu başlık altında önce kredi kartı sözleşmesinin hukuki niteliğini ve sonra kredi kartı sözleşmesi kurulduktan sonra yapılan işlemlerin hukuki niteliğini ele alacağız. Sözleşmenin hukuki niteliğini açıklarken sözleşmenin çerçeve sözleşme veya cari hesap sözleşmesi niteliğinde olup olmadığını, tüketici kredisi sözleşmesi ve bağlı kredi sayılıp sayılmadığını da ayrıca değerlendireceğiz.

İkinci başlık altında sözleşme kurulduktan sonra yapılan alışveriş işlemi, kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylaması, nakit çekim işlemi, kart çıkaran kuruluş tarafından yapılan kampanyalardan doğan ilişkilerin hukuki niteliği ile sözleşme kapsamında ek kart düzenlenmesi halinde doğan borç ilişkilerinin hukuki niteliğini değerlendireceğiz.

²³² Regulation 2015/751 on Interchange Fees art. 2/ pgh. 6; “commercial card means any card-based payment instrument issued to undertakings or public sector entities or self-employed natural persons which is limited in use for business expenses where the payments made with such cards are charged directly to the account of the undertaking or public sector entity or self-employed natural person”.

A. Kredi Kartı Sözleşmesinin Hukuki Niteliğinin Değerlendirilmesi

1. Kredi Kartı Sözleşmesinin Hukuki Niteliği Hakkındaki Görüşler

a. BKKK'dan Önce İleri Sürülen Görüşler

BKKK'dan önceki dönemde²³³ kredi kartı sözleşmesinin hukuki niteliği hakkında görüş açıklayan yazarlar arasında kart çıkaran kuruluşun kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağı sağlama borcu altına girmesi, kart hamilinin de alışveriş işlemi konusu parayı kart çıkaran kuruluşa geri vermeyi üstlenmesi nedeniyle kredi kartı sözleşmesinin iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu noktasında görüş birliği vardı²³⁴. Ancak kart çıkaran kuruluşun kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağı sağlama borcunun, özellikle kart hamiline üye işyerlerine olan para borçlarını ifa amacıyla ödeme aracı sağlama yükümlülüğünü içermesi nedeniyle sözleşmenin bir hizmet sözleşmesinden²³⁵ mi, eser sözleşmesinden²³⁶ mi yoksa vekalet sözleşmesinden²³⁷ mi kaynaklandığı konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir başka görüş ise kart çıkaran kuruluşun borcunun sadece ödeme aracı sağlamak olmadığı, aynı zamanda kredi aracı sağlama yükümlülüğünün bulunması nedeniyle sözleşmenin sui generis bir sözleşme olduğunu söylemiştir²³⁸. Kredi kartı sözleşmesinin hukuki niteliğini açıklamaya yönelik tüm bu görüşlerin ortak noktası, kart çıkaran kuruluşun kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağı sağlama

²³³ BKKK, 1 Mart 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

²³⁴ Akipek, “Kredi Kartları”, s. 109; Atamer, “Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı”, s. 1000; Bahtiyar, “BKKK 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi”, s. 334; Ceylan, **a.g.e.**, s. 85; Çeker, **a.g.e.**, s. 68; Gündoğdu, s. 1448 vd.; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 20; Kuntalp, s. 275; Oğuzhan Buhur, **Tüketici Kredisi Açısından Kredi Kartı Uygulaması**, Ankara 2004, s. 74; Özlem Tüzüner, “Banka Kredi Kartı Sözleşmesinin Hukuk Niteliği ve Kart Hamili Bakımından Avantajlarının Sorgulanması”, **Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları**, 2. Baskı, İstanbul, 2017, s. 172; Özboyacı, **a.g.e.**, s. 62; Reisoğlu, “Banka Kredi Kartları”, s. 104; Saraç, **a.g.e.**, s. 102; Sedat Yetim, **Kredi Kartları ve Tüketici Kredileri**, Ankara, 1997, s. 37; Teoman, **a.g.e.**, s. 169; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 129.

²³⁵ Gündoğdu, s. 1448; Teoman, **a.g.e.**, s. 168, Yetim, **a.e.**, s. 37, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 129.

²³⁶ Akipek, “Kredi Kartları”, s. 109; Çeker, **a.g.e.**, s. 68; Saraç, **a.g.e.**, s. 103.

²³⁷ Atamer, “Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı”, s. 1000; Buhur, **a.g.e.**, s. 76; Ceylan, **a.g.e.**, s. 85; Kuntalp, s. 276; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 20; Özboyacı, **a.g.e.**, s. 63.

²³⁸ Bahtiyar, “BKKK 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi”, s. 334; Reisoğlu, “Banka Kredi Kartları”, s. 104.

yükümlülüğünün sözleşmenin asli unsuru olarak kabul edilmiş olması ve kart hamiline nakit çekim hakkı tanınmış olmasının sözleşmenin bir unsuru olarak görülmemesidir.

Hizmet sözleşmesi görüşü²³⁹ kart çıkaran kuruluşun herhangi bir garanti vermeden kredi kartının üye işyerlerince ödeme aracı olarak kabul edilmesini sağlamak için çaba göstermesi nedeniyle kart çıkaran kuruluşun asli borcunu, bir hizmet görme borcu olarak nitelendirmiştir. Bu görüşü eleştirenler²⁴⁰, kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasında bir bağıllık ilişkisi kurulmadığını ifade etmişlerdir. TBK m. 393'e göre hizmet sözleşmesini diğer sözleşmelerden ayıran temel fark, işçinin işverene bağıllık ilişkisi içinde işi görmesidir. Bağıllık ilişkisi bir hiyerarşi içinde işverene bağlı çalışmayı gerektirir. İşin yapılması sırasında işveren işçiye işin ne şekilde yapılacağı yönünde talimat verir. Bu görüşü eleştirenlere göre kredi kartı sözleşmesiyle kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasında hizmet sözleşmesindeki gibi bir bağıllık ilişkisinin kurulduğu söylenemez. Kart hamilinin alışveriş işlemi, kart çıkaran kuruluş tarafından üye işyerine yapılacak olan ödemenin ne şekilde veya ne zamanda yapılacağına dair detayları içermez. Bu nedenle kart hamili ile kart çıkaran kuruluş arasında işçi ve işveren arasındaki bağıllık ilişkisine benzer bir ilişki yoktur.

Kredi kartı sözleşmesinin niteliğini eser sözleşmesi olarak gören görüş²⁴¹, kart çıkaran kuruluşun borcunun kart hamilinin üye işyerine olan para borcunu ifa etmesini sağlamak olduğunu belirterek, borcun ifa edilmiş olmasını da somut bir sonuç olarak değerlendirmiştir. Ancak bu görüş de şu gerekçeyle eleştirilmiştir²⁴². Eser sözleşmesiyle yüklenici bir eser meydana getirme, yani somut bir sonuç doğurma borcu altındadır. Eser olarak değerlendirilecek sonucun mutlaka fiziki bir varlığı olması gerekmez. Fiziki varlığı olmasa da sonucun, belirli bir şekilde ortaya çıkması,

²³⁹ Hizmet sözleşmesi görüşü için bkz. Gündoğdu, s. 1448; Teoman, **a.g.e.**, s. 168, Yetim, **a.g.e.**, s. 37, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 129.

²⁴⁰ Hizmet sözleşmesi görüşüne yönelik eleştiriler için bkz. Atamer, "Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı", s. 1004; Çeker, **a.g.e.**, s. 68; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 20; Kuntalp, "Yargıtay Kararları Işığında Kredi Kartı", s. 275; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 155.

²⁴¹ Eser sözleşmesi görüşü için bkz. Akipek, "Kredi Kartları", s. 109; Çeker, **a.g.e.**, s. 68; Saraç, **a.g.e.**, s. 103.

²⁴² Eser sözleşmesi görüşüne yönelik eleştiriler için bkz. Gündoğdu, s. 1449; Teoman, **a.g.e.**, s. 168, Yetim, **a.g.e.**, s. 37, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 129.

bir bütünlük arz etmesi, objektif olarak tespit edilebiliyor olması ve bunun için de belirli bir ölçüde sabit bir cisme yansıtılabiliyor olması gerekmektedir. Oysa, kart çıkaran kuruluşun üye işyerine karşı asıl ilişkiden bağımsız bir borç altına girmesi şeklinde meydana gelen sonucun, bu bahsedilen kriterleri sağlamaması nedeniyle bir eser olarak nitelendirilmesi mümkün değildir.

Bir diğer görüş²⁴³ kredi kartı sözleşmesini vekalet sözleşmesi olarak nitelendirmiştir. Bu görüşe göre kart hamili para borcunu ifa etmek için kredi kartıyla alışveriş işlemi yapar. Kart çıkaran kuruluşa POS cihazıyla bildirilen kart hamilinin alışveriş işlemi, kart çıkaran kuruluşa (vekile) üye işyerine parayı ödemesi için verilmiş talimat niteliğindedir. Talimatı alan kart çıkaran kuruluş, üye işyerine parayı ödeyerek kart hamilinin üye işyerine olan borcunu ifa eden bir tasarruf işlemi yapar. Bu görüş de kart çıkaran kuruluşun üye işyerine parayı ödeme yükümlülüğünün, üye işyeri ile kart hamili arasındaki asıl ilişkiden ve kredi kartı sözleşmesinden bağımsız bir ödeme taahhüdünden kaynaklanıyor olması nedeniyle eleştirilmiştir²⁴⁴.

Sui generis sözleşme görüşü²⁴⁵ ise kart çıkaran kuruluşun kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağı sağlama borcunun hem para borçlarını ifa etmek amacıyla ödeme aracı sağlama yükümlülüğünü hem de kredi aracı sağlama yükümlülüğünü bir arada içermesi ve ödeme aracı sağlama borcu vekalet sözleşmesi ile açıklanabilirken, kredi sağlama borcunun herhangi bir kanunda düzenlenmemiş olması nedeniyle kredi kartı sözleşmesini kendine özgü (sui generis) bir sözleşme olarak nitelendirmiştir. Bu görüşe göre vekalet sözleşmesine ilişkin TBK hükümleri ile tüketim ödünçü sözleşmesine ilişkin TBK hükümlerinin niteliğine uygun düştüğü ölçüde kredi kartı sözleşmesine uygulanabileceğini ileri sürmüştür.

²⁴³ Vekalet sözleşmesi görüşü için bkz. Atamer, “Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı”, s. 1004; Çeker, **a.g.e.**, s. 68; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 20; Kuntalp, “Yargıtay Kararları Işığında Kredi Kartı”, s. 275; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 155.

²⁴⁴ Vekalet sözleşmesi görüşüne yönelik eleştiriler için bkz. Gündoğdu, s. 1448; Teoman, **a.g.e.**, s. 168, Yetim, **a.g.e.**, s. 37, Yılmaz, **a.g.e.**, s. 129.

²⁴⁵ Sui generis sözleşmesi görüşü için bkz. Bahtiyar, “BKKK 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi”, s. 334; Reisoğlu, “Banka Kredi Kartları”, s. 104.

b. BKKK'dan Sonra İleri Sürülen Görüşler

BKKK'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte kredi kartı sözleşmesi bu Kanun'da detaylı düzenlemeye tabi tutulmuş ve kredi kartı sözleşmesinin BKKK kapsamında isimli sözleşme²⁴⁶ haline gelip gelmediği gündeme gelmiştir.

Bir görüşe göre kredi kartı sözleşmesi BKKK'dan sonra artık isimli bir sözleşme haline gelmiştir²⁴⁷. Bu görüşü savunanlara göre bir sözleşmenin isimli sayılması için TBK veya başka bir kanunda sözleşmenin isminin geçmesi tek başına yeterli değildir, aynı zamanda esaslı unsurlarının da düzenlenmiş olması gerekir. Nitekim BKKK m. 17 ve devamı maddelerinde kart çıkaran kuruluş ve kart hamilinin yükümlülükleri düzenlenmiş olduğundan, kredi kartı sözleşmesi artık isimli bir sözleşmedir.

Diğer görüş²⁴⁸ ise herhangi bir gerekçe belirtmeksizin BKKK'dan sonra dahi kredi kartı sözleşmesini kanunda düzenlenmiş isimli sözleşme örnekleri içinde saymamış ve dolayısıyla kredi kartı sözleşmesinin isimli sözleşme olmadığını kabul etmiştir.

c. Değerlendirme

Kredi kartı sözleşmesinin hukuki niteliğine ilişkin görüş farklılıkları, kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemi yapma olanağı sağlama borcunun değerlendirilmesine ilişkin farklı görüşlerin oluşmasından kaynaklanmaktadır.

²⁴⁶ İsimli sözleşme ile tipik sözleşme farklı kavramlardır. İsimli sözleşme, unsurlar ve bunların bir araya geliş tarzları TBK veya başka bir kanunda düzenlenmiş sözleşmelerdir. Tipik sözleşme ise bir kanun tarafından düzenlenmiş olması şart olmaksızın TMK m.1 uyarınca tekrarlanan bir uygulamanın sonucu, önce teamüle daha sonra da örf ve adet hukuka göre tipleşmiş sözleşmedir. Bir sözleşme isimli bir sözleşme olmasına rağmen tipik olmayabilir veya isimli olmayan bir sözleşme tipik sözleşme olabilir (örneğin faktoring sözleşmesi). Bkz. Kuntalp, **a.g.e.**, s. 5.

²⁴⁷ Bahtiyar, "BKKK 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi", s. 333; Ceylan, **a.g.e.** s. 89; Kuntalp, **a.g.e.**, s. 5; Erden Kuntalp/Güzin Pekgüçlü, "Kredi Kartları ve Yeni Kanun Tasarısı", **Bankacılar Dergisi**, 1999, Sayı 31, s. 133.

²⁴⁸ Eren, **Genel Hükümler**, s. 221.

BKKK'dan önceki görüşlerde kart çıkaran kuruluşun asli borcunun sadece kart hamiline ödeme aracı sağlama edimi esas alınmış ve bu yükümlülüğün bir iş görme borcu olduğu noktasından hareketle borç ilişkisinin hizmet, eser veya vekalet sözleşmesi olup olmadığı tartışılmıştır. Oysa alışveriş işlemi yapma olanağı sağlama borcunun ödeme aracı sağlama yanında kredi aracı sağlama boyutu da vardır. Kart çıkaran kuruluşun asli edimi bünyesinde kart hamiline ödeme aracı sağlama ve kredi aracı sağlama edimlerini bir arada barındırır. Kart çıkaran kuruluşun kredi aracı sağlama borcunu görmezden gelerek borç ilişkisinin hukuki niteliğini tek başına iş görme sözleşmelerinden birisi ile açıklamak doğru bir değerlendirme yapılmasını engeller.

Kart hamiline ödeme aracı sağlanması, alışveriş işlemi onaylanarak kart çıkaran kuruluş tarafından üye işyerine karşı asıl ilişkiden bağımsız bir para ödeme borcu altına girmesiyle ifa edilir. Böylece kart hamilinin asıl ilişkiden doğan para ediminin yerini, kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylanmasıyla doğan para ödeme borcu alır. Kart çıkaran kuruluş kart hamilinden bağımsız hareket ettiği için bu borcunu, hizmet sözleşmesindeki işçinin işin görmesine benzetmek mümkün olmaz. Kart çıkaran kuruluşun üye işyerine karşı borç altına girerek kart hamilinin üye işyerine olan para borcunun ifa edilmesi şeklinde meydana gelen hukuki sonucun bir eser olarak nitelendirilmesi de mümkün değildir. Fiziki varlığı olmasa da bir sonucun eser olarak nitelendirilebilmesi için, belirli bir şekilde ortaya çıkması, bir bütünlük arz etmesi, objektif olarak tespit edilebiliyor olması ve bunun için de belirli bir ölçüde sabit bir cisme yansıtılabiliyor olması gerekir. Oysa, kart çıkaran kuruluşun borç altına girerek kart hamilinin borcunu sona erdirmesi, bu özellikleri taşıyan bir sonuç değildir. Bu nedenle kart çıkaran kuruluşun ödeme aracı sağlama borcu, eser sözleşmesiyle de açıklanamaz. Kart çıkaran kuruluşunun ödeme aracı sağlama borcu, vekalet sözleşmesindeki vekilin hukuki işlem yapma borcu özelliğini göstermektedir. Kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylaması bir hukuki işlemdir²⁴⁹. Bu hukuki

²⁴⁹ Alışveriş işleminin onaylanmasının kart çıkaran kuruluşun tek taraflı irade beyanı olması hakkında bkz. s. 41.

işlemi kendi adına yapmaktadır. Ancak bu hukuki işlemin konusu edim ile kart hamilinin borcu ifa edilmiş olduğundan kart hamilinin hesabına işlem yapılmaktadır.

Kart çıkaran kuruluşun asli ediminin diğer parçası da kart hamiline kredi aracı sağlamaktır. Kart çıkaran kuruluş alışveriş işlemine onay vererek alışveriş işlemi konusu paranın kendisi tarafından ödeneceğini üye işyerine taahhüt eder. Kart hamili de üye işyerine olan para borcunu nakit para kullanmadan ifa etmiş olur. Böylece kart çıkaran kuruluştan kredi temin eder²⁵⁰. Kredi sağlama borcu, kredi verenin kredi açma sözleşmesinden doğan asli edimidir. Kredi açma sözleşmesi Türk hukukunda düzenlenmiş değildir. Türk hukukunda hakim görüş, kredi açma sözleşmesinde kredi olarak sadece nakit paranın verilmesinin şart olmaması, kredi alanın üçüncü kişilere karşı yükümlülük altına girerek de kredi sağlayabilecek olması ve kredi alanın krediyi alma yükümlülüğünün bulunmaması nedeniyle kredi açma sözleşmesinin tüketim ödünç sözleşmesinden farklı olduğu yönündedir. Kredi alanın nakit para olarak kullandığı krediyi geri ödeme borcunun tüketim ödünç sözleşmesinde ödünç alanın yükümlülüğüne benzediği ifade edilerek, kredi sözleşmesinin hukuki niteliğinin kendine özgü bir sözleşme olduğu ve niteliğine uygun düştüğü ölçüde tüketim ödünç sözleşmesi hükümleri (TBK m. 386 vd.) ile vekalet sözleşmesi (TBK m. 502 vd.) hükümlerinin uygulanacağını söylemektedir²⁵¹.

Kart çıkaran kuruluşun asli ediminin bir parçası olan kart hamiline ödeme aracı sağlama borcu, vekalet sözleşmesindeki vekilin hukuki işlem yapma borcu özelliği gösterdiğinden ve kredi aracı sağlama borcu da Türk hukukunda düzenlenmemiş olan kredi açma sözleşmesinde kredi verenin kredi sağlama borcu özelliği gösterdiğinden, kredi kartı sözleşmesi kendine özgü (sui generis) bir karakter taşımaktadır.

²⁵⁰ Kredi kartının kredi aracı olma işlevi hakkında bkz. s. 21.

²⁵¹ Kredi (açma) sözleşmesinin hukuki niteliği ve tüketim ödünç sözleşmesinden farkları hakkındaki görüşler için bkz. Eren, **Özel Hükümler**, s. 517 vd.; Fahrettin Aral/Hasan Ayrancı, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 12. Baskı, Ankara 2019, s. 351; Kılıçoğlu, **Özel Hükümler**, s. 366; Turgut Akıntürk/Derya Ateş, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri**, 28 Baskı, Ankara, 2019, s. 283; Zevkliler/ Gökyayla, **a.g.e.**, s. 397.

Kendine özgü sözleşmelere niteliğine uygun düştüğü ölçüde TBK’da düzenlenen sözleşmelere ilişkin özel hükümler uygulanır. Kredi kartı sözleşmesi aşağıda ayrıca açıklanacağı üzere BKKK’da düzenlenen isimli bir sözleşmedir. Dolayısıyla BKKK’da hüküm bulunmayan hallerde niteliğine uygun düştüğü ölçüde vekalet sözleşmesi ile tüketim öduncü sözleşmesine ilişkin TBK hükümleri bu sözleşmeye kıyasen uygulanabilir. Ancak, vekalet sözleşmesinin bazı hükümleri kredi kartı sözleşmesine uygulanabilecekken (TBK m. 502, m. 505, m. 506, m. 508, m. 510, m. 512, m. 513, m. 514) bazılarının uygulanması kredi kartı sözleşmesi ile kurulan borç ilişkisinin özelliklerine uygun düşmez (TBK m. 503, m. 504, m. 507, m. 509, m. 511). Aynı şekilde tüketim öduncü sözleşmesinin bazı hükümleri kredi kartı sözleşmesine uygulanabilirken (TBK m. 386, m. 387/ f. 2 ve m. 388/ f. 1 ve 388/ f. 3, m. 390) bazılarının uygulanması sözleşmenin niteliğinde uygun düşmez (TBK 387/ f. 1, m. 388/ f. 2, m. 389, m. 391, m. 392). Vekalet sözleşmesi ile tüketim öduncü sözleşmesinin kredi kartı sözleşmesine kıyasen uygulanabilecek hükümlerini yeri geldikçe belirtileceğiz²⁵². Bu aşamada uygulanmayacak olan hükümlerinin neden kredi kartı sözleşmesinin niteliğine aykırı düşeceğini belirtelim.

Kredi kartı sözleşmesine uygulanamayacak vekalet sözleşmesi hükümlerinden TBK m. 503 hükmü, işin yapılmasının bir mesleğin gereği olması halini düzenlemiştir. Oysa kredi kartı sözleşmesinde kart çıkaran kuruluşun ticari faaliyeti, ödeme aracı değil kredi aracı sağlamaktır. TBK m. 504’de vekaletin kapsamının görülecek işin niteliğine göre belirleneceği ve TBK m. 507’de işin üçüncü kişiye gördürülmesini düzenlemiştir. Kart çıkaran kuruluşun borcu, iş görmek değil hukuki işlem yapmaktır. TBK m. 509’da üçüncü kişiden olan alacakların ve taşınır eşyanın vekalet verene geçmesi düzenlenmiştir. Oysa kart çıkaran kuruluşun hukuki

²⁵² Kredi kartı sözleşmesine uygulanabilen vekalet sözleşmesine ilişkin hükümlerden TBK m. 502 için bkz. s. 106; TBK m. 505 için bkz. s. 118; TBK m. 506 için bkz. s. 226; TBK m. 508 için bkz. s. 170; TBK m. 510 için bkz. s. 255; TBK m. 512 için bkz. s. 198; TBK m. 513 ve m. 514 için bkz. 192. Tüketim öduncü sözleşmesine ilişkin hükümlerden TBK m. 386 için bkz. s. 196; TBK m. 387/ f. 2 için bkz. s. 244; TBK m. 388/ f. 1 için bkz. s. 250; TBK m. 388/ f. 3 için bkz. s. 244, TBK m. 390 için bkz. s. 299.

işlemiyle bir kart hamili bakımından bir alacak hakkı doğmaz. TBK m. 511 birlikte vekaleti düzenlemiştir. Kredi kartı sözleşmesinde kart hamili ile kart çıkaran kuruluş olduğu için bu durum söz konusu olmaz.

Tüketim ödücü sözleşmesi hükümleri içinde TBK 387/ f. 1 ticari olmayan (adi iş niteliğindeki) tüketim ödücü sözleşmesinde faiz istenemeyeceği düzenlenmiştir. Kredi kartı sözleşmesinin adi iş niteliğinde bir türü yoktur. TBK m. 388/ f. 2’de faizin yıllık olarak ödeneceği düzenlenmiştir. Kredi kartı sözleşmesinde faiz aylık ödenir. TBK m. 389 ödünç alanın ödünç alma borcundaki zamanaşımını düzenlemektedir. Kart hamilinin alışveriş işlemi yapma borcu yoktur. TBK m. 391 para dışındaki ödünçleri düzenlemiştir. Kredi kartı sözleşmesinde kart hamilinin borcu alışveriş işlemi konusu paranın ödenmesidir. TBK m. 392 ödücü geri verilmesi konusunda vade ya da bildirim süresi ya da borcun geri istendiğinde muaccel olacağı kararlaştırılmamışsa, ödünç alanın altı hafta geçmedikçe ödücü geri vermekle yükümlü olmadığı düzenlenmiştir. Kredi kartı sözleşmesinde ise aylık dönemler itibariyle hesap özeti gönderilerek son ödeme tarihi kart hamiline bildirilmektedir.

Burada üzerinde durmamız gereken bir diğer konu, BKKK’da yer alan kredi kartı sözleşmesine ilişkin hükümlerle isimli bir sözleşme tipi yaratılıp yaratılmadığıdır. Kredi kartı sözleşmesinin ismi BKKK’da sadece bir maddede geçmektedir. Başka bir konuyu düzenleyen BKKK m. 37/f. 2 içinde sözleşmenin ismi şu şekilde yer almaktadır; “*kredi kartı veya üye işyeri sözleşmesinde veya eki belgelerde sahtecilik yapanlar veya sözleşme imzalamak amacıyla sahte belge ibraz edenler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına mahkûm edilirler*”. Yönetmelik’te de kredi kartı sözleşmesi ismi kullanılmıştır (BKKY m. 17/f. 5). Bir sözleşmenin isimli bir sözleşme niteliğinde kabul edilebilmesi için kanunda isminin geçmesi tek başına yeterli değildir, aynı zamanda esaslı unsurlarının da kanunda düzenlenmiş olması gerekir²⁵³.

²⁵³ Bir sözleşmenin isimli sözleşme olarak nitelendirilmesinin şartları açısından detaylı bilgi için bkz. Kuntalp, **a.g.e.**, s. 1 vd.

Kredi kartı sözleşmesinin unsurlarından birisi, kart çıkaran kuruluşun asli edim borcu olan, kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağı sağlama borcu altına girmiş olmasıdır. BKKK m. 8/ f. 3’de kart çıkaran kuruluşun kartların düzenli ve güvenli kullanımına yönelik sistemi kurmak ve kesintisiz olarak işletmekle yükümlü olduğu düzenlenmiştir. Kartların düzenli kullanılabilmesinden ne anlaşılması gerektiği ise kredi kartının tanımından çıkarılabilmektedir. BKKK m. 3/ f. 1/b. e’de kredi kartının tanımı yapılırken, nakit kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet alımı sağlaması gerektiği ifade edilmiştir. Buna göre, kart çıkaran kuruluşun kart hamilinin kartını kullanarak üye işyerlerinden mal ve hizmet alabilmesini sağlayacak sistemi kurması ve bu sistemi kart hamilinin kullanımına açık tutması gerekir. Kart çıkaran kuruluşun bu yükümlüğü m. 8/ f. 1’de şu şekilde ifadesini bulmuştur; “*kart çıkaran kuruluş kart hamiline kartını kullanabileceği sistemi açık tutma ve işletme yükümlülüğü altındadır*”. Böylece kart çıkaran kuruluşun asli edim borcunun BKKK’da düzenlenmiş olduğu görülmektedir.

Kredi kartı sözleşmesinin diğer unsuru, kart hamilinin asli edim borcu olan, alışveriş işlemi konusu paranın kart çıkaran kuruluşa ödenmesidir. Kart hamilinin asgari tutarı ödememesi halinde temerrüde düşeceği BKKK m. 8/ f. 2 hükmünde yer almaktadır. BKKK m. 26/ f. 2’de de asgari tutarın altında ödeme yapılması halinde temerrüt faizi işletileceği de belirtilmiştir. Kart hamilinin asli edim yükümlülüğü de BKKK’da düzenlenmiş bulunmaktadır.

Kredi kartı sözleşmesinin son unsuru da taraflar arasında sözleşme akdedilmiş olmasıdır ki, kredi kartı sözleşmesinin tarafları ve şekli BKKK m. 24/f. 1’de yer almaktadır.

BKKK’da kredi kartı sözleşmesinden doğan asli borçları yanında tarafların bazı yan borçları da düzenlenmiş durumdadır²⁵⁴. BKKK m. 24’de kart çıkaran kuruluşun kart hamilini bilgilendirme borcu, BKKK m. 8/f. 3’de kart hamilinin itirazlarını sonuçlandırma borcu, BKKK m. 33’de kart çıkaran kuruluşun özen borcu

²⁵⁴ Bahtiyar, “BKKK 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi”, s. 333; Ceylan, **a.g.e.** s. 89.

düzenlenmiştir. Kart hamilinin yan borçlarından faiz, ücret ve masrafları ödeme borçları BKKK m. 24/ f. 4 hükmünden çıkarılmaktadır. Kart hamilinin özen borcu kapsamında kartın kullanımı için gerekli bilgi ve şifreleri saklama borcuna BKKK m. 16/f. 1’de, kartın kaybedilmesi veya çalınması halinde kart çıkaran kuruluşu bilgilendirme borcuna BKKK m. 16/f. 1’de ve kendisi hakkında kart çıkaran kuruluşa gerçeğe uygun bilgi verme borcuna BKKK m. 24’de yer verilmiştir. Bu bağlamda kredi kartı sözleşmesinin esaslı unsurları BKKK’da düzenlenmiş olduğundan, sözleşmenin isimli bir sözleşme olduğu görüşüne biz de katılmaktayız. Sözleşmenin ismi de “kredi kartı sözleşmesi”dir.

Bu açıklamalarımız kapsamında kredi kartına uygulanacak hükümleri şöyle belirleyebiliriz. Kredi kartı sözleşmesi isimli bir sözleşme olarak BKKK’da düzenlendiğinden BKKK hükümleri doğrudan uygulanır²⁵⁵. Bu Kanun’da bir düzenleme bulunmadığı takdirde kredi kartı sözleşmesi tüketici sözleşmesi ise TKHK’nın tüketici kredi sözleşmesine ilişkin özel hükümleri ile tüketici sözleşmesine ilişkin genel hükümleri kıyasen uygulanır. TKHK hüküm bulunmaması e veya kredi kartı sözleşmesi tüketici sözleşmesi niteliğinde olmaması halinde kart çıkaran kuruluşun ödeme aracı sağlama ve kredi aracı sağlama yükümlüğü bakımında da vekalet sözleşmesi ile tüketim ödöncü sözleşmesine ilişkin TBK özel hükümleri niteliğine uygun düştüğü ölçüde kredi kartı sözleşmesine de uygulanır. Sözleşmelere TBK’nın genel hükümlerinin de uygulanması mümkün olduğundan, kredi kartı sözleşmesinin diğer niteliklerini de bu aşamada belirtmek isteriz.

Kredi kartı sözleşmesinin hukuki niteliğine ilişkin görüş bildirenler arasında sözleşmenin iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu noktasında bir tartışma yoktur²⁵⁶. Ancak bu görüşlerde sözleşmenin eksik iki tarafa borç yükleyen mi yoksa tam iki taraf borç yükleyen bir sözleşme mi olduğu belirtilmemiştir.

²⁵⁵ Ticari kredi kartı sözleşmesine BKKK’nın uygulanmayacak olan hükümleri için bkz. s. 85.

²⁵⁶ Zekeriya Kurşat, “Eser ve Vekalet Sözleşmelerinin Nitelendirilmesi Sorunu ve Nitelendirmenin Hükümü”, **İÜHFM**, C. LXVII, S. 1-2, 2009, s. 149.

İki tarafa borç yükleyen sözleşmeler de kendi içinde tam iki tarafa borç yükleyen ve eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşme olarak ikiye ayrılır²⁵⁷. Tam ve eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşmesinin ayırımında esas alınacak kriter, sözleşmenin kurulması ile birlikte tarafların asli borçlarının aynı anda doğup doğmamasıdır. Tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler edimlerin değiş tokuşunu amaç edindiği için aynı anda doğar (örneğin satış sözleşmesinde satıcının teslim borcu ile alıcının bedeli ödeme borcu). Eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde tarafların borçları karşılıklı değildir ve aynı anda doğmaz (örneğin ücretsiz vekalet sözleşmesinde vekil her zaman yüklendiği işi görme borcu altında iken, iş görürken vekil masraf yaparsa TBK m. 510/ f. 1'e göre iş sahibi bunu masrafı vekile ödeme borcu altına girer). Kredi kartı sözleşmesinde kart hamili kredi kartı sistemi içinde kart limitine kadar alışveriş işlemi yapabilir ama alışveriş işlemi yapmakla yükümlü değildir. Ne zaman kart hamili tarafından alışveriş işlemi yapılır ve kart çıkaran kuruluş tarafından alışveriş işlemine onay verilerek üye işyerine alışveriş işlemi konusu paranın ödeneceği taahhüt edilir, o zaman kart hamilinin olan alışveriş işlemi konusu parayı kart çıkaran kuruluşa geri ödeme borcu doğar. Dolayısıyla, kredi kartı sözleşmesi eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir (TBK m. 97).

Diğer yandan kredi kartı sözleşmesinde tarafların karşılıklı ve birbirine uygun iradesiyle kurulmuş olur, kredi kartının kart hamiline teslim edilmesi şart değildir. Bu nedenle kredi kartı sözleşmesi, rızâ bir sözleşmedir. Yine kredi kartı sözleşmesiyle ek kredi kartı düzenleme hakkının tanınması halinde kredi kartı sözleşmesi, üçüncü kişi yararına sözleşme niteliğindedir²⁵⁸ (TBK m. 129, m. 130, m. 141).

2. Kredi Kartı Sözleşmesinin Çerçeve Sözleşme Niteliğinde Olmaması

Kredi kartı sözleşmesi bakımından tartışılması gereken bir diğer mesele sözleşmenin çerçeve bir sözleşme olup olmadığıdır.

²⁵⁷ Bkz. dn. 204

²⁵⁸ Kart hamiline ek kredi kartı düzenlenmesini kart çıkaran kuruluştan talep etme hakkını veren kredi kartı sözleşmesinin üçüncü kişi yararına sözleşme olarak değerlendirilmesi hakkında bkz. s. 127.

Çerçeve sözleşme ile taraflar, ileride kuracakları münferit sözleşmelerin temel esaslarını belirler ve diğer ayrıntıların belirlenmesini bu esaslar dahilinde kurulacak münferit sözleşmelere bırakırlar²⁵⁹.

Kredi kartı sözleşmesinin çerçeve sözleşme niteliği hakkında görüş bildiren yazarlar, çerçeve sözleşme olduğunu söyleyenler²⁶⁰ ile bu konuda bir herhangi bir görüş bildirmeyenler şeklinde iki gruba ayrılmaktadır²⁶¹. Bu konudaki tercihi görüş sahibinin kredi kartı sözleşmesinin tüketici kredisi sözleşmesi niteliğinde olup olmadığı yönündeki görüşünü de etkilemiştir. Sözleşmenin tüketici kredi sözleşmesi niteliğinde olabilmesi için alışveriş işleminin taksitli yapılması veya sonradan taksitlendirilmesi gerektiğini söyleyenler, sözleşmenin çerçeve niteliğine sahip olduğunu örtülü olarak kabul etmektedir. Kart hamili tarafından alışveriş işlemi bizzat yapılmasa bile sözleşmesiyle alışveriş işlemi yapma olanağı sunulmasını yeterli sayanlar ise çerçeve sözleşme değerlendirmesine gerek duymamışlardır. Sözleşmenin çerçeve sözleşme olup olmadığını belirleyebilmek bakımından öncelikle tartışılması gereken mesele, kredi kartı sözleşmesi kapsamında sonradan yapılan alışveriş işlemleri veya nakit çekim işlemleri ile taraflar arasında başkaca sözleşmelerin meydana gelip gelmediğidir.

Aynı mesele kredi açma sözleşmesi kapsamında kredi alanın talebi üzerine kredi veren tarafından nakit kredi kullandırması durumunda oluşan borç ilişkisi bakımından da gündeme gelmiştir. Bu konuda ileri sürülen görüşler iki grupta toplanmaktadır²⁶². İlk grup kredi sözleşmesinin çok aşamalı bir yapısı olduğundan yola çıkmış ve kredi sözleşmesinden sonra taraflar arasında ayrı sözleşme ilişkileri

²⁵⁹ Çerçeve sözleşme hakkında bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 226 vd.; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 113.

²⁶⁰ Bahtiyar, “BKHK 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi”, s. 334; Ceylan, **a.g.e.**, s. 85; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 67; Özboyacı, **a.g.e.**, s. 64; Saraç, **a.g.e.**, s. 102.

²⁶¹ Akipek, “Kredi Kartları”, s. 109; Atamer, “Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı”, s. 1004; Buhur, **a.g.e.**, s. 73; Çeker, **a.g.e.**, s. 68; Kuntalp, “Yargıtay Kararları Işığında Kredi Kartı”, s. 275; Reisoğlu, “Banka Kredi Kartları”, s. 104; Yetim, **a.g.e.**, s. 37; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 129.

²⁶² Kredi açma sözleşmesinin hukuki niteliğine ilişkin görüşler için bkz. Karaahmetoğlu, **a.g.e.**, s. 18; Oğuz, **a.g.e.**, s. 119; Özen, **a.g.e.**, s. 81.

kurulduğunu belirtmiştir²⁶³. İkinci grup ise sözleşmenin tek aşamalı bir yapısı olduğunu söylemiş ve sonradan yapılan işlemlerin ayrı sözleşme ilişkileri meydana getirmediğini ifade etmiştir²⁶⁴.

Kredi sözleşmesinin çok aşamalı bir yapısı olduğunu söyleyenler kredi açma sözleşmesinin sonraki sözleşmelere temel teşkil eden bir ön sözleşme veya çerçeve sözleşme veyahut opsiyon sözleşmesi olduğu şekilde farklı fikirler ileri sürmüştür. Ön sözleşme görüşüne göre kredi açma sözleşmesiyle kredi alan sonradan tüketim öduncü sözleşmesi veya kefalet, garanti gibi diğer sözleşmeleri yapmayı taahhüt etmektedir²⁶⁵. Opsiyon sözleşmesini savunanlar, kredi açma sözleşmesiyle kredi verenin, kredi alana yönelen tek taraflı irade beyanı ile sözleşme yapma teklifinde bulunması halinde bu teklifi kabul etmeyi taahhüt ettiğini söylemişlerdir²⁶⁶. Çerçeve sözleşme görüşüne göre, kredi açma sözleşmesi tarafların sonradan yapacakları sözleşmelerin çerçeve niteliğinde kurallarını belirlemektedir²⁶⁷. Ön sözleşme görüşü, asıl sözleşmenin kurulmasıyla ön sözleşmenin işlevini kaybetmesi gerekirken, kredi açma sözleşmesinin sonradan yapılan sözleşmelere rağmen varlığını sürdürmekte olması nedeniyle eleştirilmiştir. Opsiyon sözleşmesi ise tarafların kredi sözleşmesini yaparken böyle bir iradeleri bulunmadığı yönüyle eleştirilmiştir. Opsiyon sözleşmesinde kredi alanın kredi sağlama borcu sonraki sözleşme ile doğmaktadır. Oysa kredi açma sözleşmesini yaparken kredi alan bu sözleşme ile kredi verme borcunun doğmasını ister. Çerçeve sözleşmesinin eleştirildiği nokta da opsiyon görüşü ile aynıdır. Taraflar kredi verme ve geri ödeme borçlarının kredi açma sözleşmesi ile doğmasını istemektedir. Tarafların iradesi bu borçların doğmasını sonradan yapılacak sözleşmelere bırakmak değildir.

²⁶³ Kredi açma sözleşmesinin çok aşamalı bir yapısına ilişkin görüşler ve eleştirisi için bkz. Özen, **a.g.e.**, s. 81 vd.

²⁶⁴ Kredi açma sözleşmesinin tek aşamalı bir yapısına ilişkin görüşler ile yazarın kendi görüşü için de bkz. Özen, **a.g.e.**, s. 99 vd.

²⁶⁵ Karaahmetoğlu, **a.g.e.**, 18; Oğuz, **a.g.e.**, 135; Özen, **a.g.e.**, s. 82.

²⁶⁶ Karaahmetoğlu, **a.g.e.**, 19; Oğuz, **a.g.e.**, 134; Özen, **a.g.e.**, s. 85.

²⁶⁷ Karaahmetoğlu, **a.g.e.**, 20; Oğuz, **a.g.e.**, 129; Özen, **a.g.e.**, s. 90.

Kredi açma sözleşmesinin tek aşamalı yapısı olduğunu söyleyenler kredi açma sözleşmesinin sonradan yapılacak sözleşmelere temel teşkil eden bir sözleşme olmadığı görüşünden yola çıkmışlardır. Kredi açma sözleşmesinde kredi alan bu sözleşme ile kredi vereni kredi sağlama yükümlülüğü altına sokmak istemektedir. Bu gruptaki görüşler kredi açma sözleşmesinden sonra yapılan işlemlerin hukuki niteliğini açıklamaya yönelik fikirleri bakımından kendi içinde iki gruba ayrılmıştır. Bir grup, kredi açma sözleşmesinin şarta (geciktirici şarta) bağlı olduğunu ileri sürmüştür²⁶⁸. Kredi alanın tek taraflı irade beyanı ile kredi talep etmesi üzerine kredi verenin kredi sağlama borcu bakımından bu şart gerçekleşmektedir. Diğer bir grup ise sonradan yapılan işlemlerin kredi açma sözleşmesindeki borcun ifasına yönelik işlemler olduğunu söylemiştir (borçlandırıcı nitelikte çerçeve görüşü)²⁶⁹. Bu görüşe göre kredi açma sözleşmesi ile kredi verenin kredi sağlama borcu doğmuştur ancak edimin ifa şartlarını belirleme hususu sonraya bırakılmıştır. Edimi belirleme yetkisi kredi alana aittir. Kredi alanın kredi sözleşmesinden kaynaklanan yenilik doğrun bir hakkı vardır ve bu hakkını kredi talebi ile kullanır. Kredi talebi, kredi alanın tek taraflı irade beyanı olup, karşı tarafa ulaşmakla sonuç doğurur. Kredi verenin kredi sağlama edimi kredi talebiyle belirlenmiş olur. Bu görüşü savunanların kendi içinde ikiye ayrıldığı nokta kredi açma sözleşmesinin isimsiz (sui generis) bir sözleşme olduğunu söylemek yerine karma bir sözleşme olduğunu ve tüketim öduncü, satış veya vekalet sözleşmesi hükümlerine tabi olduğunu söylemenin daha yerine olacağıdır.

Kanaatimizce kredi kartı sözleşmesinde kart hamilinin iradesi alışveriş işlemi yaparak para borçlarını ödemektir. Bu sözleşme ile kart çıkaran kuruluşu yükümlülük altına sokmak ister. Kart çıkaran kuruluşun da iradesi alışveriş olanağı sağlamakla kart hamiline ödeme aracı ve kredi aracı sağlamaktır. Tarafların sonradan başka sözleşmeler yapma şeklinde bir iradesi yoktur. Bu değerlendirme, kredi kartı sözleşmesinin tek aşamalı bir yapısı olduğuna dair görüşü kabul etmemizi gerektirir.

²⁶⁸ Karaahmetoğlu, **a.g.e.**, 22; Özen, **a.g.e.**, s. 100.

²⁶⁹ Karaahmetoğlu, **a.g.e.**, 23; Oğuz, **a.g.e.**, 141; Özen, **a.g.e.**, s. 105.

Tek aşamalı sözleşme görüşünü savunanlar hatırlanacağı üzere sözleşmeden sonra yapılan işlemlerin hukuki niteliğini açıklamaya yönelik olarak sözleşmenin şarta (geciktirici şarta) bağlı olduğunu veya sonradan yapılan işlemlerin sözleşmesindeki borcun ifasına yönelik tek taraflı hukuki işlemler olduğunu ileri sürmüşlerdir²⁷⁰. Bizim görüşümüz kredi kartı sözleşmesinin şarta bağlı olmadığıdır. Şart gelecekte gerçekleşmesi belirsiz bir olgudur. Oysa kart hamilinin alışveriş işlemi veya nakit çekim işlemi yaparak sözleşmeden doğan hakkını kullanması, belirsiz bir olgunun gerçekleşmesi niteliğinde değildir. Kart hamilinin alışveriş işlemi veya nakit çekim işlemi yapması üzerine kart çıkaran kuruluşun kredi limiti dahilinde alışveriş işlemini onaylaması veya kart hamiline nakit para vermesi de kart çıkaran kuruluşun kredi kartı sözleşmesinden doğan borcunun ifasına yönelik tasarruf işlemli niteliğindedir.

Bu değerlendirme sonucundaki kanaatimiz kredi kartı sözleşmesini yapan taraflar sonradan başkaca sözleşmeler yapma iradesini taşımadığı için kredi kartı sözleşmesi çerçeve sözleşme niteliğinde değildir.

3. Kredi Kartı Sözleşmesinin Cari Hesap Sözleşmesi Niteliğinde Olmaması

Kredi kartı sözleşmesinde, kart hamili tarafından yapılan alışveriş ve nakit çekim işlemlerinden doğan kart çıkaran kuruluşun alacakları kart hamili adına açılan ve kart çıkaran kuruluş tarafından tutulan kart hesabına kaydedilir. Aylık dönemler itibariyle hesap bakiyesi tespit edilerek kart hamiline hesap özeti gönderilir. Kredi kartı sözleşmesinin bu işleyişi cari hesap sözleşmesine çok benzerlik gösterdiği için kredi kartı sözleşmesinin cari hesap sözleşmesi niteliğinde olup olmadığını değerlendirmemiz gerekmiştir.

Cari hesap sözleşmesi²⁷¹, sürekli iş ilişkisi içinde bulunan kişilerin karşılıklı alacaklarının tasfiyesi şeklini belirleyen bir sözleşmedir. Cari hesap sözleşmesinin üç

²⁷⁰ Bkz. dn. 264.

²⁷¹ Cari hesap sözleşmesi hakkında detaylı bilgi için bkz. Bozer/Göle, **Ticari İşletme Hukuku**, s. 383; Arkan, **a.g.e.**, s. 397 vd.; Ramazan Durgut, **Cari Hesap Sözleşmesi**, İstanbul, 2012, s. 27 vd.; Poroy/Yasaman, **a.g.e.**, s. 357 vd.; Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya/ Nomer Ertan, **Ticari İşletme Hukuku**, s. 685.

unsuru vardır. Taraflardan birisi tacir olmalıdır. Taraflar arasında alacak ve borç doğuran bir hukuki ilişki (asıl borç ilişkisi) bulunmalıdır. Nihayet taraflar asıl ilişkiden kaynaklanan borç ve alacaklarını teker teker istemekten vazgeçmiş olmalıdır. Cari hesap sözleşmesi yazılı şekle tabidir. Asıl borç ilişkisinden ayrı yapılabileceği gibi, asıl sözleşmeye eklenen bir hükümle de kurulabilir. Cari hesap sözleşmesiyle taraflar, asıl borç ilişkisinden doğan alacaklarını tek tek talep etmekten vazgeçer ve bunları cari hesaba kaydetmeyi kabul eder. Cari hesaba genellikle para borçları kaydedilir. Ancak paradan başka alacakların da kaydedilmesi mümkündür. Cari hesap sözleşmesinde cari hesabın kimin tarafından tutulacağına ve hesap devresi süresinin aylık, üç aylık, yıllık vs. olacağına karar verilebilir. Cari hesap sözleşmesiyle taraflar, hesap devresi sonunda alacaklarının karşılıklı olarak otomatik takas olacağı konusunda anlaşır. Hesap devresi sonunda alacak ile borç kalemleri arasında bir taraf lehine oluşan bakiye belirlenir (TTK m. 94/ f .1) ve bu bakiye hesap cetveli ile karşı tarafa bildirilir. Hesap cetvelini alan taraf, aldığı tarihten itibaren bir ay içinde itiraz etmezse bakiyeyi kabul etmiş sayılır (TTK m. 94/ f. 2). Kabul edilen bakiye, yeni hesap devresine ait bir kalem olarak cari hesaba geçirilir (TTK m. 90/ f. 1/ b. d).

Cari hesap sözleşmesinin işleyişine benzerliği nedeniyle kredi açma sözleşmesinin cari hesap sözleşmesi sayılıp sayılmayacağı doktrinde tartışma konusu olmuştur. Yargıtay bir kararında²⁷² cari hesap sözleşmesinin ayırt edici özelliğinin tarafların karşılıklı borç ve alacakları bulunduğu, kredi açma sözleşmelerinde ise hep bankanın alacaklı durumunda olması nedeniyle bu sözleşmelerin cari hesap sözleşmesi niteliğinde olmadığını ifade etmiştir. Bu karara karşı bazı yazarlar karşılıklı borç ve alacakların bulunmasının cari hesap sözleşmesinin bir unsuru olmadığını gerekçe göstererek, kredi açma sözleşmesinin cari hesap sözleşmesi niteliğinde olduğunu savunmuştur²⁷³. Karşı görüşte olanlar, cari hesap sözleşmesinin bir unsurunun tarafların asıl ilişkiden kaynaklanan borç ve alacaklarını teker teker istemekten vazgeçmiş olması olduğunu, oysa kredi açma sözleşmesinde bankanın asıl ilişkiden kaynaklanan alacağını hesaba kaydettirerek talep hakkından feragat etmediğini ve her

²⁷² Y. HGK, 20.10.1978, E. 1977/11-213, K. 1978/85 – (Durgut, **a.g.e.**, s. 78).

²⁷³ Arkan, **a.g.e.**, s. 397; Bozer/ Göle, **Ticari İşletme Hukuku**, s. 384; Durgut, **a.g.e.**, s. 81.

zaman alacağını talep etme hakkını saklı tuttuğu söyleyerek kredi açma sözleşmesinin cari hesap sözleşmesi olarak nitelendirilemeyeceğini belirtmişlerdir²⁷⁴.

Bu görüşler, banka alacaklarının tahsilinde alacaklı lehine bazı imkanlar tanıyan İİK m. 68b ile m. 150/1 hükümlerinde geçen hesap özetinin, cari hesap sözleşmesindeki hesap cetveli niteliğinde olup olmadığı konusunda farklı görüşler ileri sürülmesine de neden olmuştur. Kredi açma sözleşmesini cari hesap sözleşmesi olarak kabul edenler, İİK m. 68b ile m. 150/1 hükümlerinde geçen hesap özetini, cari hesap sözleşmesindeki hesap cetveli olarak değerlendirirken²⁷⁵, aleyhe görüşte olanlar hesap özetinin hesap cetveli anlamına gelmediği şeklinde yorum yapmışlardır²⁷⁶.

Kredi kartı sözleşmesinde kart çıkaran kuruluş her zaman tacir sıfatını haizdir²⁷⁷ ve kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasında sözleşme ilişkisi (kredi kartı sözleşmesi) mevcuttur. Kredi kartı sözleşmesine cari hesap sözleşmesinin unsurları yönünden baktığımızda asıl tartışılması gereken mesele tarafların asıl ilişkiden kaynaklanan borç ve alacaklarını teker teker istemekten vazgeçmiş olması şartının gerçekleşip gerçekleşmediğidir.

Kredi kartı sözleşmesiyle kart hamili, alışveriş işlemi konusu parayı kart çıkaran kuruluşa ödemeyi üstlenir. Kart hamilinin ayrıca faiz, ücret ve masraf ödeme borçları da vardır. Bunlar kart çıkaran kuruluşun kart hamilinden olan para alacaklarıdır. Kredi kartıyla yapılan alışveriş işlemine kart çıkaran kuruluşun onay vermesiyle birlikte kart hamilinin edim miktarı –kart çıkaran kuruluşa ödeyeceği para miktarı– belirlenmiş olur. Alışveriş işlemine onay verildiği sırada kart hamilinin edimi muaccel değildir. Başka bir ifadeyle kart çıkaran kuruluş kart hamilinden alacağını ödemesini isteyemez. Alacaklarını kart hesabına kaydeder ve aylık dönemler itibarıyla kart hamilinden talep edebilir. Kart çıkaran kuruluşun alacağını talep edememesinin

²⁷⁴ Poroy/ Yasaman, **a.g.e.**, s. 362; Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya/ Nomer Ertan, **Ticari İşletme Hukuku**, s. 689.

²⁷⁵ Arkan, **a.g.e.**, s. 408.

²⁷⁶ Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya/ Nomer Ertan, **Ticari İşletme Hukuku**, s. 712.

²⁷⁷ Bkz. “Kart Çıkaran Kuruluş”, s. 78.

sebebi, cari hesap sözleşmesinde olduğu gibi alacak hakkını istemekten vazgeçmiş olması değil, kredi kartı sözleşmesiyle tarafların hesap dönemi sonunda belirlenecek olan son ödeme tarihi itibarıyla kart çıkaran kuruluşun alacağını talep edilebileceği konusunda anlaşmış olmalarıdır²⁷⁸. Dolayısıyla kart çıkaran kuruluş alacaklarını teker teker istemekten vazgeçmediği için kredi kartı sözleşmesi cari hesap sözleşmesi niteliğinde değildir.

Kredi kartı sözleşmesinde alacak ve borç kayıtlarının hesaba işlenmesine ve aylık dönemler itibarıyla hesap bakiyesinin belirlenmesine ve dönem borcunun kart hamiline hesap özetiyle bildirilmesine ilişkin kurallar cari hesap sözleşmesinden farklı, BKKK’da özel olarak şu şekilde düzenlenmiştir:

- Kredi kartı hesap özeti içinde asgari bulunması gereken hususlar BKKY m. 19’da sayılmak suretiyle düzenlenmiştir.
- Kredi kartı sözleşmesinde hesap devresi, BKKK m. 8/f. 5’de “*otuz günü geçmemek üzere...*” dediğinden, aylıktır.
- Kredi kartı sözleşmesinde kart hamili tacir olsa bile bileşik faiz işletilmesi yasaktır (BKKK m. 26/ f. 2).
- Hesap özetine itiraz süresi son ödeme tarihinden itibaren on gündür (BKKK m. 11/ f. 2).
- Kredi kartı sözleşmesinde hesaba kaydedilmiş alacakların geçerliliğine ilişkin ispat yükü kart çıkaran kuruluşa aittir (BKKK m. 32/ f. 2).

Yukarıda sayılan hükümlerin ticari kredi kartı sözleşmesine uygulanmayacağı düzenlenmiştir (BKKK m. 43). Bu nedenle TTK m. 89-101 arasında düzenlenen cari hesap sözleşmesine ilişkin genel hükümler (örneğin TTK m. 101)

²⁷⁸ Vadenin belirlenmesi konusunda bkz. “Kart Hamilinin Ödeme Borcunun Vadesinin Belirlenmesi” s. 288.

ticari kredi kartı sözleşmesi ile BKKK’da hüküm bulunmayan hallerde tüketici kredi kartı sözleşmesine de kıyasen²⁷⁹ uygulanabilir.

Kredi kartı sözleşmesi cari hesap sözleşmesi niteliğinde olmasa bile tarafların kredi kartı sözleşmesine ekleyecekleri bir hükümle veya sözleşmeden ayrı olarak cari hesap sözleşmesi yapmalarına engel bir durum yoktur. Bu durumda TTK hükümleri kredi kartı sözleşmesine doğrudan uygulanır.

4. Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinin Tüketici Kredisi Sözleşmesi Niteliğinde Olması

6502 sayılı (yeni) Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 23’e eklenen ikinci fıkra²⁸⁰ nedeniyle tüketici sıfatını haiz kart hamilinin taraf olduğu kredi kartı sözleşmesinin (tüketici kredi kartı sözleşmesinin) tüketici kredisi sözleşmesi sayılıp sayılmayacağı doktrinde tartışma konusu olmuştur. Sözleşmenin tüketici kredisi sözleşmesi niteliğinde olması halinde TKHK hükümlerinin de uygulanması gerekeceğinden bu konuyu değerlendirmemiz gerekmiştir.

TKHK’da tüketici kredileri, kredinin amacına göre bir ayrıma tabi tutularak düzenlenmiştir. Konut edinilmesinin finansmanı amacıyla kullanılan tüketici kredileri, konut finansmanı olarak ayrı düzenlenme konusu yapılmış, bunun dışında kalan krediler (ihtiyaç kredisi, araç kredisi, kredili mevduat hesabı vs.) tüketici kredileri başlığı altında ele alınmıştır. Konut olarak kullanılacak taşınmazın satış bedelini ödemek amacıyla yapılan sözleşme “konut finansmanı sözleşmesi” olarak isimlendirilmiştir (TKHK m. 32/ f. 1). Konut finansmanı amacı dışındaki krediler için yapılan sözleşme ise “tüketici kredisi sözleşmesi” olarak ifade edilmiştir (TKHK m.

²⁷⁹ Kanunda düzenlenmiş belirli bir eylem, davranış veya ilişki hakkındaki kanun hükmünün, bunlara benzeyen ve kanunda açık bir hüküm bulunmayan bir eylem, davranış veya ilişkiye kıyasen uygulanması hakkında bkz. Akipek/Akıntürk/ Ateş, **Türk Medeni Hukuk**, 2019, s. 124; Oğuzman/Barlas, **Medeni Hukuk**, s. 76; Serozan, **Medeni Hukuk**, s. 145 vd.

²⁸⁰ Kredi kartı sözleşmeleri, faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında, ödemenin üç aydan daha uzun süre ertelenmesi veya benzer şekilde taksitle ödeme imkânı sağlanması hâlinde tüketici kredisi sözleşmesi olarak değerlendirilir (TKHK m. 23/ f. 2).

22/ f. 1). Her iki kredi sözleşmesi türüne yönelik olarak, sözleşmenin şekli, kredi verenin sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü, faiz oranı, kredi alanın temerrüde düşmesi, kredi alanın borcunu erken ödemesi vs. konularda TKHK ile özel kurallar getirilmiştir.

Kredi kartı sözleşmesinin konut finansmanı sözleşmesi niteliğinde olmadığı açıktır. Nitekim konut finansmanı sözleşmesinin amacı, kredi alanın satın aldığı taşınmazın satış bedelini ödemektir. TKHK’da konut edinme dışında kredi alanın sahip olduğu taşınmazı teminat göstererek kullandığı krediler de konut finansmanı kredisi olarak kabul edilmiştir. Konut finansmanı sözleşmesinin belirleyici kriteri, sözleşmenin yapılmasında güdülen amacın satın alınan taşınmazın bedelini ödemek olmasıdır²⁸¹. Oysa kredi kartı sözleşmesinde kart hamilinin amacı, alışveriş işlemi yaparak para borçlarını ifa etmektir. Kart hamili, satın aldığı taşınmazın satış bedelini de limiti yettiği ölçüde kredi kartıyla ödeyebilir. Alışveriş işlemi ile hangi borcun ifa edildiği kredi kartı sözleşmesinin amacını belirlemez. Bu nedenle kredi kartı sözleşmesi, konut finansmanı sözleşmesi olarak nitelenemez.

Kredi kartı sözleşmesinin tüketici kredisi sözleşmesi olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği ise asıl tartışılması gereken meseledir. Bu konuda farklı görüşler ileri sürülmüştür²⁸². Bazı yazarlara göre tüketici kredi kartı sözleşmesi tüketici kredisi sözleşmesi niteliğindedir. Ancak bu görüşün yandaşlarını kendi içinde iki gruba ayırmak gerekir. Birinci grup²⁸³, kredi kartı sözleşmesinin belli şartlar halinde tüketici kredisi sözleşmesi sayılacağını söylemektedir. Kredi kartı

²⁸¹ Bir kredinin konut finansmanı kredisi sayılması için satın alınan taşınmazın konut niteliğinde olması hakkında bkz. Faruk Acar, “Konut Finansmanı Sözleşmesi”, **Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler**, s. 370; Mustafa Topaloğlu, “Son Düzenlemelere Göre Konut Finansman Sözleşmelerinde Temerrüt”, **Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları**, 2.Baskı, İstanbul, 2017, s. 108.

²⁸² Atamer, **Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, s. 28; Çabri, **a.g.e.**, s. 379; Ebru Ceylan, “Avrupa Birliği Hukukunda ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri-1”, **TBB Dergisi**, Sayı 79, 2008, s. 59; Gümüş, **a.g.e.**, s. 179; Ömer Çınar, “Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği ve Hükümleri” **Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları**, 2. Baskı, İstanbul, 2017, s. 40; Şebnem Akipek, “Genel Olarak Tüketici Kredileri”, **Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler**, s. 400, dn. 12.

²⁸³ Akipek, “Tüketici Kredileri”, s. 400, dn. 12; Çabri, **a.g.e.**, s. 379; Ceylan, **a.g.e.**, s. 59; Gümüş, **a.g.e.**, s. 179.

sözleşmesiyle alışveriş veya nakit çekim işlemi yapılması ve bu işlemlerin konusu parayı ödeme borcunun üç aydan daha uzun süre ertelenmesi veya benzer şekilde taksitlendirilmesi halinde sözleşme tüketici kredisi sözleşmesi olarak kabul edilmelidir. Diğer grup²⁸⁴ ise alışveriş veya nakit çekim işlemi yapılmasına bakılmaksızın, sözleşmeyle bu imkanların sunulmasının kredi kartı sözleşmesinin tüketici kredisi sözleşmesi olarak kabul edilmesi için yeterli bulunmaktadır.

Diğer bir görüşe²⁸⁵ göre kredi kartı sözleşmesi tüketici kredisi sözleşmesi niteliğinde değildir. Kredi kartı sadece paranın kullanılmasını ortadan kaldırma amacına yönelik bir ödeme aracıdır ve kart çıkaran kuruluş nakit çekim hakkı tanımak zorunda değildir.

Yargıtay bir kararında kredi kartı sözleşmesine TKHK hükümlerinin uygulanmayacağına ve dolayısıyla kredi kartı sözleşmesinin tüketici kredisi sözleşmesi sayılamayacağına karar vermiştir²⁸⁶. Kararın gerekçesinde tüketici kredi sözleşmesinde tüketicinin geri ödeme borcunun taksitlere bağlandığı, oysa kredi kartı sözleşmesinde kart hamilinin ödeme borcunun taksitlere bağlanmasının söz konusu olmadığı belirtilmiştir.

Bizim katıldığımız görüş, alışveriş veya nakit çekim işlemi yapılmasına bakılmaksızın kart hamiline para ödeme borcunu üç aydan daha uzun süre erteleme veya benzer şekilde taksitlendirilme imkanlarının tüketici kredi kartı sözleşmesiyle sunuluyor olması nedeniyle sözleşmenin tüketici kredisi sözleşmesi niteliğinde olduğudur. TKHK m. 22/ f. 2'deki “*ödemenin üç aydan daha uzun süre ertelenmesi veya benzer şekilde taksitle ödeme imkânı sağlanması*” hükmünde geçen “*ödeme*” ibaresinden kastedilen, kartla yapılan alışveriş veya nakit çekim işlemleri konusu paranın kart çıkaran kuruluşa ödenmesidir. Kart hamili dönem borcunun tamamını

²⁸⁴ Atamer, **Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, s. 28; Çınar, s. 40.

²⁸⁵ Aslan, **a.g.e.**, s. 157; Ömer Teoman, Kredi Kartı Uygulaması Açısından Tüketicinin (Kart hamilinin) Korunması, **Türk İsviçre Hukuk Günleri, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu**, İstanbul, s. 233; Seza Reisoğlu, “Tüketici Kredileri Hukuki Sorunlar: 4077 Sayılı Yasada Değişiklik Öngören Taslak”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı 69, 2008, s. 57.

²⁸⁶ Y. 19. HD., 25.05.2016, E. 2016/ 200, K. 2016/ 9352 – (Kazancı).

ödeyebileceği gibi asgari tutar kadar da ödeme yapabilir. Her dönem asgari tutar kadar ödeme yapması halinde ödenme borcu, üç aydan fazla süreyle ertelenmiş olur. TKHK m. 22/ f. 2 hükmünde geçen “veya benzer şekilde taksitle ödeme imkânı” ise taksitli alışveriş işlemi veya sonradan taksitlendirme işlemi veyahut taksitli nakit avans işlemi yapılarak geri ödeme borcunun vadelere yayılmasını ifade eder²⁸⁷. Burada dikkat edilmesi gereken, kredi kartı sözleşmesinin tüketici kredisi sözleşmesi sayılması için her dönem asgari tutarın ödenmesi veya alışveriş işlemleri konusu para borcunun taksitlendirilmesi ya da taksitli nakit avans işleminin bizzat yapılmasının gerekli olmadığıdır. Kart hamilinin sözleşmeyle bu haklara sahip olması yeterlidir. TKHK m. 22/ f. 2 hükmünde ayrıca kart çıkaran kuruluşun kart hamiline bu imkanları faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında sunuyor olmasından da bahsedilmiştir. Kart çıkaran kuruluşun amacı gelir etmek olduğundan, kart hamiline bu hakları sunması zaten faiz karşılığı olmaktadır.

Tüketici kredi kartı sözleşmesinin tüketici kredisi sözleşmesi olarak değerlendirilebilmesi için bu işlemlerin yapılması gerektiği görüşüne şu nedenle katılamıyoruz. Alışveriş işlemi kart hamilinin tek taraflı irade beyanını içeren bir hukuki işlemdir. Kart çıkaran kuruluşun üye işyerine ödeme borcunu doğuran işlemi, alışveriş işlemi onaylamasıdır. Alışveriş işlemi onaylaması kart çıkaran kuruluşun kredi kartı sözleşmesi ile borçlandığı edimin ifası amacıyla yaptığı bir tasarruf işlemidir²⁸⁸. Tasarruf işlemi yapılmasa da kredi kartı sözleşmesi, tüketici kredisi sözleşmesi niteliğindedir.

Tüketici kredi kartı sözleşmesi TKHK m. 22/ f. 2’deki şartları sağlaması nedeniyle tüketici kredisi sözleşmesi niteliğinde olduğundan, Yargıtay’ın kredi kartı sözleşmesini tüketici kredisi sözleşmesi olarak nitelendirmeyen kararına da katılamıyoruz. Yargıtay kararında asgari tutarın ödenmemesi nedeniyle kart hamilinin geri ödeme borcunun taksitlere bağlanmasının söz konusu olmayacağından hareket etmiştir. Taksitli işlemler dışındaki alışveriş ve nakit çekim işlemleri konusu parayı

²⁸⁷ Taksitli alışveriş, sonradan taksit ve taksitli nakit avans işlemleri hakkında açıklamalar için bkz. “Kart Hamilinin Ödeme Borcunun Şartlarını Belirleme Konusunda Seçimlik Hakkı” s. 230.

²⁸⁸ Bkz. “Kart Çıkaran Kuruluşun Alışveriş İşlemini Onaylanması”, s. 118.

geri ödeme borcu bakımından bu açıklama doğru olmakla birlikte TKHK m. 22’de sözleşmenin tüketici kredisi sayılması için böyle bir şart aranmadığından, bu durum kredi kartı sözleşmesinin tüketici kredisi sözleşmesi sayılmamasının gerekçesi olarak gösterilemez.

Tüketici kredi kartı sözleşmesinin tüketici kredisi sözleşmesi niteliğinde olmasının uygulanacak kanunlar bakımından bazı sonuçları olur. Tüketici kredi kartı sözleşmesi öncelikle özel kanunu niteliğindeki BKKK hükümlerine tabidir. Bu Kanun’da hüküm bulunmayan hallerde TKHK hükümleri uygulama alanı bulur. tüketici kredi kartı sözleşmesine doğrudan uygulanacak TKHK’nın ilgili hükümleri şunlardır:

- Sözleşmede asgari olması gerekenlerin yer almamasının sözleşmenin geçerliliğini etkilemeyeceğine dair hüküm²⁸⁹ (TKHK m. 4/f. 1).
- Kredi kartı sözleşmesi kapsamında kart çıkaran kuruluşun alabileceği ücretler ve FTAÜT’nin ilgili hükümleri²⁹⁰ (TKHK m. 4/f. 3).
- Haksız şartlar ile ilgili hükümler²⁹¹ (TKHK m. 5).
- Cayma hakkına ilişkin hüküm²⁹² (TKHK m. 24).
- Finansal hizmetlere ilişkin sözleşmelerin mesafeli olarak yapılabileceğine dair hüküm²⁹³ (TKHK m. 49).
- Tüketici sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklarda tüketici hakem heyetlerine başvurulabilmesine ilişkin hüküm²⁹⁴ (TKHK m.68).
- Tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan doğabilecek uyuşmazlıklara ilişkin davalarda tüketici mahkemelerinin görevli olmasına dair hüküm (TKHK m.73).

²⁸⁹ Bkz. “Asgari Bulunması Gereken Hükümlerin Sözleşmede Yer Almamasının Sözleşmenin Geçerliliğine Etkisinin Değerlendirilmesi”, s. 178.

²⁹⁰ Bkz. “Ücret Ödeme Borcu” s. 251.

²⁹¹ Bkz. “Kredi Kartı Sözleşmesi Genel İşlem Şartlarının İçerik Denetimi”, s.165.

²⁹² Bkz. “Kart Hamili Tarafından Sözleşmenin Feshedilmesi”, s 200.

²⁹³ Bkz. “Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinin Mesafeli Kurulması”, s. 140.

²⁹⁴ Bkz. “Kart Hamilinin Başvurabileceği Yollar”, s. 310.

- Taksitli nakit avans kredisine ilişkin hükümler²⁹⁵ (TKSY m. 20).

Pozitif hukuk bakımından durum bu olmakla birlikte, olması gereken hukuk bakımından kredi kartı sözleşmesi zaten ayrı bir kanun ile düzenlenmişken TKHK'ya eklenen bir fıkra ile TKHK kapsamına dahil edilmesinin doğru bir yöntem olmadığı düşüncesindeyiz. Nitekim, mehz AB hukukunda tüketicilere kullandırılan kredilere ilişkin Tüketici Kredileri Direktifi (Directive 2008/ 48/ EC On Consumer Credit Agreements²⁹⁶) m. 2/ f. 2/ b. f'ye göre herhangi bir faiz veya ücret alınmayan krediler ile önemsiz tutarda ücret alınan ama üç aydan kısa bir dönemde geri ödenen krediler bu direktifin kapsamı dışında bırakılmıştır²⁹⁷. Kapsam dışı bırakılanlar içinde kredi kartı sözleşmesinden bahsedilmemektedir. Bunun sebebi, AB hukukunda kredi kartı ile yapılan alışveriş işlemleri konusu parayı ödeme borcunun taksitlendirilmesi veya taksitli nakit avans gibi işlemler düzenlenmediğinden kredi kartının bir kredi aracı olarak değil, sadece ödeme aracı olarak kabul edilmesidir²⁹⁸. Türk hukukunda ise kredi kartı aynı zamanda kredi aracı olarak da görülmektedir. Bu nedenle TKHK kapsamına alınmak istenmiştir. Oysa, hukukumuzda kredi kartı sözleşmesini özel olarak düzenleyen bir kanun varken, BKKK'da yer almayan TKHK'nın bazı hükümlerinin kredi kartı sözleşmelerine uygulanabilmesini sağlamak amacıyla kredi kartı sözleşmesini bu Kanun kapsamına dahil etmek yerinde bir yaklaşım olmamıştır. BKKK'da yapılacak değişiklik ile aynı sonuca ulaşılması pekala mümkündür.

5. Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinin Bağlı Kredi Sözleşmesi Niteliğinde Olmaması

Tüketici kredi kartı sözleşmesinin, bağlı kredi sözleşmesi (bağlı işlem) sayılıp sayılmayacağı ayrıca değerlendirilmesi gereken bir meseledir. Bu konu, kart hamilinin

²⁹⁵ Bkz. "Taksitli Nakit Avans İşlemi", s. 237.

²⁹⁶ Direktifin tam metni için bkz. dn. 30.

²⁹⁷ Directive On Consumer Credit Agreements art. 2/pgh. 2; *"This Directive shall not apply to the following: credit agreements where the credit is granted free of interest and without any other charges and credit agreements under the terms of which the credit has to be repaid within three months and only insignificant charges are payable"*.

²⁹⁸ Bkz. dn. 74.

üye işyeriyle yapmış olduğu satış sözleşmesi bedelini kredi kartıyla alışveriş işlemi yaparak ödemesi halinde, üye işyerine karşı sözleşmeye aykırılıktan kaynaklanan haklarını kart çıkaran kuruluşa karşı ileri sürüp süremeyeceğinin belirlenmesi bakımından önemlidir.

Tüketicilerin belli bir mal veya hizmeti satın almasını sağlamak amacıyla finanse edilmesi yöntemleri zaman içinde gelişim göstermiştir. Satış sözleşmesinden doğan satım bedelini peşin ödemek amacıyla tüketicinin bizzat satıcı ile ayrı bir ödünç sözleşmesi yapması veya üçüncü bir tarafla (kredi verenle) kredi sözleşmesi yapması sıkça uygulanan yöntemlerden birisidir. Aslında satış sözleşmesi ile ödünç sözleşmeleri birbirinden bağımsız işlemler olmasına rağmen, zaman içinde iki farklı sözleşme ilişkisinin belli şartlar altında birbirine bağlı olduğu kabul edilmiştir. Kurulan bu bağ sayesinde tüketici taksitli satış sözleşmesi yapmış olsaydı satıcı karşısında sahip olduğu sözleşmeye aykırılık ve sözleşmenin hükümsüzlüğünden kaynaklanan defa ve itiraz haklarını, üçüncü kişilerle kredi sözleşmesinin yapıldığı durumlarda kredi verene karşı da ileri sürebilme hakkına sahip olmaktadır²⁹⁹. Alıcı tarafından ayrı bir tüketim ödünç sözleşmesi yapılması halinde taksitli satışa ilişkin hükümlerin bu sözleşmeye kıyas yoluyla uygulanacağı TBK m. 262/ f. 2’de düzenlenmiştir. Tüketici kredisi sözleşmesi yapılması halinde bağlı kredi ilişkisi TKHK’da düzenlenmiştir. TKHK’da bağlı kredi sözleşmesinin şartları, konut finansmanı sözleşmesi (TKHK m. 35) ile tüketici kredisi sözleşmesi (TKHK m. 30) bakımından ayrı hükümler altında ele alınmıştır.

Tüketici kredi kartı sözleşmesi de tüketici sözleşmesi niteliğinde olduğundan, TKHK m. 30 kapsamında sözleşmesinin bağlı tüketici kredi sözleşmesi sayılıp sayılmayacağını değerlendirmemiz gerekir.

²⁹⁹ Taksitli satım sözleşmesinde TBK kapsamında alıcının sahip olduğu haklar için bkz. Eren, **Özel Hükümler**, s. 248 vd.; Kılıçoğlu, **Özel Hükümler**, s. 153 vd.; Zevkliler/Gökyayla, **a.e.**, s. 89 vd.; Taksitli satım sözleşmesinde TKHK kapsamında alıcının sahip olduğu haklar için bkz. Ayça Akkayan Yıldırım, “Kredi Kartı Sözleşmelerinin Bağlı Tüketici Kredisi Olarak Nitelendirilip Nitelendirilemeyeceği Sorunu”, **İÜHFM**, Cilt LXXIII, Sayı 1, 2015, s. 261; Çapri, **a.g.e.**, s. 333 vd.

Bağlı tüketici kredisi sözleşmesi için iki şartın gerçekleşmesi gerekir. Kredi, belirli bir malın veya hizmetin temin edilmesi için verilmeli ve satıcı ile kredi veren arasında ekonomik birlik³⁰⁰ olmalıdır (TKHK m. 30/f. 1). Kredi sözleşmesinin imzalanması ile ilgili olarak kredi veren satıcıdan hizmet alıyorsa veya belirli bir mal veya hizmetin verilmesi kredi sözleşmesinde açıkça belirtiliyorsa, tüketici kredisi sözleşmesi ile satış sözleşmesi arasında ekonomik birlik bulunduğu kabul edilir ve kredi sözleşmesi bağlı kredi sözleşmesi niteliğinde sayılır (TKHK m. 30/f. 2). Tüketicie kullandırılan kredi, bağlı kredi niteliğinde ise kredi veren açısından bazı yükümlölükler doğar. TKHK m. 30/f. 4'e göre tüketiciye mal veya hizmetin hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmemesi nedeniyle tüketicinin bedelden indirim veya satış sözleşmesinden dönme hakkını kullanması hâlinde satıcı ve kredi veren müteselsilen sorumlu olur. Tüketicinin bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde bağlı kredi de bu oranda indirilir ve ödeme planı buna göre değiştirilir. Tüketicinin satış sözleşmesinden dönme hakkını kullanması hâlinde, o güne kadar satıcıya yapmış olduğu ödemenin de iadesi hususunda satıcı, sağlayıcı ve kredi veren müteselsilen sorumludur. Diğer yandan, TKHK m. 30/f. 5'e göre kredi veren ile satıcı arasında belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşme olmaksızın, tüketicinin kendisi tarafından belirlenen mal veya hizmet bedelinin kredi veren tarafından ödenmesi suretiyle kullandırılan krediler bağlı kredi sayılmaz³⁰¹.

Tüketici kredi kartı sözleşmesi bakımından tartışılması gereken hususa gelirsek, kart hamilinin satın aldığı malın hiç ya da gereği gibi teslim edilmemesi nedeniyle bedelden indirim veya sözleşmeden dönme hakkını kullanması halinde kart çıkaran kuruluşun da satıcı ile birlikte müteselsil sorumlu olup olmayacağı değerlendirilmesi gereken bir konudur.

³⁰⁰ Ekonomik birlik kavramının dar ve geniş yorumlanması hakkında detaylı bilgi için bkz. Atamer, **Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, s. 150 vd.; Çapri, **a.g.e.**, s. 457 vd.; Gümüş, **a.g.e.**, s. s. 231 vd.

³⁰¹ Bu hükmün sadece katılım bankaları bakımından dar yorumlanması gerektiği ve bağlı kredi için kredi veren ile satıcı arasında bir anlaşma olmasına gerek bulunmadığı yönünde eleştiri için bkz. Atamer, **Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, s. 150 vd.

Bu konuda hakim görüş, kredi kartı sözleşmesinin bağlı kredi sözleşmesi niteliğinde olmadığı yönündedir³⁰². Kredi kartı sözleşmesi belli bir satıcıdan mal almak veya belli bir malı satın almak için kurulmaz. Kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasında üye işyeri sözleşmesi yapılmış olması da durumu değiştirmez. Kart hamili kredi kartını kullanarak herhangi bir üye işyeri ile yaptığı satış sözleşmesinin bedelini ödemek amacıyla alışveriş işlemi yapılabilir. Dolayısıyla kredi kartı sözleşmesi ile satış sözleşmesi arasında ekonomik birlik kurulmaz.

Bu görüşü savunanlar kredi kartı sözleşmesi ile satış sözleşmesi arasında istisnai olarak bir bağ kurulabileceğini de söylemektedir. Belirli bir üye işyerinden belli bir malın satın alınması amacıyla kart çıkaran kuruluş tarafından promosyon uygulanacağını vaat edilmesi durumunda bağlı kredi ilişkisi kurulabilir³⁰³. Promosyon ile kastedilen, kart çıkaran kuruluş tarafından kart hamiline belli bir malın satın alınması için yapılan alışveriş işlemi karşılığında vade farksız ilave taksit, anapara borcundan indirim, ekstra puan/mil gibi ödül verilmesidir, başka bir deyişle kampanya yapılmasıdır³⁰⁴.

Kanaatimizce üye işyeri ve/veya kart çıkaran kuruluş tarafından kampanya yapılması halinde dahi bağlı kredi ilişkisinden bahsetmek mümkün olmaz. Şöyle ki kampanyanın ne amaçlı yapıldığına bakmak gerekir. Kart hamili tarafından kredi kartı sözleşmesine taraf olması için mi yapılmaktadır yoksa alışveriş işlemi yapmasını teşvik etmek için mi? Kart çıkaran kuruluş tarafından yapılan kampanyaların her iki türden olması mümkündür. Üye işyeri tarafından yapılan kampanyalar ise sadece kart hamili tarafından alışveriş işlemi yapılmasını teşvik etmek içindir. Üye işyeri kredi kartı sözleşmesine taraf olmadığı içi sözleşme yapılmasını teşvik etmek için kampanya yapması söz konusu olmaz.

³⁰² Atamer, **Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, s. 158; Gündoğdu, s. 1446; Yıldırım, s. 275.

³⁰³ Atamer, **Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, s. 159; Yıldırım, s. 276.

³⁰⁴ Kart çıkaran kuruluş tarafından ödül verilmesinin hukuki niteliği hakkında açıklamalar için bkz. “Kredi Kartı Kampanyaları”, s. 121.

Kart hamilinin kredi kartı sözleşmesine taraf olmasını teşvik etmek için kart çıkaran kuruluş tarafından yapılan kampanyalarda kredi kartı sözleşmesi ile satış sözleşmesi arasında ekonomik birlik kurulamaz. Bağlı işleminden bahsedebilmek için kredi sözleşmenin belirli bir malın veya hizmetin temin edilmesi amacıyla yapılmış olması ve satıcı ile kredi veren arasında ekonomik bir birlik olması gerekir. Oysa kredi kartı sözleşmesi bakımından ekonomik birlik unsuru eksiktir. Kredi kartı sözleşmesi belirli bir malın satın alınması amacıyla kurulmaz. Kart hamili herhangi bir üye işyeri ile yapmış olduğu satış sözleşmesinden doğan bedeli ödemek için alışveriş işlemi yapmak amacıyla sözleşmeye taraf olur.

Kart hamilini alışveriş işlemi yapmaya teşvik etmek amacıyla yapılan kampanyalarda da bağlı ilişkiden bahsedilemez, çünkü satış sözleşmesi ile bağ kurulabilecek işlem alışveriş işlemidir. Alışveriş işlemi ise kart hamilinin tek tarafı yaptığı bir hukuki işlemidir. Alışveriş işleminin kart hamili ile kart çıkaran kuruluş arasında bir sözleşme ilişkisi meydana getirmediğini belirtmiştik³⁰⁵. Kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasında üye işyeri sözleşmesi olması da durumu değiştirmez. TKHK m. 30/f. 5'in ters anlamından kredi veren ile satıcı arasında bir sözleşme varsa ve bu sözleşmenin belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşme olması gerektiği anlaşılmaktadır. Kart çıkaran kuruluş ile üye işyeri arasındaki sözleşme, üye işyeri sözleşmesi olabilir ki, üye işyeri sözleşmesine göre kart çıkaran kuruluş üye işyerine kart hamilinin belirli bir malın bedelini kredi kartıyla ödemesini sağlamakla yükümlü değildir.

Sonuç olarak kart hamili tarafından üye işyerinden satın aldığı malın bedelini kredi kartı ile ödemesi halinde bağlı işlem söz konusu olmadığı için kart çıkaran kuruluş, kart hamilinin satış sözleşmesinden dönme veya bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde satıcı ile birlikte müteselsilen sorumlu olmaz. Diğer yandan kart hamili üye işyeri ile olan satış sözleşmesinden dönme hakkını kullanabilir. Bu durumda kart hamili eğer kart çıkaran kuruluşa itirazda bulunmamışsa³⁰⁶, kart çıkaran

³⁰⁵ Alışveriş işlemi, kart hamilinin tek tarafı bir hukuki işlemidir. Bkz. s. 41.

³⁰⁶ Kart hamilinin itirazları hakkında bkz. s. 221.

kuruluş üye işyerine, kart hamili de kart çıkaran kuruluşa alışveriş işlemi konusu parayı ödemekle yükümlü olur. Kart hamilinin sözleşmeden dönmesi sonucu oluşan iade borçları kart hamili ile üye işyeri arasındadır.

B. Kredi Kartı Sözleşmesi Kapsamında Yapılan İşlemlerin Hukuki Niteliğinin Değerlendirilmesi

Kart çıkaran kuruluşun kart hamiline alışveriş yapma olanağı sağlama borcunun hem ödeme aracı hem de kredi aracı sağlama edimini bir arada içerdiğini ve sözleşmenin de BKKK'da düzenlendiği için isimli bir sözleşme olduğunu belirtmiştik³⁰⁷. Kart hamilinin sözleşmeden doğan alışveriş işlemi yapma hakkını kullanması ve kart çıkaran kuruluşun da alışveriş işlemine onay vermesi ile birlikte kart çıkaran kuruluşun üye işyerine karşı asıl ilişkiden ve kredi kartı sözleşmesinden bağımsız bir ödeme borcu doğar. Bu borcun doğmasına neden olan alışveriş işlemi ile kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylamasının niteliğini ayrıca belirlememiz gerekir. Alışveriş işlemi dışında kart hamilinin nakit çekim işlemi yapması veya kart çıkaran kuruluşun kart hamilinin kredi kartını kullanmasını teşvik etmek amacıyla kampanya düzenlemesi veyahut kart hamilinin talebi üzerine kart çıkaran kuruluş tarafından üçüncü kişiye ek kredi kartı verilmesi halinde hem sözleşmenin tarafları hem de üçüncü kişiler bakımından bazı ilişkiler doğar. Şimdi sözleşmenin kurulmasından sonra yapılan bu işlemlerin hukuki niteliğini inceleyeceğiz.

1. Alışveriş İşlemi ve Onaylanması

a. Kart Hamilinin Alışveriş İşlemi

Alışveriş işleminin onaylanmasıyla kart çıkaran kuruluş, üye işyeri ve kart hamili arasında kurulan üçlü ilişkinin hukuki niteliğinin havale kurumu özelliği

³⁰⁷ Kredi kartı sözleşmesinin isimli bir sözleşme olması hakkında bkz. s. .96

gösterdiğini belirtmiştik³⁰⁸. Bu nedenle kredi kartı sözleşmesinden sonra yapılan alışveriş işlemi kart hamilinin sözleşmeden doğan alacak hakkını (yenilik doğuran hakkını) kullanmasına yönelik tek taraflı irade beyanı niteliğindedir. Bu hukuki işlemle kart hamili bir miktar parayı üye işyerine vermek üzere kart çıkaran kuruluşu yetkilendirirken, aynı zamanda parayı kabul etmek üzere de üye işyerini yetkili kılmaktadır.

Kart hamili sözleşmeden doğan alışveriş işlemi yapma hakkını şu şekilde kullanır. Kart hamili üye işyeri ile genelde bir malı satın almak için satış sözleşmesi (temel veya asıl ilişki) yapar. Bu sözleşmeden doğan satış bedelini ödeme borcunu kredi kartı ile ifa etmek istediğini üye işyerine bildirir. Kredi kartı üye işyerinin POS cihazına yerleştirilir veya temas ettirilir ve kart hamili şifresini girer³⁰⁹. POS cihazı üye işyeri ile kart çıkaran kuruluş arasında iletişimi sağlar. Kart hamilinin alışveriş işlemi kart çıkaran kuruluşu POS cihazıyla bildirmiş olur. Kart hamilinin alışveriş işleminin kart çıkaran kuruluşu ulaşması ile birlikte hüküm ifade eder. Bu nedenle havale edenin havale alıcına verdiği yetkiyi her zaman geri alabileceğine ilişkin TBK m. 559/ f. 1 hükmü³¹⁰ ile havale ödeyicisine verdiği yetkiyi her zaman geri alabileceğine ilişkin TBK m. 559/ f. 2 hükmü alışveriş işlemine uygulanmaz³¹¹.

b. Kart Çıkaran Kuruluşun Alışveriş İşlemini Onaylaması

Kredi kartı sözleşmesiyle kart çıkaran kuruluş kart hamilinin alışveriş işlemini onaylayarak üye işyerine karşı para ödeme borcu altına girmekle yükümlüdür. Kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylaması sözleşmeden doğan asli borcunun ifasına yönelik tasarruf işlemi niteliğindedir. Kart çıkaran kuruluş bu iradesini kart hamili tarafından belirlenen üye işyerine karşı beyan edebilir (TBK m. 505).

³⁰⁸ Alışveriş işlemiyle kurulan üçlü ilişkinin hukuki niteliğinin havale kurumu özelliği gösterdiği yönündeki açıklamalarımız hakkında bkz. s. 41.

³⁰⁹ Alışveriş işlemi yapılması yöntemleri için bkz. “Kart Bilgilerini ve Şifreleri Saklama Borcu”, s. 259.

³¹⁰ Bedel ilişkisinde kart hamilinin kart çıkaran kuruluşu verdiği yetkiyi geri alamayacağı hakkında bkz. s. 60.

³¹¹ Karşılık ilişkisinde kart hamilinin kart çıkaran kuruluşu verdiği yetkiyi geri alamayacağı hakkında bkz. s. 62.

2. Nakit Çekim İşlemi ve Onaylanması

a. Kart Hamilinin Nakit Çekim İşlemi

Kredi kartı sözleşmesinin tek aşamalı bir yapısı olduğunu yukarıda alışveriş işlemini açıklarken belirtmiş olduk³¹². Kredi kartı sözleşmesinde nakit çekim hakkı yer alıyorsa kart hamilinin iradesi nakit çekim işlemi yaparak kart çıkaran kuruluştan ödünç para almak, kart çıkaran kuruluşun da ödünç para vermektir. Kart çıkaran kuruluşun iradesi de kart hamiline ödünç para vererek, faiz kazancı elde etmektir. Dolayısıyla, kredi kartı sözleşmesinden sonra yapılan nakit çekim işlemi, kart hamilinin sözleşmeden doğan alacak hakkını kullanmak amacıyla kart çıkaran kuruluşa yönelmiş olduğu tek taraflı irade beyanı niteliğindedir.

Kart hamili nakit çekim işlemini kart çıkaran kuruluşun şubeleri, ATM, internet, telefon bankacılığı gibi iletişim araçlarıyla yapabileceği gibi, üye işyerlerinde de yapabilir³¹³.

Kredi kartıyla yapılan aşağıdaki alışveriş işlemleri de nakit çekim işlemi olarak kabul edilmiştir (BK KY m. 20/ f. 2):

- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'da³¹⁴ belirtilen kıymetli maden, taş ve eşyaların alımları ile döviz alımı için yapılan alışveriş işlemi.
- Kart hamilinin başka bir kredi kartı sözleşmesinden doğan ödeme borcunu ifa etmek amacıyla yaptığı alışveriş işlemi (borç transferi³¹⁵).

³¹² Kredi kartı sözleşmesinin çerçeve sözleşme niteliğinde olmaması hakkında bkz. s. 99.

³¹³ Uluslararası uygulamada nakit çekim işleminin üye işyerinde yapılması mümkündür. Türkiye'de kart hamillerine nakit çekim işlemi yapılması büyük marketlerde denenmiş ancak bu uygulama yaygınlaşmamıştır. BKKK'da da bu olasılık düzenlenmiş ve üye işyerinden nakit çekilmesi halinde nakit ödeme belgesi düzenlenmesi ve bir nüshasının kart hamiline verilerek diğerinin de kart çıkaran kuruluş nezdinde saklanması yönüyle hükme bağlanmıştır (BKKK m. 19/ f. 1).

³¹⁴ RG, T. 11.08.1989/ S. 20249.

³¹⁵ Borç transferi (balance transfer) işlemi, kart hamilinin talebi üzerine başka bir kart çıkaran kuruluş ile olan kredi kartı sözleşmesinden doğan kart hamilinin borcunu ödemek üzere nakit çekilen tutarın diğer kart çıkaran kuruluşa gönderilmesi işlemidir.

- Düzenli (fatura) ödemeleri için yapılan alışveriş işlemi.
- Talih ve şans oyunlarından doğan para borçları ödemek amacıyla yapılan alışveriş işlemi.
- Borsa işlemlerinden doğan bedeli veya menkul kıymet alım bedelini ödemek amacıyla yapılan alışveriş işlemi.
- Seyahat çeklerinin ödenmesi amacıyla yapılan alışveriş işlemi.
- Havale işlemi³¹⁶.

Nakit çekim sayılan alışveriş işlemlerini ifade etmek için Kanun'da "nakit çekim benzeri işlem" terimi kullanılmıştır. Bu işlemlerin nakit çekim işlemine benzetilmesinin sebebi, işlem konusu para borcuna kart çıkaran kuruluş tarafından işlemin onaylanması tarihinden (işlem anından) itibaren nakit çekim faizi işletilebilmesidir³¹⁷.

Bazı alışveriş işlemlerinin nakit çekim işlemi olarak kabul edileceği hükmü, ticari kredi kartı sözleşmesi kapsamında yapılan işlemlere uygulanmaz (BKKK m. 43). Ancak bu düzenleme eleştiriye açıktır. Tüketici bakımından işlem anından itibaren nakit çekim faizi alınması mümkünse, ticari kredi kartı sözleşmesinde evleviyetle mümkün olmalıdır. Diğer yandan ticari kredi kartı sözleşmesinde nakit çekim benzeri alışveriş işlemlerine işlem anından itibaren faiz işletilebilmesinin sözleşme hükmü olarak düzenlenmesinde bir sakınca yoktur.

b. Kart Çıkaran Kuruluşun Nakit Çekim İşlemini Onaylaması

Kredi kartı sözleşmesiyle kart çıkaran kuruluşun edimi belirlenmiştir, fakat edimin miktarını belirleme işi sonraki bir tarihe bırakılmıştır. Nakit olarak çekilecek paranın miktarını belirleme hakkı kart hamiline aittir. Kredi kartı sözleşmesinde nakit

³¹⁶ Kart hamilinin talebi üzerine üçüncü kişiye nakit para gönderilmesi işlemidir.

³¹⁷ Bkz. "Kredi Kartı Faizinin Başlangıcı", s. 241.

çekim hakkı tanınmışsa kart çıkaran kuruluş kart limitine kadarki nakit çekim işlemlerine onay vermekle yükümlüdür.

Kart çıkaran kuruluşun nakit çekim işlemine onay vermesi kart çıkaran kuruluşun tek taraflı irade beyanıdır. Bu beyanını ATM, şube vs. aracılığıyla kart hamiline nakit parayı vermekle açıklamış olur. Kart çıkaran kuruluşun nakit parayı kart hamiline devretmesi –aynı alışveriş işlemine onay vermesi gibi– kart çıkaran kuruluşun kredi kartı sözleşmesinden kaynaklanan yükümlülüğünün ifası niteliğindeki tasarruf işlemidir.

3. Kredi Kartı Kampanyaları

Kart hamilinin alışveriş işlemi yapma yükümlülüğü olmadığı için kart çıkaran kuruluş, ücret veya faiz kazancı elde etmek ya da üye işyeri komisyonu kazanabilmek adına kart hamilinin alışveriş işlemi yapmasını teşvik etmek amacıyla kredi kartı kampanyaları düzenleyebilir. Bu kampanyalarda kart hamiline, alışveriş işlemi yapması karşılığında puan/mil³¹⁸ verilmesi, vade farksız ilave taksit uygulanması, nakit çekim işlemi yapması halinde daha düşük faiz oranı işletilmesi gibi ödüller verilir. Kart hamili kazandığı puanlarını, kart çıkaran kuruluşa ödeme borcunu ifa ederken para gibi kullanabilir.

Kart çıkaran kuruluş farklı kampanya yöntemleri izleyebilir. En yaygın yöntem kart hamili kampanya şartlarına uygun alışveriş işlemi yaptıkça puan/mil şeklinde ödül kazanmasıdır. Genelde bu kampanyalar süreklilik arz eder. Bu tür

³¹⁸ Kart çıkaran kuruluş tarafından verilen puan veya millerin, Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun (RG, T. 27.06.2013/ S. 28690) kapsamında “elektronik para” değildir. Bu Kanun’a göre elektronik para, elektronik para ihraç eden kuruluş tarafından kabul edilen fon karşılığı ihraç edilen, elektronik olarak saklanan, bu Kanun’da tanımlanan ödeme işlemlerini gerçekleştirmek için kullanılan ve elektronik para ihraç eden kuruluş dışındaki gerçek ve tüzel kişiler tarafından da ödeme aracı olarak kabul edilen parasal değeri ifade eder. Burada geçen fon tabiri, banknot, madeni para, kaydı para veya elektronik paradır. Oysa kart çıkaran kuruluşun puan veya mil gibi isimler altında kart hamiline sağladığı bir fon karşılığı değildir. Dolayısıyla, puan veya miller, ödülün değerini belirlemede kullanılan bir ölçü birimidir.

kampanyalarda kart hamilinin alışveriş veya nakit çekim işlemi yapması yeterlidir³¹⁹, ayrıca kampanyaya katılmak istediğini kart çıkaran kuruluşa bildirmesine gerek yoktur. Diğer bir yöntem, kart hamilinin kampanyaya katıldığını bildirmesinin şart koşulmasıdır. Bu kampanyalarda kart hamili alışveriş işlemi yapma borcu altına girmez (taahhütsüz kampanya), kampanyaya katıldığını kart çıkaran kuruluşa SMS vs. ile bildirmesi yeterlidir ve kampanya şartlarına uygun olarak alışveriş işlemi yapması halinde ödül kazanır. Başka bir kampanya türünde kart hamiline ödül, peşin (avans puan/mil gibi) verilir ve kart hamilinden alışveriş yapma taahhüdünde bulunması istenir (taahhütlü kampanya).

Aşağıda kart çıkaran kuruluş tarafından ödül verme taahhüdü ile kurulan borç ilişkisinin hukuki niteliğini, kart hamilinin kampanyaya katıldığını bildirmesinin şart olduğu kampanyadan doğan borç ilişkisinin hukuki niteliğini ve taahhütlü kampanyalarda kart hamilinin alışveriş yapma taahhüdünün doğmasına neden olan borç ilişkisinin hukuki niteliğini değerlendireceğiz.

a. Kart Hamilinin Alışveriş İşlemi Yaptıkça Ödül Kazandığı Kampanyadan Doğan Borç İlişkinin Hukuki Niteliği

Kart hamilinin alışveriş işlemleri yaptıkça ödül kazandığı kampanyalarda kart çıkaran kuruluşun ödül verme taahhüdü tek taraflı bir işlemten kaynaklandığı için öncelikle TBK m. 9 kapsamında ilan yoluyla ödül sözü verme (ilan yolu ile ödül vaadi) kurumuna bakmamız gerekir.

³¹⁹ Kart hamilinin ödül kazanması için sadece alışveriş işlemi yapması yeterli olacağı gibi, alışveriş işlemi yapmış kart hamilleri arasında çekiliş yapılarak da ödül verilebilir. Nakit para dışında ödül vermek amacıyla çekiliş tertip edilebilmesi için 15.08.2003 tarih ve 25200 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 4971 sayılı Kanun’un 20'nci maddesi ile değiştirilen 320 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin 41'inci maddesi ve bu maddeye istinaden 04.10.2006 tarih ve 26309 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Karşılığı Nakit Olmayan Piyangolar ve Çekilişler Hakkında Yönetmelik" hükümleri kapsamında Milli Piyango İdaresi’nden izin alınması zorunludur.

İlan yolu ile ödül vaadinin (ödül sözü vermenin) hukuki niteliğine yönelik iki görüş vardır³²⁰. Bir görüşe göre ilan yoluyla yapılan vaat umuma yapılmış bir icaptır ve ilanda öngörülen işin yapılması da kabul niteliğindedir³²¹. Böylece işi yapan ile vaat eden arasında sözleşme ilişkisi kurulur. Hakim görüş³²² ilanın yapılması ile birlikte vaatte bulunanın, tek taraflı iradesi ile borç altına girdiği yönündedir. Bu borcun hüküm doğurması ilan edilen işin yapılması şartına bağlıdır.

İlan yoluyla ödül vaadinin şartları şu şekildedir³²³. Herkese yapılmış bir vaat olmalıdır, fakat vaatte bulunulan kişiler sınırlandırılabilir. Ödüle hak kazanılması için edimin gerçekleştirilmesi (genelde bir işin yapılması) istenmelidir. Edimin ifa edilmesi karşılığında kanuna veya genel ahlaka aykırı olmayan bir ödül vaat edilmiş olmalıdır.

İlanın yapılması özel bir şekle bağlı değildir³²⁴. İlanda istenen işin yapılmasıyla geciktirici şart gerçekleşir ve ödül verme borcu hüküm doğurur (TBK m. 9/f. 1). İş yapan kişinin fiil ehliyetine sahip olması gerekmez. Ödül vaadinde bulunan kişi, işin yapılmasından önce sözünden cayarsa, işi yapmış olanın giderlerini öder (TBK m. 9/f. 2).

Kart çıkaran kuruluşun kart hamillerine alışveriş yaptıkları için kredi kartı sözleşmesinden kaynaklanan herhangi bir ödül verme yükümlülüğü yoktur. Ancak bu yükümlülüğe sözleşme ile girmiş olabilir veya sözleşmenin kurulmasından sonra kart hamillerine kampanya şartlarını SMS, e-posta vs. yöntemlerle bildirerek böyle bir borç altına girebilir. Böylece, kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasında bir borç ilişkisi doğar. Kart çıkaran kuruluşun kart hamillerine kampanya şartlarını bildirerek ödül

³²⁰ İlan yoluyla söz verme hakkındaki görüşler için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 517 vd.; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 258; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 358 vd.; Nomer, **a.g.e.**, s. 54; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 204 vd.; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altıp, **a.g.e.**, s. 467 vd.; Tuhr, **a.g.e.**, s. 314 vd.

³²¹ Tuhr, **a.g.e.**, s. 314 vd.

³²² Eren, **Genel Hükümler**, s. 517 vd.; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 258; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 204 vd.; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altıp, **a.g.e.**, s. 467 vd.

³²³ Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 259 vd.

³²⁴ Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 258.

vereceğini duyurması, ilan yoluyla ödül vaadi niteliğindedir³²⁵. Böylece kart çıkaran kuruluş tek taraflı irade beyanı ile ödül verme borcu altına girer.

İlan yolu ile ödül vaadinin hukuki niteliğini açıklamaya yönelik görüşler içinde sözleşme görüşünün kabulü halinde kart çıkaran kuruluş ile on sekiz yaşından küçük fiili ehliyetine sahip olmayan ek kart hamili arasında sözleşme ilişkisi kurulamayacağı ve ek kart hamilinin yaptığı alışveriş işlemleriyle ödüle hak kazanmayacağı sonuca varılması gerekir. Oysa kart çıkaran kuruluş alışveriş yapmasını teşvik etmek amacıyla ek kart hamiline de ödül verebilir. Ek kart düzenlenmesi için ek kart hamili ile kart çıkaran kuruluş arasında bir sözleşme ilişkisi kurulması şart değildir. İlan yolu ile ödül vaadinin hukuki niteliğini açıklayan görüşler içinde kanaatimizce tek taraflı irade beyanıyla borç altına girme görüşüne katılmak ve ek kart hamilinin alışveriş yaptıkça ödüle hak kazandığını kabul etmek gerekir.

Kart hamilinin ödüle hak kazabilmesi için alışveriş veya nakit çekim işlemi yapması yeterlidir. Ödülü kazanmak için kampanya şartlarına uygun alışveriş işlemi yapılması, kart hamili bakımından bir külfettir³²⁶. Kart hamili kampanya şartlarına uygun alışveriş işlemini yaparsa, kart çıkaran kuruluş kart hamiline ödülü vermekle yükümlü olur (TBK m. 9/ f. 1).

Kart çıkaran kuruluş kampanya şartlarında değişiklik yapacak ise, değişen şartları da ilan etmesi gerekir. Kampanya şartlarında değişiklik ileriye yönelik hüküm ifade eder³²⁷. Kazanılmış bir ödüle etkili uygulama değişikliği yapılması halinde kart çıkaran kuruluşun kart hamilinin giderlerini ödemesi gerekir (TBK m. 9/ f. 2).

³²⁵ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.**, s. 467.

³²⁶ Külfet (ödev) kavramı için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 45; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 18; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **a.g.e.**, s. 32.

³²⁷ Kart çıkaran kuruluş ödül vermeye son verecekse veya ödül kazanma şartlarında bir değişiklik yapacaksa –mesela puan kazanma oranını ya da değerini hesaplama da kullanılan çarpanı değiştirecekse– kart hamiline önceden bildirmesi gerekir.

b. Taahhütsüz Kampanyadan Doğan Borç İlişkinin Hukuki Niteliği

Kart hamilinin kampanyaya katıldığını bildirmesinin şart koşulduğu kampanyalarda kart çıkaran kuruluş bakımından ödül verme borcu doğmasına neden olan kart hamili ile arasındaki borç ilişkisinin, yine kart çıkaran kuruluşun tek taraflı irade beyanından mı doğduğu veya yoksa kart hamilin katılma beyanıyla bir sözleşme ilişkisi mi kurulduğu değerlendirilmesi gereken bir meseledir.

Kart hamilinin katıldığını bildirerek dahil olduğu kampanyalarda kart çıkaran kuruluşun iradesi, herkese ödülü vermek değil, sadece kampanyaya katılmak isteyenlere ödül vermektir. Nitekim belli üye işyerlerinde alışveriş yapmayı teşvik etmek amacıyla kampanya kapsamını bu üye işyerleriyle sınırlı tutup, daha fazla puan/mil veya taksit imkanı sunarak ödülün değerini arttırabilir.

Kart çıkaran kuruluşun kart hamillerini kampanyaya katılmaya çağırması hukuken öneri niteliğindedir. Kart hamilinin de kampanyaya katıldığını bildirmesi kabul niteliğindedir. Böylece, kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasında alışveriş işlemi yapılması halinde kart çıkaran kuruluş tarafından ödül verilmesi borcu doğuran bir sözleşmesi ilişkisi meydana gelir. Bu sözleşme tek tarafa (kart çıkaran kuruluşa) borç yükleyen bir sözleşmedir³²⁸. Kart çıkaran kuruluş kart hamili tarafından alışveriş işlemi yapılması halinde ödül verme borcu altına girer. Kart hamili ise kampanyaya katıldığını bildirmiş olsa bile alışveriş işlemi yapmakla yükümlü olmaz. Alışveriş işlemi yapmak kart hamili bakımından külfet niteliğindedir. Alışveriş işlemi yaparsa ödüle hak kazanır. Kampanyaya katıldığını bildirmeyen kart hamili tesadüfen kampanya şartlarına uygun alışveriş veya nakit çekim işlemleri yapmış olabilir. Bu durumda sözleşme kurulmamış olacağından kart hamili ödüle hak kazanamaz.

³²⁸ Bir tarafa borç yükleyen sözleşmeler hakkında bilgi için bkz. Kocayusufoğlu, **a.g.e.**, s. 94; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altın, **a.g.e.**, s. 53.

c. Taahhütlü Kampanyadan Doğan Borç İlişkinin Hukuki Niteliği

Taahhütlü kampanyalarda kart hamili alışveriş yapma borcu altına girer ve bu taahhüdü karşılığında ödül kendisine genelde peşin verilir. Kart hamilinin alışveriş yapma taahhüdünde bulunması halinde kart hamili ile kart çıkaran kuruluş arasında kurulan borç ilişkisi, sözleşme niteliğindedir. Kart hamilinin edimi, kampanya süresi içinde kampanya şartlarına uygun alışveriş işlemi yapmaktır. Kart çıkaran kuruluşun edimi ise alışveriş işlemi yapılması halinde ödül vermektir. Dolayısıyla sözleşme eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir³²⁹.

Kart hamilinin kampanya süresi içinde kampanya şartlarına uygun alışveriş işlemi yapmaması kart hamili bakımından borçlu temerrüdüne neden olur. Kampanya süresi belli olduğu için kart hamilinin borcu muacceldir. Bu sözleşme eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu için TBK m. 123-125 hükümleri uygulanmaz³³⁰. Kart hamilinin alışveriş işlemi yapma edimine aykırılık halinde kart çıkaran kuruluş zararının tazminini isteyebilir (TBK m. 118). Kart çıkaran kuruluşun kart hamilinden isteyebileceği zararı ise alışveriş yapılsaydı elde edeceği üye işyeri komisyonlarını kapsar. Hatta, kart hamilinin asgari tutar kadar para ödemesi olasılığında elde edeceği faiz kazancını da bu zararın kapsamına dahil edebilir. Ancak uygulamada kart hamillerinden sadece peşin ödenen ödülün iadesi istenmektedir³³¹. Bunu sebebi, kart hamilinin kredi kartı sözleşmesini herhangi bir sebep belirtmeden fesih hakkı bulunmasıdır. Nitekim sözleşme yürürlükte kalırsa kart hamili yeni kampanyalara katılabilir, hiçbir kampanyaya katılmasa bile kartıyla alışveriş yapmaya devam edebilir. Dolayısıyla kart çıkaran kuruluş ayrıca tazminat isteyerek devam eden kredi

³²⁹ Bkz. dn. 204.

³³⁰ Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 504.

³³¹ Para olarak iade edilecek tutarın hesaplanmasında kistelyevm usulü uygulanır. FTAÜT m. 15/ f. 2'e göre "kuruluşların finansal tüketicinin alışveriş, talimat gibi taahhütler karşılığı belirli bir ürün veya hizmetten faydalanmasını sağlayan uygulamalarında, ilgili taahhüdün yerine getirilmemesi halinde peşin olarak verilen puan veya faydalanılan ürün veya hizmet bedelinin taahhütle karşılanamayan kısmı dışında herhangi bir ceza bedeli veya ceza bedeli yerine geçecek faiz tahsil edilemez". Uygulamada avans puan/mil verilen taahhütlü kampanyalarda, kart hamilinin kampanya süresi içindeki yaptığı alışveriş ile taahhüt ettiği alışveriş işlemleri arasındaki fark hesap edilerek geri vereceği puan/mil tutarının para karşılığı hesaplamakta ve kredi kartı hesabına borç kaydedilmektedir.

kartı sözleşmesi ilişkisinin kart hamili tarafından sonlandırılmasına neden olmak istemez.

4. Ek Kredi Kartı Düzenlenmesi

a. Ek Kart Hamili Tarafından Yapılan Alışveriş İşleminin Konusu Para Borcunun Ödeme Yükümlüsüne İlişkin İleri Sürülen Görüşler

Kredi kartı sözleşmesi ile kart hamiline kart limiti içinde eş ve çocukları³³² gibi üçüncü kişiler adına ek kredi kartı (“ek kart”) düzenlenmesini talep hakkı tanınabilir (BKKK m. 9/ f. 3). Kart çıkaran kuruluş tarafından ek kart düzenlemesi ve ek kart hamilleri tarafından bu kartların kullanılması üzerine, hem asıl kart hamili tarafından yapılan alışveriş işlemleri hem de ek kart hamili tarafından yapılan alışveriş işlemleri konusu paranın kart çıkaran kuruluşa ödenmesi gerekir. Asıl kart hamili tarafından yapılan işlemlerin konusu parayı ödemekle yükümlü olan kişi, asıl kart hamilidir. Ek kart hamili asıl kart ile yapılan işlemlerden dolayı yükümlü olmaz³³³. Ek kart hamili tarafından yapılan işlemler konusu parayı asıl kart hamilinin ödemekle yükümlü olduğu konusunda görüş birliği vardır³³⁴. Ancak bu yükümlülüğün kaynaklandığı borç ilişkisinin niteliği tartışmalıdır. Tartışılan bir diğer mesele de ek ek kart hamilinin kendisi tarafından yapılan işlemlerden dolayı yükümlü olup olmayacağıdır.

BKKK tasarısı olarak hazırlanan ilk metinde şöyle bir hükme yer verilmiştir; *“kart hamilinin yazılı talebi üzerine, üçüncü kişiler adına asıl karta bağlı olarak ek kart düzenlenebilir. Asıl kartın bağlı olduğu hesap bakiyesi ve bu karta tanınmış olan kullanım sınırı bakımından asıl kart ile buna bağlı ek kartlar tek bir kart gibi işlem görür. Asıl kart ve ek kart hamilleri ek kartın kullanımından doğan her türlü borç ve yükümlülüğe ilişkin olarak kart çıkaran kuruluşa karşı müştereken ve müteselsilen*

³³² Asıl kart hamillerinin yakınları için çıkardıkları ek kartları “aile kartları” olarak da ifade edilmektedir. Bkz. Açıkgül/Açıkgül, **a.g.e.**, s. 149.

³³³ Y. 19. HD., 30.03.2009, E. 2007/839, K. 2007/5224 – (Saraç, **a.g.e.**, s. 63).

³³⁴ Ek kart ile yapılan işlemlerden doğan borcu asıl kart hamilinin ödemekle yükümlü olması konusundaki görüşler için bkz. Çeker, **a.g.e.**, s. 42; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 44; Teoman, **a.g.e.**, s. 55.

sorumludur³³⁵". Ancak kanunlaşan metinde bu taslak hüküm yer almamıştır.

Yargıtay bir kararında ek kart hamilinin ek kartı kullanmakla asıl kredi kartı sözleşmesini fiilen benimsediği gerekçesiyle kart çıkaran kuruluşa karşı borcu ödemekle yükümlü olacağına karar vermiştir³³⁶. Kararda ek kart hamilinin bu yükümlülüğünün hangi borç ilişkisinden kaynaklandığı belirtmemiştir.

Bu konuda yapılan çalışmalarda, ek kart ile yapılan işlemlerden doğan asıl kart hamilinin ödeme yükümlülüğü ile ek kart hamilinin de borcu ödemekle yükümlü olup olmayacağı meselesi, kredi emri (TBK m. 516), sözleşmeye katılma (TBK m. 206), sebepsiz zenginleşme (TBK m. 77) ve üçüncü kişi yararına sözleşme (TBK m. 129) kurumları ile açıklanmaya çalışılmıştır³³⁷.

Kredi emri kurumu TBK m. 516 – 519 maddeleri arasında düzenlenmiştir³³⁸. Kredi emrini veren (asıl kart hamili), kredi emri verilen (kart çıkaran kuruluş) ve kredi emrinden yararlanan (ek kart hamili) vardır. Kredi emrinden yararlanan, kredi emri verilene karşı asil olarak sorumludur, kredi emrini veren ise kefil gibi sorumludur (TBK m. 519). Ancak buradaki kefil gibi sorumluluk, adi kefalet hükümlerine tabidir. Kredi emri kurumu, kart çıkaran kuruluşun asıl kart hamilinin talebi üzerine onun limiti dahilinde ek kart düzenlenmesini açıklayabilse de kart çıkaran kuruluşun ek kart hamili tarafından yapılan işlemler konusu parayı asıl kart hamilinin ödemekle yükümlü olmasını açıklayamamaktadır. Oysa, asıl kart hamili kefil gibi sorumlu değildir. Kart çıkaran kuruluş ek kart hamili tarafından yapılan alışveriş işlemleri konusu paranın ödenmesini doğrudan asıl kart hamilinden talep edebilmektedir.

³³⁵ (Çevrimiçi) <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1082m.htm>, 26.06.2020.

³³⁶ Y. 12. HD., 25.09.2002, E. 2002/20851, K. 2002/18646 – (Tüzemen Atik, "Kredi Kartı Sözleşmelerinde Ek Kart hamilinin Hukuki Durumu", **TBB Dergisi**, 2014, s. 132, dn. 74).

³³⁷ Kart çıkaran kuruluş ile ek kart hamili arasındaki ilişkiyi açıklamaya yönelik görüşler için bkz. Ebru Atik, s. 125; Mustafa Çeker, "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Kredi Kartı Borcunun Ödenmemesi ve Hukuki Sonuçları", **AÜEHFD**, Cilt VIII, Sayı 1- 2, Erzincan, 2004, s. 429.

³³⁸ Kredi emri kurumu hakkında detaylı bilgi için bkz. Eren, **Özel Hükümler**, s. 932 vd.; Kılıçoğlu, **Özel Hükümler**, s. 558 vd.; Yavuz, **a.g.e.**, s. 1303 vd.

Sözleşmeye katılma görüşüne göre, ek kart hamili kart çıkaran kuruluş ile asıl kart hamili arasındaki sözleşmeye katılmaktadır. TBK m. 206'ya göre sözleşmeye katılma, mevcut bir sözleşmeye taraflardan birinin yanında yer almak üzere, katılan (ek kart hamili) ile sözleşmenin tarafları arasında yapılan ve katılanın yanında yer aldığı tarafla birlikte (asıl kart hamili), onun hak ve borçlarına sahip olması sonucunu doğuran bir sözleşmedir. Aksi kararlaştırılmamışsa, sözleşmeye katılan ile yanında yer aldığı taraf, sözleşmenin diğer tarafına (kart çıkaran kuruluş) karşı müteselsilen alacaklı ve borçlu olur. Yargıtay'ın yukarıda bahsettiğimiz kararında açıkça sözleşmeye katılma kurumuna atıf yapılmasa da sonuçları itibariyle ek kart hamilinin "sözleşmeyi fiilen benimsediği" gerekçesinden sanki ek kart hamilinin yükümlülüğünü sözleşmeye katılma kurumu ile açıklamaya çalıştığı görülmektedir. Yalnız ek kart hamili kart çıkaran kuruluşa karşı sadece kendisi tarafından yapılan işlemler konusu parayı ödemekle yükümlüdür ve asıl kart hamili tarafından yapılan işlemlerden doğan bir ödeme yükümlülüğü yoktur. Ek kart hamilinin ek kartı alıp kullanması faaliyetinin asıl kart sözleşmesine katılma iradesini içerdiğini söylemek de mümkün değildir. Asıl kart hamilinin kart çıkaran kuruluştan ek kartı talep etmesinde ne ek kart hamilinin kredi kartı sözleşmesine katılma iradesi vardır ne de asıl kart hamili ile kart çıkaran kuruluşun ek kart hamilini sözleşmeye katma iradesi vardır.

Sebepsiz zenginleşme³³⁹ görüşü ek kart hamili tarafından yapılan alışveriş işlemleri konusu parayı kendisinin ödemekle yükümlü olmasını açıklayabilmek için ileri sürülmüştür. Ancak sebepsiz zenginleşme görüşünde söylendiği gibi ek kart hamilinin ek kartını kullanarak alışveriş işlemi yapması herhangi bir sebebe dayanmıyor değildir. Bu hakkı asıl kart hamili ile kart çıkaran kuruluş arasındaki sözleşmeden doğmaktadır.

Üçüncü kişi yararına sözleşme³⁴⁰ görüşüne göre asıl kart hamili ek kart hamili adına e kart düzenlenmesini kart çıkaran kuruluş ile yapmış olduğu asıl kredi kartı

³³⁹ Atik, s. 132.

³⁴⁰ Üçüncü kişi yararına sözleşme kurumu hakkında detaylı bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1279 vd.; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 307 vd.; Nomer, **a.g.e.**, s. 480 vd.; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 2**, s. 441 vd.; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 218 vd.; Tuhr, **a.g.e.**, s. 726 vd.

sözleşmesine dayanarak talep etmektedir. Kredi kartı sözleşmesi, ek kart hamili yararına konulan hükümler ile TBK m. 129’da düzenlenen üçüncü kişi yararına sözleşme haline gelmektedir. Üçüncü kişi yararına sözleşmede, kendi adına sözleşme yapan kişi sözleşmeye üçüncü kişi yararına bir edim yükümlülüğü koydurur ve üçüncü kişi de bu edimin kendisine ifa edilmesini isteyebilir. Böylece ek kart hamili ek kartıyla alışveriş işlemi yapma hakkına sahip olur. Bu görüşe göre ek kart hamilinin kart çıkaran kuruluştan alacak hakkı bulunmasına rağmen üçüncü kişi yararına kredi kartı sözleşmesiyle ek kart hamiline bir borç yüklenemeyeceğinden ek kart hamilinin kart çıkaran kuruluşa karşı ek kart ile yapılan alışveriş işlemleri konusu parayı ödemekle yükümlü olmaması gerekir.

b. Değerlendirme

Kanaatimizce asıl kart hamilinin ek kart hamili tarafından yapılan alışveriş işlemleri konusu parayı ödeme borcunu ifa etmekle yükümlü olmasını, üçüncü kişi yararına sözleşme görüşü ile açıklamak mümkün gözükmemektedir. Asıl kart hamilinin ek kart hamili tarafından yapılan işlemler konusu parayı kart çıkaran kuruluşa ödeme yükümlülüğü bizatihi kart çıkaran kuruluş ile yapmış olduğu kredi kartı sözleşmesinden doğar. Sözleşmeyle asıl kart hamiline üçüncü kişiler adına ek kart düzenlenmesini talep hakkı verilmişse hem asıl kart hamili hem de ek kart hamili kart çıkaran kuruluştan ek kart düzenlenmesini talep edebilir. Dolayısıyla kredi kartı sözleşmesi üçüncü kişi (ek kart hamili) yararına alacak hakkı doğuran ve tam üçüncü kişi yararına sözleşme niteliğindedir³⁴¹ (TBK m. 129).

Ek kart hamili sadece asıl kredi kartı sözleşmesinden kaynaklanan ek kredi kartıyla alışveriş işlemi yapma hakkına sahip olur. Ek kart hamili tarafından yapılan işlemler konusu paranın kart çıkaran kuruluşa ödenmesinden sadece asıl kart hamili yükümlüdür. Ek kart hamili kendisi tarafından yapılan alışveriş işlemleri konusu

³⁴¹ Üçüncü kişinin borçludan ifayı talep hakkına sahip olmadığı eksik üçüncü kişi yararına sözleşme ile üçüncü kişinin borçludan ifayı talep hakkına sahip olduğu tam üçüncü kişi yararına sözleşme ayrımı hakkında detaylı bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1279; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 728; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 307; Nomer, **a.g.e.**, s. 480; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 2**, s. 441; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 218; Tuhr, **a.g.e.**, s. 726.

parayı kart çıkaran kuruluşa ödemekle yükümlü olmaz. Çünkü kart çıkaran kuruluş ile asıl kart hamili arasındaki kredi kartı sözleşmesiyle ek kart hamili lehine alacak hakkı kurulabilir fakat borç yüklenemez.

Bu sonuç çok şaşırtıcı da değildir. Ek kredi kartı, kart hamilinin asıl kart limiti içinde onun belirlediği, genelde de eş ve çocukları gibi yakınları için düzenlenir. Asıl kart hamilinin üçüncü kişi lehine kendi limiti içinde ek kart düzenlenmesi şeklindeki yaptığı kazandırmanın hukuki sebebi, alacak (causa credendi), ifa (causa solvendi) veya bağışlama (causa donandi) olabilir. Genelde kazandırmanın hukuki sebebi bağışlamadır. Kart hamilinin yakınları adına ek kart çıkartmak istemesinin nedeni ek kart hamili tarafından yapılan işlemler konusu parayı kendisinin ödemek istemesidir. Ek kart hamilinin kart çıkaran kuruluşa karşı bir ödenme borcu olması için herhangi bir gerekçe aranmasına da bu nedenle gerek yoktur. Kart çıkaran kuruluş ek kart hamilini de yaptığı işlemler konusu parayı ödemekle yükümlü tutmak isterse, ek kart hamili ile kredi kartı sözleşmesi (ek kredi kartı sözleşmesi³⁴²) yapması gerekir. Çoğu zaman böyle bir sözleşmeye gerek de duyulmaz. Bu nedenledir ki ek kartın düzenlenmesi aşamasında kart çıkaran kuruluş tarafından ek kart hamilinin kredibilitesi ölçülmez.

Yargıtay'ın ek kart hamilinin ek kartı kullanmakla asıl kredi kartı sözleşmesini fiilen benimsediği gerekçesiyle borçlu olacağına dair vermiş olduğu kararına katılamıyoruz. Kart çıkaran kuruluş ile ek kart hamili arasında ek kredi kartı sözleşmesi yapılmadıkça, ek kart hamilinin taraf olmadığı asıl kredi kartı sözleşmesinden kendisi için bir borç doğmaz. Belki kart çıkaran kuruluşun ek kart hamiline ek kredi kartını göndermesi (öneri) ve ek kart hamilinin de ek kartı kullanmaya başlaması üzerine (örtülü kabul) taraflar arasında bir sözleşme ilişkisi kurulduğu akla gelebilir. Yargıtay kararında “fiilen benimseme” tabirinden ek kart hamilinin örtülü kabul beyanını belirtmek istediği düşünülebilir. Ancak bu değerlendirmeyi yapmak da şu nedenle pek mümkün değildir. Örtülü kabul

³⁴² Ek kart sözleşmesi de hukuki nitelik itibarıyla kredi kartı sözleşmesidir ve kredi kartı sözleşmesinin tabi olduğu kurallara tabidir. Ek kart hamilinin ergin olmadığı durumlarda geçerli sözleşme yapabilmesi için yasal temsilcisinin rızasının bulunması gerekir (TMK m. 16/ f. 1).

beyanından bahsedebilmek için kart çıkaran kuruluşun ek kart sözleşmesi yapma amacına yönelmiş bir önerisi olmalıdır. Kart çıkaran kuruluş ek kart hamili hakkında bir kredi değerlendirmesi yapmaz. Ek kredi kartını düzenlemesindeki amacı, asıl kredi kartı sözleşmesinden kaynaklanan üçüncü kişi yararına edimi ifa etmektir. Ek kart hamili ile bir sözleşme yapmak değildir. Dolayısıyla kart çıkaran kuruluşun ek kartı düzenlemesi öneri olarak nitelendirilemez. Ek kart hamilinin ek kartı kullanmaya başlaması da örtülü kabul beyanı olarak değerlendirilemez.

Peki asıl kart hamili ek kart ile yapılan işlemlerden doğan borcu ifa ettikten sonra ek kart hamiline rücu edebilir mi? Asıl kart hamilinin rücu hakkı kendi limiti içinde ek kart düzenlenmesi şeklindeki kazandırmasına temel teşkil eden ek kart hamili ile kendisi arasındaki ilişkiden doğabilir. Mesela, asıl kart hamili ödünç vermek için ek kart çıkarmışsa, aralarındaki ödünç sözleşmesine dayanarak ek kart hamiline rücu edebilir. Asıl kart hamilinin üçüncü kişi lehine kendi limiti içinde ek kart düzenlenmesi şeklindeki yaptığı kazandırmanın hukuki sebebi bağışlama ise, asıl kart hamilinin ek kart hamiline rücu hakkı da olmaz³⁴³. Yargıtay başka bir kararında, ek kart borcunun asıl kart hamili tarafından ödenmesi üzerine asıl kart hamili ile ek kart hamili arasında bir ilişki kurulduğunu söylenmiştir. Bu ilişkiyi isimsiz akit olarak nitelemiş ve sebepsiz zenginleşme hükümlerine ilişkin zamanaşımının (TBK m. 82/ f. 1) değil, sözleşme borçları için düzenlenen zamanaşımı süresinin (TBK m. 146) uygulanacağına karar vermiştir³⁴⁴. Oysa asıl kart hamili ile ek kart hamili arasında ek kartın düzenlenmesi nedeniyle bir sözleşme ilişkisi meydana gelmez. Dolayısıyla, bu karara da katılamıyoruz.

Sonuç olarak hem asıl kart hamili hem de ek kart hamili tarafından yapılan alışveriş işlemleri konusu parayı ödeme borcunun yükümlüsü asıl kart hamilidir. Ek kart sözleşmesi kurulmadıkça, ek kart hamili ek kart ile yapılan alışveriş işlemleri konusu parayı ödemekle yükümlü olmaz.

³⁴³ Asıl kart hamilinin ek kart hamiline rücu etme hakkını elde etmesinin bir yolu da kart çıkaran kuruluş ile ek kart hamili arasında ek kart sözleşmesi yapılması ve asıl kart hamilinin de bu sözleşmeye kefil olmasıdır.

³⁴⁴ Y. 13. HD., 11.12.1995, E. 1995/10155, K. 1995/11050 – (Atik, s. 126, dn. 62).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI, ŞEKLİ, İÇERİĞİ ve SONA ERMESİ

I. KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİNİN KURULMASI

A. Kredi Kartı Sözleşmesinde Öneri ve Kabul

1. Genel Olarak Öneri ve Kabul

Sözleşme, tarafların iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklamalarıyla kurulur (TBK m. 1). Değişik sözleşme kurma teknikleri vardır. TBK'nın öngördüğü yöntem sözleşmenin öneri (icap) ve kabul yolu (klasik yöntem) ile kurulmasıdır. Diğer bir yöntem, öneri ve kabul ayrımı yapma imkanı olmadan görüşmeler sonucu hazırlanan metnin birlikte benimsenmesidir. Bir diğer yöntem de sözleşmenin bir tarafınca hazırlanmış genel işlem şartlarını diğer tarafın benimsemesi yoluyla sözleşmenin kurulmasıdır.

Sözleşmenin kurulması³⁴⁵ için tarafların esaslı noktalar üzerinde uyuşmuş olması yeterli ve gereklidir (TBK m. 2/ f. 1). Esaslı noktaların kapsamına sözleşmenin zorunlu unsurları girer. Sözleşmeye ilişkin zorunlu unsurları içeren ve karşı tarafın kabul beyanıyla sözleşmenin kurulmasını sağlayan sözleşme yapma teklifi, hukuken öneri niteliğindedir. Teklif sözleşmenin zorunlu unsurlarını içermiyorsa veya bunları içerse bile sözleşmeyle bağlanma iradesiyle yapılmamışsa öneriye davet niteliğindedir. İnternet aracılığıyla gerek mal arzına gerekse hizmet sağlamaya ilişkin

³⁴⁵ Sözleşmenin kurulması hakkında detaylı bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 258 vd.; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 30 vd.; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 81 vd.; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 165 vd.; Nomer **a.g.e.**, s. 41 vd.; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 49 vd.; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 81 vd.; Tuhr, **a.g.e.**, s. 175 vd.; Haluk Nomer, “Sözleşmedeki Esaslı Bir Nokta, Özellikle Karşılıklı Borç Doğuran Akitlerde İvazın Miktarı Belirlenmeksizin Sözleşme Kurulabilir Mi?” **Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi, Prof. Dr. Aydın Zevkliler'e Armağan**, Cilt. 8, 2013, (Çevrimiçi) <https://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/01/26-Haluk-Nami-NOMER.pdf>, 20.05.2020, s. 2053 vd.

olarak yapılan tekliflerin öneri mi öneriye davet mi olduğu tartışmalıdır. İnternet sitesinde başvuru formunu hazır tutmak öneriye davet, bu formu doldurup göndermek öneri olarak kabul edilmektedir³⁴⁶. Nitekim sözleşmenin kurulması, hizmeti sunan tarafın kabulüne bağlıdır. Kabul için bir süre belirlenmemişse öneride bulunan tarafın önerisi ile bağlı olma süresi, önerinin hazırlar (yüz yüze olanlar) arasında olup olmamasına göre değişir. Hazırlar arasındaki önerinin hemen kabul edilmesi gerekir (TBK m. 4/ f. 1). Hazır olmayanlar arasındaki öneri, zamanında veya usulüne uygun olarak gönderilmiş bir yanıtın ulaşmasının bekleneyeceği ana kadar öneriyi yapanı bağlar (TBK m. 5/ f. 1).

Öneriye karşı yapılan kabul beyanı, açık veya örtülü olabilir. Açık kabul beyanı içeriği itibariyle öneriyle uyumlu olmalıdır. Örtülü kabul beyanı ise irade faaliyeti ile kabul – mesela ısmarlamadığı biri malı açıp kullanmak gibi – ya da susma ile kabul³⁴⁷ olarak gerçekleşebilir.

Değişik sözleşme kurma teknikleri bakımından kredi kartı sözleşmenin öneri ve kabul yoluyla (klasik yöntem) kurulması mümkün iken, çoğunlukla kart çıkaran kuruluş tarafından hazırlanmış genel işlem şartlarının kart hamili tarafından benimsenmesi yoluyla kurulmaktadır. Taraflarca yapılan bir teklifin, hukuken öneri olarak nitelendirilebilmesi için kredi kartı sözleşmesinin esaslı unsurlarını içermesi ve diğer tarafın kabul beyanı üzerine sözleşmenin kurulması mümkün olmalıdır.

Kredi kartı sözleşmesinin zorunlu unsurları, kart çıkaran kuruluş bakımından kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağı sağlamayı üstlenmesi ve kart hamili bakımından alışveriş işlemi konusu parayı kart çıkaran kuruluşa geri vermeyi (ödemeyi) üstlenmesidir.

³⁴⁶ Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 185.

³⁴⁷ Susma kural olarak bir beyanda bulunulduğu anlamına gelmez. Ancak istisnai hallerde örtülü bir irade beyanı sayılabilir. Susmanın örtülü beyan sayılmasının şartları için bkz. Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 146.

Kredi kartı sözleşmesi kurulduğu sırada kart hamilinin geri verme borcunun miktarı ve ödeme şartları belirlenmiş değildir³⁴⁸. Kart hamilinin alışveriş işlemi yapması ve kart çıkaran kuruluş tarafından alışveriş işleminin onaylanmasıyla kart hamilinin para borcunun miktarı (kart çıkaran kuruluşun alacak miktarı) belirlenmiş olur³⁴⁹.

Kredi kartı sözleşmesini kurma amacına yönelmiş bir teklif, kart hamilinden gelebileceği gibi kart çıkaran kuruluştan da gelebilir.

2. Kart Hamilinin Önerisi ve Kart Çıkaran Kuruluşun Kabulü

Kart hamilinin kart çıkaran kuruluştan kredi kartı düzenlenmesini istemesi, BKKK m. 8/ f. 1’de “kart talebi” tabiri ile ifade edilmiştir. Kart hamili (ki bu aşamada başvuran) kart talebini, kart çıkaran kuruluşun kart başvurusu kabul etmesine izin verilen iletişim araçları ile iletebilir³⁵⁰.

Uygulamada kart çıkaran kuruluş tarafından hazırlanan başvuru formları kullanılmaktadır. Başvuru formu ekinde genel işlem şartı şeklinde hazırlanmış kredi kartı sözleşmesi hükümleri de yer alabilir. Başvuru formlarında kart hamilinin hangi özelliklerde bir kart istediği, talep edilen kart limiti, kartının hangi adrese teslim edileceği gibi bilgiler sorulur. Kart hamili başvuru formunu, kağıt veya tablet gibi cihazlar üzerinde kart çıkaran kuruluşun temsilcileri önünde şubede veya kendi ev ya da işyerinde doldurulup imzalayabileceği gibi, yüz yüze görüşme imkanı veren telefon

³⁴⁸ Taraflar, bağlanma iradeleri mevcut olduğu halde ivazın miktarının ne olacağı konusunu saklı tutmuşlarsa, yani ivazı miktarını belirlemeyi sonraya bırakmışlarsa, sözleşme yine de kurulmuş olur. Bkz. Nomer, s. 2072.

³⁴⁹ Bkz. “Kart Hamilinin Ödeme Borcunun Şartlarını Belirleme Konusunda Seçimlik Hakkı”, s. 230.

³⁵⁰ Kart çıkaran kuruluşların kredi kartı başvurusu kabul edebileceği yerler sınırlıdır. Genel müdürlük ve şubeleri dışında sadece maaş ödemesine aracılık ettikleri resmi ve özel kuruluşlar da dahil olmak üzere mevcut veya potansiyel müşterilerine ziyaret yapılmak suretiyle veya telefon, çağrı merkezi, elektronik işlem cihazları, internet sitesi, kısa mesaj servisi (short message service-SMS), elektronik posta, mektup yoluyla kredi kartı başvurusu toplanabilir.

veya internette online canlı görüşme (çet³⁵¹) gibi uzaktan iletişim aracıyla³⁵² kart çıkaran kuruluşa iletebilir. Ayrıca kart hamilinin kart başvurusunu faks, e-posta, internet sitesi gibi araçlarla imzalı olarak göndermesi mümkün olduğu gibi imza atması gerekmeden doğrudan bu alanlarda yer alan dijital formları doldurması da mümkündür. Başvuru formu, kart hamilinin sözleşme yapma iradesini içerdiğinden kredi kartı sözleşmesi yapma amacına yönelmiş önerisi niteliğindedir.

Kart hamilinin öneriye davet şeklinde bir teklifi, kart başvuru formunu kullanmadığı durumlarda söz konusu olabilir. Örneğin kart çıkaran kuruluşun kart başvurusu olmadan kendisi hakkında kredi değerlendirmesi yapmak için kart hamilinin onayını istemesi ve kart hamilinin de bu talebe olumlu cevap vermesi halinde kart hamilinin bu onayı, kredi kartı sözleşmesi yapma iradesini içermediğinden öneriye davet niteliğindedir.

Kart hamilinin kart başvuru formu ile bildirdiği önerisi üzerine kart çıkaran kuruluş tarafından kredi değerlendirilmesi yapılır. Kredi değerlendirilmesinde önce başvuranın KKB’de olumsuz bir kaydı olup olmadığına bakılır³⁵³. Kredi ağacı denilen kart hamilinin ekonomik gücünü ölçen kriterler kart çıkaran kuruluşun sistemlerine yüklenir ve olumsuz kaydı olmaması şartıyla gerekli kriterleri sağlayanların başvuruları otomatik kabul edilir. Otomatik olmayan (manuel) sürece düşen başvurular kart çıkaran kuruluşun yetkilileri tarafından incelenir. Kredi değerlendirmesinin ne kadar süreceği ile ilgili herhangi bir düzenleme yoktur. Uygulamada otomatik değerlendirme, genelde başvurunun yapıldığı aynı gün içinde tamamlanır ve başvuru reddedilir ya da onaylanır. Otomatik olmayan sürece düşen başvuruların değerlendirilmesi için başvurudan ilave bilgi veya belge istenebilir. Bu başvuruların kabul edilmesi otomatik sürece nazaran daha uzun sürebilir. Başvuran, kredi değerlendirme süreci tamamlanana kadar önerisiyle bağlıdır.

³⁵¹ İnternet aktarmalı sohbet (İnternet Relay Chat = çet) ile yapılan önerinin hazırlar arasında öneri kabul edilmesi ile ilgili bkz. Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 186.

³⁵² Uzaktan iletişim aracı kavramı için bkz. “Mesafeli Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinde Yazılı Şeklin Gerçekleştirilmesi”, s. 154.

³⁵³ Ön ödemeli kredi kartlarında kredi değerlendirilmesi yapılmaz. Bkz. s. 5.

Başvuranın kredi değerlendirmesinin olumlu sonuçlanması üzerine, kart çıkaran kuruluş tarafından kart talebi onaylanır ve kart limiti belirlenir. Kart çıkaran kuruluşun yetkili temsilcileri³⁵⁴ tarafından verilen başvuruyu onaylama kararı, kart çıkaran kuruluşun kabul iradesini oluşturur³⁵⁵ ve sözleşme kurulmuş olur³⁵⁶.

Kredi değerlendirmesinden sonra kart çıkaran kuruluş kabul beyanını açık veya örtülü olarak kart hamiline bildirebilir (TBK m. 1/f. 2). Başvurunun onaylandığına dair açık kabul beyanı SMS, e-posta, mektup vs. yolla kart hamiline bildirilir. Örtülü kabul beyanı ise başvurunun onaylandığına dair herhangi bir bildirim yapılmadan doğrudan kredi kartının düzenlenip, kart hamiline gönderilmesi ile gerçekleşir.

3. Kart Çıkaran Kuruluşun Önerisi ve Kart Hamilinin Kabulü

Önerinin kart çıkaran kuruluş tarafından yapılması, kart başvurusu olmadan kart hamili hakkında kredi değerlendirmesi yapılarak kart limiti belirlenmesi halinde söz konusu olur. Özellikle banka niteliğindeki kart çıkaran kuruluşlar, mevduat sözleşmesi veya tüketici kredisi sözleşmesi yaptıkları müşterilerine talepleri olmadan kredi limiti (ön onaylı kart limiti) belirleyebilmektedir.

Kart çıkaran kuruluş tarafından sözleşme yapma önerisi, limitin belirlenmesi üzerine internet, ATM, SMS gibi araçlarla kart hamillerine ön onaylı kart limitleri bulunduğu bildirilerek yapılır. BKKK'dan önceki dönemde yaygın uygulanan bir yöntem de kart çıkaran kuruluşun doğrudan kredi kartını basıp kart hamiline göndermesiydi. BKKK m. 8/ f. 1 ile kart hamilinin talebi olmadan kart düzenlemesi yasaklanmıştır. Ancak bu yasağa rağmen kredi kartının gönderilmesi söz konusu

³⁵⁴ Başvuruyu onaylama kararı, kart çıkaran kuruluşu hizmet sözleşmesi ile bağlı ve kendilerine kredi verme yetkisi verilmiş gerçek kişilerce verilir. Bu konuda kart çıkaran kuruluş destek hizmeti alamaz. (Bankaların Destek Hizmeti Almalarına İlişkin Yönetmelik m. 4/f. 1/ b. a).

³⁵⁵ Ceylan, **a.g.e.** s. 117.

³⁵⁶ Teoman, **a.g.e.**, s. 159.

olabilir. Kart çıkaran kuruluşun kredi değerlendirmesi yapıp kart limiti belirlemesi, kredi kartı sözleşmesinin kendisine yükleyeceği edimi ifa etmeye hazır olduğuna yönelik iradesi bulunduğunu gösterir. Dolayısıyla kart limitinin hazır olduğunu kart hamiline bildirmesi ya da doğrudan kartı basıp göndermesi, kart çıkaran kuruluşun kredi kartı sözleşmesi kurma amacına yönelmiş önerisi niteliğindedir.

Kart çıkaran kuruluşun önerisine ilişkin olarak kart hamili kabul beyanını, açık veya örtülü bildirebilir. Kart hamilinin ATM, SMS, internet gibi araçlarla kabul beyanını bildirmesi, açık kabul beyanı niteliğindedir. Kart hamilinin kendisine gönderilen kartı kullanarak alışveriş yapmaya başlaması ise irade faaliyeti ile kabul beyanını bildirmesi anlamına gelir.

Kart çıkaran kuruluşun şubelerinde başvuru formlarını hazır bulundurması veya ATM, internet gibi yerlerde başvuru formunu elektronik ortamda hazır tutması öneri değil, öneriye davet niteliğindedir. Çünkü kart çıkaran kuruluş başvuru üzerine yapacağı değerlendirme sonucunda başvuruyu onaylayıp onaylamama kararını verir.

B. Kredi Kartı Sözleşmesinin Kurulma Anı ile Hükümlerini Doğurmaya Başlaması

TBK m. 11’de tarafların hazır olup olmamasına göre bir ayırım yapılarak sözleşmenin kurulması anı ile hükümlerini doğurduğu an düzenlenmiştir. Sözleşme hazır olmayanlar arasında ise kabul beyanının öneri yapana varması üzerine sözleşme kurulur ancak kabul beyanının gönderildiği andan itibaren sözleşme hükümlerini doğurmaya başlar. Yüze yüze bulunan kişiler (hazırlar) arasında yapılan sözleşmelerde bu ikisi aynı anda gerçekleşir³⁵⁷.

³⁵⁷ Sözleşmenin kurulma anı ve hükümlerini doğurmaya başlama anı ile ilgili olarak kabul eden tarafın, örneğin cevap mektubunu yazarak iradesini açığa vurması ile sözleşmenin kurulmuş olacağını kabul eden “*açığa vurma veya izah teorisi*”, karşı tarafın irade açıklamasını yeterli görmeyip bunun ayrıca gönderilmesini arayan “*gönderme teorisi*”, kabul beyanının icapçıya varmasını esas alan “*varma teorisi*” ve nihayet kabul beyanının icapçı tarafından öğrenildiğine üstünlük veren “*öğrenme teorisi*” için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 295 vd.; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 34 vd.; Nomer **a.g.e.**, s. 54 vd.; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 106 vd.; Kocayusufoğlu, **a.g.e.**, s. 211 vd.;

Kredi kartı sözleşmesinde sözleşmenin kurulması ile hükümlerini doğurmasının aynı anda gerçekleşmesi, kart çıkaran kuruluşun limiti önden belirlemesi ve tarafların hazır olması halinde söz konusu olabilir. Bunun dışında taraflar hazır olsa bile kart çıkaran kuruluşun kabul iradesi kart hamilinin önerisinden sonra yapılacak olan kredi değerlendirmesi sonucunda oluşacağından, sözleşmenin kurulma anı ile hükümlerini doğurma anı farklı zamanlarda gerçekleşir.

Hazırlar arasında kredi kartı sözleşmesi öneri ve kabul beyanının açıklanması, kart hamili ile kart çıkaran kuruluşun temsilcilerinin kart çıkaran kuruluşun şubelerinde veya kart hamilinin ev/iş adresinde ya da başka bir yerde fiziken karşı karşıya geldiği veya telefon gibi anlık görüşme imkânı olan ortamlarda tarafların öneri veya kabul iradelerini bildirmesi şeklinde gerçekleşir. Hazır olmayanlar arasında öneri ve kabul beyanı açıklaması, mektup, faks, e-posta gibi yollarla veya internet sitesi, ATM, SMS gibi iletişim araçları kullanılarak öneri veya kabul iradelerini bildirmesi suretiyle meydana gelir.

Önerinin kart başvurusu şeklinde kart hamilinden geldiği durumlarda kart çıkaran kuruluş tarafından kredi değerlendirmesi yapılması gerekeceğinden, öneri aşamasında tarafların hazır olup olmaması sözleşmenin kurulma anı bakımından durumu değiştirmez. Taraflar hazır olsa bile önerinin kart çıkaran kuruluş tarafından hemen kabul edilmesi mümkün olamaz. Kart çıkaran kuruluşun başvuruyu onaylaması üzerine kabul beyanını, SMS, e-posta, mektup vs. ile kart hamiline gönderebileceği gibi, kabul beyanı açıklaması yapmadan doğrudan kredi kartını da göndererek örtülü beyanda bulunabilir. Sözleşme, kart çıkaran kuruluşun açık kabul beyanını veya kredi kartının kart hamiline varması ile kurulmuş olur ve kabul beyanının veya kredi kartının gönderildiği andan itibaren hüküm ifade etmeye başlar³⁵⁸ (BKKK m. 10/f. 1).

Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 73 vd.; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 95 vd.; Tuhr, **a.g.e.**, s. 186 vd.

³⁵⁸ Kart hamilinin evinde veya işyerinde başvuru alınması sonucunda kurulan kredi kartı sözleşmesi TKHK hükümleri kapsamında “iş yeri dışında kurulan sözleşme” (eski adıyla kapıdan satış sözleşmesi) sayılmaz. Bkz. Ali Tolga Erendaç, “Banka Kartı veya Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımında Kart Hamilinin Sorumluluğu”, **Bankacılar**, Sayı 74, 2010, s. 31.

Önerinin kart çıkaran kuruluş tarafından yapıldığı durumlarda, sözleşmenin kurulduğu an ile hükümleri doğurduğu an tarafların hazır olup olmaması göre farklılık gösterir. Kart çıkaran kuruluş ön onaylı kredi kartı önerisini örneğin telefon ile görüşme anında yapar ve kart hamili de görüşme sırasında bu öneriyi kabul ederse, sözleşme o anda kurulmuş olur ve aynı anda da hükümlerini doğurmaya başlar. Kartın sonradan kendisine teslim edilmesinin sözleşmenin kurulmasına bir etkisi olmaz. Kart çıkaran kuruluş ön onaylı kredi limiti bulunduğunu içeren önerisini e-posta, SMS vs. aracılığı ile kart hamiline iletirse, taraflar hazır olmadığı için kart hamilinin kabul beyanının kart çıkaran kuruluşa varması üzerine sözleşme kurulur, ancak hükümlerini kabul beyanının gönderildiği andan itibaren gösterir.

C. Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinin Mesafeli Kurulması

Mesafeli sözleşme kavramı Türk hukukuna 4077 sayılı mülga TKHK’da 2003 yılında yapılan değişiklikle 9/A maddesinin eklenmesiyle birlikte girmiştir. Her ne kadar mal ve hizmet sunulmasına yönelik sözleşmelerin mesafeli yapılabileceği düzenlenmiş olsa da daha çok uygulaması satış sözleşmeleri ile sınırlı kalmış ve finansal hizmetlere ilişkin sözleşmelerin kurulmasında uygulama alanı bulamamıştır.

6502 sayılı (yeni) TKHK ile birlikte eskiden sadece satış sözleşmesi için uygulanan mesafeli sözleşme yöntemi, finansal hizmetlere ilişkin sözleşmeler için de özel olarak düzenlenmiştir. TKHK’da tüketici kredi sözleşmesinin yazılı şekle tabi olması kuralı yeni TKHK m. 22/f. 3’de de aynen korunmuş ve ayrı bir madde ile tüketici kredisiz sözleşmesinin mesafeli olarak kurulması imkânı getirilmiştir. TKHK m. 49’un gerekçesine baktığımızda AB hukukuna uyum kapsamında düzenleme yapıldığı, gelişen yeni teknikler sayesinde tarafların yüz yüze gelmeksizin haberleşme imkânı bulunduğu, maddi olmayan finansal hizmetlerin de doğası gereği bu şekilde sözleşme yapılmasına en uygun ürünler olduğu ifade edilmiştir³⁵⁹.

³⁵⁹ TKHK m. 49’un gerekçesi için bkz. “(Çevrimiçi)
<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss490.pdf>, 31.03.2020.

Mesafeli sözleşme, ayrı ve bağımsız bir sözleşme olmayıp sadece bir sözleşmenin kuruluş tarzını esas alan bir kavramdır³⁶⁰. Bu kavram, sözleşmeyi kuran irade beyanlarının hangi kalıplar içinde açıklandığı değil, hangi iletişim araçları kullanılarak açıklandığı ile ilgilidir. Başka bir deyişle sözleşmenin şekli ile ilgili değil, kurulması ile ilgili bir kavramdır.

Mesafeli sözleşmeleri diğer sözleşmelerden ayırmaya yarayan unsurlar şu şekilde belirtilmektedir³⁶¹:

- (a) Mesafeli sözleşme TKHK’da düzenlendiği için öncelikle bu yolla kurulan sözleşme tüketici sözleşmesi niteliğinde olmalıdır.
- (b) Sözleşme, tarafların fiziksel olarak karşı karşıya gelmediği iletişim araçlarıyla kurulmuş olmalıdır.
- (c) Sözleşmenin kurulması, satıcı veya sağlayıcıya ait organize bir uzaktan satış veya hizmet sağlama sistemi çerçevesinde gerçekleşmiş olmalıdır.

Mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme, tüketici sözleşmesidir (TKHK m. 3/ f. 1/ b. 1). Tarafların fiziksel olarak karşı karşıya gelmeksizin iletişim kurdukları araçlar TKHK’da “uzaktan iletişim aracı” olarak ifade edilmiş, ancak uzaktan iletişim aracının tanımı Kanun’da yapılmamıştır. TKHK’nın kabul edilmesinden sonra Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği³⁶² çıkarılmış ve bu Yönetmelik m. 4/f. 1/b. f’de uzaktan iletişim aracı “*mektup, katalog, telefon, faks, radyo, televizyon, elektronik posta mesajı, kısa mesaj, internet, ATM gibi fiziksel olarak karşı karşıya gelinmeksizin sözleşme kurulmasına imkân veren her türlü araç veya ortamı ifade eder*” şeklinde

³⁶⁰ Mesafeli sözleşme için bkz. Ahmet Bülter, “Tüketicinin Korunması Hukukunda Mesafeli Sözleşme”, Ankara, 2005, (Çevrimiçi) <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/69688>, 26.06.2019, s. 13; Çabri, **a.g.e.**, s. 745; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 213 vd.; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 228 vd.

³⁶¹ Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 214.

³⁶² RG, T. 31.03.2015/ S. 29253.

tanımlanmıştır. Mesafeli sözleşmenin diğer unsuru sözleşmenin kurulmasının satıcı veya sağlayıcıya ait organize bir uzaktan satış veya hizmet sağlama sistemi çerçevesinde gerçekleşmiş olmasıdır. Satıcı veya sağlayıcının tüketiciler ile mesafeli sözleşme yapmak için bir sistem kurup, işletiyor olması gerekir. Tesadüfe bağlı olarak uzaktan iletişim aracı kullanılarak yapılan sözleşmeler mesafeli sözleşme sayılmaz³⁶³.

7247 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun³⁶⁴ ile BKKK m. 24/f. 1 hükmünde değişiklik yapılana kadar BKKK'da kredi kartı sözleşmesinin mesafeli kurulabileceğine dair bir düzenleme yer almamaktaydı. Bu nedenle kredi kartı sözleşmesinin mesafeli kurulmasının mümkün olup olmadığı konusunda tereddüt edilmekteydi. Ancak BKKK m. 24/f. 1'de yapılan değişiklikle kredi kartı sözleşmesinin uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle mesafeli olarak kurulabileceği açıkça belirtilmiş ve bu konusundaki tereddüt ortadan kaldırılmıştır. Uzaktan iletişim aracı BKKY m. 4/ f. 1'e eklenen yeni bir bent ile TKHK m. 4/f. 1/b. f'deki tanıma paralel olarak aracı, mektup, telefon, faks, elektronik posta mesajı, internet, kısa mesaj hizmetleri gibi fiziksel olarak karşı karşıya gelinmeksizin sözleşme kurulmasına imkân veren her türlü araç veya ortamı şeklinde tanımlanmıştır³⁶⁵.

Hemen belirtelim ki, BKKK m. 24/ f. 1 hükmünde değişiklik yapılmasaydı dahi tüketici kredi kartı sözleşmesinin mesafeli kurulabileceğini söylememiz mümkündü. Bu kanaatimizi destekleyen hem ekonomik hem de hukuki gerekçeler mevcuttu. Şöyle ki, kart çıkaran kuruluşlar ATM, telefon ve internet üzerinden organize bir şekilde tüketiciler ile sözleşme yapmaktadır. Bankacılık sektöründe yüz yüze sözleşmeler şubelerde gerçekleşmektedir. Şube sayıları yıllar itibariyle azalma³⁶⁶

³⁶³ Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 215.

³⁶⁴ RG, T. 26.06.2020/ S. 31167.

³⁶⁵ RG, T. 25.09.2020/ S. 31255.

³⁶⁶ Mevduat bankaları şube sayısı 2014 yılında 11.224 adet iken 2015 yılında 11.193 adet, 2016 yılında 10.781 adet, 2017 yılında 10.550 adet, 2018 yılında 10.454 adet ve 2019 yılında 10199 adet olmuştur. TBB Banka Çalışan ve Şube Sayıları Aralık 2019. (Çevrimiçi) <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59>, 20.02.2020.

eğilimi göstermekte ve dijital yoldan yapılan sözleşmelerin sayısı artmaktadır³⁶⁷. BKKK’da kredi kartı sözleşmesinin mesafeli yapılabileceğine dair bir hükmün yer almasının sebebi, Kanun’un hazırlandığı dönemde finansal hizmetler için mesafeli yoldan sözleşme yapılmasının bugün olduğu kadar yaygın bir uygulama olmamasıydı. BKKK’da hüküm bulunmamasını kanun koyucunun kredi kartı sözleşmesinin mesafeli olarak yapılmasını istemediği şeklinde yorumlamamak gerekirdi.

Tüketici kredi kartı sözleşmesinin mesafeli kurulabileceği konusundaki tereddüt ortadan kaldırılmıştır. Ancak, ticari kredi kartı sözleşmesinde kart hamili tüketici sıfatını taşımadığından, bu sözleşme uzaktan iletişim araçları ile kurulsu bile mesafeli sözleşme olarak nitelendirilemez. Bu sözleşme uzaktan iletişim aracısı kullanılarak kurulan sözleşmeler olarak anılabilir.

II. KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİNİN ŞEKLİ

A. Genel Olarak Sözleşmenin Şekli

Sözleşmeyi kuran irade beyanlarının belli kalıplar içinde açıklanması o hukuki işlem için aranan şekli ifade eder. Şekil, yapılış tarzına ve fonksiyonlarına göre sınıflandırılabilir. Yapılış tarzına göre şekil, “geçerlilik şekli” veya “ispat şekli” olarak ikiye ayrılır. Geçerlilik şeklinde o şekle uyularak irade beyanında bulunulması şartıyla işlem geçerlilik kazanır. İspat şekli ise işlemin geçerliliğini etkilemez, sadece ispatın belirli bir şekilde yapılabileceğini gösterir. TBK m. 12/f. 2’ye göre kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil, kural olarak geçerlilik şeklidir. Fonksiyonlarına göre şekil; sözlü şekil, adi yazılı şekil ve resmi şekil olarak sınıflandırılır. Sözlü şekil, istisnai bir yöntem olup, hukukumuzda evlenme sözleşmesi (TMK m. 142) ve sözlü vasiyetname (TMK m. 539/ f. 2) için aranmıştır. Adi yazılı şekil, senet metninin borç

³⁶⁷ Toplam (tüketici ve tacir) aktif dijital bankacılık müşteri sayısı Ocak-Mart 2020 itibariyle 53.981.000 kişidir. Detay için bkz. TBB Dijital-İnternet-Mobil Bankacılık İstatistikleri Mart 2020. (Çevrimiçi) <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar>, 15.04.2020.

altına girenlerce imzalanmasıyla gerçekleştirilir (TBK m.14/ f. 1). Resmi şekil, resmi memur önünde kanunun öngördüğü merasime göre yapılır³⁶⁸.

Kanunda sözleşmeler için öngörülen şekle uyulmaksızın kurulan sözleşmeler hüküm doğurmaz. Şekle aykırı yapılan sözleşmenin akıbeti konusunda klasik kesin hükümsüzlük³⁶⁹ görüşü ile kendine özgü hükümsüzlük görüşü³⁷⁰ şeklinde bazı görüşler ileri sürülmüştür. Doktrinde hâkim olan görüş, kesin hükümsüzlük görüşüdür. Yargıtay'da bu görüştedir³⁷¹. Bu görüşe göre sözleşme yapıldığı andan itibaren hükümsüzdür, sözleşmeye sonradan icazet de verilemez. Kesin hükümsüzlük hâkim tarafından re'sen göz önüne alınır. Ancak kesin hükümsüzlüğün ileri sürülmesi hakkının kötüye kullanımı teşkil etmemelidir³⁷². Kendine özgü hükümsüzlük görüşüne göre ise sözleşme yapıldığı andan itibaren geçerlidir ve hâkim hükümsüzlüğü re'sen göz önünde tutamaz.

Sözleşmenin şekline ilişkin bu genel bilgilerden sonra aşağıda önce ticari kredi kartı sözleşmesinin şeklini, sonrasında tüketici kredi kartı sözleşmenin tabi olduğu şekil kuralını açıklayacağız.

B. Ticari Kredi Kartı Sözleşmesinin Şekli

Ticari kredi kartı sözleşmesi, uygulamadaki yaygın adıyla genel kredi sözleşmesi olarak bilenen sözleşme içinde kart çıkaran kuruluş tarafından hazırlanan genel işlem şartları niteliğindeki sözleşme hükümleri olarak karşımıza çıkmaktadır³⁷³.

³⁶⁸ Hukuki işlemlerde şekil konusunda bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 298; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 44 vd.; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 151 vd.; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 27 vd.; Nomer **a.g.e.**, s. 116 vd.; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 138 vd.; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 99 vd.; Tuhr, **a.g.e.**, s. 228 vd.

³⁶⁹ Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 212; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 313; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 155; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, **a.g.e.**, s. 102; Tuhr, **a.g.e.**, s. 232.

³⁷⁰ Eren, **Genel Hükümler**, s. 298 vd.; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 53.

³⁷¹ Y. İBK. 30.09.1988, E. 1987/2, K. 1988/2– (Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 313).

³⁷² Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 313; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 155; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, **a.g.e.**, s. 102.; Tuhr, **a.g.e.**, s. 232.

³⁷³ Yargıtay kararına konu bir olayda, kart çıkaran kuruluş genel kredi sözleşmesi kapsamında ticari kredi kartı düzenleyerek kart hamiline teslim etmiştir. Borca itiraz eden kart hamili, genel kredi kartı sözleşmesinden ayrı bir kredi sözleşmesi yapılmadığını söyleyerek borcu ödemekle yükümlü

Genel kredi sözleşmesi içinde veya bundan ayrı bir sözleşme olarak yapılabilen ticari kredi kartı sözleşmesi BKKK m. 24/ f. 1 hükmüne tabi olmadığı için 7247 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun³⁷⁴ ile BaK m. 76/f. 2 hükmünde değişiklik yapılana kadar şekle tabi bir sözleşme değildi (BKKK m. 43). Çünkü BaK m. 76/f. 2 hükmünün önceki halinde bankaların “bireysel müşteriler” ile yaptığı sözleşmeler ibaresine yer verildiğinden bankaların tüketici olmayan kişiler ile yaptığı sözleşmelere bu hüküm uygulanmamaktaydı. BaK m. 76/f. 2’de 7247 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle “bireysel” ifadesi kaldırılmış ve yalnızca “müşteriler” ifadesine yer verilmiştir. Böylece BaK m. 76/f. 2 hükmü bankaların taraf olduğu tüm sözleşmeleri kapsar hale getirilmiştir. Dolayısıyla kart çıkaran kuruluşun bir banka olduğu ticari kredi kartı sözleşmesi de artık bu hükmüne tabidir. Kart çıkaran kuruluşun bir banka değil de diğer kuruluş olması halinde BaK m. 76/ f. 2 hükmü uygulanmaz.

BaK m. 76’nın kapsamının genişletilmesi yanında, bankaların taraf olduğu sözleşmelerin şekline ve kurulmasına ilişkin değişiklikler de yapılmıştır. İlk değişiklik bankaların taraf olduğu sözleşmelerin yazılı şekle tabi olmasıdır. Özel kanunlarında şekle tabi olmayan sözleşmeler (örnek ticari kredi kartı sözleşmesi veya üye işyeri sözleşmesi) bakımından kanun böylece koyucu şekil serbestisi esastan ayrılmıştır.

İkinci değişiklik bankaların taraf olduğu sözleşmelerin mesafeli olarak veya mesafeli olsun olmasın yazılı şeklin yerine geçen diğer yöntemeler ile kurulabileceğinin düzenlenmesidir. Hemen belirtelim ki sözleşmenin mesafeli kurulması sözleşmenin şekli ile ilgili bir kavram değildir. Böyle bir düzenleme olmasaydı dahi tarafların fiziksel olarak karşı karşıya gelmeden irade beyanlarını uzaktan iletişim araçları kullanılarak açıklaması zaten mümkündür. Diğer yandan mesafeli sözleşme, tüketici sözleşmelerine münhasır bir terimdir. Tüketici sözleşmeleri dışındaki sözleşmelerin tarafların fiziksel olarak karşı karşıya gelmeden

olmayacağı yönünde savunma yapmıştır. Yerel mahkeme bu savunmayı kabul etmiş ancak Yargıtay yerinde olarak kararı bozmuş ve kart çıkaran kuruluşun genel kredi sözleşmesine istinaden kredi kartı düzenleyebileceğini ve ayrı bir kredi kartı sözleşmesi yapılmasına gerek olmadığına karar vermiştir. Y. 19. HD., 23.11.2015, E. 2015/3402, K. 2015/15298 – (Kazancı).

³⁷⁴ RG, T. 26.06.2020/ S. 31167.

kurulması halinde mesafeli sözleşme değil, uzaktan iletişim aracıyla kurulan sözleşmeden bahsedilebilir³⁷⁵. Dolayısıyla BaK m. 76/ f. 2’de tüketici sözleşmeleri dışındaki sözleşmelerin mesafeli yoldan kurulmasından bahsedilirken kanun koyucu aslında uzaktan iletişim aracıyla kurulan bankanın taraf olduğu tüm sözleşmeleri ifade etmek istemektedir. Bu şekilde kurulan sözleşmelerde yazılı şekil de kullanılan uzaktan iletişim aracına uygun olarak yerine getirilir.³⁷⁶

Sonuç itibarıyla banka niteliğindeki kart çıkaran kuruluşun taraf olduğu ticari kredi kartı sözleşmesinin şekli BaK m. 76/ f. 2 hükmüne göre belirlenecektir. Bu sözleşme yazılı şekle tabidir. Sözleşmenin uzaktan iletişim aracı kullanılarak kurulması mümkündür. Bu durumda yazılı şeklin kullanılan uzaktan iletişim aracına uygun olarak yerine getirilmesi gerekir. BaK m. 76/ f. 2 hükmü banka niteliğinde olmayan kart çıkaran kuruluşlara uygulanamayacağından, diğer kuruluş sıfatını taşıyan kart çıkaran kuruluşun taraf olacağı ticari kredi kartı sözleşmesi TBK m. 12’deki şekil serbestisi kuralına tabi olacaktır³⁷⁷.

C. Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinin Şekli

1. Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinin Şekline İlişkin Kurallar ve Bu Kurallara Aykırılığın Sözleşmenin Geçerliliğine Etkisinin Değerlendirilmesi

Tüketici kredi kartı sözleşmesi tüketici kredisi sözleşmesi niteliğinde olduğundan, sözleşmenin şekli ile ilgili BKKK’da yer alan kurallar yanında TKHK’da yer alan kurallar da sözleşmeye doğrudan uygulanabilir niteliktedir. Bu kurallar şu şekildedir:

³⁷⁵ Tüketici sözleşmeleri dışındaki sözleşmenin uzaktan iletişim araçları ile kurulsa bile mesafeli sözleşme olarak nitelendirilemeyeceği hakkında bkz. s. 143.

³⁷⁶ Uzaktan iletişim aracı kullanılarak yapılan sözleşmelerde yazılı şeklin yerine getirilmesi hakkında bkz. s. 144.

³⁷⁷ Bugün için Türk hukukunda diğer kuruluş olarak faaliyet gösteren bir anonim şirketin bulunmaması hakkındaki açıklamamız için bkz. s. 70.

- Sözleşme metninin anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenlenmesi gerekir (TKHK m. 4/ f. 1, TKHK m. 5/ f. 4/ c. 1).
- Sözleşmenin üzerine “*sözleşmenin bir nüshasını elden aldım*” şeklindeki beyanın kart hamili tarafından yazılması gerekir (FTAÜT m. 5/f. 2)
- Sözleşme metninde asgarî bazı hususların yer alması gerekir (BKHK 24/f. 1/c. 3, BKHY m. 17/f. 5).
- Sözleşme metninin en az on iki punto ve koyu siyah harflerle yazılmış olması gerekir (BKHK m. 24/f. 1).

Tüketici kredi kartı sözleşmesinin tabi olduğu şekli belirlemek için öncelikle yukarıdaki hükümlere aykırılığın sözleşmenin geçerliliğini etkileyip etkilemeyeceğini belirlememiz gerekir³⁷⁸.

TKHK m. 4/ f. 1’de yer alan sözleşme metnin anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenlenmesi gerekeceği tüm tüketici sözleşmeleri için geçerli bir kuraldır. Sözleşme hükümlerinin yazılı olması hâlinde, tüketicinin anlayabileceği açık ve anlaşılır bir dilin kullanılmış olması gerektiği ayrı bir hüküm olarak TKHK m. 5/ f. 4/ c. 1’de ayrıca belirtilmiş ve bu hükme aykırılığın yaptırımı olarak da o hükmün tüketicinin lehine yorumlanacağı düzenlenmiştir. Dolayısıyla sözleşme dilinin açık ve anlaşılır olmasına yönelik hükme aykırılık sözleşmenin geçerliliğine etki etmemektedir³⁷⁹.

Sözleşmenin kurulması üzerine kart hamilinin sözleşmenin bir nüshasını elden aldığına dair yazılı beyanda bulunmasına ilişkin kural ise bir yönetmelik hükmüdür. TBK m. 12/f. 2’e göre sözleşmenin geçerliliğine yönelik şeklin kanun ile

³⁷⁸ TKHK’nın sözleşmesini şekli ile ilgili olabilecek hükümlerin değerlendirilmesi için bkz. Bahtiyar, “BKHK 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi”, s. 335; Çapri, **a.g.e.**, s. 75 vd.; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 278; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 45; Zekeriya Kurşat, “Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunda Öngörülen Şekil Kuralları ve Şekle Aykırılığın Yaptırımı”, **Prof. Dr. Zahir İmre’ye Armağan**, Der Yayınları, İstanbul 2009, s. 460 vd.

³⁷⁹ Tüketici sözleşmesinin dilinin açık ve anlaşılır olmasına yönelik hükme aykırılığın sözleşmenin geçerliliğine etki etmeyeceği görüşü için bkz. Kurşat, “TKHK’da Öngörülen Şekil ve Şekle Aykırılığın Yaptırımı”, s. 464.

belirlenmesi gerektiğinden, tüketici tarafından bu şekilde bir beyanda bulunması ilişkin kurala aykırılık sözleşmenin geçerliliğine etki etmez.

Sözleşmede asgari bulunması gereken hükümleri ileride daha detaylı inceleyeceğiz³⁸⁰. Bu aşamada asgari bulunması hükümlerin sözleşmede yer almamasının sözleşmenin hükümsüzlüğüne neden olmayacağı görüşüne³⁸¹ katıldığımızı belirtmekle yetinelim. Nitekim sözleşmede belli hükümlerin asgari yer alması BKKK'da düzenlenmiştir, ancak bulunması gereken hükümlerin sözleşmede yer almamasının sözleşmeye etkisine yönelik bir düzenleme BKKK'da yoktur. Bu nedenle TKHK m. 4/f. 1 hükmü tüketici kredi kartı sözleşmesine de uygulanacağından asgari bulunması gereken hükümlerde eksiklik sözleşmenin geçerliliğini etkilemez.

BKKK m. 24/f. 1/c. 1'de düzenlenen sözleşme metninin on iki punto ve koyu siyah harflerle yazılması gerektiğini öngören hüküm ile sözleşmenin sadece yazılı yapılması değil aynı zamanda sözleşme metninin belli büyüklük, kalınlık ve renkteki harflerle³⁸² yazılması emredilmiştir. Sözleşme metni on iki punto ve koyu siyah harflerle yazılmamışsa, bunun yaptırımı idari para cezası olarak öngörülmüştür (BKKK m. 35/f. 1/b. f). Sözleşmenin geçerliliği bakımından yaptırımın ne olacağı ise BKKK'da belirtilmemiştir. Aynı konu TKHK m. 4/f. 1'de yer alan tüketici sözleşmelerinin on iki punto ve koyu olarak düzenlenmesi gerektiğini düzenleyen hüküm kapsamında doktrinde tartışılmıştır.

Bir görüşe göre sözleşme metninin kanunun emrettiği büyüklük ve kalınlıkta yazılmamış olması sözleşmenin geçersizliğine yol açmaz³⁸³. Bu görüşün gerekçesi, sözleşme içeriğinde asgari olması gerekenlerin yer almamasının sözleşmenin geçersizliğine neden olmayacağını ilke olarak kabul eden kanun koyucunun, bundan

³⁸⁰ Bkz. "Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinde Asgari Bulunması Gereken Hükümler", s. 174.

³⁸¹ Kuşat, "TKHK'da Öngörülen Şekil ve Şekle Aykırılığın Yaptırımı ", s. 461; Yılmaz, a.g.e., s. 45.

³⁸² Kredi kartı sözleşmesinin on iki punto ve koyu siyah harflerle yazılması gerekirken, tüketici sözleşmelerinde siyah renk vurgusu yapılmaksızın sadece on iki punto ve koyu harflerle yazılması gerektiği öngörülmüştür (TKHK m. 4/ f. 1).

³⁸³ Çapri, a.g.e., s. 78; Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 278; Yılmaz, a.g.e., s. 121.

daha hafif bir hukuka aykırılığın yaptırımı için geçersizliği öngördüğünün söylenemeyecek olmasıdır.

Diğer bir görüşe göre en az on iki punto ve koyu harflerle yazılmayan sözleşme kesin hükümsüzdür, çünkü kanun koyucu TKHK’da sözleşmede asgari olması gerekenlerin yer almamasının sözleşmenin geçerliliğine neden olmayacağını açıkça düzenlemesine rağmen, aynı tavrı sözleşme metni yazısının büyüklük ve kalınlığına uyulmaması halinde göstermemiştir³⁸⁴.

Kanaatimizce sözleşmenin kesin hükümsüz sayılması gerektiğini söyleyen görüşe katılmak gerekir. TKHK m. 4/f. 1’de yer alan tüketici sözleşmesi metninin on iki punto ve koyu harflerle yazılması gerektiğine dair kural, BKKK’da biraz daha katılmış ve on iki punto koyu harf kuralı yanın da siyah harfle yazılması kuralı da eklenmiştir. Bu kuralın getirilmesinde tarihsel bir gerçeklik vardır. Basımevinde basılmış sözleşmelerin uygulamada çok küçük puntolar ile hazırlanması şeklindeki yaygın uygulamaya tepki olarak kart hamilini koruma amacıyla yazının büyüklüğünü, kalınlığını ve rengini belirleyen detayda bir kural getirilmiştir. Sözleşmenin okunabilir büyüklükte yazılmış olması ile kart hamilinin sözleşme içeriği hakkında bilgi alması amaçlanmaktadır. TKHK’da kanun koyucu sözleşmede asgari olması gereken hükümlerin sözleşmede yer almaması ihtimalini düşünmüş ve bunun sözleşmenin geçerliliğine neden olmayacağını açıkça düzenlemiştir. Bunun sebebi sözleşmede asgari bulunması gereken bazı hükümlerin zaten kanunda emredici, tamamlayıcı ve yorumlayıcı hüküm olarak düzenlenmiş olmasıdır. Asgari bulunması gereken hükümlerin sözleşmede yer almaması ihtimalini düşünmüş kanun koyucunun sözleşme metninin on iki punto ve koyu harflerle yazılmaması ihtimalini düşünmemiş olması mümkün değildir. Sözleşmenin istenen büyüklükte yazılmamış olması halinde bu aykırılığın sözleşmenin geçerliliğine etkisi olmayacağını TKHK’da açıkça düzenlememekle, sözleşmenin geçersiz sayılmasını istediği söylenebilir. Aynı çıkarımı BKKK için de yapmak mümkün olduğundan, BKKK’da sözleşmenin iki

³⁸⁴ Bahtiyar, “BKKK 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi”, s. 335; Kurşat, “TKHK’da Öngörülen Şekil ve Şekle Aykırılığın Yaptırımı”, s. 462.

punto ve koyu siyah harflerle yazılmamış olması durumunun sözleşmenin hükümsüzlüğüne neden olmayacağı düzenlenmediğinden, bu hükme aykırı tüketici kredi kartı sözleşmesinin kesin hükümsüz olduğunu söyleyebiliriz.

Tüketici kredi kartı sözleşmesinin yazılı şekle tabi olduğunu belirledikten sonra yazılı şeklin unsurları bakımından tüketici kredi kartı sözleşmesini hem basımevinde kağıda basılmış sözleşmeler hem de mesafeli yoldan kurulan sözleşmeler³⁸⁵ açısından aşağıda değerlendirebiliriz.

2. Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinin Metni ve İmzalanması

a. Sözleşme Metninin On İki Punto Koyu Siyah Harfle Yazılmış Olması

Adi yazılı şekli meydana getiren unsurlar, sözleşme metni ve imzadır. Sözleşme metni tarafların hukuki iradesini yansıtır³⁸⁶. Metnin sürekli ve dayanıklı bir madde üzerine yazılmış olması gerekir. Günlük hayatta metin kağıda yazılır ancak böyle olması kağıda yazılmasının kanuni bir zorunluluk olduğu anlamına gelmez. TBK’da bir sınırlama bulunmadığından herhangi bir cisim yahut yüzey metnin yazılması için kullanılabilir. Metnin kim tarafından veya neyle yazıldığı önemli değildir. Basımevinde basılmış metinler de olabilir. Metin, Türkçe veya yabancı dilde olabilir.

Tüketici kredi kartı sözleşmesi için uygulamada istisnasız kart çıkaran kuruluşlar tarafından hazırlanan basımevinde kağıda basılmış standart sözleşmeler kullanılır. Bu sözleşmelerdeki metin, en az on iki punto ve koyu siyah harflerle yazılmış olduğundan şekle uyulmaktadır.

³⁸⁵ Bkz. “Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinin Mesafeli Kurulması”, s. 140.

³⁸⁶ Adi yazılı şekilde sözleşme metni hakkında detaylı bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 308; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 49; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 179; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 277 vd.; Nomer, **a.g.e.**, s. 120; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 142; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 113 vd.; Tuhr, **a.g.e.**, s. 234 vd.

Yurt içinde kullanılmak üzere hazırlanan sözleşmeler bakımından karşı tarafın Türkçe bildiği kabul edildiğinden sözleşme metni Türkçe hazırlanır. Türkçe bir sözleşmeyi imzalayan yabancı kişi sonradan bu dili bilmediğini ileri süremez ve gerekirse sözleşmenin anladığı dile çevirisini kendisinin yaptırmaması gerekir. Eğer kart çıkaran kuruluş, başka dillerde de müşterilerine hizmet veriyorsa – mesela internet, telefon, ATM gibi aracılığıyla İngilizce iletişim kuruyorsa hizmet veriyorsa– hazırladığı sözleşmelerin İngilizce çevirisini sağlamakla yükümlü olur. Bunun dışında belli bir grubu hedef alan standart sözleşmeler– mesela yabancı sermayeli bir şirketin Türkiye’de çalışan yabancılarına yönelik özel kredi kartı sözleşmesi– hazırlanmışsa, sözleşmenin o dilde çevirisini kart çıkaran kuruluş yaptırmalıdır³⁸⁷.

b. Sözleşmenin İmzalanması

Adi yazılı şekli meydana getiren unsurlardan diğeri, imzadır³⁸⁸. İmza kişinin kimliğini gösteren ve diğer kişilerden ayıran işarettir. TBK m. 14/f. 1’e göre “*yazılı yapılması öngörülen sözleşmelerde borç altına girenlerin imzalarının bulunması zorunludur*”. Aynı maddenin 2’nci fıkrasına göre “*kanunda aksi öngörülmedikçe, imzalı bir mektup, asılları borç altına girenlerce imzalanmış telgraf, teyit edilmiş olmaları kaydıyla faks veya buna benzer iletişim araçları ya da güvenli elektronik imza ile gönderilip saklanabilen metinler de yazılı şekil yerine geçer*”.

TBK m. 14’e göre yazılı şekil üç şekilde yerine getirilebilir:

- Sözleşme metninin borç altına girenler tarafından imzalanması.
- Sözleşme metninin güvenli elektronik imza ile imzalanması.

³⁸⁷ Ayşe Havutçu, Genel İşlem Şartlarının Sözleşme ile İlişkilendirilmesi, İçeriklerinin Denetlenmesi”, **Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler**, s. 86.

³⁸⁸ Adi yazılı şekilde imza hakkında detaylı bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 309; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 49; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 181 vd.; Nomer, **a.g.e.**, s. 122; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 280 vd.; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 144; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 114 vd.; Tuhr, **a.g.e.**, s. 234; Zekeriya Kurşat, "Yazılı Şekil Şartının Unsuru Olan İmzanın Elektronik Ekranı Atılmasının Etkisi", **İÜHFİM**, Cilt 75, Sayı 1, 2017, s. 417.

- Taraflardan birinin imzaladığı sözleşme metninin mektup, telgraf, faks veya buna benzer iletişim araçları ile diğer tarafa gönderilmesi ve alan tarafından göndericinin teyit edilmesi.

İlk yöntem el yazısı ile metnin imzalanmasıdır³⁸⁹ (TBK m. 14/f. 1 ve m. 15/f. 1). TBK’da imza için aranan tek şart, imzanın el yazısıyla atılmasıdır³⁹⁰. Dolayısıyla, tablet, telefon ekranı üzerine elle atılan imza da aynı etkiye sahiptir³⁹¹. Her iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde metnin her iki tarafça imzalanması gerekir ancak imzaların aynı nüsha üzerinde yer alması gerekmez.

Yazılı şeklin yerine getirilmesinde ikinci yöntem 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu³⁹² hükümlerine uygun olarak güvenli elektronik imza kullanılmasıdır. Bu imza, el yazısıyla atılmış imzanın bütün hukuki sonuçlarını doğurur (TBK m. 15/f. 1).

Üçüncü yöntemde metnin imzalanması sırasında taraflar yüz yüze değildir. Taraflardan birisi metni imzalar ve faks, e-posta veya sair yöntemle diğer tarafa gönderir. Alan taraf imzalı metni görür ancak imza kendi önünde atılmadığından imzanın metni imzalayan kişiye ait olup olmadığını tespit edemez. Bu nedenle gönderilen metnin altındaki imzanın, sözleşmede ismi belirtilen kişiye ait olduğunun teyit edilmesi gerekir. Teyit farklı yöntemlerle yapılabilir. Örneğin taraflar imzadan sonra yüz yüze gelerek gönderilen metni imzalayabilirler. Bunun dışında gönderen kişiyi teyit etmeye yarayan imza örneği, telefon ya da faks numarası, e-posta adresi gibi bilgileri diğer tarafın elinde bulunabilir. Bu bilgiler kullanılarak –mesela faks, e-posta vs. yoldan gönderilen metin üzerindeki imza ile örnek imza karşılaştırılarak– teyit yapılabilir veyahut metnin göndericiye ait faks numarasından ya da e-postasından gelip gelmediği teyit edilebilir. Diğer bir yöntem, gönderici telefon ile aranıp ve

³⁸⁹ İmzanın borç altına girenin el yazısıyla atılmasına ilişkin detaylı bilgi için bkz. Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 280 vd.; Kurşat, “İmzanın Elektronik Ekranı Atılmasının Etkisi”, s. 417.

³⁹⁰ 2525 sayılı Soyadı Kanunu (RG, T. 02.07.1934/ S. 2741) m. 2’de imzada öz adın önde soyadının arkada kullanılacağı düzenlenmiş olsa da bu hükme uygun olarak atılmayan imzalar da geçerli kabul edilmektedir. Bkz. Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 281, dn. 16.

³⁹¹ Ekranı atılan imzanın geçerlilik niteliği ve ispat gücü bakımından açıklamalar için bkz. Kurşat, “İmzanın Elektronik Ekranı Atılmasının Etkisi”, s. 418 vd.

³⁹² RG, T. 15.01.2004/ S. 25355.

telefonda şifre girmesi istenerek veya sadece kendisinin bilebileceği bilgiler sorularak teyit yapılmasıdır. Bu yollardan birisiyle imzanın gönderen kişiye ait olduğunun teyit edilmesi ile birlikte yazılılık şartı yerine getirilmiş olur³⁹³.

Tüketici kredi kartı sözleşmesi kart hamili tarafından her üç yöntemle de imzalanabilir. En yaygın yöntem kart hamilinin sözleşmeyi kart çıkaran kuruluşun temsilcileri önünde imzalamasıdır. İmza, kağıda basılı sözleşmeye atılabileceği gibi elektronik ortamda, tablet, telefon ekranı üzerine de atılabilir. Her iki tarafın imzalarının aynı nüsha üzerinde yer alması gerekmez³⁹⁴. Kart hamili tarafından imzalanan sözleşmenin kart çıkaran kuruluş tarafından imzalanması mümkün olduğu gibi, basılı sözleşmelerde kart çıkaran kuruluşu temsilen atılan imzalar sözleşmede basılmış olarak da yer alabilir. Nitekim TBK m. 15/f. 2'e göre *imzanın el yazısı dışında bir araçla atılması, ancak örf ve âdetçe kabul edilen durumlarda ve özellikle çok sayıda çıkarılan kıymetli evrakın imzalanmasında yeterli sayılır*. Kredi kartı sözleşmelerinde kart çıkaran kuruluşun temsilcilerine ait imzaların sözleşmede basılı olması kredi kartı uygulamasının gereğidir, çünkü kredi kartı kuruluşlarının taraf oldukları kredi kartı sözleşmesi adetlerinin milyonları bulduğu bir gerçektir³⁹⁵.

İkinci yöntemde tarafların güvenli imza ile kredi kartı sözleşmesini imzalaması halinde yazılılık şartı gerçekleşmiş olur. Ancak kart hamillerinin elektronik imza kullanım oranı oldukça düşük olduğundan bu yaygın bir uygulama değildir.

Mektup, telgraf, faks veya buna benzer iletişim araçları ile gönderilen metindeki imzanın teyit edilmesi yönetimi ise kredi kartı sözleşmenin yazılı yapılmasında kullanılabilecek bir diğer yöntemdir. Bu yöntem kart çıkaran kuruluşun

³⁹³ Uygulamada faks mesajlarının teyidine uygulanan yönetimler için bkz. Bülent Balkan / Sezer Bozkuş Kahyaoğlu, “Türk Bankacılık Sektöründe Faks ve Hukuki Boyutu”, **Bankacılar**, Sayı 103, 2017, s. 91.

³⁹⁴ İki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde taraflarının imzalarının aynı metinde olması şart değildir. Bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 310; Kocayusufoğlu, **a.g.e.**, s. 280; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 145.

³⁹⁵ Kredi kartı sayıları için bkz. dn. 1.

kart hamilini teyit etmeye yarayan bilgilere sahip olması halinde uygulanabilir. Kart çıkaran kuruluş bir banka ise mevduat hesabı açılması sırasında imzalanan sözleşmeler ile müşterilerinin imza örneği, telefon ya da faks numarası, e-posta adresi gibi bilgileri önden alınmaktadır. Mevcut bir müşterinin kredi kartı talep etmesi halinde kredi kartı sözleşmesi kart hamili tarafından imzalandıktan sonra faks, e-posta vs. ile kart çıkaran kuruluşa iletilmekte ve eldeki bilgiler ile imza teyidi yapılabilmektedir.

3. Mesafeli Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinde Yazılı Şeklin Gerçekleştirilmesi

Tüketici kredi kartı sözleşmesinin mesafeli olarak kurulabileceğini belirtmiştik³⁹⁶. Mesafeli yapılan sözleşmede kağıt kullanılmaz fakat adi yazılı şekli meydana getiren unsurların (metin ve imza) mesafeli sözleşmenin kurulmasında kullanılan uzaktan iletişim araçlarına göre gerçekleşmesi gerekir.

Mesafeli sözleşmede taraflar öneri veya kabul beyanlarını uzaktan iletişim aracı kullanarak karşı tarafa açıklarlar. Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler Yönetmelik m. 4/f. 1/b. f’de uzaktan iletişim aracı “*mektup, katalog, telefon, faks, radyo, televizyon, elektronik posta mesajı, kısa mesaj, internet, ATM gibi fiziksel olarak karşı karşıya gelinmeksizin sözleşme kurulmasına imkân veren her türlü araç veya ortamı ifade eder*” şeklinde tanımlanmıştır.

Tüketici kredi kartı sözleşmesi yaygın olarak genel işlem şartlarından oluşan standart sözleşme olarak hazırlandığından sözleşme metni uzaktan iletişim aracıyla, ATM veya internet gibi görsel iletişim kurulan araçların kullanıldığı durumlarda kart hamilinin okuması için sunulur veya telefon gibi sesli iletişim kurulan araçların kullanıldığı durumlarda ise kart çıkaran kuruluşun temsilcisi tarafından kart hamiline sözleşmenin esaslı noktaları söylenir. Her iki durumda da sözleşme metni ayrıca kart hamiline mektup, e-posta vs. ile gönderilir.

³⁹⁶ Bkz. “Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinin Mesafeli Kurulması”, s. 140.

Mesafeli kurulan sözleşmede kart hamilinin kimliğini belirlemek için imza kullanılamaz. Taraflar uzaktan iletişim aracıyla iradelerini açıkladığından imza atılacak bir cisim yoktur. Uygulamada kart hamilinin kimliğini belirlemek için farklı yöntemler kullanılır. En yaygın yöntem, kart hamili ile kart çıkaran kuruluşun yüz yüze geldikleri önceki aşamalarda kart hamiline verilen şifreleri kullanarak sonradan uzaktan iletişim aracıyla iletişim kurmalarıdır. Tarafların hiç yüz yüze gelmediği durumlarda, kart çıkaran kuruluşun kart hamilini tanımak için kullanabileceği yöntemler güvenli olmadığı için sınırlıdır. Kart çıkaran kuruluşun kart hamiline ait telefon numarasını kendisi dışındaki (örneğin KKB kayıtları veya e-devlet kayıtlarından) teyit etmesinin mümkün olduğu durumlarda, kart hamilinden aldığı bilgileri diğer kaynaklardan teyit etmek suretiyle kart hamilinin kimliğini belirleyebilir³⁹⁷.

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte kart hamilinin kimliği belirlemek için gerekli kayıtlara³⁹⁸ – mesela kart hamiline ait parmak izi, yüz veya ses kayıtlarına– güvenli ortamlardan örneğin devletin tuttuğu kayıtlardan ulaşmak mümkün olursa, bunları kullanarak da kart hamilini tespit etmek mümkün olabilir. Kart hamilinin teşhis edilmesiyle ve kullanılan iletişim aracıyla birbirine uygun irade beyanlarının açıklanmasıyla şekle uygun olarak sözleşme yapılmış olur.

III. KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİNİN İÇERİĞİ

Kredi kartı sözleşmesinin içeriği kapsamına giren konuları doğru bir sistematikte incelemek amacıyla konuyu üç başlık altında ele almamız yerinde olacaktır. Hem tüketici kredi kartı sözleşmesi hem de ticari kredi kartı sözleşmesi

³⁹⁷ Bankalar tarafından müşteri kimliğinin doğrulanmasında kullanılabilecek uzaktan kimlik tespiti yöntemlerine ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla Bankalarca Kullanılacak Uzaktan Kimlik Tespiti Yöntemlerine İlişkin Tebliğ Tasarısı hazırlanmıştır. (Çevrimiçi) https://www.bddk.org.tr/ContentBddk/dokuman/duyuru_0851_01.pdf, 28.09.2020

³⁹⁸ Göz veya yüz taraması, parmak izi, çipin karta değil de cep telefonu tanımlanması ve vücudun bir parçası haline gelmesi vs. şeklinde kredi kartının gelecekte kullanım şekilleri bakımından bkz. Kaya, a.g.e., s. 157.

açısından yaygın olan uygulama özellikle kart çıkaran kuruluş tarafından önden hazırlanan standart sözleşme metinlerinin kullanılmasıdır. Bu sözleşmeler, kart çıkaran kuruluş tarafından hazırlanarak karşı tarafa sunulan sözleşmeler olduğundan genel işlem şartı içermektedir³⁹⁹.

Biz de öncelikli olarak kredi kartı sözleşmesinin genel işlem şartı içermesi durumunu inceleyeceğiz. Genel işlem şartlarının taraflar arasında sözleşme hükmü haline gelmesinin şartları ile genel işlem şartlarının yargısal denetimi açıklayacağız. BKKK m. 24/f. 2 ile tarafların sözleşme içeriğini serbestçe düzenleme ilkesinden ayrılarak tüketici kredi kartı sözleşmesinin içeriğinde asgari olması gerekenlere yönelik esaslar getirilmiştir. İkinci olarak tüketici kredisi sözleşmesinde asgari bulunması gereken hükümlerin neler olduğu ve bunların sözleşmede yer almamasının sözleşmenin geçerliliğine etkisini değerlendireceğiz. Kredi kartı sözleşmesinin değiştirilmesini üçüncü başlık altında ele alacağız. Kart çıkaran kuruluş tarafından yapılan sözleşme değişiklik önerisinin kart hamili tarafından kredi kartının kullanılmasına devam edilmesi şeklinde örtülü kabul edilmesiyle gerçekleşen sözleşme değişiklikleri ile kart hamilinin sessiz kalması şeklinde gerçekleşen sözleşme değişikliklerini bu kısımda değerlendireceğiz.

A. Kredi Kartı Sözleşmesinin Genel İşlem Şartları İçermesi

1. Kredi Kartı Sözleşmesi Hükümlerinin Genel İşlem Şartı Niteliğinde Olması

Klasik anlayışta sözleşmenin kurulması için tarafların esaslı noktalar üzerinde karşılıklı anlaştığı ve sözleşme şartlarını karşılıklı belirledikleri kabul edilir. Ancak zaman içinde özellikle kitlelere mal veya hizmet sunanların sözleşme şartlarını

³⁹⁹ GİŞ'ler hakkında detaylı bilgi için bkz. Çağlar Özel, "Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Kavramı", **Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler**, s. 51; Eren, **Genel Hükümler**, s. 227 vd.; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 64 vd.; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 160 vd.; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 225 vd.; Murat Aydoğdu, **Genel İşlem Koşulları Şerhi**, Ankara, 2018, s. 266 vd.; Nomer, **a.g.e.**, s. 83 vd.; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 161 vd.; Tekinay/Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 154 vd.; Yeşim Atamer, **Sözleşme Özgürlüğünün Sınırlandırılması Sorunu Çerçevesinde Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi**, 2. Bası, İstanbul, 2001, s. 9 vd.

önden hazırlaması ve diğer tarafın da bu şartları kabul ederek sözleşme yapılması yaygınlaşmıştır. Bu uygulama ile “kitle sözleşmeler” ya da daha yaygın kullandığı şekilde “standart sözleşmeler” ortaya çıkmıştır. Bir tarafın ileride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak amacıyla önceden tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleri, genel işlem şartları (GİŞ) olarak ifade edilmiştir. Tarafların karşılıklı birbirine uygun iradeleri ile kurulan sözleşmeyi genel işlem şartlarından ayırmak için bireysel sözleşme terimi kullanılmaktadır.

Taraflardan birinin önceden hazırladığı sözleşme hükümlerinin GİŞ olarak kabul edilebilmesi için şu şartların gerçekleşmesi gerekir⁴⁰⁰:

- Sözleşme şartları, ileride çok sayıda benzer sözleşmede kullanılmak üzere hazırlanmalıdır.
- Sözleşme şartları, genel ve soyut nitelikte hükümler olmalıdır.
- Sözleşme şartlarını taraflardan birisi önden tek taraflı hazırlamalı ve karşı tarafa sunmalıdır.

GİŞ’lerin hukuki niteliği hakkında farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre, GİŞ’ler hukuk normu niteliğindedir. Ancak bu görüş sonradan terk edilmiştir. Hakim olan görüşe⁴⁰¹ göre sözleşme içeriğine temel teşkil eden GİŞ’lerin hukuken bir değeri yoktur. GİŞ’lerin sözleşmenin içeriğine dahil olması karşı tarafın kabulüne bağlıdır. Kabul edilmesiyle birlikte sözleşme hükmü haline gelir.

Türk hukukunda GİŞ’ler TBK m. 20-25 arasında düzenlenmiş olup, bu hükümler tüm sözleşmeler bakımından uygulanan genel hükümler niteliğindedir. TTK m. 55/ f. 1/ b. f’de dürüstlük kuralına aykırı GİŞ’lere sözleşmede yer verilmesi haksız rekabet hali olarak düzenlenmiştir⁴⁰². Ayrıca tüketici sözleşmelerine uygulanmak üzere TKHK m. 5’de tüketiciyle müzakere edilmeden sözleşmeye dâhil edilen GİŞ’ler

⁴⁰⁰ Atamer, **Genel İşlem Şartları**, s. 62; Aydoğdu, **Genel İşlem Koşulları**, s. 71; Eren, **Genel Hükümler**, s. 231; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 162; Özel, s. 62.

⁴⁰¹ Atamer, **Genel İşlem Şartları**, s. 78; Aydoğdu, **Genel İşlem Koşulları**, s. 31; Eren, **Genel Hükümler**, s. 231; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 225.

⁴⁰² Aynur Yongalık, “Genel İşlem Koşulları- Haksız Ticari Uygulamalar ve Haksız Rekabet İlişkileri”, **Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler**, s. 145.

de dahil olmak üzere tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme hükümleri, haksız şart olarak isimlendirilmiştir⁴⁰³.

Kredi kartı sözleşmesi standart sözleşmeler olarak hazırlandığından GİŞ niteliğinde hükümler içerir⁴⁰⁴. Tüketici kredi kartı sözleşmesi ve ticari kredi kartı sözleşmesi açısından yaygın olan uygulama özellikle kart çıkaran kuruluş tarafından hazırlanan standart sözleşmelerin kullanılmasıdır. Sözleşme hükümleri kart çıkaran kuruluş tarafından tüm kart hamillerine uygulanmak üzere soyut, genel nitelikte ve ileride çok sayıda benzer sözleşmede kullanılmak üzere hazırlanır. Standart sözleşme metni basımevinde kağıda basılabileceği gibi ATM, internet gibi görsel alanlarda kart hamilinin okuması için ekranda gösterilerek veya telefon gibi sesli alanlarda kart hamiline okunarak da kullanılabilir. Uygulamada kredi kartı sözleşmesi hükümleri genelde GİŞ niteliğindedir. Sözleşmenin kart hamili ile kart çıkaran kuruluş arasında müzakere edilerek bireysel sözleşme olarak yapılması çok istisnadır.

Kredi kartı sözleşmesi GİŞ'lerinin taraflar arasında geçerli bir sözleşme hükmü haline gelip gelmediğinin veya sözleşmeye dahil olsa bile geçerli olup olmadığının belirlenmesi bakımından yargısal denetim yapılması gerekir.

⁴⁰³ Haksız şartlar hakkında detaylı bilgi için bkz. Ariane Morin, “Müzakere Edilmemiş Sözleşme Hükümleri (Çeviren: Ruzin Dağlı)”, **Türk İsviçre Hukuk Günleri, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu**, İstanbul, 2010, s. 33; Ömer Çınar, **Tüketici Hukukunda Haksız Şartlar**, İstanbul, 2009, s. 15; Lale Sirmen, “Kredi Kartlarında Üyelik Aidatı ve Haksız Şartlar”, **Bankaralarası Kart Merkezi Hukuki ve Cezai Açısından Banka Kartı ve Kredi Kartı Sempozyumu 5-6 Haziran 2009**, s. 19; Lale Sirmen, “Banka Kredi Kartı Hamillerinden Yıllık Kart Ücreti Alınmasına İlişkin Sözleşme Hükümünün Yargısal Denetimi”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt. 25, Sayı. 4, 2009, s. 49; Mehmet Bahtiyar, “Genel İşlem Koşullarına Karşı Tüketicinin Korunması”, **Makaleler I**, İstanbul, 2008, s. 120; İlkay Baki Engin, “Türk Hukukunda Tüketicinin Genel İşlem Şartlarına Karşı Korunması, Türk İsviçre Hukuk Günleri”, **Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu**, İstanbul, 2010, s. 79; Serkan Ayan, “Genel İşlem Koşulları Yönünden Türk Borçlar Kanunu ile 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Karşılaştırılması”, **Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler**, s. 109; Şebnem Öcal Akipek, “Bankacılık Sektöründe Tüketici Sözleşmeleri ve Haksız Şartlar”, **Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları**, 2. Baskı, İstanbul, 2017, s. 80.

⁴⁰⁴ Aynı görüş için bkz. Ceylan, **a.g.e.** s. 87.

2. Kredi Kartı Sözleşmesi Genel İşlem Şartlarının Yargısal Denetimi

Yargısal denetim üç aşamadan oluşur. Yürütme denetimi, yorum denetimi ve içerik denetimi. Genel işlem şartı şeklinde hazırlanan kredi kartı sözleşmesi hükümlerinin taraflar arasında geçerli bir sözleşme hükmü haline gelip gelmediğinin ve sözleşme hükmü haline gelen hükümlerin yorumlanması ile bu hükümlerin taraflar arasında hüküm ifade edip etmediğinin belirlenmesi için yapılacak yargısal denetiminde uygulanacak kanun hükümleri BKKK, TKHK ve TBK’da yer almaktadır.

BKKK’da sadece içerik denetimi aşamasına ilişkin olarak sözleşmede kart hamilinin haklarını zedeleyici ve kart çıkaran kuruluş lehine tek taraflı haksız şartlar sağlayan hükümlere yer verilemeyeceği düzenlenmiştir (BKKK m. 24/ f. 4 son cümle). TKHK’da ise hem yorum denetimi hem de içerik denetimine yönelik özel kurallar yer almıştır. TKHK m. 5’e göre tüketiciyle müzakere edilmeden sözleşmeye dâhil edilen ve tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan GİŞ’ler⁴⁰⁵, haksız şart olarak isimlendirilmiştir. TBK’da ise her üç aşamaya yönelik uygulanacak esaslar genel olarak düzenlenmiştir (TBK m. 21-25).

Tüketici kredi kartı sözleşmelerinde yer alan GİŞ’lerin yargısal denetiminde sırasıyla BKKK, TKHK ve TBK hükümleri uygulanırken, ticari kredi kartı sözleşmesindeki GİŞ’lerin yargısal denetimi, TBK genel hükümlerine göre yapılır (BKKK m. 43). Aşağıda yargısal denetim açıklanırken bu iki sözleşmeye ilişkin farkları yeri geldikçe belirteceğiz.

⁴⁰⁵ Tüketici sözleşmelerindeki GİŞ’ler “tüketici genel işlem şartları” olarak ifade edilmektedir. Bkz. Akipek, “Bankacılık Sektöründe Tüketici Sözleşmeleri ve Haksız Şartlar”, s. 80; Atamer, **Genel İşlem Şartları**, s. 54 vd.

a. Kredi Kartı Sözleşmesi Genel İşlem Şartlarının Yürürlük Denetimi

Yürürlük denetiminde⁴⁰⁶ GİŞ’lerin taraflar arasındaki sözleşme kapsamına dahil olup olmadığı saptanır⁴⁰⁷. GİŞ’lerin sözleşme kapsamına dahil olmuş kabul edilebilmesi için sözleşmenin yapılması sırasında GİŞ’i hazırlayan tarafından bu şartların varlığı hakkında diğer tarafa açıkça bilgi verilip, bunların içeriğini öğrenme imkanının sağlanmış olması ve karşı tarafın da bu şartları kabul etmiş olması gerekir (TBK m. 21/f. 1).

GİŞ hakkında bilgilendirme, sözleşme kurulmada önce karşı tarafa sözleşme hükümleri hakkında bilgi verilmesi şeklinde gerçekleştirilebilir. Sözleşmenin bir nüshasının verilmesi veya sözleşme hükümlerin internette ilan edilmesi de sözleşme hakkında bilgi verme yöntemlerindendir.

Karşı tarafın GİŞ’leri kabul etmesi, “açık benimseme”, “örtülü benimseme” veya “global benimseme” yollarıyla gerçekleşir. Açık benimsemede, GİŞ’ler karşı tarafça kabul edilen sözleşme metni içinde yer aldığı için kabul eden tarafın bunları görme ve değerlendirme fırsatı olur. Örtülü benimseme istisnai olarak bazı durumlarda kabul edilir. GİŞ’lerde sözleşme kurulmadan taraflar arasında daha önce kurulmuş –mesela çerçeve bir sözleşmeye– gönderme yapılması veya karşı tarafın GİŞ’lere ulaşmasının mümkün olabileceği şekilde kendisine sunulması –mesela görülebilecek şekilde duvara asılması gibi– durumlarda örtülü benimseme ile GİŞ’lerin taraflar arasındaki sözleşmeye dahil olduğu kabul edilebilmektedir⁴⁰⁸. Global benimsemede GİŞ’leri karşı tarafın tek tek okumasını ve anlamasını beklemeden olduğu gibi benimsediği kabul edilir. Bu nedenle GİŞ’leri global olarak benimsediği kabul edilen tarafın korunmasına yönelik özel kurallar söz konusu olur. Sözleşmede GİŞ’lerin

⁴⁰⁶ Yürürlük denetimi hakkında detaylı açıklama için bkz. Atamer, **Genel İşlem Şartları**, s. 81 vd.; Aydoğdu, **Genel İşlem Koşulları**, s. 146 vd. Yürürlük denetimi aşamasını ifade etmek için “bağlayıcılık denetimi” veya “kapsayıcılık denetimi” terimleri de kullanılmaktadır. “Bağlayıcılık denetimi” terimi için bkz. Havutçu, s. 78. “Kapsayıcılık denetimi” terimi için bkz. Ayan, s. 109.

⁴⁰⁷ Yürürlük denetimde sözleşme şartının içeriğine bakılmaz –bu kontrol içerik denetimde yapılır– sadece genel işlem şartı sözleşmeye dahil olmuş mu ona bakılır. Bkz. Engin, s. 79.

⁴⁰⁸ Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 234.

bulunmasına rağmen belirli bir konuda GİŞ'lere ters düşen bir hüküm kabul edilmişse, özel hükme üstünlük tanınır ve GİŞ uygulanmaz. Ayrıca GİŞ'lerde yer alan şaşırtıcı hükümlerin sözleşmeye dahil olmadığı kabul edilir⁴⁰⁹.

Karşı tarafa açıkça bilgi verilmeyen veya sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı olan (şaşırtıcı) kayıtlar yazılmamış sayılır. Yazılmamış sayılma yaptırımının ne tip bir hükümsüzlük olduğu konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür⁴¹⁰. Bir görüşe göre, yazılmamış sayılma aslında şekle tabi bir sözleşmede hükmün yazılı şeklin dışında bırakılması anlamına gelir ki, bu hükmün geçersizliği yazılı şeklin geçerlilik koşulu olmasına ve dışarıda bırakılan hükmün de sözleşmenin esaslı unsurlarından olmasına bağlıdır. Oysa TBK'nın şekle ilişkin kurallara yollama yapmamasından kesin hükümsüzlüğü amaçladığı anlaşılmaktadır⁴¹¹. Diğer görüşe göre yazılmamış sayılma yaptırımı, GİŞ'in hükümsüz olduğu ve hiç dikkate alınmayacağı anlamına geldiğinden yanıltıcıdır. Sözleşme maddesi hükümsüz değil sadece sözleşmenin karşı tarafına (kart hamiline) karşı ileri sürülememektedir. Bu nedenle yaptırım, kesin hükümsüzlük değil, esnek hükümsüzlüktür⁴¹².

Kredi kartı sözleşmeleri neredeyse istisnasız standart sözleşmeler olarak hazırlandığı için bu sözleşmelerdeki hükümler GİŞ niteliğindedir. GİŞ'lerin taraflar arasında kurulan sözleşmeye dahil olması için kart çıkaran kuruluş tarafından kart hamiline bu şartların varlığı hakkında açıkça bilgi verilmesi ve kart hamili tarafından da bu şartların kabul edilmesi gerekir.

⁴⁰⁹ Atamer, **Genel İşlem Şartları**, s. 99 vd.; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 232 vd.

⁴¹⁰ Aydoğdu, **Genel İşlem Koşulları**, s. 141; Eren, **Genel Hükümler**, s. 235; Havutçu, s. 97; Oğuzman/Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 165; Seza Reisoğlu, "Banka Uygulamaları Açısından Yeni Borçlar Kanunun Genel İşlem Koşulları ve Eleştirisi", **Bankacılar Dergisi**, Sayı 77, 2011, s. 110.

⁴¹¹ Yazara göre yazılmamış sayılma yaptırımında kesin hükümsüzlükten daha da ileri yokluk yaptırımı söz konusudur. TBK m. 21 hükmünde "yazılmamış sayılma", karşı tarafın kabul beyanının bu hükümleri kapsamadığı, diğer bir deyişle, tarafların bu genel işlem şartlarının sözleşmede yer alması hususunda anlaşmadıkları anlamında kullanılmıştır. Bkz. Oğuzman/Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 165; yokluk görüşü için ayrıca bkz. Aydoğdu, **Genel İşlem Koşulları**, s. 141; Eren, **Genel Hükümler**, s. 235; Havutçu, s. 97.

⁴¹² Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 595; Reisoğlu, "Yeni Borçlar Kanunu Genel İşlem Koşulları", s. 110. Son yıllarda ortaya çıkan esnek hükümsüzlük teriminin kullanılmasına gerek olmadığı, bunun yerine kesin hükümsüzlük yaptırımının ileri sürülmesinin hakkın kötüye kullanılması yasağına aykırı olmaması gibi klasik teşhis ve niteleme yollarının kullanılması hakkında bkz. Hatemi/Gökayla, **a.g.e.**, s. 66.

Kredi kartı sözleşmesi hükümlerinin içeriği hakkında kart hamiline bilgi verilmesi için farklı yöntemler uygulanır. Bu yöntemleri, yasal düzenlemeye konu olmuş yöntemler ile yasal düzenlenmeye konu olmamış yöntemler olarak ayırmak mümkündür. Yasal düzenlemeye konu olmuş yöntemler, kart çıkaran kuruluşun bilgilendirme borcu olarak düzenlenmiştir⁴¹³. Bunlar, sözleşme hükümleri hakkında sözleşme kurulmadan önce kart hamilinin bilgilendirilmesi, GİŞ niteliğindeki sözleşme hükümlerinin kart çıkaran kuruluşun internet sitesinde ilan edilmesi, sözleşme kurulduktan sonra sözleşmenin bir örneğinin kart hamiline verilmesi ve kredi kartının kullanımı hakkında kartın teslim edilmesi sırasında kart hamiline bilgi verilmesidir. Yasal düzenlenmeye konu olmamış yöntemlere örnek olarak, sözleşme şartlarının kart çıkaran kuruluşun şubelerinde asılarak ilan edilmesi veya SMS ve e-posta vs. yollarla kart hamiline sözleşme örneklerinin gönderilmesi ya da kart hamilinin şifre girerek hesaplarına ulaşabildiği internet bankacılığı ortamında imzalamış olduğu sözleşmelerin taranmış bir örneğine ulaşabilmesi imkanının sunulması gibi yöntemler sayılabilir.

Yasal düzenlemeye konu olan yöntemlerle kart hamilini bilgilendirme yükümlülüğü, tüketici kredi kartı sözleşmesine uygulanan hükümler olan BKKK ve TKHK'da düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler ticari kredi kartı sözleşmesine uygulanmadığından (BKKK m. 43), kart çıkaran kuruluş yukarıda sayılan yöntemler ile sözleşme içeriği hakkında kart hamiline bilgilendirme yaparak TBK m. 21/ f. 1'de aranan sözleşmenin yapılması sırasında kart hamiline bu hükümlerin varlığı hakkında açıkça bilgi verilip, bunların içeriğini öğrenme imkânını sağlamış olma şartını yerine getirmiş olur.

Kart çıkaran kuruluşun kart hamilini bilgilendirme borcunu ifa etmesi halinde kredi kartı sözleşmesi GİŞ'leri hakkında kart hamilini bilgilendirmiş olur. Sözleşme öncesi bilgilendirme formunun kredi kartı sözleşmesinden ayrı bir metin olarak kart hamiline verilmesi mümkündür. Kart hamili tarafından kredi kartı sözleşmesinin imzalanması halinde GİŞ'ler, kart hamilinin imzaladığı sayfada yer alması şartıyla

⁴¹³ Bkz. "Kart Hamilini Bilgilendirme Borcu", s. 210.

veya kart hamilinin imza attığı sayfanın arkasında ya da ayrı bir sayfada yer alması halinde, orta vasıftaki bir kişinin normal bir dikkat göstererek fark edeceği bir yollama kaydı yapılması şartıyla, taraflar arasında geçerli sözleşme hükmü haline gelir. Mesafeli yoldan yapılan tüketici kredi kartı sözleşmesindeki GİŞ'lerin, kullanılan uzaktan iletişim aracına uygun olarak sözleşme kurulmadan önce bilgilendirmesi yapılmalı ve sözleşme metni kart hamiline ayrıca gönderilmelidir⁴¹⁴. Sözleşme hükümlerinin kart çıkaran kuruluşun internet sitesinde ilan edilmesi, sözleşmenin kurulduktan sonra sözleşmenin bir örneğinin kart hamiline verilmesi veya kredi kartının kullanımı hakkında kartın teslim edilmesi sırasında bilgi vermesi de GİŞ niteliğindeki kredi kartı sözleşmesi hükümlerinin varlığı ve içeriği hakkında kart hamiline bilgi verilmesini sağlayan yöntemlerdir.

Kart hamilinin sözleşmedeki GİŞ'leri kabul etmesi hem açık hem örtülü hem de global kabul yoluyla gerçekleşebilir. Açık kabul, kart çıkaran kuruluş tarafından kağıda basılı olan sözleşmenin kart hamili tarafından imzalaması ile gerçekleşir. Sözleşme mesafeli yoldan kuruluyorsa, kullanılan uzaktan iletişim aracına uygun olarak kart hamilinin sözleşmeyi kabul beyanını açıklaması gerekir. Telefonda işittiği sözleşme hükümlerini kabul ettiğini açıkça bildirmesi veya internette ekranda okuduğu sözleşme hükümlerini elektronik ortamda tuşlayarak kabul etmesi mümkündür. Örtülü benimseme ise istisnai hallerde mümkün olabilir. Mesela kart hamilinin herhangi bir talebi olmaksızın kart çıkaran kuruluş tarafından kredi kartı düzenlemesi ve sözleşme hükümleri ile birlikte kart hamiline gönderilmesi üzerine, kart hamilinin kartı teslim alıp kullanmaya başlaması halinde örtülü benimsemeden bahsedilebilir⁴¹⁵. Kredi kartı sözleşmeleri tüm kart hamillerine uygulanmak üzere hazırlanan standart sözleşme metinleri olduğu için yaygın uygulama, GİŞ'lerin global benimseme ile sözleşme şartı haline gelmesidir. Kart hamili başvuru formu ekindeki sözleşmeyi imzalayarak sözleşme hükümlerini global kabul yoluyla benimsemiş olur.

⁴¹⁴ Bkz. "Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinin Mesafeli Kurulması", s. 140.

⁴¹⁵ BKKK'dan önceki dönemde bankalar tarafından belli tutarın üzerinde mevduatı bulunan müşterilere bu şekilde talepleri olmadan kredi kartı düzenleyip gönderilmekteydi. BKKK m. 8/ f. kart talebi olmaksızın kart çıkaran kuruluşların kredi kartı düzenlemesi yasaklanmış ve aykırılığın yaptırımı olarak da idari para cezası öngörülmüştür (BKKK m. 35/ f. 1/ b. a).

Kredi kartı sözleşmesinin kurulması aşamasında herhangi bir hükmünde değişiklik yapılması veya ilave bir hüküm eklenmesine izin verilmeyeceği için özel hükümlerle pek karşılaşılmaz. Şaşırtıcı şartlar bakımından belki Visa, Mastercard gibi kartlı sistem kuruluşlarınca hazırlanan uluslararası ters ibraz (charge back) kurallarına gönderme yapan sözleşme hükümleri akla gelebilir⁴¹⁶. Kanaatimizce ters ibraz kurallarına atıf yapan GİŞ’ler şaşırtıcı hüküm olarak değerlendirilemez. Gönderme yapılan ters ibraz kuralları çok uzun metinler olduğu için sözleşme içeriğinde bunlara yer verilemez, bir örneğinin kart hamiline verilmesi de pek mümkün olmaz. Ters ibraz kuralları, kart hamilinin itirazlarının⁴¹⁷ çözümünde uygulanacak esasları düzenleyen kurallardır. Yargıtay ters ibraz kurallarına gönderme yapan şartları geçerli kabul etmektedir⁴¹⁸.

b. Kredi Kartı Sözleşmesi Genel İşlem Şartlarının Yorum Denetimi

GİŞ’lerin yargısal denetiminde ikinci aşama GİŞ’in yorumlanmasıdır. Bu aşamada GİŞ, sözleşme hükmü haline gelmiştir. Hükmün uygulanması ile ilgili taraflar arasında bir uyuşmazlık çıkması halinde sözleşme hükmünün uygulanmasında hangi ölçütün esas alınacağı bu aşama ile ilgilidir. GİŞ’in ne anlama geldiğinde tereddüt varsa, GİŞ’in yorumlanmasında düzenleyenin aleyhine karşı tarafın lehine bir anlam tercih edilir⁴¹⁹.

Kredi kartı sözleşmesi kapsamındaki GİŞ’lerin nasıl yorumlanacağına dair BKKK’da bir hüküm yoktur. Bu konuda TKHK m. 5/ f. 4’de ve TBK m. 23’de düzenleme mevcuttur. TKHK m. 5/f. 4 hükmüne göre sözleşmede yer alan bir hükmün açık ve anlaşılır olmaması veya birden çok anlama gelmesi hâlinde, tüketicinin lehine yorumlanır. TBK m. 23 hükmüne göre ise sözleşme hükmü, açık ve anlaşılır değilse

⁴¹⁶ Kart çıkaran kuruluşun sisteme girmek için bu kuralları kabul etmesi gerekir. Mastercard ters ibraz kuralları için bkz. (Çevrimiçi) <http://www.mastercard.com/us/merchant>, 26.06.2020; Visa ters ibraz kuralları için bkz. (Çevrimiçi) <http://usa.visa.com/download/merchants>, 26.06.2020.

⁴¹⁷ Kart hamilinin itirazları için bkz. “Kart Hamilinin İtirazlarının Konusu”, s. 221.

⁴¹⁸ Y. 19. HD., 11.07.2006, E. 2006/3021, K. 2006/7564 – (Saraç, **a.g.e.**, s. 597); Y. 19. HD., 28.04.2016, E. 2016/150, K. 2016/7697 – (Kazancı).

⁴¹⁹ Atamer, **Genel İşlem Şartları**, s. 124; Aydoğdu, **Genel İşlem Koşulları**, s. 230.

veya birden çok anlama geliyorsa, düzenleyenin aleyhine ve karşı tarafın lehine yorumlanır. Her iki hüküm de temelde GİŞ'i hazırlayan aleyhine yorum yapılacağını öngörülmüştür. TKHK m. 5/f. 4 hükmü tüketici kredi kartı sözleşmesindeki GİŞ'lerin yorumlanmasında uygulanırken, TBK m. 23 hükmü, ticari kredi kartı sözleşmesindeki GİŞ'lerin yorumlanmasında uygulanır.

c. Kredi Kartı Sözleşmesi Genel İşlem Şartlarının İçerik Denetimi

GİŞ'lerin yargısal denetiminde üçüncü aşama içerik denetimidir⁴²⁰. İçerik denetimi kapsamında idari ön denetim ve yargı denetimi yer alır. İdari ön denetimde GİŞ'ler idari makamlarca denetlenir. İdari makamlarca uygun bulunmayan GİŞ'ler standart sözleşmelere konulmadan metinden çıkarılır. Yargı denetimi, sözleşme kurulduktan sonra yapılan denetimdir. Hakim, önüne gelen uyuşmazlıkta sözleşme hükmü haline gelen GİŞ'in taraflar arasında hüküm ifade edip etmediğini değerlendirir ve GİŞ'in hükümsüz olduğuna karar verebilir. Yargı denetimine tabi GİŞ'in hükümsüz olup olmadığının tespitinde kullanılacak ölçüt bakımından sözleşmenin tüketici sözleşmesi olup olmadığına göre ayırım yapmak gerekir. Tüketici sözleşmesindeki hükümlerin GİŞ niteliğinde olması halinde bu hükümlerin hem haksız şart olup olmadığına hem de içerik denetimi kapsamında taraflar arasında hüküm ifade edip etmediğine bakılır.

Tüketici sözleşmesindeki hükümler GİŞ niteliğinde olabilir veya olmayabilir. Mesela tüketici ile müzakere edilerek yapılan bireysel nitelikte sözleşme hükümleri GİŞ niteliğinde değildir. GİŞ olsun olmasın tüketici sözleşmesindeki hükümler haksız şart niteliğinde olursa, bu hükümler hükümsüz kabul edilir. Haksız şartlar, TKHK m. 5'e dayanılarak çıkarılan Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik (HYŞ) ekinde sayılmıştır. Yönetmelikteki sayım sınırlı sayıda değildir. Bunlar dışındaki sözleşme hükümleri de haksız niteliğinde olabilir. Yönetmelik ekinde yer alan haksız şart örnekleri için ayrıca dürüstlük kuralına aykırı olup olmadığına

⁴²⁰ İçerik denetimi için bkz. Atamer, **Genel İşlem Şartları**, s. 143 vd.; Aydoğdu, **Genel İşlem Koşulları**, s. 262 vd.

bakılmasına ve dolayısıyla içerik denetimi yapılmasına gerek yoktur. Tüketici sözleşmesindeki hükmün haksız şart olup olmadığını tespit etmek için kullanılacak ölçüt, TKHK m. 5/ f. 1’de tüketiciyle müzakere edilmeden sözleşmeye dâhil edilmesi ve tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olmasıdır⁴²¹. Tüketici sözleşmesi hükmünün haksız şart sayılmasının yaptırımı TKHK m. 5/f. 2’de açıkça düzenlenmiş olup, kesin hükümsüzlüktür⁴²². Haksız şartlar dışındaki sözleşmenin diğer hükümlerinin geçerliliğini koruyacağı ayrıca düzenlendiğinden, bu yaptırım kısmi kesin hükümsüzlüktür⁴²³.

Tüketici sözleşmeleri de dahil diğer tüm sözleşmelerdeki GİŞ’lerin içerik denetiminde esas alınacak ölçüt, TBK m. 25’ de dürüstlük kuralına aykırı olarak, karşı tarafın aleyhine veya onun durumunu ağırlaştırıcı nitelikte olup olmadığıdır. Böylece içerik denetiminin objektif ve sübjektif olmak üzere iki kriteri bulunduğu söylenmektedir⁴²⁴. Objektif kriter, dürüstlük kuralına aykırılık, sübjektif kriter ise karşı taraf aleyhinde dengesizliğine neden olmaktır⁴²⁵. Dürüstlük kuralı, bütün hakların kullanılmasında uyulması gereken bir kuraldır. Bir hakkın dürüstlük kuralına aykırı kullanılması da hakkın kötüye kullanılmasını ifade eder⁴²⁶. Hakkın kötüye kullanımı her olayın somut şartları göz önünde tutularak belirlenir. Genel olarak, hakkın kullanılmasında meşru bir menfaat bulunmaması, hakkın hak sahibine

⁴²¹ Haksız şart denetiminde esas alınan ölçüt hakkında detaylı açıklama için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 251; Kocayusufoğlu, **a.g.e.**, s. 242; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 168.

⁴²² Sözleşmede haksız şart kullanılması aynı zamanda TTK m. 55/f. 1 b. f’ye göre “dürüstlük kuralına aykırı işlem şartı kullanmak” olarak nitelendirilirse haksız rekabet sayılır ve TTK m. 56/ f. 1’e göre tespit, men, maddi durumun ortada kaldırılması ve tazminat davaları da açılabilir. Detaylı bilgi için Yongalık, s. 145.

⁴²³ Havutçu, s. 102.

⁴²⁴ Genel işlem koşulu içerik denetiminde esas alınan ölçüt hakkında detaylı açıklama için bkz. Atamer, **Genel İşlem Şartları**, s. 68 vd.; Aydoğdu, **Genel İşlem Koşulları**, s. 266 vd.; Eren, **Genel Hükümler**, s. 241; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 166.

⁴²⁵ 4077 sayılı eski TKHK m. 6/f. 1’de haksız şart için yer alan ölçüt, iyi niyet kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme koşulları olarak belirlenmiştir. Burada yer alan iyiniyet kuralının, dürüstlük kuralı olması gerektiği için nitekim yeni TKHK’de bu düzeltilmiştir. İyiniyet ile dürüstlük kuralı arasındaki ilişki için bkz. Halil Akkanat, **Türk Medeni Hukukunda İyiniyetin Korunması**, İstanbul, 2010, s. 10; Oğuzman/Barlas, **Medeni Hukuk**, s. 251.

⁴²⁶ Dürüstlük kuralı ve hakkın kötüye kullanılması yasağı hakkında bkz. Akipek/Akıntürk/ Ateş, **Türk Medeni Hukuk**, s. 165; Oğuzman/Barlas, **Medeni Hukuk**, s. 266.

sağlayacağı menfaat ile karşı tarafa vereceği zarar arasında aşırı oransızlık bulunması, kendi ahlaka aykırı davranışa dayanarak hakkın kullanılması, uyandırılan güvene aykırı davranışta bulunulması hakkın kötüye kullanılmasına örnek gösterilir⁴²⁷. Genel işlem şartlarında da dürüstlük kuralını (objektif ölçüt) uygularken sübjektif kriter (karşı taraf aleyhinde dengesizliğe neden olma) kriterine de bakılır. Hakim tarafından sözleşme hükmünün TBK m. 25 hükmüne aykırı olduğuna karar verilmesi halinde uygulanacak yaptırımın ne olacağı ise TBK m. 25’de düzenlenmemiştir. Ancak hükmün gerekçesinde yaptırımın kesin hükümsüzlük olduğu ifade edilmiştir. Nitekim, TBK m. 27’e göre kanunun emredici hükmüne aykırılık söz konusudur ve sözleşmenin diğer maddeleri yürürlükte kalacağı için bu yaptırım da kısmi kesin hükümsüzlüktür⁴²⁸.

Kredi kartı sözleşmelerindeki GİŞ’lerin içerik denetiminde ise durum şu şekildedir. Kredi kartı sözleşmesi GİŞ’lerin ön idari denetime tabi olmasına yönelik BKKK’da özel bir düzenleme yoktur. Tüketici kredi kartı sözleşmesi TKHK hükümlerine tabi olduğundan T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından yapılacak idari denetime tabidir (TKHK m. 5/ f. 8). Ticari kredi kartı sözleşmesi ise TBK’da ön idari denetim düzenlenmediğinden, idari denetime tabi değildir.

Kredi kartı sözleşmesindeki GİŞ’lerin içerik denetimde uygulanacak ölçüt, tüketici kredi kartı sözleşmesi ile ticari kredi kartı sözleşmesine göre farklılık gösterir. Tüketici kredi kartı sözleşmesi hükümlerinin, hem tüketici sözleşmesi niteliğinde olduğu için haksız şart olup olmadığına hem de GİŞ içerdikleri için içerik denetimi kapsamında taraflar arasında hüküm ifade edip etmediğine bakılması gerekir. Ticari kredi kartı sözleşmesi hükümlerinin haksız şart olup olmadığı değerlendirilmez, sadece bu hükümlerin içerik denetimi yapılır.

Tüketici kredi kartı sözleşmesindeki haksız şartlara yönelik BKKK m. 24/ f. 4’de bir kriter öngörülmüştür. Buna göre kart hamilinin haklarını zedeleyici ve kart

⁴²⁷ Hakkın kötüye kullanımı halleri için bkz. Oğuzman/Barlas, **Medeni Hukuk**, s. 273.

⁴²⁸ Eren, **Genel Hükümler**, s. 235; Havutçu, s. 102; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 166.

çıkaran kuruluş lehine tek taraflı haklar öngören hükümler haksız şart olarak ifade edilmiştir. BKKK m. 24/ f. 4'deki “*kart hamilinin haklarını zedeleyici*” ifadesiyle TKHK m. 5/f. 1'deki “*dürüstlük kuralına aykırılık*” kriterinden farklı bir ölçüt getirilmediği görülmektedir. Bu nedenle sözleşmesindeki hükümlerin haksız şart olup olmadığının tespitinde TKHK hükümleri uygulanır. Tüketici kredi kartı sözleşmesinde HYŞ'de sayılan hükümler yer alıyorsa bu hükümler zaten kanunen haksız şart sayılır. HYŞ'de sayılanlar dışındaki sözleşme hükümlerinin kart hamili ile müzakere edilmeden sözleşmeye dâhil edilip edilmediğine ve dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde kart hamili aleyhine dengesizliğe neden olup olmadığı bakılarak haksız şart denetimi yapılır. Sözleşme şartının kart hamiliyle müzakere edilmeden sözleşmeye dahil edilmesi, o sözleşme şartının haksız şart sayılması için tek başına yeterli değildir. Her iki unsur da bir arada bulunmalıdır⁴²⁹ ve bir sözleşme şartının haksız şart olup olmadığı belirlemek için dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde kart hamili aleyhine dengesizliğe neden olup olmadığını da ayrıca değerlendirmek gerekir.

Tüketici kredi kartı sözleşmesinde haksız şart olmayan GİŞ'ler ile ticari kredi kartı sözleşmesindeki GİŞ'lerin içerik denetiminde uygulanacak ölçüt bakımından fark, BKKK m. 24/ f. 4'deki “*kart hamilinin haklarını zedeleyici ve kart çıkaran kuruluş lehine tek taraflı olması*” ölçütünün ticari kredi kartı sözleşmesi hükümlerine uygulanmayacak olmasıdır (BKKK m. 43). Ticari kredi kartı sözleşmesindeki GİŞ'ler için esas alınacak ölçüt TBK m. 25'e göre dürüstlük kuralına (objektif ölçüt) aykırı olarak, kendine sağladığı hakkın karşı taraf aleyhinde dengesizliğine (sübjektif ölçüt) yol açan bir hüküm olup olmadığıdır. Ancak BKKK m. 24/ f. 4'deki “*kart hamilinin haklarını zedeleyici*” ifadesiyle TBK m. 25'deki “*dürüstlük kuralına aykırılık*” kriterinden farklı bir ölçüt getirilmemiştir. Dolayısıyla hem tüketici kredi kartı sözleşmesinde hem de ticari kredi kartı sözleşmesinde GİŞ'lerin içerik denetiminde sözleşme hükmünün dürüstlük kuralına aykırı olup olmadığına bakılmalıdır.

⁴²⁹ Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 242; Özel, s. 73.

3. Kredi Kartı Sözleşmesi Genel İşlem Şartı Örneklerinin Değerlendirilmesi

Kredi kartı sözleşmesinde yer alan genel işlem şartlarının yargısal denetimi açıklandıktan sonra uygulamada standart kredi kartı sözleşmelerinde⁴³⁰ yer alan bazı sözleşme şartlarının dürüstlük kuralına aykırı olarak (objektif ölçüt) sözleşmeyi hazırlayan tarafın kendisine sağladığı hakkın karşı taraf aleyhine dengesizliğine (sübjektif kriter) neden olup olmadığını aşağıda değerlendirmek isteriz

Kredi kartı sözleşmelerinde kart çıkaran kuruluşa tek taraflı yetki veren sözleşme hükümleri yer alabilmektedir. Bunlara örnek olarak, kart hamilinin kredi kartını kullanıma kapattırmasının sözleşmeyi sona erdirmeyeceğine dair sözleşme hükümleri veya kart hamilinin sözleşmeden doğan alacaklarını temlik etmesinin izne bağlanmasına ya da yasaklanmasına ilişkin hükümler verilebilir. Kart çıkaran kuruluşa yetki veren hükümlerde aynı hakkın kart hamiline de verilmemesini haklı kılan bir gerekçe yoksa bu hükümler dürüstlük kuralına aykırılık teşkil eder. Kartın kart hamili tarafından iptal edilmesinin sözleşmeyi sona erdirmeyeceğinin sözleşmede düzenlenmesinin amacı, kart hamili sonradan kredi kartı almak istediğinde tekrar sözleşme imzalamasına gerek olmadan kart verilebilmesi sağlamaktır. Bu niyet kabul edilebilir olmakla birlikte kartın sadece kart hamili tarafından kullanıma kapatılması değil, aynı şekilde kart çıkaran kuruluş tarafından da kullanıma kapatılması hallerinde de kart hamilinin tekrar sözleşme yapmadan kart alabilmesi sağlanmalıdır. Dolayısıyla nasıl kart hamilinin kartı kullanıma kapattırması sözleşmenin feshine neden olmuyorsa, kart çıkaran kuruluşun kartı kullanımına kapatması da sözleşmenin feshine neden olmamalıdır. Yine sözleşmeden doğan alacakların devri konusunda her iki tarafa da aynı haklar verilmedir. Sadece sözleşmeyi hazırlayan tarafa bu hakkın verilmesi, taraflar arasında sözleşme ile hakların belirlenmesinde dengesizlik olduğunu gösterir.

⁴³⁰ Kart çıkaran kuruluşlar sözleşmelerini güncel halini kendi internet sitesinde ilan etmekle yükümlü olduğu için uygulamada kullanılan sözleşme hükümlerine ulaşmak mümkündür. Bkz. “Genel İşlem Şartlarını İnternette İlan Etme Borcu”, s. 215.

Kredi kartı sözleşmelerinde kart hamilinin tercihi sorulmadan kart hamili tarafından beyan edilmiş gibi yazılan sözleşme hükümleri de dürüstlük kuralına aykırıdır. Bunlara örnek olarak, kart hamilinin otomatik ödeme talimatının aksi bildirilmezse asgari tutarı ödeme talimatının şeklinde esas alınacağına ilişkin hükümler veya kart hamiline kart çıkaran kuruluş tarafından pazarlama mesajlarının gönderilmesine onay verdiğine dair sözleşme hükümleri verilebilir. Kart hamilinin tercihinin sorulmamasının sebebi sayısı milyonları bulan kart hamillerinin tercihlerinin tek tek takip edilmesinin çok zor olmasıdır. Nitekim sözleşmenin kurulması sırasında beyan edilen tercihler sonradan da değişebilmektedir. Kart çıkaran kuruluşlar tarafından bunların kayıtlarında izlenmesi çok güç ve maliyetli olmaktadır. Ancak, kart çıkaran kuruluşunun maliyete katlanmama menfaatinin kart hamillerinin tercihlerinin takip edilmesini menfaatine üstün tutulması taraflar arasında menfaat dengesinin gözetilmediği anlamına gelir. Nitekim sonradan yapılan yasal düzenleme ile pazarlama amaçlı iletiler gönderilmesi konusunda açık onay alınması zorunlu hale getirilmiştir⁴³¹. Dolayısıyla kart hamilinin beyanı şeklinde yazılan sözleşme hükümleri de dürüstlük kuralına aykırıdır.

Kredi kartı sözleşmelerinde kart çıkaran kuruluş tarafından kart hamiline yapılacak bildirimlerin, açık bir bildirim olmaksızın kendisince tebliğ alınmış sayılacağına ilişkin hükümlere yer verildiği görülmektedir. Bunlara örnek olarak her türlü tebligatın kart hamili veya ek kart hamilinden herhangi birine gönderilmesini yeterli sayan hükümler gösterilebilir. Kart hamilinin ek kart hamili lehine sözleşme yapmış olması, kart hamilinin kendisine yapılacak bildirimlerden feragat ettiği anlamına gelmez. Bu nedenle bu yöndeki sözleşme hükümleri de dürüstlük kuralına aykırıdır.

Kart hamilinden talep edilebilecek bazı ücretler de (komisyon bedeli gibi) dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edebilir. Yurt dışı üye işyerlerinde yapılan alışveriş

⁴³¹ Ticari İletişim ve Ticari Elektronik İletiler Hakkında Yönetmelik (RG, T. T. 15/07/2015, S. 29417) m. 5 hükmüne göre mal ve hizmetlerini tanıtmak, pazarlamak, işletmesini tanıtmak ya da kutlama ve temenni gibi içeriklerle tanınırlığını artırmak amacıyla alıcıların elektronik iletişim adreslerine gönderdiği ticari elektronik iletiler için kendisi tarafından önceden onay alınır.

işlemlerinden doğan yabancı para borcunun Türk Lirasına dönüştürülmesinde uygulanan kur üzerinden komisyon (mark-up commission) alınmasına ilişkin sözleşme hükmü buna örnek verilebilir. Kart çıkaran kuruluşlar zaten döviz alış ve satış kurunu farklı uygulayarak kazanç elde etmektedir. Satış kurunu uyguladıktan sonra ayrıca bunun üzerinden bir komisyon alınmasını haklı kılan bir sebep yoktur.

Bir başka örnek, kart hamiline yapılacak para iadelerine ilişkindir. Örneğin kredi kartı sözleşmesinde itiraz eden kart hamilinin alışveriş işlemi konusu parayı ödemesi gerektiği ve itirazının lehine sonuçlanması durumunda ödendiği tutarın kendisine iade edileceği yönünde bir hüküm varsa, bu iadenin ödeme tarihi ile iade tarihi arasındaki dönem için akdi faiz hesaplanarak iadenin yapılması gerekir. Kart çıkaran kuruluşun aldığı iade etme yükümlülüğünü (TBK m. 508/ f. 1) faiz ödemeksizin ifa etmesi yönündeki bir sözleşme hükmü, TBK m. 508/ f. 2 hükmüne aykırıdır.

Dürüstlük kuralına aykırılık teşkil eden bir diğer örnek kart hamilin kredi kartını iptal etmesi halinde toplam borcu ödemesi gerektiğine ilişkin sözleşme hükmüdür. Kredi kartının iptal etmesi halinde borç sona erinceye kadar asgari tutarı ödemesi mümkün olmalıdır. Toplam borcun ödenmesini öngören bir sözleşme hükmü, kart hamilin hakkını kullanmasını güçleştirmesi nedeniyle dürüstlük kuralına aykırıdır.

Kart çıkaran kuruluşun yıllık üyelik ücreti alabileceğine ilişkin sözleşme hükmü FTAÜT’de bu konu düzenlenmeden önce yargı denetimine konu olmuş bir hükümdür. Yargıtay vermiş olduğu bir kararında⁴³² yıllık ücretine ilişkin sözleşme şartını haksız şart olarak değerlendirmiştir. Kararın gerekçesi olarak kredi kartı sözleşmesinin standart olarak hazırlanıp boş kısımların rakam, isim ve adresler yazılarak doldurulduğu ve yıllık ücrete ilişkin sözleşme şartının kart hamili ile müzakere edilmediğini belirtilmiştir. Bu karar doktrinde eleştirilmiştir. Kararı yerinde bulanlar⁴³³, yıllık üyelik ücreti ödeme borcunun kart hamilinin bir yan edim

⁴³² Y. 13. HD, 02.05.2008, E. 2008/4345, K. 2008/6088 – (RG, T.21.07.2008/ S. 26943).

⁴³³ Aydoğdu, **Genel İşlem Koşulları**, s. 94.

yükümlülüğü olduğunu ve yan edimlere ilişkin hükümlerin de GİŞ olarak içerik denetime tabi tutulabileceğini belirtmiştir. Kararı eleştirenlerin⁴³⁴ çıkış noktası kart çıkaran kuruluş tarafından hazırlanan standart sözleşme içinde yıllık üyelik ücreti tutarı ve bu ücretin kart çıkaran kuruluş tarafından arttırılabileceğine ilişkin sözleşme hükmü hakkında kart hamiline bilgi verilmiş olmasıdır. Kart hamili tarafından bu hükmün kabul edilmiş olması nedeniyle yıllık üyelik ücretine ilişkin sözleşme hükmü haksız şart olarak değerlendirilmemelidir. Hemen belirtelim ki bu karar FTAÜT ve MTAÜT ile birlikte emsal olma özelliğini yitirmiştir. Diğer yandan biz de o tarihte karara karşı yapılan eleştirilere katılmaktayız. Kart çıkaran kuruluşun yıllık üyelik ücreti alması yetersiz bir gerekçeyle haksız şart sayılmıştır. Kart çıkaran kuruluşun kart hamiline alışveriş yapma olanağı sağlama edimi karşılığında hak kazandığı yıllık üyelik ücretine ilişkin sözleşme hükmünün dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe yol açmadığı kanaatindeyiz⁴³⁵. Nitekim kart hamilinin kredi kartı sisteme içinde alışveriş işlemi yapma olanağına sahip olabilmesi için kart çıkaran kuruluşun katlanması gereken maliyetler vardır. Sisteme katılmak için ödediği lisans bedeli, üyelik ücret vs. yanında kendi nezdinde yaptığı kartın basılması, gönderilmesi vs. için üstlendiği masraflar bunlardan bazılarıdır. Yıllık üyelik ücreti bu maliyetlerin kart hamillerine yansıtılması amacıyla öngörölmüş bir ücrettir.

Kredi kartı sözleşmelerinde Visa, Mastercard gibi kartlı sistem kuruluşlarınca hazırlanan uluslararası ters ibraz (charge back) kurallarına gönderme yapan sözleşme hükümleri de yer almaktadır. Yargıtay muhtelif kararlarında ters ibraz kurallarına gönderme yapan şartları geçerli kabul etmektedir⁴³⁶. Ters ibraz kararlarına yapılan atıf hükümleri haksız şart olarak kabul edilmesi gerektiği ileri sürölmüştür⁴³⁷. Ancak biz gönderme yapan sözleşme hükmünün, atıf yapılan kurallara hiç bakılmaksızın

⁴³⁴ Sirmen, “Kredi Kartlarında Üyelik Aidatı ve Haksız Şartlar”, s. 19 vd; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 179.

⁴³⁵ Kart çıkaran kuruluşun yıllık üyelik ücretini hak kazanma nedeni için bkz. “Yıllık Üyelik Ücreti”, s. 252.

⁴³⁶ Y. 19. HD., 11.07.2006, E. 2006/3021, K. 2006/7564 – (Saraç, **a.g.e.**, s. 597); Y. 19. HD., 28.04.2016, E. 2016/150, K. 2016/7697 – (Kazancı).

⁴³⁷ Ters ibraz kuralları ile kart hamiline yükümlölük getirilemeyeceğı hakkında bkz. Lütfi Tombaloğlu, “Hesap Özetinin Kesinleşmesinin Sonuçları”, **Bankalararası Kart Merkezi Hukuki ve Cezai Açıdan Banka Kartı ve Kredi Kartı Sempozyumu 5-6 Haziran 2009**, s. 65.

doğrudan haksız şart olarak değerlendirilmesi şeklindeki görüşe⁴³⁸ katılmıyoruz. Sözleşmedeki gönderme hükmü nedeniyle ters ibraz kurallarının kendisi de sözleşme hükmü haline gelmektedir. Öncelikle ters ibraz kurallarına gönderme yapan sözleşme şartı HYS’de sayılan haksız şart örnekleri içinde sayılmamıştır. Ayrıca bu şekilde bir değerlendirme kart hamilinin menfaatine uygun da değildir. Ters ibraz kuralları, uluslararası kuruluşlarca hazırlanmış, farklı ülkelerde kart çıkaran kuruluşlar, üye işyerleri ve kart hamilleri arasında karşılaşılan sorunlara uzun yıllar tecrübe edilerek çözüm bulmayı hedeflemiş kurallardır. Bu nedenle kredi kartı sözleşmesindeki gönderme hükmü ile taraflar arasında sözleşme hükmü haline gelen ters ibraz kurallarına ilişkin içerik denetimi yapılırken, ters ibraz kurallarının bu özelliğinin dikkate alınması gerekir. Olay bazında uygulanan ters ibraz kuralı özelinde bir değerlendirme yapmak ve tüketici aleyhine dengesizliğe neden olup olmadığına bakmak gerektiği düşüncesindeyiz. Bir örnek vermek gerekirse, BKKK m. 11/f. 2’e göre hesap özetine itiraz süresi on gündür, ancak ters ibraz kurallarına göre kart hamili çok daha uzun süreler içinde alışveriş itirazında bulanabilmektedir. Bu kuralın dürüstlük kuralına aykırı olmadığı açıktır. Dolayısıyla, somut olayda uygulanacak ters ibraz kuralı özelinde içerik denetimi yapılmalıdır.

B. Kredi Kartı Sözleşmesinde Asgari Bulunması Gereken Hükümler

BKKK m. 24/f. 2’de kredi kartı sözleşmesinde asgari bulunması gereken hükümlere yer verilmesi gerektiği düzenlenmiştir. BKKK m. 43’e göre ticari kredi kartı sözleşmesine BKKK m. 24 hükmü uygulanmayacağından asgari hükümlerin sadece tüketici kredi kartı sözleşmesi içeriğinde yer alması gerekir. Ticari kredi kartı sözleşmesinde taraflar TBK m. 26’a göre sözleşme içeriğini serbestçe belirleyebilirler⁴³⁹. Aşağıda sözleşmede asgari bulunması gereken hükümleri ve asgari hükümlerin sözleşmede yer almamasının sözleşmeye etkisini değerlendireceğiz.

⁴³⁸ Ters ibraz kuralları ile kart hamiline yükümlülük getirilemeyeceği hakkında bkz. Lütfi Tombaloğlu, “Hesap Özeti Kesinleşmesinin Sonuçları”, **Bankalararası Kart Merkezi Hukuki ve Cezai Açısından Banka Kartı ve Kredi Kartı Sempozyumu 5-6 Haziran 2009**, s. 65.

⁴³⁹ Tarafların kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı ve konusu imkansız olmamak üzere sözleşmenin içeriğini düzenleme özgürlüğü için bkz. Eren, **Genel**

1. Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinde Asgari Bulunması Gereken Hükümler

BKKK m. 24/f. 2’de tüketici kredi kartı sözleşmenin içeriğinde yer alması gereken hükümlerin yönetmelikte düzenleneceği belirtilmiş ve Kanun’dan bir yıl sonra yürürlüğe giren BKKY’de de aşağıdaki hükümlerin sözleşmede bulunması gerektiği düzenlenmiştir:

- (a) Kart hamilinin sorumluluğunun kartın zilyetliğine geçtiği veya fiziki varlığı bulunmayan kart numarasını öğrendiği andan itibaren başlayacağına ilişkin hüküm (BKKY m. 17/f. 5/b. a atfı nedeniyle m. 17/f. 4/b. a).
- (b) Kart kullanımına bağlı olarak kart hamilinden alınabilecek ücret, komisyon, masraf ve vergilerin neler olacağına dair açıklamalara ve bunların tutarlarına ve sözleşmede yer alan ücret, komisyon, masraf ve vergiler dışında kart kullanımına bağlı olarak kart hamilinden herhangi bir isim altında ödeme talep edilemeyeceğine ve hesabından kesinti yapılamayacağına dair hüküm⁴⁴⁰ (BKKY m. 17/f. 5/b. a atfı nedeniyle m. 17/f. 4/b. b).
- (c) Yabancı para cinsinden yapılan işlemlerde kart çıkaran kuruluş tarafından uygulanacak kurun belirlenme esaslarına ilişkin hüküm (BKKY m. 17/f. 5/b. a atfı nedeniyle m. 17/f. 4/b. c).
- (d) Kart hamilinin, kartı ve kartın kullanılması için gerekli şifreleri güvenli bir şekilde koruması gerektiğine, şifrelerin başkaları tarafından

Hükümler, s. 308 vd.; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 61 vd.; Nomer **a.g.e.**, s. 78 vd.; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 139 vd.; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 529 vd.; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 81 vd.; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 362 vd.

⁴⁴⁰ FTAÜT m. 5/f. 4’de faiz ve ücretler yanında her bir ürün veya hizmetin asgari olarak adı ya da tanımının, süresinin de sözleşmede belirtilmesi gerekmektedir. Ayrıca sözleşmede belirlenen faiz oranının arttırılmasına ilişkin kart hamiline bildirim yapılması gerektiği BKKY m. 17/f. 5/b. g’ye göre sözleşmede yer almalıdır. Sözleşmede faiz, komisyon ve masrafların yer almasına ve faiz oranının arttırılmasına yönelik hüküm bulunması zorunluluğunun kaynağı BKKY iken ürün veya hizmetin asgari tanımı, süresi, ücretler ile ücretin değiştirilmesine yönelik sözleşmede hüküm bulunması zorunluluğunun kaynağı FTAÜT’dir.

kullanılmasına engel olacak önlemleri alınması gerektiğine ve bunların kaybolması, çalınması halinde veya iradesi dışında gerçekleşmiş herhangi bir işlemi öğrenmesi durumunda kart çıkaran kuruluşa derhal bildirim yapmak zorunda olduğuna ilişkin hüküm (BK KY m. 17/f. 5/b. a atfı nedeniyle m.17/f. 4/b. ç).

- (e) Kart hamilinin, kart çıkaran kuruluşa yapacağı bildirimden önceki yirmi dört saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlardan yüz elli Türk Lirası ile sınırlı sorumlu olduğuna dair hüküm (BK KY m. 17/f. 5/ b. a atfı nedeniyle m. 17/f. 4/ b. d).
- (f) Hukuka aykırı kullanımın, kart hamilinin ağır ihmeline veya kastına dayanması veya bildirimin yirmi dört saat içinde yapılmaması halinde yüz elli Türk Lirası sınırının uygulanmayacağına dair hüküm (BK KY m. 17/f. 5/b. a atfı nedeniyle m. 17/f. 4/b. e).
- (g) Kart hamilinin ilgili sigorta prim bedelini ödemek koşuluyla bildirimden önceki yirmi dört saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı işlemlerden doğan zararlar ilgili yasal sorumluluğu için kart çıkaran kuruluştan sigorta yaptırılmasını talep edebileceğine ilişkin hüküm (BK KY m. 17/f. 5/b. a atfı nedeniyle m. 17/f. 4/b. f).
- (h) Kartın ve kartın kullanılması için gerekli şifrelerin kaybolması veya çalınması halinde kart hamilinin yapacağı bildirimden önceki yirmi dört saatten önce gerçekleştirilen işlemlerden kart hamilinin sorumlu olacağına dair hüküm⁴⁴¹ (BK KY m. 17/f. 5/b. a atfı nedeniyle m. 17/f. 4/ b. g).
- (i) Kart hamilinin adresinde meydana gelen değişiklikleri, değişiklik tarihinden itibaren on beş gün içinde kart çıkaran kuruluşa bildirmekle yükümlü olduğuna ve aksi halde eski adresine yapılacak bildirimlerin

⁴⁴¹ Kart hamilinin yapacağı bildirimden önceki yirmi dört saatten önce gerçekleştirilen işlemlerden kart hamilinin sorumlu olacağına dair hüküm yukarıda (f) bendinde düzenlenmiş olup, bu bentte tekrar edilmiştir.

geçerli olacağına dair hüküm (BK KY m. 17/f. 5/b. a atfı nedeniyle m. 17/f. 4/b. ğ).

- (j) Sözleşmenin sona erme ve fesih şartlarına ilişkin hüküm (BK KY m. 17/f. 5/b. a atfı nedeniyle m. 17/f. 4/b. h).
- (k) Kart hamilinin talebi olmadıkça kart limitinin artırılmayacağına dair hüküm (BK KY m. 17/f. 5/b. b).
- (l) Sözleşmeye bağlı olarak kart hamilinden alınabilecek ücret, komisyon, masraflara ve bunların tutarlarına ve sözleşmede yer alan ücret, komisyon, masraf ve vergiler dışında kart hamilinden herhangi bir isim altında ödeme talep edilemeyeceğine ve hesabından kesinti yapılamayacağına ilişkin hüküm⁴⁴² (BK KY m. 17/f. 5/b. c).
- (m) Uygulanacak akdi ve gecikme faizi oranlarının TCMB tarafından belirlenen azami oranların üstünde olamayacağına dair hüküm (BK KY m. 17/f. 5/ b. ç).
- (n) Bileşik faiz uygulanmasının yasak olduğuna ilişkin hüküm (BK KY m. 17/f. 5/b. d).
- (o) Nakit kullanımına ilişkin borçlar hakkında, faizin başlama tarihi olarak işlem tarihinin esas alınacağına dair hüküm (BK KY m. 17/f. 5/b. e).
- (p) Kredi kartı limitinin kart çıkaran kuruluşun inisiyatifi dışında kart hamilinin alışveriş işlemleriyle aşılması durumunda veya limitin yüzde yirmisini geçmemesi ve bir sonraki hesap döneminde kapatılması koşuluyla, bir takvim yılında ikiden fazla olmamak üzere, kart limitinde aşım oluşması halinde aşılan miktara işlem tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süre için akdi faiz yürütülebileceğine ilişkin hüküm (BK KY m. 17/f. 5/b. f).

⁴⁴² Aynı husus yukarıda (b) bendinde de düzenlenmiş olup, burada tekrar edilmiştir.

- (r) Faiz oranı artışının kart hamiline otuz gün önceden bildirilmesi gerektiğine ve kart hamilinin faiz artış bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde borcun tamamını ödeyip kredi kartını kullanmaya son vermesi halinde faiz artışından etkilenmeyeceğine ilişkin hüküm (BKKY m. 17/f. 5/b. g).
- (s) Yabancı para cinsinden yapılan işlemlerde kart çıkaran kuruluş tarafından uygulanacak kurun belirlenme esaslarına ve bunun hesap özetine yansıtılmasına ilişkin hüküm⁴⁴³ (BKKY m. 17/f. 5/b. ğ).
- (t) Ödenmesi gereken asgarî tutarın dönem borcunun yüzde otuzundan aşağı olamayacağına ve yeni tahsis edilen kredi kartlarında kullanım başlangıcı tarihinden itibaren bir yıllık sürenin dolmasına kadar dönem borcunun yüzde kırkıdan aşağı olamayacağına ve kart çıkaran kuruluşun bu miktardan az olmamak üzere asgari ödeme tutarını belirleyebileceğine ilişkin hüküm (BKKY m. 17/f. 5 /b. h).
- (u) Kart hamilinin temerrüde düşmesinin hukuki sonuçlarına ilişkin hüküm (BKKY m. 17/f. 5/b. ı).
- (v) Kefil için temerrüt halinin, kart hamilinin borcunun kendisine bildirilmesi ile başlayacağına, kefalet sözleşmesinin TBK'nın adi kefalet hükümlerine tabi olduğuna ve önce asıl borçluya başvurulup tüm tahsil yolları denenmeden kefilin borcun ifası istenemeyeceğine ve mevcut sözleşme hükümlerinde kefilin sorumluluğunu artıracak değişikliklerin ve kart limitindeki artışının kefil açısından geçerli olabilmesinin kefilin yazılı onayına bağlı olduğuna ilişkin hükümler (BKKY m. 17/f. 5/b. i).

⁴⁴³ Aynı husus yukarıda (c) bendinde de düzenlenmiş olup, burada tekrar edilmiştir.

- (y) Alınan bir teminat varsa teminat türüne, niteliğine, hangi hallerde teminata başvurulacağına, teminatın müşteriye iade şartlarına ilişkin hükümler (BKKY m. 17/f. 5/b. j).

2. Asgari Bulunması Gereken Hükümlerin Sözleşmede Yer Almamasının Sözleşmenin Geçerliliğine Etkisinin Değerlendirilmesi

Asgari bulunması gereken hükümlerin sözleşmede yer almamasının sözleşmenin geçerliliğine etkisini belirlemek için önce BKKK m. 24/f. 2 hükmünün sözleşmenin içeriğine mi yoksa şekline mi ilişkin bir hüküm olduğunu belirlememiz gerekir⁴⁴⁴. Eğer BKKK m. 24/f. 2 hükmüyle asgari hükümler kanun koyucu tarafından sözleşmenin esaslı unsuru haline getirilmişse, asgari hükümlerin sözleşmede yer almaması halinde taraflar sözleşmenin esaslı noktalarında uyuşmamış olacakları için bu durum, sözleşmenin kurulmasını etkileyecek bir eksiklik olacaktır (TBK m. 2/f. 1). Eğer sözleşmenin şekline ilişkin bir hüküm olarak kabul edilirse, şekle aykırılık nedeniyle kesin hükümsüzlük yaptırımı söz konusu olur. Bir diğer ileri sürülebilecek görüş, BKKK m. 24/f. 2 hükmünün sözleşmenin içeriğine veya şekline ilişkin bir hüküm olmadığı ve bir düzen hükmü olduğu, dolayısıyla sözleşmenin geçerliliğini etkilemeyeceği, sadece diğer yaptırımlara –mesela buna aykırı davrananlarının adli veya idari ceza yaptırımına– tabi olacağıdır.

TKHK’da tüketici sözleşmelerinde asgari bulunması gereken hükümler düzenlemiştir. Bu hükümlerden bir veya birkaçının eksik olmasının sözleşmenin geçerliliğini etkilemeyeceği TKHK m. 4/f. 1’de açıkça belirtilmiştir. BKKK’da ise TKHK’daki gibi eksik hükümlerin sözleşmenin geçerliliğini etkilemeyeceğine dair bir hüküm yer almamaktadır. BKKK m. 24/f. 2 hükmüne aykırılığın yaptırımı olarak sadece idari para cezası öngörülmüştür (BKKK m. 35)⁴⁴⁵.

⁴⁴⁴ Bahtiyar, “BKKK 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi”, s. 337; Ceylan, **a.g.e.** s. 104; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 540; Kuşat, “Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunda Öngörülen Şekil Kuralları ve Şekle Aykırılığın Yaptırımı”, s. 460.

⁴⁴⁵ BKKK m. 35/f. 1/b. f’ye göre “Kurul kararıyla ve gerekçesi belirtilmek suretiyle bu Kanun kapsamındaki kuruluşlara, bu Kanunun;... 24 üncü ... maddelerine aykırılık halinde iki bin Türk

BKKK ile sözleşme içeriğine ilişkin bazı düzenlemeler yapıldığı ve bu düzenlemelere aykırılığın sözleşmeyi geçersiz kılp kılmayacağı Kanun'da açıkça belirtilmese de anılan düzenlemelerin emredici nitelikte olması nedeniyle sözleşmenin asgari hükümleri içermemesi halinde kesin hükümsüzlük yaptırımının uygulanması gerektiği ileri sürülmüştür⁴⁴⁶.

Kanaatimizce TKHK m. 4/f. 1'deki gibi bir hükme BKKK'da yer verilmemiş olmasının, BKKK m. 24/ f. 2 hükmü ile kanun koyucunun kredi kartı sözleşmesinin şekline ya da içeriğine ilişkin bir kural getirmek istediği şeklinde yorumlanmaması gerekir. BKKK m. 24/ f. 2 hükmünün amacına bakılarak bu hükmün takip ettiği amacın gerçekleşmesi buna ters düşen işlemin geçersiz sayılması ile sağlanabiliyor mu bunun değerlendirmesi yapılmalıdır⁴⁴⁷.

BKKK m. 24/ f. 2 hükmünün amacı kart hamilini korumaktır⁴⁴⁸. Sözleşmenin kesin hükümsüz olacağını ileri sürmek, kart hamilini korumak için öngörülmüş hükümlerin Kanun'un amacına aykırı yorumlanması anlamına gelir. Sözleşme kesin hükümsüz kabul edilirse kart hamilini koruma amacı gerçekleşmez. Örnek vermek gerekirse, kart hamili sürekli asgari tutarı ödeyerek kartını kullanmaya devam edebilecekken, sözleşmede asgari hususlardan birinin yer almaması –mesela kart hamilinin kart çıkaran kuruluşa yapacağı bildirimden önceki yirmi dört saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlardan yüz elli Türk Lirası ile sınırlı olmak üzere sorumlu olacağına dair maddeye sözleşmede yer verilmemesi– nedeniyle sözleşme kesin hükümsüz sayılacak ve kart çıkaran kuruluş kart hamilinden toplam borcu ödemesini isteyebilecektir. Kaldı ki sözleşmede asgari bulunması

Lirasından on bin Türk Lirasına kadar... veya aykırılık teşkil eden tutarın yüzde biri oranına kadar, idarî para cezası uygulanır”.

⁴⁴⁶ Bahtiyar, “BKKK 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi”, s. 337; Ceylan, **a.g.e.** s. 104.

⁴⁴⁷ Kocayusufoğlu, **a.g.e.**, s. 540.

⁴⁴⁸ BKKK m. 24'ün gerekçesi, “kart uygulamasından doğan her türlü hak ve menfaatlerini kart hamillerine göre daha iyi izleyebilme, anlayabilme ve kendi lehine sözleşme ilişkilerini düzenleyebilme imkânına sahip olan kart çıkaran kuruluşlar ile günümüz koşullarında kart kullanma gereksinimi duyan, ancak kart çıkaran kuruluşların sahip olduğu imkânlarla erişimi olmayan kart hamilleri arasındaki hukuki ilişkinin, güçlü olan taraf lehine düzenlenmesinin engellenmesi ve objektif esaslara bağlanması amacıyla taraflar arasındaki hukuki ilişkiyi niteleyen sözleşmelerde bulunması gereken hususları belirlemektir”. Gerekçe için bkz. dn. 26.

gereken hükümlerin birçoğu Kanun’da emredici ve tamamlayıcı ya da yorumlayıcı yedek hukuk kuralları ile düzenlenmiş hususlardır⁴⁴⁹. Diğer yandan, BKKK m. 24/ f. 2 hükmü ile kredi kartı sözleşmesinin şekline ya da içeriğine ilişkin bir kural getirilmemiş olması nedeniyle BKKK m. 24/ f. 1 hükmüne aykırılık halinde sözleşmenin tabi olacağı hukuki yaptırım konusunda Kanun’da boşluk vardır. Tüketici kredi kartı sözleşmesi, tüketici kredisi sözleşmesi niteliğinde olduğundan ve BKKK’da hüküm bulunmayan hallerde TKHK kıyasen uygulanacağından TKHK m. 4/f. 1 hükmünün tüketici kredi kartı sözleşmesine de uygulanması gerekir. Böylece asgari hükümlerin sözleşmede eksik olmasının sözleşmenin geçerliliğine etki etmeyeceğine ve düzen hükmü olduğu sonucuna varılabilir.

C. Kredi Kartı Sözleşmesinde Değişiklik Yapılması

1. Genel Olarak Sözleşmede Değişiklik Yapılması

Sözleşmenin kurulmasından sonra hükümlerinde değişiklik yapılması ihtiyacı doğabilir. Özellikle belirsiz süreli borç ilişkisi kuran sözleşmelerde bu durum söz konusu olur. Sözleşmenin yeni şartlara göre değiştirilmesi (uyarlama) üç şekilde olur, ya taraflar sözleşmede yeni şartların ne şekilde uyarlanacağı belirlemiş olabilir (iradi uyarlama), ya sözleşmenin uyarlanmasını taraflardan birisi hakimden isteyebilir (yargısal uyarlama) ya da kanunda sözleşmenin uyarlanmasına ilişkin özel kurallar olabilir (kanuni uyarlama)⁴⁵⁰.

Kredi kartı sözleşmesi de genelde belirsiz süreli yapıldığından zaman içinde sözleşmede değişiklik yapılması gerekebilir⁴⁵¹. Taraflar, sözleşmede değişiklik yapılması şartlarını yine sözleşmede kararlaştırabilir. Kredi kartı sözleşmesi GİŞ

⁴⁴⁹ Sözleşme asgari bulunması gereken ama aynı zamanda Kanun’da emredici olarak düzenlenen hususlar şu bentlerde yer almaktadır; BKKY m. 17/f. 4/b. a, m. 17/f. 4/b. ç, m. 17/f. 4/b. d, m. 17/f. 4/b. e, m. 17/f. 4/b. f, m. 17/f. 4/ b. g, m. 17/f. 4/ b. ğ, m. 17/f. 5/ b. b, m. 17/f. 5/b. d, m. 17/f. 5/b. e, m. 17/f. 5/b. f, m. 17/f. 5/b. g, m. 17/f. 5/b. i.

⁴⁵⁰ Sözleşmede değişiklik yapılması hakkında bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 540; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 197 vd.

⁴⁵¹ Kredi kart sözleşmesinde değişiklik yapılması hakkında bkz. Atamer, **Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, s. 147; Bahtiyar, “BKKK 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi”, s. 337 vd.; Ceylan, **a.g.e.**, s. 111 vd.

şeklinde hazırlandığından kart hamiline tek taraflı sözleşmeyi değiştirme yetkisinin verildiği hemen hemen hiç görülmez. Bu yetkiyi kart çıkaran kuruluşa veren bir hüküm, tüketici kredi kartı sözleşmesinde yer alırsa haksız şart sayılacağından ve ticari kredi kartı sözleşmesinde yer alırsa TBK m. 25'a göre dürüstlük kuralına aykırı genel işlem şartı sayılacağından kesin hükümsüz olur⁴⁵². Bu nedenle kredi kartı sözleşmesinde değişiklik yapılmasına yönelik bir hükmün bulunması pek mümkün olmaz.

Taraflardan birinin hakimden sözleşmenin uyarlanmasını istemesi de kredi kartı sözleşmesinde mümkündür, ancak kart hamilinin zaten herhangi bir sebep bildirmeden sözleşmeyi fesih hakkı bulunması nedeniyle başvurmayı tercih edeceği bir yöntem olmayacaktır. Sözleşmenin kart çıkaran kuruluş tarafından GİŞ şeklinde hazırlanması nedeniyle uyarlama şartlarının kart çıkaran kuruluş bakımından oluşması da pek olası gözükmemektedir.

Sözleşmede değişiklik yapılmasına ilişkin sözleşmede bir hüküm yer almadığı durumlarda taraflar anlaşarak sözleşmeyi değiştirebilir⁴⁵³. Tarafların anlaşması sözleşmenin kurulmasındaki esasa tabidir (BK m. 1/ f. 1). Taraflardan birisinin yapacağı değişiklik önerisinin diğer tarafça kabul edilmesi halinde sözleşme değişikliği gerçekleşir. Diğer taraf kabul beyanını, açık veya örtülü olarak bildirebilir. Örtülü kabul beyanı, irade faaliyetiyle kabul beyanı veya susma yoluyla kabul beyanı şeklinde olabilir. Ancak susmanın kabul sayılması istisnai hallerde mümkündür. Susan tarafın TMK m. 2'de yer alan dürüstlük kuralı gereğince aktif bir davranışta bulunması ve susmasının kendisine örtülü bir beyanı olarak bağlanmasına yol açan olguları bilmesi veya bilebilecek durumda olması gerekir. Diğer tarafın kendisine yaptığı tek taraflı bildirimde verilen süre içine cevap verilmemiş olması, susan tarafın örtülü kabul beyanı olarak kabul edilemez⁴⁵⁴.

⁴⁵² Bkz. "Kredi Kartı Sözleşmesi Genel İşlem Şartlarının İçerik Denetimi", s. 155.

⁴⁵³ Eren, **Genel Hükümler**, s. 356; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 197.

⁴⁵⁴ Susmanın örtülü kabul iradesi sayılmasının şartları için bkz. Kocayusufoğlu, **a.g.e.**, s. 146.

BKKK’da tüketici kredi kartı sözleşmesinin değişen şartlara uyarlanmasına yönelik bir kural getirilmiştir. Buna göre kart çıkaran kuruluş tarafından yapılan sözleşme değişikliği önerisinin kart hamilinin kredi kartını kullanmaya devam etmesi şeklinde irade faaliyetiyle örtülü kabul etmiş sayılacağı kabul edilmiştir (BKKK m. 25/ f. 1/ c. 1). Sözleşmede düzenlenen faiz oranları ile kredi kartı limitinin arttırılmasına ilişkin sözleşme değişikliği önerilerinin kart hamili tarafından örtülü kabul edilmiş sayılması için kartın kullanması şeklinde irade faaliyetinde bulunması esasından ayrılmış ve kart hamilinin toplam borcu ödememesi veya limit artışına itiraz etmemesi şeklinde bir irade faaliyetinde bulunması şartı aranmıştır.

BKKK m. 25/ f. 1/ c. 1 ile BKKY m. 22/ f. 2 hükümleri ticari kredi kartı sözleşmesine uygulanamayacağından (BKKK m. 43), ticari kredi kartı sözleşmesinde taraflar sözleşmeyi karşılıklı anlaşarak değiştirebilirler⁴⁵⁵. Ticari kredi kartı sözleşmesindeki sadece ücret tutarı artışları ile ilgili sözleşme değişiklikleri için TMAÜT m. 7’de bir düzenleme mevcuttur.

Öncelikle belirtelim ki, kanun koyucu tarafından sözleşme değişiklik önerisinin kart hamilinin kartı kullanmaya devam etmesi şeklinde irade faaliyetiyle örtülü kabul etmiş sayılacağına yönelik genel bir kuralın tercih edilmesi yerinde olmuştur. Sayısı milyonları bulan ve tüm sözleşmelere uygulanacak nitelikteki sözleşme değişikliklerinin kart hamillerinin sadece açık kabul beyanıyla değiştirilmesi neredeyse imkansızdır. Diğer yandan ticari kredi kartı sözleşmesinde ücret artışı dışındaki sözleşme değişikliklerinin (limit artışı, faiz artışı gibi) BKKK hükümleri dışında tutmayı haklı kılan bir gerekçe de yoktur. Ticari kredi kartı sözleşmesinin de tüketici kredi kartı sözleşmesindeki gibi bir rejime tabi tutulması yerinde olur.

Aşağıda kredi kartı sözleşmenin değiştirilmesi için BKKK’da düzenlenmiş kart çıkaran kuruluş tarafından yapılan önerinin kart hamilinin irade faaliyetiyle veya

⁴⁵⁵ Uygulamada kart çıkaran kuruluşlar yeni şartları içeren kredi kartı sözleşmesi hazırlamakta ve yeni versiyon sözleşmenin tekrar imzalanması yoluyla sözleşme değişikliği gerçekleştirilmektedir.

susma yoluyla örtülü kabul etmiş sayılması esasının hangi sözleşme değişikliklerini kapsadığını ve sözleşmede değişiklik yapılmasının şartlarını açıklayacağız.

2. Kredi Kartı Sözleşmesinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Genel Kural

BKKK m. 25/ f. 1’de tüketici kredi kartı sözleşmesinde kart çıkaran kuruluş tarafından yapılan sözleşme değişikliği önerisinin kart hamili tarafından kartın kullanılmasına devam edilmesi şeklinde irade faaliyetiyle örtülü kabul edilmiş sayılması kuralı, ücret, faiz ve kart limiti artışları dışındaki tüm sözleşme değişiklikleri için genel bir kural olarak düzenlenmiş ve BKKY m. 18 ile de bu hükmün uygulamasına yönelik açıklık getirilmiştir⁴⁵⁶.

BKKK m. 25/ f. 1 hükmü ile tanınan örtülü kabul karinesi, kart çıkaran kuruluş tarafından yapılan değişiklikler için geçerlidir. Kart hamili tarafından yapılan önerinin kart çıkaran kuruluş tarafından açık veya örtülü kabul edilmesi TBK genel hükümlerine tabidir.

Sözleşme değişikliğinin hüküm ifade edebilmesi için BKKK m. 25/ f. 1/ c. 1’de kart çıkaran kuruluş tarafından kart hamiline bildirim yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Bu bildirim, hukuki sonuç doğuran tek taraflı bir irade beyanı değildir. Kart çıkaran kuruluşun sözleşme değişikliğine ilişkin önerisi niteliğindedir (TBK m. 3 / f. 1). Bildirimin hüküm ifade edebilmesi için kart hamilinin kredi kartını kullanmaya devam etmesi gerektiği yine aynı hükümde belirtilmiştir (BKKK m. 25/ f. 1/ c.1).

Kart çıkaran kuruluş tarafından yapılacak önerinin son ödeme tarihinden itibaren hüküm ifade edeceği düzenlenmiştir. Hesap kesim tarihi ile son ödeme tarihi arasında en az on günlük bir süre bulunması gerekeceğinden, sözleşme değişikliği önerisinin kart çıkaran kuruluş tarafından en az on gün önce bildirilmesi gerekir

⁴⁵⁶ BKKY m. 18’e göre kredi kartı sözleşmelerinde yapılacak değişiklikler kart hamiline hesap özeti ile bildirilir. Bu değişiklikler bildirimin yapıldığı döneme ilişkin son ödeme tarihinden itibaren hüküm ifade eder. Bildirimin ait olduğu döneme ilişkin son ödeme tarihinden sonra kartın kullanılmaya devam olunması halinde, sözleşmede meydana gelen değişikliklerin kabul edildiği addolunur. Değişiklikler, hesap özetinde en az on iki punto harfler kullanılarak belirtilir.

(BKKK m. 25/ f. 1/ c. 1). Bu süreye uyulmadan yapılan öneriler için kart hamili tarafından kartın kullanılmasına devam edilmesi şeklinde irade faaliyetiyle örtülü kabul edilmiş sayılması kuralı uygulanmaz ve kart hamili tarafından önerinin kabul edildiğinin açık beyan edilmesi gerekir.

BKKY m. 18’de önerinin, hesap özeti ile gönderileceği ve hesap özetinde değişikliklerin en az on iki punto ve koyu siyah harflerle yazılması gerektiği belirtilmiştir⁴⁵⁷. Ancak Yönetmelik hükmünden sözleşme değişikliği önerisinin sadece hesap özeti ile yapılabileceği sonucu çıkarılmamalıdır. Uygulamada en çok kullanılan yöntem önerinin hesap özeti ile bildirilmesidir, fakat mektup, SMS ya da e-posta ile değişiklik önerisinin gönderilmesi de mümkündür. Önerinin yapıldığını ispat yükü kart çıkaran kuruluşa aittir. Elektronik ortamda yapılan öneriler, telefon, SMS kayıtları veya kart çıkaran kuruluşun internet sitesine bağlanma kayıtları (log) ile ispatlanabilir.

Sözleşme değişikliği önerisinin bildirilmesi üzerine, kart hamili tarafından kredi kartını kullanılmaya devam edilmesi halinde önerinin kart hamili tarafından örtülü kabul edilmiş sayılması, mutlak bir karinedir⁴⁵⁸. Kart hamili kartı kullanamaya devam etmesine rağmen sözleşme değişikliğini kabul etmediğini iddia edemez. Sözleşme değişiklik önerisini kabul etmek istemeyen kart hamili bildirimden sonra herhangi bir alışveriş işlemi yapmayarak kartını kullanmaya son vermesi halinde sözleşme değişiklik önerisini kabul etmemiş sayılır (BKKK m.25/ f. 1).

Kart hamilinin sözleşme değişikliğini kabul etmiş sayılacağı irade faaliyeti, kredi kartını kullanmaya devam etmesidir (BKKK m. 25/ f. 1). Kartın kullanılması, kredi kartı sözleşmesi ile kurulan borç ilişkisinden doğan alacak haklarının kart hamilince kullanılmasını ifade eder. Kart çıkaran kuruluşun asli edim borcu, kart hamilinin alacak hakkını oluşturur. Kart çıkaran kuruluşun asli edimi, kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağı sağlamak olduğuna göre bu hakkın kart hamiline sağladığı yetki, alışveriş işlemi yapabilmektir. Bu nedenle kartın kullanılması tabirini

⁴⁵⁷ Bkz. “Hesap Özeti Hukuki Niteliği”, s. 289.

⁴⁵⁸ Kart hamili tarafından kartın kullanılmasına devam edilmesi şeklinde irade faaliyetiyle örtülü kabul edilmiş sayılması kuralının bir karine olarak değerlendirilmesi hakkında bkz. Ceylan, **a.g.e.**, s. 113.

kart hamili tarafından alışveriş işlemi yapılması olarak anlamak gerekir. Sözleşmeyle kart hamiline ayrıca nakit çekim hakkı veya ek kart düzenlenmesini talep etme hakkı gibi haklar da tanınmışsa, bu hakların kullanılması da kart hamili tarafından kartın kullanılması anlamına gelir. Böylece kart hamili, kredi kartı sözleşmesinden doğan alacak haklarından herhangi birini kullanma anı itibariyle kart çıkaran kuruluşun sözleşme değişiklik önerisini kabul etmiş sayılır ve sözleşme değişikliği bu an itibariyle hüküm ifade eder⁴⁵⁹.

Kredi kartı sözleşmesindeki ücreti tutarları, faiz oranları ve kredi limiti miktarının arttırılması yönündeki sözleşme değişiklik önerilerinin kabul edilmesi ile ilgili olarak önerinin bildirilme süresi ve kart hamilinin yapacağı irade faaliyeti bakımından farklı düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler edim miktarının arttırılması yönünde yapılacak sözleşme değişiklikleri için geçerlidir. Edim miktarının azaltılması yönünde yapılacak değişiklik önerilerinde yukarıda açıkladığımız kart hamili tarafından kartın kullanılmasına devam edilmesi şeklinde irade faaliyetiyle örtülü kabul edilmiş sayılması şeklindeki genel kural uygulanır⁴⁶⁰. Şimdi ücret tutarları, faiz oranları ve kredi limitinin arttırılması yönündeki özel kuralları açıklayacağız.

3. Kredi Kartı Sözleşmesinde Değişiklik Yapılacak Sözleşme Hükümüne Göre Özel Kurallar

a. Ücret Tutarının Arttırılması

Ücret tutarının arttırılmasına yönelik sözleşme değişikliklerinin kabul edilmiş sayılması bakımından hem önerinin bildirilme süresi hem de önerinin açık kabul gerektirip gerektirmediği bakımından iki farklı düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemeler, tüketici kredi kartı sözleşmesi için FTAÜT’de, ticari kredi kartı sözleşmesi için TMAÜT’de yer almaktadır.

⁴⁵⁹ Ceylan, **a.g.e.**, s. 113.

⁴⁶⁰ Tüketici lehine sözleşme değişikliklerini özel bir prosedüre tabi tutmaya gerek olmadığı yönünde bkz. Yılmaz, **a.g.e.**, s. 172.

FTAÜT m. 7/ f. 1 hükmüne göre tüketici kredi kartı sözleşmesindeki ücret tutarı artışına yönelik sözleşme değişiklik önerisinin kart çıkaran kuruluş tarafından en az otuz gün önceden kart hamiline gönderilmesi gerekmektedir⁴⁶¹. Eğer değişiklik önerisi yıllık üyelik ücretinin arttırılmasına yönelikse belli oranının üzerindeki artışlar için kart hamilinin açık kabul beyanı gerekmektedir. Şöyle ki, kart hamilinin kartı kullanmakla değişiklik önerisini örtülü kabul etmiş sayılması kuralı, üyelik ücretinin Türkiye İstatistik Kurumunca bir önceki yılsonu itibarıyla açıklanan yıllık tüketici fiyat endeksi artış oranında⁴⁶² yapılacak artışlarda uygulanır ve önerinin en az otuz gün önceden kart hamiline bildirilmesi gerekir. Ücret tutarı artışlarında asgari süreye uyulmadan yapılan öneriler ile yıllık üyelik ücretin bahsi geçen oranın üzerinde arttırılmasına dair yapılan önerilerin kabul edildiğinin kart hamili tarafından açık beyan edilmesi gerekir.

TMAÜT m. 7 hükmüne göre ticari kredi kartı sözleşmesinde ücret tutarının artırılması yönünde yapılan sözleşme değişikliğine ilişkin kart çıkaran kuruluşun önerisinin en az iki iş günü öncesinden kart hamiline gönderilmesi gerekir. Bu hükümde FTAÜT'deki gibi kart hamilinin değişikliği kabul etmiş sayılması için kredi kartını kullanmaya devam etmesi şartına yer verilmemiştir. Bu durum TMAÜT ile kart çıkaran kuruluşa tek taraflı sözleşmede değişiklik yapma yetkisi tanınmış olduğu gibi bir kanı oluşturabilecek niteliktedir. Ancak TMAÜT'de de kart çıkaran kuruluşun bildiriminin de öneri niteliğinde olduğu kanaatindeyiz. Nitekim, kart çıkaran kuruluşa ücreti tek başına arttırma yetkisi veren bir sözleşme hükmü dürüstlük kuralına

⁴⁶¹ Ücret artışları ile ilgili olarak TBB'nin Bankalar ile Tüketici Müşterileri Arasında İmzalanacak Sözleşmelerin Şekil ve İçeriğinde Yer Alması Gereken Asgari Hususlar ile Sözleşmelerin Uygulanacağı İşlemlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ (Sözleşmeler Tebliği) 8'nci maddesinde farklı bir düzenleme mevcuttur. Buna göre, “faiz ve ücretlerdeki değişikliklerin müşteriye en az 30 gün önce etkin bir yolla bildirilmesi zorunludur. Bu bildirim üzerine müşterinin, yeni dönem başladıktan itibaren 15 gün sonrasına kadar ürünün veya hizmetin kullanımından vazgeçme hakkı vardır. Bu hakkın kullanılması halinde müşteriden yeni döneme ilişkin olarak hiçbir şekil ve surette ilave faiz veya ücret talep edilemez. Vazgeçme hakkını kullanan müşteriye banka, bu hizmeti vermeyi durdurabilir. Bir takvim yılı içinde, ücret, masraf ve komisyonlarda %20'nin üzerinde artış öngören değişiklikler için ayrıca talep alınması zorunludur”. Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretlere İlişkin Usûl ve Esaslar Hakkında Tebliğ yeni tarihli olması nedeniyle Sözleşmeler Tebliği'ndeki bu hükmü zımnen kaldırmıştır. Erendağ, “Yıllık Üyelik Ücreti”, s. 101.

⁴⁶² Ücret artışında uygulanacak oranı belirlemek için Türkiye İstatistik Kurumunca (TÜİK) resmi internet sitesinde açıklanan “Tüketici Fiyat Endeksi (2003=100)” isimli tablodaki “on iki aylık ortalamalara göre değişim yüzde oranına” bakılması gerekir. Erendağ, “Yıllık Üyelik Ücreti”, s. 101.

aykırıdır⁴⁶³. Dolayısıyla kart hamilinin açık kabulü veya kartı kullanmaya devam etme şeklinde iradi bir faaliyetiyle örtülü kabulü üzerine sözleşme değişikliği hüküm ifade eder.

b. Faiz Oranının Arttırılması

Tüketici kredi kartı sözleşmesinde faiz oranının arttırılmasına yönelik önerilerin kabul edilmesi için öngörülen farklı düzenleme, önerinin gönderilmesi süresi yanında bu önerinin kart hamili tarafından örtülü kabul etmiş sayılması için kart hamilinin bildirimden belli bir süre içinde toplam borcu ödeme şeklinde irade faaliyetinde bulunması gerektirir. Ticari kredi kartı sözleşmesinde ise böyle bir kural yoktur (BKKK m. 43), ancak bu kuralın kıyasen ticari kredi kartı sözleşmesine de uygulanması mümkündür.

Tüketici kredi kartı sözleşmesinde faiz oranı artışına yönelik sözleşme değişikliklerinde kart çıkaran kuruluşun önerisinin en az otuz gün önceden kart hamiline bildirilmesi gerekir (BKKK m. 25/ f. 1 c. 2). Öneri tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde kart hamili, toplam borcu ödememesi halinde sözleşme değişikliğini kabul etmiş sayılır (BKKK m. 25/ f. 1 c. 2). Böylece, sözleşme değişikliğinin hüküm ifade etmeye başlayacağı tarihten itibaren yeni faiz oranı, faiz artışından önceki alışveriş işlemlerinden doğan borçları da içeren dönem borcuna uygulanır⁴⁶⁴. Faiz oranı artışı önerisini kabul etmek istemeyen kart hamilinin izleyebileceği yol, öneriyi öğrendiği tarihten itibaren en geç altmış gün içinde toplam borcu ödemektir (BKKK m. 25/ f. 1).

Faiz oranı artışı önerilerinde kart hamilinin örtülü kabul beyanı için kartın kullanılmasına devam edilmesi karinesinden ayrılmak yerinde olmuştur. Şöyle ki, değişiklik önerisini örtülü kabul etmiş saymak için kartı kullanma kriterinin esas almak, aynı durumda olan kişileri farklı hukuki rejimlere tabi tutmak anlamına gelirdi.

⁴⁶³ Sözleşmeyi değiştirme hakkını saklı tutan hükümlerin dürüstlük kuralına aykırılık teşkil etmesi hakkında bkz. Aydoğdu, **Genel İşlem Koşulları**, s. 299.

⁴⁶⁴ Ceylan, **a.g.e.**, s. 114.

Faiz oranı artışı önerisinden sonra sürekli asgari tutarı ödeyen iki kart hamilinden birisi kartıyla alışveriş işlemi yapmaya devam etse ama diğeri devam etmese ve toplam borcunu da ödemesi, faiz oranının artışına yönelik sözleşme değişikliği, kartı kullanamaya devam eden kart hamilinin taraf olduğu sözleşme bakımından hüküm ifade ederken, diğeri için hüküm ifade etmezdi. Bu durumda kartını kullanmayan kart hamiline eski oran, diğeri ise yeni faiz oranı uygulanması gerekirdi.

Diğeri yandan asgari tutarı ödeme olanağı tanınan kart hamilinin faiz artışı halinde faiz artışından etkilenmemesi için toplam borcu ödemek durumunda kalması bu hükmün eleştirilebilecek yönüdür. Faiz artışından etkilenmek istemeyen kart hamilinin yeni alışveriş işlemi yapmasının engellenmesi ve mevcut borcunu da ödemek zorunda olmadan taksitler halinde ödeme hakkında sahip olması yönünde bir düzenleme yapılması yerinde olurdu.

c. Kredi Kartı Limitinin Arttırılması

Tüketici kredi kartı sözleşmesinde kart çıkaran kuruluşun kart limitinin⁴⁶⁵ arttırılmasına yönelik sözleşme değişiklik önerisine kart hamilinin itiraz etmemesi şeklinde sessiz kalmasına sonuç bağlamıştır. Ticari kredi kartı sözleşmesinde ise böyle bir kural yoktur (BKHK m. 43), ancak kıyasen bu hükmün ticari kredi kartı sözleşmesine uygulanması mümkündür.

Kart çıkaran kuruluş tarafından kart limiti artış önerisinin en az on beş gün öncesinden kart hamiline gönderilmesi gerekir (BKHY m. 22/ f. 2). On beş günlük sürenin sonuna kadar kart hamili limit artışına itiraz etmezse öneriyi kabul etmiş sayılır (BKHY m. 22/ f. 2). Kart hamili limit artışı yönünde yapılan sözleşme değişiklik önerisini kabul etmek istemiyorsa öneriyi öğrendiği tarihten itibaren on beş gün içinde öneriyi kabul etmediğini kart çıkaran kuruluşa bildirmesi gerekir.

⁴⁶⁵ Kart limiti için bkz. “Kredi Kartı Limiti ve İşlem Limitinin Hukuki Niteliği”, s. 207.

Kredi kartı limiti kart çıkaran kuruluşun edim miktarını belirler⁴⁶⁶. Limit artışı kart çıkaran kuruluşun edim miktarı arttırdığı için kart hamili lehine bir değişiklik gibi görünse de kart hamilinin daha fazla miktarda faiz borcuna maruz kalmasına neden olacağı için limit artışı değişikliği bakımından özel düzenleme yapılmıştır. Limit artışı yönünde yapılacak sözleşme değişikliklerinde kart hamilinin limit artışına itiraz etmemesi halinde değişikliğin hüküm ifade etmesi yönünde bir karinenin belirlenmesinde amaç, kart hamilinin limit artışına itiraz ederek kartını kullanmaya devam edebilmesini sağlamaktır.

IV. KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİNİN SONA ERMESİ

A. Genel Olarak Sözleşmesinin Sona Ermesi

Bir borç ilişkisinden doğan birden fazla borç olabilir. Borcu sona erdiren sebepler TBK m. 132-161 arasında yenileme, alacaklı borçlu sıfatının birleşmesi, ibra, takas, sonraki kusursuz ifa imkansızlığı ve zamanaşımı olarak düzenlenmiştir⁴⁶⁷. TBK m. 83 ve devamında düzenlenen ifa da borcu sona erdiren bir sebeptir.

TBK m. 133/1’de düzenlenen yenileme (tecdid) borcu sona erdirmeye sebebiştir, ancak borç ilişkisinin tüm olarak yenilenmesine bir engel yoktur. Bunun dışında borç ilişkisinin sona erme nedenleri genel olarak “ikale (bozma sözleşmesi)”, “dönme”, “fesih”, “geri alma”; yanıltma, aldatma ve korkutma gibi sebeplerin varlığı halinde “iptal” şeklinde belirtilmektedir. Ayrıca iş görme sözleşmelerinde, iş gören tarafın ölümü veya fiil ehliyetini kaybetmesi, bazı sözleşmelerde – mesela kira sözleşmesi ve vekalet sözleşmesinde– kiracının ve vekilin iflası, bozucu şarta bağlı

⁴⁶⁶ Kredi kartı limitinin kart çıkaran kuruluşun edim miktarının parasal sınırı belirler. Bkz. s. 207.

⁴⁶⁷ Borcun sona ermesi hakkında detaylı bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1413 vd.; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 327 vd.; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 1062 vd.; Nomer, **a.g.e.**, s. 441 vd.; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 542 vd.; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 985 vd.; Tuhr, **a.g.e.**, s. 633 vd.

sözleşmelerde bozucu şartın gerçekleşmesi ve süreli sözleşmelerde sürenin dolması da sözleşmeyi sona erdirir⁴⁶⁸.

İkale sözleşmesi, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun iradelerini açıklamalarıyla kurulur (TBK m. 1/ f. 1). Bu sözleşme ile taraflar arasındaki mevcut sözleşmeden doğan borç ilişkileri ortadan kalkar. İkale sözleşmesi hukuken tasarruf işlemi niteliğindedir ve kural olarak geçmişe etkili sonuç doğurur.

Sözleşmeden dönme⁴⁶⁹, sözleşmeye geçmişe etkili olarak sona erdirmeye hakkını ifade eder. TBK genel hükümlerde sözleşmeden dönme, alacaklıdan kaynaklanan nedenlerle borçlunun borcunu ifa edememesinin alacaklı temerrüdü (TBK m. 106-110) ve alacaklı yüzünden borcun ifa edilemediği diğer hallerden (TBK m. 111) kaynaklanması halinde borçlunun başvurabileceği bir yoldur. Ayrıca tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde borçlunun ifa güçsüzlüğü nedeniyle ifanın tehlikeye düşmesi halinde TBK m. 98’de ve borçlunun temerrüdü halinde TBK m. 125/ f. 3) alacaklıya tanınmış bir haktır. Borçlunun sözleşmeden dönme hakkı ise alacaklının temerrüdü halinde söz konusudur (TBK m. 110 ve m. 111). Sözleşmeden dönmenin sonuçları sadece borçlu temerrüdüne ilişki TBK m. 125/ f. 3 hükmünde düzenlemiş olup, buradaki hükümler niteliğine ters düşmedikçe diğer sözleşmeden dönme hallerinde de uygulanır. İfasına başlanmış sürekli edimli sözleşmelerde sözleşmeden dönme değil, fesih mümkün olur (TBK m. 126). Ancak sürekli edimli bir sözleşmenin henüz ifasına başlanmamışsa, geçmişe etkili olarak sözleşmeden dönülebileceğini kabul etmemek için bir sebep yoktur⁴⁷⁰.

⁴⁶⁸ Borç ilişkisinin sona ermesi hakkında detaylı bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1407 vd.; Hamdi Taner İnal, **Borca Aykırılık, Dönme ve Fesih**, 7. Baskı, Ankara 2018, s. 57; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 325; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 1057; Nomer, **a.g.e.**, s. 441; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 537 vd.; Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 236; Şen, **a.e.**, s. 80.

⁴⁶⁹ Sözleşmeden dönme için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1258; İnal, **a.e.**, s. 851; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 436; Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 236; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 967.

⁴⁷⁰ Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 440, dn. 317.

Sözleşmenin feshi, sürekli edimli sözleşmelerde taraflardan birinin tek taraflı irade beyanıyla sözleşmeyi sona erdirmesini ifade eder. Fesih sebeplerini taraflar sözleşmede düzenleyebilir. Sözleşmede düzenlenmemişse, Kanun'da o sözleşme için düzenlenmiş özel bir fesih sebebi varsa o sebebe dayanarak, böyle bir hüküm yoksa TBK genel hükümlerine göre sözleşme feshedilebilir. Sürekli edimli sözleşmeler için genel bir hüküm TBK m. 126'da yer almaktadır. Buna göre ifasına başlanmış tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde borçlunun temerrüdü halinde alacaklının seçimlik haklarından birisi de sözleşmeyi fesih hakkıdır⁴⁷¹. Bunu dışında bir diğer fesih hakkı da önemli sebeplerin varlığı halinde sözleşmenin devamının dürüstlük kuralına göre taraflardan biri için çekilmez hale gelmesidir⁴⁷². Fesih hakkı, bozucu yenilik doğuran bir hak olduğu için fesih bildirimi, karşı tarafa ulaşması ile birlikte sonuçlarını meydana getirir ve ulaştıktan sonra geri alınamaz⁴⁷³. Fesih, sözleşmenin sona ermesi için süre verilip verilmediğine göre olağan (sürelî) fesih ve olağanüstü (süresiz) fesih diye ikiye ayrılır. Olağan fesihte sözleşme, bildirimden belli bir süre sonra sona erer. Olağanüstü fesihte ise bildirimden karşı tarafa ulaşması ile birlikte sözleşme derhal sona erer. Fesih, dönmeden farklı olarak sözleşmeyi geleceğe etkili (ex nunc) sona erdirir. Fesih üzerine tarafların birbirine karşı olan doğan geri verme yükümlülükleri, feshin dolaysız bir sonucu olmayıp, bizatihi feshedilen sözleşmenin sonucudur.

Sözleşmenin iptali, taraflardan birisinin iradesinin yanıltma, aldatma ve korkutma gibi nedenlerle sakatlanması halinde iradesi sakatlanan tarafın tek taraflı irade beyanıyla sözleşmenin geçmişe etkili olarak sona erdirilmesidir⁴⁷⁴.

⁴⁷¹ Sürekli edimli sözleşmelerde, borçlunu temerrüdü halinde alacaklının sözleşmeyi fesih hakkı hakkında bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1264 vd.; Karaahmetoğlu, **a.g.e.**, s. 109 vd.; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 929 vd.; Nomer, **a.g.e.**, s. 431; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 525; Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 236; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 154 vd.

⁴⁷² Sürekli edimli sözleşmelerde, önemli sebeplerle fesih hakkı hakkında bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 538; Temerrüt dışı sözleşmenin fesih nedenleri için bkz. Şen, **a.g.e.**, s. 80.

⁴⁷³ Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 964.

⁴⁷⁴ Sözleşmenin iptali nedenleri için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 422 vd.; Kocayusufoğlu, **a.g.e.**, s. 395 vd.; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 90; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 425 vd.

Sözleşmenin sona erme sebepleri hakkında verdiğimiz bu genel bilgiler kapsamında şimdi kredi kartı sözleşmesinin sona erme sebeplerini açıklayacağız.

B. Kredi Kartı Sözleşmesinin Sona Ermesi

1. Kredi Kartı Sözleşmenin Genel Olarak Sona Erme Sebepleri

TBK m. 133/1’de düzenlenen yenileme (tecdid) borcu sona erdirmeye sebebiştir, ancak borç ilişkisinin tüm olarak yenilenmesine bir engel yoktur. Özellikle temerrüde düşen kart hamilinin borcunun yeniden finanse edilmesine sıkça başvurulur. Bu durumu kredi kartı sözleşmesinin yenileme ile sona ermesi başlığı altında ele alacağız.

Kredi kartı sözleşmesinin dönme ve fesih nedeniyle sona ermesi mümkün olup, bunlar da ayrı başlıklar altında açıklanacaktır.

Kredi kartı sözleşmesinin iptali kart çıkaran kuruluş bakımından kart hamilinin gerçeğe aykırı bilgi veya belge sunması halinde⁴⁷⁵, kart hamili bakımından ise kart çıkaran kuruluşun bilgilendirme yükümlülüğüne aykırılık halinde⁴⁷⁶ söz konusu olur. Dolayısıyla sözleşmenin iptali bu başlıklar altında ele alınacaktır.

Sözleşmenin ölüm, fiili ehliyetini kaybetme ve iflas nedeniyle sona ermesiyle ilgili olarak kart çıkaran kuruluşun anonim şirket şeklinde kurulması zorunlu olduğundan⁴⁷⁷ ölüm veya fiili ehliyetini kaybetme durumu sadece kart hamili için söz konusu olabilir. Kart hamilinin iflası sadece ticari kredi kartı sözleşmesinin nezdinde gerçekleşebilir. Kart çıkaran kuruluş bakımından ise iflas durumu her iki sözleşmede de gerçekleşebilir. Kart hamilinin ölümü ve fiil ehliyetini kaybetmesi veya ticari kredi kartı sözleşmesinde kart hamilinin iflası yanında kart çıkaran kuruluşun her iki sözleşme türünde de iflası halinde sözleşme sona erer (TBK m. 513). Kart hamilinin

⁴⁷⁵ Bkz. “Gerçeğe Uygun Bilgi Verme Borcuna Aykırılık Halinde Kart Hamilinin Sorumluluğu”, s. 308.

⁴⁷⁶ Bkz. “Kart Hamilini Bilgilendirme Borcuna Aykırılık”, s. 277.

⁴⁷⁷ Kart çıkaran kuruluşun anonim şirket şeklinde kurulmasının şart olması hakkında bkz. s. 68.

alışveriş işlemlerinden doğan parayı geri ödeme borcundan mirasçıları yükümlü olur (TBK m. 514). Sözleşmenin ölüm, fiili ehliyetini kaybetme ve iflas nedeniyle sona ermesi hakkında başkaca açıklama yapılmayacak olup burada yapılan açıklanama ile yetinilecektir.

Kredi kartı sözleşmesinin ikale ile sona erdirilmesi uygulamada pek karşılaşılan bir durum değildir. Çünkü kart çıkaran kuruluşlar tekrar kart verebilmek için sözleşmeyi ayakta tutmayı tercih eder. Kart hamili ise kredi kartını iptal ederek sözleşmeyi sona erdirmeye hakkına sahip olduğu için ikale yoluna başvurması gerekmez.

Kredi kartı sözleşmesinde geri alma hakkına ilişkin özel bir düzenleme ne BKKK ne de TKHK'da bulunmaktadır. Bu nedenle, kredi kartı sözleşmesinin sona erme sebepleri arasında geri alma yer almamaktadır.

Kredi kartı sözleşmesi kural olarak belirsiz süreli yapılır. Ancak tarafların belirli süreli kredi kartı sözleşmesi yapması halinde sürenin sona ermesi ile sözleşme de sona erer.

Şimdi kredi kartı sözleşmesinin yenileme, sözleşmeden dönme ve sözleşmenin feshi ile sona ermesini açıklayabiliriz.

2. Kredi Kartı Sözleşmesinin Yenileme ile Sona Ermesi (Yeniden Finansman)

Kart çıkaran kuruluş bir banka ise, kart hamili ile banka arasında kurulan yeni bir kredi sözleşmesiyle kart hamilinin kredi kartı sözleşmesinden doğan para borcu ifa edilebilir. Aşağıda kredi kartı sözleşmesinden doğan kart hamilinin borcunun, taraflarca kredi sözleşmesi yapılarak sona erdirilmesinin hukuki niteliğinin yenileme⁴⁷⁸ (tecdid) olarak değerlendirilmesini açıklayacağız.

⁴⁷⁸ Yenileme kurumu hakkında bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1414; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 1065; Hatemi/ Gökyayla, **a.g.e.**, s. 330; Nomer, **a.g.e.**, s. 451; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 2**, s. 546; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 989; Tuhr, **a.g.e.**, s. 653.

Yenileme, TBK m. 133 ve 134’de düzenlenmiştir. TBK m. 133/1’de yenileme bir borcun sona erdirilmesi olarak ele alınmıştır. Ancak borç ilişkisinin de bir bütün olarak yenilenmesine engel bir durum yoktur⁴⁷⁹. Yenileme, taraflarının yeni bir borç ilişkisi yaratarak önceki borcu sona erdirme konusunda anlaşmasına bağlıdır (TBK m. 133/ f. 1). Yeni borç ilişkisinin doğumu önceki borç ilişkisinin sona ermesine bağlıdır. Yenilemeyle önceki borç ilişkisinden doğan borçlar ve buna bağlı fer’i haklar (kefalet, rehin vs.) sona erer. Önceki alacağa bağlı faizler saklı tutulmamışsa faiz alacağı da sona erer.

Kart hamilinin kredi kartı sözleşmesinden doğan para ödeme borcunu (önceki borç) tasfiye etmek amacıyla tarafların yeni bir kredi sözleşmesi ilişkisi kurmaya karar vermelerine uygulamada sıkça karşılaşılmaktadır. Bu yeni kredi sözleşmesi, Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik⁴⁸⁰ m. 3/ f. 1/ b. j’de “yeniden finansman” olarak tanımlanmıştır. Bu tanıma göre yeniden finansman, mevcut kredisini ödemekte güçlük çeken veya çekmesi muhtemel olan bir borçluya bu kredinin kısmen veya tamamen ödenmesini sağlamak amacıyla yeni kredi kullandırılmasını ifade eder. Kart hamili tüketici ise yeniden finansman kredisi kullandırmak amacıyla genelde taraflar arasında tüketici kredisi sözleşmesi yapılır. Tüketici olmayanlarla kredi açma sözleşmesi yapılır. Bundan sonraki açıklamalarımızda yeniden finansman kredisi kullandırmak amacıyla kart hamili (kredi alan) ile kart çıkaran kuruluş (kredi veren) arasında tüketici kredi sözleşmesi veya kredi açma sözleşmesi şeklinde kurulan sözleşmeyi, “yeniden finansman sözleşmesi” olarak ifade edeceğiz.

Yeniden finansman sözleşmesinin kurulması tarafların anlaşmasına bağlıdır. Kredi kartı sözleşmesinin taraflarından birisince yapılan önerinin diğer tarafça kabul edilmesiyle kurulur. Öneri, kart çıkaran kuruluştan gelebileceği gibi kart hamilinden de gelebilir. Kart çıkaran kuruluş tarafından kredi kartı sözleşmesinden doğan borcun tasfiyesine yönelik bir ödeme planı hazırlanıp kart hamiline gönderilmesi, kart çıkaran

⁴⁷⁹ Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 2**, s. 546; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 991.

⁴⁸⁰ RG, T. 22.06.2016/ S. 29750.

kuruluşun önerisi niteliğindedir. Kart hamilinin bu öneriyi kabul etmesiyle sözleşme kurulur. Kart hamili, kendisine gönderilen ödeme planı teklifine uygun ödemeleri yapmasıyla öneriyi örtülü olarak da kabul edebilir. Sözleşme önerisinin kart hamilinden gelmesi halinde sözleşmenin kurulması, kart çıkaran kuruluş tarafından kredi değerlendirilmesi yapılarak önerinin kabul edilmesine bağlıdır. Kredi kartı sözleşmesi yazılı şekle tabi olsa da yeniden finansman sözleşmesi şekle tabi değildir. Ancak yeniden finansman sözleşmesi aynı zamanda tüketici kredisi sözleşmesi niteliğinde ise yazılı şekle tabidir (TKHK m. 22/ f. 3). Yeniden finansman sözleşmesinin mesafeli kurulması da mümkündür⁴⁸¹.

Yeniden finansman sözleşmesinde kart hamilinin edim miktarı (kredi alanın kredi verene geri vermekle yükümlü olduğu para miktarı), kart çıkaran kuruluşun kredi kartı sözleşmesinden doğan alacak miktarı kadardır. Bu alacak miktarı, kart hamilinin alışveriş işlemlerinden doğan borçları ile faiz, ücret ve masraf borçlarını kapsar. Tüketici kredi kartı sözleşmesinde bileşik faiz yasak olduğu için borcun sona erdirilmesi amacıyla yeniden finansman sözleşmesi yapılırken taraflarca edim miktarı üzerinden ayrıca anapara faizi alınmasına karar verildiği durumlarda, edim miktarı içindeki faiz miktarı üzerinden tekrar anapara faizi alınamaz (BKHK m. 26/ f. 2). Kart hamilinin tacir sıfatını taşıdığı ticari kredi kartı sözleşmelerinde ise bileşik faiz işletilebilir. Nitekim, TTK m. 8/ f. 2'e göre her iki taraf bakımından ticari iş niteliğinde olan ödünç sözleşmelerinde üç aydan aşağı olmamak üzere faizin anaparaya eklenerek tekrar faiz yürütülmesi mümkündür.

Yeniden finansman sözleşmesi, hukuken tasarruf işlemi niteliğindedir. Bu sözleşmenin hüküm ifade etmeye başlaması ile birlikte kredi kartı sözleşmesinden doğan borç, yenileme nedeniyle sona erer. Yeniden finansman sözleşmesinde tarafların amacı sadece borcu değil aynı zamanda borç ilişkisini de sona erdirmek olduğundan, kredi kart sözleşmesi de yeniden finansman sözleşmesinin hüküm ifade etmesiyle birlikte sona ermiş olur.

⁴⁸¹ Bir sözleşmenin mesafeli kurulması hakkındaki açıklamalarımız için bkz. "Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinin Mesafeli Kurulması", s. 140.

3. Kredi Kartı Sözleşmesinin Dönme ile Sona Ermesi

Kredi kartı sözleşmesinden dönme şu iki halde söz konusu olabilir. Her iki kredi kartı sözleşmesi türünde borçlunun alacaklıdan kaynaklanan nedenlerle borcunu ifa edemediği hallerde borçlunun (hem kart çıkaran kuruluşun hem de kart hamilinin) sözleşmeden dönmesi mümkündür. Diğer tüketici kredi kartı sözleşmesinde kart hamilinin sözleşmeden cayma hakkıdır. Kredi kartı sözleşmesi eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu için, borçlu temerrüdü halinde sözleşmeden dönme hakkını düzenleyen TBK m. 125/ f. 3 hükmü kredi kartı sözleşmesine uygulanmaz.

Alacaklıdan kaynaklanan nedenlerle borçlunun borcunu ifa edememesinin nedeni, TBK’da alacaklı temerrüdü (TBK m. 106-110) ve alacaklı yüzünden borcun ifa edilemediği diğer haller (TBK m. 111) şeklinde düzenlenmiştir⁴⁸². Alacaklı temerrüdü, alacaklının kendisine sunulan ifayı haklı sebep olmadan kabul etmemesi veya ifanın gerçekleşmesi için kendisinin yapacağı şeyleri yapmamasıdır⁴⁸³ (TBK m. 106/ f. 1). Diğer haller ise borçlunun kusuru bulunmaksızın alacağın kime ait olduğunda veya alacaklının kimliğinde duraksama sebebiyle ya da alacaklıdan kaynaklanan diğer kişisel sebeplerle borcun ifa edilememesi durumudur (TBK m. 111). Alacaklı temerrüdünün bir sonucu da borçlunun sözleşmeden dönebilmesidir (TBK m. 110). Aynı maddede sözleşmeden dönmenin borçlu temerrüdüne ilişkin hükümlerine göre yapılacağı belirtilmiştir (TBK m. 110). Alacaklı yüzünden borcun ifa edilemediği diğer hallerde de alacaklı temerrüdüne ilişkin hükümlere gönderme yapılmıştır (TBK m. 111). Buna göre borçlu sözleşmeden dönme hakkını kullanabilir.

Kredi kartı sözleşmesi eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu için alacaklı temerrüdünün oluşması her iki taraf açısından mümkündür. Kart çıkaran kuruluşun alacaklı temerrüdüne düşmesi kart hamili tarafından yapılacak ödemeyi kabul etmemesi veya edememesi halinde söz konusu olur. Kart hamilinin alacaklı

⁴⁸² Bkz. “Kart Çıkaran Kuruluşun Asli Borcunu İfa Etmemesinin Borçlu Temerrüdüne Neden Olması”, s. 272.

⁴⁸³ Alacaklı temerrüdü için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1134; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 352; Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 142; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 837.

temerrüdüne düşmesi ise kart çıkaran kuruluşun kendisine alışveriş işlemi yapma olanağı sağlama borcunu ifa etmesini kabul etmemesi veya edememesi -mesela teslim edilmek üzere kendisine gönderilen kredi kartı teslim almaktan kaçınması veya ayırt etme gücüne sahip olmadığı⁴⁸⁴ için kartı kullanamayacağının belirlenmesi gibi durumlarda söz konusu olabilir. Bu durumlarda kart hamili veya kart çıkaran kuruluş kredi kartı sözleşmesinden dönebilir.

Sadece kart hamiline tanınmış özel bir sözleşmeden dönme hakkı da tüketici kredi kartı sözleşmesine uygulanabilen TKHK m. 24’de düzenlenen sözleşmeden cayma hakkıdır. Cayma hakkının hukuki niteliği TKHK tarafından düzenlenmiş özel bir dönme hali olarak ifade edilmektedir⁴⁸⁵. Cayma hakkı, herhangi bir sebebe bağlı değildir ancak sözleşme kurulduktan belli bir süre içinde kullanılması gereken bir haktır. Sözleşmenin kurulmasından itibaren on dört gün içinde cayma hakkının kullanılması gerekir. Cayma hakkı, bozucu yenilik doğuran bir haktır, karşı tarafa ulaştıktan sonra geri alınamaz. Süresi içinde yapılan cayma bildirimi sözleşmenin kurulmasından itibaren sözleşmenin sona ermesi sonucunu doğurur ve taraflar birbirine verdiklerini iade etmekle yükümlü olurlar. Cayma hakkını kullanan taraf iade yükümlülüğünü yerine getirmezse, sözleşmeden caymamış sayılır (TKHK m. 24/f. 2).

Kredi kartı sözleşmesinde cayma hakkı sadece tüketici kredi kartı sözleşmesinde kart hamiline tanınan bir haktır. Ticari kredi kartı sözleşmesinde kart hamili tüketici sıfatını haiz olmadığı için cayma hakkı yoktur.

TKSY m. 2/ f. 2’ de cayma hakkının, kurulan ilk sözleşmeye uygulanacağı belirtilmiştir. TKSİ m. 2/ f. 2’de “ilk sözleşme” şeklinde bir ifadenin kullanılmasındaki amaç kredi kartı sözleşmesinden sonra yapılan alışveriş veya nakit

⁴⁸⁴ Diğer ifa engeli için verilen aynı örnek için bkz. Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 367.

⁴⁸⁵ Cayma hakkı için bkz. Aslan, **a.g.e.**, s. 138; Atamer, **Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, s. 97; Bilgehan Çetiner, "Konut Kredileri ve Tüketicinin Korunması", **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt IV, Sayı 1, 2007, s. 355; Çapri, **a.g.e.**, s. 346; Selin Sert Sütçü, **Tüketicinin Cayma Hakkı**, Ankara, 2016, s. 6; Savaş Bozbel, Murat Atalı, “Mesafeli Sözleşmelerde Cayma Hakkının Kullanılması ve Ortaya Çıkan Hukuki Sorunlar”, **AÜEHFD**, Cilt IX, S. 1-2 (2005), s. 456.

çekim işlemlerinden cayılmayacağını belirtmek içindir. Oysa maddede “ilk sözleşme” şeklide bir ifadeye yer verilmesine gerek yoktur, çünkü bu işlemlerle taraflar arasında ayrı bir sözleşme ilişkisi kurulmaz. Dolayısıyla bu işlemler caymaya konu olamaz.

Kart hamili, sözleşmenin kurulmasından itibaren on dört gün içinde cayma bildirimini yazılı olarak veya elektronik ortamda veya telefon ile yapabilir (BKHK m. 3/f. 1/ b. r). Süresi içinde yapılan cayma bildirimi sözleşmenin kurulmasından itibaren sözleşmenin sona ermesi sonucunu doğurur ve taraflar birbirine verdiklerini iade etmekle yükümlü olurlar. Kredi kartı on dört gün boyunca hiç kullanılmamışsa, cayma bildirimi yapıldığında kart hamilinin iade borcu olmaz. Ancak cayma süresi içinde kart hamili tarafından alışveriş işlemi veya nakit çekim işlemi yapılmış olabilir. Kredi kartı sözleşmesinde kart hamilinin alışveriş işlemi yaptıktan sonra sözleşmeden cayması sistemin işleyişini imkansızlaştıracığından kart hamilinin kredi kartı sözleşmesinden cayma hakkı olması eleştirilmiştir⁴⁸⁶. Gerçekten de TKHK’da cayma nedeniyle sözleşmenin sona ermesi halinde tüketicinin aldığı parayı cayma bildiriminden itibaren otuz gün içinde iade etmesine ilişkin TKHK m. 24 hükmü kredi kartı sözleşmesine uygulanabilir nitelikte değildir. Kart hamili alışveriş işlemi konusu para borcunu aylık dönem itibarıyla asgari tutarı ödeme hakkı vardır. Hem ödenecek asgari tutarın belirlenmesi hem de son ödeme tarihinin belirlenmesi bakımından bu hükmün uygulanması kredi kartı sistemin işleyişine aykırıdır. Bu nedenle, sözleşme kurulduktan sonra alışveriş işlemi veya nakit çekim işlemi yapmış kart hamilinin TKHK m. 24’e göre sözleşmeden cayma hakkının olmaması gerektiği kanaatindeyiz.

4. Kredi Kartı Sözleşmesinin Fesih ile Sona Ermesi

a. Kart Çıkaran Kuruluş Tarafından Sözleşmesinin Feshedilmesi

Kart çıkaran kuruluşun sözleşmeyi fesih sebepleri sözleşmede kararlaştırılabilir. Tüketici kredi kartı sözleşmesinde asgari bulunması gereken

⁴⁸⁶ Atamer, *Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması*, s. 97.

hükümlerden birisi de sözleşmenin fesih sebepleri ve sonuçlarıdır⁴⁸⁷. Ticari kredi kartı sözleşmesi ise asgari bulunması gereken hükümlerle ilgili düzenlemeye tabi olmadığından, fesih sebeplerinin sözleşmede bulunması şart değildir. Sözleşmede kart çıkaran kuruluş bakımından fesih sebepleri düzenlenmişse ve bu hüküm, GİŞ yargı denetiminden⁴⁸⁸ sonra taraflar arasında hüküm ifade ediyorsa, kart çıkaran kuruluş o sözleşme hükmüne göre sözleşmeyi feshedebilir.

Sözleşmede fesih sebepleri düzenlenmemişse, kart çıkaran kuruluşun fesih hakkını düzenleyen bir hüküm ne BKKK'da ne TKHK'da yer almaktadır. Kredi kartı sözleşmesinin niteliğine uygun düştüğü ölçüde vekalet sözleşmesi hükümlerinin uygulanabileceğini daha önce belirtmiştik. TBK m. 512'de vekilin sözleşmeyi tek taraflı sona erdirmeye hakkı düzenlenmiştir. Vekil uygun olmayan zamanda sözleşmeyi sona erdirmesi halinde diğer tarafın zararını gidermekle yükümlü olur. TKHK m. 6/ f. 2'de ise tüketiciler hizmet sağlayıcıların haklı bir sebep olmadan hizmet sağlamaktan kaçınmayacağı düzenlenmiştir. Buna göre kart çıkaran kuruluşun ticari kredi kartı sözleşmesinde sözleşmeyi uygun zamanda feshedebileceği, fakat tüketici kredi kartı sözleşmesinde haklı sebep olması halinde ancak sözleşmeyi feshedebileceği söylenebilir. Haklı sebep, kart çıkaran kuruluşun kendisinden veya kart hamilinden kaynaklanabilir. Kart çıkaran kuruluşun yurt içindeki faaliyetlerine son vermesi, ticari bir karar olarak kredi kartı faaliyetine son vermesi gibi kart çıkaran kuruluştan kaynaklanan haklı sebepler sözleşmenin feshine dayanak olabilir. Kart hamilinden kaynaklanan nedenler ise örneğin tüketici kredi kartının mesleki ve ticari faaliyetlerden doğan borçların ödemek için kullanılması olabilir⁴⁸⁹.

Kart hamilinin temerrüdü halinde kart çıkaran kuruluşun sözleşmeyi fesih hakkı olup olmadığı sorulabilir. BKKK m. 8/ f. 1'de kart hamili tarafından asgarî tutarın son ödeme tarihini takip eden üç ay içinde ödenmemesi durumunda kart çıkaran kuruluşça kart hamiline verilen kredi kartlarının iptal edileceği ve borcun tamamı ödeninceye kadar yeni kredi kartı düzenlenmeyeceği düzenlenmiştir. Bu hüküm kart

⁴⁸⁷ Bkz. "Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinde Asgari Bulunması Gereken Hükümler", s. 174.

⁴⁸⁸ Sözleşmedeki fesih nedenlerinin GİŞ yargı denetimi için bkz. Karaahmetoğlu, **a.g.e.**, s. 109 vd.

⁴⁸⁹ Haklı sebep teşkil edebilecek durumlar için bkz. Karaahmetoğlu, **a.g.e.**, s. 69 vd.

çıkaran kuruluşa sözleşmeyi fesih hakkı vermemektedir. Kredi kartı sözleşmesi eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu için TBK m. 126 da uygulanamaz. Dolayısıyla kart hamilinin temerrüdü halinde kart çıkaran kuruluşun sözleşmeyi fesih hakkı yoktur. Ancak, TBK m. 390 hükmü kredi kartı sözleşmesine kıyasen uygulanabilecek hükümlerden olduğu için kart hamilinin temerrüdü halinde kart çıkaran kuruluşun sözleşmeyi fesih hakkı olmasa da alışveriş işlemlerini onaylamaktan kaçınma hakkı bulunmaktadır.

Fesih hakkı, bozucu yenilik doğuran bir hak olduğu için kart çıkaran kuruluş tarafından yapılan fesih bildiriminin kart hamiline ulaşması ile birlikte sonuçlarını meydana getirir ve kart hamiline ulaştıktan sonra geri alınamaz.

Kart çıkaran kuruluş fesih bildirimini yazılı olarak yapabilir. İspat yükü BKKK m. 32/ f. 3’de düzenlenmiş olup, kart çıkaran kuruluşa aittir. Madde lafzında bu kanun kapsamında telefonla yapılan bildirimler şeklinde sadece kart hamilinin değil kart çıkaran kuruluş tarafından yapılan bildirimleri de kapsayacak genel bir ifadeye yer verildiğinden, kart çıkaran kuruluş tarafından fesih bildiriminin telefon ile yapılmasının mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Telefonla yapılan bildirimlere ilişkin ses kayıtlarının, bildirim tarihinden itibaren bir yıl süreyle saklanması gerekir. İhtilaf halinde ses kayıtlarının bu süre ile sınırlı olmaksızın ihtilaf sonuçlanıncaya kadar saklanması zorunludur (BKKK m. 32/ f. 3). Ticari kredi kartı sözleşmesinde kart hamili tacir sıfatını haizse, kart çıkaran kuruluş tarafından fesih bildiriminin noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılması gerekir⁴⁹⁰ (TTK m. 18/f. 3).

b. Kart Hamili Tarafından Sözleşmesinin Feshedilmesi

Kart hamilinin sözleşmeyi fesih sebepleri sözleşmede kararlaştırılabilir. Sözleşmede fesih sebepleri düzenlenmemişse, kart hamili BKKK’daki özel fesih

⁴⁹⁰ İki tarafın tacir sıfatını haiz olduğu kişiler arasındaki ticari işlerde belli ihbar şekline uyma borcu hakkında detaylı bilgi için bkz. Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya/ Nomer Ertan, **Ticari İşletme Hukuku**, s. 287 vd.

sebebine dayanarak sözleşmeyi feshedebilir. Kredi kartı sözleşmesi eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu için kart hamili borçlu temerrüdü halinde alacaklının sürekli edimli sözleşmeyi fesih hakkını düzenleyen TBK m. 126 hükmüne dayanarak sözleşmeyi feshedemez.⁴⁹¹.

Kart hamilinin fesih hakkı “sözleşme değişiklikleri” başlıklı BKKK m. 25/f. 2’de düzenlenmiştir. Bu madde, kart çıkaran kuruluş tarafından sözleşme şartlarında değişiklik önerisi yapılması halinde kart hamilinin haklarını düzenlemektedir. Bu hüküm yeri itibarıyla kart hamilinin fesih hakkının sadece sözleşmede değişiklik yapılması hâlinde söz konusu olabileceği yönünde bir izlenim yaratsa da Kanun’dan bir yıl sonra yürürlüğe giren BKKY m. 18/ f. 2 hükmü ile kart hamilinin fesih hakkının sadece sözleşme değişikliği ile sınırlı olmadığı açıklığa kavuşturulmuştur. Bu hükümle kart çıkaran kuruluşun, kart hamilinin bildirimden itibaren en geç yedi gün içinde talebini yerine getirerek kartı iptal etmek zorunda olduğunu düzenlenmiştir. Böylece kart hamilinin herhangi bir zamanda sözleşmeyi, sebep bildirmeden fesih hakkı olduğu düzenlenmiştir. Kart hamilinin herhangi bir sebep bildirmeden sözleşmeyi sona erdirmeye yönelik irade beyanı, Kanun’da “kredi kartı iptal talebi” şeklinde anılmaktadır. Uygulamada da bu terim yaygın şekilde kullanılmaktadır⁴⁹². Kart hamilinin sebep bildirmeden sözleşmeyi fesih hakkı tüketici kredi kartı sözleşmesinde

⁴⁹¹ Diğer yandan borçlunun alacaklı temerrüdü (TBK m. 106-110) ve alacaklı yüzünden borcun ifa edilemediği diğer haller (TBK m. 111) nedeniyle ifa edilememesi halinde borçlunun borçlu temerrüdüne ilişkin hükümlere göre sözleşmeden dönme hakkı vardır (TBK m. 110). İfasına başlanmış sürekli edimli sözleşmelerde ise sözleşmenin feshedilebileceğine ilişkin TBK m. 126 hükmü bu hallerde de uygulanır. Dolayısıyla kart hamilinin borcunu kart çıkaran kuruluştan kaynaklanan nedenlerle ifa edemediği durumlarda TBK m. 126’a göre sözleşmeyi fesih hakkı vardır.

⁴⁹² Uygulamada kart çıkaran kuruluş tarafından kartın iptal edilmesi, kart çıkaran kuruluşun sistemlerinde kredi kartının kullanıma kapatılması, başka bir deyişle alışveriş ve nakit çekim işlemi yapma imkanının kaldırılması şeklinde yapılır. Bu aşamada uygulamada yaygın şekilde kullanılan “kartın iptal edilmesi” ile “kartın kullanımına son verilmesi” terimleri arasındaki farkı açıklamak gerekir. Kartın iptal edilmesi, kart çıkaran kuruluşun bir işlemidir. Kart çıkaran kuruluş tarafından kart kullanıma kapatılır. Kart hamili istese de kartı kullanamaz. Kartın kullanımına son verilmesi ise kart hamilinin bir eylemidir, çünkü kredi kartı sözleşmesine göre kart hamili kredi kartını kullanmak zorunda değildir. Kart hamili istediği zaman kartı kullanmaya son verebilir. Yine kendi kararı ile kartını kullanmaya başlayabilir çünkü kartı kullanıma açıktır. Kartın iptal edilmesi halinde sözleşme sona ererken, kartın kullanımına son verilmesinde sözleşme sona ermez. Sadece kart hamilinin hukuki durumu değişir ve yeni bir hukuki statü içine girer. Bu durum FTAÜT m. 11/f. 6’da “hareketsiz kart (inactive card)” olarak ifade edilmiş ve bu duruma bir sonuç bağlanmıştır. Hareketsiz kartlardan yıllık üyelik ücreti alınamaz. Ayrıca, hesap özeti gönderilmemesi, kampanya mesajları atılmaması gibi sonuçları da vardır.

kart hamiline verilmiş bir haktır. Ticari kredi kartı sözleşmesinde kart hamilinin bu hakkı yoktur (BKKK m. 43). TBK m. 512'e göre vekalet verenin sözleşmeyi tek taraflı sona erdirmesi mümkün olduğundan, kart hamilinin ticari kredi kartı sözleşmesinde uygun zamanda sözleşmeyi fesih hakkı bulunmaktadır.

Kart hamili tarafından sözleşmeyi fesih bildirimi, yazılı olarak veya elektronik ortamda veya telefon ile yapılabilir (BKKK m. 3/ f. 1/ b. r). Kart hamilinin fesih bildirimini şubelerinde kart çıkaran kuruluşun temsilcilerine teslim etmesi halinde, bildirimin hangi tarihte alındığına dair şube temsilcileri tarafından imzalanmış bir belgenin veya doldurulan iptal talep formunun bir örneğinin kart hamiline verilmesi zorunludur (BKKY m. 18/ f. 2). Ticari kredi kartı sözleşmesinde kart hamili tacir sıfatını haiz ise kart hamili tarafından fesih bildirimi noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılır (TTK m. 18/f. 3).

Kart hamilinin herhangi bir sebep bildirmeden sözleşmeyi sona erdirmeye yönelik irade beyanın (kredi kartının iptali) ne zaman hüküm ifade edeceği ile ilgili olarak kart çıkaran kuruluşun en geç yedi gün içinde talebi yerine getirerek kartı iptal etmek zorunda⁴⁹³ olduğu düzenlenmesinden, fesih bildirimi ile sözleşmenin derhal sona ermeyeceği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla kart hamilinin fesih bildirimi olağan fesih niteliğindedir. Olağan fesihte sözleşme, bildirimden belli bir süre sonra sona erer⁴⁹⁴. Kart çıkaran kuruluşa kartı iptal etmesi için yedi günlük bir süre öngörüldüğünden kart hamilinin fesih bildirimi ile sözleşme, kanaatimizce yedinci günün sonunda sona erer.

Kart hamilinin fesih bildirimi nedeniyle sözleşmenin sona ermiş olması kart çıkaran kuruluşa vadesi gelmeyen borçları kart hamilinden talep hakkı vermez. Kredi kartı sözleşmesinde bunun aksine konulan sözleşme hükmü, kanaatimizce haksız şart sayılır. Kart hamili yeni alışveriş veya nakit çekim işlemi yapamaz, fakat mevcut borç

⁴⁹³ Kanun'da düzenlenmeyen yedi günlük süre BKKY ile getirilmiştir ve aksine davranışın sonucu kart çıkaran kuruluş bakımından idari para cezasıdır (BKKK m. 35/f. 1/b. e).

⁴⁹⁴ Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 440.

bakiyesini de ödemekle yükümlü olur. Kart hamilinin bu borcu feshin dolaysız bir sonucu olmayıp bizatihi feshedilen kredi kartı sözleşmenin sonucudur⁴⁹⁵. Bu nedenle sözleşmenin sona erme tarihi itibarıyla mevcut borcunu ödeyebilmesi için kart hamiline hesap özeti gönderilmesine devam edilir. Dönem borcunun ödenmemesi halinde akdi faiz işletilebilir. Kart hamili hareketsiz statüsüne geçeceğinden yıllık üyelik ücret ödeme borcu hüküm ifade etmez.

Tüketici kredi kartı sözleşmesinde kart hamilinin sözleşmeyi fesih bildiriminin bir sonucu da eğer fesih bildirimi kart çıkaran kuruluşun faiz artışı önerisine karşı otuz gün için de yapıldıysa, kart hamilinin en geç altmış gün içinde tüm borcunu ödemesi halinde faiz artışından etkilenmemesidir⁴⁹⁶ (BKHK m. 25/f. 1).

⁴⁹⁵ Sürekli edimli sözleşmelerde fesih sözleşme ilişkisini ileriye doğru sona erdirir, bu özelliği ile dönmeden ayrılır. Fesih üzerine doğan geri verme yükümlülükleri, feshin dolaysız bir sonucu olmayıp, bizatihi feshedilen sözleşmenin sonucudur. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1258; Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 236; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 967.

⁴⁹⁶ Faiz oranının arttırılması yönünde sözleşmenin değiştirilmesi hakkında bkz. s. 187.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİ TARAFLARININ BORÇLARI

I. KART ÇIKARAN KURULUŞUN BORÇLARI

Alacaklı ve borçlu arasında kurulan borç ilişkisi bazı hak ve yükümlülükler içerir. Borçlunun yükümlülükleri, genel olarak asli yükümlülükler ile yan yükümlülükler şeklinde ikiye ayrılarak ele alınır. Asli yükümlülük, borçlunun hukuki ilişkiden doğan asli borcudur ve asli edim yükümlülüğü olarak da ifade edilir. Borçlu, alacaklı yararına bir davranışta bulunmayı borçlanır. Borçlunun yerine getirmekle yükümlü olduğu davranış, edimdir⁴⁹⁷. Edim, borçlunun borca uygun davranışdır ve borcun konusu oluşturur. Davranış türüne göre edimler; yapma, verme ve yapmama edimleri olarak üçe ayrılır. Ancak doktrinde⁴⁹⁸ verme edimlerinin yapma edimleri içinde ele alındığı ve olumlu (yapma) ile olumsuz (yapmama) edimleri olarak iki şekilde incelendiği görülmektedir. Sürelerine göre edimler, ani edimler ve dönemli edimler ile sürekli edimler olarak sınıflandırılır. Ani edimler bir kerede yerine getirilebilen edimlerdir. Dönemli edimler, düzeli ve düzensiz aralıklarla art arda veya bölüm bölüm yeri getirilen edimlerdir. Sürekli edim ise kesintisiz olarak yerine getirilir.

Bir borç ilişkisi olarak sözleşmeler, kural olarak asli edim yükümlülükleri içerir. Asli edim yükümlülüğü, sözleşmenin tipini belirler ve sözleşmeden beklenen asıl amacı belirtir. İki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde, tarafların asli edim yükümlülükleri yanında bir veya daha fazla yan edim yükümlülükleri olabilir. Yan edim yükümlülükleri, asli olmayan –sözleşmenin tipini belirlemeyen– asli edime oranla ikinci derecede nitelik ve amaç taşıyan edim yükümlülükleridir. Taraflar yan

⁴⁹⁷ Edim kavramı için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 99; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 33; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 5; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 6; Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 9; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 8; Tuhr, **a.g.e.**, s. 45.

⁴⁹⁸ Edim türleri için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 105; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 5; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 35; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 6; Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 13; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 9; Tuhr, **a.g.e.**, s. 45.

edim yükümlölüklerini serbestçe belirleyebileceği gibi bu yükümlölükleri kanundan da doğabilir. Doktrinde yan edim yükümlölüğü olup olmadığı tartışmalı olan ve TMK m. 2’den doğan, karşı tarafın zarar görmemesini sağlama şeklinde genel bir koruma yükümlölüğü (özen borcu) bulunduğu da kabul edilmektedir.

Yukarıdaki genel açıklamalar kapsamında kredi kartı sözleşmesinden doğan tarafların asli edim borcu ve yan edim borçlarını aşağıda açıklayabiliriz. Bu açıklamalarımızda “borç” ve “yükümlölük” eş anlamlı olarak kullanılmıştır.

A. Kart Çıkaran Kuruluşun Asli Edim Borcu

1. Kart Hamiline Alışveriş İşlemi Yapma Olanğı Sağlama Borcunun Hukuki Niteliğı

Kart çıkaran kuruluşun asli edimi, kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanğı sağlamaktır. Kart çıkaran kuruluşun edimi alışveriş işlemini onaylamaktır, ancak bunun için önce kart hamilinin alışveriş işlemi yapması gerekir.

Kart hamilinin alışveriş işlemi⁴⁹⁹ yapabilmesi için kart çıkaran kuruluş tarafından kendisine kredi kartı verilmiş olmalıdır. Bu kartın üye işyerleri tarafından kabul edilebilmesi için kart çıkaran kuruluş tarafından ya kredi kartı sistemi kurulmalı ya da kurulu bir sisteme üye olunmalıdır. Böylece kart çıkaran kuruluş kart hamilinin alışveriş yapabileceğı şartları oluşturmali ve bu şartların sürekli işler halde devamını sağlamalıdır. Kart çıkaran kuruluşun borcunu ifa etmiş sayılması için bu tek başına yeterli değildir. Kart hamilinin alışveriş işlemiyle para borcunu ödeyebilmesi kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylamasına bağıdır. Alışveriş işleminin onaylanması, kart hamilinin nakit para kullanmadan üye işyerine olan borçlarını ödeme olanğı sağlar (kredi kartının kredi aracı olma işlevi) ve kart hamilinin üye işyerine olan borcunu sona erdirir (kredi kartının ödeme aracı işlevi). Alışveriş işleminin onaylanması, kart çıkaran kuruluşun irade beyanı niteliğindeki bir hukuki

⁴⁹⁹ Kart hamilinin alışveriş işleminin hukuki niteliğı için bkz. s. 117.

işlemi olduğundan kart çıkaran kuruluşun borcu, alışveriş işlemini onayladığını üye işyerine bildirme şeklinde irade beyanında bulunma borcudur.

Kart çıkaran kuruluşun borcunun hukuki niteliği bakımından şu soru akla gelebilir. Kart çıkaran kuruluşun nihai amacı kart hamilinin üye işyerine olan para borcunu ödemekse, kart çıkaran kuruluşun borcu acaba para borcu mudu? Bu sorunun cevabı olumsuzdur, çünkü kart çıkaran kuruluşun kredi kartı sözleşmesiyle yüklendiği edim, kredi limiti dahilinde kart hamilinin alışveriş işlemlerini onaylamaktır. Alışveriş işlemini onaylamadığı sürece kart çıkaran kuruluşun üye işyerine para ödeme borcu doğmaz. Örneğin kredi kartı limitini aşan işlemleri onaylama yükümlülüğü yoktur. Dolayısıyla kart çıkaran kuruluşun borcu üye işyerine para ödemek değildir. Limit dahilindeki işlemleri onaylamaktır. Onayladığı işlemler konusu parayı ödeme edimi ise üye işyerine karşı üstelendiği yükümlülüğün konusunu oluşturur, yoksa kart hamiline olan borcun konusunu değil.

Kart çıkaran kuruluşun borcuna aykırılık kart hamilinin alışveriş işlemi yapamaması veya işlemi yapsa bile kart çıkaran kuruluş tarafından onaylanmaması halinde söz konusu olur. Bu aşamada belirtelim ki kart çıkaran kuruluşun yapma borcunu ifa etmemesi halinde mahkeme kararı kart çıkaran kuruluşun iradesi yerine geçeceğinden⁵⁰⁰, kart hamili aynen ifayı ve varsa zararının tazmin edilmesini talep edebilir⁵⁰¹.

Bu açıklamalarımız kapsamında kart çıkaran kuruluşun kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağı sağlama borcunun hukuki niteliği ile ilgili şu tespitleri yapmamız mümkündür:

- Öncelikle, kart çıkaran kuruluşun alışveriş olanağı sağlama borcu, kredi kartı sözleşmesinin tipini belirleyen, sözleşmeden beklenen asıl amacı belirten nitelikte asli bir yükümlülüktür. Kart çıkaran kuruluşun kart

⁵⁰⁰ Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 378.

⁵⁰¹ Mahkeme kararının kart çıkaran kuruluşun iradesi yerine geçmesi hakkındaki açıklamalarımız için bkz. s. 275.

hamiline alışveriş işlemi yapma olanağı sağlamayı borçlanmadığı bir sözleşme ilişkisi kredi kartı sözleşmesi olarak değerlendirilemez, kart hamilinin tüketici sıfatına sahip olmasına göre tüketici kredisi sözleşmesi veya kredi açma sözleşmesinden söz edilebilir⁵⁰².

- Kart çıkaran kuruluşun asli borcu, yapma borcu olup yapma borçları içinde irade beyanında bulunma borcudur. Alışveriş işlemine onay vererek üye işyerine karşı alışveriş işlemi konusu parayı ödemeyi yüklenir.
- Edim yükümlülüğünün süresine göre kart çıkaran kuruluşun borcu, sürekli nitelikte bir edimdir. Kart çıkaran kuruluşun asli borcunu ifa etmesi kart hamili tarafından alışveriş işlemi yapmasına bağlıdır. Kart çıkaran kuruluş, kart hamilinin alışveriş işlemini yapacağı şartları oluşturmalı ve bu şartları sürekli işler halde devamını sağlamalıdır. Bu durum kart çıkaran kuruluşun asli borcuna süreklilik karakterini kazandırır.

2. Kart Hamiline Alışveriş İşlemi Yapma Olanağı Sağlama Borcunun Miktarı

a. Kredi Kartı Limiti ile İşlem Limitinin Hukuki Niteliği

Kart çıkaran kuruluşun kart hamili tarafından yapılan alışveriş işlemini onaylama yükümlülüğü sınırsız değildir. Bu yükümlülüğün sınırını da kredi kartı limiti belirler.

BKKK m. 9'da "kredi kartı limiti" terimi kullanılmış ancak tanımı yapılmamıştır. Kredi kartı limiti (kart limiti), kart çıkaran kuruluşun edim miktarının parasal sınırını belirler. Kart çıkaran kuruluş bu sınıra kadar kart hamili tarafından

⁵⁰² Kredi kartı sözleşmesinin unsurları için bkz. s. 65.

yapılan alışveriş işlemlerini onaylamayı ve üye işyerine karşı ödeme borcu altında girmeyi üstlenir.

BKKK m. 21/f. 1’de ayrıca “işlem limiti” düzenlenmiştir. İşlem limiti, alışveriş işlemi özelinde belirlenen parasal sınırdır. İşlem limiti belirlenmesi şart değildir. Ancak belirlenmiş olması halinde kart çıkaran kuruluş, kart limiti aşılmamış olsa bile işlem limitini aşan alışveriş işlemine onay vermeme hakkına sahiptir.

Görüldüğü üzere kart limiti ile sözleşmeyle belirlenmiş olması halinde işlem limiti, kart çıkaran kuruluşun kredi kartı sözleşmesinden doğan asli ediminin miktarını ifade eder.

b. Kredi Kartı Limitinin Belirlenmesi

Kart çıkaran kuruluşun kredi kartı sözleşmesini kurmaya yönelik kabul iradesi, kart hamili hakkında yapacağı kredi değerlendirmesi sonucunda oluşur. Kredi değerlendirmesi, kart hamilinin kredi kartı limiti içinde yapacağı alışveriş işlemleri konusu parayı kart çıkaran kuruluşa geri ödeyebilecek ekonomik güce sahip olup olmadığının ölçülmesidir⁵⁰³. Kredi değerlendirmesi sonucunda kart çıkaran kuruluş hem kart başvurusunu (kart hamilinin önerisini) kabul eder hem de kredi limitinin miktarını belirler.

BKKK m. 9’da kart limitin belirlenmesine ilişkin bir hüküm getirilmiştir⁵⁰⁴. Bu düzenlemede kart hamilinin gerçek veya tüzel kişi olmasına göre bir ayırım yapılmıştır (BKKK m. 9/f. 2).

⁵⁰³ Kart hamillerinin risk durumlarını izlenmek ve değerlendirilmek için öncelikli Kredi Kayıt Bürosu (KKB) kayıtları kullanılır (BKKK m. 29/ f. 1). Başvuranın sunmuş olduğu bilgi ve belgeler kredi değerlendirmesinde kullanılan diğer araçlardır. Kart hamilinin gelir belgesi ile çalışmakta olduğu işyeri ve meslek bilgileri kredi değerlendirmesinde özellikle dikkate alınır.

⁵⁰⁴ Aynı hükümde ayrıca kart hamilinin kredibilitesinin ölçülmesinde izlenecek yöntemle ilişkin de düzenleme yapılmıştır. Buna göre kart çıkaran kuruluş, kredi kartı almak isteyen kişilerin yasaklılık veya engel durumu, ekonomik ve sosyal durumu, aylık veya yıllık ortalama geliri, diğer kart çıkaran kuruluşlarca bu kişilere tahsis edilen kart limiti, bir model veya skortlama sistemi sonuçları, müşterini tanı ilkeleri ile kart hamilinden temin edilecek bilgileri dikkate alarak kredi değerlendirilmesini yapar (BKKK m. 9/ f. 1/ c. 1).

Tüketici kredi kartı sözleşmesinde gerçek kişi kart hamiline diğer kart çıkaran kuruluşlar da dahil olmak üzere yurt içinde taraf olduğu tüm kredi kartı sözleşmeleri için tanımlanacak toplam kart limiti (sektör limiti), sözleşmenin kurulmasından itibaren ilk yıl için kart hamilinin aylık ortalama net gelirinin iki katını, ikinci yıl içinse dört katını aşamaz⁵⁰⁵. Tüzel kişiler için belirlenen kart limiti, gelirin dört katı sınırına tabi değildir. BKKK m. 9 hükmü ticari kredi kartı sözleşmesine uygulanmayacağından (BKKK m. 43), ticari kredi kartı sözleşmesinde gerçek kişi veya tüzel kişi kart hamili için kart çıkaran kuruluş tarafından kendi kredi politikasına⁵⁰⁶ uygun olarak kart limiti belirlenmesi mümkündür.

Kart limiti, Türk Lirası olarak belirlenebilir⁵⁰⁷. Yurt içinde yapılan alışveriş işlemlerinden doğan para borcu miktarı ile kart limiti aynı para birimi cinsindendir. Yurt dışında yapılan alışveriş işlemlerinden kaynaklanan borç, önce ABD Dolarına sonra da Türk lirasına çevrilerek kart limitinin aşıp aşılmadığı kontrol edilir.

⁵⁰⁵ Bir gerçek kişinin sahip olduğu tüm kredi kartlarının limitlerinin izlenmesi Limit Kontrol Sistemi (LKS) aracılığı ile yapılır. LKS, kredi kartları limitlerinin tüm kart çıkaran kuruluşlarca takip edilebildiği bir sistemdir. LKS ile sektörde kredi kartı veren tüm kart çıkaran kuruluşlardan toplanan kredi kartı limitleri müşteri bazında birleştirilerek tek limit uygulamasının kart çıkaran kuruluşlar tarafından yönetilebilmesi sağlanır. Kart hamillerinin gelir bilgileri de sistem üzerinden takip edilir. Limit verilmeden önce başvuranın LKS’de kullanılabilir limiti olup olmadığı kontrol edilir. Eğer, başvuran gelirinin dört katına kadar limitini başka kredi kartları için kullanmışsa, kart başvurusu reddedilir. Bu durumda kredi kartı alabilmesi için diğer kartlarını iptal etmesi ve tekrar kart çıkaran kuruluşa başvurması gerekir. Kart çıkaran kuruluş bir banka ise, yönetim kurulu üyelerine, mensupları ile bunların eşlerine ve velâyet altındaki çocuklarına verebileceği kart limiti kart hamilinin aylık net ücretleri toplamının üç katını aşamaz (BaK m. 50/ f. 6).

⁵⁰⁶ Kart çıkaran kuruluş banka ise, kart limiti verilmesine yönelik esasların belirlendiği bir politikası olmalıdır. Bankaların Kredi Yönetimine İlişkin Rehber hükümlerine göre “*kredi kartı işlemleri için faaliyetlerin büyüklüğüne ve kredi stratejisine uygun olarak, talep onayına, kredi riskinin ve ödenmeyen kredi kartı alacaklarının yönetimine ilişkin esas ve usullere bankaların kredi politikalarında yer verilir*”. Bu rehber, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun 93’üncü maddesi ve 22.07.2006 tarih ve 26236 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Tarafından Yapılacak Denetime İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin “iyi uygulama rehberleri” başlıklı 7/A maddesine dayanılarak hazırlanmıştır. Tam metni için (Çevrimiçi) https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Mevzuat/Bankacilik_Kanununa_Iliskin_Duzenlemeler/14604bankalarin_kredi_yonetimine_iliskin_rehber.pdf, 26.06.2018.

⁵⁰⁷ 7.8.1989 tarihli ve 89/14391 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ile 28.02.2008 tarihli ve 26801 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2008-32/34) m.16’ya dayanılarak hazırlanan Sermaye Hareketleri Genelgesi m. 14/f. 1’e göre yurt içi yerleşik gerçek kişilere yabancı para üzerinden kredi kartı limiti verilemez. Bu genelgenin tam metnine ulaşmak için (Çevrimiçi) <http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/d58bd2eb-b966-4765-a0cc-626c507449d8/Sermaye+Hareketleri+Genelgesi+-+1.+de%C4%9Fi%C5%9Fiklik+%2821.+%26+40.+maddeler%29.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-d58bd2eb-b966-4765-a0cc-626c507449d8-mdJ5LRc>, 26.06.2018.

Kart limitinin aşılmasının şartları ticari kredi kartı sözleşmesinde serbestçe belirlenebilir. Tüketici kredi kartı sözleşmesinde ise belli şartlar dahilinde limitin aşılabileceğini düzenlenebilir (BKKY m. 17/ f. 5/ b. f). Buna göre kredi kartı limiti kart çıkaran kuruluşun inisiyatifi dışında kart hamilinin alışveriş işlemleri nedeniyle aşılmış olmalıdır. Örneğin kart çıkaran kuruluşun kart hesabına alacak olarak kaydettiği yıllık üyelik ücret alacağı nedeniyle limit aşılamaz. Limit aşımı, tahsis edilen limitin yüzde yirmisini geçmemelidir. Aşılan kısım bir sonraki hesap döneminde kapatılmalıdır. Nihayet, bir takvim yılında ikiden fazla aşım olmamalıdır.

B. Kart Çıkaran Kuruluşun Yan Edim Borçları

Kart çıkaran kuruluşun yan edim borçları, kart hamilini bilgilendirme borcu, kart hamilinin itirazlarını sonuçlandırma borcu ile özen borcudur.

1. Kart Hamilini Bilgilendirme Borcu

TBK’da sözleşme yapmak isteyen tarafların sözleşme hükümleri hakkında veya sözleşme yapılmasını etkileyecek diğer konularda birbirini bilgilendirme yükümlülüğünü düzenleyen genel bir hüküm yoktur. GİŞ içermeyen sözleşmelerde tarafların bilgilendirme yükümlülüğü TMK m. 2/ f. 1’de düzenlen dürüstlük kuralına dayanarak sözleşme görüşmelerinden doğan sorumluluk (culpa in contrahendo) kapsamında ele alınmaktadır⁵⁰⁸. GİŞ içeren sözleşmelerde GİŞ’lerin taraflar arasındaki sözleşme kapsamına dahil olabilmesi için hazırlayan tarafın diğer tarafa bu şartların varlığı hakkında açıkça bilgi verip bunların içeriğini öğrenme imkanı sağlanmış olması gerekir (TBK m. 21/f. 1). Bunun dışında sigorta sözleşmesi (TTK m. 1423), tüketici kredi sözleşmesi (TKHK m. 23), konut finansmanı sözleşmesi (TKHK m. 33) gibi bazı sözleşmeler bakımından bilgilendirme yükümlülüğünün özel kanunlarında düzenlendiği görülmektedir.

⁵⁰⁸ Culpa in contrahendo sorumluluğu için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1264; Hatemi/ Gökyayla, **a.g.e.**, s. 9; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 9; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 477; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 975.

Kredi kartı sözleşmesinde kart çıkaran kuruluşun kart hamilini bilgilendirme borcu da özel olarak düzenlenmiştir. Ancak bu borç tek bir edim olarak değil, aşağıdaki gibi birden fazla edim şeklinde BKHK, TKHK, FTAÜT ve TMAÜT’de dağınık bir biçimde yer almaktadır. Bu düzenlemeler kapsamında bilgilendirme borcu kapsamına şu borçlar girmektedir:

- Sözleşme kurulmadan önce sözleşme hükümleri hakkında kart hamilini bilgilendirme borcu (sözleşme öncesi bilgilendirme borcu).
- Kredi kartı sözleşmesinde uygulanmak üzere hazırlanan genel işlem şartlarını kart çıkaran kuruluşun internet sitesinde ilan etme borcu (Genel işlem şartlarını internette ilan etme borcu).
- Sözleşme kurulduktan sonra sözleşmenin bir örneğini kart hamiline verme borcu (sözleşme örneğini verme borcu).
- Kredi kartının teslim edilmesi sırasında kartın kullanımı hakkında kart hamiline bilgi verme borcu (kartın kullanımı hakkında bilgilendirme borcu).

a. Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Borcu

Sözleşme öncesi bilgilendirme borcu⁵⁰⁹, sözleşme hükümlerinin varlığı ve içeriği hakkında karşı tarafın aydınlatılması yükümlülüğüdür. Kart hamilinin kredi kartı sözleşmesinden doğan asli edim borcu ve yan edim borçları hakkında kendisine bilgi verilmesi ve nasıl bir yükümlülük altına girdiği konusunda farkındalığının sağlanmasını ifade eder.

⁵⁰⁹ Tüketici sözleşmelerinde sözleşme öncesi bilgilendirme borcu için bkz. Akipek, “Tüketici Kredileri”, s. 400; Atamer, **Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, s. 75 vd.; Ceylan, **a.g.e.**, s. 131; Çabri, **a.g.e.**, s. 75 vd.; Gümüş, **a.g.e.**, s. 184; Kocayusufoğlu, **a.g.e.**, s. 220; Seda Kara Kılıçarslan, “Tüketici Sözleşmelerinde Bilgilendirme Yükümlülüğü”, **Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 5, Sayı 2, Yıl 2015, s. 183- 222; Oğuzman/Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 83; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 127 vd.

BKKK m. 8/ f. 4’de kart çıkaran kuruluşun kartın verilmesi anında kart hamilini yeteri derecede bilgilendirmesi gerektiği⁵¹⁰, BKKK m. 24/ f. 1’de sözleşme hükümleri ve kartın kullanımı hakkında kart hamiline ayrıntılı bilgi verilmesinin zorunlu olduğu düzenlenmiştir. BKKY m. 17/ f. 3’de ise kartın teslim edilmesi sırasında kart hamiline bilgi verilmesi gereken hususlar bentler halinde sayılmıştır. Bu hükümlerde geçen ifadelerden kart çıkaran kuruluşun sözleşme hükümleri hakkında kart hamilini bilgilendirmesi gerektiği anlaşılmakta ama bu bilgilendirmenin sözleşmenin kurulmasından önce yapılması gerektiği çıkarılamamaktadır. Bu nedenle sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünün dayanağı tüketici kredi kartı sözleşmesi için TKHK m. 23 ve FTAÜT m. 5’dir. Ticari kredi kartı sözleşmesinde kart çıkaran kuruluşun bilgilendirme yükümlülüğünün kaynağı ise TMÜAT m. 5/ f. 4’tür.

Her iki sözleşme türü bakımından kart hamiline hangi bilgilerin verileceği konusunda birbirine paralel kurallar getirilmiştir. Faiz ve ücret kalemleri ile bunların tahsil yöntemi ve geçerli olduğu süre hususlarında bilgi verilmesi gerekmektedir (FTAÜT m. 5/f. 4 TMAÜT m. 5/ f. 4). GİŞ’lerin taraflar arasındaki sözleşme kapsamına dahil olması bu şartlar hakkında karşı tarafa bilgi verilmiş olması şartına bağlı olduğundan, faiz veya ücret kalemleri dışındaki sözleşme hükümleri hakkında bilgilendirme yükümlülüğünün kaynağı TBK m. 21 hükmüdür.

Sözleşme öncesi bilgilendirme borcunun ifa edildiğini ispat edebilmek amacıyla uygulamada “sözleşme öncesi bilgilendirme formu” adıyla bilinen bir belge kullanılmaktadır. FTAÜT m. 5/ f. 1 ve TMAÜT m. 5/ f. 1’de sözleşme öncesi bilgilendirmenin yazılı olarak yapılacağı düzenlendiğinden, bu yükümlülüğünün ifası için yazılı delil ile ispat şartı aranmaktadır. Sözleşmenin mesafeli kurulması halinde bilgilendirme borcunun ifası, faks veya buna benzer iletişim araçları ile gönderilip saklanabilen metinler ile ispatlanabilir⁵¹¹.

⁵¹⁰ Yazara göre yeteri derecede bilgilendirme ifadesinden kart ile yapılan alışveriş işlemi hakkında kart hamiline detaylı bilgi verilmesi anlaşılmalıdır. Bkz. Ceylan, **a.g.e.**, s. 131.

⁵¹¹ Atamer, **Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, s. 75 vd.; Çabri, **a.g.e.**, s. 75 vd.; Gümüş, **a.g.e.**, s 184; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 127 vd.

Sözleşme öncesi bilgilendirme borcunun sözleşmenin kurulmasından ne kadar süre önce yerine getirilmesi gerektiği konusunda BKKK’da bir düzenleme yoktur. Tüketici kredi kartı sözleşmesi tüketici kredisi sözleşmesi niteliğinde olduğundan TKHK m. 23 hükmü uygulanır. Bu hükme göre bilgilendirmenin sözleşmenin kurulmasından makul bir süre önce yapılması gerekir. Makul sürenin ne olacağı konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre makul sürenin eski TKHK döneminde konut finansmanı sözleşmesi için öngörüldüğü gibi sözleşmenin kurulmasından en az bir gün önce olması gerekir⁵¹². Diğer bir görüşe göre tüketicinin diğer kuruluşların sözleşme şartlarını mukayese edebilmesi için bir günden de uzun süreye ihtiyacı olabilir⁵¹³. Bir diğer görüşe göre bir günden kısa makul bir süre önce bilgilendirmenin yapılması yeterlidir⁵¹⁴. Kanaatimizce tüketicilerin sözleşme hükümlerine ulaşma imkanlarının, örneğin internette ilan edilmesi vs. nedeniyle, gelişmesi nedeniyle kanun koyucu tarafından konut finansmanı sözleşmelerinde bile önceki TKHK’da öngörülen en az bir gün kuralı makul süreye çevrilmiştir. (TKHK m. 33/ f. 1). Böylece tüketici kredisi sözleşmelerinde bir günden daha kısa bir süre olabileceği tercihi bilinçli yapılmıştır. Dolayısıyla kredi kartı sözleşmesi için bilgilendirme borcunun bir günden daha kısa bir sürede yerine getirilmesi mümkündür. Makul süreyi belirlemede dürüstlük kuralı esas alınmalıdır.

Sözleşme öncesi bilgilendirme borcunu ifa amacıyla karşı tarafa verilen sözleşme öncesi bilgilendirme formunun hukuki niteliği, tüketici kredi sözleşmesi bakımından tartışma konusu olmuştur. Bir görüşe göre sözleşme öncesi bilgilendirme formu içeriğinde yer alan kart çıkaran kuruluşun beyanı, sözleşmenin kurulması için gerekli olan öneri niteliğindedir⁵¹⁵. Diğer görüşe göre bilgilendirme borcu kart çıkaran kuruluş açısından yan edim yükümlülüğüdür, dolayısıyla bilgilendirme formu içeriğinde yer alan kart çıkaran kuruluşun beyanı bu yükümlülüğün ifasına yönelik karşı tarafa bilgi sağlama şeklinde tasarruf işlemidir⁵¹⁶. Bize göre de kart çıkaran

⁵¹² Çapri, **a.g.e.**, s. 403; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 126.

⁵¹³ Atamer, **Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, s. 71.

⁵¹⁴ Akipek, “Tüketici Kredileri”, s. 401.

⁵¹⁵ Çapri, **a.g.e.**, s. 404.

⁵¹⁶ Atamer, **Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, s. 109.

kuruluşun bir öneride bulunma yükümlülüğü yoktur. Bu nedenle ikinci görüşe katılmaktayız.

Bir diğer tartışma konusu da sözleşme öncesi bilgilendirme borcunun ifa edilmemesine rağmen sözleşme kurulmuşsa, bilgilendirme borcuna aykırılığın sözleşmenin geçerliliğine etkisidir. Sözleşme öncesi bilgilendirme formundaki beyanı öneri olarak nitelendiren görüşe göre bilgilendirme borcunun ifa edilmemiş olmasının önerinin yapılmamış olması anlamına geleceğinden sözleşmenin yok hükmünde sayılması gerekmektedir⁵¹⁷. Diğer görüşe göre yan edim yükümlülüğüne ayrılık kanunun emredici hükmüne aykırılıktır. Bunun yaptırımı konusunda görüşler ikiye ayrılmaktadır. Bir görüşe göre bazı kanun hükümleri ekonomik olarak zayıf olanı koruma amacını güder ve TKHK hükümleri de bu şekildedir. Bu nedenle bilgilendirme yükümlülüğüne aykırılığın yaptırımı kesin hükümsüzlüktür⁵¹⁸. Diğer görüşe göre emredici hükümlere aykırılık otomatik olarak sözleşmenin kesin hükümsüz sayılmasını gerektirmez. Hükmün anlam ve amacına bakmak gerekir. Sözleşmenin kesin hükümsüz olacağını ileri sürmek, tüketiciyi korumak için öngörölmüş hükümlerin kanunun amacına aykırı yorumlanması niteliğinde olur ve tüketiciyi ihtiyacı olan hizmeti almaktan mahrum bırakır. Dolayısıyla bilgilendirme yükümlülüğüne uyulmaksızın sözleşme yapılması halinde sözleşme kesin hükümsüz sayılmaz. Eğer şartları varsa tüketici hata, hile hükümlerine göre sözleşmenin iptalini isteyebilir⁵¹⁹.

Biz de bu son görüşe katılmaktayız. Öncelikle, kart çıkaran kuruluşun bir öneride bulunma yükümlülüğü yoktur. Bu nedenle bilgilendirme formu içeriğindeki beyan, öneri olarak nitelendirilemez. Tüketicinin sözleşme öncesinde bilgilendirilmesine ilişkin TKHK m. 23 hükmü, emredici bir hüküm olmakla beraber bu hükme aykırılığın yaptırımının kesin hükümsüzlük olacağını ileri sürmek kanun koyucunun izlediği tüketiciyi koruma amacına ters düşer. TKHK’da bilgilendirme yükümlülüğüne aykırılık halinde sözleşmenin hükümsüz olacağına ilişkin bir

⁵¹⁷ Yazara göre aykırılığın yaptırımı kesin hükümsüzlüktür. Bkz. Çapri, **a.g.e.**, s. 404.

⁵¹⁸ Oğuzman/Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 83.

⁵¹⁹ Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 220.

düzenleme yer almamaktadır. Kanun koyucunun tercihi bu yönde olsa idi, aynı TKHK m. 5/ f. 2'deki gibi tüketiciyle akdedilen sözleşmelerde yer alan haksız şartların kesin hükümsüz olacağı şeklinde bir hükme, sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğüne aykırılık hali için de yer verilirdi. Kanun koyucunun bu tercihinin sebebi, sözleşmeden ayrılmak isteyen tüketicilerin cayma hakkına sahip olmasıdır. Sözleşme öncesinde bilgilendirilmemiş olan tüketici, sözleşme kurulduktan sonra on dört gün içinde herhangi bir sebep bildirmeden sözleşmeden dönebilir. Bu gerekçelerle tüketici kredi kartı sözleşmesinin kurulmasından öncesi kart hamilinin sözleşme hükümleri hakkında bilgilendirilmemiş olmasının sözleşmenin kurulmasına bir etkisi olmadığını söyleyebiliriz. Eğer şartları varsa kart hamili yanılma, aldatma hükümlerine göre sözleşmenin iptali isteyebilir⁵²⁰.

b. Genel İşlem Şartlarını İnternette İlan Etme Borcu

Bu yükümlülük kapsamına kart çıkaran kuruluş tarafından kredi kartı sözleşmesi hükümleri olarak uygulanmak üzere hazırlanan GİŞ'ler girer. Kart çıkaran kuruluş, kredi kartı sözleşmesi GİŞ'lerini özellikle faiz, ücret ve masraflara ilişkin hükümleri, kendi internet sitesinde ilan etmekle ve bunları sürekli olarak güncel tutmakla yükümlüdür. Bu borcun kaynağı, tüketici kredi kartı sözleşmesi için FTAÜT m. 9, ticari kredi kartı sözleşmesi için TMÜAT m. 5/ f. 1'dir.

GİŞ'lerin ilan edilmesi, kart hamilinin hem sözleşme öncesinde hem de sözleşme sonrasında bilgilendirilmesini sağlar. Kart çıkaran kuruluş güncel GİŞ'ler yanında GİŞ'lerin önceki versiyonlarını da ilan etmekle yükümlüdür. Güncel versiyon, kart hamilinin sözleşmeye taraf olmadan önce GİŞ'ler hakkında bilgi sahibi olmasını sağlar. GİŞ'lerin eski halinin ilan edilmesi ise kart hamilinin taraf olduğu sözleşme hükümlerine sonradan da ulaşabilmesine imkan verir.

⁵²⁰ Kart çıkaran kuruluşun bilgilendirme borcuna aykırılık halinde kart hamilinin yanılma nedeniyle sözleşmeyi iptal edebilmesi hakkında bkz. "Kart Hamilini Bilgilendirme Borcuna Aykırılık", s. 278.

GİŞ'leri ilan etme borcu, yan edim yükümlülüğü niteliğindedir ve bu hükmün amacı kart hamilini korumak olduğundan, bir önceki başlıkta açıkladığımız gerekçelerle sözleşme hükümlerinin internette ilan edilmemesine rağmen sözleşme yapılmasının sözleşmenin geçerliliğine bir etkisi yoktur.

c. Sözleşme Örneğini Verme Borcu

Sözleşmenin bir örneğinin kart hamiline verilmesi borcu, hem genel bir hüküm olarak BaK m. 76/ f. 1'de hem de kredi kartı sözleşmesi özelinde BKKK m. 24/ f. 1'de düzenlenmiştir. BKKK m. 24/ f. 1 hükmü ticari kredi kartı sözleşmesine uygulanmadığından (BKKK m. 43), ticari kredi kartı sözleşmesinde kart çıkaran kuruluşun bu borcunun kaynağı BaK m. 76/ f. 1 hükmüdür.

Sözleşmenin bir örneğini kart hamiline verme borcu yan edim yükümlülüğüdür. Bu borcun ifa zamanı ve şekli ile ilgili herhangi bir hüküm ne BaK'da ne de BKKK'da yer almaktadır. Sözleşmenin bir örneğinin verilmesi için sözleşmenin kurulmuş olması gerekeceğinden dürüstlük kuralı gereği sözleşmenin kurulmasından makul bir süre sonra ifa edilmesi gerekir.

Sözleşme örneğinin kart hamiline verilmesi borcu, taraflarca imzalanmış sözleşme nüshasının veya aynı içeriğe sahip bir örneğinin⁵²¹ kağıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı⁵²² ile kart hamiline verilmesiyle ifa edilir (BKKK m. 17/1). Sözleşme örneği olarak kart hamili tarafından imzalanmış olan sözleşmenin nüshasının verilmesi şart değildir. Hazırlar arasında kurulan sözleşmelerde kart hamili tarafından sözleşmenin imzalı bir örneğini vermek mümkün iken mesafeli kurulan sözleşmede

⁵²¹ Tüketici kredi sözleşmelerinde aynı yükümlülüğü düzenleyen FTAÜT m. 5/ f. 4'de "sözleşme nüshası" terimi kullanılmıştır. Sözleşme örneği ile nüshası arasında bir fark yoktur. Biz kart hamili tarafından imzalı sözleşme örneği için "sözleşme nüshası", imzalı olmayan birebir aynı sözleşme örneği için "sözleşme örneği" terimlerini kullandık.

⁵²² Kalıcı veri saklayıcısı, kart hamilinin gönderdiği veya kendisine gönderilen bilgiyi, bu bilginin amacına uygun olarak makul bir süre incelemesine elverecek şekilde kaydedilmesini ve değiştirilmeden kopyalanmasını sağlayan ve bu bilgiye aynen ulaşılmasına imkân veren kısa mesaj, elektronik posta, internet, CD, DVD, hafıza kartı ve benzeri her türlü araç veya ortamı ifade eder (BKKY m. 4/ f. 1/ b. 1).

bu mümkün değildir. Kaldı ki sözleşmenin bir örneğinin verilmesindeki amaç, kart hamilinin imzalamış olduğu metne daha sonra istediği zamanda ulaşabilmesidir. Dolayısıyla, kredi kartı sözleşmesinin içeriği ile aynı olan bir örneğinin verilmesi de bu borcun ifası bakımından yeterli kabul edilmelidir.

d. Kartın Kullanımı Hakkında Bilgilendirme Borcu

BKKK m. 8/ f. 4’de kart çıkaran kuruluşun, kartın teslim edilmesi anında kart hamilini yeteri derecede bilgilendirmesi gerektiği düzenlenmiştir⁵²³. BKKK m. 8/ f. 4 hükmü ticari kredi kartı sözleşmesine de uygulanabilen hükümlerdendir (BKKK m. 43). Bu nedenle hem tüketici kredi kartı sözleşmesinde hem de ticari kredi kartı sözleşmesinde kart çıkaran kuruluşun bu yükümlülüğünün dayanağı BKKK m. 8/ f. 4 hükmüdür.

Kartın kullanımı hakkında bilgilendirme borcu kapsamında kart hamiline hangi bilgilerin verilmesi gerektiği BKKY’de detaylı düzenlenmiştir. Bilgilendirme metni içinde asgari aşağıdakilerin bulunması gerekir (BKKY m. 17/ f. 3):

- (a) Kart hamilinin sorumluluğunun⁵²⁴ kartın zilyetliğine geçtiği andan itibaren başlayacağına ve kartın imza hanesinin kart hamili tarafından imzalanması gerektiğine dair bilgilendirme (BKKY m. 17/ f. 3/ b. a atfı nedeniyle m. 17/ f. 2/ b. a).
- (b) Kart hamilinin, kartı ve kartın kullanılması için gerekli şifre bilgilerini güvenli bir şekilde koruması ve bu bilgilerin başkaları tarafından kullanılmasına engel olacak önlemleri alması gerektiğine ve bunların kaybolması, çalınması halinde veya iradesi dışında gerçekleşmiş herhangi bir işlemi öğrenmesi durumunda kart çıkaran kuruluşa derhal bildirim yapmak zorunda olduğuna dair bilgilendirme (BKKY m. 17/ f. 3/ b. a atfı nedeniyle m. 17/ f. 2/ b. b).

⁵²³ Kartın işleyişi hakkında bilgilendirme borcu için bkz. Ceylan, **a.g.e.**, s. 131.

⁵²⁴ Hükümde geçen “kart hamilinin sorumluluğundan” kasıt, kart bilgi ve şifrelerini saklama yükümlülüğüne aykırılıktan doğan sorumluluktur.

- (c) Kart hamilinin yapacağı kayıp veya çalıntı bildiriminden önceki yirmi dört saat içinde gerçekleşen hukuka aykırı kullanımdan doğan zararlardan yüz elli Türk Lirası ile sınırlı olmak üzere sorumlu olacağına ve bildirimin yapılmaması halinde bu sınırın uygulanmayacağına dair bilgilendirme (BK KY m. 17/ f. 3/ b. a atfı nedeniyle m. 17/ f. 2/ b. c).
- (d) Kart hamilinin yüz elli Türk Lirası tutarındaki sorumluluğunun sigortalanmasına ilişkin usul ve esaslar hakkında bilgilendirme (BK KY m. 17/ f. 3/ b. a atfı nedeniyle m. 17/ f. 2/ b. ç).
- (e) Yabancı para cinsinden yapılan işlemlerde kart çıkaran kuruluş tarafından uygulanacak kurun belirlenme esasları ve bunun hesap özetine yansıtılmasına ilişkin esaslar hakkında bilgilendirme (BK KY m. 17/ f. 3/ b. a atfı nedeniyle m. 17/ f. 2/ b. d).
- (f) Şifrenin üçüncü kişilerle paylaşılmaması ve üçüncü kişilerin eline geçmemesi için gerekli önlemlerin alınması gerektiğine dair bilgilendirme (BK KY m. 17/ f. 3/ b. a atfı nedeniyle m. 17/ f. 2/ b. e).
- (g) Kayıp veya çalıntı durumunda kart hamiline bildirimde bulunulabileceği yöntemler ve kanallar hakkında bilgilendirme (BK KY m. 17/ f. 3/ b. a atfı nedeniyle m. 17/ f. 2/ b. f).
- (h) Kart kullanımı hakkında ayrıntılı bilgi alınabilecek diğer yöntemler ve kanallar hakkında bilgilendirme (BK KY m. 17/ f. 3/ b. a atfı nedeniyle m. 17/ f. 2/ b. g).
- (i) Sözleşmede belirtilen ücret, komisyon ve masrafların kart hamilinin hesabına borç kaydedileceğine dair bilgilendirme⁵²⁵ (BK KY m. 17/ f. 3/ b. a atfı nedeniyle m. 17/ f. 2/ b. ğ).

⁵²⁵ Tüketici kredi kartı sözleşmeleri bakımından ilave bir düzenleme FTAÜT’de yer almaktadır. Buna göre finansal tüketiciler ile yapılacak sözleşmeler kapsamında sunulacak ürün veya hizmetlerin ücret tarifesi ve bilgi verilmesi gereken diğer hususları göstermek üzere sözleşmeye ilişkin her bir ürün veya hizmetin asgari olarak; adı ya da tanımı, vadesi ya da süresi, tahsil edilecek faiz, kâr payı veya ücret kalemleri ile bunların tahsil yöntemi, geçerli olduğu süre, geçerlilik süresi sonunda yapılacak değişikliğin tutarı, oranı ya da değişikliğin hangi esasa göre yapılacağı hususlarını içerecek şekilde bilgilendirme formu hazırlanması zorunludur. Bilgilendirme formu sözleşmenin ayrılmaz bir

- (j) Kart hamilinin adres ve diğer iletişim bilgilerinde meydana gelen değişiklikleri on beş gün içinde kart çıkaran kuruluşa bildirmesi gerektiğine dair bilgilendirme (BKKY m. 17/ f. 3/ b. a atfı nedeniyle m. 17/ f.2/ b. h).
- (k) Kart limiti miktarı hakkında bilgilendirme (BKKY m. 17/ f. 3/ b. b).
- (l) Kartın düzenlendiği tarihteki faiz oranları hakkında bilgilendirme (BKKY m. 17/ f. 3/ b. c).
- (m) Dönem borcunun bir kısmının ödenmesi halinde kalan hesap bakiyesi üzerinden faiz hesaplanacağına, kalan hesap bakiyesine asgarî tutar ve üzerinde ödeme yapılması durumunda akdi faiz, asgarî tutarın altında ödeme yapılması durumunda ise asgari tutarın ödenmeyen kısmı için gecikme faizi, kalan hesap bakiyesinin asgari tutarı aşan kısmı için akdi faiz uygulanacağı da dahil olmak üzere, kart uygulamasından doğan borçlarda bileşik faiz uygulanmayacağına dair bilgilendirme (BKKY m. 17/ f. 3 / b. ç).
- (n) Borç bakiyesinin öğrenilebileceği ve ödenebileceği yöntemler ve kanallar hakkında bilgilendirme (BKKY m. 17/ f. 3/ b. d).
- (o) Ödenmesi gereken asgarî tutarın dönem borcunun yüzde otuzundan ve yeni tahsis edilen kredi kartlarında bir yıllık sürenin dolmasına kadar dönem borcunun yüzde kırkıdan aşağı olamayacağına dair bilgilendirme (BKKY m. 17/ f. 3/ b. e).

Görüldüğü üzere kartın kullanılması hakkında bilgilendirme metni içinde yer alması gereken hususlar BKKY m. 17/ f. 3’de bentler halinde sayılmıştır. Ancak sayılan hususlar içinde kartın kullanımı ile ilgisi olmayan hususlara da yer verildiği görülmektedir⁵²⁶.

parçasıdır. Sözleşmenin yazılı olarak kurulması durumunda bu formun taraflarca imzalanmış bir nüshasının finansal tüketiciye verilmesi zorunludur. Kalıcı veri saklayıcısı ve kayıt altına alınan telefon aracılığıyla kurulan sözleşmelerde finansal tüketici kullanılan araca uygun şekilde bilgilendirilir. İspat yükü kuruluşlara aittir (FTAÜT m. 5/ f. 4).

⁵²⁶ Kartın kullanımı ile ilgisi olmayan hususlar;

Kartın kullanımı hakkında bilgilendirme borcu, kart çıkaran kuruluşun yan edim yükümlülüğüdür. Bu borcun ifası, kredi kartının kart hamiline teslim edilmesi sırasında yerine getirilmesi gerekir (BKKY m. 17/ f. 3). BKKY m. 17/ f. 3’de bilgilendirmenin yazılı yapılması gerektiği düzenlendiğinden, bu yükümlülüğünün ifası için yazılı delil ile ispat şartı aranmıştır.

Kartın kullanımı hakkında bilgilendirmenin sözleşmesinin kurulmasından sonra düzenlenen ilk kredi kartının teslim edilmesi sırasında yapılması yeterlidir. Ek kart düzenlenmesi halinde ek kart hamilinin alışveriş işlemlerinden doğan borcu ödeme yükümlülüğü dışındaki diğer hususlarda ayrıca bilgilendirilmesi gerekir. Kartın kaybedilmesi veya çalınması halinde yeni kartın basılıp teslim edilmesi sırasında ne asıl kart hamilini ne de ek kart hamilini bilgilendirmeye gerek vardır⁵²⁷.

2. Kart Hamilinin İtirazlarını Sonuçlandırma Borcu

Kart çıkaran kuruluşun yan edim yükümlülüklerinden birisi olan kart hamilinin itirazlarını sonuçlandırma borcu BKKK m. 11’de düzenlenmiştir. Bu hüküm, ticari kredi kartı sözleşmesine de uygulanabilen hükümlerden olduğu için kart çıkaran kuruluşun itirazları sonuçlandırma yükümlülüğü her iki kredi kartı sözleşmesi türü için de söz konusudur (BKKK m. 43).

(a) Kart hamilinin yüz elli Türk Lirası tutarındaki sorumluluğunun sigortalanmasına ilişkin usul ve esaslar (BKKY m. 17/ f. 3/ b. a atfı nedeniyle m. 17/ f. 2/ b. ç).

(b) Yabancı para cinsinden yapılan işlemlerde kart çıkaran kuruluş tarafından uygulanacak kurun belirlenme esasları ve bunun hesap özetine yansıtılmasına ilişkin esaslar (BKKY m. 17/ f. 3/ b. a atfı nedeniyle m. 17/ f. 2/ b. d).

(c) Sözleşmede belirtilen ücret, komisyon ve masrafların kart hamilinin hesabına borç kaydedileceğine dair bilgilendirme⁵²⁶ (BKKY m. 17/ f. 3/ b. a atfı nedeniyle m. 17/ f. 2/ b. ğ).

(d) Kart hamilinin adres ve diğer iletişim bilgilerinde meydana gelen değişiklikleri on beş gün içinde kart çıkaran kuruluşa bildirmesi gerektiğine dair bilgilendirme (BKKY m. 17/ f. 3/ b. a atfı nedeniyle m. 17/ f.2/ b. h).

(e) Ödenmesi gereken asgarî tutarın dönem borcunun yüzde otuzundan ve yeni tahsis edilen kredi kartlarında kullanım başlangıcı tarihinden itibaren bir yıllık sürenin dolmasına kadar dönem borcunun yüzde kırkıdan aşağı olamayacağına dair bilgilendirme (BKKY m. 17/ f. 3/ b. e).

⁵²⁷ Ceylan, **a.g.e.**, s. 132.

Aşağıda önce kart hamilinin hangi konularda itirazda bulunabileceğini ve arkasından kart çıkaran kuruluşun bu itirazları sonuçlandırma yükümlülüğünü açıklayacağız.

a. Kart Hamilinin İtirazlarının Konusu

Bir hakkın meydana gelmesini veya devamını inkar eden bir olgunun ileri sürülmesi “itiraz”, ileri sürülen bir hakka karşı, bu hakkı engelleyen veya sınırlayan karşı hakkın kullanılması ise “savunma (defi)” olarak ifade edilir. Defi bir hak, itiraz ise olaydır⁵²⁸.

Kart hamilinin itirazının konusu bir itiraz veya defi ileri sürmek olabilir. Bu itiraz ve defileri, yöneldiği hakların kaynağına göre iki grupta ele alabiliriz. Üye işyeri ile kart hamili arasındaki asıl ilişkiden –mesela satış sözleşmesinden– kaynaklanan haklara karşı ileri sürülen itiraz ve defiler birinci grubu oluşturur⁵²⁹. Kredi kartı sözleşmesinden doğan kart çıkaran kuruluşun haklarına karşı ileri sürülen itiraz ve defiler ikinci grubu oluşturur.

Kart hamili asıl ilişkiden kaynaklanan haklara karşı itirazlarını herkese karşı zaten ileri sürebilir. Asıl ilişkiden kaynaklanan itiraza örnek olarak alışveriş işleminin kart hamiline ait olmadığı, yani kart hamilinin satış sözleşmesi yapılması yönünde iradesinin bulunmaması nedeniyle sözleşmenin yok hükmünde olduğuna dair itirazı verilebilir. Kart hamilinin asıl ilişkiden kaynaklan defi haklarını kart çıkaran kuruluşa ileri sürebilmesinin dayanağı ise kredi kartı sözleşmesindeki atıf hükmü⁵³⁰ ile gönderme yapılan uluslararası kartlı sistem kuruluşlarının (Visa, Mastercard vs.) ters

⁵²⁸ İtiraz ve defi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 74; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 34; Nomer **a.g.e.**, s. 28; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 17.

⁵²⁹ Temel ilişkiden kaynaklanan defi ve itirazları ifade etmek için aynı zamanda “harcama itirazı” terimi de kullanılır. Bu itirazlar için bkz. BKM “Kartlı Ödeme Sistemleri Kuralları Üye İşyeri Kılavuzu” için (Çevrimiçi) <https://bkm.com.tr/wp-content/uploads/2015/06/uyeisyerikilavuzu.pdf>, 09.07.2020.

⁵³⁰ Kredi kartı sözleşmesinde yer alan ve uluslararası kartlı sistem kuruluşlarının ters ibraz kurallarına yollama yapan GİŞ’lerin yargısal denetim sonucunda geçerli kabul edilmesi yönündeki açıklamalarımız için bkz. “Kredi Kartı Sözleşmesi Genel İşlem Şartlarının İçerik Denetimi”, s. 175.

ibraz kurallarıdır. Uygulamada sık karşılaşılan itiraz konusu, kart hamiline üye işyeri (satıcı) tarafından satılan malın zilyetliğinin devredilmemesi nedeniyle kart hamilinin sözleşmeden dönme hakkını kullanarak satım bedelinin kendisine iade edilmesi talep hakkını kart çıkaran kuruluşa karşı ileri sürebilmesidir. İkinci grubu oluşturan kart hamilinin kart çıkaran kuruluşun haklarına karşı itiraz ve defileri ileri sürebilme hakkı ise kredi kartı sözleşmesinden doğar.

Kart hamilinin itirazı, bozucu yenilik doğuran hakkı kullanılmasına ilişkin tek taraflı irade beyanı niteliğindedir. Kart hamilinin itirazını hesap özetinde yer alan son ödeme tarihinden itibaren on gün içinde kart çıkaran kuruluşa bildirmesi gerekir. Uygulamada kart hamiline alışveriş veya nakit çekim işlemi yapması üzerine SMS, e-posta vs. ile bildirim yapıldığından, kart hamili hesap özetini beklemeden de itirazını yapabilir. On günlük süre içinde itiraz edilmemesi halinde kart hamilinin sonradan itiraz hakkının olup olmadığı hususunda BKKK'da hüküm bulunmadığından TTK m. 101 hükmü, kredi kartı sözleşmesine de kıyasen uygulanabilir⁵³¹. Buna göre kart hamili, kredi kartı hesabına geçirilmemesi gereken bir alacağın hesaba geçirilerek bakiyenin tespit edildiğini veya hesaba geçirilmesi gereken kaydın hiç geçirilmediğini veya hükümsüz bir alacağın hesaba geçirildiğine ilişkin itirazını –mesela kartla yapılan alışveriş işleminin kendisi tarafından yapılmadığı itirazını– süresinden sonra da ileri sürebilir⁵³².

Kart hamili itirazını yazılı olarak, elektronik ortamda veya telefon ile kart çıkaran kuruluşa bildirebilir (BKKK m. 3/f. 1/b. r). Ancak itiraz ettiği işlemleri ve sebeplerini belirtmek zorundadır. Bunun gerekçesi olarak kart çıkaran kuruluş tarafından gerekli araştırmanın yapılması gösterilmiştir⁵³³. Gerçekten de kart hamilinin birden fazla alışveriş işlemi yapması çok sayıda üye işyeri ile borç ilişkisi kurduğunu gösterir. Kart çıkaran kuruluşun asıl ilişkiye ait bir itirazın varlığını ve geçerliliğini araştırabilmesi kart hamilinin hangi üye işyeriyle olan borç ilişkisinden

⁵³¹ Bkz. “Kredi Kartı Sözleşmesinin Cari Hesap Sözleşmesi Niteliğinde Olmaması”, s. 103.

⁵³² Bkz. Arkan, **a.g.e.**, s. 405; Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya/ Nomer Ertan, **Ticari İşletme Hukuku**, s. 706.

⁵³³ BKKK m. 11'in gerekçesi için bkz. dn. 26.

doğan itiraz veya defî hakkını kullandığını bildirmesine bağlıdır. Böylece kart çıkaran kuruluş da itirazı, o üye işyerine iletip gerekli araştırmanın yapılmasını sağlar.

Kart çıkaran kuruluşun özellikle asıl ilişkiden kaynaklanan haklara karşı ileri sürülen itiraz ve defileri sonuçlandırması –mesela üye işyerinden bilgi veya belge istemesi– vakit alan bir süreçtir. Bu nedenle kart hamilinin itirazı sonuçlanana kadar itiraz konusu alacağın kart çıkaran kuruluşa ödemesinin gerekip gerekmediği üzerinde durulması gereken bir meseledir. Eğer kredi kartı sözleşmesinde itiraz konusu alacakların ödenmesinin gerektiği ve itirazın kart hamili lehine sonuçlanması durumunda ödediği paranın kendisine iade edileceği yönünde bir hüküm varsa, kart hamili itiraz konusu alacağı ödemekle yükümlü olur. İtiraz kart hamili lehine sonuçlanırsa, kart çıkaran kuruluşun kart hamili tarafından ödenen parayı iade ederken ödeme tarihi ile iade tarihi arasındaki dönem için kart hamiline akdi faiz ödemesi gerekir. Sözleşmede iade yapılırken faiz ödenmeyeceğine ilişkin bir hüküm varsa, bu hüküm haksız şart niteliğinde olur⁵³⁴. İtiraz konusu alacakların ödenmesi ile ilgili izlenebilecek diğer bir yöntem de kart çıkaran kuruluşun ters alacak veya borç kaydı yaparak bu alacakları geçici olarak kart hesabından çıkarmasıdır. Bu yöntemde kart hamili itiraz süreci sonuçlanıncaya kadar borcu ödemez. İtiraz kart hamili aleyhine sonuçlanırsa, alacağın tekrar kart hesabına kaydedilmesi ve kart hamili tarafından akdi faizi ile birlikte kart çıkaran kuruluşa ödemesi gerekir.

b. Kart Çıkaran Kuruluş Tarafından İtirazların Sonuçlandırılması

Kart çıkaran kuruluş kart hamilinin itirazlarını, başvuru tarihinden itibaren yirmi gün içinde sonuçlandırmak ve kart hamiline cevap vermekle yükümlüdür (BKHK m.11/ f. 1).

Kart çıkaran kuruluş kart hamilinin asıl ilişkiden kaynaklanan itiraz ve defileri ile kredi kartı sözleşmesinden doğan itiraz ve defilerini araştırmak için farklı

⁵³⁴ Bkz. “Kredi Kartı Sözleşmesi Genel İşlem Şartı Örneklerinin Değerlendirilmesi”, s. 171.

usuller izler. Örneğin satış sözleşmenin kart hamilini tarafından yapılmadığı yönündeki itirazın üye işyerine bildirilmesi gerekir⁵³⁵. İtirazın incelenmesinde kredi kartı sözleşmesinde gönderme yapılan uluslararası kartlı sistem kuruluşlarının (Visa, Mastercard vs.) ters ibraz kurallarında belirlenen usuller uygulanır. Bu nedenle ters ibraz kuralları HMK m. 412'e göre hakem sözleşmesi niteliğindedir.

Ters ibraz kurallarına göre bir itirazın incelenmesi şu şekilde olur. Kart çıkaran kuruluş, kart hamilinin itirazı üzerine "belge talep (request)" veya "ters ibraz (charge back)" süreci başlatır⁵³⁶. Kart çıkaran kuruluş yurt dışı alışveriş işleminde kartlı sistem kuruluş üzerinden üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşa itirazı iletir. Bu kuruluş da kendi üye işyerinden bilgi ve belge talep eder. Üye işyeri, kart hamili açısından para borcu ve kendisi açısından da alacak hakkı doğuran hukuki ilişkinin varlığını ve geçerliliğini ispat yükü altındadır⁵³⁷. Üye işyeri, alacağını ispata yarayan belgeleri üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşa iletir. Üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş kendisine sunulan belgelere istinaden üye işyerinin geçerli bir alacağı olup olmadığı yönünde bir karar verir. Alacağın var olmadığına karar verirse veya üye işyeri alacağının var olduğunu ispat eden bir belge sunamazsa, kart hamilinin itirazı kabul edilir.

Üye işyeri tarafından sunulan bilgi ve belgelere göre üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş kart hamilinin itirazını reddederse, üye işyerine ait belgeleri kart çıkaran

⁵³⁵ Kart hamili ile üye işyeri anlaşarak, kart hamilinin alışveriş işlemi itirazı yapması ve üye işyerinin gerekli belgeleri sağlamayarak itirazın kart hamiline lehine sonuçlanmasına neden olabilirler. Üye işyerinin de faaliyetlerine son vermesi, iflas etmesi vs. nedenlerle kart çıkaran kuruluş işlem tutarını üye işyerinden tahsil edilmeyebilir ve böylece kart çıkaran kuruluşun zararı oluşabilir. Üye işyeri ile kart hamili arasında akrabalık ilişkisi, çok sayıda beyaz eşya gibi mal alımı vs. durumlarda, kart hamilin üye işyeri ile anlaştığı yönünde kuvvetli şüphe bulunur. Kart hamilinin itirazlarının sonuçlandırılması hakkının kötüye kullanmasını engellemek amacıyla, bu tür şüpheli durumlarda⁵³⁵ kart çıkaran kuruluşun kart hamilinin itirazını hiç ters ibraz sürecine sokmadan baştan reddedebileceği kanaatindeyiz. Erendaç, "Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı", s. 35.

⁵³⁶ "Belge talep", alışveriş işleminin geçerli olduğunu ispat eden belgelerin talep edildiği ve işlemin geriye alınmasının istenmesinden önceki aşamadır. "Ters ibraz" alışveriş işlemi nedeniyle üye işyerine ödenen paranın geriye alınmasının istenmesidir. Kural olarak alışveriş belgesi düzenlenen işlemlerde önce alışveriş belgesi istenir. Kartsız işlemlerde (mail order) alışveriş belgesi olmadığından doğrudan ters ibraz aşamasına geçilir. Erendaç, "Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı", s. 32.

⁵³⁷ Alışveriş işleminin kart hamili tarafından yapıldığı, kartlı işlemlerde alışveriş belgesi, kartsız işlemlerde mal teslimat makbuzu veya kart hamilince imzalanmış diğer belgeler ile ispat edilir.

kuruluşa gönderir. Kart çıkaran kuruluş üye işyeri tarafından gönderilen belgeleri kart hamiline bildirir. Kart hamili üye işyeri tarafından sunulan belgeleri yeterli görmezse itirazına devam etmek istediğini kart çıkaran kuruluşu bildirmesi gerekir. Kart hamilinin itirazını devam ettirme talebini alan kart çıkaran kuruluş böylece tahkim sürecini başlatır. Visa ve Mastercard markalı kartlar için farklı süreçler işler. Visa kartları için tahkim öncesi itiraz (pre-arbitration), Mastercard kartlar içinse ikinci itiraz (second chargeback or arbitration chargeback) süreci başlatılır.

Mastercard ters ibraz kurallarına göre üye işyeri ikinci itirazı reddedemez ve üye işyeri tarafından Mastercard Tahkim Komitesi'ne (Arbitration Committee) başvurusu gerekir. İtiraz hakkında kararı Mastercard Tahkim Komitesi karar verir. Visa ters ibraz kurallarına göre üye işyeri kendisine ulaşan ikinci itirazı da reddedebilir. Bu durumda kart hamilinin Visa Tahkim Komitesi'ne başvurulmasını kart çıkaran kuruluştan talep etmesi gerekir. Bu aşamadan sonra itiraz hakkında kararı Visa Tahkim Komitesi verir. Mastercard Tahkim Komitesi ile Visa Tahkim Komitesi tarafından verilen kararları hakem kararı niteliğinde olup, taraflar için bağlayıcıdır (HMK m. 439/ f. 6/ son cümle).

Kredi kartı sözleşmesinden doğan itiraz ve defilerde ters ibraz kurallarına başvurulmaz. Kart hamili itiraz ve defilerini kart çıkaran kuruluşu karşı ileri sürer. Kart çıkaran kuruluş da kendi kayıtları üzerinden inceleme yapar ve itirazı kabul eder veya reddeder. İtirazı cevapsız bırakması kart çıkaran kuruluşun yan edim yükümlülüğüne aykırılık teşkil eder⁵³⁸. Kart çıkaran kuruluş hem alışveriş itirazının hem de alışveriş dışı itirazının sonucunu gerekçeli bir şekilde bildirmek ve kart hamilinin başvuru yöntemi kullanarak cevaplamak zorundadır⁵³⁹.

⁵³⁸ Bkz. "Kart Hamilinin İtirazlarını Sonuçlandırma Borcuna Aykırılık", s. 280.

⁵³⁹ Kart çıkaran kuruluşun kart hamilinin itirazını bildirmede kullandığı iletişim araçlarından daha etkin başka araçlarla – mesela faks ile gelen başvuruya yazılı olarak dönüş yapmak gibi– cevap vermesi de mümkündür.

İtirazının reddedilmesi halinde kart hamili üye işyerine dava açabilir (BKKK m.11/ f .2). Kart hamili kart çıkaran konusu alacağı dönem borcu içinde kart çıkaran kuruluşa ödemekle yükümlüdür. Bu borcu ödememesi halinde temerrüde düşer⁵⁴⁰.

3. Kart Çıkaran Kuruluşun Özen Borcu

Borç ilişkilerinde asli ve yan edim yükümlülükleri dışında bazı davranış yükümlülükleri doğabilir⁵⁴¹. Özen borcu olarak da ifade edilen bu davranış yükümlülüğüne göre bir tarafın diğer tarafın zarar görmesini engelleme şeklinde genel bir koruma yükümlülüğü bulunmaktadır. Türk hukukunda bu yükümlülüğünün dayanağı TMK m. 2 dürüstlük kuralıdır. Özen borcunda herhangi bir edimi yerine getirme söz konusu değildir, dolayısıyla temerrüde düşmek, ifa imkânsızlığına uğramak, ifaya zorlamak söz konusu olmaz. Sadece özen borcunun ihlal edildiği anda borca aykırılıktan dolayı TBK m. 112'e göre borçlu, alacaklının zararını gidermekle yükümlü olur.

Kart çıkaran kuruluşun özen yükümlülüğü hem tüketici kredi kartı sözleşmesinde hem de ticari kredi kartı sözleşmesinde söz konusudur⁵⁴² (TBK m. 506/ f. 2 ve f. 3). Kart çıkaran kuruluşun özen yükümlülüğüne BKKK'da da aşağıdaki şekilde özel olarak düzenlenmiştir⁵⁴³:

- (a) BKKK m. 8/ f. 5'e göre *“kart çıkaran kuruluşlar, kartların kullanılması bir kod numarası, şifre ya da kimliği belirleyici başka bir yöntemin kullanılmasını gerektiriyorsa, bu tür bilgilerin gizli kalması amacıyla gerekli önlemleri almak ve alışveriş ve alacak belgesinin müşteri*

⁵⁴⁰ Bkz. “Kart Hamilinin Temerrüde Düşmesi ve Sonuçları”, s. 296.

⁵⁴¹ Borç ilişkilerinde asli ve yan edim yükümlülükleri dışında doğan davranış (koruma) yükümlülükleri konusunda detaylı bilgi için bkz. Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 9; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 44; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 15 vd.; Oğuzman/Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 5.

⁵⁴² Kredi kartı sözleşmesinde tarafların özen borcu konusunda bkz. İşgüzar, **a.g.e.**, s.104 vd.

⁵⁴³ BKKK dışında ayrıca BaK m. 93/f. 9'da da hüküm yer almaktadır. Buna göre kredi kartlarının 29.04.1959 tarihli ve 7258 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Futbol ve Diğer Spor Müسابakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun m. 5'de sayılan suçlara ilişkin ödemelerde kullanımı yasaklanmıştır.

nüshası üzerinde ve yazışmalarda kart numarasının açıkça yer almasını engellemekle yükümlüdür”.

- (b) BKKK m. 12/f. 2’e göre *“kart hamilinin kayıp veya çalıntı kart için yasal sınıra kadar yükümlü olduğu tutarındaki sorumluluğunun sigortalanmasını sağlamakla yükümlüdür”.*
- (c) BKKK m. 23/f. 2’e göre *“kart çıkaran kuruluşlar, edindikleri kişisel bilgileri gizli tutmak, kendi hizmetlerinin pazarlanması dışında başka amaçlarla kullanmamak ve kanunla yetkili kılınan kişi, kurum ve kuruluşlar dışında kalanların bu bilgilere ulaşmasını engellemek amacıyla gereken önlemleri almakla yükümlüdür”.*
- (d) BKKK m. 33’e göre *“... kart çıkaran kuruluşlar ... bu Kanun ve ilgili düzenlemeler ile getirilen yükümlülüklerin yerine getirilmesinde gerekli basiret ve özeni göstermekle yükümlüdür”.*

Yasal düzenlemelerin yanında kredi kartı sözleşmesine de kart çıkaran kuruluşun özen yükümlülüğüne yönelik hükümler konulabilir. Örneğin, kart çıkaran kuruluş kumar ve bahis oynanan bazı internet sitelerinde kredi kartı ile yapılan alışveriş işlemlerine onay vermeyebileceğine⁵⁴⁴ veya kredi kartının kopyalanması, çalınması vs. yollarla⁵⁴⁵ üçüncü kişiler (yetkisiz hamil veya haksız kullanan kişiler)⁵⁴⁶ tarafından hukuka aykırı kullanılmasını⁵⁴⁷ önlemek amacıyla belli yaşın altındaki

⁵⁴⁴ Kredi kartının bu üye işyerlerinde kullanılmasının takibi, üye işyeri kodu (merchant category code) üzerinden yapılır.

⁵⁴⁵ Kredi kartının üçüncü kişiler tarafından hukuka aykırı kullanılmasına yönelik örnekler için bkz. Nejdett Şatır, “Banka ve Kredi Kartlarının Haksız Kullanımından Doğan Hukuki Sorumluluk”, **Bankalararası Kart Merkezi Hukuki ve Cezai Açısından Banka Kartı ve Kredi Kartı Sempozyumu 5-6 Haziran 2009**, s. 83 vd.

⁵⁴⁶ “Yetkisiz hamil” veya “haksız kullanan kişi” tabirlerin kullanımı açısından bkz. Mehmet Bahtiyar, “Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanununa Göre Kartın Haksız Kullanımından Dolayı Hukuki Sorumluluk”, **İÜHKM**, Cilt. LXXI, Sayı. 2, 2013, s. 74, dn. 13.

⁵⁴⁷ Kartın hukuka aykırı kullanılmasının ceza hukuku bakımından sonuçları açısından detaylı bilgi için bkz. Ekinci, **a.g.e.**, s. 23 vd.; Hüseyin Gültekin, “Kredi Kartı Kullanılması Suretiyle Tefecilik Suçu”, **Bankacılar**, Sayı. 88, 2014, s. 91 vd.; Koç, **a.g.e.**, s. 79 vd.; Tuğrul Katoğlu, “Banka ve Kredi Kartlarının Kullanımı ile İlgili Suçlar”, **Bankalararası Kart Merkezi Hukuki ve Cezai Açısından Banka Kartı ve Kredi Kartı Sempozyumu 5-6 Haziran 2009**, s. 99 vd.

kişilere ek kart vermeyeceğine⁵⁴⁸ ya da kart hamilinin talebi olmaksızın kredi kartını geçici olarak kullanıma kapatabileceğini veya potansiyel tehlike gördüğü durumlarda kartı iptal edip yenisini düzenleyebileceğine ilişkin hükümlere sözleşmede yer verilebilir.

Kredi kartı sözleşmesinde düzenlenmemiş olsa bile kart çıkaran kuruluşun kredi kartı kullanımı için sürekli kullandığı şifresini kolay tahmin edilemeyecek şekilde belirlenmesi sağlamak için kart hamilini uyarması veya şifre belirlenmesine yönelik kısıtlamalar getirmesi⁵⁴⁹, kredi kartı ile alışveriş veya nakit çekim işlemi yapıldıkça kart hamiline SMS, e-posta vs. ile bilgilendirme yapması, kredi kartının internet üzerinden yapılan alışveriş işlemlerinde kullanıma açılması için kart hamilinden onay alması gibi önlemleri hayata geçirmesi özen yükümlülüğünün ifasına yönelik eylemlerdir. Kart çıkaran kuruluşun internet bankacılığı, ATM gibi kanallarında kesinti olacağı durumlarda önden kart hamiline bilgi vermesi de özen borcunun ifası niteliğinde bir davranıştır.

II. KART HAMİLİNİN BORÇLARI

A. Kart Hamilinin Asli Edim Borcu

1. Alışveriş İşlemi Konusu Parayı Ödeme Borcunun Hukuki Niteliği

Kredi kartı sözleşmesiyle kart hamili alışveriş işlemi yapma olanağı elde eder. Bu, kart hamiline tanınan bir haktır, yükümlülük değil. Başka bir ifadeyle kart hamili alışveriş işlemi yapmak ile yükümlü değildir. Bu nedenle de kredi kartı sözleşmesi eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. Kart hamilinin asli edimi, alışveriş

⁵⁴⁸ Gerçek kişi ek kart hamilinin ergin olması şart değildir (BKHK m. 8/ f. 6). Ek kart hamilinin ise kredi kartının kullanılması sırasında kart hamiline ait yükümlülükleri (şifresini saklama vs.) yerine getirebilecek yetkinlikte olması gerekir, dolayısıyla kart çıkaran kuruluşun ek kart hamili olabilecekler için alt yaş sınırı belirlemesi özen yükümlülüğünün ifası niteliğinde bir eylemdir.

⁵⁴⁹ Kart hamilinin doğum gününü şifre olarak belirlenmesine veya aynı rakamları arka araya tekraren kullanılmasına izin verilmemesi gibi.

işlemi yapması halinde bu işlem konusu parayı kart çıkaran kuruluşa geri vermektir (ödemektir).

Alışveriş işleminin havale işlemi özelliği gösteren bir hukuki işlem niteliğinde olduğunu belirtmiştik⁵⁵⁰. Kart hamilinin kart çıkaran kuruluşa olan geri verme borcu, para borcudur⁵⁵¹. Kredi kartı sözleşmesi kurulduğu sırada kart hamilinin geri verme borcunun miktarı ve ödeme şartları belirlenmiş değildir. Kart hamilinin alışveriş işlemi yapması ve kart çıkaran kuruluş tarafından alışveriş işlemine onay verilmesi ile borcun miktarı, yani kart çıkaran kuruluşun alacak miktarı da belirlenmiş olur. Sözleşme kapsamında kart hamili birden fazla alışveriş işlemi yapabilir. Alışveriş işlemlerinin yapılmasıyla miktarı belirlenen kart çıkaran kuruluş alacakları kart hesabına kaydedilir ve aylık dönemler itibariyle kart hamilinden talep edilir.

Kart hamilinin geri ödeyeceği para borcunun miktarını ifade etmek için BKKK'da “toplam borç tutarı” (BKKK m. 26/ f. 1), “hesap bakiyesi” (BKKK m. 26/ f. 1), “dönem borcu” (BKKK m. 3/ f. 1/ b. n) ve “asgari tutar” (BKKK m. 3/ f. 1/ b. o) gibi terimler kullanıldığı görülmektedir. “Toplam borç tutarı” veya “hesap bakiyesi”, kart hesabına kaydedilmiş alacakların toplam miktarını ifade eder. Kart hesabına kaydedilen kart çıkaran kuruluşun alacağı, alışveriş işlemine onay verildiği anda talep edilebilir değildir. Talep edilebilecek kısmı, aylık hesap dönemi sonunda belirlenir. “Dönem borcu”, hesap dönemi sonunda belirlenen borç miktarını ifade eder. Kart çıkaran kuruluşun talep edilebilir hale gelmiş alacak miktarıdır. “Asgari tutar” talep edilebilir alacak miktarının vadeye kadar ödenmesi gereken kısmıdır. Bu miktarda ödeme yapmazsa kart hamili temerrüde düşer.

⁵⁵⁰ Kart hamilinin alışveriş işlemi ile kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylaması işleminin hukuki niteliğinin havale işlemi ile havale ödeyicisinin havaleyi kabul etmesi işlemi özelliği gösterdiği yönündeki görüşümüz için bkz. s. 57.

⁵⁵¹ Para borçlarının ifası hakkında bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1091 vd.; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 234; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 765 vd.; Nomer **a.g.e.**, s. 327 vd.; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 291 vd.; Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 97 vd.; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 771 vd.

Kart hamilinin alışveriş işlemi konusu parayı kart çıkaran kuruluşa geri verme borcunun hukuki niteliği ile ilgili şu tespitleri yapabiliriz:

- Kart hamilinin alışveriş işlemi konusu parayı geri verme borcu, kredi kartı sözleşmesinin tipini belirleyen, sözleşmeden beklenen asıl amacı belirten nitelikte bir yükümlülüktür⁵⁵². Bu nedenle kart hamilinin asli edimi ifade eder.
- Kart hamilinin asli edim yükümlülüğü, davranış türüne göre “verme” borcudur. Para borcu, genelde nakit para ile ifa edilir. Kart hamili kaydı parayla da – mesela banka havalesi şeklinde– borcunu ödeyebilir⁵⁵³.
- Edim yükümlülüğünün süresine göre kart hamilinin yükümlülüğü, dönemli bir edimdir. Aylık hesap dönemleri sonunda belirlenen para borcunun asgari bir kısmını (asgari tutarı), her ay kart çıkaran kuruluşa ödemekle yükümlüdür.

2. Kart Hamilinin Ödeme Borcunun Şartlarını Belirleme Konusunda Seçimlik Hakkı

Kredi kartı sözleşmesiyle kart hamiline geri verme borcunu tek seferde mi yoksa vadeli (taksitler halinde) mi ifa edeceğine dair seçimlik hak tanınmış olabilir. Eğer ödeme tercihi konusunda seçimlik hakkı tanınmamışsa alışveriş işlemi konusu parayı tek seferde geri ödemesi gerekir. Bu tür işlemlere “tek çekim alışveriş işlemi” denir. Kart hamiline alışveriş işlemi konusu parayı taksitle ödeme imkanı tanınmışsa, vade farkı ödemesi gerekip gerekmediğine göre işlemler “taksitli alışveriş işlemi” veya “sonradan taksitlendirme işlemi” olarak anılır. Aşağıda tek çekim alışveriş işlemi, taksitli alışveriş işlemi ve sonradan taksitlendirme işlemi yanında tek çekim nakit avans işlemi ile taksitli nakit avans işlemi ele alacağız.

⁵⁵² Kredi kartı sözleşmesinin unsurları için bkz. s. 65.

⁵⁵³ Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 100.

a. Tek Çekim Alışveriş İşlemi

Tek çekim alışveriş işleminde, kart çıkaran kuruluşun onay vermesiyle miktarı belirlenen para borcunun, kart hamili tarafından ilk hesap kesim tarihinde düzenlenen hesap özetindeki son ödeme tarihine kadar kart çıkaran kuruluşa ödenmesi gerekir. Kart çıkaran kuruluş tarafından alacağın hesaba kaydedilmesinin ileri bir tarihe ertelenmesi (öteleme) de mümkündür. Genelde öteleme imkanı, kart çıkaran kuruluş tarafından kampanyalarda ödül olarak kart hamiline verilmektedir⁵⁵⁴.

Kart hamili, yurt içinde ve yurt dışında uluslararası kartlı sistem kuruluşunun ağı içindeki üye işyerlerinden tek çekim alışveriş işlemi yapabilir. Tek çekim alışveriş işlemi yapılabilmesi için üye işyeri ile kart çıkaran kuruluş arasında üye işyeri sözleşmesi bulunmasına gerek yoktur. Üye işyeri ile kart çıkaran kuruluş arasında üye işyeri sözleşmesi yoksa ve üye işyeri yurt içindeyse, kart çıkaran kuruluş ödemeyi üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşa BKM üzerinden yapar. Yurt içinde yapılan alışveriş işlemleri Türk Lirası üzerinden yapılır. Üye işyeri yurt dışında ise devreye Visa, Mastercard gibi uluslararası kuruluşlar girer ve ödeme işlemi bunlar üzerinden gerçekleştirilir. Yurt dışında yapılan yabancı para cinsinden alışveriş işlemi, önce ABD Dolarına çevrilir ve kart çıkaran kuruluşa bildirilir. Kart çıkaran kuruluş da ABD Doları üzerinden üye işyerine ödeme yapar. Kart hamili kart çıkaran kuruluşa olan borcunu isterse yabancı para olarak, isterse Türk Lirası olarak ödeyebilir. Üye işyeri ile kart çıkaran kuruluş arasında üye işyeri sözleşmesi varsa, kart çıkaran kuruluş komisyonunu düşerek kendi nezdindeki üye işyeri hesabına ödemeyi kaydî olarak yapar (BKKK m. 21/f. 2).

Üye işyerleri kart hamilinin kredi kartı ile borcunu ödenme talebini kabul etmek zorundadır (BKKK m. 17/ f. 1/ c. 1). POS cihazı kullanılarak yapılan alışveriş işlemine kart çıkaran kuruluş tarafından işlem anında (online) onay verilir. POS cihazı alışveriş belgesi düzenler (BKKK m. 19/ f. 1) ve alışveriş belgesinin bir nüshası kart

⁵⁵⁴ Bkz. “Kredi Kartı Kampanyaları”, s. 121.

hamiline verildikten sonra diğer bir nüsha üye işyeri nezdinde saklanır⁵⁵⁵. Üye işyeri kart hamilinden para borcunu kredi kartıyla ödediği için ayrıca bir komisyon talep edemez (BKKK m. 17/ f. 1/ c. 2).

b. Taksitli Alışveriş İşlemi

Taksitli alışveriş işleminde, kart hamilinin alışveriş işlemi konusu parayı kart çıkaran kuruluşa taksitli olarak geri ödeyeceğini üye işyerine bildirmesi üzerine borç, işlem anında taksitlere bölünür ve taksit vadelerine göre kart hesabına kaydedilir (BK KY m. 22/ f. 5). Taksit vadeleri geldikçe hesap kesim tarihinde düzenlenen hesap özetindeki son ödeme tarihine kadar kart hamili tarafından kart çıkaran kuruluşa ödenmesi gerekir. İlk taksit vadesinin daha ileri bir tarihe ertelenmesi (ötelemesi) mümkündür.

Üye işyerinde taksitli alışveriş işlemi yapabilmesi için o üye işyeri ile kart çıkaran kuruluş arasında üye işyeri sözleşmesi bulunması ve kartın da kart çıkaran kuruluş tarafından verilen POS cihazından geçirilmesi gerekir. Ortak markalı kredi kartlarında, farklı kart çıkaran kuruluşların üye işyerinde taksitli alışveriş işlemi yapılması mümkündür.

BKKK'nın ilk yürürlüğe girdiği tarihte taksitli alışveriş işlemi yapılmasına yönelik herhangi bir sınırlama yoktu. Daha sonra kart hamillerinin taksitli alışveriş işlemi yapmasını sınırlandırmak amacıyla bazı alışveriş işlemleri bakımından taksit yasağı getirilmiş veya bazıları için de azami taksit sayıları belirlenmiştir⁵⁵⁶. Bu sınırlamaların getirilmesinin sebebi tüketici sıfatını haiz kart hamilini korumaktır.

⁵⁵⁵ Bu hükme aykırı davranan üye işyeri satılan malın bedelini üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluştan talep edemez (BKKK m. 19/ f. 2).

⁵⁵⁶ 2013 yılından sonra taksit yapılabilecek alışveriş işlemleri ve taksit sayılarının sınırlandırılmasına yönelik aşağıdaki yönetmelik değişiklikleri yapılmıştır:

- 2013 yılında (RG, T. 31.12.2013, S. 28868) Yönetmeliğin 26'ncı maddesine yeni bir fıkra eklenerek mal veya hizmet alımı sonrası belli bir ücret karşılığı borcun taksitlendirilmesi veya ödemenin ertelendiği dönemler de dahil olmak üzere, kredi kartları ile gerçekleştirilecek mal ve hizmet alımları ile nakit çekimlerinde taksitlendirme süresi dokuz ayı geçemez kuralı getirilmiştir. Telekomünikasyon ve kuyumculukla ilgili alışverişler ile yemek, gıda ve akaryakıt alımlarında ise taksit yasaklanmıştır.

Gerçekten de zaman içinde tüketicilerin kendi ihtiyaçları için en uygun tercihleri yapan birer homo economicus olduğu varsayımının doğru olmadığı anlaşılmıştır. Davranışsal ekonomi teorisine göre tüketiciler kararlarını mantıklı olmayan içgüdülere ve korkulara dayanarak almaktadır⁵⁵⁷. Bu teoriye göre tüketiciler gerçekçi olmayan bir iyimserlik eğilimi içindedir. İşsiz kalma, hasta olma vs. gibi olumsuzlukların kendi başlarına gelmeyeceğini düşünürler. Ayrıca, kısa vadeli getirilere odaklanıp, uzun vadeli hesap yapmaktan kaçınırlar. Kredi kartı ile taksitli alışveriş işlemi yaparken de toplam borcun miktarına değil, taksit tutarının düşük

- 2016 yılında (RG, T. 27.09.2016/ S. 29840) Yönetmelik'te yapılan ikinci bir değişiklikle taksit sınırlaması dokuzdan on ikiye çıkarılmıştır. Taksit yapılması yasaklanan alışverişlerde ise yasak kaldırılarak, farklı taksit sayıları ile taksit yapılması imkânı getirilmiştir. Buna göre, kuyumculukla ilgili alışverişlerde dört ay, elektronik eşya ve bilgisayar alımlarında altı ay, havayolları, seyahat acenteleri, taşımacılık, konaklama, sağlık ve sosyal hizmetler ile ilgili alışverişlerde, sağlık ürünü alımlarında, kulüp ve derneklere yapılan ödemelerde ve vergi ödemelerinde taksit sınırı dokuz olarak uygulanmıştır. Kredi kartlarıyla gerçekleştirilecek telekomünikasyon, doğrudan pazarlama ile ilgili alışverişler, yurt dışında yapılan alışverişler ve yemek, gıda, alkollü içecek, akaryakıt, kozmetik, ofis malzemesi ile hediye kart, hediye çeki ve benzeri şekillerde herhangi somut bir mal veya hizmeti içermeyen ürünlerin alımlarında taksit yapılmasına izin verilmemiştir.
- 2018 yılında Yönetmelikte (RG, T. 15.08.2018/ S. 30510) yapılan değişiklik ile genel kurul olarak taksit sayısı on iki olarak kalmış, ancak bazı mal ve hizmetlerde taksit sayıları azaltılmıştır (RG, T. 27.11.2018/ S. 30608). Buna göre; elektronik eşya alımlarında üç ay, bilgisayar alımlarında, kulüp ve derneklere yapılan ödemelerde, taşımacılık ile ilgili alışverişlerde, havayolları, seyahat acenteleri ve konaklama ile ilgili yurt dışına ilişkin alışverişlerde altı ay, havayolları, seyahat acenteleri ve konaklama ile ilgili yurt içine ilişkin alışverişlerde, sağlık ve sosyal hizmetler ile ilgili alışveriş işlemlerinde ve sağlık ürünü alımlarında, vergi ödemelerinde dokuz ay olarak uygulanmıştır. Kredi kartlarıyla gerçekleştirilecek kuyum, telekomünikasyon, doğrudan pazarlama ile ilgili alışverişler, yurt dışında yapılan alışverişler ve yemek, gıda, alkollü içecek, akaryakıt, kozmetik, ofis malzemesi ile hediye kart, hediye çeki ve benzeri şekillerde herhangi somut bir mal veya hizmeti içermeyen ürünlerin alımlarında taksit yapılması yasaklanmıştır.
- 2019 yılında (RG, T. 11.01.2019/ S. 30652) Yönetmelikte yapılan değişiklikle taksit sayılarının ve yasaklarının yönetmelikte belirtilmesinden vazgeçilerek, mal veya hizmet alımı sonrası belli bir ücret karşılığı borcun taksitlendirilmesi veya ödemenin ertelendiği dönemler de dâhil olmak üzere, kredi kartları ile gerçekleştirilecek mal ve hizmet alımları ile nakit çekimlerinde taksitlendirme sürelerinin Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığı'nın görüşü alınarak Kurulca belirleneceği düzenlenmiştir. Bu düzenleme kapsamında taksit sayıları ve yasakları BDDK tarafından ayrıca belirlenmiştir.
- 12.06.2019 tarihli ve 8385 sayılı BDDK Kararı ile BKKY m. 26/f. 7 uyarınca, 11/01/2019 tarihli ve 8198 sayılı Kurul Kararı ile belirlenen kredi kartlarında taksitlendirme sürelerinin, mobilya alımlarında on iki aydan on sekiz aya, elektronik eşya alımlarında üç aydan altı aya, fiyatı üç bin beş yüz Türk Lirasına kadar olan televizyon alımlarında dokuz aydan on iki aya, havayolları ve konaklama ile ilgili yurt içine ilişkin alışverişlerde dokuz aydan on iki aya, vergi ödemelerinde dokuz aydan on iki aya, elektrikli eşya alımlarında on iki aydan on sekiz aya, genel taksit sınırının ise on iki aydan on sekiz aya çıkarılmasına karar verilmiştir. (Çevrimiçi) http://www.bddk.gov.tr/ContentBddk/dokuman/duyuru_0718_01.pdf, 13.06.2019

⁵⁵⁷ Davranışsal ekonomi teorisi hakkında açıklama için bkz. Atamer, **Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, s. 10 vd.

olmasına bakarlar⁵⁵⁸. Taksitli alışveriş işlemleri yaparak ne kadar borç altına girdiklerini takip etmezler⁵⁵⁹. Bu nedenle kart hamillerince taksitli alışveriş işlemi yapmasına yönelik sınırlamalar getirilmesi fikri oluşmuş ve hayata geçirilmiştir.

Taksit sınırlamalarının hayata geçirilmesinde asıl mesele bu sınırlamaların satın alınan malın türüne göre belirlenmiş olmasıdır. Oysa alışveriş işlemi ile birden fazla mala ilişkin bedelin tek kalemde ödenmesi mümkündür. Kart çıkaran kuruluşlara verilen POS cihazlarına üye işyeri kodları (merchant category code-MCC)⁵⁶⁰ tanımlanmaktadır. Özellikle birçok ürünün bir arada sunulduğu marketlerde yemek, gıda, alkollü içecek, kozmetik, ofis malzemesi vs. ürünler bir arada satılmaktadır. Alışverişlerin hepsi aynı kasadan geçtikten sonra POS cihazında tek bir alışveriş işlemi yapılarak malların tamamının bedeli ödenmektedir. Alışveriş işleminde malın türüne göre bir ayırtırma yapmak teknik olarak mümkün değildir. Aynı üye işyerine farklı MMC ile çalışan birden fazla POS cihazı koyularak aynı sınırlamaya tabi malların aynı POS'tan geçirilmesiyle sorun aşılma çabası yapılmıştır. Ancak bu şekilde de taksit sınırlamalarına ilişkin kurallara tam uyum sağlanabildiğini söylemek mümkün değildir. Kanaatimizce tüketicilerin bilinçsiz borçlanması önlemek bakımından taksitli alışverişlerin sınırlandırılması düşüncesi yerindedir. Ancak taksit sınırlamalarına ilişkin kuralların satın alınan malın cinsine göre belirlenmesine gerek yoktur. Kaldı ki yukarıda açıkladığımız sebeplerden dolayı bu kuralların uygulanması da mümkün olamamaktadır. Malın cinsine bağlamadan sadece taksit sayısına yönelik sınırlama getirilmesi daha doğru bir yaklaşım olur.

Kart hamilinin taksitli alışveriş işlemi yapması halinde TBK m. 253 ve devamı maddelerinde düzenlenen taksitli satım sözleşmesine yönelik kuralların uygulanıp uygulanmayacağı ayrıca tartışılmıştır⁵⁶¹. TBK m. 263'de taksitli satış

⁵⁵⁸ Kart kullanıcılarının asgari tutarı ödeme eğilimi yönünde detaylı açıklama için bkz. Benjamin Key, Jialan J./Wang, "Minimum Payments and Debt Paydown In Consumer Credit Cards", 2016, (Çevrimiçi) <http://www.nber.org/papers/w22742>, 09.04.2020, s. 2 vd.

⁵⁵⁹ Atamer, **Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, s. 10 vd.

⁵⁶⁰ Visa üye işyeri kodları için (Çevrimiçi) https://www.dm.usda.gov/procurement/card/card_x/mcc.pdf, 26.06.2020.

⁵⁶¹ Atamer, **Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, s. 42.

sözleşmesine ilişkin hükümlerin aynı ekonomik amaçlarla yapılan işlemlere de uygulanacağı düzenlenmiştir. Ancak taksitlendirme yoluyla kart hamiline kredi sağlanması üye işyeri tarafından değil, kart çıkaran kuruluş tarafından yapılması nedeniyle alışveriş işlemine taksitli satışa ilişkin kuralların uygulanmayacağı yerinde olarak ileri sürülmüştür⁵⁶². Kaldı ki Taksitli Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik⁵⁶³ m. 2/ f. 4’de kredi kartı taksitli alışveriş işlemine bu Yönetmelik hükümlerinin uygulanmayacağı ayrıca belirtilmiştir.

c. Sonradan Taksitlendirme İşlemi

Sonradan taksitlendirme işlemi, tek çekim olarak yapılan alışveriş işlemi konusu para borcunun, kart çıkaran kuruluş tarafından işlemin onaylanmasından sonraki bir zamanda taksitlere bölünerek vadeli hale getirilmesidir. Üye işyerinde işlem anında yapılan taksitli alışveriş işlemi ile sonradan taksitlendirilen alışveriş işlemi arasındaki fark, sonradan taksitlendirilen alışveriş işleminde faiz borcu (vade farkı) doğmasıdır. Sonradan taksitlendirilen alışveriş işleminde azami taksit sayısı taksitli alışveriş işlemi için getirilen kurala tabidir⁵⁶⁴.

Sonradan taksitlendirme işleminde taraflar arasında kredi kartı sözleşmesinden ayrı yeni bir sözleşme ilişkisi kurulmaz. Taraflar kredi kartı sözleşmesinde değişiklik (tadil) yaparak kart hamilinin borç miktarı ve/veya vadesini değiştirirler. Sözleşme değişiklik önerisi kart hamilinden veya kart çıkaran kuruluştan gelebilir. Diğer tarafın kabulü ile sözleşme değişikliği hüküm ifade eder.

Sonradan taksitlendirilen alışveriş işlemlerinden doğan alacaklar ters muhasebe kaydı ile hesaptan çıkarılır ve taksitlere bölünerek vadelerinde kart hesabına alacak kaydedilir. Aylık taksit tutarı, anapara ve faizden oluşur. Tüketici kredi kartı sözleşmesinde bileşik faiz yasak olduğundan, anapara ve faizden oluşan bir alacağın sonradan taksitlendirmesi halinde alacağın içindeki sadece anaparaya faiz işletilebilir.

⁵⁶² Atamer, **Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, s. 42.

⁵⁶³ RG, T. 14.01.2015/ S.29236

⁵⁶⁴ Bkz. dn. 556.

Ticari kredi kartı sözleşmesinde ise bileşik faiz, üç aydan aşağı olmamak üzere kart hamilinin tacir olması halinde uygulanabilir (TTK m. 8/ f. 2).

d. Tek Çekim Nakit Avans İşlemi

Nakit çekim işlemi⁵⁶⁵, sözleşmede bu hak tanınmışsa kart hamilinin talebi üzerine belli bir miktar paranın kart çıkaran kuruluş tarafından kart hamiline devredilmesi işlemidir. Kart hamili nakit çekim işlemi yapması halinde nakit çekilen para miktarı üzerinden kart çıkaran kuruluşa nakit çekim faizi ödemekle yükümlü olur. Kart hamili nakit çekilen parayı (anapara) ve faizini kart çıkaran kuruluşa tek seferde geri ödeyebileceği gibi taksitler halinde de geri ödeyebilir. İlki “tek çekim nakit avans işlemi”, ikincisi “taksitli nakit avans işlemi” olarak ifade edilir⁵⁶⁶.

Tek çekim nakit avans işlemi BKKK’da nakit çekilen paraya işlem tarihi itibarıyla faiz işletilebileceği (BKKK m. 26/f. 1), bazı alışveriş işlemleri ile kredi kartından yapılan para transferlerinin de nakit çekim işlemi olarak kabul edileceği⁵⁶⁷ (BKKK m. 26/f. 1) ve bir takvim yıl içinde üç kez asgari tutarın ödenmemesi halinde kredi kartından nakit çekim işlemi yapılmayacağı (BKKY m. 22/ f. 6) yönleriyle düzenlemeye tabi tutulmuştur. BKKK m. 26/f. 1 hükmü ticari kredi kartı sözleşmesine uygulanmayacağından, nakit çekilen paraya işlem tarihi itibarıyla faiz işletilebileceği ve bazı alışveriş işlemlerinin de nakit çekim olarak kabul edileceği hükmü, ticari kredi kartı sözleşmesine uygulanmaz (BKKK m. 43). BKKY m. 22/ f. 6 ile yönetmelik hükmü olarak getirilen bir takvim yıl içinde üç kez asgari ödeme tutarını ödenmemesi halinde kredi kartının nakit çekime kapatılması hükmü de kanaatimizce ticari kredi kartı sözleşmesine uygulanamaz. Çünkü asgari tutarın ödenmemesi nedeniyle kartın nakit çekime kapatılmasının sebebi tüketici niteliğindeki kart hamillerinin bilinçsiz

⁵⁶⁵ Nakit çekim işlemi, BKKK’da “nakit çekme” (BKKK m. 3/ f. 1/ b. e) ve “nakit kullanımı” (BKKK m. 26/ f. 1) terimleri ile ifade edilmiştir. Nakit çekim yerine “nakit avans” terimi de kullanıldığı görülmektedir. Bkz. İşgüzar, **a.g.e.**, s. 79.

⁵⁶⁶ Nakit çekim işlemi, tek çekim nakit avans işlemi ile taksitli nakit avans işlemlerini kapsayan üst bir kavram olarak kullanılmaktadır.

⁵⁶⁷ Nakit çekim benzeri olarak kabul edilen alışveriş işlemleri için bkz. s. 119.

borçlanmalarının önüne geçmektir. Tüketici sıfatı olmayan kart hamillerinin bu yönde bir korumaya ihtiyacı yoktur.

Tek çekim nakit avans işleminde nakit çekim faizi, nakit çekim tarihinden itibaren işlemeye başlar (BKKK m. 26/ f. 1). Nakit çekilen paranın tamamı, faizi ile birlikte bir sonraki hesap özeti dönem borcu içinde yer alır (BKKY m. 19/ f. 1/ b. g). Dönem borcunun tamamı ödenirse faiz işlemesi durur. Kart hamili dönem borcunun altında fakat en az asgari tutar kadar bir ödeme yaparsa, kısmî ödenen para borca mahsup edildikten sonra nakit çekilen paranın ödenmemiş kısmına nakit çekim faizi işlemeye devam eder. Asgari tutarın altında ödeme yapılırsa asgari tutar içinde yer alan nakit çekilen paranın ödenmemiş kısmına son ödeme tarihinden itibaren gecikme faizi işler (TKSY m. 20/ f. 4).

Kart hamili tarafından dönem borcunun üzerinde ödeme yapılması veya ters ibraz süreci sonunda kart hamilinin bir alacağının kart hesabına kaydedilmesi gibi nedenlerle hesabın kart hamili lehine alacak bakiyesi vermesi halinde, kart hamili bu parayı nakit çekim işlemi yaparak çekebilir ve faiz ya da ücret ödeme borcu doğmaz.

e. Taksitli Nakit Avans İşlemi

Taksitli nakit avans işleminde, nakit çekilen para genelde aylık taksitler halinde geri ödenir. Tek çekim nakit avans işleminden doğan borcun sonradan taksitlere bölünmesi mümkündür. Azami taksit sayısı, taksitli alışveriş işlemindeki taksit sayıları ile aynıdır⁵⁶⁸ (BKKY m. 26/ f. 7).

BKKK ve BKKY’de sadece tek çekim nakit avans işlemi düzenlenmiş taksitli nakit avans işlemine ilişkin herhangi bir hüküm yer almamıştır. Taksitli nakit avans işlemi TKHK’den sonra çıkarılan Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği m. 20’de

⁵⁶⁸ Bkz. dn. 556.

düzenlenmiştir⁵⁶⁹. Hemen belirtelim taksitli nakit avans işlemine yönelik TKSİ hükümleri ticari kredi kartı sözleşmesine uygulanmaz. Ticari kredi kartı sözleşmesi kapsamında yapılan taksitli nakit avans işlemi TTK ve TBK genel hükümlerine tabidir. Mesela, taksitli nakit avans işleminden doğan borca, kart hamili tacir ise TTK m. 8/f. 2'e göre üç aydan aşağı olmamak üzere bileşik faiz işletilebilir.

TKSY'de taksitli nakit avans işleminin belirli süreli tüketici kredi sözleşmesine benzediği düşünülerek, tüketici kredisi sözleşmesi hükümlerine atıf yapılarak düzenleme yapılmıştır (TKSY m. 2/ f. 4). Buna göre erken ödeme (TKSY m. 15), erken kapama (TKSY m. 16), ara ödeme (TKSY m. 17), temerrüt ve geç ödeme (TKHK m. 18/ f. 3), hesap özeti (TKSY m. 23/ f. 1), taksit vadesi veya ödeme gününün kanunlarda tatil olarak kabul edilen bir güne rastlaması durumunda kendiliğinden bu günü izleyen ve tatil olmayan ilk güne uzaması (TKSY m. 29/ f. 4) ile kredi veren tarafından bir telefon hattı tahsis edilmesi durumunda bu hat ile ilgili olarak kredi verenin olağan ücret tarifesinden daha yüksek bir tarife seçmemesi (TKSY m. 29/ f. 5) hükümleri taksitli nakit avans işlemine de uygulanır.

Ancak atıf yapılan hükümlerinden bazılarının taksitli nakit avans işlemine uygulanması mümkün iken bazıları değildir. Şöyle ki, tüketici kredi sözleşmelerindeki erken ödeme, ara ödeme veya erken kapama halinde faiz indirimi yapılması ile bileşik faiz yasağı taksitli nakit avans işlemine de uygulanabilir. Fakat belirsiz süreli tüketici

⁵⁶⁹ Taksitli nakit avans kredisine ilişkin TKSİ m. 20 hükmü şu hususları düzenlemektedir:

- Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesi olarak kabul edilen kredi kartı veya kredili mevduat hesabı sözleşmesine dayanılarak nakit kullanılan tutarın taksitler halinde geri ödenmesine imkan veren nakdi krediler, taksitli nakit avans kredisi olarak kabul edilir (TKSY m. 20/ f. 1)
- Taksitli nakit avans kredisinin tüketici tarafından kullanılmasından önce kredinin toplam tutarı, taksit tutarları ve taksit sayısı ile akdi faiz oranı bilgisinin tüketiciye bildirilmesi zorunludur (TKSY m. 20/ f. 2).
- Taksitli nakit avans kredilerinde taksit tutarı, kredinin kullanıldığı tarih ile son ödeme tarihi arasında geçen gün sayısı dikkate alınarak hesaplanacak olan akdi faize göre belirlenir (TKSY m. 20/ f. 3).
- Kredilerin geri ödenmesinde gecikme olması durumunda, gecikme faizi son ödeme tarihinden başlamak üzere hesaplanır (TKSY m. 20/ f. 4).
- Kredilerde, kredi veren tarafından anapara ve faiz ayrı olarak izlenir. Geri ödemede gecikme olması durumunda sadece anapara üzerinden gecikme faizi uygulanır (TKSY m. 20/ f. 5).
- Kredi kullanan tüketicilerin hesap kesim tarihleri kredi borcu tamamlanmaya kadar değiştirilemez (TKSY m. 20/ f. 6).

kredisi sözleşmesi (KMH) için düzenlenen hesap özeti ile ilgili hükmün taksitli nakit avans işleminden doğan borçlar bakımından uygulaması yoktur, çünkü BKKK'da hesap özeti ayrıca düzenlenmiştir. Diğer yandan tüketici kredi sözleşmelerindeki cayma hakkı da taksitli nakit avans işleminde mümkün olmaz. Çünkü cayma bildirimi ile sözleşme sona erdirilebilir. Oysa taksitli nakit çekim işlemi ile taraflar arasında ayrı bir sözleşme ilişkisi kurulmaz⁵⁷⁰.

B. Kart Hamilinin Yan Edim Borçları

1. Faiz Ödeme Borcu

a. Genel Olarak Faiz Borcu

Faiz⁵⁷¹, hukuki açıdan alacaklının alacak olarak istemeye yetkili olduğu bir miktar parayı kullanmaktan belirli bir süre yoksun kalması karşılığında, taraflarca ve/veya kanunla belirlenen yüzdeler ölçüsünde alacaklıya sağlana bir semere, tahsili için zararın ve kusurun varlığı şart olmayan bir tür tazminat niteliğindedir⁵⁷². Faiz alacağı bir yan edim olup, asıl alacak hakkının varlığına ve devamına bağlıdır. Doğmuş faiz alacağı, asıl alacaktan bağımsız olarak talep edilebilir. Faiz oranı, alacağın belli bir yüzdesidir.

Faiz, kaynağı bakımından akdi faiz ve kanunu faiz olarak ikiye ayrılır. Sözleşmede kararlaştırılan faiz oranı “akdi faiz oranı”, kanunda öngörülen faiz oranı “yasal (kanuni) faiz oranı” olarak ifade edilir. Faiz, ayrıca gerçekleştiği döneme göre

⁵⁷⁰ Nakit çekim işlemi ile kart çıkaran kuruluşun nakit çekimi onaylama işleminin hukuki niteliği için bkz. s. 119.

⁵⁷¹ Faiz ödeme borcu için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1099 vd.; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 239; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 779 vd.; Nomer **a.g.e.**, s. 336 vd.; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 304 vd.; Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 106 vd.; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 786 vd. Ticari işlerde faiz borcu için bkz. Arkan, **a.g.e.**, s. 75; Bozer/Göle, **Ticari İşletme Hukuku**, s. 348; Bahtiyar, **a.g.e.**, s. 59; Poroy/ Yasaman, **a.g.e.**, s. 94; Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya/ Nomer Ertan, **Ticari İşletme Hukuku**, s. 79. Kredi kartı sözleşmesinde faiz borçları için Bahtiyar, “BKKK 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi”, s. 341; Ceylan, **a.g.e.**, s. 114.

⁵⁷² Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya/ Nomer Ertan, **Ticari İşletme Hukuku**, s. 79.

anapara faizi ve temerrüt (gecikme) faizi olarak ayrılır. Asıl alacağa vadeye kadar işletilen faiz oranına, “anapara faiz oranı”, vadesinde borcun ifa edilmemesi nedeniyle borçlu temerrüdünün oluşmasından itibaren işletilen faiz oranına “temerrüt faiz oranı” denir. Faizin diğer bir türü de faizin hesaplanma şeklinde göre yapılan ayırmadır. Buna göre faiz, basit faiz ve bileşik faiz olarak ikiye ayrılır⁵⁷³.

Faiz ile ilgili TBK’da genel hükümler yanında ticari işlere uygulanmak üzere TTK’da hükümler yer almaktadır. Genel hükümlerde kendisine yollama yapılan faize ilişkin özel kanun, 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun⁵⁷⁴, dur (FaizK). Bunun dışında birçok özel kanunda da faize ilişkin hüküm bulunmaktadır, BKKK da bunlardan birisidir⁵⁷⁵.

b. Faize İlişkin BKKK Hükümleri

Kredi kartı sözleşmesinden doğan para borçlarına uygulanacak faiz oranı BKKK’da özel düzenlenmiştir. Anapara faizini ifade etmek için işletildiği anaparaya göre üç ayrı terim kullanılmıştır. Alışveriş işlemi konusu para miktarı üzerinden alınacak faiz için “akdi faiz⁵⁷⁶” (BKKK m. 26/ f. 2), nakit çekim işlemi konusu para miktarı üzerinden alınan faiz için “nakit çekim faizi” (BKKK m. 26/ f. 1) ve alışveriş ya da nakit çekim işlemiyle limitin aşılması halinde aşılan miktar üzerinden alınan faiz içinse “limit aşım faizi” (BKKK m. 9/ f. 1) terimi kullanılmıştır. Akdi faiz, nakit çekim faizi ve limit aşım faizi, niteliği itibariyle anapara faizi olup, biz de aşağıdaki açıklamalarımızda bu terimleri kullanacağız. Kart hamilinin temerrüde düşmesi halinde temerrüt bakiyesi üzerinden alınacak faiz için özel bir terim kullanılmamış ve bu faiz, “gecikme faizi” (TKSY m. 26/ f. 2) olarak ifade edilmiştir⁵⁷⁷.

⁵⁷³ Faizin türleri için bkz. Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya/ Nomer Ertan, **Ticari İşletme Hukuku**, s. 81.

⁵⁷⁴ RG, T. 19.12.1984/ S. 18610.

⁵⁷⁵ Faize ilişkin düzenleme içeren diğer kanunlar için bkz. Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya/ Nomer Ertan, **Ticari İşletme Hukuku**, s. 89.

⁵⁷⁶ Uygulamada “alışveriş faizi” olarak da ifade edilmektedir.

⁵⁷⁷ Diğer yandan katılım bankası niteliğindeki kart çıkaran kuruluşlar için Kanun’da geçen anapara faizinin kâr payı, gecikme faizinin ise gecikme cezası olarak uygulanacağı hükmüne bağlanmıştır (BKKK m. 26/ f. 5).

BKKK'da kredi kartı faizine ilişkin olarak, faiz oranlarının ilan edilmesi (BKKK m. 13/ f. 2), faizin başlangıç tarihi (BKKK m. 26/ f. 1), faizin hesaplama şekli (BKKK m. 26/ f. 2) ve uygulanacak azami faiz oranları (BKKK m. 26/ f. 3) ile ilgili özel düzenleme bulunmaktadır. BKKK'daki faize ilişkin hükümlerinin tümü tüketici kredi kartı sözleşmesine uygulanabilecekken, ticari kredi kartı sözleşmesine sadece BKKK m. 13/ f. 2 ile BKKK m. 26/ f. 3 hükmü uygulanabilir. BKKK m. 26/ f. 1 ve BKKK m. 26/ f. 2 hükümleri ticari kredi kartı sözleşmesine uygulanmaz (BKKK m. 43). BKKK'da hüküm bulunmayan hallerde tüketici kredi kartı sözleşmesine FaizK, TKHK ve TBK hükümleri, ticari kredi kartı sözleşmesine ise FaizK, TTK ve TBK hükümleri niteliğinde uygun düştüğü ölçüde uygulanır. Şimdi aşağıda kredi kartı sözleşmesine uygulanacak hükümleri değerlendireceğiz.

c. Kredi Kartı Faiz Oranlarının İlan Edilmesi

BKKK m. 13/ f. 2'de kart çıkaran kuruluşlarının, kredi kartı sözleşmelerinde uygulanmak üzere belirlenen faiz, yıllık ücret ve her türlü komisyon oranları ile istenilen diğer bilgileri kamuoyuna yayınlanmak üzere aylık olarak BDDK'ya ileteceği düzenlenmiştir. Bu hüküm hem tüketici kredi kartı sözleşmesi hem de ticari kredi kartı sözleşmesi bakımından geçerlidir. Dolayısıyla kart çıkaran kuruluşun her iki sözleşmede uygulanan faiz oranlarını BDDK'ya bildirmesi gerekir⁵⁷⁸. Bu hükme aykırılığın yaptırımını olarak idari para cezası öngörülmüştür⁵⁷⁹.

d. Kredi Kartı Faizinin Başlangıcı

Kredi kartı sözleşmesinde faizin başlangıcına ilişkin düzenleme BKKK m. 26/ f. 1'e yer almaktadır. BKKK m. 26/ f. 1 ilk cümlesinde bir hesap dönemine ilişkin toplam borç tutarı veya hesap bakiyesi üzerinden, o döneme ilişkin hesap özeti

⁵⁷⁸ Kart çıkaran kuruluşların BDDK'ya bildirdiği kredi kartı faiz oranları <https://www.bddk.org.tr/BultenKrediKartiBilgileri> sitesinde yayımlanmaktadır.

⁵⁷⁹ BKKK m. 35/f. 1/ b. h'ye göre İlgili maddelerine göre, Kurul tarafından bu Kanuna dayanılarak alınan kararlara, çıkarılan yönetmelik ve tebliğlere ve yapılan diğer düzenlemelere uyulmaması halinde yirmi beş bin Türk lirasından elli bin Türk lirasına kadar veya aykırılık teşkil eden tutarın yüzde biri oranına kadar, idari para cezası uygulanır.

düzenlendiği hesap kesim tarihinden önceki bir tarih itibarıyla faiz yürütülebileceğine ilişkin kayıtlar hükümsüz olacağı düzenlenmiştir. Bu hükümle sadece alışveriş faizinin başlangıç tarihi düzenlenmiştir. Buna göre alışveriş işlemi konusu para üzerinden alınacak anapara faizine ilişkin olarak alışveriş işleminin kart çıkaran kuruluş tarafından onaylandığı tarihinden itibaren faizin başlatılacağı sözleşmede kararlaştırılamaz, buna aykırı sözleşme hükmü kesin geçersiz olur (BKKK m. 26/ f. 1). Buradaki mesele kredi kartı sözleşmesinde faiz başlangıç tarihi olarak alışveriş işleminin kart çıkaran kuruluş tarafından onaylandığı tarihinin esas alınıp alınmayacağıdır. Böyle bir tarihin esas alınması kredi kartının işleyişine aykırıdır. Dolayısıyla akdi faiz, hesap özeti ile bildirilen dönem borcunun altında ama asgari tutara kadar bir ödeme yapılması halinde kalan borç bakiyesine işletilir. BKKK m. 26/ f. 1 hükmü tüketici kredi kartı sözleşmesine doğrudan uygulanır. Ancak ticari kredi sözleşmesi ile tüketici kredi kartı sözleşmesi bakımından farklı bir uygulama yapılmasını gerektiren bir gerekçe olmadığı için BKKK m. 26/ f. 1 hükmü kıyasen ticari kredi kartı sözleşmesine de uygulanmalıdır.

BKKK 26/ f. 1 hükmünde sadece akdi faizini hesap kesim tarihinden önceki bir tarih itibarıyla işletilemeyeceği düzenlenmiştir. Faizin başlangıç tarihi faizin türüne göre şu şekildedir. Akdi faizin işlemeye başlayacağı tarih (valör), hesap özetinde bildirilen son ödeme tarihidir. Bu tarihinin tatil gününe rastlaması halinde faizin başlangıç tarihi, ilk işgünü olarak esas alınır. Nakit çekim faizi, nakit çekim işlemi veya nakit çekim benzeri işlemler⁵⁸⁰ ile borçlanılan borç bakiyesine işletilir. Nakit çekim faizi bakımından valör, nakit çekim işleminin veya nakit çekim benzeri işlemin yapıldığı tarihtir. Limit aşım faizi, alışveriş ile nakit çekim veya nakit çekim benzeri işlemleri nedeniyle kart limitinin aşılması halinde aşılan miktarı kadar borç bakiyesine işlem tarihi ile ödeme tarihi arasındaki süre için işletilir. Limit aşım faizinde valör, limit aşımına neden olan işlemin yapıldığı tarihtir. Gecikme faizinin başlangıç tarihi ise, hesap özeti içinde son ödeme tarihi bildirildiğinden, son ödeme tarihidir.

⁵⁸⁰ Nakit çekim benzeri işlemler için bkz. s. 119.

e. Kredi Kartı Faizinin Hesaplama Şekli ve Bileşik Faiz

BKHK m. 26/ f. 2’de faizin hesaplama şekli düzenlenmiştir. Fıkranın ilk cümlesi anapara faizinin hangi miktar üzerinden alınacağını, iki cümlesi temerrüt hali de dahil olmak üzere, kart uygulamasından doğan borçlarda bileşik faiz uygulanamayacağını düzenlenmiştir. Bu hüküm ticari kredi kartı sözleşmesine uygulanamayacağından iki sözleşme bakımından ayrı değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Faizinin hangi miktar üzerinden alınacağını ile ilgili olarak tüketici kredi kartı sözleşmesinde gecikme faizinin işletileceği bakiye ile ilgili olarak BKHK m. 26/ f. 2 hükmünün lafzından, dönem borcunun ödenmeyen kısmına gecikme faizi uygulanacağı anlaşılmaktadır⁵⁸¹. Kanun’dan bir yıl sonra yürürlüğe giren BKHY ile gecikme faizinin dönem borcunun ödenmeyen kısmı üzerinde mi yoksa asgari tutarın ödenmeyen kısmı üzerinden mi alınacağı konusuna açıklık getirilmiş ve gecikme faizinin asgari tutarın ödenmeyen kısmı üzerinden alınacağı belirtilmiştir (BKHY m. 20/ f. 3). Bir örnekle açıklarsak dönem borcu 1000 TL olsun ve asgari ödeme tutarı 400 TL olsun. Kart hamili son ödeme tarihine kadar asgari tutarı ödemezse, temerrüt faizi 400 TL üzerinden alınır. 600 TL’sına anapara faizi (akdi faiz) işletilir. Ticari kredi kartı sözleşmesine BKHK m. 26/ f. 2 hükmü uygulanmaz. Bu sözleşmede temerrüt faizinin dönem borcunun ödenmeyen kısmı mı yoksa asgari tutarın ödenmeyen kısmı mı, hangi miktar üzerinden alınacağına dair bir düzenleme TTK’da da bulunmamaktadır. TBK m. 120’e göre borçlu temerrüde düştüğü para miktarı üzerinden faiz ödeyeceğinden⁵⁸², ticari kredi kartı sözleşmesinde de temerrüt faizinin asgari tutarın ödenmeyen kısmı üzerinden alınması gerekir. Nitekim kart hamili bu tutar bakımından temerrüde düşmüştür.

⁵⁸¹ Yönetmelik’ten önce gecikme faizinin asgari tutarın ödenmeyen kısmı üzerinden alınması gerektiği belirtilerek BKHK m. 26/ f. 2 maddesine yapılan eleştiri için bkz. Bahtiyar, “BKHK 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi”, s. 342; Ceylan, **a.g.e.**, s. 116.

⁵⁸² Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 491.

BKKK m. 26/ f. 2’de düzenlenen diğer husus bileşik faiz uygulamasıdır. Bileşik faiz, akdi faiz üzerinden akdi faiz alınması veya akdi faiz üzerinden gecikme faizi alınması ya da gecikme faizi üzerinden gecikme faizi alınması şeklinde söz konusu olabilir. Tüketici kredi kartı sözleşmesinde bileşik faiz kesin olarak yasaklanmıştır. Akdi faiz üzerinden akdi faiz alınamaz (BKKK m. 26/ f. 2, TBK m. 388/f. 3). BKKK m. 26/f. 2 hükmü TBK m. 121/ f. 3 hükmüne paralel bir düzenleme getirmiştir. Dolayısıyla gecikme faizi üzerinden gecikme faizi alınması da mümkün değildir. Burada üzerinde durulması gereken konu, tüketici kredi kartı sözleşmesinde akdi faiz üzerinden gecikme faizi alınıp alınamayacağıdır. BKKK m. 26/f. 2 hükmü lafzında “*temerrüt de dahil olmak üzere, kart uygulamasından doğan borçlarda bileşik faiz uygulanmaz*” ifadesi yer almaktadır. Hükmün gerekçesinde temel kanunlarda öngörülmüş olmasına rağmen tüketicinin korunması ve uygulamalardaki sorunların önüne geçilebilmesi amacıyla, temerrüt hali de dahil olmak üzere, kart uygulamasından doğan borçlarda bileşik faiz uygulanamayacağının hükmüne bağlandığı belirtilmiştir⁵⁸³. Kanunun lafzından dolayı kanun koyucunun BKKK m. 26/f. 2 hükmü ile TBK m. 121/ f. 1 hükmündeki esastan ayrıldığı ve akdi faiz üzerinden gecikme faizi alınması da yasakladığını söylemek gerekecektir. Diğer yandan kart hamilinin asıl ilişkideki para ödeme borcunda temerrüde düşmesi halinde gecikme faizi alınması nasıl mümkünse, akdi faizi ödeme borcunu ödemede de temerrüde düşmesi halinde gecikme faizi alınabilmesi mümkün olmalıdır. Zaten azami faiz oranları belirlenerek koruma altına alınan kart hamilinin ayrıca temel ilkelere aykırı olarak akdi faiz üzerinden gecikme faizi alınmasını yasaklama şeklinde korunmasına gerek olmadığı kanaatindeyiz.

Ticari kredi kartı sözleşmesinde bileşik faiz uygulanması açısından BKKK m. BKKK m. 26/f. 2 hükmü uygulanmayacağından, TTK ve TBK hükümleri uygulanır. Kredi kartı sözleşmesi ödünç (kredi) sözleşmesi niteliğinde olduğundan⁵⁸⁴ kart çıkaran kuruluşun sözleşmede kararlaştırılmış olmasa bile faiz isteme hakkı vardır (TBK m. 387/ f. 2). Ayrıca kart hamilinin tacir olması halinde üç aydan aşağı olmamak

⁵⁸³ BKKK m. 26’ın gerekçesi için bkz. dn. 26.

⁵⁸⁴ Bkz. “Kredi Kartı Sözleşmesinin Hukuki Niteliğinin Değerlendirmesi”, s. 88.

üzere akdi faiz üzerinden akdi faiz alınması mümkün olur (TTK m. 8/f. 2). Akdi faiz üzerinden gecikme faizi alınması kart hamili tacir olmasa bile mümkündür (TBK m. 121/ f. 1). Gecikme faizi üzerinden gecikme faizi alınması ise yasaktır (TBK m. 121/f. 3).

d. Kredi Kartı Azami Faiz Oranları

BKKK m. 26/ f. 3’de kredi kartı sözleşmesi borçlarına uygulanmak üzere taraflarca sözleşmede belirlenebilecek azami faiz oranları düzenlenmiştir. BKKK m. 26/ f. 3 hükmü hem tüketici kredi kartı sözleşmesi hem de ticari kredi kartı sözleşmesine uygulanır (BKKK m. 43). Bu hükme göre taraflar anapara faiz oranlarını (akdi faiz, nakit çekim faizi ve limit aşım faizi oranlarını) ve gecikme faiz oranını kredi kartı sözleşmesinde belirleyebilirler⁵⁸⁵. Sözleşme belirlenebilecek faiz oranlarının bir sınırı vardır⁵⁸⁶. Kanun’da TCMB tarafından açıklanan oranların “azami” olduğu belirtildiğinden, kredi kartı sözleşmesi ile belirlenecek faiz oranlarının bu oranları aşamayacağı anlaşılmaktadır. Ayrıca sözleşmede belirlenen akdi ve gecikme faizi oranlarının TCMB tarafından belirlenen azami faiz oranların üstünde olamayacağına dair hüküm de bulunması gerekir (BKKY m. 17/f. 5/ b. ç).

Kredi kartı sözleşmesinden doğan borçlara uygulanan azami akdi faiz oranı ile gecikme faiz oranını tespit etmeye TCMB yetkilidir. TCMB tarafından azami oranlar üç ayda bir açıklanır⁵⁸⁷ (BKKK m. 26/ f. 3).

⁵⁸⁵ Sözleşmede yabancı para borcu için faiz oranı belirlenmesi kart hamilinin yabancı para üzerinden borçlanmasının mümkün olduğu hallerde söz konusudur. Yabancı para ile borçlanma mevzuatı sıkça değiştiğinden, bugün için kart hamilinin yabancı para üzerinden borçlanmasının tüketici kredi kartı sözleşmesinde yasaklanmış olduğunu ve ticari kredi kartı sözleşmesinde de çok sınırlı izin verildiğini belirtmekle yetineceğiz. Kart hamilinin yabancı para üzerinden borçlanması mümkünse bu borçlar için yabancı para faiz oranlarına sözleşmede yer verilebilir.

⁵⁸⁶ Faiz oranının fahiş olup olmadığının mülga Borçlar Kanunu m. 20 ve m. 21 kapsamında değerlendirilmesi için bkz. Rona Serozan, “Fahiş Faiz”, Türk İsviçre Hukuk Günleri, **Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu**, İstanbul, 2010, s. 200 vd.

⁵⁸⁷ Güncel kredi kartı işlemlerinde uygulanacak azami faiz oranlarına ilişkin basın duyuruları için bkz. www.tcmb.gov.tr. TCMB tarafından TL yanında ABD Doları ve Avro tutarlara uygulanacak azami faiz oranı da açıklanmaktadır. Yurt dışı alışveriş işlemlerinin yabancı para olarak hesaba kaydedilmesi halinde, yabancı para cinsine göre ABD Doları veya Avro faiz oranları uygulanır.

Kredi kartı azami faiz oranları konusuyla ilgili olarak üzerinde durmak istediğimiz üç mesele vardır.

- BKKK’da sözleşmede belirlenen faiz oranlarının TCMB azami faiz oranlarını aşamayacağı düzenlenmiştir. TBK m. 88/ f. 1 ile TBK m. 120’de de FaizK’da belirlenen yasal faiz oranlarına gönderme yapılarak, sözleşmede belirlenecek anapara ve temerrüt faiz oranları için azami sınırlar getirilmiştir. Kredi kartı sözleşmesine hangisi uygulanır?
- Kredi kartı sözleşmesinde belirlenen faiz oranı azami oranların üzerinde ise sözleşmeye etkisi nedir?
- Kredi kartı sözleşmesinde faiz oranları belirlenmemişse hangi oranlar uygulanır?

İlk mesele ile ilgili durum şu şekildedir. TBK m. 88/ f. 1’de sözleşme ile kararlaştırılacak akdi faiz oranının, yasal faiz oranının yüzde elli fazlasını aşamayacağı düzenlenmiştir. TBK m. 120’de ise gecikme faiz oranı için bir üst sınır öngörülmüş ve sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık gecikme faiz oranının, yasal faiz oranının yüzde yüz fazlasını aşamayacağı belirtilmiştir. Yasal faiz oranı, FaizK’da düzenlenen faiz oranlarıdır. TBK’daki azami sınırların bankalar açısından sadece kredi kartı sözleşmesi bakımından değil, diğer kredi sözleşmeleri açısından da uygulama konusu olup olmayacağı hem doktrinde hem de Yargıtay daireleri arasında farklı görüşler ileri sürülmesine neden olmuştur.

Bir görüşe⁵⁸⁸ ve Yargıtay 8. Hukuk Dairesi’ne⁵⁸⁹ göre TBK m. 88/ f. 1 ve m. 120’deki faiz üst sınırları, bankaların kredi sözleşmeleri için de uygulanması gereken

⁵⁸⁸ Haluk Burcuoğlu, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Bazı Yönlerden 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Karşısında Değerlendirilmesi”, **Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler**, s. 47.

⁵⁸⁹ Y. 8. HD., 11.12.2017, E. 2017/4277, K. 16524 – (Kazancı).

hükümlerdir. Diğer görüşe⁵⁹⁰ ve Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'ne⁵⁹¹ göre ticari iş niteliğindeki banka işlemlerine TBK m. 88/ f. 1 ve m. 120'deki azami sınırlamaların uygulanması mümkün değildir.

Kanaatimizce kredi kartı sözleşmesine TBK m. 88/ f. 1 ve m. 120'deki faiz üst sınırları uygulanamaz. Bunun gerekçesi kredi kartı sözleşmesine uygulanacak faiz oranının sözleşmede serbestçe belirlenebilecek olmasının TBK'ya nazaran özel nitelikte bir hüküm ile düzenlenmiş olmasıdır. BKKK'da kredi kartı sözleşmesine uygulanacak faiz oranının TCMB tarafından belirlenen azami faiz oranlarını aşamayacağı belirtilmiştir. TCMB tarafından belirlenen azami orana kadar faiz oranının sözleşmede serbestçe belirlenebileceği ise banka niteliğindeki kart çıkaran kuruluşlar için Mevduat ve Kredi Faiz Oranları ve Katılma Hesapları Kâr ve Zarara Katılma Oranları ile Cari Hesaplar Dahil Bu İşlemlerde Sağlanacak Diğer Menfaatler Hakkında Karar⁵⁹² ile düzenlenmiştir. Bu Karar'ın 3'ncü maddesine göre kredi borçlarına uygulanacak faiz oranları TCMB tarafından yayımlanacak tebliğlerle düzenlenir. TCMB tarafından Mevduat ve Kredi Faiz Oranları ve Katılma Hesapları Kâr ve Zarara Katılma Oranları ile Cari Hesaplar Dahil Bu İşlemlerde Sağlanacak Diğer Menfaatler Hakkında Tebliğ (Sayı: 2006/1)⁵⁹³ çıkarılmış ve bu Tebliğin 4'ncü maddesinde de faiz oranlarının serbestçe belirleneceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla, kredi kartı sözleşmesinde faiz oranları, TCMB tarafından açıklanan azami oranları aşmamak şartıyla serbestçe belirlenebilir. TCMB tarafından açıklanan azami faiz oranları TBK'nın gönderme yaptığı FaizK'da düzenlenen yasal faiz oranlarından daha yüksekse bile TCMB azami faiz oranlarına kadar faiz oranlarının sözleşmede belirlenmesi mümkündür. Banka niteliğinde olmayan kart çıkaran kuruluşlar bakımından ise faizin serbestçe belirlenip belirlenemeyeceğini kart çıkaran kuruluşun tabi olduğu mevzuata göre değerlendirmek gerekir⁵⁹⁴.

⁵⁹⁰ Seza Reisoglu, "Yeni Borçlar Kanunu'nun Farklı ve Yeni Düzenlemeleri Konferansı", **Bankacılar Dergisi**, Sayı 79, 2011, s. 48; Saraç, **a.g.e.**, s. 152.

⁵⁹¹ Y. 19. HD., 01.07.2013, E. 2013/8556, K. 2013/12306 – (Kazancı).

⁵⁹² RG, T. 22.11.2006/ S. 26354.

⁵⁹³ RG, T. 09.12.2006/ S. 26371.

⁵⁹⁴ Bkz. "Diğer Kuruluşlar", s. 70.

Kredi kartı sözleşmesinde belirlenen faiz oranlarının, TCMB tarafından açıklanan oranların üzerinde belirlenmesi meselesinde ise şu şekildedir. BKKK m. 26/ f. 3 hükmüne aykırılığın yaptırımını BKKK'da düzenlenmediğinden tüketici kredi kartı sözleşmesi bakımından TBK hükümleri kapsamında, ticari kredi kartı sözleşmesi bakımından TTK hükümleri kapsamında meselenin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Tüketici sözleşmesinde faiz oranının TCMB azami faiz oranları üzerinde belirlenmesi halinde emredici hükmüne (yasaklayıcı hükme) aykırılık söz konusu olur⁵⁹⁵. Bu durumda eğer kanun açıkça geçersizlik yaptırımını öngörmemişse, yasaklayıcı hükmün amacına bakmak ve geçersizlik yaptırımının gerekip gerekmediğini değerlendirmek gerekir⁵⁹⁶. Yasaklayıcı hükmün takip ettiği amacın gerçekleşmesi buna ters düşen işlemin geçersiz sayılması ile sağlanabilecekse işlem geçersiz sayılır. Bunu dışındaki durumlarda işlem geçerliliğini korur ve varsa diğer yaptırımlar uygulanır. Hükümsüzlük (geçersizlik), tüm hükümsüzlük ihtimallerini içeren üst bir kavramdır. Yasaklayıcı hükümlere aykırılığın yaptırımı, işlemin başından itibaren geçersiz olması sonucu doğuran kesin hükümsüzlüktür. Kesin hükümsüzlük, tam hükümsüzlük ve kısmî hükümsüzlük diye ikiye ayrılır. Sözleşmenin tamamının geçersiz sayılması halinde tam hükümsüzlük, bir kısmının hükümsüz sayılması halinde kısmî hükümsüzlük söz konusu olur⁵⁹⁷. Emredici bir hükme aykırılığın tam hükümsüzlük mü yoksa kısmî hükümsüzlüğe mi neden olacağı, sözleşme taraflarının iradelerine göre belirlenir. TBK m. 27/ f. 2'e göre geçersiz hükümler olmaksızın sözleşmenin yapılmayacağı açıkça anlaşılırsa, sözleşmenin tamamı kesin olarak hükümsüz olur. Sözleşme taraflarının geçersiz hükümler olmasaydı sözleşmeyi yapıp yapmayacaklarını belirlemek için hakim önce tarafların bireysel çıkarlarını değerlendirmeli, bu yoldan bir sonuca varamazsa TMK m. 2/ f. 1

⁵⁹⁵ Geniş anlamda “emredici hükümler kavramının, yasaklayıcı hükümleri de kapsadığı, yasaklayıcı hükümlerin, *leges perfectae* (tam kanunlar), *leges minus quam perfectae* (sınırlı ölçüde tam olmayan kanunlar) ve *leges imperfectae* (tam olmayan kanunlar) şeklinde üçe ayrılması ve bu hükümlere aykırı işlemlerin tabi olduğu yaptırımlar için bkz. Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 539.

⁵⁹⁶ Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 540; Nomer, **a.g.e.**, s. 89; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 82; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 395.

⁵⁹⁷ Sözleşmenin kısmî hükümsüz sayılmasına karar verilmesi hakkında bkz. Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 603; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 560; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 379.

dürüstlük kuralı kapsamında bir değerlendirme yaparak, sözleşme hükümlerinin geçersiz olacağını bilselerdi neyi istemiş olacaklarını belirleyerek ona göre karar vermelidir. Sözleşmenin diğer hükümleriyle birlikte ayakta kalması halinde geçersiz sayılan hükümlerin yarattığı boşluk yedek kanun hükümleri ile doldurulur. Sözleşmedeki boşluk, emredici kurala, bu yoksa tamamlayıcı kurala, bu da yoksa hakimın uygun bulduğu kurala göre doldurulur⁵⁹⁸.

TCMB tarafından azami faiz oranlarının açıklanmasına ilişkin BKKK m. 26/ f. 3 hükmü yasaklayıcı bir hükümdür. Hükümde TCMB tarafından belirlenen oranların azami olacağı düzenlendiğinden kanun koyucunun amacı tarafların kredi kartı sözleşmesiyle azami oranlar üzerinde faiz oranları belirlemesini yasaklamaktır. Sözleşmede yüksek faiz oranı belirlenmesinde menfaati olan taraf, kart çıkaran kuruluştur. Kart çıkaran kuruluşun faiz oranları geçersiz sayılırsa kredi kartı sözleşmesini yapmayacağını ileri sürmesi TMK m. 2/ f. 1 dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edeceğinden, sözleşmede azami oranların üzerinde faiz oranı belirlenmesi halinde bu hükümler, kısmi hükümsüzlük yaptırımına tabi olur. Kart çıkaran kuruluş faiz geliri elde etmeden sözleşmeye taraf olmayacağı için faiz oranlarının yarattığı boşluk FaizK hükümlerine göre doldurulur⁵⁹⁹. FaizK ile tamamlayıcı nitelikte hükümleri düzenlenmiştir (FaizK m. 1/ f. 1). Sözleşmedeki boşluğun FaizK hükümleri ile doldurulması, faiz oranlarının sözleşmede belirlenmemiş olması ile aynı hükümlere tabi olduğundan, bu konuyu aşağıda açıklayacağız.

Ticari kredi kartı sözleşmesinde belirlenen faiz oranlarının TCMB azami faiz oranlarının üzerinde belirlenmesi halinde TTK m. 1530 hükmü uygulanır⁶⁰⁰. Buna göre faiz oranlarını azami oranlar üzerinde belirleyen sözleşme hükmü kesin geçersizdir (TTK m. 1530/ f. 1 ilk cümle). Ancak, sözleşmedeki boşluk TTK m. 1530

⁵⁹⁸ Kısmi hükümsüz sözleşme hükmünün yarattığı boşluğun yedek hükümlerle doldurulması hakkında bkz. Kocayusufoğlu, **a.g.e.**, s. 582.

⁵⁹⁹ Bahtiyar, “BKKK 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi”, s. 342; Ceylan, **a.g.e.**, s. 116.

⁶⁰⁰ Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya/ Nomer Ertan, **Ticari İşletme Hukuku**, s. 122.

hükmüne göre doldurulur ve sözleşme yetkili makamlarda konulmuş en yüksek sınır üzerinden yapılmış sayılır⁶⁰¹.

Kredi kartı sözleşmesinde faiz oranları belirlenmemiş olması meselesine geldiğimizde durum şu şekildedir. Sözleşmede faiz oranı belirlenmemişse kural olarak ödünç alma zamanında ve yerinde o ödüncülerde geçerli olan faiz oranı uygulanır (TBK m. 388/ f. 1). Hem adi iş hem de ticari işlerde uygulanacak faiz oranları FaizK’nda düzenlenmiştir. Buna göre her iki sözleşmede de anapara faiz oranı veya temerrüt faiz oranının herhangi birisinin ya da ikisinin de sözleşmede belirlenmemiş olması halinde FaizK hükümleri uygulanır (FaizK m.1/ f. 1).

FaizK ile ticari olmayan işler ve ticari işlerde uygulanacak tek bir oran olarak yasal anapara faiz oranı ve farklı oranlar olarak yasal temerrüt faiz oranları belirlenmiştir. Kredi kartı sözleşmesinde anapara faiz oranı belirlenmemişse hem ticari kredi kartı sözleşmesinde hem de tüketici kredi kartı sözleşmesinde anapara faizi olarak FaizK m. 1/ f. 1’e göre belirlenen yasal anapara faiz oranı uygulanır⁶⁰².

Sözleşmede gecikme faiz oranı belirlenmemişse, FaizK m. 2/ f. 1’de düzenlenen yasal temerrüt faiz oranı uygulanır. Adi işlerde temerrüt faiz oranı için FaizK m.1/ f. 1’e gönderme yapıldığından uygulanacak faiz oranı, yasal anapara faiz oranının aynısıdır. Ticari işlerde temerrüt faiz oranı ise TCMB’nin önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı kanuni faiz oranından fazla ise, bu orana kadar belirlenebilir. Söz konusu avans faiz oranı, 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan avans faiz oranından beş puan veya daha çok farklı ise yılın ikinci yarısında bu oran geçerli olur (FaizK m.1/ f. 2). Gecikme faizi oranı olarak tüketici kredi kartı sözleşmesinde FaizK m. 2/f. 1’e göre belirlenen yasal temerrüt faizi oranı, ticari kredi kartı sözleşmesinde ise FaizK m.1/ f. 2’e göre belirlenen yasal temerrüt faizi oranı uygulanır⁶⁰³.

⁶⁰¹ Bahtiyar, “BKKK 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi”, s. 341; Ceylan, **a.g.e.**, s. 116.

⁶⁰² Bu oran, yıllık yüzde dokuzdur.

⁶⁰³ Kart hamilinin yabancı para üzerinden borçlanması mümkün olduğu durumlarda faiz oranları sözleşmede belirtilmemişse bu borçlar için FaizK m. 4/a hükmü uygulanır.

2. Ücret Ödeme Borcu

Kredi kartı sözleşmesinde kart hamilinin yan edim yükümlülüklerinden birisi de ücret ödeme borcudur. Kart çıkaran kuruluşun sözleşmeden doğan yükümlülüklerini yerine getirmek için bazı giderlere katlanması gerekir. Kart hamilinin bir anonim şirket şeklinde kurulması şart olduğundan⁶⁰⁴ herhangi bir gelir elde etmeden faaliyette bulunması düşünülemez. Bu nedenle kart çıkaran kuruluşun kart hamiline alışveriş yapma olanağı sağlamak için katlandığı giderler ile kendi kazancını da içeren bir miktar parayı, kart hamilinden ücret olarak isteme hakkı vardır. Kart çıkaran kuruluşun kart hamilinden talep edebileceği ücretler tüketici kredi kartı sözleşmesi için FTAÜT, ticari kredi kartı sözleşmesi için TMAÜT ile sınırlandırılmıştır.

Tüketici kredi kartı sözleşmesinde kart çıkaran kuruluşun alabileceği ücretler Tebliğ ekinde sınırlı sayıda şu şekilde sayılmıştır (FTAÜT m. 6/ f. 1):

- Yıllık üyelik ücreti (FTAÜT Ek-1, m. 4.1).
- Ek kart yıllık üyelik ücreti (FTAÜT Ek-1, m. 4.2).
- Nakit avans çekim ücreti (FTAÜT Ek-1, m. 4.3).

Ticari kredi kartı sözleşmesinde kart çıkaran kuruluşun alabileceği ücretler Tebliğ ekinde sınırlı sayıda şu şekilde sayılmıştır (TMAÜT m. 6/ f. 1):

- Ticari kart yıllık üyelik ücreti (TMAÜT Ek-1, m. 4.3.1).
- Nakit avans ücreti (TMAÜT Ek-1, m. 4.3.2).

Yukarıdaki düzenlemelerden kredi kartı sözleşmesinde alınabilecek ücretleri yıllık üyelik ücreti ve nakit çekim ücreti şeklinde üç başlıkta ele almamız mümkündür.

⁶⁰⁴ Bkz. “Kart Çıkaran Kuruluş”, s. 68.

a. Yıllık Üyelik Ücreti

Yıllık üyelik ücreti, kredi kartı sözleşmesinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla kart çıkaran kuruluşun katlandığı giderleri ve kârını kapsayan bir ücret olarak kart hamilinden almayı hak ettiği ücrettir⁶⁰⁵.

Kart çıkaran kuruluşun kart hamiline alışveriş işlemi yapabilme olanağı şartlarını oluşturmak ve bu şartları sürekli kart hamilinin kullanımına açık tutmak için bazı giderlere katlanması gerekir. Örneğin yurt içinde ve yurt dışındaki üye işyerlerine borcunu ödeyebilmesi için Visa, Master gibi uluslararası kuruluşlar ile BKM'ye ücret öder. Kart çıkaran kuruluşun alacaklarının kaydedildiği hesapları işletmesi, hesap özeti göndermesi, kart hamilinin itirazlarının sonuçlandırılması için kendi nezdinde personel istihdam etmesi, sistemin işletilmesi için giderlere katlanması veya destek aldığı şirketlere ücret ödemesi gerekir. Kart hamilinin dönem borcunun tamamını ödemesi halinde faiz borcu doğmaz. Kart çıkaran kuruluşun kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağını herhangi bir ücret almadan sağlaması beklenemez. Bu nedenle kart hamilinin yıllık üyelik ücreti ödemesi gerekir.

Yıllık üyelik ücreti, kart hamillerinin en çok itiraz ettiği ve taraflar arasında hukuki uyuşmazlığa neden olan ücret kalemidir. Yargıtay bir kararında⁶⁰⁶ kredi kartı sözleşmesinin on iki punto koyu siyah harflerle yazılmadığı ve bu ücrete ilişkin sözleşme hükmünün haksız şart oluşturduğu yönündeki gerekçeleriyle kart hamilinden yıllık üyelik ücreti alınmayacağına hükmetmiştir⁶⁰⁷. Bu karar, kart hamilleri ile kart çıkaran kuruluşlar arasındaki uyuşmazlıkların daha da artmasına neden olmuştur⁶⁰⁸.

⁶⁰⁵ Kredi kartı üyelik ücreti ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Çeker, **a.g.e.**, s. 176; Çeker, **a.g.e.**, s. 73; Erendaç, “Kart Ücreti”, s. 94 vd.; İbrahim Murat Haznedar, Özay Şule Gürses, “Kredi Kartı Ücreti”, **Banka ve Finans Hukuku Dergisi**, Cilt 1, Sayı 4, Yıl 2012, s. 31 vd.; Mehmet Akif Tutumlu, “Kredi Kartı Üyelik Ücretinin Tüketiciden Tahsili ve Haksız Alınan Kart Ücretinin İstirdatı Koşulları”, **Legal Hukuk Dergisi**, Yıl 2012 Sayı 109, s.107 vd.

⁶⁰⁶ Y. 13. HD., 02.05.2008, E. 2008/4345, K. 2008/6088 – (RG, T. 21.07.2008/S. 26943). Benzer yönde karar örneği olarak Y. 13 HD., 04.02.2019, E. 2009/15504, K. 2010/1253 – (Tutumlu, s. 112).

⁶⁰⁷ Yargıtay kararının eleştirisi için bkz. s. 171.

⁶⁰⁸ Yıllık üyelik ücreti yönünden şikayetlerin artış göstermesine dair açıklama için bkz. Uzunoğlu, s. 10.

Ancak Yargıtay kararında sözleşmenin şekil şartına aykırı olması ile haksız şart içermesi gibi iki farklı kurum gerekçe gösterilmiştir ki, bu da kararın emsal olma özelliği konusunda tereddüt yaratmıştır. İlk gerekçe esas alındığında şekil şartına uyulması halinde ücret alınabileceği sonucuna varılabilecekken, diğer gerekçe esas alındığında sözleşmedeki hüküm haksız şart olduğu için kredi kartı sözleşmesinde yıllık üyelik ücreti alınması hiç mümkün olmayacaktır.

FTAÜT'den önce yürürlükte olan Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretlere İlişkin Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin yürürlüğe girmesiyle⁶⁰⁹ birlikte yıllık üyelik ücretinin alınıp alınmayacağına dair tartışma tüketici kredi kartı sözleşmesi bakımından sona ermiştir. Nitekim bu tarihten sonra Yargıtay tarafından verilen kararlarda da yıllık üyelik ücretinin bu Yönetmeliğe istinaden alınabileceği gerekçe gösterilmiştir⁶¹⁰. Ticari kredi kartı sözleşmesi sayısı daha az olduğundan uyumsuzluk sayısı da az olmuştur. Bu sözleşme yönünden tartışma da TMAÜT ile sona ermiştir.

Kredi kartı sözleşmesinde yıllık üyelik ücretinin ne tutarda belirlenebileceği konusunda yasal bir sınırlama yoktur. Ancak asıl karta bağlı olarak sunulan her bir ek kredi kartı yıllık üyelik ücreti, asıl kartın yıllık üyelik ücretinin yüzde ellisini geçemez (FTAÜT m. 11/ f. 4, TMAÜT m. 21/ f. 5). Yıllık üyelik ücret tutarı yıllık belirlendiğinden, ücret artışı yapılması halinde sözleşmede değişiklik yapılması gerekmektedir.

Kart çıkaran kuruluşun yıllık üyelik ücret alacak hakkının doğması, ticari kredi kartı sözleşmesi ve tüketici kredi kartı sözleşmesine göre farklılık gösterir. Ticari kredi kartı sözleşmesinde ücret hakkı, sözleşmenin hüküm ifade etmesiyle birlikte doğar. Tüketici kredi kartı sözleşmesinde ücret hakkının doğması için kart hamili tarafından alışveriş işlemi yapılması gerekir. Kart çıkaran kuruluş tarafından alışveriş işlemine onay verilmesi anında ücret hakkı da doğar (FTAÜT m. 11/ f. 5). Kart hamilinin yıllık üyelik ücret borcu, dönemlik (yıllık) bir borçtur. Her yıla ilişkin

⁶⁰⁹ RG, T. 03.10.2014/ S. 29138. Bu yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır. Bkz. dn. 47.

⁶¹⁰ Y. 13. HD., 11.04.2012, E. 2012/7979, K. 2012/9930 – (Kazancı); Y. 13. HD., 16.02.2012, E. 2011/20013, K. 2012/3120 – (Kazancı).

ücretin hüküm ifade edebilmesi için kart hamili tarafından alışveriş işlemi yapılması gerekir.

b. Nakit Çekim Ücreti

Nakit çekim ücreti, kredi kartı sözleşmesi ile kart hamiline nakit çekim hakkı verilmişse, kart çıkaran kuruluşun nakit parayı kart hamilinin kullanımına hazır tutması nedeniyle nakit çekim işlemi yapılması halinde alınan ücrettir⁶¹¹.

Nakit çekim ücretinin sözleşmede ne miktarda belirlenebileceği konusunda tüketici kredi sözleşmesi için bir sınırlama yoktur. Ticari kredi kartı sözleşmesinde ise nakit çekilen para miktarı, kredi limitinin yüzde onunu aşamaz ve nakit çekim ücreti de nakit çekilen miktarın yüzde birini geçemez (TMAÜT m. 21/ f. 2).

Nakit çekim işlemi, tek çekim nakit avans işlemi veya taksitli nakit avans işlemi şeklinde gerçekleşebilir. Tüketici kredi kartı sözleşmesinde nakit çekim ücreti sadece tek çekim nakit avans işleminde alınabilir. Taksitli nakit avans işleminde nakit çekim ücreti alınamaz (FTAÜT m. 10/ f. 6). Ticari kredi kartı sözleşmesinde ise bu yönde bir sınırlama yoktur, nakit çekilen tutarın yüzde birini aşmamak şartıyla taksitli nakit avans işleminde nakit çekim ücreti alınabilir (TMAÜT m. 21/ f. 2).

⁶¹¹ Yürürlükten kaldırmadan önce Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretlere İlişkin Usûl ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 10'ncu maddesinin 1'nci fıkrası ile buna bağlı Ek-1'de yer alan "4.4. Nakit Çekim Ücreti" düzenlemesinin iptali için açılan dava Danıştay 15. Dairesi E. 2014/9570, K. 2018/1194, T. 06.02.2018 sayılı kararı ile reddedilmiştir. Gerekçe olarak şu ifade edilmiştir; "*Banka ve finans kurumlarının mevcut yapılanmaları dahilinde, otomatik yapılanmaya olanak sağlayan makinalar aracılığıyla tüketiciye farklı yerlerde haftanın her günü ve 24 saat çeşitli bankacılık ve nakit kredi kullanım hizmeti sunması nedeniyle finansman maliyeti haricinde kira, teknik servis ve bakım vb. masraflara katlanmak durumunda olduklarından, bu maliyetlerin karşılığı olarak "4.4.Nakit Çekim Ücreti"nin finansal kuruluşlar tarafından ücretlendirilebilecek kalemler arasında belirlenmesinde yukarıda anılan mevzuat hükümlerine aykırı bir durum tespit edilmemiştir*".

3. Masraf Ödeme Borcu

Kredi kartı sözleşmesi kapsamında kart hamilinden alınabilecek masraflar kapsamına, özellikle vergi, harç ve diğer yasal yükümlülüklerden veya kart çıkaran kuruluş tarafından alınan komisyonlar girer⁶¹². Yasal yükümlülüklerle örnek, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu⁶¹³ ile Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi'dir. Kart çıkaran kuruluş tarafından uygulanan komisyona örnek, yurt dışı üye işyerlerinde yapılan alışveriş işlemlerinden doğan yabancı para borcunun Türk Lirasına dönüştürülmesinde uygulanan kur üzerinden alınan komisyon (mark-up commission) gösterilebilir.

Kart hamilinin kart çıkaran kuruluşun yaptığı masrafları ödemekle yükümlüdür (TBK m. 510/ f. 1). BKKK m. 24/ f. 4'de yer alan *"kart hamilinin yaptığı işlemler nedeniyle, sözleşmede yer almayan faiz, komisyon veya masraf gibi adlar altında hiçbir şekil ve surette ödeme talep edilemez ve kart hamilinin hesabından kesinti yapılamaz"* hükmünden sözleşmede yer alması şartıyla kart hamilinden komisyon veya masraf alınabileceği anlaşılmaktadır. Daha sonraki bir tarihte kabul edilen TKHK m. 4'e dayanılarak çıkarılan FTAÜT'de tüketici kredi kartı sözleşmesinden alınabilecek ücret ve masraflar sınırlı sayıda sayılmıştır. Dolayısıyla, yurt dışındaki üye işyerinin borcunu ödemek amacıyla yapılan alışveriş işlemi konusu yabancı ülke parasının Türk Lirasına dönüştürülmesinde uygulanan kurun üzerine kart çıkaran kuruluş tarafından yapılan eklemeye komisyon alınması bu Yönetmeliğe aykırılık teşkil eder. Ticari kredi kartı sözleşmesi bakımından FTAÜT uygulanmayacağından, sözleşmede belirtilmesi şartıyla yabancı para borçlarının Türk Lirasına çevrilmesinde kur farkı için komisyon alınabilir.

⁶¹² Kredi kartı sözleşmesindeki vergiler konusunda detaylı bilgi için Baydemir, **a.g.e.**, s. 129 vd.

⁶¹³ KKDF'nin doğabilmesi için kart hamiline nakdi kredi kullanılmış olması gerekir. Dönem borcunun tamamını ödemesi halinde kart hamili kart çıkaran kuruluştan bir nakit kredi kullanmış olmaz. Dönem borcunun tamamının altında bir ödeme yapılırsa nakit kredi kullanılmış olur. KKDF, kredi borcunun TL olması halinde anaparaya yürütülen faiz üzerinden, yabancı para olması halinde ise anapara üzerinden hesaplanır. Yurt içi alışveriş işlemi miktarı TL veya yabancı para olarak hesap özetine yansıtılır. Dönem borcunun tamamının ödenmesi halinde KKDF'nin hesaplanmasında hesap özetinin TL veya yabancı para olması göre farklı KKDF tutarı oluşur. Yabancı tutarlarda dönem borcu üzerinden, TL tutarlarda faiz üzerinden KKDF alınır.

4. Teminat Gösterme Borcu

Kredi kartı sözleşmesine göre kart hamilinin asli edimi, alışveriş işlemi konusu parayı kart çıkaran kuruluşa ödemektir. Sözleşme ile nakit çekim hakkı verilmişse, kart hamilinin nakit çekim işlemi konusu parayı da kart çıkaran kuruluşa geri vermesi gerekir. Kart hamilinin teminat gösterme borcunu düzenleyen bir hüküm BKKK'da yer almamaktadır. Kart hamilinin bu borcu genelde GİŞ olarak hazırlanan kredi kartı sözleşmesinde yer alan hükümlerden doğar. Kart hamilinin teminat gösterme borcunu öngören GİŞ'ler sözleşmeye dahil olmuş ve taraflar arasında geçerli bir hüküm haline gelmiş kabul edilir, çünkü kart çıkaran kuruluşun para alacağını tahsil edememe riskini asgari düzeye indirmek amacıyla kart hamilinden teminat isteme hakkı bulunduğu kabul edilmektedir⁶¹⁴.

Kart çıkaran kuruluş kart hamilinden aynı veya şahsi teminat isteyebilir. Uygulamada en yaygın teminat türü, şahsi teminattır⁶¹⁵. Nitekim BKKK'da herhangi bir teminata ilişkin düzenleme yapılmazken, kefaletle ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Sözleşmenin bir örneğinin kefile verilmesi gerektiği (BKKK m. 24/f. 1), kefilin borcunun adi kefalet niteliğinde olduğu (BKKK m. 24/f. 5), kefile ait bilgilerin kart çıkaran kuruluş tarafından saklanması gerektiği (BKKK m. 31/f. 1) ve kefile yapılacak tebligatların kefilin son bildirdiği adrese yapılması gerektiği (BKKK m. 45/f. 1) BKKK'da düzenlenen konulardır.

BKKK'dan önceki dönemde kart hamili lehine verilen kişisel teminatların garanti sözleşmesi mi veya kefalet sözleşmesi mi olduğu tartışma konusu olmuştur. Yargıtay bir kararında⁶¹⁶ tüketici kredi kartı sözleşmesinde yer alan garanti sözleşmesinin, kefalet sözleşmesi niteliğinde olduğuna karar vermiştir. Bu karar

⁶¹⁴ Teminat gösterme (güvence verme) borcu için bkz. Çeker, **a.g.e.**, s. 88; Karaahmetoğlu, **a.g.e.**, s. 53; Özen, **a.g.e.**, s. 224; Oğuz, **a.g.e.**, s. 342.

⁶¹⁵ Eskiden yaygın olarak kullanılan kefalet teminatının uygulaması çok azalmıştır. Sadece belli yaşın üzerindeki kişiler – mesela 65 yaş ve üzeri kişiler– ile yapılan kredi kartı sözleşmelerinde istenen bir teminat olarak uygulamasına devam edilmektedir.

⁶¹⁶ HGK, E. 2001/19-534, K. 2001/583, T. 04.07.2001.

doktrinde eleştirilmiş ve bazı yazarlarca⁶¹⁷ sonucu itibariyle doğru ama gerekçesi eksik bulunmuştur. Diğer yazarlar⁶¹⁸ tarafından kredi kartı sözleşmesinin teminatı olarak garanti sözleşmesi alınabileceği ve bunun da kefalet sözleşmesi sayılamayacağı belirtilerek karar, sonucu itibariyle de yanlış olarak değerlendirilmiştir.

BKKK'nın yürürlüğe girmesinden sonra artık tüketici kredi kartı sözleşmesi için verilen kişisel teminatlar bakımından bu kararın emsal olma değeri kalmamıştır. Kanun'da kredi kartı sözleşmesi için verilen kefaletin, adi kefalet hükümlerine tâbi olduğu düzenlenmiştir (BKKK m. 24/ f. 5). BKKK m. 24/f. 5 hükmünden sonra asıl borçluya başvurulup borcun tahsili için tüm yollar denenmeden kefilden borcun ifası istenemeyecek ve kredi kartı için kişisel teminat veren borçlu müteselsil kefil olduğunu açıkça belirtse dahi “değiştirilmiş kısmi hükümsüzlük” yaptırımını uygulanarak bu sözleşme, adi kefalet sözleşmesi sayılacaktır⁶¹⁹. Yine garanti veya borca katılma türünden bir teminat verilse bile bu teminatlar “yasal tahvil” yaptırımını yoluyla adi kefalet sözleşmesi hükmünde kabul edilecektir⁶²⁰.

Kart hamilinin geri verme borcu için yapılan adi kefalet sözleşmesinin geçerli olarak kurulabilmesi, TBK m. 583'deki şekil şartlarına uyulmasına bağlıdır. Kefilin sorumlu olduğu azami tutar ve kefalet tarihi kefalet sözleşmesine kefilin kendi el yazısı ile yazılmalıdır. Kefalet tutarının bir rakam olarak belirtilmesi gerekir, yoksa “kredi

⁶¹⁷ Arif Kocaman, “Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 4.7.2001 Tarih ve E. 2001/19-534, K. 2001/583 Sayılı Kararı Üzerine Bir Değerlendirme - Kredi Kartı İlişkisinde Bankaya Karşı Verilen Kişisel (Şahsi) Teminatın Hukuk Niteliği: Garanti mi; Kefalet mi?”, **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, XIX**, 10 Mayıs 2003, s. 83; Şükrü Saraç, “Kredi Kartında Kişisel Teminat Sorunu”, **Bankalararası Kart Merkezi Hukuki ve Cezai Açından Banka Kartı ve Kredi Kartı Sempozyumu 5-6 Haziran 2009**, s. 36.

⁶¹⁸ Nami Barlas, “Kredi Kartı İlişkisinde Bankaya Karşı Verilen Kişisel Teminatın Niteliğinin Belirlenmesi”, **Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55. Yaş Günü Armağanı**, 2. Cilt, İstanbul, 2002, s. 977.

⁶¹⁹ BKKK'da kişisel teminatlar için getirilen adi kefalet hükmü, o tarihte yürürlükte bulunan 4077 sayılı TKHK'da tüketici kredileri için verilen kişisel teminatların da adi kefalet sayılmasına dayanak olarak gösterilmiştir. Çünkü eski TKHK'da kefaletin adi kefalet olduğu açıkça yazılmamış, sadece kefile başvurmadan önce asıl borçludan talepte bulunulması zorunluluğu ifade edilmiştir. Burak Özen, “Tüketici Kredilerinde Kefalet”, **Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler**, s. 438; Selçuk Öztekin, “Genel Olarak Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredilerinde Kişisel Teminatlar”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı 67, 2008, s. 13.

⁶²⁰ Özen, “Tüketici Kredilerinde Kefalet”, s. 441.

kartı limiti kadar sorumluyum” demesi yeterli değildir⁶²¹. Kefil tüzel kişi ise tüzel kişiyi temsile yetkili kişilerden birisinin el yazısı ile kefalet tutarının ve tarihinin belirtmesi yeterli olur⁶²². Kefalet sözleşmesinin yetkisi olan bir temsilci aracılığı ile imzalanması da mümkündür. Bunu için özel yetki gerekir ancak yetki verirken kefalet tutarının el yazısı ile yazılması şart değildir. Yetkili temsilcinin kefalet sözleşmesinde el yazısı ile tutarı ve tarihi belirtmesi yeterlidir⁶²³. TBK m. 584’e göre kefalet sözleşmesinin kurulması için eş rızası gerekiyorsa bunun da tamamlanması gerekir. Eşin rızası adi yazılı şekle uygun alınabilir. Kefil asıl borçlu olan eşine kefil oluyorsa eş rızası gerekmediği yönünde Yargıtay’ın vermiş olduğu kararın⁶²⁴ yerinde olduğu kanaatindeyiz. Bu karara göre kefalet rıza gösterecek eşin, borçlunun bizzatı kendisi olması sebebiyle ve de kefil olunacak borçlu eşin, kendisine verilecek kefalet rıza göstermeyeceğinin kabulünün de hayatın olağan akışına aykırı olacağı düşüncesiyle, eşin, borçlu eşe kefil olmak istemesi halinde, kefaletin geçerli olması için eş rızasına gerek yoktur. Kaldı ki, eş rızasının aranmasına yönelik kanuni düzenlemenin amacı, eşlerin birbirlerinin borçlandırıci tasarruflarından haberdar olma ve borçlandırıci işlemleri aile bütünlüğü içerisinde birlikte yapma olduğu nazara alındığında, borçlu eşin diğer eşin kefaletine rıza göstermesi şartının aranması gereksiz olacaktır. Kart hamilinin borcu kefile bildirilmedikçe, kefil için temerrüt durumunun oluşmayacağı kredi kartı sözleşmesinde yer alması gereken hükümlerdendir (BKKY m. 17/f. 5/b. i). Kredi kartı sözleşmesi hükümlerinde kefilin sorumluluğunu artırıcı nitelikteki değişiklikler yapılması halinde – mesela kart limitinin arttırılması halinde – kefilin yazılı onayının alınması şarttır ve ayrıca kefaletin tabi olduğu şekil şartına da uyulmalıdır⁶²⁵. Kart hamilinin borcu için yapılan kefalet sözleşmesinin adi kefalet hükmünde olmasına ilişkin BKKK m. 24/ f. 5 hükmü tüketici kredi kartı sözleşmesi için geçerlidir. Ticari kredi kartı sözleşmesinde bu kural uygulanmayacağından, bu

⁶²¹ Nomer, **a.g.e.**, s. 49; Özen, “Tüketici Kredilerinde Kefalet”, s. 443.

⁶²² Özen, “Tüketici Kredilerinde Kefalet”, s. 443.

⁶²³ Özen, “Tüketici Kredilerinde Kefalet”, s. 444; Şebnem Öcal Akipek, Özge Uzun Kazımcı/ Esra Hamamcıoğlu, “Bankacılık Sektöründe Kefalet”, **Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları**, 2. Baskı, İstanbul, 2017, s. 126.

⁶²⁴ Y. 12. HD., 13.10.2016, E. 2016/12256, K. 2016/21462 – (Kazancı).

⁶²⁵ Akipek/Kazımcı/Hamamcıoğlu, s. 126.

sözleşmelerde kart hamilinin borcu için müteselsil kefalet sözleşmesi kurulabileceği gibi⁶²⁶, garanti veya borca katılma sözleşmeleri de yapılabilir (BKHK m. 43).

5. Kart Hamilinin Özen Borcu

a. Kart Bilgilerini ve Şifrelerini Saklama Borcu

Kart hamili, kredi kartıyla alışveriş işlemi yapılabilmesi için gerekli olan kredi kartı bilgileri ve şifrelerini gizli tutmakla yükümlüdür⁶²⁷ (BKHK m. 16/f. 1). Kart bilgileri, asgari kredi kartı numarasını, son kullanma tarihini ve kartın arkasındaki güvenlik numarasını kapsar. Şifreler de sürekli kullanılan veya işlem teyidi için tek seferlik gönderilen her türlü şifreyi kapsar.

Kart hamili, kredi kartını kullanarak farklı şekillerde alışveriş işlemi yapabilir. Kartın en yaygın kullanım şekli, kredi kartının fiziksel olarak POS cihazından geçirilmesidir. POS, çipteki bilgileri okur. Kart hamili POS cihazına şifre girer veya şifre kullanılmıyorsa alışveriş belgesini imzalar. Temassız adı verilen kullanım şeklinde kart hamilinin POS cihazına şifre girmesi veya alışveriş belgesine imza atması gerekmez. Kartın diğer bir kullanım şekli, kart hamilinin üye işyerinde fiziksel olarak bulunmadan internet, telefon vs. uzaktan iletişim araçlarını kullanılarak işlem yapmasıdır. Bu yöntemde kart hamili, kart numarasını, son kullanma tarihi ve kartın arkasındaki güvenlik numarasını (card validation value–CVV) internet sayfasına girer ya da telefonda bu bilgileri karşısındakine iletir. Kart hamilinin cep telefonuna gönderilen tek seferlik şifrenin girilmesiyle alışveriş işlemi kart çıkaran kuruluşun onayına gönderilir⁶²⁸. Eğer üye işyerinin “mail order” yoluyla işlem yapma yetkisi varsa kart hamilinden kart numarası, son kullanma tarihi ve CVV’nin alınması

⁶²⁶ Murat İbrahim Haznedar, Özay Şule Gürses, **Bankacılar İçin Kefalet Hukuku**, İstanbul 2017, s. 46.

⁶²⁷ Kart hamilinin özen yükümlülüğü kapsamında kart bilgi ve şifrelerini saklama borcu için bkz. Çeylan, **a.g.e.**, s. 203; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 111; Kaya, **a.g.e.**, s. 136; Saraç, **a.g.e.**, s. 170; Yılmaz, **a.g.e.**, s. 168.

⁶²⁸ Tek seferlik şifre kullanım zorunluluğu üç yönlü güvenlik (3-D Secure) protokolünün güvenlik önlemlerini karşılayan kimlik doğrulama sisteminin uygulamaya alınmasıyla birlikte başlamıştır.

yeterlidir, ayrıca şifre girilmesi gerekmez. İnternet, telefon vs. uzaktan iletişim aracı ile yapılan alışveriş işlemleri BKKK m. 20’de “imza gerektirmeyen işlemler” olarak ifade edilmiştir⁶²⁹. İmza gerektirmeyen işlemler bakımından ispat yükü üye işyerine aittir (BKKK m. 32/f. 1).

Kredi kartının ilk kullanılmaya başlandığı zamanlarda üye işyerleri kartı kullanan kişinin kart hamili olduğunu kartın arkasındaki imza ile alışveriş belgesine attığı imzayı karşılaştırarak kontrol ederdi. POS cihazlarının kullanılmaya başlanmasıyla birlikte kart hamiline ait bilgiler kartın arkasındaki manyetik bant üzerine kaydedildi ve bilgilerin POS cihazı ile okunması sağlandı. Aynı zamanda alışveriş belgesi üzerine atılan imza ile kartın arkasındaki imzanın uyum kontrolüne de devam edildi. Daha sonra manyetik bant yerine çip, kart arkasındaki imza yerine de şifre uygulaması başladı. Kredi kartını kullanan kişinin kart hamili olduğunun tespit edilebilmesi için bugün kullanılan yöntem çip ve şifredir⁶³⁰ (chip & pin). Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte daha farklı ve güvenli yöntemlerin⁶³¹ çip ve şifrenin yerini alması mümkündür. Dolayısıyla kart hamilinin kart bilgilerini ve şifrelerini saklama borcunu, o günün şartlarında kartın kullanılması için geçerli yöntem ne ise buna ilişkin her türlü bilgi ve şifreyi gizli tutmak şeklinde geniş yorumlamak gerekmektedir.

b. Kartın Kaybolması veya Çalınması Halinde Kart Çıkaran Kuruluşu Bilgilendirme Borcu

Kredi kartının kaybedilmesi veya çalınması halinde kart hamilinin derhal kart çıkaran kuruluşu bilgi vermesi gerekir⁶³² (BKKK m. 16). Bu hükmün amacı kart

⁶²⁹ Tarafların fiziksel olarak karşı karşıya geldiği fakat alışveriş belgesine imza atılmadan ve POS cihazına şifre girilmeden yapılan temassız alışveriş işlemleri de BKKK m. 20 kapsamında değerlendirilmektedir.

⁶³⁰ Kart hamilinin kimlik belgesi ile kartın üzerindeki ismin karşılaştırılmasına istisnai olarak şifre kullanılmadan imza ile yapılan işlemler bakımından devam edilmektedir.

⁶³¹ Göz veya yüz taraması, parmak izi, çipin vücudun bir parçası haline gelmesi vs. yollarla kredi kartının gelecekte kullanım şekilleri bakımından bkz. Kaya, **a.g.e.**, s. 157 vd.

⁶³² Kart hamilinin özen yükümlülüğü kapsamında kayıp/çalıntı bildirimini yapma borcu için bkz. Çeylan, **a.g.e.**, s. 131; Çeker, **a.g.e.**, s. 80; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 109; Kaya, **a.g.e.**, s. 134; Saraç, **a.g.e.**, s. 170; Teoman, **a.g.e.**, s. 187.

hamilinin yapacağı bildirim üzerine kart çıkaran kuruluş tarafından kartın kullanıma kapatılarak üçüncü kişiler tarafından alışveriş işlemi yapılmasının önlenmesidir⁶³³.

BKKK'nın yürürlüğe girmesinden önce Yargıtay kararları ile yerleşik içtihat⁶³⁴, kartın kaybedilmesi veya çalınması halinde kart hamilinin kart çıkaran kuruluşa derhal bildirim yapması gerektiği şeklinde bir özen borcu olduğu, kayıp/çalıntı bildirimden önce meydana gelen zarardan (bildirimden önce yapılan alışveriş veya nakit çekim işlemleri konusu para miktarından) kart hamilinin sorumlu olduğu yönündeydi.

BKKK'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte kart hamilinin bildirim yapmasından yirmi dört saate öncesine kadar yapılmış olan alışveriş veya nakit çekim işlemlerinden sadece yüz elli TL'sine kadar sorumlu olacağı düzenlenmiştir ki, böylece kart hamilinin sorumluluğu miktar yönünden sınırlandırılmıştır (BKKK m.12/f. 1). Kart hamilinin sınırlandırılmış sorumluluğu, şifre kullanılmadan yapılan işlemlerden doğan zararlar bakımından geçerlidir. Kayıp/çalıntı bildiriminden önce işlem, şifre kullanılarak yapılmışsa, kart hamilinin şifrelerini saklama borcuna aykırılık söz konusu olur ki bunun sonuçlarını borca aykırılık kısmında açıklayacağız⁶³⁵.

Kart hamili kayıp/çalıntı bildirimini yazılı olarak veya elektronik ortamda veya telefon ile yapabilir (BKKK m. 3/ f. 1/ b. r). Kayıp veya çalıntı bildirimini kart hamilinin özen yükümlülüğünün ifası amacıyla yapılmış kart hamilinin tek taraflı irade beyanı niteliğindedir. Diğer yandan kart çıkaran kuruluş kart hamilinin yüz elli Türk Lirasına kadarki sorumluluğunu teminat altın alan sigortayı, maliyetini ödemesi karşılığında kart hamiline sağlamakla yükümlüdür (BKKK m.12/ f. 2).

⁶³³ İşgüzar, **a.g.e.**, s. 109.

⁶³⁴ BKKK'dan önceki döneme ilişkin örnek kararlar için bkz. Y. 13 HD., 30.12.2008, E. 2008/9083, K. 2008/15938 – (Saraç, **a.g.e.**, s. 542); Y. 13 HD., 09.02.2009, E. 2008/10284, K. 2009/1389 – (Saraç, **a.g.e.**, s. 541).

⁶³⁵ Bkz. “Kart Bilgilerini ile Şifrelerini Saklama Borcuna Aykırılık Halinde Kart Hamilinin Sorumluluğu”, s. 316.

c. Kart Çıkaran Kuruluşa Gerçeğe Uygun Bilgi Verme Borcu

Kart hamilinin kart çıkaran kuruluşa gerçeğe uygun bilgi verme borcu⁶³⁶, kredi kartı sözleşmesi ile taraflar arasında kurulan güven ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Kart çıkaran kuruluş, kart hamili tarafından borçlanılan paranın varsa faizi ile birlikte geri ödeneceğine güvenerek sözleşmeye taraf olur. Edim miktarı (kredi limiti) kart hamilinin ekonomik gücüne göre belirlenir. Bu nedenle kart hamilinin ekonomik durumunu gösteren bilgi ve belgeler, kart limitinin belirlenmesi bakımından önemlidir. Eğer kart hamilinin ekonomik durumu gerçeğe uygun tespit edilmezse, yüksek bir limit belirlenebilir ve kart çıkaran kuruluşun alacağına kavuşamaması riski doğabilir. Bu nedenle kart hamilinin, kredi limitinin belirlenmesi için gerekli bilgileri gerçeğe uygun olarak kart çıkaran kuruluşa verme borcu vardır⁶³⁷.

Gerçeğe uygun bilgi verme borcu kapsamına kart hamilinin kimlik bilgisi, iletişim bilgisi, gelir durumuna⁶³⁸ ilişkin bilgiler yanında kredi kartı sözleşmesinin yapılması için gerekli diğer kişisel veriler girer. Nitekim kart çıkaran kuruluş, kredi kartı limitini belirlemek için yapacağı kredi değerlendirilmesini hem kart hamilinden edindiği bilgilere göre hem de kendi tespit ettiği bilgilere göre yapar. Bu borca ayrılığın sonuçlarını sonraki bölümde açıklayacağız⁶³⁹.

⁶³⁶ Kart hamilinin özen yükümlülüğü kapsamında gerçeğe uygun bilgi verme borcu için bkz. Çeylan, **a.g.e.**, s. 210; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 135; Özen, **a.g.e.**, s. 227.

⁶³⁷ Özen, **a.g.e.**, s. 227

⁶³⁸ Kart hamili tarafından verilen bilgilerin kart çıkaran kuruluş tarafından teyit edilmesi gerekir. Başvuran daha yüksek limiti belirlenmesi amacıyla ekonomik durumuna ilişkin gerçek dışı bilgi verebilir. Bkz. İşgüzar, **a.g.e.**, s. 135.

⁶³⁹ Bkz. “Gerçeğe Uygun Bilgi Verme Borcuna Aykırılık Halinde Kart Hamilinin Sorumluluğu”, s. 320.

BEŞİNCİ BÖLÜM

KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİ

BORÇLARINA AYKIRILIKTAN DOĞAN HUKUKİ SORUMLULUK

I. GENEL OLARAK KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİ BORÇLARINA AYKIRILIK

Borç ilişkisinin amacı ifadır. Taraflar borçlandıkları edimi yerine getirmek amacıyla borç ilişkisi kurarlar. Ancak borç ilişkileri her zaman ifa amacına ulaşamayabilir. Borcun ifa edilememesinin nedeni alacaklıdan veya borçludan kaynaklanabilir. Alacaklıdan kaynaklı nedenlerle borcunu ifa edilememesinin nedeni alacaklı temerrüdü veya diğer ifa engelleri olabilir. Borçludan kaynaklı nedenlerle borcun ifa edilmemesi ise, borcun hiç ifa edilmemesi veya gereği gibi ifa edilmemesi şeklinde oluşabilir⁶⁴⁰. Borcun hiç ifa edilmemesi iki şekilde olur. İlki ifanın mümkün olamaması durumudur ki bu ifa imkansızlığıdır. Diğer ifa mümkün iken borçlunun edimi yerine getirmemekte direnmesidir, bu da borçlu temerrüdünü oluşturur. Borcun gereği gibi ifa edilmemesi –borcun kötü ifası olarak da anılır– ifa imkansızlığı ve borçlu temerrüdü dışındaki borca aykırılıkları ifade eder. Gereği gibi ifa etmeme “sözleşmenin müspet ihlali⁶⁴¹” olarak da anılır ancak gereği gibi ifa etmemenin tüm hallerini kapsamadığı için bu terim eleştirilmektedir⁶⁴².

Kredi kart sözleşmesi eksik iki taraf borç yükleyen bir sözleşmedir. Kart çıkaran kuruluşun asli borcu, kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağı sağlamaktır. Kart çıkaran kuruluşun borcu, yapma borcu olup yapma borçları içinde de irade

⁶⁴⁰ Borcun ifa edilemediği durumları ifade etmek için “ifa engelleri” terimi de kullanılmaktadır. İfa engelleri hakkında detaylı bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1153 vd.; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 225 vd.; Haluk, Tandoğan, **Türk Mes’uliyet Hukuku (Akit Dışı ve Akdî Mes’uliyet)**, 1961 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası, İstanbul, 2010, s. 395 vd.; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 805 vd.; Nomer **a.g.e.**, s. 359 vd.; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 369 vd.; Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 130 vd.; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 851 vd.

⁶⁴¹ Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 246.

⁶⁴² Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 474.

beyanında bulunma borcudur⁶⁴³. Alışveriş işlemini onaylama şeklinde irade beyanında bulunarak üye işyerine karşı alışveriş işlemi konusu parayı ödemeyi üstlenir. Kart hamilinin borcu ise alışveriş işlemi konusu parayı kart çıkaran kuruluşa geri ödemektir. Kart sahibinin borcu, para borcudur. Tarafların ayrıca yan borçları da bulunur. Kart çıkaran kuruluşun “kart hamilini bilgilendirme borcu”, “kart hamilinin itirazlarını sonuçlandırma borcu” ile “özen borcu” şeklinde yan borçları vardır. Kart hamilinin yan borçları “faiz ödeme borcu”, “ücret ödeme borcu”, “masraf ödeme borcu”, “teminat gösterme borcu” ve “özen borcu”dur.

Kredi kartı sözleşmesinde alacaklıdan kaynaklanan nedenlerle borcun ifa edilememesi yanında tarafların asli ve yan borçları açısından karşılaşılabilecek borca aykırılık halleri, irade beyanında bulunma borcu ile para borcu bakımından ifa imkansızlığı söz konusu olmayacağı⁶⁴⁴ için borçlu temerrüdü veya borcun gereği gibi ifa edilmemesidir.

Kart çıkaran kuruluşun irade beyanında bulunma asli borcuna aykırılık borçlu temerrüdüne neden olur. Kart çıkaran kuruluşun kart hamilinin itirazlarını sonuçlandırma borcu ile kart hamilini bilgilendirme borcu⁶⁴⁵ asıl edime bağlı yan borç niteliğinde olduğundan asıl borcun gereği gibi ifa edilmemesi sonucunu doğurur.

Kart hamilinin alışveriş işlemi konusu parayı ödeme (asli borcuna) aykırılığı borçlu temerrüdüne neden olur. Kart hamilinin faiz, ücret ve masrafları ödeme yan

⁶⁴³ Kart çıkaran kuruluş kart hamilinin alışveriş işlemi yapabileceği şartları oluşturmalı ve bu şartların sürekli işler halde devamını sağlamalıdır. Ancak kart çıkaran kuruluşun borcunu ifa etmiş sayılması için bu tek başına yeterli değildir. Kart hamilinin alışveriş işlemiyle para borcunu ödeyebilmesi kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylamasına bağlıdır. Alışveriş işleminin onaylanması, kart sahibinin nakit para kullanmadan üye işyerine olan borçlarını ödeme olanağı sağlar (kredi kartının kredi aracı olma işlevi) ve kart hamilinin üye işyerine olan borcu sona erdirir (kredi kartının ödeme aracı işlevi). Alışveriş işleminin onaylanması, kart çıkaran kuruluşun irade beyanı niteliğindeki bir hukuki işlemi olduğundan, kart çıkaran kuruluşun borcu, alışveriş işlemini onayladığını üye işyerine bildirme şeklinde irade beyanında bulunma borcudur. Bkz. s. 215.

⁶⁴⁴ Eren, **Genel Hükümler**, s. 1153; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 449, dn. 360; Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 163; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 909.

⁶⁴⁵ Kart çıkaran kuruluşun bilgilendirme borcu içinde genel işlem şartlarını internette ilan etme borcu dışındakiler asıl edime bağlı bir borç iken, genel işlem şartlarını internette ilan etme borcu asıl edime bağlı bir borç değildir. Çünkü internette ilan edilen sözleşme şartları geneldir. Diğer bilgilendirme borçlarının konusu kart hamili ile yapılan bireysel sözleşme özeline yöneliktir. Bkz. s. 289.

borçları ile teminat gösterme yan borcu da asıl edimden bağımsız bir yan borçtur. Bu borçlara aykırılık da borçlu temerrüdüne neden olur.

Tarafların ayrıca birbirine karşı özen borçları da bulunmaktadır. Özenin kendisi bir edimdir. Temel edimden bağımsızdır. Dolayısıyla, ifa imkânsızlığı veya temerrüde düşmek söz konusu olmaz. Sadece özen borcuna aykırı davranılması halinde özen borcuna aykırı davranan taraf diğer tarafın zararını TBK m. 112'e göre gidermekle yükümlü olur⁶⁴⁶.

Aşağıda önce alacaklıdan kaynaklanan nedenlerle borcun ifa edilmemesi, sonrasında borçludan kaynaklanan nedenlerle borcun ifa edilmemesi içinde borçlu temerrüdü ve borcun gereği gibi ifa edilmemesini ve bunların sonuçları hakkında bilgi vereceğiz. Kart çıkaran kuruluş ile kart hamilinin asli ve yan borçlarına aykırılıklarının sonuçlarını ayrıca değerlendireceğiz.

A. Alacaklıdan Kaynaklanan Nedenlerle Borcun İfa Edilememesi

Alacaklıdan kaynaklanan nedenler TBK'da alacaklı temerrüdü (TBK m. 106-110) ve alacaklı yüzünden borcun ifa edilemediği diğer haller (TBK m. 111) şeklinde düzenlenmiştir. Alacaklı temerrüdü, alacaklının kendisine sunulan ifayı haklı bir sebep olmadan kabul etmemesi veya ifanın gerçekleşmesi için kendisi tarafından yapılması gereken şeyleri yapmamasıdır⁶⁴⁷ (TBK m. 106/ f. 1). Diğer ifa engelleri ise borçlunun kusuru bulunmaksızın alacağın kime ait olduğunda veya alacaklının kimliğinde duraksama sebebiyle ya da alacaklıdan kaynaklanan diğer kişisel sebeplerle borcun ifa edilememesi durumudur (TBK m. 111).

⁶⁴⁶ Özen borcuna aykırılığın sonuçları için bkz Eren, **Genel Hükümler**, s. 41; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 13.

⁶⁴⁷ Alacaklı temerrüdü için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1134; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 352; Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 142; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 837.

Alacaklı temerrüdü TBK m. 107-110 arasında düzenlenmiştir. Bir şeyi vermeye ilişkin edimler bakımından alacaklı temerrüdünün sonucu, borçlunun, hasar ve gideri alacaklıya ait olmak üzere teslim edeceği şeyi tevdi ederek borcundan kurtulmasıdır (TBK m. 107). Tevdi yeri, hakim tarafından belirlenir (TBK m. 107/f. 2). Verme borcu da dahil diğer borçlarda ise borçlunun ayrıca sözleşmeden dönme hakkı vardır (TBK m. 110). Sözleşmeden dönme borçlu temerrüdüne ilişkin hükümlerine göre yapılır (TBK m. 110). Dolayısıyla ifasına başlanmış sürekli edimli sözleşmelerde dönme yerine sözleşmenin feshedileceğini düzenleyen TBK m. 126 hükmü, borcun alacaklı yüzünden ifa edilmediği durumlarda da kıyasen uygulanır. Kural olarak alacaklı temerrüdü sorumluluğa yol açmaz ve alacaklı tazminat ödemekle yükümlü olmaz⁶⁴⁸.

Diğer ifa engelleri nedeniyle borcun ifa edilememesinin sonuçları için alacaklı temerrüdüne ilişkin hükümlere gönderme yapılmıştır (TBK m. 111). Buna göre borçlu, tevdi veya sözleşmeden dönme hakkına sahiptir.

Kredi kartı sözleşmesi eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu için alacaklı temerrüdü her iki taraf açısından da gerçekleşebilir. Kart hamilinden kaynaklanan nedenlerle kart çıkaran kuruluşun borcunu ifa edememesi, kart hamilinin örneğin teslim edilmek üzere kendisine gönderilen kredi kartını teslim almaktan kaçınması veya ayırt etme gücüne sahip olmadığı⁶⁴⁹ için kartı kullanamayacak olduğunun anlaşılması gibi durumlarda söz konusu olabilir. Kart çıkaran kuruluştan kaynaklanan nedenlerle kart hamilinin borcunu ifa edememesi ise kart hamilinin para borcunu ifa etmesinin kart çıkaran kuruluş tarafından kabul edilmemesi halinde söz konusu olur. Bu durumları aşağıda değerlendireceğiz⁶⁵⁰.

⁶⁴⁸ Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 366.

⁶⁴⁹ Alacaklıdan kaynaklanan diğer nedenlerle (diğer ifa engeli) borçlunun borcunu ifa edememesi için verilen aynı örnek için bkz. Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 367.

⁶⁵⁰ Kart hamilinden kaynaklanan nedenlerle kart çıkaran kuruluşun borcunu ifa edememesi için bkz. s. 283. Kart çıkaran kuruluştan kaynaklanan nedenlerle kart hamilinin borcunu ifa edememesi için bkz. s. 297.

B. Borçludan Kaynaklanan Nedenlerle Borcun İfa Edilmemesi

1. Borçlu Temerrüdü

Borçlu temerrüdü⁶⁵¹, borçlunun asli veya yan borçlarının ifasında gecikmesi ve ifa etmemede direnmesidir. Borçlu temerrüdünün şartları, borcun muaccel olması ve borçluya temerrüde düştüğünün ihtar edilmesidir (TBK m. 117/f. 1).

Borcun muaccel olması, alacaklı tarafından borcun talep edilebilir olmasıdır. Borcun muaccel olacağı zamanı taraflar belirleyebileceği gibi, kanun hükmü ve hukuki işlemin niteliği de belirleyebilir. Borç, ifası için bir vade belirlenmişse vadesinde, belirlenmemişse doğduğu anda muaccel olur (TBK m. 90).

Vade taraflarca belirlenebileceği gibi veya sözleşmede saklı tutulan bir hakka dayanarak taraflardan birinin usulüne uygun bir bildirimde bulunması suretiyle de belirlenebilir. Borç belirli vadeye bağlı ise temerrüt ihtarına gerek yoktur (TBK m. 117/f. 2). BK m. 117/ f. 2’de açıklanmamış olmakla beraber ihtarın yapılmasının dürüstlük kuralına göre beklenemeyeceği hallerde de ihtara gerek kalmadan borçlunun temerrüde düşeceği kabul edilmektedir⁶⁵².

Borçlu temerrüdünün genel sonuçları, borçlunun aynen ifa ile birlikte gecikme tazminatı ödeme borcunun doğması (TBK m. 118) ve beklenmedik halden doğan zararlardan sorumlu olmasıdır (TBK m. 119). TBK m. 123-126’de tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde bir tarafın asli edimi bakımından borçlunun temerrüdüne düşmesi halinde temerrüdün genel sonuçlarından başka alacaklıya ek imkanlar tanınmıştır. Bu imkanlar alacaklının aynen ifadan vazgeçip, ifa yerine tazminat istemesi veya sözleşmeden dönebilmesidir. Hemen belirtelim ki bu imkanlar,

⁶⁵¹ Borçlu temerrüdü konusunda detaylı bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1222 vd.; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 485 vd.; Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 216 vd.; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 911 vd.

⁶⁵² Borçlu temerrüdü konusunda detaylı bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1230.; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 465; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 919.

edimlerin karşılık olduğu tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler için mümkündür. Eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde alacaklı bu imkanlardan yararlanamaz⁶⁵³.

Asli borcun bir para borcu olması halinde borçlu temerrüdünün genel sonucu, aynen ifa yanında gecikme tazminatı yerine kusur ve zarar şartı aranmaksızın borçlunun temerrüt faizi ödeme borcunun doğmasıdır (TBK m. 120).

Asli borcun bir irade beyanında bulunma borcu olması halinde bu borcun aynen ifasının mümkün olup olmadığı tartışmalıdır. Alacaklının aynen ifa yönünde karar verilmesini hakimden istemesi halinde mahkeme kararının borçlu iradesi yerine geçip geçmediğine göre temerrüdün sonuçları değişir. Eğer mahkeme kararının borçlu iradesinin yerine geçtiği görüşü kabul edilirse borçlu temerrüdünün genel sonucu olan aynen ifa, mahkeme kararının cebren icrası ile sağlanabilir⁶⁵⁴. Ancak mahkeme kararının irade beyanının yerine geçtiği kabul edilmezse, bu kararı cebren icra etmek mümkün olmaz. Bu durumda alacaklı, irade beyanında bulunma borcuna aykırılık halinde TBK m. 118'e göre tazminat isteyebilir.

Yan borçlara aykırılığın sonuçları yan borcun asıl edime bağlı olup olmadığına göre belirlenir. Asıl edime bağlı borçlar asli borcun ifasına yardımcı olması nedeniyle bağımsız niteliğe sahip değildir ve asıl borçtan ayrı olarak dava edilemezler. Bu nedenle asıl edime bağlı yan borçlara aykırılık halinde borçlunun temerrüdü söz konusu olmaz. Asli borcun gereği ifa edilmemesi sonucunu doğurur ve borçlu TBK m. 112'e göre alacaklının zararını tazminle yükümlü olur⁶⁵⁵.

Asıl edime bağlı olmayan yan borçlara (kart sahibinin faiz, ücret veya masraf ödeme borcu ile teminat gösterme borcu) aykırılık halinde bu borçların asli borçtan bağımsız dava edilebileceği kabul edilir. Ancak yan borcun konusu bir yapma veya yapmama edimi ise borçlunun aynen ifaya zorlanması mümkün olmaz, sadece borç

⁶⁵³ Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 504, dn. 607.

⁶⁵⁴ Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 431.

⁶⁵⁵ Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 474. Diğer bir görüşe bağlı yan borçların da asli borçtan bağımsız ifasının dava edilebileceğini söylemektedir. Bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 33.

ihlal edildiği zaman borçlu TBK m. 118'e göre alacaklının zararı tazminle yükümlü olur⁶⁵⁶.

TBK m. 118'e göre borçlu, temerrüde düşmekte kusurlu olmadığını ispat yükü altındadır. TBK m. 118'de düzenlenen gecikme tazminatı, alacaklının borcun geç ifa edilmesinden kaynaklanan zararını karşılamayı amaçlar ve borcun gecikmeden ifa edilmesindeki alacaklının menfaatini sağlamaya yöneliktir⁶⁵⁷. Gecikme tazminatı borcun gereği gibi ifa edilmemesinden doğan bir tazminat olduğu için, temerrüdün gerektirdiği ek şartlar ve zararın özelliği dikkate alınmak kaydıyla, borcun gereği gibi ifa edilmemesinin genel sonucu olan tazminatın esasları borçlu temerrüdü halinde istenecek tazminat için de uygulanır⁶⁵⁸. Burada talep edilebilecek zarar, bir tür olumlu (müspet) zarar olup, alacaklının malvarlığının borcun ifa edilmesi halinde içinde bulunacağı durumla, gecikilmesi nedeniyle içinde bulunduğu durum arasındaki farkı içerir.

2. Borcun Gereği Gibi İfa Edilmemesi

Borcun gereği gibi ifa edilmemesi, imkansızlık ve borçlu temerrüdü dışındaki borca aykırılıkları ifade eder. Doktrinde “kötü ifa” olarak da anılmaktadır⁶⁵⁹. Asli borca aykırılık borcun geç ifası, kısmen ifası, ayıplı ifası, üçüncü kişinin zaptı veya vasa uygun olmayan ediminin ifasının alacaklıya zarar vermesi şeklinde oluşabilir. Bazı yan borçlara aykırılık da asıl borcun gereği gibi ifa edilmemesi sonucunu doğurur.

Borcun gereği gibi ifa edilmemesi halinde borçlu TBK m. 112'ye göre alacaklının zararını gidermekle yükümlü olur. Borçlu, zararlı sonucun meydana gelmemesi için durumun gerekli kıldığı her türlü önlemi aldığını ispat edemezse

⁶⁵⁶ Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 14.

⁶⁵⁷ Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 487.

⁶⁵⁸ Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 379.

⁶⁵⁹ Sözleşmenin müspet ihlali konusunda detaylı bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1170 vd.; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 472 vd.; Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 246 vd.; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 972 vd.

kusurlu sayılır ve alacaklının zararını gidermekle yükümlü olur. Kusurlu olmadığını ispat yükü borçluya aittir. Zararın kapsamına alacaklının malvarlığında meydana gelen azalma (fiili zarar) ile yoksun kalınan kâr girer. Borcun ifa edilmemesi alacaklının ayrıca manevi zararına da yol açmış olabilir⁶⁶⁰.

Borcun gereği gibi ifa edilmemesi halinde alacaklının sözleşmeden dönme veya fesih hakkı olup olmadığı konusunda farklı görüşler ileri sürülmüştür.

Bir görüşe göre TMK m. 2 dürüstlük kuralına dayanarak borcun gereği gibi ifa edilmemesi halinde, bu aykırılık nedeniyle diğer tarafın sözleşmeyi sürdürmemekte haklı olduğu ve sözleşmenin devamında kendisinin çıkarı kalmadığı takdirde sözleşmeden dönme veya sözleşmeyi fesih hakkı olması gerektiğini ileri sürmektedir⁶⁶¹.

Karşı görüş, borcun gereği gibi ifa edilememesi halinde alacaklıya TBK m. 112 kuralı yerine sözleşmeden dönme veya fesih hakkı tanıyacak genel bir kurala gerek duyulduğu fikrine katıldığını söylemekle beraber, sözleşmeden dönme veya fesih hakkı sadece iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde borçlunun temerrüdü halinde alacaklıya tanınan bir hak olarak düzenlendiğinden TBK'da böyle bir esasın bulunduğunu söylemenin güç olduğunu belirtmektedir⁶⁶².

Borcun gereği gibi ifa edilmemesinin bir sonucu da bu durumun bir irade sakatlığına neden olması halinde alacaklının yanıltma veya aldatma nedeniyle bir yıl içinde sözleşme ile bağlı olmadığını bildirerek verdiği şeyi geri isteyebilecek olmasıdır (TBK m. 39).

⁶⁶⁰ Borca aykırılığın genel sonucu (tazminat) hakkında detaylı bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1180 vd.; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 381 vd.; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 854.

⁶⁶¹ Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 250.

⁶⁶² Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 441.

II. KART ÇIKARAN KURULUŞUN BORÇLARINA AYKIRILIK

A. Kart Hamilinden Kaynaklı Nedenlerle Borcun İfa Edilememesi

Kart hamilinden kaynaklanan nedenlerle borcunu ifa edilememesi kart çıkaran kuruluşun kendisine alışveriş yapma olanağı sağlama borcunun kart hamili tarafından kabul edilmemesi –mesela kart hamilinin kredi kartını teslim almaktan kaçınması– veya kartı kabul edemeyecek durumda olması –mesela kart hamilinin ayırt etme gücüne sahip olmadığı için kartı kullanamayacak olmasının anlaşılması – gibi durumlarda söz konusu olabilir.

Kredi kartının teslim edilmek üzere kart hamiline gönderilmesine rağmen kart hamilinin kartı teslim almaktan kaçınması alacaklı temerrüdüne yol açar (TBK m. 106). Hemen belirtelim ki kart hamilinin kartı teslim aldıktan sonra alışveriş işlemi yapma borcu yoktur, bu nedenle kartın teslim edilmesine rağmen kart hamili tarafından kullanılmıyor olması alacaklı temerrüdüne yol açmaz⁶⁶³.

Kart hamilinin aslında ayırt etme gücünün olmadığının anlaşılması ise borcun alacaklıdan kaynaklanan diğer sebeple ifa edilememesi halidir (TBK m. 111). Kart hamilinin kartı teslim almaktan kaçınması daha sık karşılaşılan bir durumdur. Kredi kartı sözleşmesi mesafeli kurulabileceğinden kart çıkaran kuruluşun temsilcileri ile kart hamili fiziksel olarak karşı karşıya gelmeden sözleşme yapmış olabileceklerinden kart hamilinin ayırt etme gücünden yoksun olduğunun kartın teslim edilmesi aşamasında anlaşılması olası, ama daha istisnai bir durumdur.

Kart çıkaran kuruluşun kart hamilinden kaynaklanan nedenlerle borcunu ifa edememesinin sonucu, kart çıkaran kuruluşun tevdi veya sözleşmeden dönme haklarını kullanabilmesidir. TBK m. 107/ f. 1’de tevdi yerinin hakim tarafından belirleneceği düzenlenmiştir. Sözleşmeden dönme hakkı bakımından TBK m. 110’un yaptığı gönderme nedeniyle TBK m. 125/ f. 3 hükmü uygulanır. Kartın teslim

⁶⁶³ Bkz. “Kart Hamilinin Asli Edim Borcu”, s. 228.

edilemediği veya kart hamilinin ayırt etme gücüne sahip olmadığı için kartı kullanamayacak olmasının anlaşıldığı durumlarda kart çıkaran kuruluş borcunu ifaya da başlanamamış olacağından, kart çıkaran kuruluşun sözleşmeden dönmesi mümkün olur. Fakat kart çıkaran kuruluş olumsuz zararının (örneğin mahrum kaldığı ücret, faiz alacağı vs.) giderilmesini kart hamilinden isteyemez.

Uygulamada kart çıkaran kuruluşların ne tevdi ne de sözleşmeden dönme yolunu tercih ettiği görülmektedir. Çünkü kart sahibinin alışveriş işlemi yapma yükümlülüğü olmadığı için kartın tevdi yerine bırakılmasının pratik bir faydası olmaz. Kart sahibinin kartı teslim almaktan kaçınması halinde kart çıkaran kuruluş sözleşmeden dönmeyi de tercih etmez, çünkü kart çıkaran kuruluş için önemli olan kart sahibinin kartını teslim alıp kullanmasıdır. Genelde kart çıkaran kuruluşlar teslim alınmayan kartları belli bir süre kendi nezdine saklayıp, bu süre sonunda güvenlik nedeniyle imha etmektedir. Sözleşme ise daha sonra kart hamili tarafından kredi kartı talep edilebilmesi ihtimaline karşılık ayakta tutulmaktadır.

B. Kart Çıkaran Kuruluşun Asli Borcunu İfa Etmemesi

1. Kart Çıkaran Kuruluşun Asli Borcunu İfa Etmemesinin Borçlu Temerrüdüne Neden Olması

Kredi kartı sözleşmesine göre kart çıkaran kuruluşun asli edimi, kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağı sağlamaktır⁶⁶⁴. Kart çıkaran kuruluşun borcuna aykırılık, kredi kartının teslim edilmemesi nedeniyle kart hamilinin alışveriş işlemi yapamaması veya alışveriş işlemi yapsa bile kart çıkaran kuruluş tarafından işlemin onaylanmaması halinde söz konusu olur. Bu durumda kart çıkaran kuruluş asli borcunu yerine getirmede temerrüde düşmüş sayılır.

⁶⁶⁴ Bkz. “Kart Çıkaran Kuruluşun Asli Edim Borcu”, s. 205.

Kart çıkaran kuruluşun kartı teslim etmemesi nedeniyle temerrüde düşmesi, genelde kartın yanlış kişiye teslim edilmesinden kaynaklanır. Kartın ya kart hamiline ya da onun temsilcisine teslim edilmesi gerekir. Kart hamili üçüncü bir kişiye kartını teslim almak için yetki vermiş olabilir. Bu yetkilendirmeyi kredi kartı sözleşmesinde yapılabileceği gibi sözleşmeden ayrı da yapabilir. Kredi kartını kart hamili adına ve hesabına teslim almaya yetkili kişi, pasif temsilci durumundadır⁶⁶⁵. Bunun dışında kart hamili başka bir kişinin kendisinin temsilcisiymiş gibi davranması halinde, kart çıkaran kuruluşun bir temsil yetkisi bulunduğu sonucuna varabileceğini bildiği ve bu durumu önleme imkanı bulunduğu halde sesini çıkarmadığı durumda katlanma yoluyla yarattığı bu görünüşün sonuçlarından sorumlu olur⁶⁶⁶. Nitekim uygulamada kart hamili ile aynı evde oturan yakınlarına veya işyerinde asistanı, yöneticisi gibi üçüncü kişilere kartın teslim edilmesi mümkündür⁶⁶⁷. Kartın teslim edildiği SMS vs. yolla kart hamiline bildirilmektedir. Aynı adreste oturan kişiye kartın teslim edilmesi halinde kart çıkaran kuruluş, bu kişilerin kart hamilini temsil yetkisi bulunduğunu kabul eder. Kart hamili de yarattığı bu görünüşün sonuçlarından sorumlu olur.

Kartın yetkisiz üçüncü bir kişiye teslim edilmesi tek başına kart çıkaran kuruluşun borcuna aykırılık teşkil etmez. Borca aykırılık için kart ile alışveriş işlemi yapılmış olmalı ve bu işlem şifre kullanılmadan yapılmış olmalıdır. Alışveriş işlemi şifre kullanılmadan yapılmışsa kart çıkaran kuruluş kart hamiline kartı teslim edememiş olacağı için temerrüde düşmüş sayılır. İşlemin şifre ile yapılması halinde ise kart çıkaran kuruluşun değil, kart hamilinin borca aykırılığı söz konusu olur. Şöyle ki, kredi kartı şifresi önceden kredi kartı ile birlikte teslim edilirken, bugünkü uygulamada karttan ayrı teslim edilmektedir. İlk kullanım şifresi kart hamiline SMS, telefon vs. başka yollarla gönderilmektedir. Kredi kartı şifresinin kart hamili tarafından belirlenmesi ve üçüncü kişilerle paylaşılması gerekir. Aksi halde kart

⁶⁶⁵ Pasif temsil için bkz. Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 634; Nomer, **a.g.e.**, s. 147.

⁶⁶⁶ Katlanma suretiyle yaratılan hukuki görünüşe dayalı temsil yetkisi için bkz. Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 643; Nomer, **a.g.e.**, s. 147.

⁶⁶⁷ Erendaç, “Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı”, s. 39.

hamilinin şifreleri saklama borcuna aykırılığı söz konusu olur⁶⁶⁸. Yargıtay kararına⁶⁶⁹ konu olmuş bir olayda, yenilenen bir kredi kartı kart hamiliyle aynı evde oturan reşit oğluna teslim edilmiştir. Yargıtay da yeni kartın şifresinin ilk kart ile aynı olduğu, oğlunun şifreyi bilmeden kartı kullanamayacağı, dolayısıyla kart hamilinin şifreyi saklama borcuna aykırı davrandığı için alışveriş işlemleri konusu parayı ödemekle yükümlü olduğuna yerinde olarak karar vermiştir.

Kart çıkaran kuruluşun temerrüde düşmesi için kart hamili tarafından ihtar çekilmesi gerekir (TBK m. 117/ f. 1). Çünkü kart çıkaran kuruluşun kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağı sağlama borcu kapsamında kredi kartını teslim etme yükümlülüğü sözleşme kurulduğu anda doğar ve aynı anda muaccel olur (TBK m. 90). Kart çıkaran kuruluşu temerrüde düşürmeye yönelik ihtar, yazılı olarak veya elektronik ortamda veya telefon ile yapılabilir (BKKK m. 3/ f. 1/ b. r). Ticari kredi kartı sözleşmesinin tarafı kart hamili tacir sıfatını haizse, temerrüt ihtarının noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile yapılması gerekir (TTK m. 18/f. 3). Temerrüt ihtarına gerek olmadığı durumlar da olabilir. Mesela kredi kartının sözleşme yapıldıktan sonra ne sürede kart hamiline teslim edileceğinin sözleşmede belirtilmiş olması halinde ihtar gerekmez⁶⁷⁰. Bu süre içinde kart teslim edilmez ise, kart çıkaran kuruluş belirlenen sürenin sona erdiği tarihte temerrüde düşmüş sayılır.

Kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylama borcu da sözleşme kurulduğu anda doğar ve aynı anda muaccel olur. Alışveriş işlemini onaylamak için bir vade belirlenmişse, bu süre içinde alışveriş işlemine onay vermezse kart çıkaran kuruluş ihtara gerek olmadan vadenin bitiminde temerrüde düşer. Bu duruma en tipik örnek, kart hamilinin üye işyerine olan borcunu ödemek için düzenli ödeme talimatı vermiş olması halinde kart çıkaran kuruluşun asıl ilişkiden doğan borcun vadesine

⁶⁶⁸ Bkz. “Kart Bilgilerini ve Şifrelerini Saklama Borcuna Aykırılık Halinde Kart Hamilinin Sorumluluğu”, s. 304.

⁶⁶⁹ Y. 13. HD., 11.02.2008, E. 2007/11670, K. 2008/1690 – (Saraç, **a.g.e.**, s. 550).

⁶⁷⁰ Uygulamada kart çıkaran kuruluşlar tarafından hazırlanan standart basılı kredi kartı sözleşmelerinde bu yönde bir hükme pek rastlanmaz.

kadar alışveriş işlemi onaylamaması nedeniyle üye işyerine olan borcun ifa edilmemesidir. Kart hamili –mesela faturaları, apartman aidat giderleri, okul taksitleri gibi– düzenli ödemelerini kredi kartıyla ödemek için kart çıkaran kuruluşa düzenli (otomatik) ödeme talimatı verebilir. Üye işyerine olan dönemli para borcu ödemek amacıyla bu işlemi yapar. Ödeme talimatı verilmesi de kart hamilinin bir alışveriş işlemidir⁶⁷¹. Kart hamili ani edimlerini ifa etmek amacıyla yaptığı alışveriş işlemini genelde üye işyerindeki POS cihazı aracılığı ile kart çıkaran kuruluşa bildirirken, düzenli ödeme talimatı işlemini doğrudan kart çıkaran kuruluşa bildirir. Düzenli ödeme talimatını alan kart çıkaran kuruluş, bunu üye işyerine bildirir ve dönemler itibariyle üye işyerine ödeme yapmayı yüklenir. Kart çıkaran kuruluş üye işyerine karşı ödeme taahhüdünde bulunarak kart hamilinin borcunu sona erdirmemesi halinde, kredi kartı sözleşmesinden doğan alışveriş olanağı sağlama borcuna aykırı davranmış olur. Kart hamilinin borcu vadeye bağlı olduğu için ayrıca temerrüt ihtarına gerek olmaz (TBK m. 117/ f. 2).

2. Kart Çıkaran Kuruluşun Asli Borcunu İfa Etmemesinin Sonuçları

Kredi kartı sözleşmesi eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu için TBK m. 123- 126 hükümleri kredi kartı sözleşmesine uygulanmaz. Dolayısıyla kart çıkaran kuruluşun asıl borcuna aykırılığı, borçlu temerrüdünün genel sonuçlarına tabidir.

Kart çıkaran kuruluşun, irade beyanında bulunma borcuna aykırılığının sonuçlarını, aynen ifanın hakimden talep edilmesi halinde mahkeme kararının borçlunun iradesi yerine geçip geçmediğine ilişkin görüşlere göre değerlendirmek gerekir⁶⁷². Eğer mahkeme kararının borçlunun iradesi yerine geçmediği görüşü kabul edilirse, kararın cebri icrası mümkün olmaz. Mahkeme kararının borçlunun iradesi

⁶⁷¹ Düzenli (fatura) ödemeleri için yapılan alışveriş işleminin, nakit çekim benzeri işlem olarak kabul edilmesi hakkında bkz. s. 120.

⁶⁷² İrade beyanında bulunma borçlarının aynen ifası talebiyle açılan davada mahkeme kararının borçlunun iradesi yerine geçip geçmediği hakkındaki görüşler için bkz. s. 268.

yerine geçtiği kabul edilirse, kart çıkaran kuruluşun üye işyerine alışveriş işlemi konusu para kadar borçlu olduğuna karar verilmiş olunur.

Kanaatimizce mahkeme kararının kart çıkaran kuruluşun iradesi yerine geçtiğini kabul etmek gerekir. Kart sahibi mahkemeden hem alışveriş işleminin onaylanarak asıl ilişkiden kaynaklanan para borcunun ödenmesi amacıyla kart çıkaran kuruluşun üye işyerine borçlu olduğuna hem de kart çıkaran kuruluşun temerrüdü nedeniyle doğan zararının giderilmesini talep edecektir. Mahkeme kararı kart çıkaran kuruluşun iradesi yerine geçeceği için de kart çıkaran kuruluş üye işyerine alışveriş işlemi konusu parayı ödemekle yükümlü olacaktır. Böyle bir karar alınmasında kart sahibinin para borcunu sona erdirmeye yönünde hukuki yararı bulunmaktadır. Bu karar kart çıkaran kuruluşun iradesi yerine geçtiğinden kart hamili tarafından kararın cebri icrası mümkün olacaktır.

Kart hamili ayrıca kart çıkaran kuruluşun temerrüdü nedeniyle varsa zararının tazminini de TBK m. 118'e göre talep edebilir. Kart hamilinin zararının tazminini istemesi kart çıkaran kuruluşun kusuruna bağlıdır. Kart çıkaran kuruluş temerrüde düşmekte kusuru olmadığını ispat yükü altındadır. Yargıtay vermiş olduğu bir kararında kredi kartının üçüncü kişiye teslim edilmesi yönünde sözleşmede hüküm bulunmadan veya kart hamilinin onayı veya icazeti olmadan kartı üçüncü kişiye teslim eden kart çıkaran kuruluşun kusurlu olduğuna karar vermiştir⁶⁷³.

Kredi kartının teslim edilmediği veya alışveriş işlemi onaylanmadığı için kart hamilinin talep edebileceği zararı, bir tür olumlu (müspet) zarardır. Kart hamilinin malvarlığının borcun ifa edilmesi halinde içinde bulunacağı durumla, gecikilmesi nedeniyle içinde bulunduğu durum arasındaki farkı içerir. Örneğin kredi kartının teslim edilmemesi nedeniyle kart hamilinin zararı, sadece o kart ile yapılan ödemelere uygulanan bir kampanyadan veya indirimden yararlanma fırsatını kaçırmamasından kaynaklanan zarar olabilir. Kart çıkaran kuruluş tarafından alışveriş işleminin onaylanmaması halinde kart hamilinin zararı ile ilgili olarak Yargıtay bir kararında,

⁶⁷³ Y. 13. HD., 28.01.2013, E. 2012/24326, K. 2013/1494 – (Kazancı).

kart hamilinin kredi kartından elektrik faturasının ödenmesi için otomatik ödeme talimatı vermesine rağmen faturaların ödenmemesi nedeniyle elektriğinin kesilmesi ve buzdolabındaki ürünlerinin bozulması nedeniyle kullanılmaz hale gelmesinden doğan zararının kart çıkaran kuruluş tarafından tazmin edilmesine karar vermiştir⁶⁷⁴.

C. Kart Çıkaran Kuruluşun Yan Edim Borçlarına Aykırılık

Kredi kartı sözleşmesinde kart çıkaran kuruluşun yan edim borçlarının “kart hamilini bilgilendirme borcu”, “kart hamilinin itirazlarını sonuçlandırma borcu” ile “kart çıkaran kuruluşun özen borcu” olduğunu belirtmiştik. Aşağıda kart çıkaran kuruluşun yan edim borçlarının asıl edime bağlı olup olmadıklarına göre bu borçlara aykırılıklarının sonuçlarını değerlendireceğiz.

1. Kart Hamilini Bilgilendirme Borcuna Aykırılık

Bilgilendirme borcu kapsamında kart çıkaran kuruluşun “sözleşme öncesi bilgilendirme borcu”, “genel işlem şartlarını internette ilan etme borcu”, “sözleşme örneğini verme borcu” ve “kart kullanımı hakkında bilgilendirme borcu” bulunduğunu açıklamıştık⁶⁷⁵. Genel işlem şartlarını internette ilan etme borcu dışındakiler asıl edime bağlı borç niteliğinde iken, genel işlem şartlarını internette ilan etme borcu asıl edime bağlı bir borç değildir. Çünkü internette ilan edilen sözleşme şartları geneldir. Diğer bilgilendirme borçlarının konusu kart hamili ile yapılan bireysel sözleşme özeline yöneliktir. Bu borçların ifasında standart olarak hazırlanmış metinler kullanılsa da bu metinlerde kart hamilinin ismi, kartın özellikleri gibi bireysel sözleşmeye yönelik unsurlar yer almaktadır.

Asıl edime bağlı yan borçlara aykırılık durumlarında temerrüt veya imkansızlıktan bahsedilmez. Yan borçlara aykırılık asıl borcun gereği gibi ifa edilememesi sonucunu doğurur ve ihlal edildiği zaman TBK m. 112’e göre borçlu

⁶⁷⁴ Y. 13. HD., 25.11.2014, E. 2014/11250, K. 2014/37229 – (Kazancı).

⁶⁷⁵ Bilgilendirme borcunun kapsamı için bkz. s. 210.

alacaklının zararı gidermekle yükümlü olur. Dolayısıyla sözleşme öncesi bilgilendirmenin veya kart hakkında bilgilendirmenin hiç yapılmaması ve eksik ya da yanlış yapılması veya sözleşmenin bir örneğinin kart hamiline verilmemesi şeklindeki borca aykırılık hallerinde, kart hamili TBK m. 112'e göre varsa zararının tazminini talep edebilir⁶⁷⁶.

İnternette genel işlem şartlarının ilan edilmemesi veya ilan edilen sözleşmenin güncel olmaması şeklinde borca aykırılığı, bu yan borç asıl edime bağlı olmadığı için borçlu temerrüdünün genel sonuçlarına tabi olur. Ancak bu borcun konusu bir yapma edimi olduğu için cebri icrası mümkün olamayacağından kart sahibi TBK m. 118'e göre zararının tazminini isteyebilir.

Bilgilendirme borcuna aykırılığın diğer bir sonucu da borca aykırılığın aynı zamanda irade sakatlığı hali teşkil ediyorsa, kart hamilinin yanıltma veya aldatma hükümlerine dayanarak sözleşmeyi iptal etmesinin mümkün olmasıdır⁶⁷⁷. Bu aşamada bilgilendirme metninin eksik ve yanlış bilgiler içermesi halinde kart hamilinin iradesinin sakatlanma ihtimali üzerinde durmamız gerekir.

İrade sakatlığı, bir sözleşme yapılırken taraflardan birinin işlem iradesinin oluşumu veya beyanı aşamasında ortaya çıkan bozuklukları ifade eder⁶⁷⁸. İradenin oluşumundaki bozukluk; yanıltma, aldatma veya korkutma gibi hallerde görülür. Yanıltma, saik yanıltması ve beyan yanıltması olarak ikiye ayrılır. Beyan yanıltmasında sözleşme tarafının beyanının içeriği ile gerçek iradesi uyuşmaz. Saik yanıltması, aldatma ve korkutmada, beyan ile irade uyumludur ama irade oluşum aşamasında bazı nedenlerle sakatlanmıştır. Yanıltma, gerçek hakkında eksik ya da yanlış tasavvurdur. Yanılan tarafın sözleşmeyi iptal edebilmesi için yanıltmanın esaslı olması gerekir. Esaslı yanıltma TBK'da tanımlanmış değildir. TBK m. 31'de bentler halinde örnekleri

⁶⁷⁶ Borcun gereği gibi ifa edilmemesinin sonuçları için bkz. s. 269.

⁶⁷⁷ Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 222.

⁶⁷⁸ İrade sakatlıkları hakkında detaylı bilgi için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 422 vd.; Hatemi/Gökyayla, **a.g.e.**, s. 89 vd.; Kılıçoğlu, **Genel Hükümler**, s. 249 vd.; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 344 vd.; Nomer **a.g.e.**, s. 94 vd.; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 90 vd.; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 425 vd.

sayılmıştır. Bunlar sözleşmenin niteliğinde yanılma, sözleşmenin konusunda yanılma, karşı tarafın kimliğinde yanılma, karşı tarafın niteliklerinde yanılma ve edimin ya da karşı edimin miktarında yanılmalıdır. Saikte yanılma kural olarak esaslı yanılma değildir. Esaslı sayılabilmesi için yanılanın yanıldığı saiki, sözleşmenin temeli sayması ve bunun da iş ilişkilerinde geçerli dürüstlük kurallarına uygun olması gerekir (TBK m. 32). İradeyi bozan diğer bir sebep de aldatmadır. Aldatma, taraflardan birisinin diğer tarafın davranışı nedeniyle saikte yanılmasıdır. Aldatmanın şartları; aldatma fiili (aldata tarafın olumu ya da kaçınma, susma vs. gibi olumsuz bir eylemi), kasıt ve illiyet bağıdır. Sözleşmenin kurulmasında yanılma veya aldatma nedeniyle iradesi sakatlanan taraf, yanılma ya da aldatmayı öğrendiği andan itibaren bir yıl içinde sözleşme ile bağlı olmadığını bildirebilir ve verdiği şeyi geri isteyebilir (TBK m. 39).

Özellikle banka niteliğindeki kart çıkaran kuruluşlarının güven kurumu olması nedeniyle bilgilendirme borcunu ifa ederken aldatma kastı ile hareket etmesi pek olası değildir. Kart hamilinin sözleşmenin niteliğinde yanılması, sözleşmenin konusunda yanılması, karşı tarafın kimliğinde yanılması ve karşı tarafın niteliklerinde yanılması da ihtimal dahilinde değildir. Gerçekleşmesi mümkün olan olasılık, bilgilendirme metinlerinde yer alan faiz, ücret vs. bilgilerin güncellenmemiş olması nedeniyle eksik veya yanlış bilgi içermesinden ötürü kart hamilinin kendi edim miktarında yanılmasıdır. Ancak kart hamilinin borçlandığı edim miktarının – mesela sözleşme öncesi bilgilendirme formunda yıllık üyelik ücretin 500 TL yerine 50 TL yazılması gibi– gerçekte borçlanmak istediği miktardan önemli ölçüde farklı olması gerekir⁶⁷⁹. Böyle bir durum varsa kart hamilinin iradesinin sakatlandığı söylenebilir ve kart hamilinin yanıldığını öğrendiği andan itibaren bir yıl içinde sözleşme ile bağlı olmadığını bildirme hakkı olur.

⁶⁷⁹ Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 400; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 96; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 435.

2. Kart Hamilinin İtirazlarını Sonuçlandırma Borcuna Aykırılık

Kart çıkaran kuruluşun kart hamilinin itirazlarını sonuçlandırma borcu bulunduğunu açıklamıştık⁶⁸⁰. Kart çıkaran kuruluş, talep, şikâyet ve itirazlara ilişkin gerekli tedbirleri almaya yönelik sistemi kurmak ve kesintisiz olarak açık tutmakla yükümlüdür (BKKK m. 8/ f. 3).

Kart çıkaran kuruluş ayrıca kart hamilinin itirazlarıyla ilgilenen ilgili birimleri oluşturmalı ve yeterli personel ile teknik donanımına sahip olmalıdır (BKKK m. 4/ f. 2). Ayrıca, asıl kart ve ek kart hamillerinin şikâyet ve itirazlarının ilgili birimine kolaylıkla ulaşmasını sağlayacak tedbirleri alması gerekir (BKKK m. 11/ f. 1). Kart çıkaran kuruluş kart hamilinin itirazlarını başvuru tarihinden itibaren yirmi gün içinde kart hamilinin başvuru yöntemi kullanılarak ve gerekçeli bir şekilde cevaplandırmak zorundadır (BKKK m. 11/ f. 1).

Kart çıkaran kuruluşun itirazı sonuçlandırma borcuna aykırılığı yukarıdaki yükümlülüklerine aykırı olarak kart hamilinin itirazda bulunmasına imkan sağlamaması veya itirazlara süresi içinde cevap vermemesi şeklinde gerçekleşebilir. Kart hamili itirazını yapamadığı için ters ibraz kurallarındaki süreleri kaçırmaması nedeniyle üye işyerine karşı talep hakkını kaybedebilir. Gerçi bugünkü uygulamada kart çıkaran kuruluşların kurdukları sistemler sayesinde kart hamilinin itirazda bulunamayacağı bir durumun yaşanması pek mümkün gözükmemektedir. Ancak kart çıkaran kuruluşun bir personelinin hatası nedeniyle kart hamilinin itirazının süresi içinde üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluşa (acquirer) iletilmemesi yaşanabilecek bir durumdur.

Kart çıkaran kuruluşun kart hamilinin itirazlarını sonuçlandırma borcu asıl edime bağlı bir borçtur. Asıl edime bağlı yan borçlara aykırılık halinde temerrüt veya imkansızlıktan bahsedilmeyeceği için kart çıkaran kuruluşun itirazı sonuçlandırma borcuna aykırılığı asıl borcun gereği gibi ifa edilememesi sonucunu doğurur ve ihlal

⁶⁸⁰ Bkz. “Kart Hamilinin İtirazlarını Sonuçlandırma Borcu”, s. 220.

edildiği zaman kart çıkaran kuruluş TBK m. 112'e göre kart hamilinin zararını gidermekle yükümlü olur⁶⁸¹.

3. Kart Çıkaran Kuruluşun Özen Borcuna Aykırılık

Kart çıkaran kuruluşun kartın kullanılmasından dolayı kart hamilinin zararının doğmasını engellemek amacıyla özen borcu bulunduğu belirtmiş⁶⁸². Kart çıkaran kuruluşun özen yükümlülüğü kart hamilinin mali ve kişi varlığı değerlerinin, edimin ifası sırasında veya ifa nedeniyle ihlaline karşı koruma yükümlülüğünü ifade eder. Kart çıkaran kuruluş, kredi kartı sözleşmesinden doğan edimlerini ifa ederken kart hamilinin aynı ve kişilik hakkı gibi haklarını ihlal etmemekle yükümlüdür.

Kart çıkaran kuruluşun özen borcu asıl edimden bağımsızdır. Ancak özen borcunda herhangi bir edim yerine getirilmez. Dolayısıyla, ifa imkânsızlığı veya temerrüde düşmek söz konusu olmaz. Sadece özen borcuna aykırı davranılması halinde kart çıkaran kuruluş TBK m. 112'e göre kart hamilinin mali haklarına aykırılık nedeniyle oluşan maddi zararını veya kişilik haklarının ihlalden doğan manevi zararını gidermekle yükümlü olur.

Kart hamilinin maddi zararı, kart çıkaran kuruluşa vermiş olduğu bilgilerin hukuka aykırı şekilde üçüncü kişiler tarafından ele geçirilmesi nedeniyle oluşabilir⁶⁸³. Örneğin kart çıkaran kuruluş eğer bir banka ise kart hamilinin bankadaki mevduat hesaplarından hukuka aykırı para çekilmesi söz konusu olabilir. Kart hamilinin manevi zararı ise KKB'ye yapılan bildirimlerin yanlış olması nedeniyle kart hamilinin

⁶⁸¹ Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 14.

⁶⁸² Bkz. "Kart Çıkaran Kuruluşun Özen Borcu", s. 226.

⁶⁸³ Bilgilerin açığa çıkması halinde kart çıkaran kuruluşun mensupları açısından cezai yaptırım öngörülmüştür. BKKK. m. 39/ f. 2; "Kartların kullanılması için zorunlu olup gizli kalması gereken kod numarası, kart numarası, şifre ya da kimliği belirleyici başka bir yöntemin dikkatsizlik veya tedbirsizlik veya meslekte yetersizlik veya emir ve kurallara aykırılık nedeniyle açığa çıkmasına neden olan kart çıkaran kuruluşlar, üye işyerleri ve üye işyeri anlaşması yapan kuruluşların işlerini fiilen yöneten görevli ve ilgili mensupları bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar".

itibarının zedelenmesi veya kartının kopyalanması nedeniyle kart hamilinin ceza soruşturmasına maruz kalması gibi durumlarda söz konusu olabilir.

Kredi kartının hukuka aykırı kullanmasının⁶⁸⁴ önlenmesi amacıyla kart çıkaran kuruluş tarafından alınması gereken tedbirlerin alınmamış olması nedeniyle kartın üçüncü kişilerce kullanılması halinde meydana gelen zararın kart hamilinin malvarlığını değil de kart çıkaran kuruluşun malvarlığını etkilendiği gerekçesiyle, kartın hukuka aykırı kullanılmasını engellemeye yönelik tedbirlerin alınmasının kart çıkaran kuruluş bakımından bir yükümlülük değil, külfet teşkil ettiği ileri sürülmüştür⁶⁸⁵. Ancak kartın hukuka aykırı kullanılması halinde sadece üçüncü kişilerin yaptığı alışveriş işlemlerinden kaynaklanan zarar oluşmaz. Bunun dışında kart hamilinin bilgilerinin ele geçirilmesi nedeniyle kart hamilinin de malvarlığını etkileyen zararlar meydana gelebilir. Bu nedenle kart çıkan kuruluşun kartın hukuka aykırı kullanılmasını önlemek için gerekli tedbirleri alması bir külfet değil, özen yükümlülüğü niteliğindedir⁶⁸⁶.

Yargı kararlarına yansıyan kart çıkaran kuruluşun özen yükümlülüğünün ihlali niteliğindeki bazı davranışlara örnekler verebiliriz. Hemen belirtelim ki uygulamada sık karşılaşılan kart çıkaran kuruluşun sahte kimlik sunan kişi ile kredi kartı sözleşmesi yapması bu başlık altında ele alınmamıştır. Sahte kimlik kullanılarak sözleşmeye taraf olunması halinde gerçek kimlik sahibi ile başkasının kimliğini kullanan iki kişi söz konusudur. Kartı teslim alıp, kullanan da sahte kimlik sunan kişidir. Gerçek kimlik sahibinin bir zararının söz konusu olması halinde –mesela onun hakkında KKB’ye bildirim yapılması nedeniyle doğan zarardan– kart çıkaran kuruluşun sorumluluğu, haksız fiil sorumluluğuna dayandığı için burada incelenmemiştir⁶⁸⁷.

⁶⁸⁴ Kredi kartının üçüncü kişilerce hukuka aykırı kullanılması örnekleri için bkz. Kubilay Güler, “Kartlı Ödeme Sistemlerinde Dolandırıcılık/Sahtekarlık Tipleri ve Alınan Önlemler”, **Bankalararası Kart Merkezi Hukuki ve Cezai Açısından Banka Kartı ve Kredi Kartı Sempozyumu 5-6 Haziran 2009**, s. 75 vd.

⁶⁸⁵ İşgüzar, **a.g.e.**, s. 106, dn. 22.

⁶⁸⁶ Yazarın da aynı görüşü için bkz. İşgüzar, **a.g.e.**, s. 107.

⁶⁸⁷ Kimliği kullanılan kişi ile kart çıkaran kuruluş arasında sözleşme ilişkisi olmadığı, sorumluluğunun haksız fiile dayandığı hakkında bkz. Y. HGK., 17.02.2010, E. 2010/4-61, K. 2010/84 – (Kazancı).

Kart çıkaran kuruluşun kart hamiline ve karta ait bilgileri sakladığı bilgisayar sistemine dışarıdan girilerek kart hamiline ait şifre ve bilgilerin üçüncü kişilerce ele geçirilmesi (siber atak/saldırı) uygulamada karşılaşılabilen bir durumdur⁶⁸⁸. Bu yolla kart hamilinin aynı kuruluş nezdinde veya başka bankalardaki mevduat hesaplarından para çekilerek kart hamiline zarar verilebilmektedir. Bu tür eylemlerin gerçekleştirilmesi halinde kart çıkaran kuruluş tarafından kartın kullanılmasının engellenmesi, gerekirse kartların yerine yenilerinin basılması, kart hamiline uyarılar yapılması gibi gerekli önemlerin alması gerekir. Şifre ve bilgilerin üçüncü kişilerin eline geçmesinde kart hamilinin bir kusuru yoksa, kart çıkaran kuruluş kart hamilinin hesaplarına ulaşarak para çekilmesinden doğan zararı gidermekle sorumlu olur. Çünkü kart çıkaran kuruluş mevduat hesabındaki parayı sadece hesap sahibine veya yetkili temsilcisine ödeyebilir. Yetkisiz üçüncü kişilere ödeme yapılsa da hesap sahibinin bankadan olan alacağı devam eder⁶⁸⁹. Genelde bu tarz hukuka aykırı eylemler, kart hamiline ait sim kartının üçüncü kişilerce sahte belge sunularak değiştirilmesi veya yenisinin çıkarılması suretiyle tek kullanımlık şifrelerin yeni sim karta gelmesi sağlanarak gerçekleştirilmektedir. Yargıtay bir kararında kart hamilinin bankadaki hesaplarına üçüncü kişilerce girilerek çeşitli miktarlarda paranın üçüncü kişilerin hesaplarına aktarılması nedeniyle internet bankacılığını işleten kart çıkaran kuruluşun kart hamilinin⁶⁹⁰ hukuka aykırı eyleme katıldığını ispatlayamadığı için zarardan sorumlu olacağına karar vermiştir⁶⁹¹.

⁶⁸⁸Emrehan İnal, “İnternet Dolandırıcılığı Eylemlerine Karşı Bankanın Yükümlülükleri ve Sorumluluğu”, **Türk İsviçre Hukuk Günleri, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu**, İstanbul, 2010, s. 368 vd.; Halil Akkanat, “İnternet Bankacılığı Sistemi Üzerinden Bankalara Verilen Zararlardan GSM Operatörleri Sorumlu Tutulabilir mi?”, **Telekomünikasyon Hukuku**, İstanbul, 2017, s. 71; Hüseyin Altaş, Mevduat Hesabından Yetkisiz Para Çekilmesinde Bankanın Hukuki Sorumluluğu, **Ankara Barosu Dergisi**, 2001/3, s. 37 vd.

⁶⁸⁹ Akkanat, s. 60; Altaş, s. 41.

⁶⁹⁰ Kart hamilinin kusuru olmadığı durumlarda mevduat hesabındaki paranın üçüncü kişilerce çekilmesi halindeki bankanın mevduat sahibine borcu sona ermez. Bu borcunu ifa ile yükümlüdür. Üçüncü kişilerce hesaptan çekilen para ise bankanın zararıdır. Banka haksız fiil hükümlerine göre faillerden zararını tazmin etmeyi talep edebilir. Sahte belgelerle sim kartın değiştirilmesi halinde GSM şirketin özen eksikliğinden dolayı bir haksız fiil sorumluluğundan bahsedebilmek için işlemi yapan çalışanın fark edebileceği düzeyde bir sahteciliğin bulunması gerekir. Usulsüz işlemlerin gerçekleştirilmesinde SMS mesajlarının kullanılması GSM şirketinin sorumluluğu için yeterli değildir. Konu hakkında detaylı bilgi için bkz. Akkanat, s. 71.

⁶⁹¹ Kart çıkaran kuruluşun sorumluluğunun haksız fiil sorumluluğuna dayandığına dair karar için bkz. Y. 11. HD., 19.11.2012, E. 2011/12349, K. 2012/18521 – (Saraç, **a.g.e.**, s. 623).

Kart çıkaran kuruluşun özen yükümlülüğüne aykırılık teşkil eden davranışına bir diğer örnek, kart hamili hakkında KKB'ye hatalı bildirim yapılmasıdır. Yurt içinde kart çıkaran kuruluşlar, temerrüde düşen borçluları KKB'ye bildirmekte ve diğer kuruluşlar tarafından kart veya kredi talepleri, bu bilgilere göre değerlendirilmektedir. Yargıtay kararına konu bir olayda borcunu ödemesine rağmen KKB'ye hakkında olumsuz bildirim yapılan kart hamili, ticari itibarının zedelendiği gerekçesiyle kart çıkaran kuruluştan manevi tazminat talep etmiş ve Yargıtay da kart hamiline manevi tazminat ödemesine karar verilmiştir⁶⁹².

Başka bir örnek kartın kopyalanması halinde kart hamiline bilgi verilmemesi nedeniyle kart hamilinin işlem yaptığı sırada kartına el konulması ve ceza soruşturmasına maruz kalmasıdır. Kartın kopyalanması, kartın arkasındaki manyetik bant üzerinde yer alan bilgilerin özel yöntemlerle ele geçirilmesidir. Gerçi manyetik kartların uygulaması artık kalmadığından çipli kartlarda kartın kopyalanma olasılığı çok azalmıştır, ama manyetik kart kullanıldığı dönemde bu mümkündü. Kartın kopyalanmış olduğunu tespit etmek zor bir iştir. Kart hamilinin kartının kopyalandığını fark etmesi mümkün değildir. Uygulamada kart kopyalama tek bir kartta değil, birden fazla kartta yapılır. Kart çıkaran kuruluş kartın kopyalandığından şüphelenirse, üye işyerlerinde ya da ATM'lerde bu kartla işlem yapılmaması ve karta el konulması için kopyalanan kartı sisteme sahte kart olarak tanımlar. Özen yükümlülüğü gereği kart hamilini de bilgilendirmesi gerekir. Bu bilgilendirme yapılmaz ise kart hamili kartını kullanmaya devam eder. Yargıtay kararına konu bir olayda, kart hamilinin üye işyerinde alışveriş işlemi yaparken sahte kart olduğu gerekçesiyle kartına üye işyeri tarafından el konulmuş ve savcılık soruşturmasına muhatap olan kart hamili de kart çıkaran kuruluştan manevi tazminat talep etmiştir. Yargıtay da yerinde olarak kart hamiline manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir⁶⁹³.

⁶⁹² Y. 13. HD., 26.11.2011, E. 2011/11362, K. 2011/20613 – (Saraç, **a.g.e.**, s. 500).

⁶⁹³ Y. 13. HD., 29.11.2012, E. 2012/18437, K. 2012/27374 – (Saraç, **a.g.e.**, s. 496).

III. KART HAMILİNİN BORÇLARINA AYKIRILIK

Kart çıkaran kuruluştan kaynaklanan nedenlerle kart hamilinin borcunu ifa edememesi yanından kart hamilinin asli ve yan borçları açısından karşılaşılabilecek borca aykırılık halleri, borçlu temerrüdü veya borcun gereği gibi ifa edilmemesidir. Kart hamilinin asli borcu alışveriş işlemi konusu parayı kart hamiline ödemektir. Kart hamilinin bu borcu, para borcudur⁶⁹⁴. Kart hamilinin ayrıca yan borçları da bulunmaktadır. Bunlar “faiz ödeme borcu”, “ücret ödeme borcu”, “masraf ödeme borcu” ve “teminat gösterme borcu” ile “özen borcu”dur. Faiz, ücret ve masraf ödeme borçları ile teminat gösterme borcu asıl edime bağlı olmayan yan borç niteliğindedir ve bu borçlara aykırılık borçlu temerrüdüne neden olur. Ancak teminat gösterme borcunun konusu yapma borcu olduğu için cebri icrası mümkün olmaz, alacaklı TBK m. 118’e göre zararının giderilmesini isteyebilir. Dolayısıyla kart hamilinin yan edim borçlarına aykırı davranması borcun gereği gibi ifa edilememesi halini oluşturur. Özen borcunda özenin kendisi bir edimdir. Özen borcuna aykırılık halinde ifa imkânsızlığı veya temerrüde düşmek söz konusu olmaz, sadece ihlal edildiği zaman TBK m. 112’ göre borçlu zararı tazminle yükümlü olur⁶⁹⁵.

Aşağıda önce kart çıkaran kuruluştan kaynaklanan nedenlerle kart hamilinin borcunu ifa edememesi durumu değerlendirilecek, sonrasında kart hamilinin para borcu niteliğindeki asli ve yan edim borçlarına aykırılık tek başlık altında ele alınacaktır. Kart hamilinin para borcu dışındaki yan borçlarına aykırılık ise devamında açıklanacaktır.

A. Kart Çıkaran Kuruluştan Kaynaklanan Nedenlerle Borcun İfa Edilememesi

Alacaklıdan kaynaklanan nedenlerle borcun ifa edilememesi kart çıkaran kuruluşun alacaklı olduğu borçlar bakımından kart hamilinin alışveriş işlemi konusu

⁶⁹⁴ Eren, **Genel Hükümler**, s. 1153; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 449, dn. 360; Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 163; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 909.

⁶⁹⁵ Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 14.

parayı, ücret, faiz veya masrafları ödemesinin kabul edilmemesi veya edilememesi halinde söz konusu olabilir. Bu durum kredi kartı sözleşmesinden doğan alacakların başka bir kuruluşa (varlık yönetim şirketine⁶⁹⁶ veya başka bir kart çıkaran kuruluşa) devredilmesi halinde yaşanabilir. Varlık yönetim şirketlerine temerrüde düşen kart sahiplerinden olan alacaklar temlik edilir. Temerrüde düşmemiş alacakların temliki ise varlık yönetim şirketine değil başka bir kart çıkaran kuruluşa yapılabilir. Genelde kredi kartı faaliyetine son veren kuruluşlar tarafından bu yola başvurulur⁶⁹⁷.

Kart çıkaran kuruluşların kredi kartı sözleşmelerinden doğan alacaklarını varlık yönetim şirketlerine ve diğer kart çıkaran kuruluşlara temlik etmesi halinde kart çıkaran kuruluş tarafından kart hamiline alacağın temlik edildiğinin bildirilmemesi durumunda kart hamili para borcunu kart çıkaran kuruluşa kaydî parayla⁶⁹⁸ (örneğin banka havalesi şeklinde) ödemek istediğinde, göndermiş olduğu para reddedilebilir ve bu durum kart çıkaran kuruluş açısından alacaklı temerrüdü durumunu oluşturur.

Kart çıkaran kuruluşun alacaklı temerrüdü halinde kart hamili TBK m. 107/ f. 1'e göre hakimden tevdi yeri belirlenmesini isteyebilir. Alacaklı temerrüdünün diğer bir sonucu da TBK m. 110'un yaptığı gönderme nedeniyle kart hamilinin sözleşmeden dönebilmesidir.

Kredi kartı sözleşmesi kart çıkaran kuruluşun kredi aracı sağlama edimi bakımından sürekli nitelikte bir sözleşmedir. Sürekli edimli sözleşmelerde dönme, ifaya başlanılmamışsa mümkün olur. İfasına bağlanmış sürekli edimli sözleşmelerde sözleşmeden dönme değil fesih söz konusu olur (TBK m. 126). Kart hamili alacağın varlık yönetim şirketi dışındaki diğer kuruluşlara temlik edilmesi halinde sözleşmeyi feshedebilir. Varlık yönetim şirketine alacağın temlik edilmesi halinde ise kredi kartı zaten kullanıma kapatılmış olduğundan kart hamilinin sözleşmeyi feshetmesi söz konusu olmaz.

⁶⁹⁶ Varlık yönetim şirketlerinin faaliyet konuları hakkında bkz. s. 72.

⁶⁹⁷ 2013 yılında Citibank A.Ş. tarafından kredi kartı sözleşmesinden doğan alacakları, Denizbank A.Ş.'ye temlik edilmiştir.

⁶⁹⁸ Kaydî para ile ödeme için bkz. Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 100.

B. Kart Hamilinin Asli Borcu ile Faiz, Ücret ve Masrafları Ödeme Borcunu İfa Etmemesinin Borçlu Temerrüdüne Neden Olması

Kart hamilinin asli borcu, alışveriş işlemi konusu parayı kart çıkaran kuruluşa ödemektir. Kart hamilinin ayrıca faiz, ücret ve masraf ödeme yan yükümlülükleri de bulunur. Kart hamilinin bu borçları, para borcu niteliğindedir. Edim yükümlülüğünün süresine göre kart hamilinin yükümlülüğü, dönemli bir borçtur. Aylık hesap dönemleri sonunda belirlenen dönem borcunun asgari bir kısmını (asgari tutarı) son ödeme tarihine kadar kart çıkaran kuruluşa ödemekle yükümlüdür.

Kart hamilinin para borcunu ödemede temerrüde düşmesi, borcun muaccel olması ve temerrüt ihtarı gönderilmesi şartına bağlıdır⁶⁹⁹.

Kart hamilinin edim miktarı ve vadesi sözleşmenin kurulması sırasında belirlenmiş değildir. Edim miktarı, kart hamili tarafından yapılan alışveriş ve nakit çekim işlemlerine kart çıkaran kuruluş tarafından onay verilmesiyle belirlenir. Kart hamili tarafından yapılan alışveriş işlemlerinden doğan alacaklar kural olarak kart çıkaran kuruluş tarafından alışveriş işlemine onay verildiği tarihte hesaba kaydedilir. Kart çıkaran kuruluşun alacak hakkının miktarı böylece belirlenmiş olur, ama bu alacak hakkı talep edilebilir değildir. Kart çıkaran kuruluşun talep hakkı, vadeden (son ödeme tarihinden) sonra doğar. Kart hamilinin ödeme borcunun vadesinin belirlenmesi için hesap özeti düzenlenmesi ve kart hamiline gönderilmesi gerekir.

Aşağıda öncelikle vadenin belirlenmesini ve arkasından kart hamilinin temerrüde düşmesini ve ayrıca temerrütten sonra borcun miktar ve vadesinin değiştirilmesini (yeniden yapılandırılmasını) açıklayacağız.

⁶⁹⁹ Borçlu temerrüdünün şartları ve sonuçları hakkında bilgi için bkz. 267.

1. Kart Hamilinin Para Ödeme Borcunun Vadesinin Belirlenmesi

a. Kart Çıkaran Kuruluşun Vadeyi Belirleme ve Hesap Özeti Gönderme Külfeti

Kart çıkaran kuruluşun alacağı, alışveriş işlemine onay verilmesi anında talep edilebilir değildir⁷⁰⁰. Vadenin (son ödeme tarihinin) belirlenerek hesap özetiyle kart hamiline bildirilmesi gerekir. Vadenin belirlenmesi amacıyla kart hamiline hesap özeti gönderilmesinin kart çıkaran kuruluş açısından bir borç mu, yoksa külfet (ödev) mi oluşturduğu tartışılması gereken bir konudur.

Borç, alacaklıya aynen ifa veya borca uyulmaması sebebiyle tazminat talep etme hakkı tanır. Külfet ise bir kimsenin diğer bir kimse karşısında yüklenmiş olduğu davranış olup, yükümlü bu davranışı yerine getirmediği takdirde elde etmesi mümkün olan bir hakkı kazanamaz ya da hakkını kaybeder. Külfet, aynen edim yükümlülüğü gibi bir davranış konu eder. Ancak edim yükümlülüğünde borçlu borçlanmış olduğu davranış yerine getirmediği takdirde alacaklı aynen ifa veya tazminat davası ile borçluyu zorlayabilirken, külfette aynen ifa veya tazminat davası ile borçlu zorlanamaz⁷⁰¹.

Bazı yazarlar⁷⁰² hesap özeti gönderilmesini kart çıkaran kuruluşun yükümlülükleri arasında sayarken, diğerleri⁷⁰³ saymamaktadır. Kanaatimizce hesap özeti göndermek kart çıkaran kuruluş için bir külfettir. Hesap özeti gönderilmemesinin maddi hukuk bakımından sonucu, kart çıkaran kuruluşun sözleşme ile kendisine verilen vadeyi belirleme yetkisini kullanmamış olmasıdır. Bu yetkinin kullanılmamasının hukuki sonucu da kart çıkaran kuruluşun alacağının ödemesini kart hamilinden talep edemeyecek olmasıdır. Hesap özetinin gönderilmemesinin kart

⁷⁰⁰ Alacak hakkı ve talep hakkı için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 49 vd.; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 39 vd.; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 14 vd.; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 13 vd.

⁷⁰¹ Yükümlülük (borç) ve külfet (ödev) için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 45; Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 32; Nomer **a.g.e.**, s. 17; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 32.

⁷⁰² Ceylan, **a.g.e.**, s. 130; Gündoğdu, s. 1459.

⁷⁰³ Çeker, **a.g.e.**, s. 70 vd.; İşgüzar, **a.g.e.**, s. 79 vd.; Teoman, **a.g.e.**, s. 171 vd.

çıkaran kuruluş bakımından idari para cezasına⁷⁰⁴ tabi olması bunun bir yükümlülük olduğu şeklinde yorumlanmasına neden olamaz.

b. Hesap Özeti'nin Hukuki Niteliği

Kart çıkaran kuruluşun kart hamilinden olan alacakları, alışveriş veya nakit çekim işlemlerinden doğan alacakları ile faiz, ücret ve masraf alacaklarıdır. Kredi kartı hesabının dönemi, aylıktır (BKKK m. 8/f. 5). Hesap dönemi sonunda, dönem borcunun, asgari tutarın ve son ödeme tarihinin kart hamiline bildirilmesi amacıyla hesap özeti düzenlenir.

Hesap özeti, kart çıkaran kuruluşun kart hamilinin ediminin vadesini belirleme hakkını kullanılmasına yönelik tek taraflı irade beyanıdır. Bu hak, vadeyi dönemsel olarak değiştirdiği için değiştirici yenilik doğuran bir haktır. Kredi kartı hesap özeti ayrıca İcra ve İflas Kanunu⁷⁰⁵ (İİK) m. 68b⁷⁰⁶ ile düzenlenen hesap özeti

⁷⁰⁴ BKKK m. 10; “Kurulca belirlenecek usûl ve esaslar çerçevesinde, kredi kartı hesap özeti düzenlenmesi, yazılı veya kart hamilinin talebi üzerine elektronik ortam veya başka etkin yollarla bildirilmesi zorunludur”. BKKK m. 35/f. 1/ b. c; “...bu Kanunun; 10 uncu maddesi ... aykırılık halinde iki bin Türk Lirasından on bin Türk Lirasına kadar, idarî para cezası uygulanır”.

⁷⁰⁵ RG, 19.06.1932/ S. 2128.

⁷⁰⁶ Borçlu cari hesap veya kısa, orta, uzun vadeli kredi şeklinde işleyen kredilerde itirazın kesin olarak kaldırılması: **Madde 68/b – (Ek: 9/11/1988-3494/4)**

Borçlu cari hesap veya kısa, orta, uzun vadeli kredi şeklinde işleyen kredilerde krediyi kullanan taraf, krediyi kullanan tarafın kredi sözleşmesinde belirttiği adresine, borçlu cari hesap sözleşmesinde belirtilen dönemleri veya kısa, orta, uzun vadeli kredi sözleşmelerinde yazılı faiz tahakkuk dönemlerini takip eden onbeş gün içinde bir hesap özeti noter aracılığı ile göndermek zorundadır. **(Değişik son cümle: 17/7/2003-4949/18 md.)** Sözleşmede gösterilen adresin değiştirilmesi, yurt içinde bir adresin noter aracılığıyla krediyi kullandıran tarafa bildirilmesi hâlinde sonuç doğurur; yeni adresin bu şekilde bildirilmemesi hâlinde hesap özeti'nin eski adrese ulaştığı tarih tebliğ tarihi sayılır.

Süresi içinde gönderilen hesap özeti'nin muhtevasına, alındığından itibaren bir ay içinde itiraz etmeyen krediyi kullanan taraf, hesap özeti'nin gerçeğe aykırılığını ancak borcunu ödedikten sonra dava edebilir.

Kredi sözleşmeleri ve bunlarla ilgili süresinde itiraz edilmemiş hesap özetleri ile ihtarnameler ve krediyi kullandıran tarafından usulüne uygun düzenlenmiş diğer belge ve makbuzlar bu Kanunun 68 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen belgelerden sayılırlar. Krediyi kullanan taraf, itiraz etmediği hesap özeti'nin dayandığı belgelerde kendisine izafe edilen imzayı kabul etmiş sayılır. Bu hüküm bu Kanunun 150/a maddesinin söz konusu olduğu hallerde de aynen uygulanır.

(Ek fıkra: 17/7/2003-4949/18) Krediyi kullanan tarafın kredi hesabının kesilmesine veya borcun ödenmesine ilişkin ihtarname içeriğine itiraz etmiş olması, kredi hesabının kesilmesi ve borcun ödenmesine ilişkin ihtarnameden önce tebliğ edilen ve itiraz edilmeyerek kesinleşmiş bulunan faiz tahakkuk dönemlerine ilişkin hesap özetlerinin muhtevasına itiraz edilmemiş olmasının sonuçlarını

niteliğindedir⁷⁰⁷. İİK m. 68b maddesi ile alacaklıya sağlanan imkanlardan kart çıkaran kuruluş, hesap özeti göndermiş olması şartıyla yararlanabilir.

Hesap özeti aynı zamanda fatura niteliğini haiz olup olmadığını ayrıca değerlendirmemiz gerekir. TTK m. 21/ f. 1'e göre ticari işletmesi bağlamında bir mal satmış, üretmiş, iş görmüş veya menfaat sağlamış olan tacir, diğer tarafın kendisinden istediği faturayı vermekle yükümlüdür⁷⁰⁸. Tacirin düzenlediği faturayı alan taraf, sekiz gün içinde faturanın içeriği hakkında itirazda bulunmazsa, içeriğini kabul etmiş sayılır (TTK m. 21/ f. 2). Faturayı düzenleyen kişi, tacir sıfatını haiz olmalıdır. Taraflar arasında fatura gönderilmesini gerektirecek geçerli bir sözleşme ilişkisi olmalıdır. Tacirin fatura düzenleme yükümlülüğü, karşı tarafın talebine bağlıdır. Fatura, sözleşmenin ifası sahası ile ilgili bir belgedir. Edimin ifa aşamasında düzenlenir ve edimin içeriğini gösterir. Karşı taraf eğer bedeli ödemişse, bu da faturada gösterilir. Faturanın önemi ispat gücüne ilişkindir. Fatura, faturayı alan taraf sekiz gün içinde faturaya itiraz etmediği takdirde düzenleyen tacir lehine fatura içeriğindeki alacakların geçerliliği konusunda aksi ispatlanabilir bir karine oluşturur.

Kredi kartı hesap özeti sadece dönem borcu ile asgari tutarı ve vadeyi içermez. BKKY m. 18'e göre faiz, ücret ve masraf miktarını da içerir. Hesap özeti içeriğinde kart çıkaran kuruluşun ifa ettiği edimin karşılığı alacak haklarının da yer alması nedeniyle hesap özeti, fatura niteliğindedir. Ancak hesap özeti fatura niteliğinde olması sadece Vergi Usul Kanunu⁷⁰⁹ m. 231/ f. 5'e göre kart çıkaran kuruluşun fatura düzenleme yükümlülüğünü yerine getirdiğinin ispatı için hüküm ifade eder. Kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasında oluşabilecek herhangi bir uyuşmazlık halinde, işlemin hatasız bir şekilde kaydedildiği, hesaba intikal ettirildiği ve herhangi bir teknik yetersizlik veya arıza halinin bulunmadığını ispat etme yükünün

ortadan kaldırmaz. Bu durumda, önceki dönemlere ilişkin kesinleşmiş hesap özetleri hakkında ikinci fıkra hükümleri uygulanır.

⁷⁰⁷ Aynı görüş için bkz. Çeker, "Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Kredi Kartı Borcunun Ödenmemesi ve Hukuki Sonuçları", s. 422.

⁷⁰⁸ Tacir sıfatının hükümlerinde birisi olan fatura verme ve faturaya ilişkin özel ispat kuralına tabi olma hakkında bilgi için bkz. Arkan, **a.g.e.**, s. 161; Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya/ Nomer Ertan, **Ticari İşletme Hukuku**, s. 274 vd.

⁷⁰⁹ RG, 10.01.1961/S. 10703.

kart çıkaran kuruluşa ait olduğu BKKK m. 32/ f. 2’de özel olarak düzenlendiği için TTK m. 21/ f. 2’de faturaya itiraz edilmeme halinde faturayı düzenleyen lehine getirilen karine, kredi kartı hesap özeti için uygulanmaz. BKKK m. 32/ f. 2 hükmü tüketici kredi kartı sözleşmesine doğrudan uygulanır. Ancak ticari kredi sözleşmesi ile tüketici kredi kartı sözleşmesi bakımından farklı bir uygulama yapılmasını gerektiren bir gerekçe olmadığı için BKKK m. 32/ f. 2 hükmü kıyasen ticari kredi kartı sözleşmesine de uygulanmalıdır. Dolayısıyla kredi kartı sözleşmesinde alacakların geçerliliğine ilişkin ispat yükü yer değiştirmez ve her zaman kart çıkaran kuruluş üzerinde kalır.

c. Hesap Özeti İçeriğinde Bulunması Gerekenler

Hesap özeti içeriğinde bulunması gerekenler BKKY m. 18’de aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir⁷¹⁰:

- Kart hamilinin adı, soyadı ve adresi.
- Kredi kartıyla yapılan işlemlere ilişkin dönem borcu.
- Toplam kredi kartı limiti.
- Hesap kesim tarihi.
- Son ödeme tarihi.
- Bir sonraki hesap kesim tarihi ve son ödeme tarihi.
- Ödenmesi gereken asgari tutar.
- Kredi kartıyla yapılan işlemlerin tutar ve tarihleri.
- Kredi kartlarına uygulanan akdi faiz oranları.
- Kredi kartlarına uygulanan gecikme faizi oranları.
- Yıllık ücret, faiz ve diğer her türlü ücret ve komisyon tutarları.
- Kredi kartı ile gerçekleştirilen yabancı para cinsinden işlemler, işleme konu döviz cinsi ve tutarı ile kart hesabına borç kaydedilen para birimi ve tutarı.

⁷¹⁰ Asgari bulunması gerekenlerin BKKK ile düzenlenmeden önceki dönemde hesap özetinde yer alan bilgiler için bkz. İşgüzar, **a.g.e.**, s. 83.

Hesap özetinde yer alması gereken bazı bilgilerin hiç yazılmamış olması ya da yanlış veya eksik yazılması halinde hukuki işlemin yorumlanması gerekir. Kanaatimizce eksiklikler, güven teorisine göre aşağıda açıklandığı şekilde yorumlanabilir⁷¹¹.

Dönem borcu, hesap kesim tarihine kadar oluşan borç ve alacak kayıtlarının bakiyesi ile bir önceki hesap özeti bakiyesi toplamıdır (BKKK m. 3/ f. 1/ b. n). Dönem borcu, kredi kartı hesabının ara bakiyesi niteliğindedir. Dönem borcu eksik yazılırsa ve kart hamili de eksik bildirilen tutarı öderse, gerçek dönem borcu için vade belirlenmediğinden, gerçek tutar ile ödenen tutar arasındaki bakiye fark üzerinden akdi faiz işletilemez. Diğer yandan dönem borcunun hiç yazılmamış olması, kart çıkaran kuruluşun alacağından feragat ettiği şeklinde yorumlanamaz.

Kredi kartı limiti, kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemlerine onay vereceği parasal sınırdır⁷¹². Kart limiti hesap özetinde yanlış yazılır veya hiç yazılmazsa bu eksikliğin bir sonucu olmaz. Hesap özeti kart çıkaran kuruluşun tek taraflı irade beyanıdır. Kart limiti ise taraflarca belirlenir ve değiştirilmesi için sözleşmede değişiklik yapılması gerekir.

Hesap kesim tarihi dönem borcunun ödenmesi için kart hamiline verilen sürenin hesaplanmasında da kullanılır. Hesap kesim tarihi ile son ödeme tarihi arasında on günden az bir süre olamaz (BKKK m. 26/ f. 4). BKKK m. 26/ f. 4'deki on günlük süre tüketici kredi kartı sözleşmesi için geçerlidir, ticari kredi kartı sözleşmesinde düzenlenen hesap özetlerinde bu süreden daha kısa bir süre verilebilir (BKKK m. 43). Hesap kesim tarihi yanlış yazılır veya hiç yazılmaz ise bilgilendirici nitelikte bir husus

⁷¹¹ İrade beyanlarının yorumlanmasına ilişkin olarak irade teorisi, beyan teorisi ve güven teorisi ortaya atılmıştır. İrade teorisine göre, beyan sahibinin gerçek iradesi araştırılmalıdır. Beyan teorisine göre, beyan sahibin gerçek iradesi değil beyan ettiği iradesi esas alınır. Beyan teorisine kendi içinde ikiye ayrılır. Subjektif beyan teorisine göre muhatabın beyana verdiği anlam önemlidir. Objektif beyan teorisine objektif üçüncü bir kişinin vereceği anlam esas alır. Güven teorisine göre dürüstlük kuralı esas almakta hem beyan sahibini hem de muhatabın haklarını koruyacak bir yoruma üstünlük tanınmaktadır. Yorum teorileri için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 153; Kocayusufoğlu, **a.g.e.**, s. 132; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 70.

⁷¹² Nakit çekim işlemi için farklı bir limit tanımlanmışsa bunun hesap özetinde ayrıca gösterilmesi gerekir.

olduğundan hesap özetinde bu eksikliğin kart çıkaran kuruluşun beyanına bir etkisi olmaz.

Son ödeme tarihi, kart hamilinin dönem borcunu veya ödemesi gereken asgarî tutarı gecikmeye düşmeden ödeyebileceği son günü ifade eder (BKKK m. 3/ f. 1/ b. m, BKKY m. 20). Son ödeme tarihi hiç yazılmazsa vade belirlenmemiş olur. Kart çıkaran kuruluşun edimi kart hamilinden elde etme (alacak hakkı) vardır, ancak son ödeme tarihi belirlenmediği için talep hakkı doğmaz.

Bir sonraki hesap kesim tarihi ve bir sonraki son ödeme tarihine bağlanan herhangi bir hukuki sonuç yoktur. Sadece kart hamilini bilgilendirmek amacıyla hesap özetinde yer alır⁷¹³. Bir sonraki hesap kesim tarihi yanlış yazılır veya hiç yazılmaz ise bilgilendirici nitelikte olduğundan hesap özetinde bu eksikliğin kart çıkaran kuruluşun beyanına bir etkisi olmaz.

Asgari tutar, dönem borcunun ödenmesi gereken en az kısmını ifade eder (BKKK m. 3/ f. 1/ b. o). Asgari tutarın altında ödeme yapılırsa gecikme faizi işler (BKKK m. 26/ f. 2). Asgari tutarın en az ne oranda olacağı BKKK'da düzenlemiştir⁷¹⁴. Asgari tutar, yasal oranların altında hesap edilmişse bile kart çıkaran kuruluş bu beyanıyla bağlı olur ve hesap özeti ile bildirdiği asgari tutarın ödenmemesi halinde bu tutar üzerinden gecikme faizi işletebilir. Kart hamili tarafından hesap özetiyle bildirilen asgari tutar ödenirse, temerrüt durumu oluşmaz. Asgari tutar hiç yazılmamışsa asgari tutar, dönem borcu kadar olur.

⁷¹³ Kredi kartı hesabının hesap dönemleri aylık olması nedeniyle, hesap özetinde bir sonraki hesap kesim tarihinin yazılmasının bir yararı olmadığı kanaatindeyiz. Kart hamilinin bu tarihleri önceden biliyor olmasının onun davranışlarına bir etkisi olmaz.

⁷¹⁴ 5915 sayılı Kanun (RG, T. 07.07.2009/ S. 27281) ile BKKK'da yapılan değişikliğe göre sözleşmede belirtilen asgari tutar, dönem borcunun yüzde yirmisinden aşağı olamaz. BDDK bu oranı yüzde kırka kadar arttırmaya, arttırdığı oranı yüzde yirmiye kadar düşürmeye veya belirtilen sınırlar dahilinde söz konusu oranı kart hamili grupları itibarıyla farklılaştırmaya yetkilidir (BKKK m. 24/ f. 3 1'nci cümle). BDDK da kendisine verilen yetkiyi Yönetmelik'te düzenleme yaparak kullanmış ve BKKY m. 17/ f. 5/ b. h'de yapılan değişiklik (RG, T. 13.06.2019/ S. 30800) ile asgarî tutarın dönem borcunun yüzde otuzu ve yeni tahsis edilen kredi kartlarında kullanım başlangıcı tarihinden itibaren bir yıllık sürenin dolmasına kadar dönem borcunun yüzde kırkıdan aşağı olamayacağını ve kart çıkaran kuruluşun bu miktardan az olmamak üzere asgari ödeme tutarını belirleyebileceğini düzenlenmiştir.

Akdi faiz oranına, gecikme faizi oranına, yıllık üyelik ücret, faiz ve diğer her türlü ücret ve komisyon tutarına hesap özetinde ayrıca yer verilmelidir. Hesap özetinde faiz alacağı ve faiz üzerinden alınan vergilerin ayrı ayrı gösterilmesi mümkün olduğu gibi tek kalemdede toplu bir tutar olarak da gösterilebilir. Ancak ücretlerin ayrı ayrı gösterilmesi, kart hamilinin detayları görmesine imkan vereceğinden BKKK m. 33’de düzenlenen kart çıkaran kuruluşun özen borcuna⁷¹⁵ uygun bir davranış olur.

d. Hesap Özeti nin Gönderilmesi ve Kart Hamiline Varmasının Gerekli Gerektiği Meselesi

Hesap özeti nin gönderilmesine ilişkin özel bir hüküm BKKK m. 10’de yer almaktadır. Kart çıkaran kuruluş hesap özeti ni yazılı olarak veya kart hamilinin talebi üzerine elektronik ortamda gönderebilir. Kart çıkaran kuruluşun İİK m. 68b’deki imkanlardan yararlanabilmesi için hesap özeti nin hesap kesim tarihini izleyen on beş gün içinde noter aracılığı ile kart hamiline gönderilmesi gerekir. Kart çıkaran kuruluş hesap özeti ni kendisi gönderebileceği gibi bu konuda destek hizmeti de alabilir (BKKY m. 21/ f. 4).

Hesap özeti nin kart hamiline gönderilmiş olması yeterli olup, kart hamiline varması şart değildir. BKKK m. 8/ f. 5’in gerekçesinden kart hamilinin borcunu öğrenmesi gerektiği bu nedenle hesap özeti nin kart hamiline varmasının şart olmadığı anlaşılmaktadır⁷¹⁶. Zaten aksi isteniyor olsa idi kanun koyucu tarafından hesap özeti nin gönderim şekline ilişkin özel düzenleme yapılır ve tebliğ edilmemesine sonuç bağlanırdı. Nitekim ispat yükünü düzenleyen BKKK m. 32’de kart çıkaran kuruluşun ispat yükü kapsamında hesap özeti nin gönderilmesi yer almamaktadır. Kaldı ki kart

⁷¹⁵ Bkz. “Kart Çıkaran Kuruluşun Özen Borcu”, s. 226.

⁷¹⁶ BKKK m. 8/ f. 5’in gerekçesi; “kart çıkaran kuruluş mümkün olan her imkânı kart hamiline sunmak, kart hamili de bu imkânlardan yararlanarak borcunu öğrenip, ödemek durumundadır. Bunun haricinde bir bildirim usulünün, sistemin işleyişine ve gelişimine ayak uyduramayacağı kuşkusuzdur. Zira çok geniş bir kullanıcı kitleye hitap eden kuruluşların, tebliğatla kaybedecekleri zaman ve bunun maddi külfeti kart hamillerine sunulacak daha başka hizmetlerin geri kalmasına neden olacaktır. Doğaldır ki, bu sistemin işlemesi kart hamilinin bilinçlenmesi, haklarını ve yükümlülüklerini tam olarak öğrenmesi ile mümkündür. Bu imkânı sağlayacak olan ise, kartı kullanıcılara sunan kuruluşlardır”.

hamili alışveriş işlemi konusu parayı geri verme yükümlülüğü altına girdiğini bilmektedir. BKKK m. 8/f. 5'e göre hesap dönemleri otuz günü aşmadığından kart hamilinin her ay borcunu ödemesi gerektiğini bildiği kabul edilmelidir. Kart hamilinin bilmediği, dönem borcu ile asgari ödeme tutarı ve son ödeme tarihidir. Kart çıkaran kuruluşun borcunu nasıl öğreneceğine dair yöntemler kartın kullanımı hakkında yapılan bilgilendirme metni içinde bulunması gereken hususlardan birisidir⁷¹⁷. Dolayısıyla, hesap özeti kendisine ulaşmamış olsa bile kart hamilinin borç miktarını ve son ödeme tarihini kart çıkaran kuruluştan öğrenip borcunu ifa etmesi gerekir.

Hesap özeti kendisine ulaşmamış olan kart hamilinin TBK m. 97'e göre ödemelik definde bulunarak borcunu ödemekten kaçınması da mümkün değildir⁷¹⁸. Ödemelik defi⁷¹⁹, asıl edim yükümlülüğüne aykırılık halinde ileri sürülebilir. Kart çıkaran kuruluş asli edim borcunu yerine getirmiş ve kart hamiline kredi kartıyla alışveriş yapma olanağını sağlamıştır. Hesap özeti gönderilmesi kart çıkaran kuruluş için bir edim yükümlülüğü değil, külfettir.

e. Hesap Özetine İtiraz Edilmesinin Sonucu

BKKK m. 11/ f. 2'de kart hamilinin hesap özetinde bildirilen son ödeme tarihinden itibaren on gün içinde hesap özetine itiraz edilebileceği, süresi içinde itiraz edilmeyen hesap özeti kesinleşeceği düzenlenmiştir. Hesap özeti kesinleşmesi ile ne kastedildiğini değerlendirmemiz gerekir.

Kart hamili hesap özetine yönelik yaptığı itirazında hesap özeti içeriğinde yer alan alacak kalemlerine veya hesap dönemi sonunda belirlenen bakiyeye (dönem borcuna) itiraz edebilir. Alacak kalemlerine itirazların kapsamı ve sonuçlarını daha önce açıklamıştık⁷²⁰. Bakiyeye itiraz etmesinin ise kart hamilinin edim miktarına bir

⁷¹⁷ Bkz. "Kartın Kullanımı Hakkında Bilgilendirme Borcu", s. 217.

⁷¹⁸ Aynı görüş için bkz. İşgüzar, **a.g.e.**, s. 81.

⁷¹⁹ Ödemelik defi (exceptio non adimpleti contractus) için bkz. Eren, **Genel Hükümler**, s. 1107; Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 337 vd.; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 827.

⁷²⁰ Bkz. "Kart Hamilinin İtirazlarını Sonuçlandırma Borcu", s. 232.

etkisi olmaz. Şöyle ki, TTK m. 94/ f. 2’de cari hesap sözleşmesinde hesap bakiyesine itiraz edilmemesi halinde bakiyenin kesinleşeceğine dair bir hüküm vardır. Cari hesap sözleşmesinde hesap devresinin sonunda belirlenen bakiye, alacak ve borçların takas edilmesiyle tespit edilir. Tespit edilen bakiyenin karşı tarafa bildirilmesi ve karşı tarafça tanınması gerekir. Karşı tarafın hesap bakiyesini tanınması, açıkça bakiyenin kabul edilmesiyle veya süresinde hesap cetveline itiraz edilmemesiyle gerçekleşir. Bakiyenin kabulü geçerli bir alacağın varlığı yönünde alacaklı lehine bir karine oluşturur⁷²¹. Oysa kredi kartı sözleşmesinde hesap dönemi sonunda tespit edilen bakiye (dönem borcu), asıl ilişkiden kaynaklanan alacaklardan bağımsız değildir⁷²². Dolayısıyla dönem borcunun tanınması söz konusu olmaz. Kart hamilinin edim miktarının belirlenmesine herhangi etkisi olmayacağı için BKKK m. 11/ f. 2’deki hesap özeti kesinleşmesi ifadesinin hukuki bir değeri bulunmamaktadır⁷²³.

2. Kart Hamilinin Temerrüde Düşmesi ve Sonuçları

Aşağıda kart hamilinin para borcunu ödemede temerrüde düşmesini ve sonuçlarını önce tüketici kredi kartı sözleşmesi bakımından ele alacağız. Sonraki başlıkta ortak olan hususları tekrar etmeden, sadece ticari kredi kartı sözleşmesi bakımından farklı olan hususları belirtileceğiz.

a. Tüketici Kredi Kartı Sözleşmesinde Kart Hamilinin Temerrüdü

Kart hamilinin kart çıkaran kuruluşa alışveriş veya nakit çekim işlemi konusu parayı faiz, ücret ve masraflar ile birlikte ödeme borcunun vadesi, son ödeme tarihidir. Son ödeme tarihi, kart çıkaran kuruluş tarafından belirlenip kart hamiline hesap özetiyle bildirilir. Son ödeme tarihine kadar asgari tutarı ödemeyen kart hamili bu tarihin geçmesiyle birlikte temerrüde düşer ve hesap özeti dışında ayrıca bir temerrüt

⁷²¹ Cari hesap bakiyesinin tanınması hakkında bkz. Arkan, **a.g.e.**, s. 404; Durgut, **a.g.e.**, s. 150; Ülgen/ Helvacı/ Kendigelen/ Kaya/ Nomer Ertan, **Ticari İşletme Hukuku**, s. 702 vd.

⁷²² Bkz. “Kredi Kartı Sözleşmesinin Cari Sözleşme Niteliğinde Olmaması”, s. 99.

⁷²³ Hesap özeti, İİK m. 68/b’de geçen hesap özeti niteliğinde olduğundan, kart hamili tarafından tebellüğ tarihinden itibaren bir ay içinde itiraz edilirse, kart çıkaran kuruluşun İİK m. 68/b hükmünden yararlanması mümkün olmaz. Bkz. Y. 12. HD., 29.11.2004, E. 2004/20475, K. 24649 – (Yılmaz, **a.g.e.**, s. 175).

ihtarına gerek kalmaz. Kart hamilinin asgari tutarı ödeme borcunu ifade temerrüde düşmesinin BKKK'daki özel hükümlerden ve TBK genel ve özel hükümlerinden kaynaklanan bazı sonuçları olur.

BKKK'dan kaynaklanan sonuçları kart hamiline sözleşme ile nakit çekim hakkı verilmişse, dönem borcunun tamamını ödeyene kadar kart hamilinin nakit çekim hakkının sona ermesi ve kredi kartı limitinin arttırılamayacak olmasıdır (BKKY m. 22/ f. 6). TBK genel hükümlerden doğan sonucu, kart çıkaran kuruluşun aynen ifa ve gecikme tazminatı olarak gecikme faizi isteyebilmesidir (TBK m. 118). Yalnız gecikme faizi oranının belirlenmesinde TBK m. 120 hükmü değil BKKK m. 26/ f. 3 hükmü uygulanır. TBK özel hükümlerinden kaynaklanan sonucu TBK m. 390 hükmüne göre kart çıkaran kuruluşun temerrütten sonraki kart sahibinin alışveriş işlemlerini onaylamaktan kaçınma hakkı bulunduğu için kredi kartını kullanıma kapatabilmesidir. Diğer bir hüküm de kart hamilinin temerrüdü halinde kart çıkaran kuruluş TBK m. 512'e sözleşmeyi feshedebilecek olmasıdır.

Kart çıkaran kuruluşun aynen ifasını talep edebileceği para miktarı, hesap özetinde yer alan asgari tutar kadardır⁷²⁴ (BKKY m. 20/ f. 3). Gecikme faizi, asgari tutarın ödenmeyen kısmı üzerinden işletilir. Kart hamili son ödeme tarihinden bir sonraki hesap kesim tarihine kadar herhangi bir zamanda asgari tutar kadar ödeme yaparsa gecikme faizi işlemesi durur ve kalan bakiyeye akdi faiz işlemeye devam eder. Kart hamili tarafından yapılan kısmi ödemenin kart hamilinin hangi borçlarına mahsup edileceğini düzenlemek amacıyla kart çıkaran kuruluş sözleşmede bir öncelik sırası (ödeme hiyerarşisi) belirlemiş olabilir. Sözleşmede bu yönde bir düzenleme yoksa BKKK veya TKHK'da özel bir hüküm bulunmadığından TBK genel hükümleri uygulanır. TBK m. 101/ f. 1'e göre kart hamili ödeme yaparken hangi borcunu ödemek istediğini kart çıkaran kuruluşa bildirmesi gerekir. Eğer bildirmezse kart çıkaran kuruluş kendi belirlediği ödeme hiyerarşisine göre mahsup yapar⁷²⁵.

⁷²⁴ Gecikme faizinin dönem borcu üzerinden mi yoksa asgari tutarın ödenmeyen kısmı üzerinden mi alınacağı konusuna BKKY ile açıklık getirilmiştir. Gecikme faizi asgari tutarın ödenmeyen kısmı üzerinden alınabilir (BKKY m. 20/ f. 3).

⁷²⁵ Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 110.

Asgari tutarı ödemede temerrüde düşen kart hamilinin alışveriş işlemi yapma hakkı devam eder. Takip eden hesap döneminde hesap özeti gönderilmesine devam edilir. Sonraki dönem hesap özetindeki asgari tutarın içinde önceki dönem asgari tutarın ödenmeyen kısmı da yer alır.

Dönem borcu ile asgari tutar arasındaki fark ile vadesi gelmemiş borçları (henüz hesap özetine yansımamış taksitli alışveriş işleminden veya taksitli nakit avans işleminden veyahut ötelenmiş alışveriş veya nakit çekim işlemi konusu parayı) kart çıkaran kuruluşun talep edebilmesi için kart hamilinin asgari tutarın altında ödeme yapmaya veya hiç ödeme yapmamaya üst üste en az üç dönem devam etmesi gerekir⁷²⁶ (BKHK m. 8/ f. 2). BKHK'dan önceki dönemde mülga 4077 sayılı TKHK uygulamasında hem tüketici kredi sözleşmeleri hem de kredi kartı sözleşmelerinde en az iki dönem temerrüt halinin devam etmesi şartı aranırdı. BKHK ile bu şart, üç döneme çıkarılmıştır. 6502 sayılı TKHK ile hem belirli hem de belirsiz süreli tüketici kredi sözleşmelerinde⁷²⁷ iki dönem şartı devam etmektedir. Bugün için tüketici kredi kartı sözleşmesinde üç dönem, tüketici kredi sözleşmesinde iki dönem şartı şeklinde iki farklı düzenleme vardır. Ancak kredi kartı sözleşmesi de diğer tüketici kredi sözleşmeleri gibi kredi aracı olma işlevine sahiptir. Hedef kitlesi aynı tüketicilerdir. Farklı bir uygulama yapılmasını haklı kılan herhangi bir gerekçe yoktur. Kaldı ki BKHK'dan önceki dönemde kredi kartı sözleşmeleri için de iki hesap dönemi kuralı uygulanmıştır. Kart hamilini bir dönem daha gecikme faizine maruz bırakmanın tüketicinin korunmasına hizmet ettiği pek söylenemez. Aynı kart çıkaran kuruluş ile tüketici kredisi sözleşmesi ve kredi kartı sözleşmesi yapmış bir tüketicinin borcunu ödemelerinde aksama olması halinde, bu borçlarından birisini ödemeyip diğerini ödemesini beklemek hayatın olağan akışına aykırıdır. Asgari tutarı ödemeyen kart hamilinin diğer borçlarında da temerrüde düşeceğini öngörmek daha gerçekçi bir yaklaşımdır. Sonraki tarihli TKHK ile yasa koyucunun son tercihi tüketiciler ile yapılan sözleşmelerde temerrüt halinin en az iki dönem devam etmesi yönünde

⁷²⁶ Çeker, “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Kredi Kartı Borcunun Ödenmemesi ve Hukuki Sonuçları”, s. 417.

⁷²⁷ Belirsiz tüketici kredi sözleşmesi uygulamada kredili mevduat hesabı olarak isimlendirilmektedir.

olduğundan BKKK'daki üç dönem şartının da bu yönde değiştirilmesinin yerinde olacağı görüşündeyiz.

Tüketici kredi kartı sözleşmesinde kart hamili üst üste en az üç dönem asgari tutarın altında ödeme yaparsa, kart hamilinin vadesi gelemeyen borçlarının da talep edilebilmesi için kart çıkaran kuruluş tarafından muacceliyet ihtarında bulunulması gerekir. Muacceliyet ihtarında kart hamiline en az bir ay süre verilmesi gerekir (BKKK m. 8/ f. 2). Sürenin sona ermesi ile birlikte kart çıkaran kuruluşun talep hakkı doğar. Hesap özeti ile dönem borcunun tamamı değil asgari tutarın ödenmesi talep edildiğinden, vadesi gelmeyen borçları içermediği için hesap özeti muacceliyet ihtarı yerine geçmez⁷²⁸.

Kart hamilinin üst üste en az üç dönem asgari tutarın altında ödeme yapması nedeniyle temerrüt halinin devam etmesi halinde kart çıkaran kuruluşun sözleşmeyi fesih hakkını düzenleyen bir hüküm ne BKKK'da ne TKHK'da yer almaktadır. BKKK m. 8/ f. 1'de kart hamili tarafından asgarî tutarın son ödeme tarihini takip eden üç ay içinde ödenmemesi durumunda kart çıkaran kuruluşça kart hamiline verilen kredi ın iptal edileceği ve borcun tamamı ödeninceye kadar yeni kredi kartı düzenlenmeyeceği düzenlenmiştir. Bu hüküm kart çıkaran kuruluşa sözleşmeyi fesih hakkı vermemektedir. Kredi kartı sözleşmesi eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu için TBK m. 126 hükmü de uygulanamaz. Ancak, TBK m. 390 hükmü kredi kartı sözleşmesine kıyasen uygulanabilecek hükümlerden olduğu için kart sahibinin temerrüdü halinde kart çıkaran kuruluşun temerrütten sonraki alışveriş işlemlerini onaylamaktan kaçınma hakkı bulunduğu için kredi kartını kullanıma kapatabilir.

Diğer yandan TBK m. 512'de vekilin sözleşmeyi tek taraflı sona erdirmeye hakkı düzenlenmiştir. Vekil uygun olmayan zamanda sözleşmeyi sona erdirmesi halinde diğer tarafın zararını gidermekle yükümlü olur. TKHK m. 6/ f. 2'de ise tüketiciler hizmet sağlayıcıların haklı bir sebep olmadan hizmet sağlamaktan

⁷²⁸ Hasan İşgüzar, "Kart hamilinin Temerrüdü ve Kart İptali", **Bankalararası Kart Merkezi Hukuki ve Cezai Açından Banka Kartı ve Kredi Kartı Sempozyumu 5-6 Haziran 2009**, s. 49.

kaçınamayacağı düzenlenmiştir. Buna göre kart çıkaran kuruluşun ticari kredi kartı sözleşmesinde sözleşmeyi fesih hakkı olduğu ancak tüketici kredi kartı sözleşmesinde haklı sebep olması halinde sözleşmeyi feshedebileceği söylenebilir⁷²⁹. Nitekim kart hamilinin temerrüdü de kart çıkaran kuruluş bakımından haklı sebep oluşturur.

Kredi kartı sözleşmesinde kart hamilinin temerrüde düşmesi kart çıkaran kuruluş bakımından sözleşmenin feshi sebebi olarak düzenlenebilir ki, uygulamada sözleşmelerde bu yönde hükümlere genelde yer verilmektedir. Yalnız sözleşmenin feshi için kart hamilinin asgari tutarın altında ödeme yapmaya veya hiç ödeme yapmamaya üst üste en az üç dönem devam etmesi emredici bir kuraldır. Sözleşmede daha kısa bir süre öngörülemez.

Sözleşmede fesih hakkı tanınması halinde kart çıkaran kuruluş tarafından kart hamiline hem muacceliyet ihtarı hem de fesih bildirimi gönderilmesi gerekir. Tek bir ihtar ile hem sözleşmenin feshedildiği hem de kalan borçlarının muaccel olacağı bildirilebilir⁷³⁰. Uygulamada “hesap kat ihtar” olarak da adlandırılan bir bildirim ile sözleşme feshedilir. Tüketici kredi kartı sözleşmesinde kat ihtar, şekle tabi değildir. Yazılı olarak veya elektronik ortamda gönderilebilir (BKKK m. 3/ f. 1/ b. r).

Tüketici kredi kartı sözleşmesinde kart çıkaran kuruluş aynen ifa ve gecikme tazminatı dışında aşkın zararını kart hamilinden isteyemez, çünkü BKKK m. 24/ f. 3’e göre kart hamili gecikme faizi dışında başka bir yükümlülük altına sokulamaz⁷³¹.

⁷²⁹ Bkz. “Kart Çıkaran Kuruluş Tarafından Sözleşmenin Feshedilmesi”, s. 198.

⁷³⁰ Temerrüt ihtarı ile sözleşmenin feshi ihtarının birleştirilip tek aşamada gerçekleştirilebileceği hakkında bkz. Serozan, **İfa-İfa Engelleri**, s. 234.

⁷³¹ BKKK m. 24/ f. 3’den önceki dönemde gecikme cezası, gecikme bedeli, gecikme tazminatı gibi isimler altında gecikme faizi dışında haklar talep edilirdi. Çeker, “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Kredi Kartı Borcunun Ödenmemesi ve Hukuki Sonuçları”, s. 423.

b. Ticari Kredi Kartı Sözleşmesinde Kart Hamilinin Temerrüdü

Ticari kredi kartı sözleşmesinde kart hamilinin para borcunu ödemede temerrüde düşmesi ve sonuçları bakımından şu farklar vardır:

- Kart çıkaran kuruluş aynen ifa ve gecikme faizi yanında gecikme faizini aşan zararının (aşkın zararının) da kart hamili tarafından giderilmesini isteyebilir.
- Ticari kredi kartı sözleşmesinde vadesi gelmeyen borçların talep edilebilmesi için asgari tutarın altında ödeme yapılması halinin an az üst üste üç dönem devam etmesi şart değildir (BKHK m. 43).
- Tüketici kredi kartı sözleşmesinde vadesi gelmeyen borçların muaccel olacağına yönelik yapılan muacceliyet ihtarında kart hamiline en az bir ay süre verilmesi kuralı (BKHK m. 8/ f. 2) ticari kredi kartı sözleşmesine uygulamaz (BKHK m. 43). TBK’da da özel bir süre öngörülmediğinden, bu süreyi kart çıkaran kuruluş belirler⁷³².
- Ticari kredi kartı sözleşmesinin tarafı olan kart hamili aynı zamanda tacir sıfatını haizse ve sözleşmede borçlu temerrüdü nedeniyle kart çıkaran kuruluşa fesih hakkı tanınmışsa, fesih ihtarının noter aracılığıyla, taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanarak kayıtlı elektronik posta sistemi ile gönderilmesi gerekir (TTK m. 18/f. 3).

3. Kart Hamilinin Ödeme Borcunun Vadesinde ve Miktarında Değişiklik Yapılması (Yeniden Yapılandırma)

Kart hamilinin temerrüde düşmesinden sonra kart çıkaran kuruluşun alacağını tahsil edebilmesi amacıyla kart hamilinin edim miktarında veya vadesine kart hamili

⁷³² Uygulamada bir gün gibi kısa süreler verilmektedir.

lehine değişiklik yapılmasına uygulamada sıkça başvurulmaktadır. Tarafların sözleşme şartlarını değiştirmesi “yeniden yapılandırma” terimi ile ifade edilir⁷³³.

Yeniden yapılandırma, Kredilerin Sınıflandırılması ve Bunlar İçin Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik m. 7’de kredi borçlusunun ödemelerinde karşılaştığı veya karşılaşması muhtemel olan finansal güçlükler nedeniyle borçluya tanınan ve geri ödeme sıkıntısı çekmeyen bir borçluya tanınmayacak olan imtiyaz olarak tanımlanmıştır. Borçluya sağlanan imtiyazlar, finansal güçlük nedeniyle yükümlülüklerini yerine getirmeyen ya da getiremeyecek olan borçlu lehine kredi sözleşmesi koşullarının değiştirilmesi veya kredinin kısmen veya tamamen yeniden finanse edilmesidir.

Yeniden yapılandırma işlemiyle taraflar arasında kredi kartı sözleşmesinden ayrı yeni bir sözleşme ilişkisi kurulmaz. Kredi kartı sözleşmesi şartlarında değişiklik (tadil) yapılarak, kart hamilinin mevcut borcunu tasfiye etmek amacıyla edimin miktarı ve/veya vadesi⁷³⁴ değiştirilir. Kredi kartı sözleşmesinde yapılan değişiklik, kart hamilinin ödeme borcunun şartlarında yapılan genelde kart hamili lehine deęişikliktir⁷³⁵. Örneğin kart hamilinin mevcut anapara ve faiz borcu azaltılabilir, işleyecek faiz oranı düşürülebilir, borcun vadesi ötelenebilir veya peşin ödeme borcu vadeli olacak şekilde değiştirilebilir.

⁷³³ Ceylan, **a.g.e.**, s. 149; Atamer, **Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, s. 189; Saraç, **a.g.e.**, s. 189.

⁷³⁴ Yeniden yapılandırmanın vadesinin azami ne kadar olabileceği konusunda 2013 yılına kadar bir sınırlama yoktu. Borcu yeniden yapılandırılan kredi kartının kullanımına kapalı tutulması şartıyla, yeniden yapılandırmanın vadesi taksitli alışveriş işlemleri için öngörülen azami vade sınırlaması kuralına tabi değildir. Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik geçici 5 maddesi ile belirli bir tarih itibarıyla kredi kartı borçlarının yeniden yapılandırma vadesinin altmış ay olabileceği düzenlenmiştir. BKKK Geçici Madde 5 – (RG, T. 25.01.2019/S. 30666); “*Bu maddenin yürürlük tarihi itibarıyla asgari tutarı ödenip kalan borcu kredilendirilenler de dâhil olmak üzere dönem borcu kısmen veya tamamen ödenmemiş kredi kartlarının mevcut borç bakiyeleriyle sınırlı olmak üzere, kredi kartı borçlarının ödenmesi amacıyla kullandırılan tüketici kredilerinde vade sınırı altmış ay olarak uygulanır. Kredi kartı borcunun başka bir bankada bulunması durumunda kredi, borcun ödenmesini teminen ilgili bankaya ödeme yapılması suretiyle kullandırılır.*”

⁷³⁵ Atamer, **Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, s. 189.

Sözleşme değişikliği tarafların açık veya örtülü kabulünü gerektirir. BKKK'ya eklenen geçici maddeler ile temerrüde düşmüş kart hamilinden gelen sözleşme değişiklik önerisinin kart çıkaran kuruluş tarafından kabul edilmesinin zorunlu olduğu dönemler olmuştur⁷³⁶. Kart çıkaran kuruluş bakımından sözleşme değişikliğini kabul etme zorunluluğunun ilki BKKK'nın yürürlüğe girmesinden sonra 2006 yılında geçici 4. madde ile, ikincisi 2009 yılında geçici 5. madde ile düzenlenmiştir.

Sözleşme değişikliği bozucu şarta bağlıdır. Kart hamili miktarı ve/veya vadesi değiştirilen borcuna aykırı davranması halinde kart hamili lehine tanınan kolaylıklar ortadan kalkar ve sözleşmenin değişiklikten önceki şartları hüküm ifade eder.

C. Teminat Gösterme Borcuna Aykırılık

Kart hamilinin teminat gösterme borcuna aykırılık, kredi kartı sözleşmesi kurulduktan sonra kart çıkaran kuruluşun ilave teminat talep etmesi halinde söz konusu olur⁷³⁷. Sözleşme kurulması sırasında istenen teminatın gösterilmemesi halinde kart çıkaran kuruluş zaten sözleşmenin kurulması için kabul beyanında bulunmaz.

Kart hamilinin teminat gösterme yan borcu asıl edimden bağımsız bir yan borçtur. Dolayısıyla kart çıkaran kuruluşa asıl edimden bağımsız talep ve dava hakkı sağlar⁷³⁸. Kart çıkaran kuruluşun ilave teminat talebine rağmen kart hamili tarafından istenen teminatın sağlanmaması, borçlu temerrüdüne neden olur. Ancak borcun konusu bir yapma edimi olması nedeniyle bu borca aykırılık halinde borçlunun aynen ifaya zorlanması mümkün olamayacağı için kart çıkaran kuruluş TBK m. 118'e göre zararının giderilmesini isteyebilir. Diğer yandan sırf teminatın verilmemiş olması nedeniyle kart çıkaran kuruluşun bir zararından bahsetmek güçtür.

⁷³⁶ Sözleşme yapma zorunluluğu, bir kimsenin kendisine yapılan icabı kabul etme zorunluluğunu ifade eder. Detaylı bilgi için bkz. Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 507 vd.

⁷³⁷ Bkz. "Teminat Gösterme Borcu", s. 256.

⁷³⁸ Özen, **a.g.e.**, s. 224.

Kredi kartı sözleşmesi eksik iki tarafa sözleşme niteliğinde olduğundan kart hamili tarafından istenen teminatın verilmemesi nedeniyle kart çıkaran kuruluşun TBK genel hükümlerden kaynaklanan sözleşmeden dönme veya fesih hakkı yoktur. Ancak TBK m. 512’de vekilin sözleşmeyi tek taraflı sona erdirmeye hakkı düzenlenmiştir. TKHK m. 6/ f. 2’de ise tüketiciler hizmet sağlayıcıların haklı bir sebep olmadan hizmet sağlamaktan kaçınamayacağı düzenlenmiştir. Buna göre kart çıkaran kuruluşun ticari kredi kartı sözleşmesinde sözleşmeyi fesih hakkı olduğu ancak tüketici kredi kartı sözleşmesinde haklı sebep olması halinde sözleşmeyi feshedebileceği ve kart hamilinin teminat göstermemesi kart çıkaran kuruluş bakımından haklı sebep oluşturacağı söylenebilir. Diğer yandan taraflar teminatın gösterilememesi halinde kart çıkaran kuruluşun sözleşmeden dönme veya fesih hakkı bulunduğunu kredi kartı sözleşmesinde düzenleyebilirler.

D. Kart Hamilinin Özen Borcunu Aykırılık

1. Kart Bilgilerini ve Şifreleri Saklama Borcuna Aykırılık Halinde Kart Hamilinin Sorumluluğu

Özen borcunda özenin kendisi bir edimdir. Dolayısıyla, ifa imkânsızlığı veya temerrüde düşmek söz konusu olmaz. Sadece özen borcuna aykırı davranılması halinde kart çıkaran kuruluş TBK m. 112’e göre kart hamili kart çıkaran kuruluşun mali haklarına aykırılık nedeniyle oluşan maddi zararını gidermekle yükümlü olur.

Kart hamilinin kart bilgi ve şifrelerini saklama yükümlülüğüne aykırı davranıp davranmadığı, kart hamili tarafından alışveriş işlemine itiraz edilmesi⁷³⁹ halinde gündeme gelebilir. Alışveriş veya nakit çekim işlemlerinin üçüncü bir kişi tarafından şifre ile kullanılarak yapılması halinde kart hamili, alışveriş işlemine itiraz etmediği veya kayıp/çalıntı bildirimini yapmadığı sürece, bu kişilere temsil yetkisi

⁷³⁹ Kart hamilinin itirazları için bkz. s. 221.

vermiş olduğu kabul edilir⁷⁴⁰. Kartı kullanan kişi ile kart hamili arasında doğrudan temsil ilişkisi kurulmuştur. Nitekim kart hamili adına düzenlenen kredi kartı ile şifre kullanılarak işlem yapılmakta ve kart ile yapılan tüm işlemler konusu parayı ödeme borcunun yükümlüsü kart hamili olmaktadır⁷⁴¹.

Kart hamili tarafından işlemin kendisi tarafından yapılmadığı itirazının ileri sürülmesi halinde, kart hamilinin kart bilgileri ve şifreleri saklama borcuna aykırı davranıp davranmadığına göre zarardan kimin sorumlu olacağı belirlenir.

Alışveriş işleminin şifre ile yapılmış olması halinde kart hamili işlemin kendisi tarafından yapılmadığı iddiasındaysa ispat yükü kart hamiline aittir. Kart çıkaran kuruluşun ispat yükü altında olduğu olgular alışveriş ve nakit çekim işlemlerin hatasız bir şekilde hesaba kaydedildiği veya herhangi bir teknik yetersizlik veya arıza halinin bulunmadığı ile sınırlı olduğundan ispat yükünü kart çıkaran kuruluşa yükleyen BKKK m. 32/ f. 2 hükmü, alışveriş işlemlerinin şifre ile yapıldığı durumlarda uygulanmaz. Dolayısıyla şifrelerin ifşa olmaması için durumun gerekli kıldığı her türlü önlemi aldığını ispat yükü altında olan kart hamilidir.

Kart şifresi kart hamili tarafından belirlenen ve sadece onun tarafından bilinmesi gereken bir bilgidir. Bu nedenle işlemin POS cihazı üzerinden ya da internet, ATM, telefon vs. uzaktan iletişim araçları ile şifre kullanılarak üçüncü kişi tarafından yapıldığı durumlarda kart hamilinin şifreyi saklamak için gereken özeni gösterme konusunda, belki kastı olduğunu söylemek zor olsa da en azından ağır ihmali olduğunu söylemek mümkündür. Şifre kullanılarak işlem yapılması halinde kart hamilinin kusuru bulunduğu aksi ispatlanabilir bir karine olarak kabul edilmelidir. Kayıp/çalıntı bildirimi yapılmış olması da ispat yükünün kart hamiline ait olmasını değiştirmez. Aksi halde, kart hamilinin kartı bizzat kullanıp sonradan da kayıp/çalıntı bildirimi yapmasına hukuk düzenince izin verilmiş olur ki, hukukun kötü niyeti koruması

⁷⁴⁰ Açık veya örtülü temsil yetkisi verilmesi hakkında bkz. Kocayusufoğlu, **a.g.e.**, s. 642; Oğuzman/Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 221 vd.; Tekinay/ Akman/ Burcuoğlu/ Altop, **a.g.e.**, s. 172.

⁷⁴¹ Y. 19. HD., 07.12.2015, E. 2015/2560, K. 2015/16391 – (Kazancı).

düşünülemez. Nitekim Yargıtay'ın yerleşik içtihadı şifre ile yapılan işlemlerden doğan kart çıkaran kuruluşun zararından kart hamilinin sorumlu olacağı yönündedir⁷⁴².

Yargıtay bir başka kararında internetten kredi kartı ile yapılan bir alışveriş işleminde kart hamiline SMS ile gönderilen tek kullanımlık şifreyle işlem yapılmış olmasına rağmen, kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemi yapılmasını önlemek için gerekli önlemleri almamasından dolayı üçüncü kişi tarafından yapılan alışveriş işleminden doğan zarardan kart hamilinin sorumlu olmayacağına karar vermiştir⁷⁴³. Ancak bu karar eleştiriye açıktır, çünkü kart hamilinin kendisine SMS ile gönderilen şifreyi üçüncü kişi ile paylaşıp işlem yapmasının ve sonradan kart hamili tarafından kart çıkaran kuruluş gerekli önlemi almadı diyerek itiraz etmesinin ve böylece kart hamilinin sorumlu olmamasının önü açılmış olur ki, bu durum TMK m. 2/ f. 2 kapsamında hakkın kötüye kullanımı hali teşkil eder. Nitekim Yargıtay'ın başka bir dairesinin daha sonraki bir kararında, kredi kartı numarasını ve şifresini paylaşan kart hamilinin alışveriş işlemi konusu parayı ödemekle yükümlü olacağına karar verilmiştir⁷⁴⁴.

Kart hamili, şifrelerin üçüncü kişilerin eline geçmesini engellemek için gerekli tüm önlemleri almış olduğunu ispat edemezse kusurlu sayılır ve özen borcunu ihlal etmiş olur. Kart çıkaran kuruluş şifre kullanılması nedeniyle alışveriş işlemlerine onay vermişse ve bu borcunu üye işyerine ödemekle yükümlü olur. Bu da kart çıkaran kuruluşun zararına neden olur. Bu şekilde oluşan fiili zararının kart hamilince tazmin edilmesini kart çıkaran kuruluş talep edebilir.

⁷⁴² Y. 19. HD., 31.05.2005, E. 2004/10991, K. 2005/6080 – (Saraç, **a.g.e.**, s. 552); Y. 19. HD., 12.07.2007, E. 2007/2343, K. 2007/7377 – (Saraç, **a.g.e.**, s. 551); Y. 19. HD., 27.03.2008, E. 2007/7397, K. 2008/3029 – (Saraç, **a.g.e.**, s. 549); Y. 19. HD., 07.04.2016, E. 2015/17623, K. 2016/6110 – (Kazancı).

⁷⁴³ Y. 11. HD., 25.01.2016, E. 2016/72, K. 2016/697 – (Kazancı).

⁷⁴⁴ Y. 19. HD., 24.01.2017, E. 2016/6526, K. 2017/376 – (Kazancı).

2. Kartın Kaybedilmesi veya Çalınması Halinde Kart Hamilinin Daraltılmış Sorumluluğu

Kredi kartının kaybedilmesi veya çalınması halinde, kartla alışveriş işlemini yapan üçüncü bir kişi olabilir. Üçüncü kişilerce yapılan alışveriş işlemlerinden doğan ödeme borcunun kart çıkaran kuruluş tarafından üye işyerine ifa edilmesi nedeniyle kart çıkaran kuruluşun zararı oluşur. Bu zararın oluşmasını önlemek amacıyla kart hamilinin kartını kaybettiği veya çalınmış olduğunu fark ettiği anda derhal kart çıkaran kuruluşa bildirmesi gerekir ki, kart çıkaran kuruluş kredi kartını kullanıma kapatarak kartın üçüncü kişiler tarafından kullanılmasını engelleyebilsin.

BKKK'nın yürürlüğe girmesinden önce Yargıtay kararları ile yerleşik içtihat, kart hamilinin kayıp/çalıntı bildirimi yapması gerektiği şeklinde davranış yükümlülüğü bulunduğu, kart hamilinin bildirimden önce meydana gelen zarardan (bildirimden önceki alışveriş veya nakit çekim işlemlerinden kaynaklanan kart çıkaran kuruluşun üye işyerine ödeme borcu miktarı kadar zarardan) kart hamilinin sorumlu olduğu yönündeydi ⁷⁴⁵.

BKKK'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte kart hamilinin sorumluluğu daraltılmış ⁷⁴⁶ ve kartın kaybolması veya çalınması halinde yirmi dört saat içinde bildirim yapılmasına sonuç bağlanmıştır. Kart hamilinin kayıp veya çalıntı kart ile işlem yapılmasından doğan zarardan daraltılmış şekilde sorumlu olabilmesi için, kart hamili tarafından kredi kartının kayıp veya çalıntı olduğunun kart çıkaran kuruluşa bildirilmiş olması gerekir ⁷⁴⁷. Bu bildirimin yapılması halinde yirmi dört saat öncesine kadar yapılmış olan alışveriş veya nakit çekim işlemlerinden doğan zarardan sadece yüz elli Türk Lirası'na kadar kart hamili sorumlu olmaktadır (BKKK m.12/f. 1). Yirmi

⁷⁴⁵ BKKK'dan önceki döneme ilişkin örnek kararlar için bkz. dn. 634.

⁷⁴⁶ Kusura bağlı sorumluluğu kanun tarafından daraltılması hakkında bkz. Oğuzman/ Öz, **Genel Hükümler C. 1**, s. 409.

⁷⁴⁷ Gerçeğe aykırı kayıp veya çalıntı bildirimi yapılmasının cezai yaptırımı vardır. BKKK m. 37/ f. 1; *"Banka kartı veya kredi kartını kaybettiği ya da çaldırdığı yolunda gerçeğe aykırı beyanda bulunarak kartı bizzat kullanan veya başkasına kullandıran kart hamilleri ile bunları bilerek kullananlar bir yıldan üç yıla kadar hapis ve ikibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar."*

dört saatten öncesine ait –mesela bildirimden otuz saat önce yapılmış– alışveriş işlemlerinden doğan zararın tamamından kart hamili sorumludur, çünkü bildirim yapma borcuna aykırı davranmış olur⁷⁴⁸. Özellikle POS cihazlarının kullanılmaya başlaması ile birlikte kart çıkaran kuruluş tarafından kart ile yapılan alışveriş işlemlerinin saat, dakika ve hatta saniyesine kadar kaydedilmesi mümkün hale gelmiştir. Kart hamilinin kayıp veya çalıntı bildirimini yapma anı da kart çıkaran kuruluş tarafından kaydedilebilmektedir. Tam yirmi dört saate (24:00:00) denk gelen işlemlerden doğan zarardan kimin sorumlu olacağına dair açık bir düzenleme yoktur. Hükmün amacının kart hamilini korumak olduğunu düşündüğümüzde, sorumluluğu genişleten bir yorum yapılmamalı ve kart hamilinin daraltılmış şekilde sorumlu olacağı sonucuna varılmalıdır⁷⁴⁹.

3. Gerçeğe Uygun Bilgi Verme Borcuna Aykırılık Halinde Kart Hamilinin Sorumluluğu

Kart çıkaran kuruluşun kart hamilinin ödeme gücüne uygun bir şekilde kredi limiti belirleyebilmesi için kart hamilinin gerekli bilgileri, gerçeğe uygun bir şekilde verme yükümlülüğü vardır⁷⁵⁰. Kart hamilinin gerçeğe aykırı bilgi vermesi –mesela gelirini olduğundan yüksek göstermesi– halinde kart hamilinin özen borcuna aykırılığı, borcun gereği gibi ifa edilememesi halini oluşturur.

Kart hamilinin gerçeğe aykırı bilgi vermesi halinde kusurlu sayılır ve özen borcunu ihlal etmiş olur ve kart çıkaran kuruluşun varsa zararının giderilmesinden sorumlu olur.

Kart hamili gerçeğe aykırı bilgi vermesi kart çıkaran kuruluş bakımından irade sakatlığı hali teşkil ediyorsa kart çıkaran kuruluş sözleşmenin iptalini de talep

⁷⁴⁸ Erendağ, “Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı”, s. 38.

⁷⁴⁹ Erendağ, “Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı”, s. 39.

⁷⁵⁰ Bkz. “Kart Çıkaran Kuruluşa Gerçeğe Uygun Bilgi Verme Borcu”, s. 262.

edebilir⁷⁵¹. Aldatmanın şartları aldatma fiili, kasıt ve illiyet bağıdır. Kart hamilinin gerçeğe aykırı bilgi vermesi aldatma teşkil ediyorsa, kart çıkaran kuruluşun aldatıldığını öğrendiği andan itibaren bir yıl içinde sözleşme ile bağlı olmadığını bildirmesi mümkündür⁷⁵².

IV. KREDİ KARTI SÖZLEŞMESİNDEN DOĞAN UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜM YOLLARI

A. Kart Çıkaran Kuruluşun Başvurabileceği Yollar

BKKK'dan önceki dönemde kredi kartı sözleşmesinden doğan uyuşmazlıklarda kart çıkaran kuruluşun başvurabileceği görevli mahkeme, kart hamilinin tüketici sıfatını taşıyıp taşımadığına göre belirlenmekteydi. Tüketiciler aleyhine açılan davalar için tüketici mahkemesi görevli kabul edilmekteydi⁷⁵³. Tüketici olmayanlar aleyhine açılan davalarda ise görevli mahkeme, TTK m. 4/ f. 1 hükmüne göre bankalara, diğer kredi kurumlarına, finansal kurumlara ve ödünç para verme işlerine ilişkin düzenlemelerde öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları mutlak ticari dava sayıldığından, asliye ticaret mahkemesi olarak kabul ediliyordu⁷⁵⁴.

BKKK m. 44/f. 2'e eklenen “*kart hamilleri aleyhine açılan davalarda 1086 sayılı Hukuk Usul Muhakemeleri Kanununun görev ve yetkiye ilişkin hükümleri uygulanır*” hükmü nedeniyle hem tüketici kredi kartı sözleşmesinden hem de ticari kredi kartı sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların çözüm yeri olarak asliye ticaret mahkemeleri görevli kabul edilmiştir.

⁷⁵¹ Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 222.

⁷⁵² Sahte belge sunulmasının ayrıca cezai yaptırımı vardır. BKKK m. 37/f. 2; “*Kredi kartı veya üye işyeri sözleşmesinde veya eki belgelerde sahtecilik yapanlar veya sözleşme imzalamak amacıyla sahte belge ibraz edenler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına mahkum edilirler.*”

⁷⁵³ Saraç, **a.g.e.**, s. 334.

⁷⁵⁴ Saraç, **a.g.e.**, s. 333.

6502 sayılı TKHK'dan sonra tüketici kredi kartı sözleşmesinden doğan uyuşmazlıklarda görevli mahkemenin tüketici mahkemesi mi olacağı, yoksa BKKK m. 44/ f. 2 hükmü nedeniyle asliye ticaret mahkemelerinde görülmeye mi devam edeceği tartışma konusu olmuştur. Yargıtay tarafından bu konuya netlik kazandırılarak, 6502 sayılı TKHK'nın uygulanmasına ve görevli mahkemenin tüketici mahkemesi olduğuna karar verilmiştir⁷⁵⁵.

Bugün itibariyle kart çıkaran kuruluşun kart hamili aleyhine başvurabileceği yolları, uyuşmazlığın tüketici kredi kartı sözleşmesi veya ticari kredi kartı sözleşmesinden kaynaklanmasına göre ayırmak gerekir. Tüketici kredi kartı sözleşmesinden doğan uyuşmazlıklarda kart çıkaran kuruluşun başvurabileceği görevli mahkeme tüketici mahkemesidir⁷⁵⁶. Ticari kredi kartı sözleşmesi bakımından ise dava olunan şeyin değerine veya tutarına bakılmaksızın, asliye ticaret mahkemesi görevlidir⁷⁵⁷ (TTK m. 4/f. 1/b. f, TTK m. 5 / f. 1).

B. Kart Hamilinin Başvurabileceği Yollar

Kart hamilinin kart çıkaran kuruluş aleyhine başvurabileceği yolları uyuşmazlığın tüketici kredi kartı sözleşmesinden veya ticari kredi kartı sözleşmesinden kaynaklanmasına göre ayırmak gerekir. Uyuşmazlık tüketici kredi kartı sözleşmesinden kaynaklanıyorsa kart hamilinin başvurabileceği birden fazla çözüm yolu vardır:

- Kredi kartı sözleşmesinden doğan uyuşmazlıklar nedeniyle tarafların başvurabileceği yollara yönelik BKKK m. 44'de özel bir düzenleme yer almıştır. Bu maddenin ilk fıkrasında kart hamilinin tüketici olması halinde TKHK hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Maddedeki

⁷⁵⁵ Y. 19. HD., 13.12.2016, E. 2016/14841, K. 2016/15696; Y. 20. HD., 13.10.2016, E. 2016/7101, K. 2016/9056 – (Abuzer Kendigelen, **Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları (2015-2016)**, İstanbul, 2018, s. 46).

⁷⁵⁶ Yılmaz, **a.g.e.**, s.181.

⁷⁵⁷ Yılmaz, **a.g.e.**, s.181. Ayrıca, TTK m. 5A hükmüne göre ticari davalarda, konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır.

gönderme nedeniyle kart hamilinin, TKHK ile düzenlenen il veya ilçe tüketici hakem heyetine⁷⁵⁸ başvurma hakkı vardır. İl veya ilçe tüketici hakem heyetlerinin belli bir tutara kadar olan uyuşmazlıklarda verdiği kararlar tarafları bağlar (TKHK m. 70/ f. 1).

- Kart çıkaran kuruluşun banka olması halinde –katılım bankası hariç– kart hamilinin başvurabileceği bir diğer yer de Türkiye Bankalar Birliği Bireysel Müşteri Hakem Heyeti’dir. BaK m. 80/ f. 1/ b. j hükmüne dayanılarak TBB tarafından Bireysel Müşteri Hakem Heyetinin Oluşumu, Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Tebliğ⁷⁵⁹ çıkarılmıştır. TBB Tüketici Müşteri Hakem Heyeti’ne başvurulabilmesi için önce kart çıkaran kuruluşa başvurulmuş olması ve bu başvuruya olumsuz yanıt alınmış ya da altmış gün süreyle cevap verilmemiş olması gerekir. Tebliğ m. 12/ f. 2’de belirtilen tutara kadar olan uyuşmazlıklarla ilgili heyet kararları yargı yolu açık olmak üzere kart çıkaran kuruluşlar tarafından bağlayıcıdır.
- Kart hamilinin başvurabileceği diğer bir yol da yerleşim yerinin bulunduğu yerdeki tüketici mahkemesinde⁷⁶⁰ dava açmaktır (TKHK m. 73/ f. 5).

Uyuşmazlık ticari kredi kartı sözleşmesinden kaynaklanıyorsa kredi kartı sözleşmesi mutlak ticari dava olduğundan kart hamili kart çıkaran kuruluş aleyhine asliye ticaret mahkemesinde dava açabilir⁷⁶¹ (TTK m. 4/f. 1/b. f).

⁷⁵⁸ İl veya ilçe tüketici hakem heyetlerine başvuru tutar sınırlamaları tebliğ ile belirlenmektedir (TKHK m. 68/ f. 4).

⁷⁵⁹ Tebliğ metni için (Çevrimiçi)
https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/813/Musteri_Sikayetleri_Hakem_Heyetinin_Oluşumu_Calışma_Esas_ve_Usulleri_Hakkında_Tebliğ1.pdf, 26.06.2020.

⁷⁶⁰ Tüketici mahkemelerinin görev alanına giren konulara ilişkin bkz. İlhan Kara, “Tüketici Mahkemelerinin İşleyişi ve Yaşanan Güncel Sorunlar”, **Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler**, s. 309.

⁷⁶¹ Yılmaz, **a.g.e.**, s.181.

SONUÇ

Kredi kartı sözleşmesini ele aldığımız bu çalışmada vardığımız sonuçları şu şekilde açıklayabiliriz:

(1) Kredi kartı sistemi içinde işlevlerini gösteren ve tüm ülkelerde yaygın olarak kullanılan bir ödeme ve kredi aracıdır. Kredi kartı tedavül etmediği için kıymetli evrak değildir.

(2) Kredi kartı işlevlerini kredi kartı sistemi içinde gerçekleştirebilir. Kredi kartı sistemi, kartlı sistem kuruluşu, kart çıkaran kuruluş, kart hamili, üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş ve üye işyerinin kendi aralarındaki sözleşme ilişkileri üzerine kurulmuştur. Kredi kartı sisteminin kurulması için taraflarca bu sistemin işleyişine ilişkin bazı edimleri yüklediği sözleşmelerin yapılmış olması gerekir. Üç taraflı sistem için asgari kart çıkaran kuruluş (üye işyeri sözleşmesi yapan kuruluş sıfatıyla) ile üye işyeri arasında üye işyeri sözleşmesi, kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasında kredi kartı sözleşmesi yapılmalıdır. Sistem içinde alışveriş işlemi yapılabilmesi için de kart hamili ile üye işyeri arasında kart hamili için para ödeme borcu doğuran bir borç ilişkisi (genelde satış sözleşmesi) kurulmuş olmalıdır. Ayrıca üç taraflı sistemin genişletilmiş halinde kart çıkaran kuruluş ile kartlı sistem kuruluşu arasında marka lisans ve kredi kartı sistemine üyelik sözleşmesi (sisteme üyelik sözleşmesi) de yapılmış olmalıdır.

(3) Sistemin işlemesi kart hamilleri tarafından alışveriş işlemi yapılması ve üye işyerine paranın ödenmesi ile gerçekleşir. Alışveriş işlemi, kart hamilinin bir miktar parayı üye işyerine vermek üzere kart çıkaran kuruluşu ve bu parayı kabul etmek üzere de üye işyerini yetkili kıldığı hukuki işlemdir. Kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylaması üzerine kart çıkaran kuruluş üye işyerine karşı bir para ödeme borcu doğar. Kart hamilinin üye işyerine para borcunu ödemesini sağlayan alışveriş işlemi, temel ilişki bakımından ifa yerine edim niteliğindedir.

(4) Kartla alışveriş işlemi yapılması halinde her alışveriş işlemi özelinde üçlü borç ilişkisi kurulur. Bu ilişki, havale ile kurulan üçlü ilişkisinden şu yönleriyle farklıdır. Havalenin konusu para olabileceği gibi para dışında kıymetli evrak veya diğer misli bir eşya olabilir. Oysa alışveriş işleminin konusu ise her zaman belli bir miktar paradır. Diğer bir fark, havale ödeyicisi havaleyi kabul etmedikçe havaleyi ödemekle yükümlü değil, yetkilidir. Oysa kart hamilinin alışveriş işlemiyle alışveriş konusu parayı ödeme konusunda kart çıkaran kuruluşa yetki vermesinin bir anlamı yoktur. Kredi kartının üye işyeri açısından ödeme aracı olarak kabul edilmesi için önemli olan, kart çıkaran kuruluşun yetkili değil yükümlü olmasıdır. POS cihazı ile bildirimlerin anlık gönderildiği bir ortamda kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylamadığı bir durumda, kart çıkaran kuruluşun sadece ödemeye yetkili olduğu ve yükümlü olmadığı bir durumdan bahsedilemez. Imprinter'ın kullanıldığı dönemlerde kart çıkaran kuruluştan onay almadan alışveriş işlemi yapıldığı olmuştur. Ancak bugün için kart çıkaran kuruluşun alışveriş işlemini onaylaması taraflar arasındaki üçlü bir ilişkinin kurulması için asgari bir unsur haline gelmiştir

(5) Kredi kartı sistemine katılırken kurulan sözleşmelerden birisi de kart çıkaran kuruluş ile kart hamili arasındaki kredi kartı sözleşmesidir. Kredi kartı sözleşmesinin tüketici kredi kartı sözleşmesi ve ticari kredi kartı sözleşmesi olmak üzere iki türü vardır. Bu ayrım uygulanacak kanun hükümlerini belirlemek açısından önemlidir. Tüketici kredi kartı sözleşmesine BKHK, BKHK'da hüküm bulunmayan hallerde TKHK, burada da hüküm bulunmaması halinde TBK hükümleri kıyasen uygulanır. Ticari kredi kartı sözleşmesine ise BKHK'nın bazı hükümleri uygulanmaz ve BKHK'da hüküm bulunmayan hallerde kıyasen TTK ve TBK uygulanır.

(6) Kredi kartı sözleşmesinin tanımını şu şekilde yapmak mümkündür; *“kredi kartı sözleşmesi öyle bir sözleşmedir ki, kart çıkaran kuruluş kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağı sağlamayı borçlanırken, kart hamili de alışveriş işlemi konusu parayı kart çıkaran kuruluşa ödemeyi borçlanır”*.

(7) Kredi kartı sözleşmesinde tarafların asli edim borçları şunlardır; kart çıkaran kuruluş kart hamiline alışveriş işlemi yapma olanağı sağlamakla yükümlüdür, kart hamili de alışveriş işlemi konusu parayı kart çıkaran kuruluşa geri vermekle yükümlüdür. Kart hamiline nakit çekim hakkı verilmesi kredi kartı sözleşmesinin asli unsuru değildir. Uygulamada kredi kartı sözleşmelerinde nakit çekim hakkı istisnasız yer almaktadır.

(8) Kart çıkaran kuruluşun asli ediminin bir parçası olan kart hamiline ödeme aracı sağlama borcu, vekalet sözleşmesindeki vekilin hukuki işlem yapma borcu özelliği gösterdiğinden ve kredi aracı sağlama borcu da Türk hukukunda düzenlenmemiş olan kredi açma sözleşmesinde kredi verenin kredi sağlama borcu özelliği gösterdiğinden, kredi kartı sözleşmesi kendine özgü (sui generis) bir karakter taşımaktadır. Kendine özgü sözleşmelere niteliğine uygun düştüğü ölçüde TBK'da düzenlenen sözleşmelere ilişkin özel hükümler uygulanır. Kredi kartı sözleşmesi aşağıda ayrıca açıklanacağı üzere BKKK'da düzenlenen isimli bir sözleşmedir. Dolayısıyla BKKK'da hüküm bulunmayan hallerde niteliğine uygun düştüğü ölçüde vekalet sözleşmesi ile tüketim öduncü sözleşmesine ilişkin TBK hükümleri bu sözleşmeye kıyasen uygulanabilir. Ancak, vekalet sözleşmesinin bazı hükümleri kredi kartı sözleşmesine uygulanabilecekken (TBK m. 502, m. 505, m. 506, m. 508, m. 510, m. 512, m. 513, m. 514) bazılarının uygulanması kredi kartı sözleşmesi ile kurulan borç ilişkisinin özelliklerine uygun düşmez (TBK m. 503, m. 504, m. 507, m. 509, m. 511). Aynı şekilde tüketim öduncü sözleşmesinin bazı hükümleri kredi kartı sözleşmesine uygulanabilirken (TBK m. 386, m. 387/ f. 2 ve m. 388/ f. 1 ve 388/ f. 3, m. 390) bazılarının uygulanması sözleşmenin niteliğinde uygun düşmez (TBK 387/ f. 1, m. 388/ f. 2, m. 389, m. 391, m. 392).

(9) Kredi kartı sözleşmesini yaparken taraflar, sonradan başkaca sözleşmeler yapma iradesini taşımadığı için kredi kartı sözleşmesi çerçeve sözleşme niteliğinde değildir.

(10) Kredi kartı sözleşmesinde kart çıkaran kuruluş alacaklarını kart hesabına kaydeder ve aylık dönemler itibariyle alacağının ödenmesi kart hamilinden

ister. Kart hamilinin alacağını talep edememesinin sebebi, cari hesap sözleşmesinde olduğu gibi alacak hakkını istemekten vazgeçmiş olması değildir. Kredi kartı sözleşmesinde alacak miktarının belirlenmesinden sonra kart hamilinden talep edilebileceği, vadenin de kart çıkaran kuruluş tarafından belirlenmesi konusunda taraflar anlaşmıştır. Kart çıkaran kuruluş alacaklarını teker teker ve ayrı olarak istemekten vazgeçmiş olmadığı için kredi kartı sözleşmesi cari hesap sözleşmesi niteliğinde değildir.

(11) Tüketici kredi kartı sözleşme ile kart hamiline para ödeme borcunu üç aydan daha uzun süre ertelenme veya benzer şekilde taksitlendirilme hakkı verildiği için sözleşme, tüketici kredisi sözleşmesi niteliğindedir. Tüketici kredi kartı sözleşmesinin tüketici kredisi sözleşmesi sayılması için her dönem asgari tutarın ödenmesi veya alışveriş işlemi konusu paranın geri ödeme borcunun taksitlendirilmesi ya da taksitli nakit avans işlemlerinin bizzat yapılması gerekli değildir. Kart hamilinin sözleşmeyle bu haklara sahip olması yeterlidir.

(12) Tüketici kredi kartı sözleşmesi bağlı kredi sözleşmesi niteliğinde değildir. Kredi kartı sözleşmesi belli bir satıcıdan belli bir malın satın alınmasından doğan borcun ödenmesi amacıyla kurulmaz. Kart hamili kredi kartını kullanarak herhangi bir üye işyerinde satın aldığı malın bedelini ödemek amacıyla alışveriş işlemi yapılabilir.

(13) 7247 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile BKKK m. 24/f. 1 hükmünde değişiklik yapılana kadar kredi kartı sözleşmesinin mesafeli kurulabileceğine dair bir düzenlemenin BKKK'da yer almaması nedeniyle sözleşmenin mesafeli olarak kurulmasının mümkün olup olmadığı konusunda tereddüt edilmekteydi. Ancak BKKK m. 24/f. 1'de yapılan değişiklik ile kredi kartı sözleşmesinin mesafeli kurulması konusundaki tereddüt ortadan kaldırılmıştır. BKKK m. 24/ f. 1 hükmünde değişiklik yapılmasaydı dahi tüketici kredi kartı sözleşmesinin mesafeli sözleşme olarak kurulabileceği söylememiz mümkündü.

(14) Tüketici kredi kartı sözleşmesinin on iki punto ve koyu siyah harflerle yazılı şekilde yapılması gerekirken, banka niteliğinde olmayan kart çıkaran kuruluşun taraf olduğu ticari kredi kartı sözleşmesinin şekli için TBK m. 12'deki şekil serbestisi kuralı geçerlidir. Banka niteliğindeki kart çıkaran kuruluşun taraf olduğu sözleşmeye BaK m. 76/ f. 2 hükmü uygulanır. Bu hükme göre sözleşmenin yazılı yapılması gerekir. Bunun yanında mesafeli kurulması mümkündür.

(15) Tüketici kredi kartı sözleşmesinde asgari bulunması gereken şartlardan bir veya birkaçının eksik olmasının sözleşmenin geçerliliğini etkilemeyeceğine dair düzenlemenin BKKK'da yer almamış olmasını, BKKK m. 24/ f. 2 hükmü ile kanun koyucunun kredi kartı sözleşmesinin şekline ya da içeriğine müdahale niteliğinde bir hüküm getirmek istediği şeklinde yorumlanmamak gerekir. Asgari hükümleri içermese bile sözleşme geçerlidir.

(16) Tüketici kredi kartı sözleşmesinin değişen şartlara uyarlanmasına yönelik kurallar getirilmiştir. Buna göre kart çıkaran kuruluş tarafından yapılan sözleşme değişikliği önerisini kart hamili, kredi kartını kullanmaya devam etmesi halinde örtülü kabul etmiş sayılır. Sözleşmede düzenlenen faiz oranları ile kredi kartı limitinin arttırılmasına ilişkin sözleşme değişikliği önerilerinin kart hamili tarafından örtülü kabul edilmiş sayılması için kartın kullanması şeklinde irade faaliyetinde bulunması esassından ayrılmış ve kart hamilinin toplam borcu ödememesi veya limit artışına itiraz etmemesi şeklinde bir irade faaliyetinde bulunması şartı aranmıştır. Kanun koyucu tarafından genel bir kural olarak böyle bir karine getirilmesi yerinde olmuştur. Sayısı milyonları bulan ve tüm sözleşmelere uygulanacak nitelikteki sözleşme değişikliklerinin kredi kartı hamillerinin sadece açık kabulü ile değiştirilmesi neredeyse imkansıza yakındır.

(17) Kredi kartı limiti kart hamilinin alışveriş işlemi yapabileceği parasal sınırı belirler. Kart çıkaran kuruluş bu sınıra kadar kart hamili tarafından yapılan alışveriş işlemlerini onaylamayı ve üye işyerine karşı ödeme borcu altında girmeyi üstlenir. Kart limiti, kart çıkaran kuruluşun kredi kartı sözleşmesinden doğan asli ediminin miktarıdır.

(18) Hesap özeti göndermek kart hamili için bir yükümlölük değil, külfettir. Hesap özeti gönderilmesinin maddi hukuk bakımından sonucu kart çıkaran kuruluşun sözleşme ile kendisine verilen vadeyi belirleme yetkisini kullanmamış olmasıdır. Bunun hukuki sonucu da kart çıkaran kuruluşun kart hamilinden n ödemesini talep edemeyecek olmasıdır. Hesap özeti, kart çıkaran kuruluşun kart hamilinin ediminin vadesini belirleme hakkını kullanılmasına yönelik tek taraflı irade beyanıdır. Kart çıkaran kuruluşun bu hakkı, vadeyi değiştirdiği için değiştirici yenilik doğuran bir haktır. Kredi kartı hesap özeti İcra ve İflas Kanunu (İİK) m. 68b’de düzenlenen hesap özeti niteliğindedir. İİK m. 68b maddesi ile alacaklıya sağlanan imkanlardan kart çıkaran kuruluş yararlanabilir. Hesap özeti kart çıkaran kuruluşun ifa ettiği edimi içeriğinden, fatura niteliğindedir. Ancak hesap özeti fatura niteliğinde olması sadece Vergi Usul Kanunu m. 231/ f. 5’e göre kart çıkaran kuruluşun fatura düzenleme yükümlölüğünü yerine getirdiğinin ispatı için hüküm ifade eder. TTK m. 21/ f. 2’de faturaya itiraz edilmeme halinde faturayı düzenleyen lehine getirilen karine, kredi kartı hesap özeti için uygulanmaz.

(19) Kart çıkaran kuruluşun asli edim borcu kart hamiline alışveriş işlemleri yapma olanağı sağlamaktır. Yan edim borçları, kart hamilini bilgilendirme borcu ve kart hamilinin itirazlarını sonuçlandırma borcu ve özen borcudur. Kart hamilinin asli edim borcu alışveriş işlemleri konusu parayı ödemektir. Yan edim borçları, faiz ödeme borcu, ücret ödeme borcu, masraf ödeme borcu ve teminat gösterme borcu ile özen borcudur.

(20) Kredi kartı sözleşmesinin yenileme, sözleşmeden dönme ve sözleşmenin feshi ile sona ermesi mümkündür. Sözleşmenin ölüm, fiili ehliyetini kaybetme ve iflas nedeniyle sona ermesiyle ilgili olarak kart çıkaran kuruluşun anonim şirket şeklinde kurulması zorunlu olduğundan ölüm veya fiili ehliyetini kaybetme durumu sadece kart hamili için söz konusu olabilir. Kart hamilinin iflası sadece ticari kredi kartı sözleşmesinin nezdinde gerçekleşebilir. Kart çıkaran kuruluş bakımından ise iflas durumu her iki sözleşmede de gerçekleşebilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Açıkgül, Emine/
Açıkgül, Hacı Ali: **Teori ve Uygulamada Kredi Kartı Sözleşmeleri**, Ankara, 2007.
- Akkanat, Halil: **Türk Medeni Hukukunda İyiniyetin Korunması**, İstanbul, 2010.
- Akipek, Jale/
Akıntürk, Turgut/
Ateş Derya: **Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri/Kişiler Hukuku**, 1. Cilt, 15. Bası, İstanbul, 2019 (Medeni Hukuk).
- Akıntürk, Turgut/
Ateş, Derya: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri**, 28 Baskı, Ankara, 2019 (Borçlar Hukuku).
- Aral, Fahrettin/
Ayrancı Hasan: **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 12. Baskı, Ankara, 2019.
- Arkan, Sabih: **Ticari İşletme Hukuku**, 24. Bası, Ankara, 2018.
- Aslan, Yılmaz İsmail: **Bankacılar İçin Tüketici Hukuku**, Bankalararası Kart Merkezi, 2016.
- Atamer, Yeşim: **Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması**, İstanbul, 2016 (Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması).
- Atamer, Yeşim: **Sözleşme Özgürlüğünün Sınırlandırılması Sorunu Çerçevesinde Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi**, İstanbul, 2. Bası, 2001 (Genel İşlem Şartları).
- Aydemir, Efrail: **Hukuksal Uyuşmazlıklar Yönünden Banka Kartları ve Kredi Kartları**, Ankara, 2013.
- Aydoğdu, Murat: **Tüketici Hukuku Dersleri**, Ankara, 2015 (Tüketici Hukuku).
- Aydoğdu, Murat: **Genel İşlem Koşulları Şerhi**, Ankara, 2018 (Genel İşlem Şartları).

- Bahtiyar, Mehmet: **Ticari İşletme Hukuku**, 17. Bası, İstanbul, 2016.
- Baydemir, Mehmet: **Her Yönüyle Kredi Kartları**, İstanbul, 2004.
- Bozer, Ali/ Göle, Celal: **Ticari İşletme Hukuku**, 5. Bası, Ankara, 2018 (Ticari İşletme Hukuku).
- Bozer, Ali/ Göle, Celal: **Kıymetli Evrak Hukuku**, 7. Bası, Ankara, 2017 (Kıymetli Evrak Hukuku).
- Buhur, Oğuzhan: **Tüketici Kredisi Açısından Kredi Kartı Uygulaması**, Ankara, 2004.
- Ceylan, Ebru: **Türk, İsviçre ve Avrupa Birliği Hukukunda Kredi Kartını Kullanan Tüketicinin Hukuki Durumu**, İstanbul, 2010.
- Çabri, Sezer: **Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi**, Ankara, 2016.
- Çamoğlu, Ersin: **Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri**, 1. Bası, İstanbul, 2020.
- Çeker, Mustafa: **Kredi Kartı Uygulaması ve Özel Hukuk Açısından Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı**, Ankara, 1997.
- Çınar, Ömer: **Tüketici Hukukunda Haksız Şartlar**, İstanbul, 2009.
- Durgut, Ramazan: **Cari Hesap Sözleşmesi**, İstanbul, 2012.
- Ekinci, Mustafa: **Özel Hukuk ve Ceza Hukuku Uygulamasında Banka Kartları ve Kredi Kartları**, Ankara, 2002.
- Fikret Eren: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 24. Baskı, Ankara, 2019 (Genel Hükümler).
- Fikret Eren: **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 7. Baskı, Ankara, 2019 (Özel Hükümler).
- Gümüş, Mustafa Alper: **Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi**, Cilt 1, İstanbul, 2014.

Hatemi, Hüseyin /
Gökyayla, Emre:

Borçlar Hukuku, Genel Bölüm, 4. Bası, İstanbul, 2011.

Haznedar, Murat
İbrahim/ Gürses, Özay
Şule:

Bankacılar İçin Kefalet Hukuku, İstanbul, 2017.

Howels, Geraint/
Wilhelmsson, Thomas:

EC Consumer Law, New York, 2017.

İnal, Hamdi Taner:

Borca Aykırılık, Dönme ve Fesih, 7. Baskı, Ankara
2018.

İşgüzar, Hasan:

Banka Kredi Kartı Sözleşmeleri, Ankara, 2003.

Kaya, Feridun:

Türkiye'de Kredi Kartı Uygulaması, İstanbul, 2009.

Karaahmetoğlu, Şeyda
Dursun:

**Nakdi Kredi Sözleşmesinin Banka Tarafından Haklı
Sebeple Fesih ve Sonuçları**, İstanbul, 2018.

Kendigelen, Abuzer:

**Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin Türk Ticaret
Kanununa İlişkin Kararları (2015-2016)**, İstanbul,
2018.

Kendigelen, Abuzer/
Kırca, İsmail:

Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Bası, İstanbul, 2019.

Kılıçoğlu, Ahmet:

Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 23. Bası, Ankara,
2019 (Genel Hükümler).

Kılıçoğlu, Ahmet:

Borçlar Hukuku Özel Hükümler, 1. Bası, Ankara,
2019 (Özel Hükümler).

Kocaman, Arif:

Türk Borçlar Hukukunda Havale, 1. Bası, Ankara,
2001.

Kocayusufpaşaoğlu,
Necip

**Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 1.Cilt, Borçlar
Hukukuna Giriş-Hukuki İşlem-Sözleşme**, 7. Bası,
İstanbul, 2017.

- Koç, Ziya: **TCK'nın 245.Maddesinde Düzenlenen Banka ve Kredi Kartlarının Kötüye Kullanılması**, İstanbul, 2011.
- Kuntalp, Erden: **Karışık Muhteviyatlı Akit (Karma Sözleşme)**, 2013/XI, 2. Bası, Ankara, 2013.
- Nomer, Haluk: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 17. Bası, İstanbul, 2020.
- Oğuz, Sefer: **Bankacılık Hukuku Yönünden Ticari Kredi Açma Sözleşmeleri**, 1. Baskı, Ankara, 2019.
- Oğuzman, Kemal/
Barlas, Nami: **Medeni Hukuk Giriş/Kaynaklar/Temel Kavramlar**, 25. Bası, İstanbul, 2019 (Medeni Hukuk).
- Oğuzman, Kemal/ Öz,
Turgut: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 16. Bası, Cilt 1, İstanbul, 2018 (Genel Hükümler C. 1).
- Oğuzman, Kemal/ Öz,
Turgut: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 14. Bası, Cilt 2, İstanbul, 2018 (Genel Hükümler C. 2).
- Oğuzman, Kemal/
Seliçi, Özer/
Özdemir, Saibe Oktay: **Kişiler Hukuku**, 18. Bası, İstanbul, 2019
- Özboyacı, Alper: **Kartlı Ödeme Sistemlerinde Kartın Kötüye Kullanılmasından Kaynaklanan Hukuki Sorumluluk**, Ankara, 2019.
- Özen, Burak: **Kredi Açma Sözleşmeleri**, İstanbul, 2017.
- Poroy, Reha / Yasaman,
Hamdi: **Ticari İşletme Hukuku**, 18. Bası, İstanbul, 2019.
- Poroy, Reha / Tekinalp,
Ünal: **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, 23. Bası, İstanbul, 2019.
- Reisoğlu, Seza: **Bankacılık Kanunu Şerhi**, 2 Baskı, Cilt 1-2, Ankara, 2015.
- Saraç, Şükrü: **Banka Kredi Kartı Uyuşmazlıkları**, Ankara, 2013.

- Serozan, Rona: **Medeni Hukuk Genel Bölüm/Kişiler Hukuku**, 8. Bası, İstanbul, 2018 (Medeni Hukuk).
- Serozan, Rona: **Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 3. Cilt, İfa-İfa Engelleri-Haksız Zenginleşme**, 7. Bası, İstanbul, 2017. (İfa-İfa Engelleri).
- Sütçü, Selin Sert: **Tüketicinin Cayma Hakkı**, Ankara, 2016.
- Şen, Bahri Başar: **Kredi Kartından Doğan Hukuki İlişkilerin Sona Ermesi ve Sonuçları**, Ankara, 2010.
- Şit, Başak: **Türk Hukukunda Banka Kredisi Kavramı ve Buna Bağlanan Sonuçlar**, Ankara, 2011.
- Tandoğan, Haluk: **Türk Mes'uliyet Hukuku**, 1961 Yılı Birinci Basıdan Tıpkı Bası, İstanbul, 2010.
- Tekinay, S. Sulhi/
Akman, Sermet/
Burcuoğlu, Haluk/
Altop, Atilla: **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 7. Bası, İstanbul, 1993.
- Teoman, Ömer: **Hukuki Yönden Kredi Kartı Uygulaması**, İstanbul, 1996.
- Tuhr, Andreas von: **Borçlar Hukuku 1-2**, (Çeviren: Cevat Edege), Ankara, 1983.
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası: **Türkiye'de Kredi Kartı Piyasası**, Ankara, 2011.
- Ülgen, Hüseyin /
Helvacı, Mehmet /
Kaya, Arslan /
Ertan, Füsun Nomer: **Kıymetli Evrak Hukuku**, 11. Bası, İstanbul, 2019 (Kıymetli Evrak Hukuk).
- Ülgen, Hüseyin/
Helvacı, Mehmet/
Kendigelen, Abuzer/
Arslan, Kaya/
Ertan, Füsun Nomer: **Ticari İşletme Hukuku**, 6. Bası, İstanbul, 2019 (Ticari İşletme Hukuk).

- Yavuz, Cevdet: **Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Beta, 10. Bası, İstanbul, 2014.
- Yetim, Sedat: **Kredi Kartları ve Tüketici Kredileri**, Ankara, 1997.
- Yılmaz, Eyyüp: **Türkiye’de Kredi Kartı Uygulaması ve Ekonomik Etkileri**, İstanbul, 2000.
- Zevkliler, Aydın/
Gökyayla Emin: **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, 19. Bası, Ankara, 2019.

Sürelî Yayınlar ve Diğer Yayınlar

- Acar, Faruk: “Konut Finansmanı Sözleşmesi”, **Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler**, s. 367-377.
- Akipek, Şebnem Öcal/
Kazmacı, Özge Uzun/
Hamamcıoğlu, Esra: “Bankacılık Sektöründe Kefalet”, **Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları**, 2. Baskı, İstanbul, 2017, s. 123-159.
- Akipek, Şebnem Öcal: “Bankacılık Sektöründe Tüketici Sözleşmeleri ve Haksız Şartlar”, **Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları**, 2. Baskı, İstanbul, 2017, s. 71-86 (Haksız Şartlar).
- Akipek, Şebnem Öcal: “Genel Olarak Tüketici Kredileri” **Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler**, s. 395-410 (Tüketici Kredileri).
- Akipek, Şebnem Öcal: “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Çerçevesinde Kredi Kartları”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 52, Sayı 3, 2003, s. 103-119 (Kredi Kartları).
- Akkanat, Halil: “İnternet Bankacılığı Sistemi Üzerinden Bankalara Verilen Zararlardan GSM Operatörleri Sorumlu Tutulabilir mi?”, **Telekomünikasyon Hukuku**, İstanbul, 2017, s. 54-79.
- Aktürk, İpek Yücer: “Tüzel Kişi Tacirin Tüketici Sıfatı”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. XX, Y. 2016, S. 2, s. 103-128.

- Altaş, Hüseyin: “Mevduat Hesabından Yetkisiz Para Çekilmesinde Bankanın Hukuki Sorumluluğu”, **Ankara Barosu Dergisi**, 2001/3, s. 37- 45
- Atamer, Yeşim: “Kredi Kartının Üçüncü Kişi Tarafından Hukuka Aykırı Şekilde Kullanılması Halinde Doğan Zararları Kim Taşıyacaktır?” **Ünal Tekinalp’e Armağan**, Cilt I, İstanbul, 2003, s. 993-1031 (Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı).
- Atamer, Yeşim: “Tüketici Kredisi Hukukunda Reform Projeleri ve Avrupa Birliği Hukuku ile Uyum, Türk İsviçre Hukuk Günleri”, **Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu**, İstanbul, 2010, s. 242-274 (Tüketici Kredilerinde Reform Projeleri).
- Atik, Ebru Tüzemen: “Kredi Kartı Sözleşmelerinde Ek Kart hamilinin Hukuki Durumu”, **TBB Dergisi** 2014 (114), s. 105-142.
- Ayan, Serkan: “Genel İşlem Koşulları Yönünden Türk Borçlar Kanunu ile 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Karşılaştırılması”, **Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler**, s. 105-117.
- Bahtiyar, Mehmet: “Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu’nun Sözleşme Sekli ve Genel İşlem Sartlarına İlişkin 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi”, **Makaleler II, İstanbul**, 2008, s. 229-343 (BKKK 24-26. Maddelerinin Değerlendirilmesi).
- Bahtiyar, Mehmet: “Genel İşlem Koşullarına Karşı Tüketicinin Korunması”, **Makaleler I, İstanbul**, 2008, s. 99-122 (Genel İşlem Koşulları).
- Bahtiyar, Mehmet: “Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanununa Göre Kartın Haksız Kullanımından Dolayı Hukuki Sorumluluk”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt. LXXI, Sayı. 2, 2013, s. 71-91 (Kartın Haksız Kullanımından Doğan Sorumluluk).
- Bahtiyar, Mehmet/
Biçer, Levent: “Adi İş/ Ticari İş/ Tüketici İşlemi Ayrımı ve Bu Ayrımın Önemi”, Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan, **T.C. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Özel Sayı**, Cilt 22, Sayı 3, Yıl: 2016, s. 395-436 (Adi İş/ Ticari İş/ Tüketici İşlemi Ayrımı).
- Balkan, Bülent/
Kahyaoğlu, Sezer
Bozkuş: “Türk Bankacılık Sektöründe Faks ve Hukuki Boyutu”, **Bankacılar**, Sayı 103, 2017, s. 82-99.

- Bankalararası Kart Merkezi: Kartlı Ödeme Sistemleri Kuralları Üye İşyeri Kılavuzu, (Çevrimiçi) <https://bkm.com.tr/wp-content/uploads/2015/06/uyeisyerikilavuzu.pdf>, 9 Temmuz 2018, s. 2-20.
- Barlas, Nami: “Kredi Kartı İlişkisinde Bankaya Karşı Verilen Kişisel Teminatın Niteliğinin Belirlenmesi”, **Prof. Dr. Ömer Teoman'a 55.Yaş Günü Armağanı**, 2. Cilt, İstanbul, 2002, s. 937-989.
- Bozbel, Savaş/ Atalı, Murat: “Mesafeli Sözleşmelerde Cayma Hakkının Kullanılması ve Ortaya Çıkan Hukuki Sorunlar”, **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt IX, Sayı 1-2 (2005), s. 452-474.
- Burcuoğlu, Haluk: “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Bazı Yönlerden 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Karşısında Değerlendirilmesi”, **Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler**, s. 43-49.
- Bülter, Ahmet: “Tüketicinin Korunması Hukukunda Mesafeli Sözleşme”, Ankara, 2005 <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/69688>, 12-29.
- Ceylan, Ebru: “Avrupa Birliği Hukukunda ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri-1”, **TBB Dergisi**, Sayı 79, 2008, s. 35-60.
- Çeker, Mustafa: “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Kredi Kartı Borcunun Ödenmemesi ve Hukuki Sonuçları”, **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt VIII, Sayı 1- 2, Erzincan, 2004, s. 415-442.
- Çetiner, Bilgehan: “Konut Kredileri ve Tüketicinin Korunması”, **Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt IV, Sayı 1, 2007, s. 351-366.
- Çınar, Ömer: “Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği ve Hükümleri”, **Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları**, 2.Baskı, İstanbul, 2017, s. 37-69.
- Ekecik, Şükran: “Kredi Kartlarında Bileşik Faiz ve İcra Takibi” **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Sayı XXI, Ankara 9-10 Aralık, 2005, s. 255-274.
- Engin, İlkey Baki: “Türk Hukukunda Tüketicinin Genel İşlem Şartlarına Karşı Korunması, Türk İsviçre Hukuk Günleri”, **Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu**, İstanbul, 2010, s. 75-100.

- Erendaç, Ali Tolga: “Banka Kartı veya Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımında Kart Hamilinin Sorumluluğu”, **Bankacılar**, Sayı 74, 2010, s. 26-41 (Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımı).
- Erendaç, Ali Tolga: “Kredi Kartı Yıllık Üyelik Ücreti”, **Bankacılar**, Sayı 100, 2017, s. 94-109 (Kart Ücreti).
- Financial Conduct Authority: Credit Card Market Study Interim Report: Annex 11 – International Comparisons, November 2015, (Çevrimiçi) <https://www.fca.org.uk/publication/market-studies/ms14-6-2-ccms-annex-11.pdf>, 26 Ağustos 2017, s. 1-14.
- Furletti, Mark J.; Prepaid Card Markets & Regulation (February 1, 2004). Federal Reserve Bank of Philadelphia Payment Cards Center Discussion Paper No. 04-01, (Çevrimiçi) <https://ssrn.com/abstract=927077>, 9 Nisan 2020, s. 1-18.
- Güler, Kubilay: “Kartlı Ödeme Sistemlerinde Dolandırıcılık/Sahtekarlık Tipleri ve Alınan Önlemler”, **Bankalararası Kart Merkezi Hukuki ve Cezai Açısından Banka Kartı ve Kredi Kartı Sempozyumu 5-6**, Haziran 2009, s. 75-81.
- Gültekin, Hüseyin: “Kredi Kartı Kullanılması Suretiyle Tefecilik Suçu”, **Bankacılar**, Sayı 88, 2014, s. 91-108.
- Gündoğdu, Gökmen: “Kredi Kartını Çıkaran Kuruluş ile Kart hamili Arasındaki İlişkiler”, **Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan**, Cilt II, İstanbul, 2007, s. 1435-1472.
- Havutçu, Ayşe: “Genel İşlem Şartlarının Sözleşme ile İlişkilendirilmesi, İçeriklerinin Denetlenmesi”, **Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler**, s. 75-117.
- Haznedar, Murat İbrahim/ Gürses, Özyay Şule: “Kredi Kartı Ücreti”, **Banka ve Finans Hukuku Dergisi**, Cilt 1, Sayı 4, 2012, s. 31-53.
- Himmetoğlu, Buket/ Alpay, Cem Gürkan/ Sop, Gülsüm: “Banka Kartları ve Kredi Kartları Değerlendirme Toplantısı”, **Bankacılar**, Sayı 56, 2006, s. 94-123.
- Hughes, Sarah Jane/ Middlebrook, Stephen: "Developments in the Law Affecting Electronic Payments and Financial Services" (2016), **Articles by Maurer Faculty**, Paper 2014, (Çevrimiçi) <http://www.repository.law.indiana.edu/facpub/2041>, 8 Ağustos 2017, p. 361-372.

- Huguenin Claire/
Hermann, Mathias: “Tüketici Sözleşmeleri Hukukunun Modern Mevzuattaki Yeri (Çeviren: Doruk Gönen)”, **Türk İsviçre Hukuk Günleri, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu**, İstanbul, 2010, s. 33-71.
- İnal, Emrehan: “İnternet Dolandırıcılığı Eylemlerine Karşı Bankanın Yükümlülükleri ve Sorumluluğu”, **Türk İsviçre Hukuk Günleri, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu**, İstanbul, 2010, s. 365-375.
- İşgüzar, Hasan: “Kart hamilinin Temerrüdü ve Kart İptali”, **Bankalararası Kart Merkezi Hukuki ve Cezai Açından Banka Kartı ve Kredi Kartı Sempozyumu 5-6 Haziran 2009**, s. 47-57.
- Kara, İlhan: “Tüketici Mahkemelerinin İşleyişi ve Yaşanan Güncel Sorunlar”, **Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler**, s. 307-320.
- Katoğlu, Tuğrul: “Banka ve Kredi Kartlarının Kullanımı ile İlgili Suçlar”, **Bankalararası Kart Merkezi Hukuki ve Cezai Açından Banka Kartı ve Kredi Kartı Sempozyumu 5-6 Haziran 2009**, s. 99-112.
- Key, Benjamin J/
Wang, Jialan: “Minimum Payments and Debt Paydown In Consumer Credit Cards”, 2016, (Çevrimiçi) <http://www.nber.org/papers/w22742>, 9 Nisan 2020, s. 1-62.
- Kılıçarslan, Seda Kara: “Tüketici Sözleşmelerinde Bilgilendirme Yükümlülüğü”, **Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 5, Sayı 2, Yıl 2015, s. 183- 222
- Kocaman, Arif: “Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 4.7.2001 tarih ve E.2001/19-534, K.2001/583 Sayılı Kararı Üzerine Bir Değerlendirme- Kredi Kartı İlişkisinde Bankaya Karşı Verilen Kişisel (Şahsi) Teminatın Hukuk Niteliği: Garanti mi; Kefalet mi?”, **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, XIX, 10 Mayıs 2003, s. 67-85.
- Kuntalp, Erden/
Pekgüçlü, Güzin: “Kredi Kartları ve Yeni Kanun Tasarısı”, **Bankacılar**, 1999, Sayı 31, s. 132-135.
- Kuntalp, Erden: “Yargıtay Kararları Işığında Kredi Kartı, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu”, Sayı 13, Ankara 5-6 Nisan 1996, s. 273-299.
- Kurşat Zekeriya: “Eser ve Vekalet Sözleşmelerinin Nitelendirilmesi Sorunu ve Nitelendirmenin Hükümü”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk**

Fakültesi Mecmuası, Cilt LXVII, Sayı 1-2, 2009, s. 144-156. (Eser ve Vekalet Sözleşmesinin Nitelendirilmesi)

Kurşat, Zekeriya: "Yazılı Şekil Şartının Unsuru Olan İmzanın Elektronik Ekranı Atılmasının Etkisi", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt 75, Sayı 1, 2017, s. 413-430. (İmzanın Elektronik Ekranı Atılmasının Etkisi)

Kurşat, Zekeriya: "Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunda Öngörülen Şekil Kuralları ve Şekle Aykırılığın Yaptırımı", **Prof. Dr. Zahir İmre'ye Armağan**, Der Yayınları, İstanbul 2009, s. 456-468. (TKHK'da Öngörülen Şekil ve Şekle Aykırılığın Yaptırımı)

Morin, Ariane: "Müzakere Edilmemiş Sözleşme Hükümleri (Çeviren: Ruzin Dağlı)", **Türk İsviçre Hukuk Günleri, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu**, İstanbul, 2010, s. 33-71.

Nomer, Haluk Nami: "Sözleşmedeki Esaslı Bir Nokta, Özellikle Karşılıklı Borç Doğuran Akitlerde İvazın Miktarı Belirlenmeksizin Sözleşme Kurulabilir Mi?" **Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi, Prof. Dr. Aydın Zevkliler'e Armağan**, Cilt. 8, 2013, (Çevrimiçi) <https://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/01/26-Haluk-Nami-NOMER.pdf>, 20 Mayıs 2020, s. 2053-2074

Özel, Çağlar: "Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Kavramı", **Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler**, s. 51-74.

Özen, Burak: "Tüketici Kredilerinde Kefalet", **Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler**, s. 437-459.

Öztek, Selçuk: "Genel Olarak Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredilerinde Kişisel Teminatlar", **Bankacılar Dergisi**, Sayı 67, 2008, s. 6-27.

Reisoğlu, Seza: "Banka Kredi Kartları ve Uygulama Sorunları", **Bankacılar Dergisi**, Sayı 49, 2004, s. 100-123 (Banka Kredi Kartları).

Reisoğlu, Seza: "Tüketici Kredileri Hukuki Sorunlar: 4077 Sayılı Yasada Değişiklik Öngören Taslak", **Bankacılar Dergisi**, Sayı 69, Yıl 2008, s. 50-72 (Tüketici Kredileri Hukuki Sorunları).

Reisoğlu, Seza: "Banka Uygulamaları Açısından Yeni Borçlar Kanunun Genel İşlem Koşulları ve Eleştirisi", **Bankacılar**, Sayı 77, 2011, s. 108-117 (Yeni Borçlar Kanunu Genel İşlem Koşulları).

- Reisoğlu, Seza: “Yeni Borçlar Kanunu’nun Farklı ve Yeni Düzenlemeleri Konferansı”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı 79, 2011, s. 40-68 (Yeni Borçlar Kanunu).
- Saraç, Şükrü: “Kredi Kartında Kişisel Teminat Sorunu”, **Bankalararası Kart Merkezi Hukuki ve Cezai Açısından Banka Kartı ve Kredi Kartı Sempozyumu 5-6 Haziran 2009**, s. 31-43.
- Serozan, Rona: “Fahiş Faiz”, Türk İsviçre Hukuk Günleri, **Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu**, İstanbul, 2010, s. 195-208.
- Sirmen, Lale: “Banka Kredi Kartı Hamillerinden Yıllık Kart Ücreti Alınmasına İlişkin Sözleşme Hükmünün Yargısal Denetimi”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt 25, Sayı:4, 2009, s. 49-69 (Yıllık Kart Ücreti Hükmünün Yargısal Denetimi).
- Sirmen, Lale: “Kredi Kartlarında Üyelik Aidatı ve Haksız Şartlar”, **Bankalararası Kart Merkezi Hukuki ve Cezai Açısından Banka Kartı ve Kredi Kartı Sempozyumu 5-6 Haziran 2009**, s. 19-28 (Kart Aidatı ve Haksız Şartlar).
- Şatır, Nejdet: “Banka ve Kredi Kartlarının Haksız Kullanımdan Doğan Hukuki Sorumluluk”, **Bankalararası Kart Merkezi Hukuki ve Cezai Açısından Banka Kartı ve Kredi Kartı Sempozyumu 5-6 Haziran 2009**, s. 83-96.
- Şit, Banu: “Electronic Retail Payment Systems in Conflict of Laws”, Basic Electronic Payment Systems and Determination of the Applicable Law in North America and Europe, Ankara Law Review, Vol.2, No.2, 2005, (Çevrimiçi) <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/255/2303.pdf>, 26 Temmuz 2017, s. 145-170.
- Teoman, Ömer: “Kredi Kartı Uygulaması Açısından Tüketicinin (Kart hamilinin) Korunması”, **Türk İsviçre Hukuk Günleri, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu**, İstanbul, 2010, s. 101-112.
- Tombaloğlu, Lütfi: “Hesap Özeti Kesinleşmesinin Sonuçları”, **Bankalararası Kart Merkezi Hukuki ve Cezai Açısından Banka Kartı ve Kredi Kartı Sempozyumu 5-6 Haziran 2009**, s. 61-72.
- Topaloğlu, Mustafa: “Son Düzenlemelere Göre Konut Finansman Sözleşmelerinde Temerrüt”, **Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları**, 2.Baskı, İstanbul, 2017, s. 107-122.

- Tutumlu, Mehmet Akif: “Kredi Kartı Üyelik Ücretinin Tüketiciden Tahsili ve Haksız Alınan Kart Ücretinin İstirdatı Koşulları”, **Legal Hukuk Dergisi**, Yıl 2012, Sayı 109, s. 107-126.
- Tüzüner, Özlem: “Banka Kredi Kartı Sözleşmesinin Hukuk Niteliği ve Kart Hamili Bakımından Avantajlarının Sorgulanması”, **Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları**, 2.Baskı, İstanbul, 2017, s. 161-187.
- Uymaz, Alper/Akdağ, İdris: “Bankacılık Faaliyetlerinde Tüketicinin Korunması Açısından Hukuka Aykırı Alınan Ücret ve Masraflar ile Bunların İadesi”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt LXXIV, Sayı 1, 2016, s. 423-459.
- Uzunoğlu, Bayram: “Bankacılık Sektöründe Tüketicilerin Korunması Yaşanan Sorunları ve Çözümüne Yönelik Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca Yapılan Faaliyetler”, **Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları**, 2. Baskı, İstanbul, 2017, s. 7-28.
- Weiner, Stuart E./Wright, Julian: “Interchange Fees in Various Countries: Developments and Determinants”, Vol.4, Issue 4, December 2005, (Çevrimiçi) http://profile.nus.edu.sg/fass/ecsjkdw/weiner_RNE_dec05.pdf, 26 Haziran 2018, s. 290-323.
- Yıldırım, Ayça Akkayan: “Kredi Kartı Sözleşmelerinin Bağlı Tüketici Kredisi Olarak Nitelendirilip Nitelendirilemeyeceği Sorunu”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt LXXIII, Sayı 1, 2015, s. 261-278.
- Yongalık, Aynur: “Genel İşlem Koşulları- Haksız Ticari Uygulamalar ve Haksız Rekabet İlişkileri”, **Tüketici Hukuku Konferansı 5-6 Aralık 2015 Makaleler-Tebliğler**, s. 119-147.
- Zevkliler, Aydın: “Türkiye’de Tüketici Sorunlarının Özel Bir Yasa ile Düzenlenmesi, Türk İsviçre Hukuk Günleri”, **Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu**, İstanbul, 2010, s. 1-17.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı:	Ali Tolga	Soyadı:	Erendaç
Doğum Yeri:	Ankara	Doğum Tarihi:	7 Şubat 1974
Uyruğu:	T.C.	T.C. Kimlik No:	16343601330
E-mail:	tolga.erendac@gmail.com	Tel:	0533 599 43 06

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurum	Mezuniyet Yılı
Yüksek Lisans	Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü	2002
Lisans	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi	1997
Lise	Bahçelievler Deneme Lisesi	1992

İş Deneyimi

Kurum	Görevi	Süre
Burgan Bank A.Ş.	Baş Hukuk Müşaviri	2014 - 2020
HSBC Bank A.Ş.	Kıdemli Hukuk Müşaviri	2012 - 2014
Citibank A.Ş.	Hukuk Müşaviri	2002 - 2012
Bayındır Bank A.Ş.	Müşavir Avukat	2001 - 2002
Etibank A.Ş.	Avukat	2000 - 2001
Interbank A.Ş.	Uzman	1998 - 2000

Yabancı Dil Bilgisi

	Okuduğunu Anlama	Konuşma	Yazma
İngilizce	Çok İyi	Çok İyi	Çok İyi

Ulusal Yayınları

1. “Banka Kartı veya Kredi Kartının Hukuka Aykırı Kullanımında Kart Hamilinin Sorumluluğu”, Türkiye Bankalar Birliği Bankacılar Dergisi, Sayı 74, 2010, s. 26-41.
2. “Kredi Kartı Yıllık Üyelik Ücreti”, Türkiye Bankalar Birliği Bankacılar Dergisi, Sayı 100, 2017, s. 94-109.